SCHNEIDER, Frau mündlich

1751-52, Sasvár

Ars 1997/1-S. 256.

Egyhajós XVIII. sz. beli kőépület keleti homlokzat
ez alatt románkori keresztbolt hasáb alakú borc
oldalán csúcsos boltív kétfelől vállkövekkel. A
maradványa lehet ez, amely mögött az apszist
amely fölé később a tornyot építették. A mai szent
néz s dongaboltján rokokó stílű stuccodíszítés. A
henger alakú keresztkút kőből, esetlen román
domborművű emeszelt díszítéssel. Toronyl
majusculás felirattal. Anno Dni M CCC LVIII + 1(
átmérője 100 cm, magassága 78.

Sekrestyében:

1. XVIII. századbeli gránátalmás vörös pamuthímzc
2. Pluviale csatja, aranybronz, Hébe domborművű a

Beszterczebánya

Schneider Gáspár

rajzoló

Nagy Nombat

1824

A.

Kremszéplit

61. l.

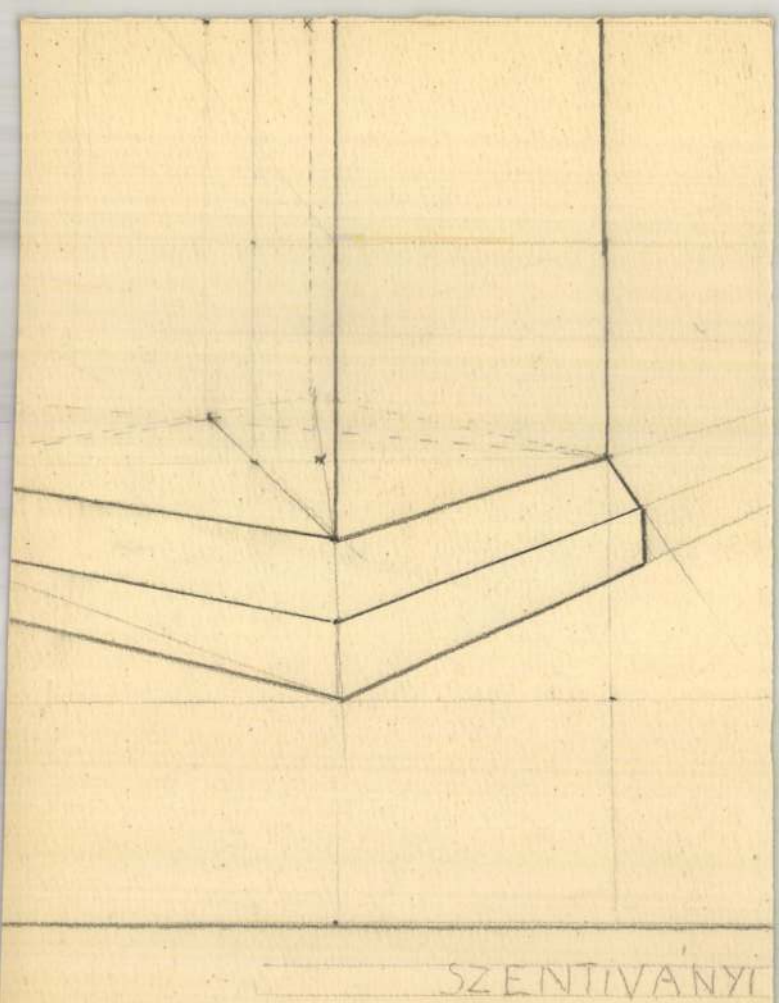
SZENTIVÁNYI

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Schneider Grorg

Königskoło

1657 Nagyszeben

Albrich Herm

290. l.

LXXIV.

Schneider Jakab

kőmüves

l.

Lyka emlékkönyv

188.l.

Schneider János

gyulai építőmester

készítette és építette

a gyulai kórház rk.

kápolnáját 1900-ban

Scherer

II. 285-1.

4896

Gyüjte

A hely neve	A tárgy megnevezése	
Ákos, Szilágy vm.	Ev. ref. templom oldalmérete	

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Schneider János
Mihály

Thieme Becker

XXX. 194. l.

(Lyka)

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Schneider János

ipari nüvén, mü-
asztalos
szül. 1882 Őrszállásos
Törvh. bizottsi. póttag

Budmonogr
57. l.

Schneider József
Népszabadság 2004. dec. 24. 16. old.

A MAGYAR KÁRTYA NAPJÁT 29-én délután háromtól tartja a Magyar Talon Alapítvány és a Pató Pál Asztaltársaság a Schneider József kártyafestőmester egykori műhelyénél elhelyezett emléktáblánál (Wichmann Tamás vendéglője, VII., Kazinczy utca 55.).

2004. dec. 24.
Népszabi 16. old.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Schneider Károly

Thieme Becker

XXX. 195. l.

(Lyka)

ülkében és egy sima karimájú,
n van ábrázolva. Koronázási
liliomvégű pálczát, baljában
t tart. Fejét nyilt korona éke-
bajusza leberetvált. Köntöse
alástjának ujja bő. Nyaklán-
g. Körirata, az emelkedett pe-
S : VNGARIE : BOEMIE : REX.«
LXXXX.«.

m. — Lelt. sz. 1201. — Értéke
mil ajándéka 1907 április 30-án
909 november 24-iki 5395 (1950–
5 (351–910) és a 3211–910 eln. sz.
iár 10-iki (2095–909) és az 1910
jegyzékek alapján. — Bejelente-
8).

Schneider

S 5. *Lajos*, festő az 1880-as években Budapesten. Az 1885-i orsz. ált. kiállítás képzőművészeti csoportjában Tájrészlet Rákospalotáról c. olajfestményét állította ki.

Ec. G. II, 424 l

Schneider Mihály

kassai harangöntő

l. Arch. Ért.

1917

206. l.

tollas kerek kalpaggal vannak ábrázolva.
történetét tárgyazó munkája német kiada
gyalogos magyar vitézeket látunk, tollas
metszetek egész sora bizonyítja az íjn
vassal ellátott sisaknak, melyről mint
formáról már fentebb szólottunk volt, eze
használatát.

Az íjjal még Bethlen Gábor udva
zadban hölgyek és apródok czélba lőne
hatók a XVIII. század elejéről még az E
várában is.

Ez időben a XVII. század elejér
riumok is sok tekintetben átalakulnak.
zászlója és kapitánya alatt jelenik meg,
a nádor és a mi a hadviselés módjára
zőbb, már felerészt gyalogosokból és
ból állanak.

E közben a hajdúság mint szab
szerepre jut, úgy hogy 1555-ben a buda
Tuighun basa, kénytelen ellenük külön
mely alkalommal három főfészküket: Ka
és Babocsát beveszi.

A XVII. század elején Bocskay

ız íj és nyíl még folyton szerepet játszik.

gy a magyar törvények 1596-ban először
z denárt vetvén ki adóban.
zázad elején alkalmaztattak nálunk tábori
< először írásbeli feljegyzést.
elnevezések közül megemlítjük még a
< drabantokat, a minő csapatai Bethlen

nagyar lovasok, a huszárok és a Wallen-
ódését Isolani alatt kezdte meg, szintén
először is a karabélyból, mely ez esetben
Olaszországban készültek. Zrínyi Miklós
rvátok fegyverei voltak még a kopja, a
ukat illetőleg érdekes, hogy az ütközetben
y kanyarodással, miközben nagy ügyes-
k között különben nagyon sok volt a
sőbbi dragonyosok, a mennyiben, ha a

szigetvári hős unokájának szereplése is.
rúk alapos és beható tanulmányozásából
magyar tisztek alatt álló magyar had-

Schneider Péter

festő

az alábbi kiállitáson
következő képeivel vett
részt:

Kertrészlet, Udvar,
Napos fal, Napsütes,
Falu vége, Tornác, Vrág-
csendélet, Hajó a Bégán.

cród

A veliki becskereki
univésztelep reprezentativ
kiállitásának ismertetője.
(Szombor), 1933. jun. 11–13.

Zombor

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) díszteremében
és
f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) díszteremében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

FERENCZ
nagyös
CSORVAS

Schneider Péter

becskereki festő

részt vett az alföldi

kiállításon.

Hirado 1931. dec. 12

(A dunabánsági festők

kollektiv kiállítása Bec-

skereken.)

Nagyságos

dr. Szentiványi Gyula muzeumi titkár urnak,

Budapest.
I. Lenke tér 7.

Schneider Sarolta

100 K állami ösztöndíj

Érmisk 1917/18. 30. l.

sei, mivel Morvaországban már nem tudták nyereségesen befektetni a pénzüket, tőkekihelyezéshez folyamodtak. Nyugat-Magyarországot szemelték ki erre a célra, amit Lenck Gyula igen jó üzleti érzékkel ki is használt. A vegyi gyár helyén, sörgyár működtetéséhez kért és kapott engedélyt 1894 karácsonyán. A gyárnak, az Első Soproni Serfőzde és Malátagyár Részvénytársaságnak a Lenck-féle cég, a brünni serfőzde részvénytársaság és 100 000 forint értékben soproni részvényesek lettek a tulajdonosai. A részvénytársaság megalakulása és a cégbejegyzés után hamarosan megkezdődtek az új gyárépület építési munkálatai. A Lenck-féle vegyészeti gyárból egyedül a gépházat és a munkáslakásokat hagyták meg. Az építési terveket 1895. április 20-án nyújtották be a tanácshoz, és a német nyelvű kérvény mellé 17 rajzot mellékeltek.[1]

A gyárat 1:200-as szinten egy brünni cég tervezte, a kiviteli rajzokat azonban Schneider Márton készítette, aki az építkezést is felügyelte. A rajzokat megvizsgálva azonban kitűnik, hogy igen sok módosítást végzett az eredeti elgondoláshoz képest. Megváltoztatta az épületek tájolását, módosított az ablakarányokon, sőt a kémények számán is. Mindent összevetve azonban karakterében és tömegében hű maradt a brünni tervezők elképzeléséhez. A munkák igen jó ütemben haladtak, hiszen a tanács építési bizottsága december 6-án megadta a használati engedélyt. Az első sörszállítmány pedig 1896. április 1-jén hagyta el a gyárat, bajor hagyományokat követve, feldíszített kocsikon.

Az új gyár két főépületből és öt melléképületből állt. A két főépület egymástól 15 méternyi távolságra feküdt vashíddal összekötve. Az egyik a malátafőző, ami L alakban épült igen kiegyensúlyozott tömegarányokkal. Az épületben a főzőházi rész a gépházzal négy-, míg a malátagyár ötszintesre készült. Ehhez a blokkhoz kapcsolódott híddal a tároló-fejtő helyiségek háromszintesre tervezett együttese. A gyártelep, a vegyi üzem meghagyott épületei és a főépületek mellett még bognárműhelyből, kantinból, magtárból, istállókból, kocsislakásokból, jégveremből és irodahelyiségekből állt. A gyári épület kellő magasságú léckerítéssel volt bekerítve, amin kelet felé nyílt a két bejárati kapu.

A malátagyár tartófalait 90 cm-esre falazták, a válaszfalakat pedig 60 cm-esre. A teherhordásban segítettek a földszinti vasoszlopok és a felette lévő fadúcok is. Ezekre az első emeleten poroszsüveg-födém támaszkodott, a felső szinteken pedig fafödém. A tetőszerkezet szépen kivitelezett ácsszerkezet, palafedéssel. A tárolóhelyiségek a hordók nagy súlya miatt igen nagy, 135 cm-es falvastagsággal épültek, amire téglaboltozat adja át a terheket. A tetőszerkezet függesztőműves fakonstrukció, szintén palával fedve. Mindkét épület íves ablakokkal készült, karakteres kialakításban. Az épületegyüttes igen jó érzékkel eltalált tömegét mintegy megkoszorúzzák a harmóniával kialakított szellőzők és a magas, karcsú kémény. Ugyanilyen műgond figyelhető meg a függőleges falsávok elhelyezésében, amelyek szépen oldják az épület tömegét. A szemnek is kedves látványt nyújt ez a sörgyári együttes nyugodt és

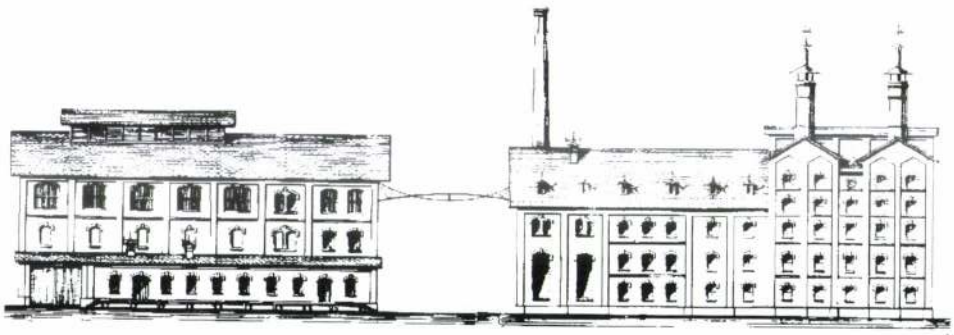

2. A gyár két főépülete a brünni tervlapokról

SCHNEIDER Márton építész

A SOPRONI SÖRGYÁR ÉPÍTÉSTÖRTÉNETE

Mv. 1994/3.

A sörivók körében nem hiszem, hogy be kellene mutatnom a Soproni Sörgyár termékeit. Generációk nőttek fel úgy, hogy e terméket az élet természetes velejárójának tekinthették. Pedig a „millenniumi sör" és a „Corvinus" között nagyon sokat változott a gyár és a sör is. Közbeékelődött gazdasági válság, fellendülés, háború és béke, államosítás és privatizáció, vagyis pontosan száz esztendő. Ennyi ideje épült a gyár, illetve az előzmények talán valamivel még előbbre nyúlnak vissza...

Az 1800-as évek második felében, a magyar kormány iparfejlesztési politikájának köszönhetően, Budapesten szinte minden évben alakult egy-egy jelentős gyár. Nem volt azonban ilyen kedvező a helyzet vidéken, így Sopronban sem. Gyáriparát tekintve a város az iparilag fejletlen vidéki átlagnál is rosszabb helyzetben volt. Iparvállalatok alakításához nélkülözhetetlen szükség lett volna a tőke nagyobb koncentrációjára, részvénytársaságok alapítására. A soproniak azonban idegenkedtek attól, hiszen a városban a mezőgazdaságból és főként a kisiparból, valamint a kereskedelemből származó tőke halmozódott fel. Ezért a millenniumot megelőző évben nem csodálkozhatunk azon, hogy mindössze öt téglagyárat, egy harangöntő-tűzoltószergyárat, egy lakatosipari gyárat és egy vegyi üzemet vehetünk számba; ez utóbbiból, a Lenck Samu-féle cégből alakult ki később a sörgyár.

A cég már korábban is foglalkozott kismértékben az általa forgalomba hozott áruk termelésével, 1888-ban pedig a Gähnenecker-dűlőben, a város nyugati határában lévő saját szántóföldjein vegyészeti, szeszfőzési és pótkávét előállító gyárat építtetett a soproni Schneider Márton építési vállalkozóval. Az első helyszínrajz két gyárépület és egy kazánház elhelyezési rajzát tartalmazta. A kis gyár hamar fejlődésnek indult, ezért azt újabb épületekkel bővítették, ideiglenes jelleggel pedig egy szappanfőzőt is létesítettek. A forgalom növekedésével a fuvarköltségek csökkentése érdekében iparvágányt építettek a közeli déli vasúthoz csatlakoztatva. Úgy tűnt, most már sínen vannak a dolgok, amikor a Lenck cég váratlanul visszaadta a vegyészeti gyárra és a szappangyártásra vonatkozó iparengedélyét.

A brünni serfőzde részvénytársaság tőké-

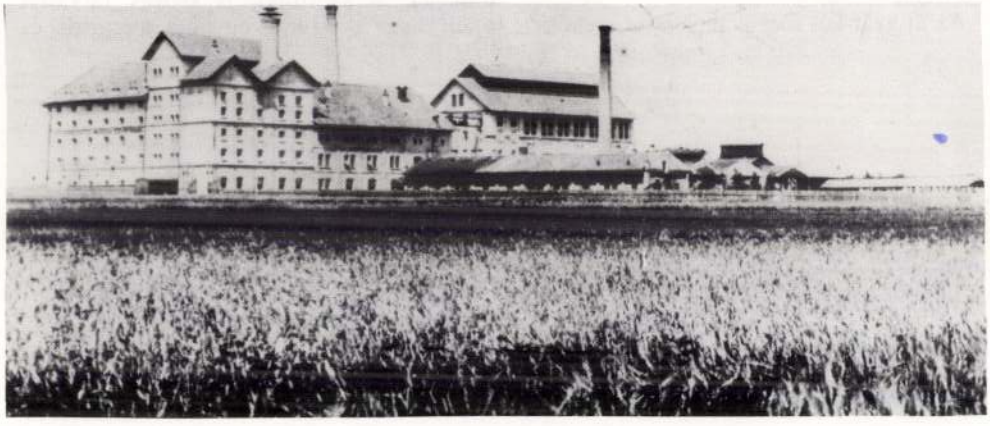

1. A Soproni Sörgyár látképe a századfordulón

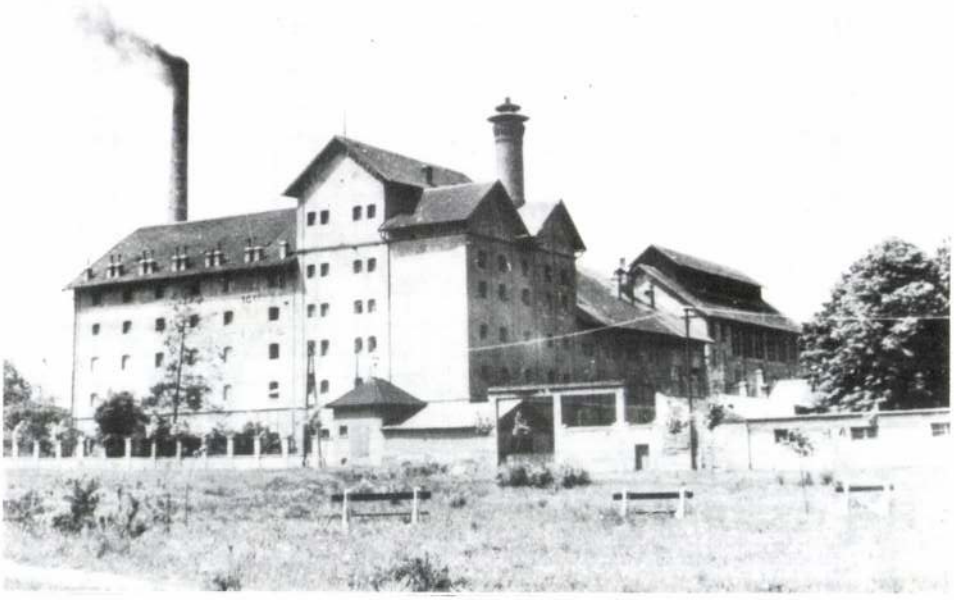

4. A malátafőző épülete a háború utáni időkből

1914. évről – vajmi kevés információ maradt fenn a gyár életéről, tevékenységéről. Egyetlen adat található, amely szerint palackkamrát szeretett volna építeni a sörgyár. Az építési engedélyt 1914. április 30-án kérték a tanácstól, és 1914. május 7-én meg is kapták. Ez a nagynak éppen nem nevezhető beruházás azonban még 1916-ban sem készült el. Ennek a bővítésnek a tervét[2] is Schneider Márton készítette. Ez az utolsó bejegyzés, amely az ő neve alatt valósult meg, későbbi kapcsolata nem mutatható ki a gyárral.

A Soproni Napló 1915. augusztus 6-án újabb tűzesetről számol be. Az udvaron lévő szurkolóhelyiség a szurkolásnál használt gépekkel és hordókkal együtt leégett. A rekonstruálást még ugyanazon évben elvégezték Holzmüller Lujza építőmester tervei[3] alapján. 1919-ben Erdély József épít földszintes lakásokat és a takarmány jobb kihasználására sertésneveldét.[4] 1932-ben egy leégett tetőszerkezet felújítását és egy tűzszertár építését végzi Wildzeisz János.[5] Ugyancsak ő tervez egy fedett rakodót[6] hat évvel később az akkor már Soproni és Kőszegi Polgári Serfőzdék Részvénytársaság részére. A névváltoztatásra 1934. január 1-jén került sor.

1941-ben a gyár nagy tartalékalapot halmozott fel, mert új főzőház építését tervezi. A háború azonban elodázza ennek a megvalósítását, pedig igen nagy szükség lenne erre a bővítésre. Ebben az évben így is sikerül kisebb beruházásokat megvalósítani. Winkler Oszkár tervei alapján[7] felépül egy transzformátorház, iroda, raktár, kádárműhely és hordómosó.[8] Még ugyanebben az évben szintén megtervezi a lecserélendő erjesztőmedencéket és a vasbeton kirekesztőkádakat.[9] A kialakult helyzetben azonban ezek megépítésére nem kerülhet sor. Ezeket a beruházásokat csak két évvel később tudják megépíteni, 1943-ben. Ebben az évben készül a légoltalmi óvóhely és a régi erjesztő fahordókat is ebben az évben cserélik ki vasbeton kádakra.

A háború utáni mérleget elkészítve a gyárról a következőket állapíthatjuk meg. Az épületek szerencsésen megmenekültek a bombázásoktól, csak az ablaküvegek törtek ki. Ennél sokkal nagyobb gondot jelentettek az elpusztult lovak, mert így csak nagyon nehezen tudták megoldani a szállítási kötelezettségeket. Még a háború befejezése előtti időszakban új főzőházi épületet kezdtek építeni, amit azonban nem tudtak befejezni. Az ászokpincében az egyes pincesza-

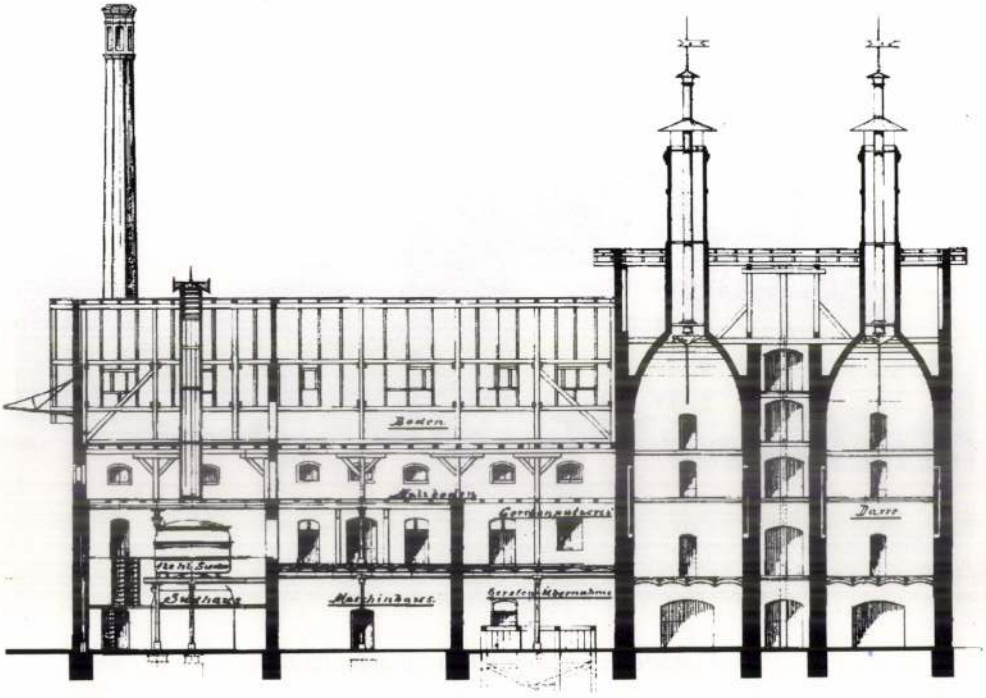

3. A malátafőző metszete

gondosan megtervezett homlokzataival. Méltán lehetett volna a város egyik legszebb ipari épületének nevezni. Külön érdekességként kell megemlíteni, hogy a gyárnak villamos világítása volt, az ív- és izzólámpák száma a telepen elérte a kétszázat. Ez azért is jelentős, mert Sopronban akkor még csak légszeszvilágítást használtak.

A gyár további története az átépítések időszaka. Ez vonatkozik az épületekre ugyanúgy, mint magára a szervezetre is. Igen gyakran cserélődnek az igazgatók a pénzügyi mérleg alakulásának megfelelően. Sztrájkok, csődök és Sopron egész gazdasági életét érintő bankbotrány (1905) kíséri a söröskocsik hangos zötyögését évek hosszú során keresztül. A tulajdonosok is változnak, a Kőbányai Serfőzde Részvénytársaság veszi meg a céget 1917-ben. A cég új neve Nyugat-magyarországi Serfőzde és Malátagyár Részvénytársaságra változik. Addig azonban a gyártelep épületei is sokat változnak.

A gyár a második évben már bővítette üzemét, két új jégpincét épített, egy új gőzkazánt, raktárakat és sörcsarnokot állított fel. Hat évvel később pedig azzal a kéréssel fordult a városi törvényhatósághoz, hogy járdát és kocsiközlekedésre alkalmas utat építsen ki a sörgyárig. A kérelmet a tanács kedvezően bírálta el, és intézkedett az út 11 méter szélességben való megépítéséről a Déli pályaudvartól a sörgyárig. 1908-ban ismeretlen okból kigyulladt a gyár udvarán lévő pajta, amelyben a jégkészlet egy részét tartották. A fából készült pajta teljesen leégett. Két évvel később, a vízfogyasztás emelkedésével, a sörgyárnak már nem volt elegendő a korábban létesített kutak vízmennyisége, ezért új kút ásását határozta el a déli vasúti vágányokhoz közel. Igazán nagyszabású építkezések a két világháború között nem történnek. Mindössze kis földszintes, építészetileg jelentéktelen toldaléképületek készülnek, amelyek máig érezhetően meghatározzák a sörgyár arculatát. Nem készülnek átfogó, építészetileg igényes fejlesztési tervek, hanem csak olcsó, funkcionalista bővítések. Ez az irányzat az, ami tönkretette a gyár építészeti arculatát.

A háború kitörésének első évéről – az

ezredese az úgyszólván még gyermekifjút tizedesnek léptette elő. Kápolnánál jobb lába fején megsebesült, mire junius végén az aradi várba helyezték át, a hol a vár kapitulációjáig szolgált. A szabadságharcz legyőzése után Berlinben lakott nagybátyjánál, a ki őt Francziaországban és Angolországban tett utazásában is magával vitte. 1852-ben visszatérve hazájába, színész lett Latabár Endre akkor elsőrendű társulatánál s ott az első szerelmes és hős szerepeket játszotta, később pedig más társulatnál rendező is volt. 1863-ban az aradi Alföld czímű lap lap munkatársa lett. 1887-ben az Arad és Vidéke czímű lap munkatársa lett. 1872 óta Arad város levéltárosa.

Kuntaplóczai Czékus Istvánné, szül. Bauhofer Vilma, volt tiszakerületi ág. ev. püspök özvegye, 81 éves korában. — Özv. Legányi Gézáné, szül. Danielly Laura, 64 éves korában Eperjesen. — Özv. Greffly Jánosné, szül. Bayer Sarolta, 64 éves korában Budaörsön. — Jósika Jánosné, szül. Galál Irma, a Nemzeti Szinház nyug. tagja, 54 éves korában Budapesten. — Varga Lajosné, szül. Varga Mária, 50 éves korában Budapesten. — Özv. Szabó Albertné, szül. Hovanetz Gizella, 50 éves korában Ónodon. — Weininger Károlyné, szül. Kálmán Mária, 40 éves korában Győrött. — Szupper Ernőné, szül. Táborszky Pistike, P.-Vecsen. — Wilsch Mariska, 10 éves korában Szovátán.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Bana Ferencz 48-as szabadságharczos, 9-ik századbeli Lehelhuszár, 86 éves korában Réden. — Csegey János ügyvéd, földbirtokos, Szolnokmegye törvényhatósági bizottsági tagja, egyháztanácsos, városi képviselő Kisujszálláson. — Monszpart Dezső ónodi jegyző, törvényhatósági bizottsági tag, 42 éves korában Ónodon. — Horváth Lajos, nyug. magyar királyi erdőmester, 79 éves korában Budapesten. — Dr. Pinkert Ede főgimnáziumi tanár, 28 éves korában Budapesten. — Angyal Gábor nyug. igazgató-tanító, az aranyérdemkereszt tulajdonosa, 74 éves korában Kassán. — Schneider Márton építész, Sopron város egyik legtekintélyesebb és legnépszerűbb polgára, Sopronban. — Gömörpanyiti Bodó Pál, nyug. honvédszázados, gazdászati tiszt, 76 éves korában Budapesten. — Dittrich Károly, 84 éves korában Budapesten. — Bernola Miklós budapesti kir. törvényszéki tisztviselő, 55 éves korában Balatonszemesen. — Villecz Ferencz, nyug. odorini vasmisés plébános és kassai egyházmegyei szentszéki ülnök, 94 éves korában Bártfa-Ujfalun. — Szemlitsch Alajos, a Kaláni Bánya és Kohó Részvénytársaság igazgatója, 61 éves korában Budapesten. — Megele Gyula, nyug. magyar államvasuti felügyelő, a koronás aranyérdemkereszt tulajdonosa, 63 éves korában Mezőberényben. — Dr. Balogh Lipót köztiszteletben álló orvos, 72 éves korában Czegléden. — Kálnoki Bedő Mihály, kálnoki Bedő Gábor és neje, Gebhardt Mária három esztendős fiacskája, Budapesten.

EGYVELEG.

*Három új bolygó. A johannesburgi csillagvizsgáló hires csillagászai három új bolygót fedeztek fel, melyek közül kettőt már el is kereszteltek. Az egyiknek *Transvalia*, a másiknak *Johannesburgia* nevet adtak. *G. L.*

Ne utazzék el, ha még nem teljes az utipodgyásza. Szerezzen be előbb egy minden tekintetben kifogástalan gummi esőköpenyeget az Egyesült Ruggyantaárugyárak Harburg—Wien, ezelőtt J. N. Reithoffer világhirü czég budapesti lerakatának VI. ker., Andrássy-ut 6. szám alatti dus raktárában s ezzel fölszerelve induljon csak el a viszontagságos nyári utnak, mert akkor a leghirtelenebbül lecsapó zivatarban is a legderüsebb hangulatban fogja élvezhetni az utazás millió gyönyöreit.

Minden czipőbe alkalmazható a szab. Laufer ludtalpfüző, a fájdalmat járás közben megszünteti. Ismertetőt kivánatra ingyen küld az egyedüli készitő: Székely és Társa ortopäd. czipőkészitő, Budapest, IV., Muzeum-körut 9.

Szeplős és pattanásos hölgyek és urak részére kizárólag a Diana-arczkrém és Diana-szappan bőrápoló- és szépitő-szer ajánlható. Ára 75—75 krajczár. Egyedüli készitő Erényi Béla Diana-gyógyszertára, Budapest, Károly körút 5. sz.

Szerkesztői üzenetek.

Öreg Trézsi néni. Imádságom. A költészet szellemében vajmi kevés van bennük, a nyelvük olyan, mint a laposabb fajta próza.

Aratás. Életem. Nem tud semmi érdekeset mondani s nem tud semmit érdekesen mondani, így versei rigmusoknak még csak megteszik, de költeményeknek már nem.

Izenet valaki távollevőnek. Egy különös kert. Az elsőnek a kihangzásában van valami hangulatkeltő, de mind a kettőben nagy zökkenői vannak a kidolgozásnak.

Gemma-dalok alkonyatán. Jó versek is, roszak is: épen az a bajuk, hogy középen állanak a közölhetőség és a papirkosár között. A mi kivánalmainknak mindenesetre alattuk állnak.

SAKKJÁTÉK.

2756. számu föladvány dr. Frankensteintől, Lipcse.

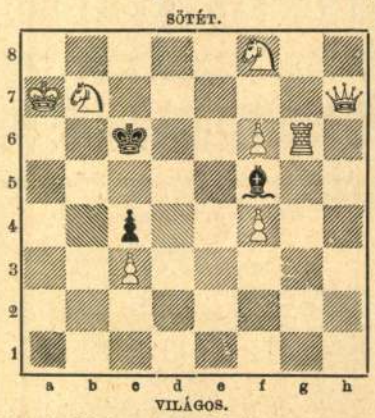

Világos indúl és a második lépésre mattot ad.

A 2752. sz. feladvány megfejtése J. von Dijktől,

Világos.	Sötét.	Világos.	a.	Sötét.
1. Hc5—d3	... Kd4×c4 (a)	1. ...	...	... Kd4—e4
2. Vg5—c5 † matt.		2. f4—f5 † matt.		

Helyesen fejtették meg: Merényi Lajos. — Geist József és Stark Vilmos. — A «*Budapesti Sakk-kör*». — A «*Budapesti III. ker. Sakk-kör*». — Ludányi Antal. — Wyschogrod Pál. — Beer Mór. — Gottléb István *(Budapest)*. Németh Péter *(Csongor)*. — Kintzig Róbert *(Fakert.)* — Müller Nándor *(Szombathely)*. — Hoffbauer Antal *(Lipótvár)*. — Szabó János *(Bakony-Szentlászló)* — A «*Győri Sakk-kör.*» — Székely Jenő. — Mészey József *(Győr)*. — A «*Zborói Társaskör*». — «A *Kalocsai Katholikus Kör*» — Veöreös Miklós *(Zircz)*. — Ifj. Hubay Bertalan *(Bodzásujlak.)* — A «*Dunaföldvári Egyenlőségi kör*» *(Dunaföldvár)*. Baresa Mihály *(Biharudvari)*. — Csolnoki István *(Hajdúhadháza)*. — A «*Leibiczi Gazdasági Kaszinó*» *(Leibicz)*. — Lustyik János és Szivák János *(Alberti-Irsa)*. — «*Csengeri Casziné*» *(Csenger)*. Király Mihály *(Zenta)*. — Kunz Rezső *(Temesrékás)*. — *Budai Sakkozó Társaság (Budapest)*. — Patkó Imre *(Talpas)*.

KÉPTALÁNY.

A 28-ik számban megjelent képtalány megfejtése: *Érik a, érik a búzakalász.*

Felelős szerkesztő: **Hoitsy Pál.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5.
Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utcza 4.

SALVATOR kiváló bór- és lithiumos gyógyforrás
vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, czukorbetegségnél, vörhenynél, emésztési és lélegzési szervek hurutjainál kitünő hatásu. — Természetes vasmentes savanyuviz.
Kapható ásványvizkereskedésekben és gyógyszertárakban. SCHULTES ÁGOST Szinye-Lipóczi Salvatorforrás-vállalat, Budapest, V., Rudolf-rakpart 8.

A legjobb és legegészségesebb
hajfestőszer
a Czerny-féle Tanningene
hetekig eltart, soha nem fog. Ára 5 korona.
Levélczim: Wien, XVIII., Karl Ludwigstr. 4.
Raktár I., Maximilianstrasse 9.

Szépsége
sokkal tovább tart, ha állandóan
Czerny-féle keleti Rózsatejet használ. Az ára 2 kor.
A hozzávaló Balzsamszappan 60 fillér.

A Czerny-féle Osan
a legjobb a fogaknak és a szájnak.
Osan-szájvíz 1 korona 80 fillér, Osan-fogpor 90 fillér. — Kapható gyógyszertárakban, drogériákban és illatszertárakban.

Technikum Mittweida
Igazgató: A. Holtzt, tanár. (Szász királyság.)
Magasabb technikai tanintézet az electro- és gépészeti mérnökök részére. Gazdagon felszerelt electrotechn. és gépépitő laboratoriumok. Tanulógyári műhelyek.
3610 hallgató a 36-ik iskolaévben.
Programm stb. dijtalanul a titkárság által.

Női A Pozsonyi Kereskedelmi- és Iparkamarától fenntartott nyilvános, három évfolyamu
Felső Kereskedelmi Iskola Pozsonyban. Erettségi vizsga. Állásközvetités. Internátus.
Értesitést kivánatra küld AZ IGAZGATÓSÁG.

Lohr Mária (Kronfusz)
csipke-, vegyitisztitó-, kelmefestő-, szőnyegporoló- és szőrmemegóvó gyári-intézete. *** Telefon 57-08.
Budapest VIII. kerület, Baross-utcza 85. szám.
Alap. 1867.
Fiókok:
IV., Kecskeméti-utcza 14.
IV., Eskü-ut 6. sz.
V., Harminczad-utcza 4.
VI., Andrássy-ut 16. sz.
VI., Teréz-körut 39. sz.
VIII., József-körut 2. sz.

A gyermekek bőre,
nevezetesen a legkisebbeké, gyengéd és érzékeny; azért válasszák a bőrápolásra a legjobbat és pedig az orvosok és szülésznők által igen gyakran ajánlott gyermekkenőcsöt, az ugynevezett **Babymira-krém**-et, mely vöröses, nedvesség által felrepedt bőrnél, bőrkiütések és sömörnél a fájdalmat azonnal csillapitja és gyógyitó hatást idéz elő. — Felnőttek is jó eredménnyel használják a Babymira-krémet kézbőrdurvaság, felrepedt bőr s lábizzadás ellen.
Egy doboz ára 60 fillér.
Kapható minden gyógyszertárban vagy az egyedüli készitőnél: **Brodjovin H.** Zrinyi gyógytár **Zágráb.** (**Zagreb.**)

ANYÁK FIGYELMÉBE!!

A gyermekek elismert, legkiválóbb tápszere az elválasztás időszakától kezdve a

"Phosphatine Falières"

Igen kellemes ízü, könnyen emészthető. A fogzást megkönnyiti és biztositja a csontrendszer fejlődését.

Egy nagy doboz (elegendő 3 hétre) ára 3 korona 80 fillér. :: :: Főraktár:

ZOLTÁN BÉLA

gyógyszertára Budapest, V., Szabadság-tér (Nagykorona-utcza sarok).

Margit-crême

a förangu hölgyek kedvencz szépítő szere, az egész világon el van terjedve. Páratlan hatása szerencsés összeállitásában rejlik, a bőr azonnal felveszi és kiváló hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crémet utánozzák és hamisitják, tessék eredeti védjegygyel lezárt dobozt elfogadni, mert csak ilyen készitményért vállal a készitő mindennemü felelősséget. A Margit-crême ártalmatlan, zsirtalan, vegytiszta készitmény, a mely a kütföldön általános feltünést keltett. **Ára 1 K. Margit-szappan 70 fill. Margit-ponder 1 kor. 20 fillér.**

Gyártja Földes Kelemen laboratoriuma **Aradon.** Kapható minden gyógysz., illatszer- és drogua-üzletben.

Rozsnyay vasas china bora

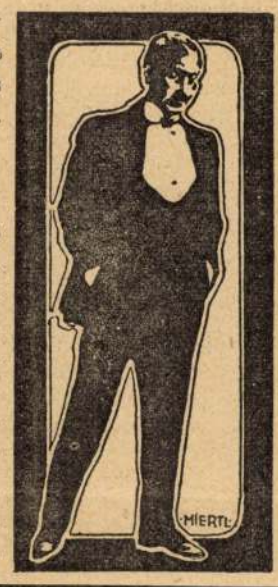

igen hatásos vérszegénység, sápkór, neurasthenia eseteiben. Egy ½ literes üveg ára **3.50** korona.

A Rozsnyay-féle vasas china bor egyike a legelterjedtebb és leghatásosabb gyógyboroknak. A külföldi készitményeket felülmulja. Vérszegényeknek különösen ajánlható. Kapható minden gyógyszertárban és a készitőnél:

Rozsnyay Mátyás gyógyszertárában Aradon, Szabadság-tér.

ALAPITVA 1865.

HECKENAST GUSZTÁV

ZONGORATERMEI

Bpest, csakis Gizella-tér 2.

Telefon.

IBACH-ZONGORÁK egyedüli képviselete.

IBACH-zongorát játszanak és ajánlanak:

Backhaus, Dohnányi, Pugnot, Alice Ripper, Sauer, Stefaniay stb.

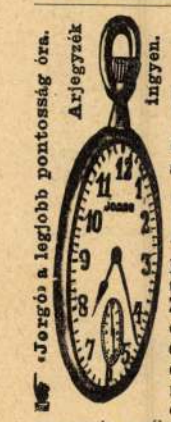

Jorgó a legjobb pontosság óra. Árjegyzék ingyen.

JORGÓ JÁNOS

órás cs. és kir. törvényszéki hites becsüs. Óra-, ékszer-, arany- és ezüstáru-kivitel minden országba,

BÉCS, III., Rennweg Nr. 75.

Kérje ingyen és bérmentve nagy árjegyzékemet pontossági órákról gyári árakon. Schaffhausen, Intakt, Zenith, Billodes, Audemars, Omega, Longines, Graziosa, valódi Hahn-órák 15 koronától feljebb. Uj órák és javitások részére műhelyek. Bármely kivitelü zsebórába 80 fillérért uj rugót teszek. Nikkel-horgony-remontoár, szines lappal K 3·25. Valódi svájczi nikkel-cylinder-remontoár K 4·—. Különleges lapos gavallér-remontoár aczélvagy nikkel-tokban finom fémlappal K 4·80. Valódi Roskopf-patent-nikkel-remontoár K 5·—. (Népiesen Glória-ezüstnek nevezett), fém-horgony-remontoár, ezüstözött tokban, 3 fedéllel K 4·70. Valódi ezüsttokban a cs. és kir. fémjelzőhiv. bélyegzőjével, 3 fedéllel. horgonyművel, köveken járó K 8·—. Valódi ezüst-cylind.-rem. K 6·50, Vasuti procziziós óra nikkel tokban «Doxa» K 11·50. «Jorgó procziziós óra legjobb és legszolidabb kivitelben 15 valódi rubintkővel valódi ezüsttokban K 27·—. «Jorgó» pontossági óra nikkel tokban K 19·—. Valódi 14 kar. arany női remontoár óra 18·—. Valódi ezüst uri lánez K 2·—. Jó ébresztő óra nikkel tokban K 2·20. Ütő ingaóra 95 czm. h. K 12·—. Minden megvásárolt és javitott óráért kezességet vállalok.

Túlkövetelés teljesen kizárva.

NE VEGYEN SZIVATTYUT, FECSKENDŐT

mielőtt ajánlatot nem kér a

Központi Szivattyu és Gépforgalmi Vállalat-tól Budapest, VI., Csengeri-utcza 39. Telefon 47-52.

Elsőrangu honi gyártmány. :: Olcsó árak.

A Bpesti Szivattyu és Gépgyár R.-T. gyárt. főelárusitótelepe.

+ Soványság. +

Szép, tel testi omokat, gyönyörü keblet nyerhet a törvényileg védett, «BÜSTERIA» erőporunk által, arany éremmel kitüntetve: Párisban 1900, Hamburgban 1901, Berlinben 1903. Hizás 6—8 hét alatt egész 30 fontig. **Szigoruan szolid, nem ámitás. Számos köszönetnyilvánitás.** Doboza használati utasitással 2·75 K. A pénz postautalványon bekuldése, vagy utánvét mellett, beleértve portó is. **Hygienische Institut Dr. Franz Steiner & Co., Berlin 57., Königgrätzerstr. 85.** Lerakat Magyarország részére: **Török J. gyógyszertára Budapest, VI., Király-utcza 12. szám.**

ÁGY-TOLLAK

Legelőnyösebb bevásárlási forrása:

Magyar Kereskedelmi Vállalat, Miskolcz 4.

Tessék árajánlatot kérni!!!

AMPUTÁLT ÖN?

Akar elegáns, a czélnak teljesen megfelelő **műlábat** vagy **műkezet?** Ez esetben sziveskedjék bizalommal a 30 év óta fennálló legjobb hirnévnek örvendő **Keleti J. Budapest** orthopädiai műintézetéhez fordulni. — Keleti műlábai és műkezei, járó és támgépei a legjobbak a világon! Elegáns, könnyü járás! Több évi jótállás! Kifogástalan technikai kivitel! Több ezer elismerő okmány hirneves orvosoktól és betegektől! Mérsékelt árak! Képes árjegyzéket ingyen «» és bérmentve küld: «»

KELETI J. betegápolási czikkek gyára, :: :: :: **Bpest, IV, Koronaherczeg-u. 17.** Alapittatott 1878. Telefon 13—76.

A budai Szt.-Lukácsfürdő

«Nagyszállodájában» és «Thermal»-szállodájában szoba teljes ellátással naponként 10 koronától feljebb. Minden szoba kilátással a Dunára. Kénes iszapfürdők és iszapborogatások. Fürdőismertetést dijmentesen küld :: :: :: :: ::

:: Szt.-Lukácsfürdő részvénytárs.

DAVID KÁROLY és FIA

dobozáru- és faanyaglemez-gyár részvénytársaság.

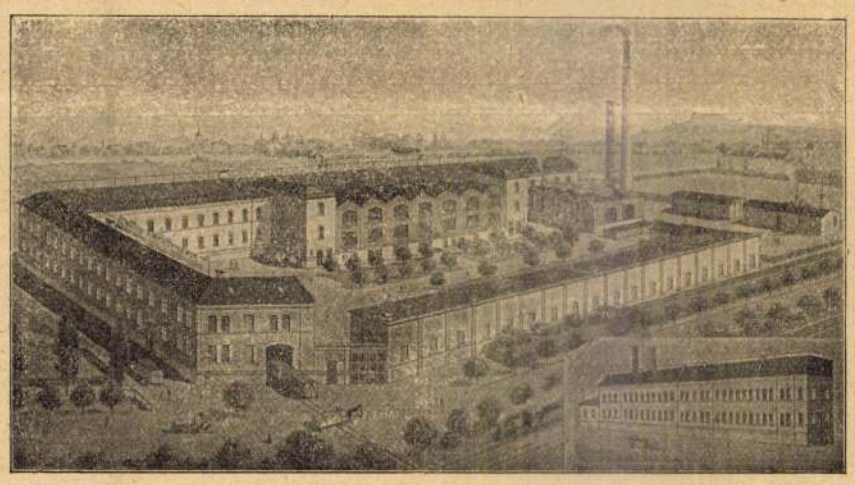

Napi gyártás **500,000** doboz, — 150 lóerőre berendezett gép. — 500 munkás.

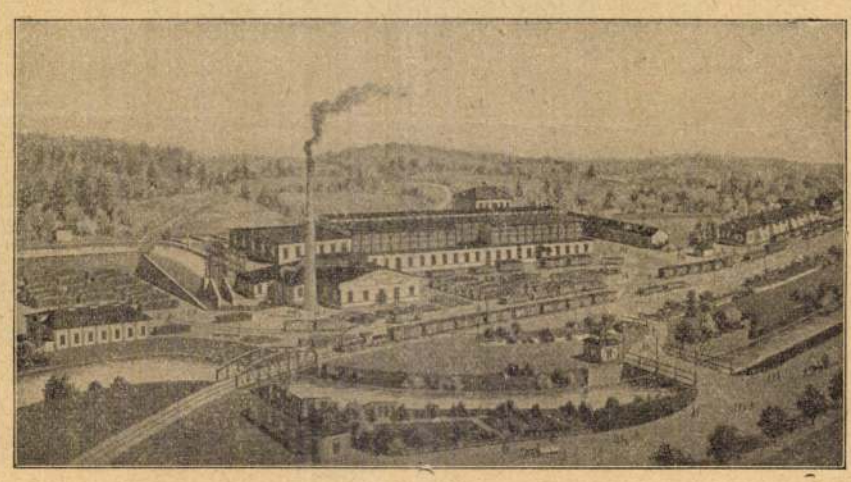

Szállit évente 200 vaggon szürke, barna és fehér lemezt. 500 lóerős gép vizierőre. 300 lóerős gőzgép. 200 munkás.

Sürgönyczim: «CARTONAGE» Közp. iroda: **Budapest, I., Mészáros-utcza 58.** **Telefon: 41—48. szám.**

ANYÁK FIGYELMÉBE!!

A gyermekek elismert, legkiválóbb tápszere az elválasztás időszakától kezdve a :: :: ::

"Phosphatine Falières"

Igen kellemes ízü, könnyen emészthető. A fogzást megkönnyiti és biztositja a csontrendszer fejlődését.

Egy nagy doboz (elegendő 3 hétre) **ára 3 korona 80 fillér. :: :: Főraktár:**

ZOLTÁN BÉLA

gyógyszertára Budapest, V., Szabadság-tér (Nagykorona-utcza sarok).

Margit-crême

a förangu hölgyek kedvencz szépitő szere, az egész világon el van terjedve. Páratlan hatása szerencsés összeállitásában rejlik, a bőr azonnal felveszi és kiváló hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crémet utánozzák és hamisitják, tessék eredeti védjegygyel lezárt dobozt elfogadni, mert csak ilyen készitményért vállal a készitő mindennemü felelősséget. A Margit-créme ártalmatlan, zsirtalan, vegytiszta készitmény, a mely a kütföldön általános feltünést keltett. **Ára 1 K. Margit-szappan 70 fill. Margit-pouder 1 kor. 20 filler.**

Gyártja Földes Kelemen laboratoriuma **Aradon.** Kapható minden gyógysz.,illatszer- és drogua-üzletben.

Rozsnyay vasas china bora

igen hatásos vérszegénység, sápkór, neurasthenia eseteiben. Egy 1/2 literes üveg ára **3.50** korona.

A Rozsnyay-féle vasas china bor egyike a legelterjedtebb és leghatásosabb gyógyboroknak. A külföldi készitményeket felülmulja. Vérszegényeknek különösen ajánlható. Kapható minden gyógyszertárban és a készitőnél:

Rozsnyay Mátyás gyógyszertárában Aradon, Szabadság-tér.

NE VEGYEN SZIVATTYUT, FECSKENDŐT

mielőtt ajánlatot nem kér a

Központi Szivattyu és Gépforgalmi Vállalat-tól Budapest, VI., Csengeri-utcza 39. Telefon 47-52.

Elsőrangu honi gyártmány. :: Olcsó árak.

A Bpesti Szivattyu és Gépgyár R.-T. gyárt. főelárusitótelepe.

ALAPITVA 1865.

HECKENAST GUSZTÁV ZONGORATERMEI

Bpest, csakis Gizella-tér 2.

Telefon.

IBACH-ZONGORÁK egyedüli képviselete.

IBACH-zongorát játszanak és ajánlanak:

Backhaus, Dohnányi, Pugnot, Alice Ripper, Sauer, Stefaniay stb.

JORGÓ JÁNOS

Jorgó a legjobb pontosság óra. Árjegyzék ingyen.

órás cs. és kir. törvényszéki hites becsüs. Óra-, ékszer-, arany- és ezüstáru-kivitel minden országba,

BÉCS, III., Rennweg Nr. 75.

Kérje ingyen és bérmentve nagy árjegyzékemet pontossági órákról gyári árakon. Schaffhausen, Intakt, Zenith, Billodes, Audemars, Omega, Longines, Graziosa, valódi Hahn-órák 15 koronától feljebb. Uj órák és javitások részére mühelyek. Bármely kivitelü zsebórába 80 fillérért uj rugót teszek. Nikkel-horgony-remontoár, szines lappal K 3·25. Valódi svájczi nikkel-cylinder-remontoár K 4·—. Különleges lapos gavallér-remontoár aczélvagy nikkel-tokban finom fémlappal K 4·80. Valódi Roskopf-patent-nikkel-remontoár K 5·—. (Népiesen Glória-ezüstnek nevezett), fém-horgony-remontoár, ezüstözött tokban, 3 fedéllel K 4·70. Valódi ezüsttokban a cs. és kir. fémjelzőhiv. bélyegzőjével, 3 fedéllel. horgonyművel, köveken járó K 8·—. Valódi ezüst-cylind.-rem. K 6·50, Vasuti prociziós óra nikkel tokban «Doxa» K 11·50. «Jorgó prociziós óra legjobb és legszolidabb kivitelben 15 valódi rubintkövel valódi ezüsttokban K 27·—. «Jorgó» pontossági óra nikkel tokban K 19·—. Valódi 14 kar. arany női remontoár óra 18·—. Valódi ezüst uri láncz K 2·—. Jó ébresztő óra nikkel tokban K 2·20. Ütő ingaóra 95 czm. h. K 12·—. Minden megvásárolt és javitott óráért kezességet vállalok.

Túlkövetelés teljesen kizárva.

Soványság.

Szép, tel testi omokat, gyönyörü keblet nyerhet a törvényileg védett, «BÜSTERIA» erőporunk által, arany éremmel kitüntetve: Párisban 1900, Hamburgban 1901, Berlinben 1903. Hizás 6—8 hét alattegész 30 fontig. **Szigoruan szolid, nem ámitás. Számos köszönetnyilvánitás.** Doboza használati utasitással 2·75 K. A pénz postautalványon bekuldése, vagy utánvét mellett, beleértve porto is. **Hygienische Institut Dr. Franz Steiner & Co., Berlin 57., Königgrätzerstr. 85.** Lerakat Magyarország részére: **Török J. gyógyszertára Budapest, VI., Király-utcza 12. szám.**

ÁGY-TOLLAK

Legelőnyösebb bevásárlási forrása:

Magyar Kereskedelmi Vállalat, Miskolcz 4.

Tessék árajánlatot kérni!!!

AMPUTÁLT ÖN?

Akar elegáns, a czélnak teljesen megfelelő **műlábat** vagy **műkezet?** Ez esetben sziveskedjék bizalommal a 30 év óta fennálló legjobb hirnévnek örvendő **Keleti J. Budapest** orthopädiai müintézetéhez fordulni. — Keleti műlábai és műkezei, járó és támgépei a legjobbak a világon! Elegáns, könnyü járás! Több évi jótállás! Kifogástalan technikai kivitel! Több ezer elismerő okmány hirneves orvosoktól és betegektől! Mérsékelt árak! Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve küld:

KELETI J. betegápolási czikkek gyára, **Bpest, IV, Koronaherczeg-u. 17.** Alapittatott 1878. Telefon 13—76.

A budai Szt.-Lukácsfürdő

«Nagyszállodájában» és **«Thermal»**-szállodájában szoba teljes ellátással naponként 10 koronától feljebb. Minden szoba kilátással a Dunára. Kénes iszapfürdők és iszapborogatások. Fürdőismertetést dijmentesen küld :: :: :: :: ::

:: Szt.-Lukácsfürdő részvénytárs.

DAVID KÁROLY és FIA

dobozáru- és faanyaglemez-gyár részvénytársaság.

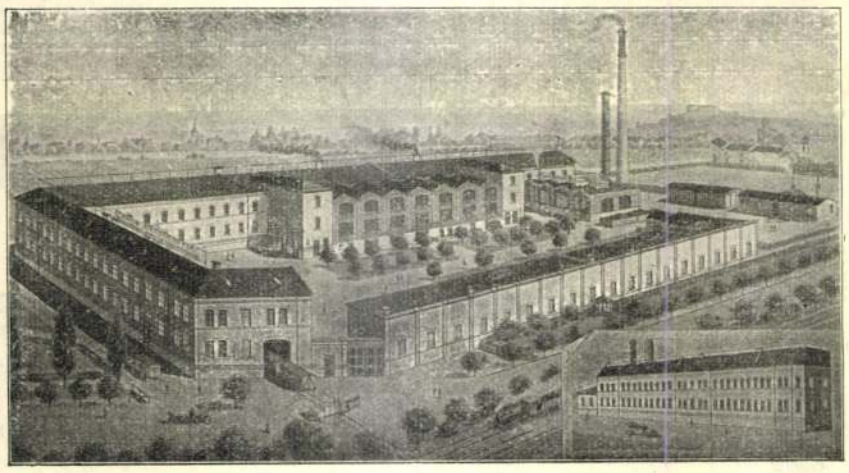

Napi gyártás **500,000** doboz, — 150 lóerőre berendezett gép. — 500 munkás.

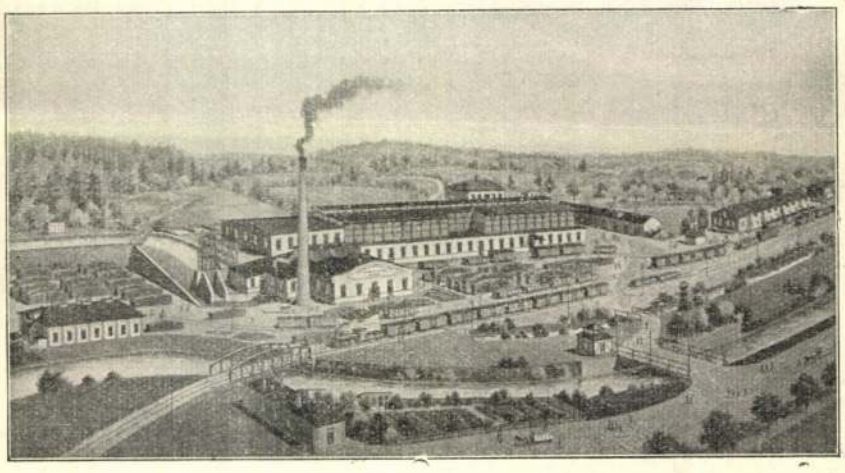

Szállit évente 200 vaggon szürke, barna és fehér lemezt. 500 lóerős gép vizierőre. 300 lóerős gőzgép. 200 munkás.

Sürgönyczim: «CARTONAGE» Közp. iroda: **Budapest, I., Mészáros-utcza 58.** **Telefon: 41—48. szám.**

ezredese az úgyszólván még gyermekifjút tizedesnek léptette elő. Kápolnánál jobb lába fején megsebesült, mire junius végén az aradi várba helyezték át, a hol a vár kapitulációjáig szolgált. A szabadságharcz legyőzése után Berlinben lakott nagybátyjánál, a ki őt Francziaországban és Angolországban tett utazásában is magával vitte. 1852-ben visszatérve hazájába, színész lett Latabár Endre akkor elsőrendű társulatánál s ott az első szerelmes és hős szerepeket játszotta, később pedig más társulatnál rendező is volt. 1863-ban az aradi Alföld czímű lap lap munkatársa lett. 1887-ben az Arad és Vidéke czímű lap munkatársa lett. 1872 óta Arad város levéltárosa.

Kuntaplóczai Czékus Istvánné, szül. Bauhofer Vilma, volt tiszakerületi ág. ev. püspök özvegye, 81 éves korában. — Özv. Legányi Gézáné, szül. Danielly Laura, 64 éves korában Eperjesen. — Özv. Greffly Jánosné, szül. Bayer Sarolta, 64 éves korában Budaörsön. — Jósika Jánosné, szül. Galál Irma, a Nemzeti Szinház nyug. tagja, 54 éves korában Budapesten. — Varga Lajosné, szül. Varga Mária, 50 éves korában Budapesten. — Özv. Szabó Albertné, szül. Hovanetz Gizella, 50 éves korában Ónodon. — Weininger Károlyné, szül. Kálmán Mária, 40 éves korában Győrött. — Szupper Ernőné, szül. Táborszky Pistike, P.-Vecsen. — Wilsch Mariska, 10 éves korában Szovátán.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Bana Ferencz 48-as szabadságharczos, 9-ik századbeli Lehelhuszár, 86 éves korában Réden. — Csegey János ügyvéd, földbirtokos, Szolnokmegye törvényhatósági bizottsági tagja, egyháztanácsos, városi képviselő Kisujszálláson. — Monszpart Dezső ónodi jegyző, törvényhatósági bizottsági tag, 42 éves korában Ónodon. — Horváth Lajos, nyug. magyar királyi erdőmester, 79 éves korában Budapesten. — Dr. Pinkert Ede főgimnáziumi tanár, 28 éves korában Budapesten. — Angyal Gábor nyug. igazgató-tanító, az aranyérdemkereszt tulajdonosa, 74 éves korában Kassán. — Schneider Márton építész, Sopron város egyik legtekintélyesebb és legnépszerűbb polgára, Sopronban. — Gömörpanyiti Bodó Pál, nyug. honvédszázados, gazdászati tiszt, 76 éves korában Budapesten. — Dittrich Károly, 84 éves korában Budapesten. — Bernola Miklós budapesti kir. törvényszéki tisztviselő, 55 éves korában Balatonszemesen. — Villecz Ferencz, nyug. odorini vasmisés plébános és kassai egyházmegyei szentszéki ülnök, 94 éves korában Bártfa Ujfalun. — Szemlitsch Alajos, a Kaláni Bánya és Kohó Részvénytársaság igazgatója, 61 éves korában Budapesten. — Megele Gyula, nyug. magyar államvasuti felügyelő, a koronás aranyérdemkereszt tulajdonosa, 63 éves korában Mezőberényben. — Dr. Balogh Lipót köztiszteletben álló orvos, 72 éves korában Czegléden. — Kálnoki Bedő Mihály, kálnoki Bedő Gábor és neje, Gebhardt Mária három esztendős fiacskája, Budapesten.

EGYVELEG.

*Három új bolygó. A johannesburgi csillagvizsgáló hires csillagászai három új bolygót fedeztek fel, melyek közül kettőt már el is keresztelték. Az egyiknek *Transvalia*, a másiknak *Johannesburgia* nevet adtak. *G. L.*

Ne utazzék el, ha még nem teljes az utipodgyásza. Szerezzen be előbb egy minden tekintetben kifogástalan gummi esőköpenyeget az Egyesült Ruggyantaárugyárak Harburg—Wien, ezelőtt J. N. Reithoffer világhirü czég budapesti lerakatának VI. ker., Andrássy-ut 6. szám alatti dus raktárában s ezzel fölszerelve induljon csak el a viszontagságos nyári utnak, mert akkor a leghirtelenebbül lecsapó zivatarban is a legderüsebb hangulatban fogja élvezhetni az utazás millió gyönyöreit.

Minden czipőbe alkalmazható a szab. Laufer ludtalpfüző, a fájdalmat járás közben megszünteti. Ismertetőt kivánatra ingyen küld az egyedüli készitő: Székely és Társa ortopäd. czipőkészitő, Budapest, IV., Muzeum-körut 9.

Szeplős és pattanásos hölgyek és urak részére kizárólag a Diana-arczkrém és Diana-szappan bőrápoló- és szépitő-szer ajánlható. Ára 75—75 krajczár. Egyedüli készitő Erényi Béla Diana-gyógyszertára, Budapest, Károly körút 5. sz.

Szerkesztői üzenetek.

Öreg Trézsi néni. **Imádságom.** A költészet szellemében vajmi kevés van bennük, a nyelvük olyan, mint a laposabb fajta próza.

Aratás. **Életem.** Nem tud semmi érdekeset mondani s nem tud semmit érdekesen mondani, így versei rigmusoknak még csak megteszik, de költeményeknek már nem.

Izenet valaki távollevőnek. **Egy különös kert.** Az elsőnek a kihangzásában van valami hangulatkeltő, de mind a kettőben nagy zökkenői vannak a kidolgozásnak.

Gemma-dalok alkonyatán. Jó versek is, roszak is: épen az a bajuk, hogy középen állanak a közöltheto ség és a papirkosár között. A mi kivánalmainknak mindenesetre alattuk állnak.

SAKKJÁTÉK.

2756. számu föladvány dr. Frankensteintől, Lipcse.

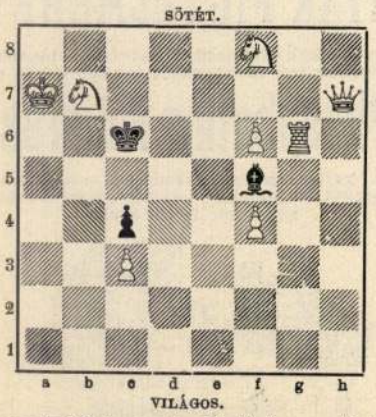

Világos indúl és a második lépésre mattot ad.

A 2752. sz. feladvány megfejtése J. von Dijktől.

Világos.	Sötét.	Világos.	a. Sötét.
1. Hc5—d3	... Kd4×c4 (a)	1. ...	... Kd4—e4
2. Vg5—c5 † matt.		2. f4—f5 † matt.	

Helyesen fejtették meg: Merényi Lajos. — Geist József és Stark Vilmos. — A «*Budapesti Sakk-kör*». — A «*Budapesti III. ker. Sakk-kör*». — Ludányi Antal. — Wyschogrod Pál. — Beer Mór. — Gottléb István (*Budapest*). Németh Péter (*Csongor*). — Kintzig Róbert (*Fakert.*) — Müller Nándor (*Szombathely*). — Hoffbauer Antal (*Lipótvár*). — Szabó János (*Bakony-Szentlászló*) — A «*Győri Sakk-kör.*» — Székely Jenő. — Mészey József (*Győr*). — A «*Zboróí Társaskör*». — «A *Kalocsai Katholikus Kör*» — Veöreös Miklós (*Zircz*). — Ifj. Hubay Bertalan (*Bodzásujlak.*) — A «*Dunaföldvári Egyenlőségi kör*» (*Dunaföldvár*). Barosa Mihály (*Biharudvari*). — Csolnoki István (*Hajdúhadhása*). — A «*Leibiczi Gazdasági Kaszinó*» (*Leibicz*). — Lustyik János és Szivák János (*Alberti-Irsa*). — «*Csengeri Caszinó*» (*Csenger*). Király Mihály (*Zenta*). — Kunz Rezső (*Temesrékás*). — *Budai Sakkozó Társaság* (*Budapest*). — Patkó Imre (*Talpas*).

KÉPTALÁNY.

A 28-ik számban megjelent képtalány megfejtése: *Érik a, érik a búzakalász.*

Felelős szerkesztő: **Hoitsy Pál.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5.
Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utcza 4.

SALVATOR kiváló bór- és lithiumos gyógyforrás
vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, czukorbetegségnél, vörhenynél, emésztési és lélegzési szervek hurutjainál kitünő hatásu. — Természetes vasmentes savanyuviz.
Kapható ásványvizkereskedésekben és gyógyszertárakban. SCHULTES ÁGOST Szinye-Lipóczi Salvatorforrás-vállalat, Budapest, V., Rudolf-rakpart 8.

A legjobb és legegészségesebb
hajfestőszer
a Czerny-féle Tanningene
hetekig eltart, soha nem fog. Ara 5 korona.
Levélczim: Wien, XVIII., Karl Ludwigstr. 4.
Raktár I., Maxmilianstrasse 9.

Technikum Mittweida
Igazgató: A. Holtzt, tanár. (Szász királyság.)
Magasabb technikai tanintézet az electro- és gépészeti mérnökök részére. Gazdagon felszerelt electrotechn. és gépépitő laboratoriumok. Tanulógyári műhelyek.
3610 hallgató a 36-ik iskolaévben.
Programm stb. dijtalanul a titkárság által.

Női A Pozsonyi Kereskedelmi- és Iparkamarától fenntartott nyilvános, három évfolyamu
Felső Kereskedelmi Iskola Pozsonyban. Erettségi vizsga. Állás-közvetités. Internátus.
Értesitést kivánatra küld AZ IGAZGATÓSÁG.

Szépsége
sokkal tovább tart, ha állandóan
Czerny-féle keleti Rózsatejet használ. Az ára 2 kor.
A hozzávaló Balzsamszappan 60 fillér.

A Czerny-féle Osan
a legjobb a fogaknak és a szájnak.
Osan-szájvíz 1 korona 80 fillér, Osan-fogpor 90 fillér. — Kapható gyógyszertárakban, drogériákban és illatszertárakban.

Lohr Mária (Kronfusz)
csipke-, vegyitisztitó-, kelmefestő-, szőnyegporoló- és szőrmemegóvó gyári-intézete. ⁂ Telefon 57-08.
Budapest VIII. kerület, Baross-utcza 85. szám.
Alap. 1867.
Fiókok:
IV., Kecskeméti-utcza 14.
IV., Eskü-ut 6. sz.
V., Harminczad-utcza 4.
VI., Andrássy-ut 16. sz.
VI., Teréz-körut 39. sz.
VIII., József-körut 2. sz.

A gyermekek bőre,
nevezetesen a legkisebbeké, gyengéd és érzékeny; azért válasszák a bőrápolásra a legjobbat és pedig az orvosok és szülésznők által igen gyakran ajánlott gyermekkenőcsöt, az ugynevezett **Babymira-krém**-et, mely vöröses, nedvesség által felrepedt bőrnél, bőrkiütések és sömörnél a fájdalmat azonnal csillapitja és gyógyitó hatást idéz elő. — Felnőttek is jó eredménnyel használják a Babymira-krémet kézbőrdurvaság, felrepedt bőr s lábizzadás ellen.
Egy doboz ára 60 fillér.
Kapható minden gyógyszertárban vagy az egyedüli készitőnél: **Brodjovin H.** Zrinyi gyógytár **Zágráb.** (**Zagreb.**)

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPTÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
Pécs

1971 JAN 28.

Dombormű Schneider Lajos népdalgyűjtőről

A Schneider Lajosról készült domborművet tegnap délelőtt helyezték el Mohácson, a Képzőművészeti Kivitelező Vállalat szakemberei.

Az elmúlt esztendőben emlékezett meg Mohács városa Schneider Lajos híres mohácsi népdalgyűjtő és pedagógus halálának 10. évfordulójáról. Ekkor határozta el a Megyei és Városi Tanács, hogy domborművet készíttet Schneider Lajosról. A fehérmárvány 115x70 centiméteres dombormű elkészítésére Kecskés Lajos fiatal iparművész kapott megbízást. A domborművet a Gólya utcai iskola homlokzatán helyezték el. Ebben az iskolában volt iskolaigazgató hosszú ideig a nagy népdalgyűjtő. A dombormű elhelyezésénél jelenvolt Schneider Lajos özvegye, a művészi alkotást látva meghatódva elmondotta, hogy a szobrász, férje 1952-ből való arcképes igazolvány fotója alapján készítette el a domborművet, amely szerinte is jól sikerült.

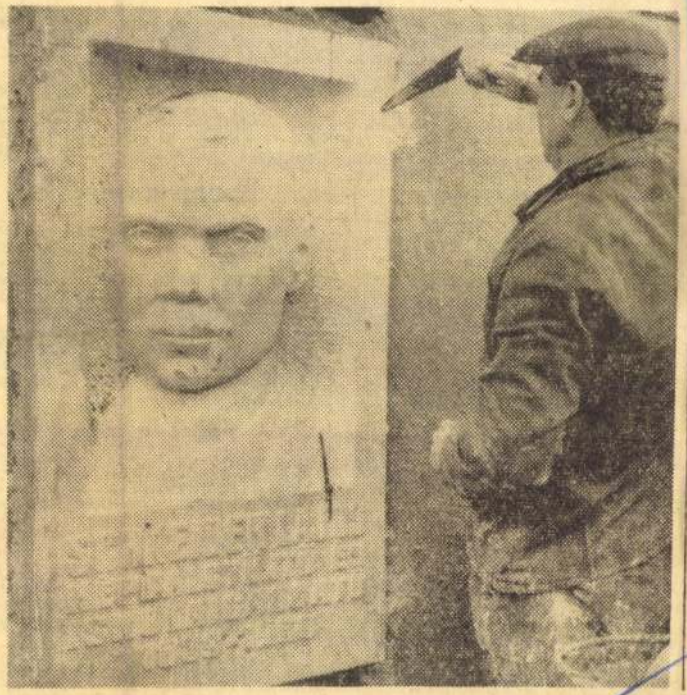

lék és intelem — Kantata. ... Népdalgyűjtőúton Kodály Zoltán nyomában. 14.30: Mozart műveiből. 15.00: Hírek. Időjárás. 15.10: Tévedni emberi dolog?! 16.00: A világgazdaság hírei. 16.05: Csajkovszkij: B-moll zongoraverseny. 16.38: Eötvös József élete és művészete. IV. rész. 16.58: Hallgatóink figyelmébe! 17.00: Hírek. Időjárás. 17.05: Időszerű nemzetközi kérdések. 17.15: Operacsillagok — operaslágerek. 17.45: Atlasz. Világgazdasági figyelő. 18.00: Zene indul Ferihegyről. 18.58: Hallgatóink figyelmébe! 19.00: Esti krónika. 19.15: Kritikusok fóruma. 19.35: Az MRT népi zenekara játszik. 20.11: A Vas fiai. Rádiójáték. 20.54: A Berlini Filharmonikusok zenekara játszik. Erich Kleiber vezényel. 21.11: Hírek. 21.14: Magnósok figyelem (ism.). 22.00: Hírek. Időjárás. Kb. 22.15: Sporthírek. 22.20: Bemutatjuk új felvételeinket. 23.00: Tánczene. 23.30: Az MRT szimfonikus zenekarának felvételeiből. 24.00: Hírek. Időjárás. 0.10—0.25: Ránki: Filmmelódiák.

PETŐFI RÁDIÓ

6.20: Torna. 6.30—8.05: Azonos a Kossuth műsorral. 8.05: Esztrádparádé. 8.45: Külpolitikai figyelő (ism.). 9.00: Mezők, falvak éneke. 9.15: Barokk zene. 10.00: A zene hullámhosszán. A Petőfi rádió délelőtti műsora. Közben: 11.00—11.05: Hírek. Időjárás. 11.50: Magánvélemény közügyekben. Szántó Jenő műsora. 12.00: Könnyűzenei híradó (ism.). 12.30: Bartha Alfonz, Kovács Eszter és Bende Zsolt énekel. 13.00: tól hatig... Közben: 15.30: Hírek. 15.33—16.18 fiataloknak! Komjáthy tánczeneműsora. 16.30 és Hírek. 18.00: Hírek. 18.10: Indulók. 18.19: Új vek. 18.22: Mozart: Don Kétfelvonásos opera. 19.54: Jó estét, gyerekek. 20.25: Esti krónika II. Könyvek a könyvespolcról Holnap közvetítjük 22.19 lapolvasó. Hollósi Tibor te. 22.34: Pompadour. Ré Leo Fall operettjéből. 23.0 rek. Időjárás. 23.15: Verbunkosok, nóták. 24.00—0.10: Hírek. Időjárás.

URH RÁDIÓ

18.00: Hírek. Időjárás. 18.10: Hanglemezparádé. Könnyűzene. 18.55: Orosz nyelvvizsga előkészítő. 14. lecke. 19.10: Lajtha László: Hárfaötös. 19.41: Az ismeretlen Beethoven. XXVI. rész. 20.19: Hírek. 20.22: A dzsessz kedvelőinek. 20.48: Haydn-vonósnégyes. 21.24: Leonard Bernstein lemezeiből. 23.00—23.15: Hírek. Időjárás.

PÉCSI RÁDIÓ

17.30: Magyar nyelvű műsor. — Zenéjó levelezőlap.
17.55: A fizikai munkás is alkotó...
18.20: Könnyű melódiák. Közben: Jegyzet.
18.45: Déldunántúli híradó.
19.00: Szerb-horvát nyelvű műsor. Filmzene. — Hírek. — Lapszemle. — Útközben. — Z. Imamovic és S. Isovic énekel.

17.55: Zenei Figyelő. A Tv zenei újsága.
18.35: A technikusképzés mai gondjai.
19.10: Reklámműsor.
19.15: Esti mese.
19.25: Szünet.
19.30: Tv-híradó.
20.00: A Forsyte Saga. — John Galsworthy regényének magyarul beszélő tévéfilm-változata. 4. Vacsora Swithinnél.
20.50: Porond és iskola. Az Állami Artistaképző Iskoláról.
21.05: Szülők, nevelők egymásközt.
22.10: Tv-híradó — 2. kiadás.

Jugoszláv tv.

16.45: Magyar nyelvű tv-krónika.
17.00: Tanácsadás szülőknek.
17.40: Rajzfilmek. 18.30: Népi muzsika. 19.00: Enciklopédia — munkakultúra. 19.20: Egy egész élet egy év alatt — humoros adás. 20.35: Fenntartott idő. 21.35: Törhetetlenek — filmsorozat.

Schneider Lajos Bpest.

1885. orsz. ált. kiáll.: Tájrészlet Rákospalo-
táról; olajf., 200 ft.

Schneider Lajos

festő.

1885. Budapest

1. Tájrészlet Rákospalótáról. Olajt. 200 frt.

Budapesti orsz. ált. kiállítás.
A képzőművészeti csoport
képes tárgymut. Budapest
1885.

4 6 4 1 6 0 0 0 9
1 1 6 0 0 0 9
4 7 5

Régi magyar kártyán Jókai Mór

Nagy ember képe „az Ördög bibliáján"

1945-ben megsemmisült a Nemzeti Múzeum kártyagyűjteménye, régi kártyáinkból főleg külföldön maradt fenn kevés példány. A mai „magyar kártya" ősét az 1830-as években *Schneider József* pesti kártyafestő adta ki. *Schiller*: Tell Vilmos drámájának szereplőit ábrázolják kártyájának lapjai. A történelemből átvett alak csak Tell Vilmos és Gessler Henrik. Schiller 1804-ben írt Tell Vilmos drámáját Kolozsvárott színpadon is előadták 1824-ben. Rossini „Tell"-jének magyarországi operabemutatója 1856-ban volt. Ily módon ismertté vált, hogy a svájciak szabadságharcukkal már régen előzték a Habsburgokat. A mai Tell-kártyán, amit magyar kártyának nevezünk, ma is a régi svájci ruhás alakok szerepelnek. A kártyák alakjai mindig az illető korszak öltözködési szokásait követik.

A tilalmak ellenére egész Európa kártyázott már a XVI. században. Budapesten *Hajós Lajos* „A kártyajátékról" című könyvecskéjében az 1904. évben írt e szenvedély káros hatásáról. Hiába.

A városi körökben a XIX. században a „tarokk" nevű kártyajáték lett a legkedveltebb, de a francia kártyával is sokan játszottak. Az 1898-ban Budapesten megjelent „Kártya kódex"-ben *Jókai Mór* harminchét oldalon írt a tarokk szabályairól. Írása a könyv egyötöde. „Skíz, XXI. és I." a címe *Mikszáth Kálmán* tarokk kártya játékismertetőjének.

E könyv „Játékok magyar kártyával" részében húsz játékszabályt írnak le magyar írók: *Bródy Sándor, Ambrus Zoltán*, „Sipulusz". A „Játékok francia kártyával" ismertetésben *Rákosi Jenő* író nevével találkozunk. Itt kilenc játék szabályairól olvashatunk.

A kártyakészítés mesterségbeli tudását, a fa- és rézmetszést, kártyafestést Pozsonyban vagy a bécsi Akadémián kevés kézműves tudta elsajátítani úgy, hogy valamelyik iskolát elvégezze. A 32 lapos „magyar kártya" a Tell-dráma alakjaival több kártyakészítő áruja volt hosszabb időszakon át változatlan formában Magyarországon, a *Habsburg*-monarchiában. A „Tell"-kártyák

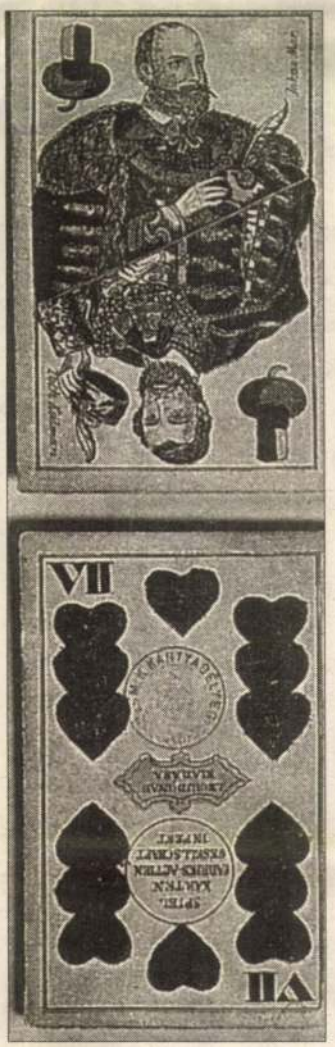

„tükörképes" vagy „kétképes" lapok („kétfejű" neve is van). Középen vonallal kettéosztottak, bármelyik végéről is nézzük, azonos képet látunk.

A feliratok Schneider József és pesti kortársa, *Chwalowszky Ödön* „Tell-kártyá"-in német nyelvűek. 1844-ben a magyar hivatalos nyelv lett. Azon a „Tell-kártyán", mely „Készült Salamon Antal gyárában Ketskemétenn" (kb. 1855-ben) Kuoni pásztor, Tavasz, Nyár, Ősz stb. a szöveg, tehát magyar. A bécsi *Piatnik* cég kisebb rajzolati változtatással 1865 körül kezdte gyártani a „Tell-kártyát". A 42 lapos „tarokk" kártya és a 32 lapos magyar kártya képein sok mindent ábrázoltak az idők folyamán. Az 1867-es kiegyezés után mutat be magyar várakat a „Részvénytárs. első gyára Debreczenben" tarokk kártyán (Kraszna-horka, Trencsin stb.) kb. 1872-ben. „Magyar arczképek" megnevezéssel 32 lapos magyar kártya készült kb. 1873-ban. „Tarcsay Lajos első kártyagyára Debreczenben" politikusokat díszmagyarban ábrázolt a kártyákon, változóan kétképes kivitelben. Ez azt jelenti, hogy a téglalap alakú kártyalapot (a rövidebb) felezővonallal választották el és a két részen különböző rajzú képet helyeztek el az akkori közélet jeles személyiségeinek képei közül. Így például látható *Deák Ferencé* (Söjtör, 1803. október 17. – Budapest, 1876. január 28.), párja *Szentiványi Károlyé* (Besztercebánya, 1802. – Budapest, 1877. január 28.), *Báró Eötvös Józsefé* (Buda, 1813. szeptember 3. – Pest, 1871. február 2.), *Gorove Istváné* (Pest, 1819. augusztus 20. – Budapest, 1881. május 31.), *gróf Andrássy Gyuláé* (Tőketerebes, 1823. március 8. – Vlosca 1890. február 18.), *gróf Festetics Györgyé* (1815. április 23. – 1883, Bécs). Egy részük már az 1848–49-es magyar szabadságharcban is részt vett, emigrációba kényszerült, majd a kiegyezés után a magyar kormányban viselt tisztséget. A „Játékkártyagyár R.T. Pest" 1890 körül adta ki „magyar kártya"-csomagját, melyen díszmagyarban politikusok láthatók változóan kétképes kivitelben. Többek között Jókai Mór képe is szerepel a kártyák között (Komárom, 1825. február 18. – Budapest, 1904. május 5.), aki nyarait a svábhegyi villájában, a mai XII. kerületben töltötte fél évszázadon át. Nagy írónk, mint ismeretes, 1861-ben visszatért a politikai életbe, a „Határozati Párt" elveivel a siklósiak országgyűlési képviselővé választják. 1863-ban a „Hon" című hírlap szerkesztőjeként egyhónapi börtönbüntetést szenved. 1866-ban a siklósi kerület újból megválasztja képviselőjévé. Ez időben ismerkedik meg *Tisza Kálmánnal* (Geszt 1830. december 16. – Budapest, 1902. március 23.), akit Debrecen város küldött a parlamentbe, és a „Határozati Párt" vezetője lett. 1869-ben a pesti Teréz-Erzsébetvárosi választókerületben abban a korban elképzelhetetlen győzelmet arat: Gorove István örmény származású, 1867-től 1870-ig hivatalban levő földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztert buktatja meg. 1872–1875 között Dárda község (Baranya megye) parlamenti képviselője.

Jókai ellenezte az Ausztriával közös minisztériumokat, a magyar állam és az egyházak szétválasztása mellett érvelt írásaiban. 1875-ben belép a „Szabadelvű Párt"-ba, melynek vezetője Tisza Kálmán, aki 1890-ig volt miniszterelnök. A „Történelmi Tarokkparti" *Ferraris Artúr* festménye Jókairól és barátjáról, Tisza Kálmán miniszterelnökről. A másik két játékos az asztalnál *Nedeczky István* és *Sváb Károly* kormánypárti képviselők. Az 1875–1878-as ciklusra a budapesti Józsefvárosban lesz képviselő, míg 1878–1881-re a többségében örmény lakosságú Erzsébetváros (Kis-Küküllő megye) választja meg. Megint Erdélyben lesz képviselő 1881–1884-ben: Illyefalván (Kis-Küküllő m.). A „Székely Nemzet" sepsiszentgyörgyi újság 1883. január 27-i száma közli Jókai Mór január 23-i képviselőházi teljes beszédét a zsidók egyenjogúsítása érdekében. 1884–1887 és 1887–1892 években Kassa város képviselője. Ismét Erdély 1892–1896 között: Oravicát (Krassó-Szörény megye) képviseli. 1894. április 1-jén gyászbeszédet mond *Kossuth Lajos* temetésén. Külföldi politikai fellépése 1895. augusztus közepén volt Brüsszelben az Interparlamentáris Unió ülésén, ahol a militarizmus, sovinizmus ellen mondott beszédet francia nyelven. 1897-ben *I. Ferenc József* főrendi taggá nevezi ki. Élete végén a politikai élet már nem érdekelte.

Jókai Mór 1861-től 1896-ig megszakítás nélkül volt képviselő valamelyik választókerületben. Írói népszerűsége és politikai szerepvállalása juttatta a miniszterelnököket és miniszereket ábrázoló kártyalapok közé őt is.

Fonyódy Ferenc

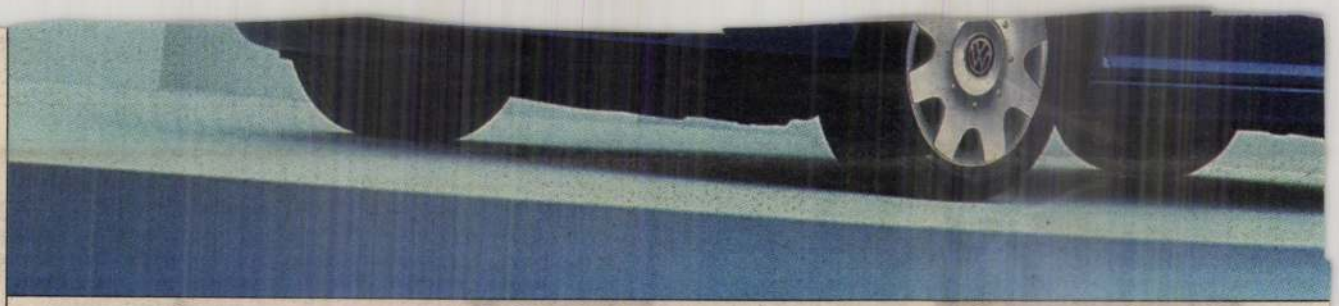

A csillogó külső tartalmas belsőt takar: kimagasló biztonság és kény

- vezető- és utasoldali légzsák
- oldallégzsákok elöl
- ABS
- szervokormány
- Beta rádió négy hangszóróval
- központi zár
- ködfényszóró elöl

- MECHANIKUS KLÍM
- ELEKTROMOS ABLA
- ELEKTROMOS KÜLS
- 205/55-ÖS GUMIABI

EGYEDI DÍSZTÁRCS

- ÁLLÍTHATÓ MAGAS
- METÁL/GYÖNGYHÁ

Már 3.367.000 Ft-tól!

Az Ön Volkswagen márkakeres

Óbudai Autójavító Kft.

1033 Budapest, Mozaik u. 1-3. Tel.: 368-9490 Fax

E-mail: vwszalon@obudai-autojavito.hu

Az ajánlat a 2002. augusztus 05-én kiadott árlista alapján a 2002. október 13-tól kötött szerződésekre korlátozott darabszámú gépkocsi erejéig érvényes. A részletekről és a feltételekről a VW márkakereskedés ad tájékoztatást. A VW Golf motorizáltságtól függő kombinált átlagfogyasztása: 5,3-11,1 l/100 km, CO_2 kibocsátása: 143-266 g/km

Schneider

S. 3. *János Mihály*, császári ágyú- és harangöntő Kassán, hol 1675. telepedett le. 1694. ágyúkat és mozsarakat öntött a király részére. Figurális díszű és feliratokkal ellátott harangjai közül egy Vajdahunyadon és egy Déván napjainkig fennmaradt.

Eg. II. 4241

o Geffels.

sz. második felében.

brázolva, midőn a Svábz pusztít és több helyütt ül elhelyezett ágyúütekből előtörő szövetséges délnyugati köröndöknél vében a kereszténnyekkel küzdenek, a kiknek egy « irányába menekül és e Ponti sopra il danubio« össze a janicsárokkal. et APProcci de Sueui«-n ürtös közelében, a lovas una túlsó partján Pest a »Monti dell Ongaria Pesten az épületek fölött lomok tornyai uralkod-*di Buda presa dell'Armi settemb: 1686*« kezdetű *Geffels. Fecit 1686–87*«.

— Lelt. sz. 1202. — Vételat (1340–907) és az 1907 zerint Jaques Rosenthaltól któber 31-én (1662–907). — n (1898–907). — Az elszá-1-iki 9458–909 szvsz. határ-

Schneider János Mihály

[redacted]. ágyúöntő.

Schneider János Mihály császári ágyúöntő 1675-ben jött Kassára[2] s mint harangöntő ismeretes;

Kemény Lajos: Művészeti adatok Kassa múltjából. Arch. Ért. 1906. 58. l.

fl.

Schneider János

építész.

Szül. Szigetújfalu 1882.
Oklevelet nyert 1905.

Névjegyzműegyetem 18. l.

Hadjárat.

A Stadtgraben előtt fel
Venczel, kit a sorfalat képező
három katona vesz czélba. A bá
netet. Felirata:

Wenzel Massenhauser zu Pr
alt, Prov. Oberkomandan
garde in October Monathe
Stadtgraben nachst den

alól balra: lith. H. Gerhart n
jobbra: Eigenthum.

Kny., már. a vk.

SCHNEIDER János egri kőművessegéd. Egerben 1752-ben —+ Valner egri kőművesmester legényeként dolgozik.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

~~1199.~~ Ismeretlen művész.
XIX. századból.

1199. Vörösmarty Mihály.

és sima h
ermen va

Derékig ~~látható és~~ (
dalt elválasztott haját fü
leberetvált álla körüli sz
tött nyakkendő, kivágott h
kabát. Felirata fölül ~~=~~ ke

(VÖRÖSMA

~~Karimája és hátlapja~~

Ezüstös rézérem m
Becsértéke 40 K.-- Havas E
(787-907-155).

Schneider

S. 2. *Jakab*, festő, * Szentfülöp 1886 ápr. 22. A bpesti képzőművészeti főiskolán Zemplényi Tivadar növendéke volt. 1906. a Nemzeti Szalónban állított ki először egy női tanulmányfejet.

K. G II. 4241

11708.

G. T. Schneider:

Tüzijáték T. Lipót tiszteletére.

Ezen nürnbergi ünnepély tervezete az előtért elfoglaló Schießplatzon szemlélhető s fénypontját a LEOPOLDVS RESTITVTOR VNGARIÆ szavakkal jelzett rész képezi. Felirata:

Abbildung des Feuerwercks, so zu Nürnberg auf dem Schießplatz den Tag

LEOPOLDI alß den 15/5 Novembr. Aº 1686 verbrannt worden und bestünde solches inn:

A. Neunzehen Luft-Kugeln.... M. Scus denen zehen kleinen Mortirn aber wurde so wohl bey Anfang, als Beschluß, eine Salve gegeben.

s legalól jobbra: G. T. Schneider fecit.

Rézmetszet, méretei a vknek 38·8 : 31·1 cm.

Ltn. 14210.

Lakl. 138-914

510-914-78

2 Kª.

Tököly Imre elfogatása:

E lap: „Wahrhaffte Vorstellung der erbärmlichen Tragödie, welche der Bassa von Groß-Waradein in dem Weltberuffenen Hungarischen Haubt-Rebellen Graf Emerich Teckely, allda im Monat Octobr. dieses 1685 Jahrs gespielet, indem er denselben prächtig eingeholet, freundlichst empfangen, tyrannisch angesprenget, und endlich ganz unbarmherzig in Ketten und Banden geschlossen." Közepüt „EMERICVS TEKELY" mellképét balra fordulva és tojásdad medaillonban látjuk, körülötte felirat-tal: „Man locket Ihn mit list" bevonulása Nagyváradra, „Ihn auf das freündlichst Grüst" fogadtatása a nagyváradi basa által, „und fällt Ihn an Gerüst" vasraveretése és „Hier er gefesel ist" leláncoltatása a börtön-ben van ábrázolva. A lap jelzése alól közepüt: „G. Jacob Schneider sc:" a kép alatt három hasáb német szöveg olvasható e kezdettel: „Wie und welcher Gestalt das Königreich Hungarn."

Keretnek, méretei a vonalkeretnek 17·9: 30 cm.

3407

140/95 № 310.

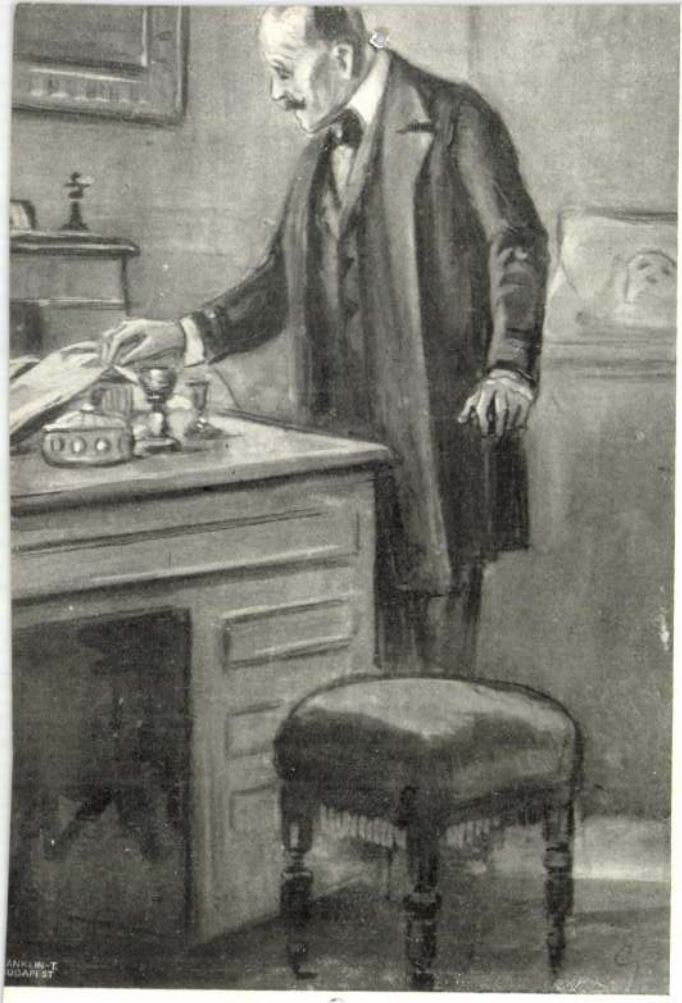

Fülöp a takarót fölemelle.

Schneider Jakab

Kőmives

Sopron

1682. aug. 28. polg. esküt

tett

temploma sem maradt a lőcseinek méreteivel sokkal mögötte, sőt az olaszii és késmárki hosszával még felül is múlja.

Építőművészeti szempontból véve, nem a lőcsei főtemplom áll a Szepességen az elsőhelyen. Műtörténelmi szempontból azonban tagadhatatlanul a lőcsei Szent-Jakab-templom a legérdekesebb itt. Mint legtöbb felvidéki templomunkról, a lőcseiről sem maradtak ránk írott építéstörténeti adatok. Csak az bizonyos, hogy mai alakjában a XIV. században épült. De ha a templom alaprajzát és egyes részeit behatóbban vizsgáljuk, könnyű szerrel olvashatjuk le ezekről építése történetét.

LAVABO (MOSDÓFÜLKE).

Mint a többi szepességi városnak, Lőcsének is megvolt a XIII. században a maga egyhajós, csúcsíves stilű temploma, amelyhez — egyes részeit meghagyva — a XIV. században az új templomot szorosan hozzáépítették. A régi templom szentélye az új templom sekrestyéje lett. A régi hajó északi falát részben szintén megtartották s az északi előcsarnokon kívül az eközött s a mai sekrestye között levő Szent-Györgykápolna építésénél használták föl, amelyet Velbachi György boltoztatott be, aki ittlevő sírköve szerint 1392-ben halt meg.

A XIII. századbeli szentély három keresztboltozatos szakasza még ma is változatlan állapotban van meg. A negyedik, amely a többinél eredetileg valamivel alacsonyabb volt s amelyhez két bordával a háromoldalú apszisz csatlakozott, a délkeleti sarokpillér lebontásakor alighanem megrongálódott s azért ékítményes részeit megtartva, a többi keresztboltozatokkal egyforma magasságban a XIV. században újból falazták. A XIII. századbeli apszisz eredeti hevederíveinek bordái csonkán az oldali falakban mindmáig megvannak.

A sekrestyének meghagyott XIII. századbeli szen-

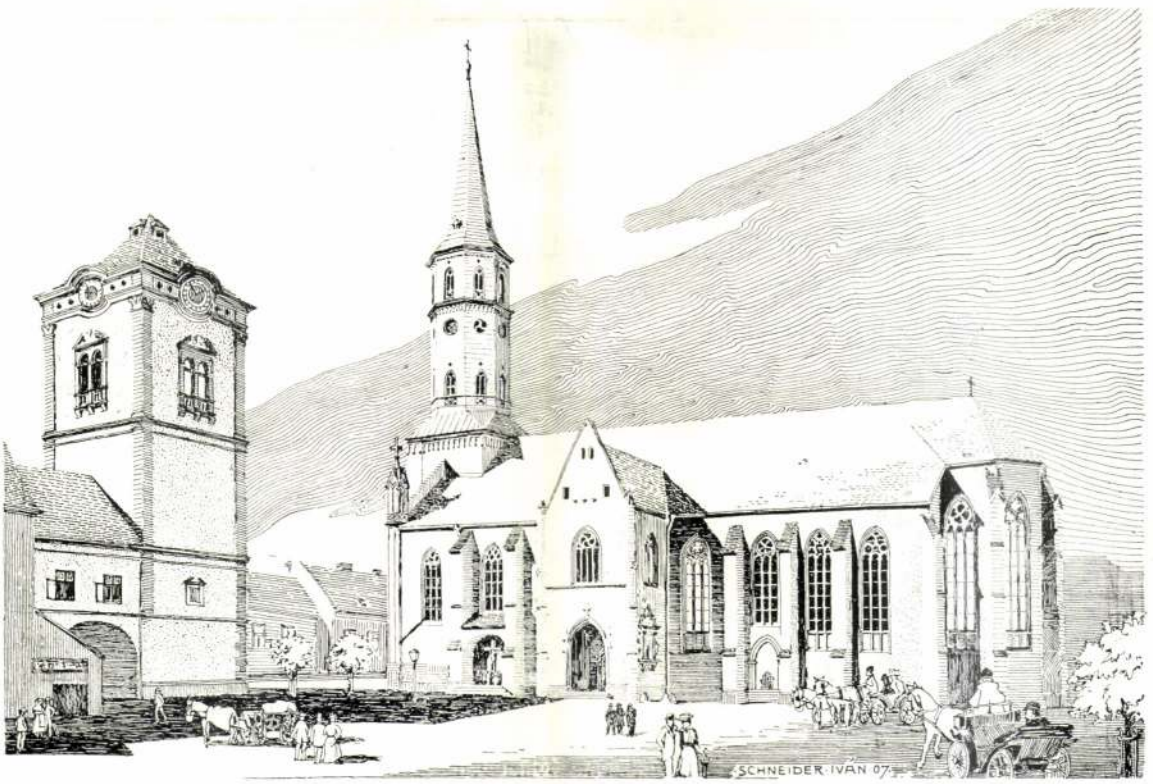

HOMLOKZAT

FÉNYKÉP UTÁN.

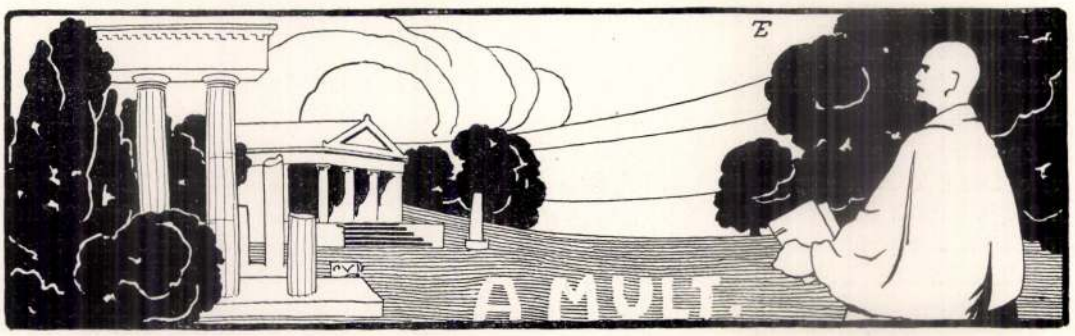

Töry Emil fejléce.

A lőcsei Szent-Jakab-templom.

Felső-Magyarországon a városi élet fejlődése a tatárjárás után kezdődik. Ennek megfelelően felvidéki városainkban egyházi téren az építkezés is csak ekkor válik jelentősebbé.

A XIII. századbeli plébánia-templomokról kézzelfoghatóbb adatok Kassán, Eperjesen és Lőcsén maradtak ránk. Ezek alapján ítélve, e városok plébániatemplomai eredetileg elrendezésükben fölöttébb egyszerű, egyhajós, szentélyükben háromoldalú apsziszszal záródó épületek voltak. Több mint valószínű, hogy ezeket a templomokat a hajóban nem is boltozták be.

A Szepesség kisebb városaiban legalább egész sor templom maradt ránk, amelynek eredete még a XIII. századba esik s amelynek hajója csak a XIV—XV. században nyerte boltozatait. Minthogy az eredetileg famennyezettel épült hajó jóval keskenyebb volt, semminthogy három sor boltozattal tetőzhették volna be, osztatlan boltozatnak viszont túlságosan széles, a templom átalakításánál a kéthajós-rendszert használták. A két sor keresztboltozat szakaszainak belső sarkát a hajó hosszanti tengelyében egy sorban emelt pillérekre rakták, a keresztboltozatok külső sarkait a hajó oldalfalaiba kötött gerinchordozókra. Ilyen kéthajós templomok a Szepességen Poprád-Felka, Szepes-Szombat, Matheóc, Menhárd, Leibic, Szepesbéla és Ruszkin városokban, továbbá Landokon, Nagyszalókon, Nagylomnicon, Dénesfalván, Darócon, Malompatakán, Zsegrán, Sümegen és Odorinban s átalakítva, illetve a barokk-korban újonnan boltozva még igen sok helyen, többek közt Ófalun, Olsavicán, Felső- és Alsó-Répáson maradtak ránk. A Szepességnek azon városai amelyek fejlődésükkel imént felsorolt társaikat már a XIV. században felülmúlták, nem elégedhettek meg plébániatemplomaik puszta átalakításával. Új plébánia-templomok építéséhez fogtak. Ezek a ma szintén csak kisvárosszámba menő helyeken nem annyira művészi vonásaikkal, mint inkább hatalmas arányaikkal bilincselték le figyelmünket. Ilyen nagyobb arányú templomok Lőcsén, Iglón, Olaszin, Késmárkon és Göllnicbányán épültek. Méreteikkel e városkák templomai ugyancsak felülmúlják nem egy újabban épült székesegyházunkat is. A lőcsei Szent-Jakab-templom belső hossza például 49·5 *m*, szélessége a hármas hajóban 22 *m*, magassága a főhajóban 19 *m*. A többi négy szepességi város

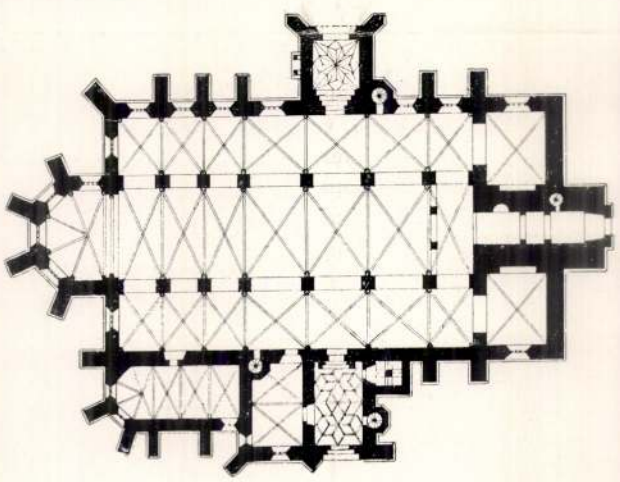

A TEMPLOM ALAPRAJZA.

Magyar Építőművészet
1907. 11. szám.

első jelentősebb faragott díszítések, amelyekhez a Szent-Jakab-templom — szentélye ablakainak mértani műveitől eltekintve — jutott s amelyek mesterére a templom déli kapuja és a sekrestye falába rakott lavabó- (mosdó-) fülke is vall. A déli kaput befelé szűkülő bélletében féloszlopok tagolják, amelyek trizzé összeolvadó fejezetei darabosan kezelt levelek közé rejtett torzalakokkal ékesek. Ugyanez a darabos stílus nyilvánul a sekrestye lavabóján, amelynek látszólag elnagyolt mivolta itt az örökös félhomályban jelentős művészi hatásnak a tényezője s ugyancsak öntudatos mesterre vall.

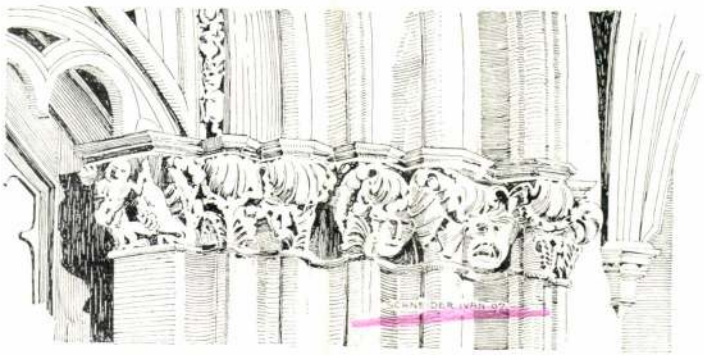

A DÉLI FŐKAPU FEJEZETEI.

Az északi kapu a délinél régibb és egyszerűbb. Bélletében öt pár kehelyfejű, lombos ékítésű oszlop, ívbélletében ezeknek megfelelő hengeres bordák tagolják. Az északi előcsarnok a XV. század ban nyerte hálóboltozatát. A déli emeletes előcsarnok, földszinti csillagboltozatával, Mátyáskirály korában épült. 1494 körül falazták a templom formás orgona-karzatát, amelynek karcsú pilléreit fialés mennyezetek alatt a fafaragást jellemző széles kezeléssel faragott szép kőszobrok díszítik. A régi alakjában elenyészett torony falaihoz ekkor fűzték a két oldal-kápolnát is, amelylyel a mellékhajókat nyugat felé meghosszabbították. Az északi előcsarnok s a Szent-György-kápolna fölé falazott emelet keleti oldalán lépcsőzetes ormával a plébánia könyvtárának elhelyezésére szolgált s ezzel a templom építésének története a XVI. század elején véget ér.

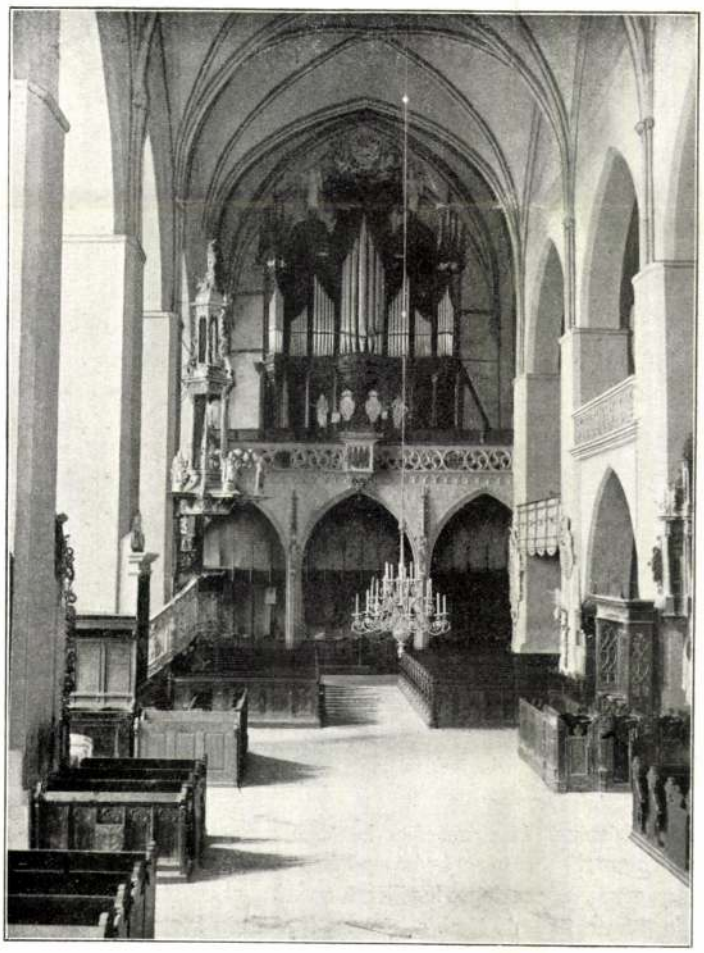

A TEMPLOM BELSEJE AZ ORGONA FELÉ.

A korunkban lefolyt helyreállítási munkálatoktól eltekintve, ez volt az utolsó építkezés, amelylyel templomunkat kibővítették, díszítésén azonban nemzedékről-nemzedékre s a XIV. századtól kezdve napjainkig nem szüntek a lőcseiek fáradni. A mint az északi előcsarnokba lépünk, a Szent-György-kápolna egyszerűen tagozott ajtókeretének ívmezejében gyönyörű XV. századbeli freskókép bilincseli le figyelmünket, mely Krisztust ábrázolja a koporsóban, Szent-János és Mária között. Maga az ajtó pompás vasalásokkal ékes. A Szent-György-kápolnában a szentnek lovasszobra

tély mellé épített XIV. századbeli templom háromhajós csarnok, egy keresztboltos szakaszszal és háromoldalú apsziszszal épült szentélylyel. A templom elrendezésében és fölépítésében egyaránt sok a rendszertelenség. Ez utóbbinak oka alighanem az volt, hogy a csúcsíves-építészet korában messze földön a lőcsei volt itt az első nagyarányú épület s a polgárság nem bízva mesterében, minduntalan beleszólt ennek dolgába, sőt a templom beboltozása előtt alighanem másra is bízta az építés vezetését is.

A lőcsei Szent-Jakab-templom építését a szentélylyel s a hajónak a XIII. századbeli szentély hosszának megfelelő részével kezdték el. A keresztboltozatok itt jóval keskenyebbek, mint a templom nyugati nagyobb felében s ez aránytalanságnak oka nyilván a költségkimélés, amelynek eszméje talán valami külső nyomasztó körülmény miatt merült föl. A nyugati szakaszok nagyobb szélességével azt érték el, hogy kettővel kevesebb boltszakaszszal is épp akkora lett a templom, mint aminőnek eredetileg tervezték.

Az eredeti tervtől való eltérés második mozzanata a boltozás megkezdése előtt merült föl. A szigorúan csarnoktemplomnak tervezett épület boltozatbordáinak bekapcsolását az egyszerű négyszögletes pilléreken nyugvó hevederívek közé nyilván olyformán tervezték, mint Igló szintén XIV. századbeli plébánia-templomában, amely 35 *m* hosszú hármas hajójában 16 *m* széles s amelynek legszebb részlete a gazdag hatású déli kapuja.

Iglón a főhajóban az árkádívek közé falazott egyszerű gyámköveken nyugosznak a boltozatok bordái, amelyeket a mellékhajók oldalfalain formás alakos gyámkövekben végződő gerinchordozók tartanak. Lőcsén az építkezés folyamán eltértek a szigorú csarnokformától s akár műszaki okokból, akár a templom térhatásának növelése miatt a főhajót a tervezettnél magasabbra falazták, anélkül azonban, hogy a templom bazilikális elrendezésűvé vált volna. Az éleiken letompított négyszögletes pillérek már ki voltak faragva s azért a reájuk falazott gádorfalas árkádívek között a magasabbra került boltozatok számára a pillérek párkányán nyugvó s háromoszlopos félpillérkötegalakú gerinchordozókat faragtak. Ezek a köteges félpillérek fejezetei voltak az

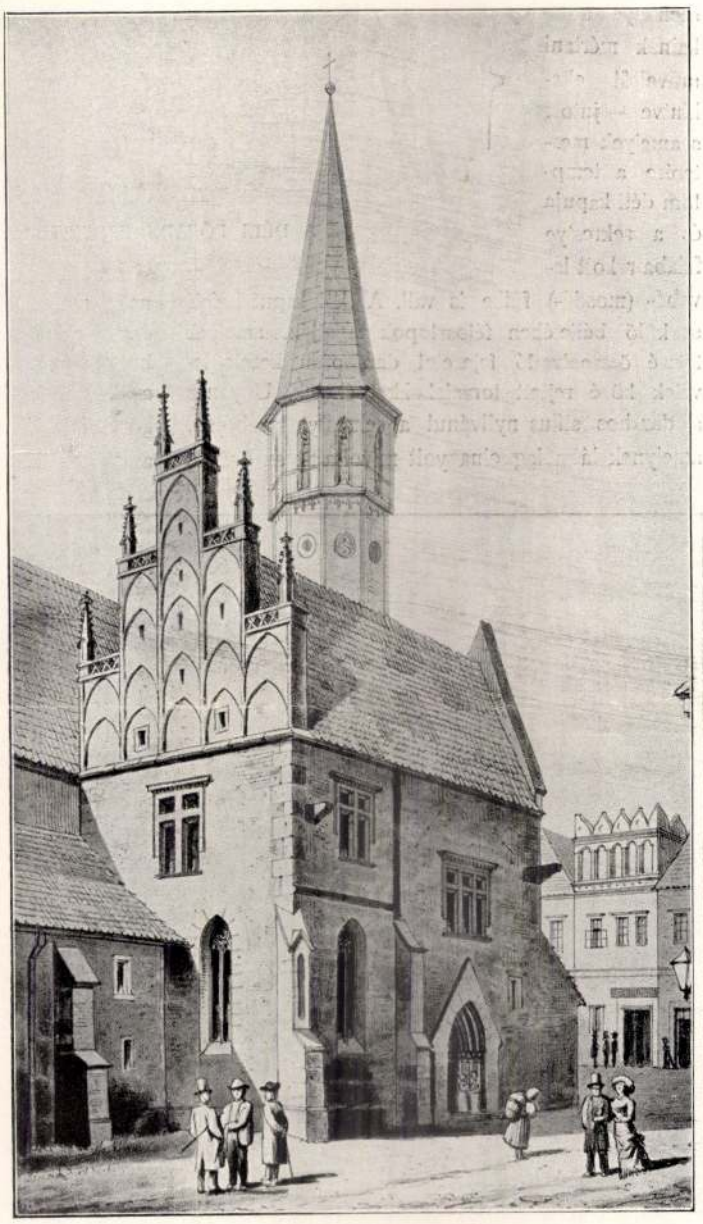

AZ ÉSZAKI ELŐCSARNOK. MISKOVSZKY UTÁN.

A TEMPLOM BELSEJE. ALPÁR IGNÁC GYÜJTEMÉNYÉBŐL.

Az északi és nyugati karzat között levő alacsonyabb fakarzat kerubfejes díszű korlátjával a protestáns korból való, amelyből a templom páratlanul gazdag és változatos epitáfium sorozatának java is reánk maradt. A kőből vagy fából faragott, s nagyrészt festményekkel vagy domborművekkel ékes epitáfiumok a templom pilléreit és falait szinte köröskörül koszorúzzák s a szárnyas oltárokkal egyetemben oly sajátos varázst kölcsönöznek az óriási hármas csarnoknak, hogy építészeti fogyatkozásait sokáig észre sem vesszük.

Divald Kornél.

SZENT-JÁNOS-OLTÁR.

a XV. századból, ennek festett háttere, egy régi oltár predellája a három szent királyok festményével — mindmegannyi kiváló XV. századbeli emlék. Az előcsarnok baloldali falán falkép töredékeket látunk s egy fából faragott XV. századbeli kálvária csoportozatot. Ha innen az északi hajón át a sekrestye felé megyünk, a hajó északi falán Szent-Dorottya legendájának XIV. századbeli falkép ciklusa, továbbá a hét erény s a hét főbűn képcsoportozata ötlik szemünkbe. A sekrestye ajtaja szép vasalásokkal ékes intarziás díszű XV. századbeli munka. Kerete a Szent-György-kápolna ajtajáéhoz hasonló. A sekrestyében a lavabó-fülkével szemben a XV. század végéről való szentségtartó-fülkét látunk, amelyben ma a templom gyér számban reánk maradt régi egyházi edényeit s a bélpoklosok kápolnájának hirhedt cibóriumát őrzik, mely nyilván csak a kápolna elenyészése után került a Szent-Jakab-templom birtokába.

A XIV. és XV. századbeli freskókkal ékes szentély balfelén áll a szentségház, amelynek mestere — minden architektónikus érzék nélkül szükölködő egyénisége alapján itélve — alighanem valami kőben próbálkozó fafaragó volt. A gótika hanyatló korából való s négyszögletes talapzaton álló tornyocska alig egyéb, mint egy sovány pillér körül csillag alakjában egymás mellé és egymás hátára rakott és szamárhát alakú ívekkel összekötött apró oszlopoknak zavaros halmaza, melyeket csak vasvázuk tart össze. Szentségházunknak még bravuros technikája sem képes feledtetni, hogy mily stilszerűtlen és ízléstelen koncepciójú. Annál szebb a templom főoltára, amelynél nagyobb arányú s ornamentális fölszerelésénél fogva szebb szárnyasoltárral külföldi templom sem dicsekedhetik. A főoltáron kívül még hét XV–XVI. századbeli szárnyasoltár van. A barokkstillű Csáky-oltár belsejében levő szobrok szintén középkoriak. Ez oltár mellett balra szépen vasalt, beszögezett XV. századbeli ajtót látunk, mely hajdan alighanem a templom ugyanekkor épült kincstárába vezetett. Ennek — a déli hajó keleti zárófalához füzött ötszögletes toldaléképületnek — alapfalai a templomon kívül ma is láthatók. A déli kapu fölött lévő oratórium korlátján ismét egy XVI. század elejéről való hatalmas fából faragott kálvária áll. A torony déli oldalához simuló kápolnában van a XV. századbeli bronz keresztelő-medence.

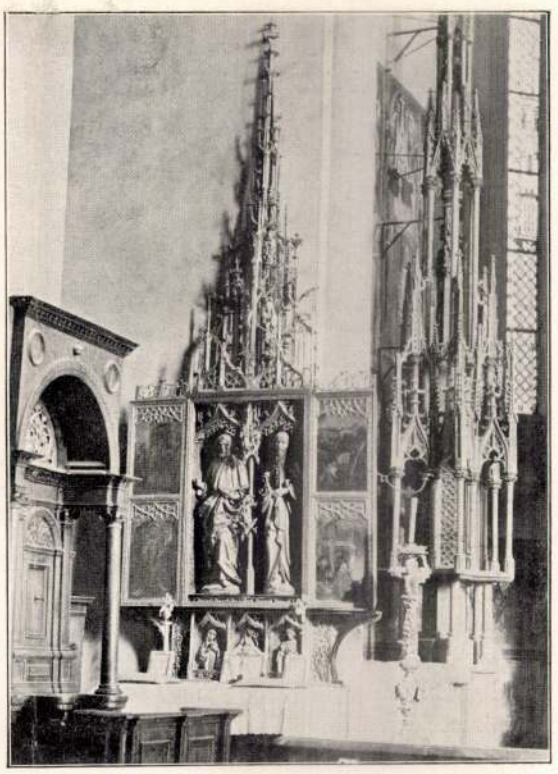

PÉTER-PÁL-OLTÁR ÉS SZENTSÉGHÁZ.

[illegible] BLEKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
Z 19/1922

Özvegy Schneider Ivánné

tulajdonát képező eredeti rajzok

lakik: Rákosszentmihály

Csillag utca 9.

j e g y z é k e

	Tárgy		Hól.
1.	1 db templom ajtó.....	400 kor.	O-budai plébániatem.
2.	1 " ablakrács részlet.	200 "	Zsigmond utca 8 sz.
3.	1 " " "	200 "	Margitkörut 29 sz.
4.	1 " " "	200 "	" "
5.	1 " oromzatok és végződések.....	450 "	Budapesti házakról
6.	1 " siremlék.....	600 "	Esztergom bazilika
7.	1 " homlokzat.....	400 "	Uri-utca 58 sz.ház
8.	1 " homlokzat	800 "	Piarista utca 8 sz.
9.	1 " távlatirajz.....	1500 "	Vajdahunyad vára.
10.	1 " kapurészlet.....	250 "	Ráczkevei kastély .
11.	1 " homlokzat	1000 "	" "

Összesen: 6000 Korona

Budapest 1922 május hó 15.

nagygyőri Flöti Imre épitén

I., Horthy Miklós-ut 15/b.
Telefon: József 133-38.

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
219 /1922 szám
Érk.: 922 év V/16. hó n.

Schneider Iván
Szőke Imre
tovább
episcopus
kiselejezett vál

NAGYGYŐRI
SZŐTS IMRE
ÉPITÉSZ
BUDAPEST, I. FEHÉRVÁRI ÚT 15/b
TELEFON: ~~33-43~~. József. 133-38.-

Nagytekintetü Bizottság !

Az ide mellékelt kimutatás szerint tisztelettel vanszerencsém özvegy Schneider Ivánné /lak.Rákosszentmihály Csillag utca 9./megbizásából elhunyt épitész férjének 11 db müemléki és mübecscsel biró eredeti rajzait megvásárlás céljából felajánlani.

Ezen rajzokat még 1920 március hó fólyamán személyesen mutattambe nagyméltóságu báró Forster Gyula akkori elnők urnak ki azokat ugyanilyirányu szóbeli előterjesztésemre örömmel át is vette,mindazonáltal a megvétel mindezideig nem történt meg.Az özvegy ujbóli felkérésére személyesen érdeklödve a dolog iránt,az előadó ur kivánságára a rajzokat szignálás és az ár tekintetében az özvegygyel ujból való tárgyalás végett magamhóz vettem.A rajzokon a kivánt felirásokat elvégeztem és az özvegygyel az uj árakat megbeszéltem a mely végösszegben kereken 6000 koronát tesz ki.

Kérem a nagytekintetü Bizottság jóindulatu támogatását az ügy érdemleges elintézéséhez,hogy ezáltal egyrészt,méltó helyre kerüljenek egy kedves kartársamnak a kivánt árnál jóval értékesebb dolgai,másrészt a két gyermekkel visszamaradt özvegy urriasszony is némi támogatásban részesüljen.

Budapest 1922 május hó 15.

Mély tisztelettel

11 db melléklet.

Nagygyőri
Szőts Imre
épitész.

Az akadémia tehát a műegyetemmel kapcsolatosan volna megszervezendő. Azzal kapcsolatosan az adminisztráció szempontjából, de attól teljesen *függetlenül a művészi tanítás tekintetében.* Az akadémia tanárai a gyakorló építőművészek legjobbjai közül válogattatnának ki. A fiatal építészeknek nem a már tanultak ismétlése és ismert művek tervezés címen való utánzása kell, hanem a történelmi emlékeken fejlődött ízléstől vezetett, szigorú kritika melletti haladás, modern és művészies irányban. A tanárok között a legszabadabb stílusok képviselői is helyet foglalhatnának, a hallgatók izlésük és hajlamuk szerint választhatnák azt az irányt, amelyben haladni akarnak és a kedvelt mesterrel együtt tervezve és rajzolva, megtanulnák közvetlen tapasztalásból azt is, hogy minő komoly munkával, újra és újra kezdett kisérletekkel, próbálkozásokkal jár még a kisebb dolgoknak, a részleteknek megalkotása is és súlyos tévedés abban találni művészetet, hogy tűzön-vízen keresztül, soha nem látott dolgokat tervezzenek. A szellemi munkának minél nagyobb mennyiségét kell egy-egy műalkotásba beletenni, hogyha valóban szépet és maradandót akarunk alkotni. „Az idő nem kiméli azt, amit nélküle alkottunk", mondotta a nagy francia esztétikus, Planche és ez legjobban áll a műalkotásokra nézve. Napjaink máról-holnapra létesült épületei és stílusirányai közül nem egy régen a feledésé lesz akkor, amidőn a mostanában annyira gáncsolt történelmi emlékek még mindig a szépnek forrásai és példái lesznek.

Az építészakadémia tehát a szabad tanuláson és a szabad tanításon alapulna. A tanárnak helyzetét és tekintélyét a hallgatóságtól függetlenné, szilárddá kell tenni, mert tanácsai csak így lesznek eredményesek. Az akadémiában szigorú fegyelmet óhajtanánk látni, hogy alkalom adassék a tanulni vágyó ifjúságnak a sűrűbben előforduló művészi feladatok egy bizonyos csoportjának lehető tökéletes megoldására.

Ma a fiatal építészek akadémiája a tervpályázat. De az igen drága tanulás. A mai kényes igények mellett egyetlen pályázatba többet belever az építész annál, amennyit az akadémián egész év alatt költeni tudna. Azonfölül a sikertelen pályázatok hatása igen leverő, holott a tanulás céljából készített tervek mindegyike után nagyobb és szebb földatok megoldására tüzel a csalódásoktól meg nem fogyatkozott ambició. És végül a ferde irányban célhoz nem vezető utakon tévelygő pályázót az akadémia már az első lépéseknél a helyes irányba terelné, amit a tervpályázatoknál csak a kész munkánál és akkor is igen kis eredménynyel képes a jury megtenni. Mert az építészek tanáraikban se látják már jó barátaikat akkor, amidőn az nem a műegyetemen, hanem a műteremben készített terveikre mond bírálatot.

Csináljunk tehát akadémiát építészeink számára, de csináljuk meg a mi viszonyainkhoz és a mi embereinkhez alkalmas formában. Igy annak nagy és üdvös hatása lesz építőművészetünk fejlődésére, míg ha ismét nem a mi talajunkba való intézményt létesítünk, csak költséges és haszontalan akadályt gördítünk úgy is nehezen boldoguló technikusaink elé.

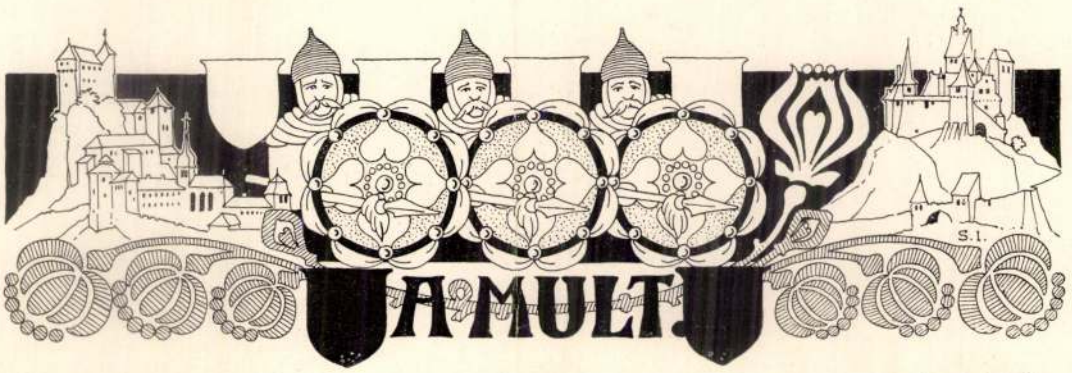

Schneider Iván fejléce.

Divald Kornél.

A szepesi székesegyház.

Felsőmagyarország határszéli vármegyéinek műemlékei sorában a legrégibb ránk maradt monumentális templom a szepesi székesegyház. Alapításáról, építése történetéről, illetve ennek első korszakáról írott adatok nem maradtak ránk. De valószínű, hogy miként a szepesi prépostságot, úgy ennek székesegyházát is a XII. század második felének dereka táján alapították. A XV. században templomunk oly gyökeres átalakításon esett keresztül, hogy legrégibb alakját még képzeletben sem igen lehet többé rekonstruálni. Eddigi ismertetőinek Merklasnak és Henszlmannak ez legalább nem sikerült. Az alábbi fejtegetések is kellő alap híján, csakis föltevéseknek tekinthetők.

Különböző korú részletekből többé - kevésbbé szervesen összeépített székesegyházunk mindenesetre szinte magában áll sajátosságaival. Legrégibb része egyformán magas, három hajót magában foglaló csarnok, amelynek két szakaszra osztott nehézkes bordájú keresztboltozatai gumós kehely fejezetű s zömök, de elég élénken tagolt lábazatú köteges pilléreken nyugosznak. A hevederívek egy része félkörív, a déli hajóban azonban már csúcsíves, amint hogy a boltozatok is csúcsosívűek.

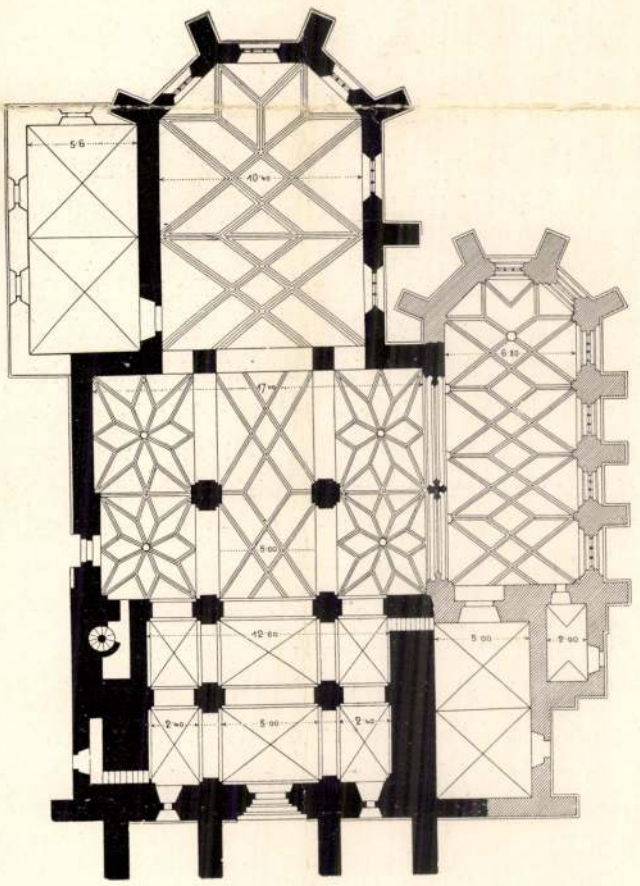

A SZEPESI SZÉKESEGYHÁZ ALAPRAJZA.

A templom ezen alacsony részéhez, hajdan egy harmadnyival magasabb s három egyformán széles keresztbolttal födött kereszthajó csatlakozott, amelynek középső szakaszához kelet felé minden valószínűség szerint még egy keresztboltozatos szakasz: a szentély és az ehhez csatlakozó félkörű apszis fűződött. A szentély magassága minden bizonnyal a nyugati templomrész

Schneider Iván
(2 fejléc)

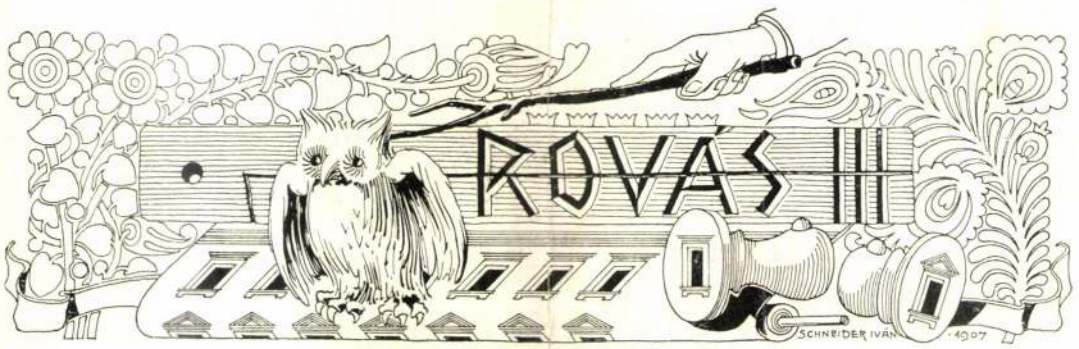

Schneider Iván fejléce.

Fittler Kamill.

Építészakadémia.

A fiatal magyar építészgeneráció ellen egy nagy, és ha jogosult, úgy aggodalmat keltő kifogást szoktak fölhozni: azt, hogy a túlságos lelkesedéssel kap minden ujságon és kritika nélkül veszi át a külföld föltűnő, modern építő irányait, amelyek gyakran nélkülözik még a művészi befejezettséget is. Ezért már szinte közkeletűvé vált nálunk a szecesszió kifejezésnek bizonyos kicsinylő, lenéző jelleget tulajdonítani, holott a művészet fejlődésében egyes művészcsoportoknak elválása, kivonulása a nagytömegből, vagy röviden a *szecesszió*, egyáltalában nem jelentette azt, hogy már most azok, akik elkülönítették magukat más irányban haladó társaiktól, egyúttal ultramodern irányba is tértek. Ezek a művészet köpüjéből kirajzott csoportok, sokszor csak más, néha csakugyan újabb, de lényegében épp annyira járt és művészileg kitaposott útra tértek, mint amelyeken az elhagyottak maradtak. A különbség tehát az volt, hogy az újítók művészi törekvéseikben más ideálokra esküdtek, más mesterek nyomain akarták megközelíteni legfőbb céljukat: az örök szépet, de korántsem akartak a haladásnak arról a fokáról, amelyre a történelmi fejlődés és a klasszikus példákon való okulás révén eljutottak, lelépni. Hiszen tudjuk nagyon jól, hogy egyik-másik szecessziósnak nevezett művészi stílus sokkal régibb, évezredekre visszamenő, kezdetleges, naiv művészi alkotásokban gyökeredzik és nem egy szecessziós művész mintái a történelem igen ősi korából valók. Azonban a laikus közönség az utakat, amelyeken a művészet halad, a forrásokat, amelyből táplálkozik és a gyökereket, a melyeken keresztül éltető erejét kapja, nem ismeri, nem érti — és így azokat méltányolni sem képes.

A helyzetnek egy igen súlyos oka van. Az, hogy az újítástól különben is irtózó közönség nagyon hirtelen ismerte meg a modern irányzat példáit és pedig nem mindig a legtetszetősebbeket közülök. Az életbe kikerült fiatal építészek nincsenek művészileg annyira kiképezve, hogy érett kritikával, önmegtartóztató fegyelemmel

Magyar Építőművészet
1907. 8. sz.

fogadják az elébük került új dolgokat. Nagyon is sokat vesznek át azokból. Kiforrottabb műérzékkel talán el tudnák találni a mértéket, hogy mennyire mehetnek visszahatás vagy megütközés keltése nélkül. Ezt a kiforrott műérzéket kell tehát a fiatal építő nemzedéknek megszereznie, még mielőtt lépésről-lépésre jobban eltávolodva a tökéletesebb mintáktól, már későn találja magát sivár, megmunkálatlan talajon. Ezt a műérzéket pedig a fiatal nemzedéknek csak a tanulás adhatja meg.

Néhány évtizeddel ezelőtt erre a tanulásra meg volt a mód és az alkalom. A fiatal kezdők idősebb és elismert mesterek mellé állottak munkába és ott tanultak bele nyers ismereteik fölhasználásába. Ma az önállóságra való törekvés mindezt megakadályozza, mert aki csak egy esztendőre való munkát tud is — gyakran csupán összeköttetései révén — szerezni, önállóvá lesz, vagyis minden kritika vagy tanács elfogadása nélkül jogot formál arra, hogy alkotásaival városainkat megtömje.

Föltétlenül szükség volna tehát a mi viszonyaink között egy olyan szervezetű építészakadémiára, amely a műegyetemen végzett fiatal építészeket még néhány éven keresztül elismert mesterek vezetése mellett, gyakorlati úton művészileg tovább fejleszsze. A fiatal építő soha sincs annyira elfoglalva munkával, hogy az egész napját lekösse; könnyen fog tehát találni magának néhány órát, amikor az akadémián foglalkozhatik, tervezési, szerkesztési gyakorlatokat végezhet és elsajátíthatja azt az alapfokot, amelyen egy-egy művészi kérdés ma áll, és ahonnan továbbfejlődésre vár.

Tervpályázatainkon általánosan tapasztaljuk, hogy a résztvevőknek igen nagy százaléka nem értett a feladat megoldásához, ezeknek a munkája teljességgel kárbaveszett: a művészet szempontjából is, és az ő saját érdekükben is. Azt az időt, amit tökéletlen készültség mellett rossz pályatervek készítésére fordítanak az illetők, inkább tanulásra használják föl. Egy gyakorlati feladatnak átlagos, közepes megoldását minden építésznek — hogy úgy mondjuk „könyv nélkül" — kell tudnia, ha azoknak a föladatoknak tökéletesebb, raffináltabb, szóval művészi megoldására akar vállalkozni. Hogy egy kissé banális példával világítsuk meg a kérdést: annak, aki egy szabálytalan telekre akar bérházat tervezni, annak szabályos telekre tudnia kell már tökéletes dolgot is alkotni. Tervpályázatainkon pedig ennek éppen az ellenkezőjét találjuk. A pályázók munkájának legnagyobb részét az képezi, hogy a már kialakult, szinet szabványosnak mondható sémákat találják meg, holott azokat ismerve, valóban értékes alkotást hozhattak volna létre.

Az építészakadémia minden valószínűség szerint csak a műegyetemmel kapcsolatosan alakulhatna meg. A műegyetemi tanárok amúgy is ismerik az életbe kerülő fiatal építészeket, de meg az aránylag kisszámú építészi karnak egymás közötti érintkezése még ma is oly szoros, hogy a műegyetemi tanár, aki az építészek egyesületeiben rendesen vezetőszerepet visz, még a régebben régzett technikusok, az előtte ismeretlen építészek közül is ki tudná válogatni a továbbképzésre alkalmas erőket.

Schneider Ignác

vésnök

1846. Pest, Mint Kiállítás

Ipar mu Kiállítás, Élet-kepek. 1846. II. 347 l.

35
32
17
36
14
30
6
6
4
30
6

216

K. F. jelű

1166. ~~Ismeretlen~~ művész.

A XVIII. századból

Thököly Imre.

Mellig, jobbraford
Feje elől kopasz, haja hos
vált. Öltözete: brokát ati
lapon ~~a fejedelem~~ bukása v
hogy ~~ét~~ a császári sas szi
~~vérengző állat~~ várja, mig
irata az emelkedett perem

Lorra lefelé nyulik, alsó ajka előre áll,

a képlapon: EMERIC
a hátlapon fölül jo
Jelzése a jobb karn

pedig

~~Emelkedett pereme,~~

Ovális ezüstérem do
Becsértéke 150 K.-- Havas
907-122).

SCHNEIDER 1. *Ignác*, éremvéső és vésnök Pesten az 1840—60-as években. Az 1843-i pesti iparműkiállításon dicsérő oklevelet nyert. 1846. a nádor arcképplakettjével vonta magára a figyelmet, 1860. gróf Széchenyi István emlékérmét mintázta.

E. G. II. 4241

Schneider Ignác

vésnök

l.

Lykanemzromantika
35.l.

Schneider Géza

kőfarágó mester Pápán

lásd életr.

II r./256 l.

La maggiparalm.

— A franciá és olasz [illegible] hogy bizonyos nemzeti jelleg nélkülözhetetlen az építkezés területén. *Az építészetnek alkalmazkodnia kell a helyi viszonyokhoz.* Nem lehet minden országra és minden városra érvényes általános szabályokat felállítani anélkül, hogy figyelembe vennők a helyi időjárási és egyéb viszonyokat. Igy például nyilvánvaló, hogy a napsütéses olasz vidékeken nincs szükség olyan nagy ablakfelületekre, mint például az északi államokban. De az is kétségtelen, hogy Olaszországban erősebben kell ragaszkodni a történelmi stílus előírásaihoz. A modern építkezés a régi városképből sokszor bántóan kiríi, hiszen rendesen már világos színe is erősen elüt a régi épületektől. Ez az oka azután annak, hogy egyes régi jellegű városokban erősen korlátozni kellett az új stílus elterjedését. Erre legmeggyőzőbb München és Nürnberg példája.

— Milyennek látja egyénileg ezeket az új építkezéseket?

— Nagyon nehéz tárgyilagosan állást foglalni. Az bizonyos, hogy a gyakorlati követelményeknek a legtöbb esetben megfeleltek, viszont érdekes, hogy *eddig még nem alakult ki megoldás, amely például a templom- vagy a parlamentépítkezés terén olyat produkált volna, amely méltó lenne a régi székesegyházhoz, vagy a régi parlamenti épületekhez.* Az is bizonyos, hogy *sok tekintetben túlzásba mentek és a lakásokat, amelyek végeredményben visszavonulásra szolgálnak, túlságosan megnyitották* és ezáltal ahelyett, hogy az emberek otthoni élete zárkózott maradt volna, az erősen az uccára került. Ma már persze ezeken a túlzásokon is segítenek és bizonyos, hogy nem is olyan hosszú idő elmúltával ki fog alakulni az a típus, amely a túlzásokat egyrészt lenyesegeti, másrészt azonban minden tekintetben megfelel a modern ember ízlésének.

— Hogyan jelentkeznek az új stílustörekvések Budapesten?

építenek új és nagy útvonalakat, nálunk a város fejlődése ezt meglehetősen nehézzé teszi, de meg azt sem tudom, honnan lehetne az ehhez szükséges pénzt előteremteni. Nagy baj az is, hogy Budapesten hiányoznak a parkozó területek. A terek be vannak ültetve, autók parkirozására nem alkalmasak, *az pedig mégsem megoldás, hogy a várakozó járműveket az Andrássy út közepén állítják hosszú sorba.*

— A közlekedést sokan szidják és *a panaszoknak nagyrésze — ezt építkezési szempontból állapítom meg — jogosult. De ennek nem kisrészben az is oka, hogy Budapest területe rettenetesen nagy, megközelíti Párizsét.* Ez az aránytalan szójjelesése a főváros területének ugyanazt sürgeti, amire már rámutattam: *a hatóságoknak nagyon óvatosaknak kell lenniök akkor, amikor újabb területek parcellázásának engedélyezéséről van szó.* A perifériákon tervszerűen építsenek, először kis gócok keletkezzenek, amelyek körül mintegy kis községek fejlődnek ki; ezek azután szervesen bekapcsolódhatnak a főváros lüktető életébe. A szerves fejlődés mellett könnyebb megoldani a közlekedés problémáját, de *jobban kifizetődik a közművek létesítése is, amelyeket ma néha olyan területeken is meg kell valósítani, ahol rentabilitásról alig lehet szó.* Az új városrendezési törvény egyes rendelkezései már gondolnak erre és előírják, hogy még a vidéki városoknak is pontos és részletes terv alapján kell a fejlődés jövő útját kijelölniök.

— Elképzelhető valamilyen gyakorlati megoldás, amely a mult hibáit helyrehozza?

— A hibákat feltétlenül lehet enyhíteni. Csak persze valamennyit meg nem történtté tenni lehetetlen. Aminthogy *lehetetlenség az is, hogy egyszerre vállalkozzunk minden hiba kiküszörülésére.* Erre még akkor sem lehetne vállalkozni, ha korlátlanul állnának rendelkezésünkre a milliók, hát még így, a mai helyzetben, amikor bizony nyekkel siettek a háztulajdonosok segítségére. Akadhatnak olyan vélemények, amelyek szerint mindez nem volt elegendő, hiszen a legfontosabb főútvonalak menten tömegével találhatjuk a három-négyemeletes bérházakat, amelyekben még lift sincs — egyéb komfortról nem is szólva. Csak éppen nem tudnám megmondani, hogy miféle hivatalos jellegű segítségről lehetne még szó, a fentieken kívül. Elvégre mégis csak *elsősorban maguknak a háztulajdonosoknak* az érdeke, hogy ingatlanuk megfeleljen a modern követelményeknek; az ő vagyonuk értéke emelkednék ezzel. De hát a pénzhiány bizony őket is nyomja.

— Mit vár az új városrendezési törvénytől?

— A helyzet feltétlen javulását — mondja határozott hangon *Hültl* Dezső. Igaz, hogy a törvény egyik-másik rendelkezése erősen beenyúl a magántulajdonba, de *kesztyűs kézzel nem lehet eredményt elérni.* Hiszen ha az építkezésekre korábban, csak kicsit is ügyeltek volna, nem keletkeztek volna a fővárosban olyan rettenetes szépséghibák, mint például az eskütéri görög templom melletti ház, a Lógody ucca ezer baja, a Hunyadi János útról a Duna felé néző tűzfalak egész sora vagy a várbeli honvédszobor mögötti hatalmas épület. A legkirívóbb szörnyűségeket bizony — ismétlem — bontással kell majd helyrehozni és erre is megteremti a jogalapot a városrendezési törvény, amikor *a részleges kisajátítást lehetővé teszi* és a szükségesnek mutatkozó változtatásokat szankciós erővel elrendelheti.

— A közönség az utóbbi időben ismételten különvéleményét hangoztatta a hivatalos építési programmal szemben, így a városháza átalakítása és a Margithíd kiszélesítése ügyében. Mi a véleménye ezekről a kérdésekről?

— Nehéz dolog minden szempontot összehangolni. Különben sem szabad elfelejtenünk: a nem szakember gyakran hajlik kitűnően hangzó, tetszetős, csak éppen — meg nem valósítható jelszavak

az effajta esküvőket »irregular marriages«-nak nevezi, ez a megkülönböztetés a gyakorlatban mitsem jelent. Az 1856-os skót törvény értelmében az irregular marriages *teljesen egyenrangú a szokásos formaságok között kötött szabályos házasságokkal.*

Ezt a lehetőséget oly túlzott formában, oly könnyelműen használták ki évtizedeken keresztül, — sőt gyakran bűnös szándékkal is — hogy végül *egy kis megszorítást léptettek életbe.* Eszerint megkövetelték, hogy legalább az egyik fél huszonegy napig skót területen éljen. Mit jelent az ilyen akadály szenvedélyes szerelmesek számára? Semmit. Egy kis hazugság szükség

igen bűvölte el Lord Morissont és társait. Szerintük minden csak megtévesztésre, szélhámoskodásra és nyerészkedésre volt alapozva.

Ez bizony nagy csapást jelent poétikus lelkek számára, de ettől eltekintve, a kovácsműhely még tovább működhet. Nagy-Britanniában nem változtatnak meg csak úgy máról holnapra egy nyolcvanesztendős törvényt. Expresszházasságra szoruló jegyesek számára azért mégis ajánlatos lesz, ha most még a szokottnál is jobban sietnek.

A pékműhelytől — a kőfaragóműhelyen keresztül az aranyérmes Mussolini-portréig

(Saját tudósítónktól.) Érdemes elmesélni *Schneider* Géza 50 éves pápai kőfaragó filmszerűen kalandos életét, mert újra, talán százmilliomodszor is már, az derül ki belőle, hogy az igazi tehetséget csak ideig-óráig lehet elnyomni.

Tizenkétéves korában *pékinasnak* adták a szülei. Később kitanulta *a könyvkötőmesterséget* is. *Egy alkalommal sikerült Munkácsy-arcképet rajzolt a fiatal inasgyerek.* Később kedvet kapott a festéshez. Igen ám, de a szüleinek nem volt pénze a taníttatásra. Folytatni kellett a könyvkötőmesterséget.

Kisbéren, a méntelepen összeakadt véletlenül Paál Lászlóval, a világhírű magyar festőművésszel. Paál biztatta a munkára a tehetségesnek látszó falusi gyereket. Nappal egy idegen mesterségben kereste a kenyeret, úgyhogy művészi vágyai kiélésére nem maradt csak az éjjel és a kevés ünnep.

1904-ben Münchenbe került, de az elhelyezkedés csak rövidlélegzetűre sikerült. 1906-ban bevonult három évre katonának Bécsbe. *1909-ben nyakába vette a világot, hogy megkeresse eszményképét, Zichy Mihályt, aki akkor a szentpétervári udvarban volt.*

De más az elhatározás és más a megvalósítás. Pénz nélkül, keserves körülmények között csak Varsóig és Lembergig jutott el. Majd a jó ég tudja hány városon keresztül, Bielitz-Bialán akadt meg.

A szülei 1903-ban haltak meg s így 12 éves korától a két keze munkájára volt utalva.

1914 augusztus 1-én volt az esküvője. Még aznap elutazott »nászútra« egy »6 ló, 40 ember« jelzésű vagónban. Csakhogy nem Velence volt az irány, hanem a lublini harctér.

Ettől kezdve mesélje el saját maga izgalmas életét.

— *1915-ben az orosz fronton becsületszavam adtam a sógoromnak, hogyha ő elpusztul, felhagyok a világcsavargással s kőfaragóüzemét nem engedem idegen kézbe csúszni. Így lettem kőfaragó akaratom ellenére, amikor 1918-ban az olasz Medeából hazajöttem. Szögre kellett akasztanom az előbbi mesterségemben elért eredményeimet és előlről kellett kezdenem az életet.*

— *Hogy szobrász lettem, azt egy orosz fronton kapott parancsnak köszönhetem.* Összelőtték egyik házunkat. Parancsot kaptam egy tiszti lakóház felépítésére. A téglát az agyagos föld, a fát az erdő, a deszkaanyagot cukros- és konzervesládák, a szöget pedig rekvirált drót szolgáltatta. Gyalút magam fabrikáltam fűrészlapkésből. *A háznak egyik disztelen vakablakába malterből megmintáztam nagyemlékű Ferenc József portréját. Dicséretet kaptam a munkáért.* Azóta sok álmatlan éjszakán gyúrtam az anyagot. Így mintáztam már meg *Prohászka Ottokár püspököt, gróf Takách-Tolvay Józsefet, dr. Antal Gézát... Pedig még nem nyílt rá alkalom, hogy láttam volna valakit, — fazekasokon kívül — hogy hogyan kell bánni az agyaggal, még kevésbé, hogy hogyan kezdik kőbefaragni a portrét.*

— Szinte lelki kényszer alatt, *egy álmatlan fél éjszakán mintáztam meg villanyvilágításnál és csillagfénynél Mussolinit.* Nemsokára jött a pápai kiállítás. Erre családi zsörtölődés ellenére mészkőbe faragtam. Itt van mellettem egy gipszpéldánya, ha ránézek, elfelejtem a magamfajta szegény mesterembernek kiszabott mostoha napjaim...

— Terveim a jövőre vonatkozólag?... Azt szeretném elérni, hogy minden idegszálammal a szobrászattal foglalkozhatnék. Szeretném próbára tenni agyam és kezem, mert érzem, hogy csak a kezdet kezdetén vagyok. **A Mussolini-szobor külföldön is sikert aratott.**

Pesti Napló 1937. febr. 7.

Schneider G. Z.
ötvös Lepsi

Kőmagyötvj. 348. l

2074 — **G. Z. Schneider,** e. 1781. (Munkáján kívül nincs adat róla. — *Außer seiner Arbeit keine Daten über ihn bekannt.*)
Javítás XV. századi úrmutatón. — *Renovierung einer Monstranz aus d. XV. Jh,* „Ao 1781 . . . per GZ Schneider Aurif: MSG (= Montis Sancti Georgii) Renovat."
R. k. pléb. templom — *Pfarrkirche,* Felka. Expos. 1884, II, 8, 68, 20. Divald Kornél: Szepes vm. műv. emlékei III, Bp. 1907; 26.

Schneider Conradus harangöntö
Cillae
1718

Vjesnik Hrvatskoga Arheološkoga Društva

Sv. XIII (1913/4) 148

5257
5258
5259
5260
5261
5262
5263
5264

Herzog

ilk temploma mellékoltár. Szt. István felajánl
a koroná
" " "

mellékoltár. Vérehulló Mária
" " "

" " "

" " "

Szt. Anna mellékoltár
" "

" "

Szószék
"

Stallum

B. Schneider Sári

ötös

irod

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1938. 158 l. (Magyar
kézművesipar a berlini
kiállításon.)

Schneider Sarolta

Az Orsz. Hadigondozó
Hivataltól 700 K

Éimisk 1917/18.
30. l.

Scoreel Jan van (született Schoorl halt 1562-ben).

Diptychon

A kép bal szárnyán ki egy kissé jobbra fordul sa, balját pedig a lefelé fordít kerekbetörőkészüléket és a hátte Szőke fürtjei réfb lakban tuzte föl azokat. Fejét nyil „SANCTA KATERINA ORA..” olva zöld ruha paszomant-szegéssel nyán szent Borbálát sz könyvvel. Kissé vállaira omlanak, fökötöjének fejdiße három soros es gyöngyfüzé ja kissé kivágott, a nyak szeg szén: „BARBARA” szó áll. Fehér a könyvön fekszik. A háttert erk övezi e szavakkal: „SANCTA BARBA tönkrement festmények nyomai l

Olajfestés fára, n

~~Jan Scoreel~~ ?

Ára 3849 frt 50 kr

Lés az nyak szegélyeni: „MARIA”

254

Legyszeres

136/95

3750 frt.

Schneider Sarolta

V. cvés zakoklevél
jó eredm.

Éimisk 1916/17. 30 l.

Krozka

A hegyes háttérben van a
mig az előtérben lovasok küzden
alakja válik ki. Felirata a leb

Die Schlacht bei

Rm., mér. a vk. 15.

MDK

Schneider Péter

Őrség, of.

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 2o. 1.

Schneider Piroska

textiles

1931. képesítő oklevelet nyert, jeles

Iparm.Isk.Évk.

1930-34. 48. l.

GYAK

SERLEG,
edeles és talpas. Takácscéhé volt. Felirattal és
1694-es évszámmal.
Német munka, 1694-ből.
Ón, mag. 60 cm.

KUPA,
fedeles, vésett dísszel, Andreas Erkeder, Michael
Frölich és Thomas Seewald szűcsök nevével,
céhjelvénnyel és 1710-es évszámmal.
Brassói munka, 1710.
Ón, mag. 26·5 cm.
Gerevich PA, 260. l. — Erdélyi kiállítás,
1931., 473. szám.

KANÁLTARTÓ,
két darab, figurális szárral.
Osztrák munka, XVIII. század.
Ón, mag. 19 cm.

TÁNYÉR,
középen a feltámadt Krisztus, körül jelenetek,
domborúan.
Német munka, XVIII. század.
Ón, átm. 39 cm.

KUPA,

SCHNEIDER Péter festő (1886-1944)

Nagybánya és a Vajdaságból.
Újvidék, 1996

Áldás utcai Általános Iskola: tetõtérbeépité
Békásmegyer, R. k. templom: tetõ- és hom
Budaszentlõrinci Pálos templomrom: állagv
Császár-fürdõ: teljes újjáépités
Gül Baba türbe: restaurálás, felújitás folyik
Lajos utca,Textiltörténeti Múzeum: helyreál
Szt. Flórián Gör. kat. kápolna: §

II. kerület
Területi felügyelõ: Lampert Rózsa

Hajógyári Sziget, Kazánház: belsõ felújitás
Hajógyári Sziget, Régi mûhely: tetõ- és hor
Óbuda, Újlaki plébániatemplom: homlokzat

V. kerület
Területi felügyelõk: Ferencz Zoltán, Nagy G

Belvárosi R. k. templom: kapu kõtöredékek
Ferenciek tere 10., Párisi-udvar: belsõ felúj
Hittudományi Fõiskola: teljes rekonstrukció
József nádor tér 5-6., Irodaház: teljes átala
Károly krt. 8., Lakóház : kútrekonstrukció
Károlyi M. u. 16., v. Károlyi-palota: homlok
Nádor u. 7., MTA-székház: tetõ- és homlok

Schneider Péter

A Győri Képzőművészeti Kör jubileumára megnyílt „Húsz év alatt történt" c. kiállításon szereplő munkái.

(g. b.): Elindulás és beérkezés.
Kisalföld, 1973. nov. 22.

Schneider Péter

1913-ban szerepel Nagybányán
a bejegyzettek listáján
„ihívénztelepek a Kajdaságban"

Kritika 1973/12
11. old.

Schneider Péter

1939-ben épült Ford művek épülete korszerű szerkezeti megoldást mutat fel.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

150 l

SCHNEIDER TOBIAS, pékmester

Az 1784-re vonatkozó adatok szerint elég arányosan helyezkedtek el a pékmühelyek Sopronban a bel-és a külváros területén.-Az 1784-es adatok szerint Schneider róbiasnak az ógabona tér 16.sz.alatt volt háza. 152.old. 22.jegyz

DOMONKOS OTTÓ: A soproni pékház és a pékek XVI-XIX. századi céhemlékei 143. old.

ARRABONA, A Győri Xantus János Muzeum Évkönyve, 17.sz. Győr, 1975.

Schneider Piroska

textiles

1931. nakollevelet

ingert, jeles

Iparm.Isk.Évk.

1930-34-48-l-

Schneider Piroska

V. é. textil

l.

Éimisk 1936

33. l.

8.680.–	8.693.19	61.810.—	51243.37	41175.—	22.233.22
8.680.–	8.680.–	195.880.–	195711.81	50.000.–	49.390.–
		257690	246955 18	91175	71623 22

Schneider Piroska

textil

1925 – 1931

Iparm. Isk. Évk.

1930-34. 46. l.

RÉGÉSZETI

Az Esztergom-vidéki Régészeti és Történeti Társulat létrejötte a régészeti kutatások megindításával függött össze. 1892-ben a Kereskedelmi és Iparbanknak a Széchenyi-téren megindult építkezései során előkerültek a Szent Lőrinc vértanúról nevezett templom maradványai. Ezeket Récsey Viktor bencés tanár rendszeres ásatással feltárta és irodalmilag ismertette. Ugyanő készítette a társulat első alapszabályait.

Művének folytatója Némethy Lajos esztergomvízivárosi plébános lett, aki 1895-ben és 1896-ban a szentkirályi földeken ásatott, hogy a johannitalovagoknak Szent Királyról nevezett kolostorát és templomát feltárja.

Schneider Róbert

építész

Temesvár

l.

Erődi-Bodnár

223. l.

tatás a templomban.

MAGYAR (?) FESTŐ 1445 körül

1. *Szent Pál* (11. kép)
(Belső kép.)

2. *Három alvó apostol* (12. kép)
(Külső kép.)
Fa, tempera, 81·5×39·5 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
A festő a salzburgi Konrad Laibhoz áll közel.
Ipolyi Biharvármegye, 140. szám. — Ős
állítás, 1930., Ipolyi, 14. szám. — Gere
IPGY, 86—87. l. (1. kép, 98. l.) — Gent
RMF, 46. l. (1. kép=26. kép.)

MAGYAR (?) FESTŐ 1447-ből

Cholenperger Henrik epitáfiuma
Fa, tempera, 105×88 cm.
Felirata: Anno domeni milesimo CCCC qu
gesimo septimo obiit hainricus cholnpge
vigilia sancti andree hic sepultus est pie men
Az Ipolyi gyüjteményből.
Ipolyi Arnold képgyüjteménye. Új M
Sion, II., 1871., 372. l. — Ipolyi, Bihar
megye, 72. szám. — Gerevich PA, 212.
Benesch Belved. 68. l. — Őszi kiá
1930., Ipolyi, 72. szám. — Gerevich I
87. l. — Oettinger, Karl: Könyvismer
Zeitschrift für Kunstgeschichte, VII.
Berlin, 1938., 261. l.

MAGYAR (CSEGÖLDI FESTŐ) 1450 kö

Mária és Erzsébet találkozása (13. kép)

Schneider Piroska

textil

1925–1929

l. Einisk. 1930

88. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ

…tü Birottság!

…nerencsém az esztergomi
…tási és az ezzel kapcso-
…unkák költségeire
…m alatt kiutalt 3000 P.,
" " 3600 "
" " 5000 -

Esztergom városa
…3 és 13 a. folyósított 1000.-

MDK

Schneider Róbert 1918

A József Müegyetemen oklevelet nyert épitészek névjegyzéke 1873-1928-ig. Épitő Ipar - Épitő Müvészet 1931. jun. 1. 89.l.

MDK

B.Schneider Sári, ötv.-ip.müv.

Ötvösmüvészi remekei ifj.Payer József rendezésében voltak láthatók.

Az Iparmüvészeti Társulatnak az Iparm.Muzeumban rendezett 50 éves jub.kiállitásának résztvevői.

Magyar Iparmüvészet. 1935. 265.1.

MDK

Schneider Sári ötvös

Nők az Ipm.Társ. jub.kiállitásán. Magyar Női Szemle, 1936, márc. sz. 78.

MDK

B. Schneider Sári

Munkájával résztvett a Berlini Nemzt.Kézműves-ipari Kiáll.-on az ékszerészek és ötvösök csoportjában.

Cikk: Magyar kézművesipar a berlini kiáll.-on.

Magyar Iparművészet, 1938. 158.lap

Schneider Sarolta

Ötvös

1916 – 1922

d.

Éimisk 1930

88. l.

Sebastian Schneider, kézmüves

A 15/16.sz.ban a Funck textil cég üzleti könyveiben szerepel a neve Sopronban 287.old

V.Kovács Sándor: Adatok Sopron osztrák kereskedelmi kapcsolataihoz a késöközépkorban 286.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XX .évf. 1966 Sopron

Sebastian Schneider, kézmüves

A 15/16.sz.-ban a Funck textilcég könyveiben szerepel Sopronban, valószinüleg, mint adós. "Sebastian Schneider "Handwerker". 1518, 1520-22. 287.old

V. Kovács Sándor: Adatok Sopron osztrák kereskedelmi kapcsolataihoz a késóközépkorban 286.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XX.évf. 1966 Sopron

Schneider (Snajder, Schneider)

Sebastian.

Kőműves: A tiroli Innsbruckból származik s 1728-ban telepedett meg a városban. 1740-ben „Kőműves Sebestyén"-nek vagy „német kőműves Sebastian"-nak említegetik.

Dr. Nagy Margit: Renaissance és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970.

32 l.

MDA

Schneider Sebestyén ácsm.

1732-ben felszabadult Pécsett

Cserkuti A: Pécsi ácsok céhe. Pécsi Napló, 1913. nov. 30. 3-4. l.

Schneider Simon

aristalos

1657. Nagyszeben

Albrich Herm

288. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Csempeszhapács

222

Képe 133, 134,

Schneider Vilmos

festette a tiszaföldvári pléb. templom főoltárképét 1894-ben, mely a Korona felajánlását ábrázolja.

Serht István emlékk. III

244. l.

SCHNEIDER VITUS, szabómester

Schneider Vitus soproni szabómester, tanácsos, adószedő 1525.-Pecsétjén: Tárcsapajzsban O.V. monogramm.-Vő. II. tábla 18.ábra.-/2716.levéltári szám/. Ugyanezzel a pecséttel hitelesit OLPECK VITUS, szabómester 1541-ben 3228.levéltári szám./. 301.old

TOMPOS ELNŐ: Sopronak középkori pecsétei 289.old

Soproni Szemle, Helytörténeti Folyóirat, XXVII.évf. 1973. 4.szám

SEF

EST

OS-UTCZA

M.

VAL SZEMBEN

ŰTEREM

ÉGÉNYEI

r. 40 fillér.

— »

40 »

— »

! Legjobb !

a

Mirtus

créme

Bőrfinomitó, szépitő, üditő, zsirtalan és ártalmatlan **arcz-** és **kézi créme**. Eltávolit minden **bőrhibát, szeplőt, bőrhámlást, bőratkát** (Mitesser), **pattanást**. Kis tégely **1 kor.**

Schneider Vilmos
festő

Beniczkyné Bajza Lenke arcképe (1896)
Fenti olajf.
Repr.
Művészet* 1900. 12. 4.
1105–1106. h.

* (Szabó-féle)

Beniczky Agátha arcképe fenti festménye
Repr.
u.o. 1129 h.

Schneider Vilmos

festo

1) Beniczkyné Bajza Lenke (1896). archeje. repr. Művészet. (Szabó k féle) 1900 1105 l.

2) Beniczky Agátha archeje. u. ott. 1130. l.

Schneider Zakariás

épitéz (?)

Nagyszeben 1558

l.

Archiv des Ver.

f. siebenbürgische Landesk.

1900, 29. k. 2. f.

334. p

Könyvtáramban

E.LUDER-EDELMANN & CO.

BAHNHOFSTRASSE 76 **ZÜRICH** BAHNHOFSTRASSE 76

Tschopp & Cie., Zürich

Schneider Péter

1916. ápr. kiáll. N. szalon
Örség 10 lapp. 150.–

Thorwaldsen - Múzeum, Koppenhágai

III. 198.

Schneider Péter
festő

l.

Szépmüvészet
1943.83.l.

Schneider Róbert

építész.

Szül. Nagyenyed 1892.
Oklevelet nyert 1918.

Névjegyzmüegyetem 18. l.

Hadjárat.

A háttérbeni dombokról a
az előtérben ágyúkat vontatnak,
Felirata:

Das Lager des General Bem in

alól jobbra: zu haben bei F. Wer

Kny., mér. a vk. 2

Schneider Mihály

Korompai Nármazási

ötvös

1596–1598

Lásd Boroszló

Mihalik Sándor

Neimetországi magyar ötvösök –

MAGYAR MUVESZET

1937. 317. l.

SCHNEIDER MIHÁLY, iparos

Hochmann Ignác fakereskedő csődje Miskolcon 1889-ben. Leltárkönyv szerinti fennálló követelése 624 személyt érint, miskolci vagy környéki iparosok, kereskedők főleg Tartozik Hochmannak 552.66 Frt-tal. Miskolc. 351.old

DOBROSSY ISTVÁN: Kereskedelmi kapcsolatok és hitelviszonyok Miskolcon a 19.század végén 335.old

A Herman Ottó Múz.Evkönyve, XIII-XIV. Miskolc, 1975

SCHNEIDER Mihály János harangöntő

Kassa

MURAKÖZI Ágota: Adalékok a 17. századi harangok kérdéséhez a Felső-Tisza-vidéken. = A Nyiregyházi Jósa András Muzeum Évkönyve, XXVII/XXIX. (1984-1986) 1990

195.p.

Schneider Miklós

1920/23 I.

Ferkèpzomfoiskèvk

130 l.

főleg Mária és Krisztus életét ábrázoló óriás képet festett és melyeken egész művészi fejlődését követhetjük. Egyik legkorábbi munkája itt a nagy

Schneider Pál

pesti üvegesm.

1768

l. Ságüvegeripar

206. l.

Číslo 36064

1936.

MESTO KOŠIC

RADA MESTA

1

Országos mnemlékek tekintetes

Bizottságának

Maďarsko

Budapest

úradnej záležitosti

SCHNEIDER Péter

M.D.K.

1913.-ban Nagybányán a Szabadiskolában dolgozott.

Rótti: Nagybánya... Bp., 1954. 331.l.

SCHNEIDER Péter festő

1914.-ben Nagybányán a Szabadiskolában dolgozott

Bátki: Nagybánya... Bp., 1954. 331.l.

SCHNEIDER, Martin, pozsonyi fazekasmester

M. SCH., Hafnergesell, 2 éves lánya meghalt (1818, 140 f.)
U. az, 1 éves lánya meghalt (1822, I. kötet, 407 f.)
U. az, 8 éves lánya meghalt (1822, II. kötet, 119 f.)
U. az, †68 Jahre alt, Pressburg, 1848 November 14. (1848, II. kötet, 815 f.)

—

Preßburger Zeitung
(Jenthon)

Schneider Márton

MDK

Csatkai Endre: A 40 éves Soproni Képzőművészeti Kör története.

MDK

Schneider Márton építész

Haas féle szőnyeggyár

Épitő munkálatok. Vállalk. Közl. 1908.márc.4. 7-8.l.
Gyárak épitése Sopronban

M.D.K.

Schneider Márton

(soproni) építez

terverte és épitette a soproni sörgyár hatalmas épületsömbjét, melyet a bizottság a napokban vett át.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1895. XVI .évf.

dec. 10. sz. 2. old.

Schneider Márton

sopron épitett

Hasenauer tanit-

vanyá

1874-ben telepedett le

Sopronban, hol a

Vár-Erdőben épitette a

Röttig-házat és a Hi-

telbank házát, utobbit

1882-ben. 1893-ban a

liceumot épitette.

Csatkozl

Lorelei.

Marmorstatue von R

Schneider Mátyás

építész Gyulán

u. o. szül. 1883. Iskoláit u. o. és az állami felső-építőipariskolát Budapesten végezte. 1910-ben Pfaff Ferenccel társasviszonyban számos magán és középületet kivitelezett. Városi képviselő testület, és torvhatósági biz. tag. A helybeli ipartestületnek volt elnöke.

Márkus György

Békés vármegye.

Bp. 1936. 737. l.

SZIKRA

A SPORTÜNNEPSÉGEKET A MAGYAR DEMOKRÁCIA GYŐZELMEINEK KÖZEPETTE A MUNKÁS OSZTÁLY SZERVEZETI EGYSÉGÉNEK ÉS AZ IFJÚSÁG EGYSÉGÉNEK MEGVALÓSÍTÁSA IDEJÉN RENDEZZÜK MEG. AZ ÜNNEPSÉGEK KIFEJEZIK A SPORTOLÓ IFJÚSÁG ELTÖKÉLTSÉGÉT, HOGY EREJÉT ÉS MUNKÁJÁT A MAGYAR DEMOKRÁCIA TOVÁBBI ÉPÍTÉSÉNEK ÉS MEGERŐSÍTÉSÉNEK SZOLGÁLATÁBA ÁLLÍTJA. A NAGYSZABÁSÚ ÉS LEGMAGASABB SZINVONALÚ ÜNNEPI SPORTESEMÉNYNEK KÜLÖN SÚLYT AD A BARÁTI DEMOKRATIKUS NÉPEK SPORTOLÓINAK RÉSZVÉTELE

A SPORTÜNNEPSÉGEK IDŐPONTJA: JÚNIUS 5, 6, 7.

/SCHNEIDER/

SNAJDER Mátyás ~ kőmüves 1800-14-ig szerepel Egerben az adózók között, 1801-ben résztvett --+ Magurányi kőmüvesmester megtámadtatásában.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

/SNAJDER/

SCHNEIDER Mátyás püspöki kőművesmester Egerben. Az adóösszeirás 1753-ban emliti először és tiz év mulva az egri iparosok összeirásakor mint 18 segéddel dolgozó kőművesmestert emliti. 1762-ben, december 5-én a liceum épitését megelőző romok szétbontása alkalmával foglalkoztatják, majd 1762-ben --+ Kaltenbeck József nevü pallérjával a püspöki palotán dolgozik. 1759-ben az egri kőműves céh mestere, 1761-ben két szőlejét és házát irják össze.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Schneider Mátyás, egri kőműves mester

vezette az egri püspöki rezidenciának Barkóczy és Esterházy Károly püspöksége körötti interregnum idején is folyó munkálatait; 1764 juniusában behövetkezett halála után Francz József foglalja el a püspöki kiadalmi kőműves mesteri állást.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

187. old.
+ 397. "
+ 190. "
+ 192. "

M.D.K.

Schneider (Snájder) Mátyás, püspöri kőműves mester

nevét az egri adóösszeírás 1753-ban említi először. Tíz év múlva 18 segéd del dolgozó mesterként szerepel. 1762-ben a líceum építését megelőző romok bontásán -, és Esterházy Vácról való megérkezése előtt a püspöri palota rendbehozatalán dolgozik.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 397. old.

SCHNEIDER Mátyás üveges. Tulajdonosa volt 1787-91 között a mai Dobó u.17.sz.háznak, amely jelenleg Erényi Marci birtokában van és amelynek pincéjében sok liter jó bort megittunk /Voit 1956-1961./.

1785-ben --+VPovolny Jánossal együtt a trinitárius rendház feloszlatásakor annak egyik becsüse.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

M.D.K.

Schneider Mátyás, üveges

1785-ban - Povolni Jánossal együtt - becsüsként szerepel a felosztatott trinitarius rendház felértékelésénél. 1787-91-ig a mai Dobó u. 17. sz. ház tulajdonosa, melynek pincéje még ma is használatban van.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 397 old.

M.D.K.

Schneider Mátyás

nevét említik Kalten-
beck Józseffel kapcsolatban.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál.
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 397. old.

Schneider Kálmán, építőmester M.D.K.

nevét említik:

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső,
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

237 old.

M.D.K.

Schneider Miklós (soproni) építész

tervezi a kivitelezési a Sopronban emelendő gumikötő gyárat.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1900. XXI. évf.
nov. 7. sz. 6. old.

Schneider Mátyás

építőm. Gyula

l.

Váljubal 768. l.

MDK

Schneider Mátyás gyulai épitőmester

Schneider Jánossal épitették a gyulai állami polg.leányiskolát 1910-1911-ben, Pfaff Ferenc épitész tervei szerint.

Scherer II. 294-295.l. képpel.

MDK

Schneider Mátyás gyulai épitőm.

1913-ban Pfaff F.és N.Szabados J.-vel elkészitették a gyulai városháza kibővitésének és átalakitásának tervét s bár a munkát nekik kiadták, az épitkezés megkezdését a világháboru kitörése megakadályozta.

Scherer II. 276.1.

Schneider Mátyás

püspökségi kőművesmester az egri érseki palotá-
ban folytat munkálatokat. Pallérja Kal-
tenbeck József.

Voit Pál stb.: Hevesmegye műemlékei II.
Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972

4961

Schneider Mátyás

az egri püspökség udvari kőművesmestere

1762 körül.

Voit Pál dr. : Heves megye műemlékei II.

Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.

Budapest, 1972.

445

Schneider Mihály ötvös

XVI. sz. v.

Magyar Művészet, 1937 XIII.

312-320

Mihalik Sándor: Németországi magyar ötvösök.

Schneider Mihály-János harangöntő,
Kassa, 1625.

Archaeologiai Értesítő
XXXIX, 1920—1922, 110—111.
Jamicsek József: Régi harangok
Sárosmegyében.

Schneider János-Mihály harangöntő-mester, Kassán. 1696.

Archaeologiai Értesítő
1917, 204–208.

Janicsek József: Régi harangok Sáros mben.

SCHNEIDER MÁRTON, épitész

A szigorú stilus első korai képviselője Sopronban Scharmár János volt, az ő munkásságához kapcsolódik később Ullein József, Schneider Márton, Schiller János, Spach Ferdinand épitészete. 209.old

WINKLER GÁBOR: Sopron 19.századi épitészeti emlékeinek védelméről 195.old

SOPRONI SZEMLE, Helytört.Folyóirat, XXVIII.évf. 1974, Sopron, 1974

Schneider Lajos, szitakötőmester

Sopronban. Felesége Karolin Hauser Karoly festőművész huga volt. 345.old

Rósfai Vilmos: Hauser Karoly soproni festőművész 1841-1911. 345.old

Soproni Szemle, Helytört. folyóirat. XIII.1959. Sopron

Schneider Lajos MDK

Tájrészlet Rákos Palotáról, olf.

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Schneider Lehel, nemes

okl. építészmérnök

szül. Bpest, 1914.

Oklevelet nyert 1937

József nádor 1937/38

208. l.

1.

WÄLDER GYULA RECTOR MAGNIFICUS

MEGNYITÓ BESZÉDE.

2.

DR. VENDL MIKLÓSNAK, A BÁNYA-, KOHÓ- ÉS ERDŐMÉRNÖKI KAR DÉKÁNJÁNAK

SZÉKFOGLALÓ BESZÉDE.

Schneider Lehel

MDK

építészmérnök, született Budapest, 1914

az oklevél keltének éve 1937 száma 1o9

József nádor 1937/38

Schneider Leo festőművész
Utca Ipekben /vázlat/
Sajtóhadiszállás második kiállitása
Nemzeti Szalon, 1917 február

Magyar Korona, III., 1879., 21. szám. — Maszlaghy II., 331. szám. (Ismeretlen.)

FRANCKEN, FRANS (németalföldi festő 1542—1616)

Kálvária

Fa, olaj, 98×75 cm.

Utolsó ítélet

Fa, olaj, 109×77 cm.
Van Puywelde (szóbelileg): Hendrich van den Brock. — Z.: Az esztergomi érseki kép-

Leopold Schneider,asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből,1697 den 20 oktober: "Leopold Schneider Tieschler gesell geordich vonn Toppel aus Behm". 112.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrben a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93-old

Arrabona,9.-Antus János Múz.Győr,1967.-A Győri Múz.Evkönyve

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Schneider, Leopoldt, asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosleg-
nyek jegyzéke: "Schneider, Leopoldt, Töppel, Oseho.
1698.". 119.old. 17.jegyz

Batári Ferenc: Asztalosleg nyek Győrött a XVII.szá-
zadban - Adatok Győr város asztalosmüvességének
történetéhez 93.old

Arrahona,9. - Xantus János Múz.Győr,1967.
A Győri Xix Múz. Evkönyve

Schneider Lőrinc épidőmester. M.D.K

1848 előtt Sopronban élt. Halála után felesége Teréz gyakorolta a mes terséget.

Tompos E.: Sopron romantikus épületei chuvtort. Ért. 1958 (VII) 2-3 n. 177

M.D.K.

Szmendér Lőrinc, Carolus

1785-90 között szerepel az egri adóösszeírásokban. 1785-90 között a mai Dobó u. 38. sz. ház tulajdonosa.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 357. old.

SCHNEIDER Lőrinc lakatos. 1785-90 közötti adóösszeirásokban szerepel az egri adófizetők között. Tudjuk, hogy 1785-95 között a mai Dobó u.38.sz.ház tulajdonosa volt. A ház az ő kezéből --+ Méhes István lakatos birtokába került.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

Schneider Lőrinc

építőmester

Sopron

1839. jun. 12. polg. esküt

Házi

A nagymama útra öltözötten egy láda tetején ült.

Schneider Margit festő

Neve megemlítve.

„A pécsi és mohácsi képzőművészek kiállítása."

Dunántúli Napló. 1954. XI. évf. nov. 19. 4. l.

Schneider Márton, építén M.D.K.

egy bécsi gyáros megbírásából 200-300 munkást foglalkoztató cigarettapapírgyárat tervez Sopronban.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1906. XXVII. évf.

febr. 14. sz. 8. old.

Schneider Márton,épitész

Sopronban az ev.Liceumot 1893-ban nagyrészt átépitette. Megtartotta klasszicizáló jellegét.Két oldalt,háromkarú léc óházakkal. 362.old

Finkler Gábor: Sopron épitészete a 19.században 339.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XXII.évf.1968 Sopron

Schneider Márton,épitész

Sopronban a 19.sz.végén a Tiszti Leányiskolát épitette.
Háromszintes,Homlokzatát hangsúlyos lezárású rizalitok tagolják.Kedvezötlenül nagytömegü épület. 362.old

Winkler Gábor: Sopron épitészete a 19.században
339.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XXII.évf.1968
Sopron

Schneider Márton,építész

Sopronban az ev.temető szimetrikusan elhelyezett két egyszerü,zárt,timpanonos tömege a görög templomépitészet,sajátos kései utánérzése.A timpanonok akrotériái elpusztultak.1886.- 360.old

Winkler Gábor: Sopron épitészete a 19.században 339.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XXII.~~1968~~ évf. 1968.Sopron

Schneider Márton,épitész,

1874-ben került Sopronba.Zürichben tanult.Gráz és Bécsben dolgozott.A német és németalföldi reneszánsz formái jelentkeznek nála. A Tiszti Leányiskola/ma Ruhag yár/1884.-Lenin krt.59./volt Hitelbank/,a Zárgyár 1893,és a Serfőzde és Malátagyár Rt.1895.müvei.
345.old. 19.jegyz

Winkler Gábor: Sopron épitészete a 19.században
339.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XXII.évf.1968
Sopron

Schneider Márton, építész

Sopronban 1893-ban építette a Zárgyárat. Ő tervezte a Soproni Serfőző és Malátagyár új gyártelepét is. Leegyszerüsitett formákban már alkalmazta a kor jellegzetes formaelemeit. 764.old

Winkler Gábor: Sopron építészete a 19.században
339.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXII. évf. 1968
Sopron

Schneider Márton, építész

1907.

és sima karimáju érem előlapján

tan, ~~a~~ arczélben van ábrázolva.
felett stólát visel. Köriratab

S BIBORNOK PRIMÁS ESZTERGOMI

körében
három sorban:

~~eme sima.~~

méretei 2:2.-- Becsértéke 2 K.--
április hó 30-án (787-907-156).

257

1928

Schneider

S. 4. *Károly*, festő. * Bécs 1860 júl. 17. U. i. D. Kohn és A. Hlavaceknél tanult. 1910 óta Budapesten főleg virágcsendéleteket és tájképeket fest. A Műcsarnok és a Nemzeti Szalón kiállítóia.

Schneider Károly

1880/81

Ferképzomfoiskèvk

130. C.

Vörösrézlemezkék, ősfori V. 185.

Schneider Károly

1920. dec.

kiáll. Nemzeti Szalonban

„O que ces domestiques!"
olaj. 5000.—

1921. jun. 11.
Csendélet, olaj. 3000.—

Iparművészeti Múzeum III. 238.

Schneider Károly

1910. dec. kiáll. Nemzeti halon
Mosé Alexandriában, vízf. 300.–
Cairói utcarészlet, olaff. 500.–
1915. ápr.–máj. kiáll. u. o.–
Csendélet, olaff. 300.–
Mütarem, olaff. 500.–
1915. szept. kiáll. u. o.
Park, olaff. 400.–
Parkrészlet, olaff. 500.–
1916. ápr. kiáll. u. o.
Csendélet, olaff. 1000.–

Töröl szerzetesek III. 32

— nemes III. 32

— pór asszony III. 32

— lófark III. 32

— örömleány III. 32

— fürdő nő III. 32

Schneider Károly

Műszaki
1915-16. téli fiák. 200
1918. tav. fiák 249
1922. jub. fiáll. 541.

~~Amenophis, IV. dr. király~~ III. 163.

Schneider Károly

Műcsarnok festo Bpest

1912-13. téli kiáll. 725

1913. tav. kiáll. 452, 449

1913-14. téli kiáll. 174

1903 V. 27.

Budapest.

Az orsz. tanács elnökének. ~~A vidéki muzeumoknak~~ Értesítésa felajánlott 3 szekrény-nek a nagy bányai muzeum ~~egyesületnek ajándékoztatik~~ részére tüzent átengedésajánlott, a kitömött állatok ajándékozása függőben tartatik (262/903)

Schneider Károly

festő

Műcsarnok

1915–16. sarósi

Promontor h. n. II. 100

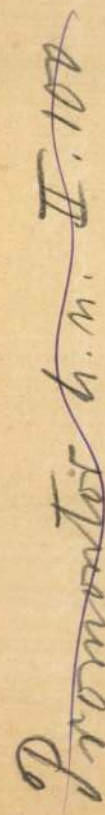

Horvát-Szlavonország VII. 224.

Schneider Károly

Szül. Budapesten 1860 márc
9. 2 polg.
1881/82 I. fametszőosztály
1881/82 II. " "
1882/83 I. " "
Katonai szolgálatba
lépven kimaradt

Schneider Károly

Park, olaj.
Parkrészlet, olaj.

Nemzeti Szalon
1915. sept.
őszi kiáll.

т. и под. кучер [illegible]

Schneider Károly

1860. jul. 17 Jestö Bécsben született.

David Kohn és [illegible] Bécsben tanult. 1910 óta Budapesten élt mint biztosító intézeti tisztviselő, körben azonban állandóan festészettel is foglalkozott s a Múcsarnokban is kiállított. Legin-kább virágcsendéletképeket fest.

Sajat Közlése 1924 ben.

t Anton Hlavačeknél

MDK

Schneider Károly

Csendélet, of.

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 2o. 1.

Schneider Károly MDK

Dr. S.B. arcképe, olf.

Mücsarnok 1922 jubileumi kiállitás

MDK

Schneider Károly

Ima, of.

Képzőm. Társ. 1913. tav. kiáll. 7o.l.

Schneider Károly

NAGY Lajos- Nagy Levente: A nagybarosnyói gyülekezet orgonája. = Ref. Szemle. 78, 1985, 1. 86-89. ill.

Ref-t.

Schneider Károly 1859

Schneider Károly MDK

St. Gilgeni tehénistálló, olf.

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

MDK

Schneider Károly

"O que ces domestiques!", of.

N. Szal. Téli Tárl. 192o. dec.
16.1.

Schneider Astrol

"O que cea domesliquesa!", cf.

A. Gral. Tall Trad. Libre. Geo.

Ic.I.

Schneider Kati

Duschnitz Piroska, Mándoki Rózsi, Pauspertl Teréz és Schneider Kati iparmüvészek részt vettek "A Studió I. Grafikai Kiállitásá"-n, melyet Kun Imre ismertet megjegyezve, hogy a felsorolt müvészek munkái szakavatott, müvészi izlést tanusitanak.

A HÉT, Bp. 1921. márc. 2o.
XXXII. évf. 8. sz. 14o. lap.

MDK

Schneider Klára, iparm.

Magy.Studio 1. graf. kiáll. 1921. márc.

97

MDK

Schneider Klára

végbizonyítványt kapott

Zimisk 1914–15. 84 l.

Schneider Klára

Batikolt bársonytáska

vége.

Magyar Iparművészet

1916. 339. l.

Magyar Nemzeti Mu

ta S[illegible]owikowsky Ádá

A Buda-Pesti Lánc

rajzolta S[illegible]owikowsky Á

Hauptfronte des H

Löblichen Handelstande zu Pest.

quorum meruere labores. Jelzése,

jobbra: "H.Dunaisky". - 375/219

Das bürg. Schiess

szinezett kőnyomata. 16 8.5 cm.

Das grosse Portal

in Pesth. Medau szinezett kőnyom

Schneider Klára

Textilből dicsérő okm.

Éimisk 1916/17. 31 l.

1253. Horváth Géza.

~~1253.~~ Markovits Iván.

Mellig, jobbraf
zolva. Rövid haja és kö
pödrött. Oltözete: álló
kendő" és lehajtott gal

MÁ
a mez
balról félmagasságban:
és fölül jobbra lefelé h

Bronce-dombormű,
Vétetett 1909. má
Egyesülettől 10 K-ért (7
30-án 1174 szám alatt.

Schneider Klára

textil

1912-1919.

l. Éimisk 1930

88.l.

tetű Bizottság!

nerencsém a zsámbéki
omvom biztosítási
munkálatai két vénletben
talt 2000 pengő és
ntalt 1200 " osnesen

3200 pengő fel.

ló lenámolásomat
em, hogy azt álvizs-

MDK

Schneider Klára, ip.müv.

Batikolt bársonytarsoly.. Repr.
385.kép.

Iparművészeti karácsonyi vásár.
Magyar Iparművészet. 1916. 339-340.l.

MDK

Schneider Klári

Egy uj textilműhely kiállitása
Magyar Iparművészet 1918. 96.o.

M.D.K.

SCHNEIDER Lajos festő

Tájrészlet Rákospalotáról.

Bróh. Tárgymuz. Bp. 1885. 59. l.

Schneider József

Kártyafestő Pesten
a XIX. sz. Közepén

Tarokk-Kártya-
tokban.

III. Postatakarékp. aukc.

1921. jan.-febr.

174. l.

A hivatkozott 1881. XXXIX. t
szerint a műemléken semmiféle változtatás
délye nélkül végrehajtani nem szabad. Az
megóvásáról intézkedik.

A fenti törvények és rendelet alapján
a műemléki jellegű kastély fenntartásáról gond
ingatlanon tervezett helyreállítási és esetleges át
céljából a Műemlékek Országos Bizottságának

Felkérem továbbá, hogy a mellékelt
állapotáról postafordultával a Műemlékek O
Amennyiben a kastélyról fényképpel rendelkez

Budapest, ...

47.783. — Egyetemi

Schneider József

1888

l.

Gereczeraptár

394. h.

SCHNEIDER József kaityafertő

Pest, 1820-1850

Kaityafertőr Mo-on. [Ricill. Zat]
Kecskemét, 1996

MEGI

Az MTA Doktori Ta

Gömör

MAGYARORSZÁG KOHÁSZAT-RÉG
LELŐHELYEI, KÜLÖ
PANNONIA AVARKORI ÉS X. S

című kandidátus

1997. május 26-án (k
az MTA (Budapest, V. Roosevelt tér 9.) III. emele

Az értekezés opponensei: ***Dr. Heckenas***
Dr. Benkő El

Az értekezés megtekinthető az MTA Köny
A nyilvános vitában minden jelenlévő részt ve

Schneider József

pesti kártyafestő

volgár lett 1820

tűnődött 1842 - 48

l.

Kollekártyaf

.szternek jelen kelet és ügyszám alatt
ézett rendeletének másolata:

árt, hogy Lux Kálmán úrnak, mint a
gbizott épitészének f. évi július
éig havonta utólagosan háromszáz
élyeges és a Bizottság elnöke által
i és tárcám föntmegjelölt alnapló-

at hiteléül:

Schneider József

Kártyafestő a XVIII. sz. (Pesten közepén)

vrod 2

U. 4066.

Magyarország

1925. márc. 22.

(Kártyások és kártyafestők a régi Pest-Budán; képpel.)

Vasárn. **19** Erzsébet		Protestáns: Erzsébet Görög: Bartal Izraelita: Kislev 1
Hétfő **20** Félix		Protestáns: Jolán Görög: Gergely Izraelita: Kislev 2
Kedd **21** Bold. A. bem.		Protestáns: Olivér Görög: B. A. felaj. Izraelita: Kislev 3.
Szerda **22** Cecilia		Protestáns: Cecilia Görög: Afiasz Izraelita: Kislev 4
Csütört. **23** Kelemen		Protestáns: Kelemen Görög: Amfilok Izraelita: Kislev 5
Péntek **24** K. János	☽ Első negyed 8 óra 38 pk.	Protestáns: Emma Görög: Kelemen Izraelita: Kislev 6
Szomb. **25** Katalin	1933 **NOVEMBER** 30 nap	Protestáns: Katalin Görög: Katalin Izraelita: Kislev 7

47-ik hét. Nap kelte 7 ó. 11 pk. — Nyugta 16 ó. 14 pk.

Schneider József

kártyafestő Pest

vöd

Kolb Jenő:

Régi játékkártyák -

49. l.

Nejekkel -

KARL W. HIERSEMANN

BUCHHANDLUNG UND ANTIQUARIAT

KÖNIGSTRASSE 29 :: LEIPZIG :: KÖNIGSTRASSE 29

Leipzig, am 12. Dezember 11.

Hochgeehrter Herr,

anbei beehre ich mich, meine übliche

Vierteljahrs-Rechnung

MDK

Schneider József, felsö ép-ip. isk.tanuló

Dr.Rados Jenö.ép-tanár irányitása mellett felvételezte és megrajzolta az egyes müemlékeket.

24. 1585. és 1586. évböl való két reneszánsz ajtókeret. Megrajzolta Sch.J.

Dr.Rados Jenö: Kolozsvári müemlékek.
A m.kir.áll. felsö ép-ip isk. 1941-42.évi szünidei felvételei. Bp.1943.

M.D.K.

Schneider József (gyulai) építész

építette 32.000 frt. költséggel a csabai selyem gubórostárat.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1897. XVIII. évf.

aug. 25. sz. 2. old.

M.D.K.

Schneider Joseph, lakatosm.

Budán dolgozott. Budán polgárjogot nyert. 1758. XI. 24.
~~xxx~~ 250.o.

Temesváry Ferenc: Lakatosipari érdekességek a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményében. 257.o.

Folia Archaeologica. XVII. 1965. Múzeumi Ismeretterjesztő Központ. Bp.

SCHNEIDER JÓZSEF, asztalosmester

Budai asztaolsmester volt 1828-ban.-Vizivárosi lakos.-Helyrajzi szám: 515.-Segédek száma: 1.-Összeirási szám: 1193.- 46.old.

BATARI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban 9.old.

Az Iparmüv.Hopp Ferenc Múz.Évkönyve. XIII. 1970. Bp. 1971.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Tolna m. Népújság

1973 FEB 25

Schneider Gitta

10.

MDK

Schneider Károly, festöm.

az V.-ik teremben szerepelnek müterméből virágképei.

Mücsarnok. -Kiállitás.
Művészet.1918. 5.l.

Schneider Károly MDK

Csendélet, olf.

Mücsarnok 1915-16 téli tárlat

Schneider Károly MDK

Ima, olf.

Mücsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Sonnenfeier Kärnty MDK

Ime, Gilf.

Mitgetheilt 1913. Tavassi Middlitka

Schneider Károly MDK

Csendélet, olf.

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Schneider Károly MDK

Arckép, olf.

Műcsarnok 1913/14. téli kiállitás

Schneider Károly

MDK

St. Gilgeni tehénistálló, olf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

MDK

Schneider Károly, festöm.

Rhododendron . Olf.

KMTárs. 1912/13. Téli kiáll. Kat. 86.1.

MDK

Schneider Károly

Művészet 1918. 5.l.

MDK

Schneider Károly

Csendélet, of.

Képzőm.Társ.1913.tav.kiáll.kat.
68.l.

MDK

Schneider Károly

Gyöngyösy Nándor: A mai magyar művészet. Bpest. 1916. 21.l.

Schneider Károly

építész (Altona)

magyar?

Napsugaras hajlék.

Repr.

Nádai Tál:

Haz, kert, napfény

Bp. én. 17 l.

s kissé jobbra néz. Prémkucsmájának
ete pettyes fehér-prémgallérú mentéje kék.
kis bajusza fekete; szeme barna s szakálla
őjé szalag. Felirata alól:
nescio

dy de Monioarokerek, Mon: Claudy
n: Com: S. C. Rqz. M. Cons: Camer: et
Sup: Capit: 1650".

: 14·9 cm.
ndéka 1824.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848.....l. 4. 280

Név: Schneider Josephus

Foglalkozás: játékkártyafestő (cartifolio rum pictor)

Szárm.hely: Budae

Hitfelekezet: R.K. Csal.állapot: nőtl.

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1820 I 15

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 12

M D K

Schneider Josephus, Pest.

Kőnyomtató

Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. Műv. Ért. 1952. 1.sz. 139 l.

Schneider József

kártyafestő, Pest

1820 – 1848.

lásd

Tanulmányok Bpest I

136, 139. l

137, 140. l

T. 1474.

verődött választók jelöltjük egyike
rba öltözött és a kinek bal kezé-
ovich neveivel. A háttérben kő-

DIADALA

BUNKO JÁNOS UTÁN TOMALA FERDINANDTÓL
N
észeti, földleirási és hangászati
.

rosnak 23.5 : 32.6 cm.

2.

Schneider József

pesti kártyafestő

lárd

3

Kolb Jenő:

Régi játékkártyák
és kártyafestők.
Sopron, 1938. 12. l

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Schneider József

pesti kártya készítő

lárd

Lay Bpestiparnuvéiák

62. l.

ERZS

űvészek

ES KIÁL

ől április

dij nincs

Szerszain, vaskori VI. 182

Schneider Josef

U. 4066

Schneider János
Mihály
harangöntő
Kassa 1697.

l.

Arch. Ért
1912. 27. l.

Bajmócz ostroma.

A középtérben balról »Daß a tájékot uraló fellegvárral, körbe körülvett raktárral és kiemelkedő Kissé jobbra ostromló ágyuütegek a melyek mögött az »Artilleria« és a »Cavaleria« (6) helyezkedett e házai képeznek különböző csopor s tova kanyargó »Fluß Neidra« tuls ankunfft« (16) van jelezve, míg a (12) és a folyó közti területen lovas az előtérben, a hol »Daß Warmb münket, a »Schantzen« (7) és a mögött, a császári csapatok vonu vértbeöltözött parancsnokai a közép Felirata a kép alatt: »*Eigentliche Käyßerliche Armee in Ungarn l ihre Lager geschlagen 1644. den M* szövegének kezdete: »*1. daß Sc* jezése: »*16. daß Rágotzi ankunf*

Tusrajz, aranyléczes fekete keret — Száma a törzsleltárban D: 95–13 pag. 28. N° 35. — Jelzése 1. — Bec

Schneider János Mihály

Vásárai ágyúöntő

Kassa 1694

l. Arch. Erz.

1903. 220 l.

sét kapták.

cimén az 1938.évi 36 t.c., illet-

let értelmében kifizettünk

ámadásunkban mint előirányzat-

lkül fizettük ki a 237.072/1938.-

előszerjárandóság pénzértékét, a

Pt.

ozó csökkenést részben a kifizetett

et,részben pedig az a tény indokol-

év előtti munkabér alapján rögzitett

és pedig az 1938.évi járulék rögzi-

Schneider János Mihály

ágyúöntő

1694 Kassa

l. Hadtört. Közl.

1928. 424. l.

851. Isme

A XVII

II. József.

Mellig, balrafordultai
Fejét babérkoszorú diszít
jának fürtjei vállaira om
beretvált. Az aranygyapj
hermelines palástját jobb
felett pedig rendszalag vc
karon: »A. M.«, hátul: «
HU. BO. REX« és alól »17

Ovális márványdombor
sz. 851. — Vétetett Vörös
Kifizettetett 1898 január 11-
21-én (198–899). — Az elszá
28-iki 5524 szvsz. határozat

A kiállítására vonatkoz
művész a XVIII. szból: II.

<Schneider János Mihály
harangöntő>

Halavats Gyula

< >

Arch. Ert.
1903. 448. l.

4.Alrovat. Vegyesek. Elői
/Folytatás/

f./ Hozzájárulás a központi sajtókiadásokhoz..... 8

g./ Utazási költségek,tanulmányutak..... 1

h./ Közlekedési költségek.. 2

i./ Személyautók üzemköltsége:
Gépkocsikhoz anyag:
BB-653 személygépkocsi
AH-309 " "
BD-539 " "
"Csepel" motorkerékpár
Karbantartás,munkabérek:
BB-653 személygépkocsi
AH-309 " "
BD-539 " "
"Csepel" motorkerékpár
Karbantartás:
BB-653 személygépkocsi
AH-309 " "
BD-539 " "

Alsósebes

Sáros m.

R. k. zárdatemplom

Schneider Mikál

János

Harang 1625-ből; feliratа: Goss. Mich. Johan.

M. Schneider in Cassau a. 1625.

Nagy-Küki

Almakerék, ref. te
ev. templom,
Alsó-Rákos, kastély
Apóld (Trappold), e
Asszonyfalva (Frau
Baromlaka (Wurml
Baráthely (Pretai),
Bolkács (Bulkesch),
Brulya, szárny-oltá
Eberfalva, Apaffy-k
Eczel, ev. templom
Dános, ev. templo
Fejéregyháza (u. p
Halmágy, templom.
Hásság, XV. sz. ha
Hégen, keresztelő-m
Holdvilág, templom
Homoród, ev. temp
Jakabfalva (Jakobs
Kacza, templom.
Keresd, várkastély.
Küküllő, várkastély
Lesses, templom.

Schneider János

órás Kőszeg.
Későbarok álló órája
s oprombán magán-
tulajdonban.

ivod

Csatóráscéh

46. l.

SCHNEIDER, Johannes ötvös

1720–1785 Esztergom

MÉrt 1998. 237

1656. Dávid György jobbágy[145]
1660. Dávid György zsellérjeivel, 1/2 sessio, katolikus, 15 fő[146]
1671. Pogácsa Péter és felesége Leszmari Dóri inscriptiót kapott a telekre Esterházy Ferenctől, a telek puszta teleknek neveztetik. Korábban Kun Erzsébet asszonyé volt, aki nemes Alapi Gergely felesége és gyermekéé, aki néhai Fehér Jánostól származott.[147]
1715. Pogacsics Gergely – inscriptionális[148]
1735. Bone Ádám és Nagy József

N. 26. 1/3 sessio, 30 tízláb^2, 8 forint, 43 3/4 dénár, Censuális [Fő u. 16, Csáky L. u. 25.]
1656. Györki Benedek, nemes szabados[149]
1660. Györki Benedek nemes, 1/4 sessio[150]
1669. Györki Ferenc[151]
1671. Györki Ferenc[152]
1715. Györki Ferencné – inscriptionális[153]
1735. Gondán János
1779. Eöry János[154]
1779. Eöry János[155]

N. 27. 1/3 sessio, 30 tízláb^2, 8 forint, 43 3/4 dénár, Inscriptionális [Fő u. 18.]
1660. Muraközy Szabó György, 1/4 sessio, katolikus, 4 fő[156]
1669. Belső Szabó Ferenc kapta Esterházy Ferenctől csereképp azért a telekért, amelyet a pálosoknak adott, azok házának szomszédságában, ez a telek korábban Kiss Szabó Györgyé volt[157]
1715. Pariis Imre – inscriptionális ?[158]
1735. Soós Imre

1796. Fejér József

N. 30. 1/4 sessio, 32 3/4 déná
1656. Rábaközi G
1660. Rábaközy S katolikus, 6
1671. Rábaközy S
1715. Hegyi Györ
1735. Bektán Jáno
1743. Monyoszki
1754. ápr. 20. Bor
1779. Dolostyák G
1796. Dolostyák G

N. 31. 1/8 sessio, 3/8 dénár,
1735. Horváth Lá
Évszám nélkül: Bo meg
1762. jan. 21. Dol vette meg
1779. Orván Mikl
1796. Fejér József

N. 32. 1/4 sessio, 3/4 dénár,
1656. Neiholtz Ar
1660. Kovács Mih 5 fő[177]
1671. Perennyei Nohait Fruz Eörsi, Jutka Esterházy F jobbágyok
1680. Sidó Mihály
1715. Miklós Mih

Schneider Jolán

tanítónő
1 ipar
női rajztanf.
10 hónap, jeles
tanár Böhm János

Iparrajziskola 1910

9597.

s alakokkal és koronás czimer-
NSYLVANIA és Sibenburgen. Hozzá
nia 6-ra van adva. Jelzése pe-
elmum et Ioannem Blaeu. E lap
al kéthasábos német szöveg olvasható.
éretei 38:50.2 cm.

-913
3-47
.10054.

8 K

M. D. K.

SCHNEIDER József asztalosmester

L-S. Vogel 199.

Schneider József

Kalocsai érsmester
építési vállalkozó
templom
1839-ben tervet
készített az alábbi egy-
ház részére, melyet
Feld József átdolgozása
után fenti kivitelezett.
1840-1842-ben.

Feleki József: A
foktői ref. egyház
multja és jelene.
Bp. 1881. 28, 29. l.

BUDAPEST
42 VI-3-7

M.D.K.

Sorrender József, asztalos

neve Egerben az 1795-1800
közötti összeírásokban szerepel

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 397. old.

SCHNEIDER József asztalos. Egerben 1795-ig 1800-ban irják össze. ~~1785~~

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

SCHNEIDER, Joseph, pozsonyi kőművesegyéd

J. SCH., Maurergesell, saját házában lakik, 9 éves fia meghalt (1769, 96. szám, 4 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Schneider Tainos Mihály

ágyuöntő.

Freindtlich Mátyás „der röm Kays. Mayestet Kriegsrath und zeugleutenant in Oberhungarn" 1694 évi jegyzéke szerint Schneider Tainos Mihály Kays stückgiessertől nov. 22 én Kassán öntött 6, 24 fontos halbe Carthaunen és 2, 12 fontos „quartierschlangent vett át, majd 2 darab 100 fontos és 2 db 60 fontos mozsárágyut, mellek önzesen 63 mázsát és 20 fontot nyomtak. Schneider öntötte az egyik divai harangot is (Hugedmegyei tört. társ. Évkönyve 1898. 120. l.

K 220. l

Schneider Tauvs Mihály

Kassa 1696–1701.

erőd

Kovács Harang

66. l.

Schneider, Johann M.

Kassán 1625 öntötte az alsósebesi Sárós vom templom harmadik harangját

Janicsek József dr.
Műemlékeink önzetlen-
Eperjesi Lapok 1917
márc. 18

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Schneider János

Kassán öntötte 1691-ben
a felsőfriciskei (Sáros vm.) és
1695-ben az alsószabadi
gör. kath. templomok harang
jait.

Vallás- és közokt. miniszterium
10703/1917 sz.

Szász Coburg Ágoston.

Térdig, kissé balra
tábornoki egyenruhában váll
va. Jobb kezében kalpagot ta
maskolatát fogja. Mellét ren
ravalója felett pedig az ara
seli. Felirata a kép alatt:

GOTHAI SZÁSZ-COBUR
kir. Herczeg Osztrák cs. k
a portugal kir. kard-rend,
kir. Lipót-rend nagyk

alól balra: KIADTA VEREBY
jobbra: AZ UTÁNNYOMAT

Könyomat, chinai papir

Szn. 85-9
1641-909

Schneider Ianós Mihály. 2

IOHANN MICHAEL SCHNEIDER o
KAY o STUCKGIESER IN o CASCHAU o
HAT MICH GOSSEN ANNO 1693 o

Halavátsi Gyula: Schneider Ianós Mihály harangöntő. Arch Ért. 1903. Nyt. XXIII. K.

448. l.

Schneider János Mihály

ágyú és harangöntő:

Neveztt ágyuöntőnek úgy látszik Hunyad vármegyében önzeköttetései tehettek, mert Vajda Hunyadon a görög katholikus templom tornyában logó négy harang közül is egyik és pedig a legnagyobb az ő műve. E harangon a következő feliratok olvashatók.

felső részén két lécz között dombon betűkkel:

D. N. IESUCHRISTI. TEMBORE ALB.
BALACCY. ARCH. NICOL. PAP.
IN HONOREN SS. SALUATORIS

festén Koronás Mária a Jézussal, félhold fölött; fölötte:

BATRICA BACZON

GEOR (Mária feje) MARKOCZANI

alsó peremen pedig két lécz között:

Y.

Schneider Sauvs Mühel

laid

Arch Ist

1910. 349

Schneider, Johann Michael

herausgest. 1697

Laid

Arch. Est

1912. 271

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 .... é

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ..

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Schneider Tanos Mihaly

laid

Gerecze a mucumbrel.
1161. h.

Schneider Mihály

harangozó

cvod

Gerecze A nincsebekik

408 l.

Schneider, Johann M.

Kassa.

Alsósebes. 3 ik harang
fentitöl 1625.

Jansároskarang 111. l.

T. 5424.

ár ostrománál elfoglalt török lo-
, melyeket amorettek tartanak, szem-
ik szemünkbe, mig jobbra, hol a sá-
nnak, keresztény vitézek pusztit-
ra a méretegységet nyerjük.

27.2 : 40.5 cm.

.

Schneider Hans Ludwig

München 1904–68

Kernstock Károly: Agitator a munkások között 256 (621), 1528 (120)
— Anya gyermekével 89 (978), 4140 (8
— Erdei tájék vízzel 256 (621), 405
(584). — Munkából 256 (621), 209
(276). — Őszi munka 256 (621), 165
(158).

Schneider János

épitészmérnök

Balassagyarmat

1932-ben kilépett

a Bpesti Mérnöki Kamarából.

MMÉE Közl

1932. 140 l.

Schneider János Mihály ágyvöntő M.D.K.

1694 ben Kassán említik nevét

Czuberka Alfréd: Kurucz-kori fegyverek.
Bp. 1906 77

Schneider János

Kassai harangöntő

1702-ben öntötte a
soroksári ref. templom
kisebbik harangját.
Ennek a harangnak az
anyagát 1826-ban
az akkori nagyobb harangba
öntötték bele.

Fábián Szatmár

388.l.

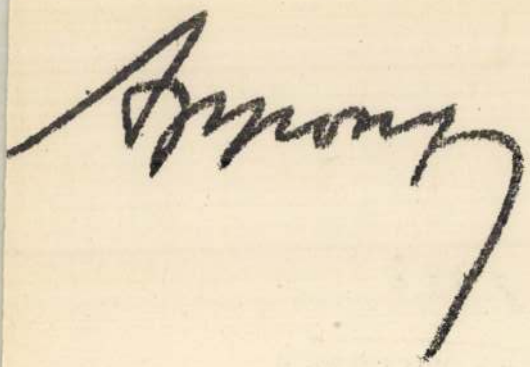

tságának,

Budapest.

Schneider Johann

Építésvezető, a fehérvári vár modernizálásának átalakításával a 17 sz. ban.

Pr. Fitz-Csánár-Papp, hétes fehérvár, Bp. 1966.

241.

Schneider József, Kőmívessegéd,

1769. Pozsony.

Pressburger Zeitung

1769., 96. sz.

Schneider József, Kőművessegéd

1766, Pozsony.

Pressburger Zeitung

1766, 63. sz.

Johannes schneidter, asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből, 1675-ből: "Johannes schneidter Von Feser /!/ausm ailgeyer Tisonier gesell". 105.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században Adatok Győr város asztalosművességének történetéhez 93.old

Arrabona, 9.-Antus János Múz. Győr, 1967.-A Győri Múz. Evkönyve

Schneider, Johann MDK

építész

1601 novemberében a haditanács Fehérvárra küldte , mint építésvezetőt.

Fitz: Székesfehérvár. 20.o.

Schneider Janos

Mihály

Kassai harangöntö.

1693.

Lásd

z

Arch. Ért

1905. 162. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Schneider János

fegyverderékgyártó

Kassa XVI. sz.

l.

o Kem o

274. l.

M.D.K.

Schneider János, egri kőműves segéd

1752-ben Valner kőműves mester legényeként dolgozik.

Heves megye műemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Bercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 397. old.

MDK

Schneider János gyulai épitőmester

Schneider Mátyás ép.m.-rel épitették a gyulai állami polg.leányiskola épületét 1910-1911-ben, Pfaff Ferenc épitész tervei szerint.

Scherer II. 294-295.l. képpel.

Schneider János MDK

órásmester

Kőszeg.

Későbarokk óra. m.t. Sopron.

Csatkai Endre: Hitzelberger Antal győri órás fuvola-órái.
ARRABONA 3. Győr. 1961. 153-159. l.
159.l.

MDK

Schneider János, 1905

A József Müegyetemen oklevelet nyert építészek névjegyzéke 1873-1928-ig. Építő Ipar - Építő Művészet 1931. jun. 1. 89.l.

Pozsony. Schneider József, Kőmívesegyed,
1766., 1769.

Pressburger Zeitung
1766, 63. sz., 1769, 96. sz.

Schneider János

kassai ágyú- és ha-
rangöntő

l.

Kemkasarmenel

37. l.

		Gyep m^2						12000
		100 m^2						150
5000 m^2	Drótkerítés	5000 m^2						7500
1500 m^2	Erdőletarolás	1500 m^2						
		1	4	6	6	20	300	40
	Magas figyelő	1	4	6	6	20	300	40
	Összesen	366	2042	1008	2080	3080		30740
	Rendelkezésre áll.	—	—	—	—	—		—
	Hiány Kitermelendő	366	2042					
	Haracsolandó			1008	2080	3080		30740

Schneider János

kassai harangöntő

hiszitette a kassai orsolyarendű apácák szent Mihályról elnevezett templomának harangját és a zárdának két csengőjét 1916-ban háborus célra elrekvirálták.

Wickkassaikatmüeml

62. l.

~~Pécsi Városi Múzeumnak ajándékozott~~

~~Frankl-féle ingatlan~~

VIII. 228.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Schneider Jakab

kőmives 1682.

l.

Csaskai Endre

Három klasszi-
cista épitész.

Soproni Szemle

1942. 117. l.

könyvtár umban

Baťa

Schneider Jakab

soproni kőműves

1697. nov. 15-én a soproni tanács előtt szaktársaival együtt panaszt tesz Conti Péter Antal stukkó-művész ellen.

Csaskai Endre dr

A gróf Kapáry kastély Bükön – Soproni szemle

1938. 255. l.

Schneider Jakab

festő

1906. graf.

kiáll. Nemzeti szalonban

Női tanulmányfej,
vöröskrétа

Vámbéry Ármin: A magyarok
eredete. Budapest, 1882.

X. 200.

Schneider Jakab

1906/7 II., 1907/8 - 1909/10

Ferképzőmfoiskèvk

190 l.

a női arcképek ellenben nagyon ritkák. 1570—80 között főleg a doge-palota és a Scuola di San Rocco képei foglalkoztatták. A doge-palotában levő mitológiai képei: Zeus Veneziát a földre vezeti; Bacchus, Ariadne és Venus; Merkur és a 3 grácia; Minerva visszatartja Marsot a béke és a jólét-től; Vulkán műhelye, valamennyi páratlan naturalizmussal ábrázolt aktok, nagyszerű fényjátékokkal modellálva, a tért kitöltő kompozíciói csodálatos mesterművei, melyek a világító sokszínűség helyett egy hidegebb ezüstös zöld tónusban olvadnak össze. Fölfogásban ezekhez csatlakozik a Louvre-ban levő kissé korábbi Zsuzsánna a fürdőben és a későbbi (1580 körül) hasonló tárgyú Bécsben, fantasztikus kertben, melynek buja pompájából déli napsütésben ragyog elő Zsuzsánna fehér aktja és a drezdai ú. n. Menekülés, a páncélos férfi és fehér női akt kontrasztjával. Dramatikus mozgalmassága tetőpontját éri el a velencei S. Maria dell'Orto két óriási kompozíciójában: Az aranyborjú imádásán és az Utolsó ítéleten, míg az ugyanott levő Mária templombamenetele a végtelen magasságú lépcsővel és az alakok térbehelyezésével a térábrázolás valóságos diadala. Az itt megkezdett úton haladnak a Scuola di San Rocco sokszor óriási kompozíciói a megváltás ó- és újtestamentumi történeteivel (1580—94), melyeken teljes szuverénitással löki el magától a leggyakoribb tárgyak hagyományos földolgozási módját: ég és föld, felhők és természet, egyes alakok és tömegek, világítási kontrasztok, valaha egyszerűen ábrázolt jelenetek a legkomplikáltabb jelenségekké lesznek egy tisztán festői látású hatalmas alkotó géniusz kezében. Az ellenreformáció, a barokk felfokozott világszemléletének nyugtalan formái ezek a re-

Schneider Jakab

szid. Szentfülöpön

1886 ápr. 22. rk.

1909/10 I. negyedosztály beli-
rendkívüli művésznövendék a Képz. fölsk.

Tanára Zempleni T.

1909/10. II. félév 4-ik osztály

Zempleni Tivadarnál.

Lieder Frigyes. festő.

19. sz.

VII. 275.

II. 349.

G. Jacob Schneider

rézm.

Wyaffke Vorstellung der erbärmlichen Tragödie / welche der Bassa von Gross Waradein dem weltberuffenen Hungarischen Haubt=Rebellen Graf Emerich Teckely / ... ... in Ketten und Banden geschlossen. Ujsiglap; öt szakaszra osztott rézmetszetü Eppel, Közepen oval alakú Kartusban ~~Teckely Emeric~~ Emericus / Thekely arcképe. Jelz. G. Jacob Schneider sc. (1687 böl.)

MDK

Schneider Jakab

Önarckép, of.

Árv. Közl. 1939. szept. 4.rk.sz. 91.sz. 28 l.

MDK

Schneider Jakab

Önarckép

Árverési Közlöny, 1939. 3.rk.
32 l.

Schneider Jakab, kőmüves

Sopronban ismert mester, Veje Mongay Péter, kőmüves, aki 1697-1702 között szerepelt a számadáskönyvekben. 172.old

Csatkai Endre: Adalékok a soproni barokk festészethez s a müvészet egyéb ágaihoz III. Az ifj. Dorfmeister Épitészet, kőfaragók, szobrászok 168.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. 23.évf. Sopron

Schneider Jacob asztalosmester

Lőcsén tevékenykedett

Nem említik

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó 1975 Bp.

444. old

Schneider Jakab, kőmüves

Soproni me ter. Meghalt 1709-ben./Tjk.1709.66.lap /.
17z.old

Csatkai Endre: Adalékok a soproni barokk festészethez
s a művészet egyéb ágaihoz III. Az ifj. Dorfmeister,
Építészet, kőfaragók, szobrászok 168.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. 23.évf. 1969
Sopron

Schneider Jakab, kőműves

Soproni mester. A büki Felsőbüki-Szapáry kastély építésében vett részt. 1697-ben ő, Mongay Péter, Müller Bálint és Unger János kőfaragók feljelentik a soproni tanácsnál Conti stukkómestert, aki őket a büki kastélyban szidalmazta. 172. old

festészet

Csatkai Endre: Adalékok a soproni barokk ~~xxxxxxx~~hez s a művészet egyéb ágaihoz III. Az ifj. Dorfmeister. Építészet, kőfaragók, szobrászok 168. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. 23. évf. 1969
Sopron

M.D.K.

Schneider mérnök

A bakonybéli apát 1853 ápr.8.-án hozzá megy Pápára, egy kül-és egy belső kerék"meg gerendély" felállitása miatt a bakonybéli kőedénygyárban.261.o.

Mihalik Sándor: Bakonybéli kőedénygyártási próbálkozások. 257.o.

Folia Archaeologica.IX.1957.Bp.Bibliotheca Kiadó.Bp. 1957

SCHNEIDER, Claus fecit (Porsey)

1528

An 1997/1-3. 236.

két szuroköntő kas kőből, restaurálva. A kapuerő
balfelől egy kulcslyuk alakú lőrés, jobb felől h
épületek. A belső várkapu szintén csúcsíves nyíl
kövekből épült, fölötte két sorban lakószobák
négyszögletes ablakokkal. Ez épületrész hátsó h
lebontott várfalaknak megfelelő falkiszökelés. A b
felén az őrtorony, ma harangtorony, XV, századb
épületvörösrézből készült igen szép czopfstílű sis
csúcsán czímeres bádogzászlóval. A toronyban há
XVIII. századból, beszterczebányai munka, sub
facta! A várfalakhoz támaszkodott a poetorium, ké
négyszögletes épület, a Szent Kereszt templo
összeépített s úgynevezett Mátyás-ház, hátsó
félkörű bástyatoronnyal s egy gyökeresen átépített
épület külső sarkán hengeres bástyával. A várfala

Schneider Iván

grafikus

Fejlécek repr.

Magyar Építőművészet

1907. 9. 7. 4. III. l.

12. l.

MARKOVITS HERMANN
JÁNOSHÁZA, Vasmegye

NYOMTATVÁNY

T.

Europa Film-, Könyv-, Lapterjesztő
és könyvkiadó R. T.

Budapest, V.,
Visegrádi ucca 36. IV. 1.

Schneider Iván

rajzait közölte a

Magyar Építőművészet

1907, 1908, 1909 évf.

..... nevü munkás igazolta

.....
a müvezető aláírása.

élyezem:

.....
k vagy helyettesének
láírása.

. — Endrényi Imre, Szeged.

Schneider Wm

Mineral 1905. 357

Aranyossy Ákos: A kis látogató
1671 (164).

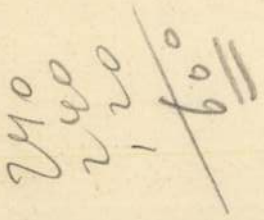

MDK

Schneider Jakab

Önarckép.Olajf. 50x40./Jelz./

Arverési Közlöny.1939.4.rk.sz. 28.l.

Schneider Iván

építész

† 44 éves korában

Budapesten

Vas. Ujs. 1917. 38. l.

Ó skon edény VII. 190.

Schneider Iván

műépítész

1905-ben helyszíni felvételek alapján elkészítette a ráckevei kastély helyreállítási tervét, mely a Műemlékek Orsz. Bizottsága rajztárába van.

wod

Vbl Ervin: Szavojai Jenő herceg ráckevei kastélya. Évkönyvei, Az Orsz. Magy Szépművészeti Múzeum —, III. k. Bpest 1924. 54. l.

Schneider Iván

épitén

irod

Magyar Pályázatok

1905-6.6.z.13-14 l

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

ezem:

.....

helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

Schneider Iván

cnd

M. Pálzárutok

1904/5. 5 sz. 21–23

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztan

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Schneider Iván

ép. Bjerk

vied

M. Pásáratok

1904/5. 3. 24. 12-13 l

25 l.

..... *műhely.*

őnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....szamu .....

i .....hó.....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Schneider Iván

épitett

l.

Jbl Ervin:
Mesterchés mester-
munkh Bp. 1938.
96 l. – 99 l. 100 l.
XXVI. t.

Dr. Majovszky Pál

miniszteri tanácsos.

Schneider Iván és Várady Árpád, építészek MDK

A marosvásárhelyi városháza pályatervei:
Bebula János, Schneider Iván és Várady Árpád
építészek és még mások.

Magyar Pályázatok. III.6.
Müvészet. 1905. 351.l.

MDK

Schneider Iván és Várady Árpád

marosvásárhelyi városi székház tervp.
Megvétel.

A marosvásárhelyi pályázat. Vállalkozók Közl. 1905. aug. 2.

Schneider Iván és

Várady Árpád

mint

céd

v

marosvásárhelyi

városi szerhár terv.

megvétel

Vállalkozók Közl.

1905. aug. 2.

(A marosvásárhelyi

pályázat)

Schneider Ignác

éremvező

Gróf Széchenyi István emlékérme. Alapítójának emlékére 1880 ban készíttette a M. Tud. Akadémia.

Repr.

Zichy Szech

II. 351. l.

Batthyányi Lajos

Derékig, állva, kissé b
az oldalán lógó díszkard ma
öldöke, hosszú bajusza s körsza
ja sétes, zsinoros atillája szét
dó zsinorja a jobb vállon van
a jobb sarokban: „R. SCHEI

Olajfestés, vászonra, n
Az 1848-diki e
1898. IV. 23-án aze
1896. XII. 31. érkezett vissza

Schneider Ignácz
vésnök Pesten.

1843. ifarmúkiáll. Pest.
dicsérő oklevél.

Társalkodó, 1843. 344.

Schneider Ignác

vésnök Pesten

az 1843-iki pesti ipar-
munkiállításon dicsérő okle-
vellel nyert.

Irod

Rejelő. 1843. II. 1075.

Schneider

vésnök.

Schneider nevű jeles vésnöknél
Nádor ő fenségének 1/2 hüvelyk-
nyi nagyságu aranytáblára
domborszerűleg metszett mell-
képet szemléltük e napok-
ban, mellynek finomsága és
csaknem beszélő hüsége bámu-
latos. A kis aranykép ing-
gombnak avagy melltűnek
lenne használható és megér-
demli a megnézést. Sch. úr
boltja – ha nem hibázunk
a hatvani és granátos utcza
sakkani Dlauhi házban van.

Hetiszemle. Hondszü. 1846.
II. 319. l.

Falkner György

festő

megh. 1741.

Schneider Ignác
médailleur

(A terverett Széchenyi érmet)
egy ittem művész fogja készitem,
a jeles vésnök és érmész
Schneider Ignác, aki épen
most foglalkozik az érem
mutajával. Az érem veretése
különtele érczekből Bécsben
fog eszközöltetni.

(J. Vas. Ujs 1860. 238 l

MDK

Schneider István

Tátravölgy, temp.

Norvégia Hankeli föld, temp.

MAFE 13. kiáll. N.Szal. 1927. máj. 13. 1.

Schneider Iván, építész

M.D.K.

terve egyik első díjat nyert a kaposvári új városháza pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1901. XXII. évf.

febr. 6. sz. 3. old.

MDK

Schneider Iván, ép.

készitette el a ráckevei - Szavojai Jenő herceg tulajdonát képező kastély restaurálási terveit.

Ybl.Ervin, előadást tartott.
ÉP IP.1924.12-14.sz. 39lap

M.D.K.

Schneider Ivan, építész

második díjat nyert a törökszentmiklósi templom vázlattervezésére kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1896. XVII évf.
olse. 15. sz. 4. old.

Schneider, Gottfrid

Beállott 1817
Céhmester 1835-37

Kolozsvári asztalosok

y. l.

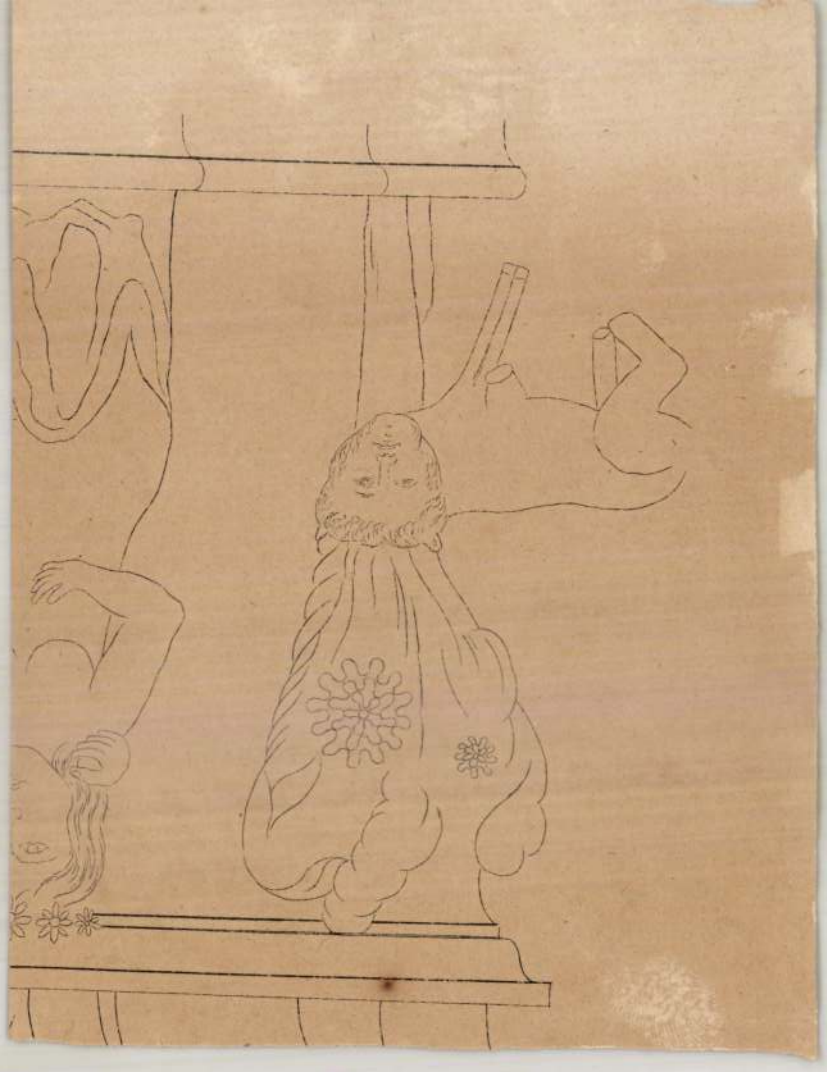

Schneider, Gottfried

1817

Centum vir

Kolozsvári asztalosok

3. l.

BUDAPEST
22 V 38

Schneider György

Könnyvesm.

1774-ben hártulaj-
donos Aradon

Lakatos Arad

II. k. 230-1.

Schneider Görg

könyvkötö

1657 Nagyszeben

l.

Korrespondenzblatt

1882. 66. l.

1. – 50. U.

Stockholm

1870.

Christoph Schneider

Eremviso.

laisd

VI.K

Glbé 58 l

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a mühelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Mühelyi min'a

Schneider Ella

festő

l. Gröschl Alfréd né

Schneider Endre

építész

† 1894. Budapest

49 éves korában

Vas Gy 1898.

417 l.

Schneider Ferenc

Schneider Ferenc ólomkristály- és pohárcsiszolóüzeme, VII. Nagy diófa-u. 6. 223-936

Bptávb 1940 szept.

T.3756.

az ároktól körülvett várat őr-
képezik, az előtérben pedig
en vernek el. Felirata a fölül
elett mértani ábra van:

11.3 cm.

Schneider Ferenc

építész.

Szül. Sopron 1884.
Végzett a charlottenburgi műegyetemen.
Az oklevél honosítására évi 1912.

Műegyetem 209. l.

Nagy-Várad.

A város látképe alatt gy
ül irószobájában, kinek czimer
Felirata fölül:

WARDEIN.

és a kép alatt: Komm´ia, dem L
Rief eine Motte ihrem
Sonst bist ein Kind d
Das Mötten-söhnchen s
Ein starker Geist sch
Es flog hinein.- Tod
Wer seinem Kopfe folg
Zerstört als Egoist,

Rm., mér. a vk. 13.5: 12.

Szn.
112-9

Schneider

„Pápai diszkocsi" cimmel a lap hozza a müvész képét.
Repr.

Képes Világ, Bp. 1867. ~~január~~ február hó
II. évf. 3. füzet 144. lap

M.I.K.

Schneider Ferenc

„Dr. Printz Ferenc-pihenő emléktáblával a Soproni Városszépitő-Egyesület volt elnöke emlékére./1925/"

Dr. Heimler Károly: Sopron topográfiája utca és házjegyzékkel. Sopron. 1936. 47. l.

Schneider Ferenc

áes

Sopron

1843. ápr. 5.

polgáreskü

Hází

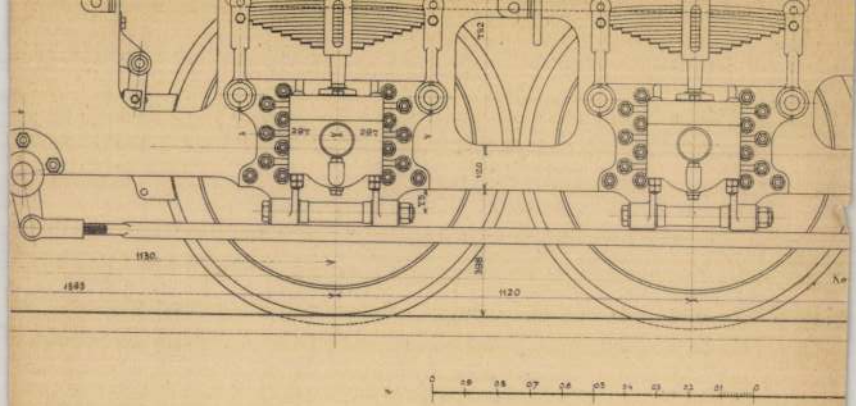

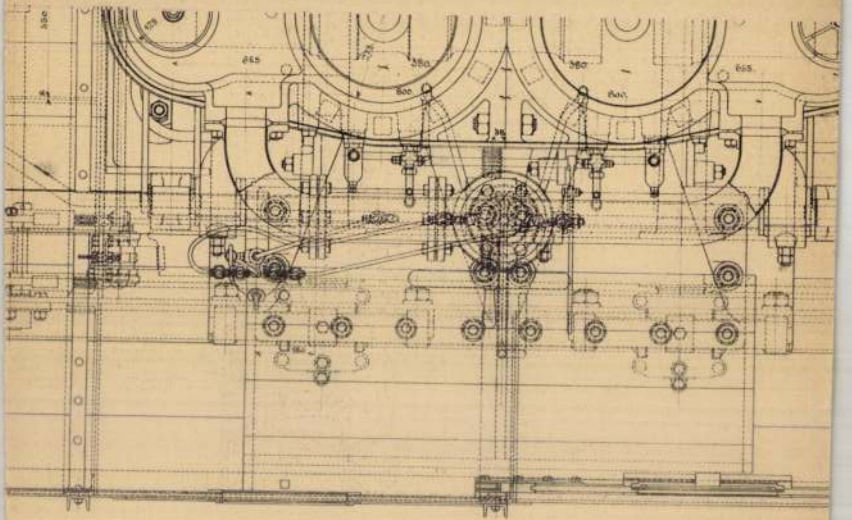

A hóhányó

Készítette: A m.

Schneider Ferenc

az alábbi tervpályázaton megvételt nyert 5 számú terv egyik szerzője.

B.Kállai Ilona - Kiss Dénes: Esztergom városközpontjának új megformálása, tervpályázat, 197o. -
Magyar Építőművészet, 1972.2.sz. 8-13.l.

Schneider G. Z.

ötv.

Kőmagyötvj. 2074 ½

Schneider, G. Jacob

vézm.

Thököly Imre elfogatása
1685. Rézm. fentről
Illustr. röplap.

Hubay 1948

905. 92. Valamennyi Om. Sze

lhivom a figyelmet arra, hogy e négy-
szeragasztva 751.raktári szám alatt
. szerinti ürlap szövegében csekély
m avégett, hogy a meghagyási igazol-
sznált ürlapokat másoló papir segit-
teni.
születi évre szóló eljárás folyamán
lékletének " Megjegyzés" rovatában
51 eltérőleg- az érdekelteknek a meg-
sére kizárólag ezt a 751.raktári
ni. A régi 759.raktári számu nyomtat-
t e célra nem vehető igénybe.
at közlésére szolgáló ürlapnál /10.sz.
ogy külön feltüntessék, melyik évre hoz-
slatba. A katonai állománytest ezt az
ros névjegyzékbe eszközölt előjegyzé-
megállapithatja.

M.D.K.

Schneider G. L. ölvös

1781-ben Szepesszombaton
működött.

S. Mihalik: Versuche einer Zentralisieunrg des ungarischen Punzierungswesens im 18.Jahrhundert.
Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.
301. old. 12. sor.

MDK

Schneid Sándor mérnök

A magyar mérnök- és épitészegylet közgyülésén, arany emléklappal tüntették ki Schneid Sándor mérnököt.

Cikk: Kállay Miklós miniszterelnök a realis erök összefogasaról beszélt a mérnökegyle letben.

Uj Magyarság, 1943.apr.17. 3.1.

Schneider jelzéssel: 19 y.

„Hazatérés allonyattor"

o. v. 31x41 s. l. b. C. Schneider 1850.

Kikiáltási ár: 6000 ft

BÁV 42.Képaukció Budapest,1977.május

Schneider Ferenc üvegcsiszoló, iparművész

† 1952

62-1-41/42

Rákoskeresztur

MTAK Kézirattár ^{M}s 4586/67.

Kézirás Burgos. Capilla del Con

képeslapon.

Címzés: Tisztelendő dr. Fülep L

kony /Hungria/ u.p. Pécsvárad

3 rd

MDK

Schneider
reklámgrafikai munkák.

Rosner K: A milanói Triennale. Magy. Iparművészet.
1933. 94 l.

Schneider

Ὄτνος

laid

Di Steps III. 75

..... *mühely.*

lyfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ztam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

SCHNEIDER ANDRAS, pékmester

Az 1784-re vonatkozó adatok szerint elég arányosan helyezkedtek el a pékmühelyek Sopronban a bel-és a külvaros területén.-Az 1784-es adatok szerint Scheider Andrásnak a Szinhaz utca 1.sz.alatt volt haza. 152.old. 22.jegyz

DOMONKOS OTTÓ: A soproni pékház és a pékek XVI-XIX. századi céhemlékei 143. old.

ARRABONA. A Győri Xantus János Muzeum Évkönyve, 17. sz. Győr, 1975.

SCHNEIDER, Andreas, pozsonyi asztalosmester

A. SCH., bürgerl. Tischlermeister, 2 éves lánya meghalt. (1817, 449.l)

—

U. az, 6 hónapos lánya meghalt. (1819, 729.l)

—

U. az, 5 hónapos fia meghalt (1821, II. kötet, 279.l)

—

U. az, †52 éves korában, Pozsony, 1832 november 8. (1832, 953.l)

—

Preßburger Zeitung
(Gentner)

SCHNEIDER, Andreas, pozsonyi asztalosmester

A.SCH.,bürg.Tischlermeister,
3 gyermeke megh. [1817, 449 l.
1819, 1293 "
1821,II.kötet, 279 "

U.az, † 52 évesen, Pozsony,
1832 szept.8. 1832, 953 "]

Pr.Z.

Schneider Arnim

Wil. Somorja 1874. Izr.

1896/97 I. o. mnoży nów

Melos h. n. V. 254.

Schneider B

läsd

Gohl Bujabb 553 zf

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Schnell Péter
ötvös Nagyszeben
Kőmagyötvy. 248. l.

1402 PS Petrus Schnell II, M 1637, e. —1637. (A : V,7. Gy : 94.)
a—b) Mellboglár türkizekkel. — *Heftel m. Türkisen.*
a) Mus. Nat. Hung. *b)* Keresztény Múzeum, Esztergom — *Christ. Mus. Gran.*

1403 PS Valószínűleg ugyanaz. — *Wahrscheinlich derselbe Meister.*
a) Cápás pohár. — *Becher, geperlt.* — „1651." M—*H* 10,3
b) Szomszédsági pohár. — *Nachbarschaftsbecher.* — „1655." M—*H* 17
a—b) Bruckenthal-Museum.
c—d) Talpaspoharak. — *Kluftbecher.* — *e)* Mellboglár. — *Heftel.*
c—e) Mus. Nat. Hung.

1d T5

BOLDOG
1936

Subject: [N&n galeria] Tájékoztatás az epiteszforum.hu Földalatti beszélgetések/4 címû elõadásáról
Date: Fri, 21 Jan 2005 08:24:27 +0100
From: N&n galéria <galeria@nagybalint.hu>
To: N&n levelezõlista <nnngaleria@lists.c3.hu>

Földalatti beszélgetések

háromhetente hétfõn hatkor: epiteszforum.hu a pódiumon
sorozat a Gödör Klubban, az Erzsébet téren

2005. január 24-én, hétfõn 18 órakor

MEGHÍVÓ

földalatti beszélgetések/4

2005. január 24-én, hétfõn este hatkor a Gödör Klubban (Erzsébet tér)

Téma: Hajós Alfréd Nemzeti Sportuszoda bõvítése a Margitszigeten

A 2006. évi Budapesti Úszó Európa Bajnokság helyszínérõl lesz szó. Tavaly januárban hirdették meg a tervpályázatot, azt követõen, hogy megvizsgálták, melyik helyszín lehet a legalkalmasabb. Szóba jött még a lágymányosi egyetemváros, a Kõér utcai Spartacus-létesítmény, valamint a Latorca utcai Elektromos-uszoda. Negyedik lehetõségként a XI. kerület felajánlotta, hogy a Kopaszi-gát környékén rendezzék a versenyt.

A Margitsziget mellett döntöttek, bár néhány dolgot nem tisztáztak elõre: a Fõvárosi Kertészet nyilvátartása - papíron - számos fát véd a helyszínen, a valós helyzet viszont ott járt szemtanúk szerint egészen más, jóval kevesebb ott a fa, fõképp egy nem nagyon használt teniszpálya van most a kijelölt területen. Vannak viszont a közelben vízkivételi kutak, igaz, csak tartalékban. Ezek a besorolásuk szerint védõtávolságon belül voltak korábban, de idõközben a Vízmûveknél döntöttek az átsorolásukról.

Mindenesetre a tervezés rögtön az eredményhirdetés után az I. díjas megbízásával megindult, és jelenleg is folyik. A beszélgetés során igyekszünk az építészetre koncentrálni, a gyõztes pályamû mellett bemutatni a fõbb díjazottakat, s bepillantást nyerhetünk az engedélyezési tervbe is - de talán az ügy pillanatnyi állásáról és a „jövõ"-képrõl sem lenne haszontalan szót ejteni. Ebben a reményben hívtuk meg vendégeinket, akik a következõk: Görözdi György miniszteri biztos - Nemzeti Sporthivatal, Ruza József elnök - Magyar Úszószövetség, Dala Tamás igazgató, Zékány Márta fõmérnök - Hajós Alfréd Nemzeti Sportuszoda, Bakonyi Tibor fõpolgármester-helyettes, Budapest, Schneller István dr. fõépítész, Budapest, Arató György fõépítész, XIII. kerületi Önkormányzat, Dorogi Gabriella alpolgármester, XIII. k. Önkormányzat, Pottyondy Péter - zsûritag, Dévényi Tamás - zsûritag, Weiler Árpád - zsûri alelnök, Patonai Dénes DLA - zsûritag, Pálfy Sándor DLA - építész, Keller Ferenc - építész, Kapitány

József DLA - építész, Szerdahelyi László - építész, Bajzik Zsófia - építész, Tündik Ferenc - építész, Kõmíves Szabolcs - építész, Károlyi István - építész, Kolba Mihály - építész, Skardelli György - építész, Gáspár László - építész

Házigazda, a beszélgetést vezeti: Pásztor Erika Katalina, Vargha Mihály

"Az alapkérdés az, hogy melyek azok a szakmai-emberi beállítottságbeli, társadalmi és egyéni értékek és érdekek, amelyek közösek, de azok is, amelyek ellentéteket, feszültségeket szülnek, és mit lehetne tenni éppen az ezek nem ismeréséből vagy nem kellõ ismeretébõl fakadó bizalmatlanságok leküzdésére? A dolgok természetébõl eredõen az eltérõ érték- és érdekhierarchiák teljes kiküszöbölésére természetesen nincs mód, de szükség sincs erre. E tekintetben is a nyíltabb - végsõ soron az egész társadalom érdekeit szolgáló - ütköztetésekre lenne szükség..." (Vidor Ferenc: Az építészeten innen és túl - A technétõl az urbanisztikáig. Gyorsjelentés Kiadó, 1994.)

Az epiteszforum.hu és a Gödör klub hosszabb ideje dédelgetett tervét kívánjuk megvalósítani az új sorozattal. Az internetes napilap tematikájába illeszkedõ, élõ programokat szervezünk. Cél, hogy minél szélesebb körben megismertessünk terveket, tervpályázatokat - természetesen olyanokat, melyek korábban már megjelentek a virtuális térben, az epiteszforum.hu oldalain. Az élõ ismertetések célja persze az is, hogy a hazai tervpályázatok esetében rá lehessen kérdezni:

- elfogadta-e a szakma a pályázat eredményét?
- mi lett a tervek sorsa?
- kapott-e megbízást a gyõztes?
- hol tart a megvalósítás?

Az eddigi beszélgetések:
október 18. IX. Velencei Nemzetközi Építészeti Biennálé - válogatás a külföldi kállításokból.
november 8. - "Budapest, Csepel-Észak szigetcsúcs beépítése" városrendezési-városépítészeti tervezési ötletpályázat, a Városépítészet-Tájépítészet 2003 címû könyv és CD bemutatójával
"Fedett vízi élménypark" a Kopaszi gáton - Egy most induló nagy projekt tervpályázata

---

epiteszforum.hu a pódiumon
a rendezvénysorozatot támogatja: Országos Lakás- és Építésügyi Hivatal
Partnerek: hap galéria / N&n galéria / Élet és Irodalom
Gödör Klub

N&n galéria

1065 Budapest, Hajós utca 39.

tel., fax.: 302-45-96, 301-04-50

mobil: 30-934-73-89

e-mail: galeria@nagybalint.hu

www.nagybalint.hu

---

leiratkozás az értesítésrõl

Schneller István

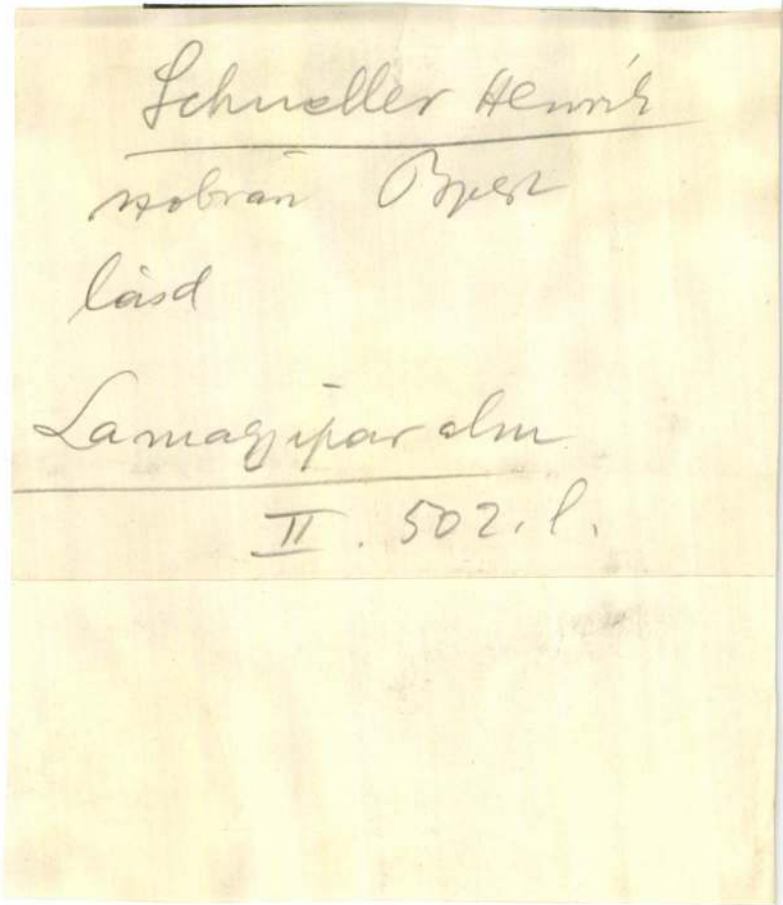

Schneller Henrik

nobrán Bpest

lásd

Lamagyparalm

II. 502. l.

Pietro Marussig: *Due cugini.*

Schneller József

Schneller József, kertész, Nagycenkről, (Sopron m.), 1822-ben iratkozott be.

Fleischer Bécs 82.l

Roday

Iskola u. IB. III. 112

177. NAGY TALPAS POHÁR. Ezüst, részben aranyozott. Talpán trébelt tájban nyulat üldöző két kutya. Pereménél trébelt gyümölcsös és csigás lambrequin-dísz. Talpába három, testébe hat görögbetűs érem van foglalva. Szájánál IOHANNES GVNNESCH 1622 bevésve. Talpába Petrus Schnell ötvös jegye van beütve. M. 20·8 cm. Erdély, XVII. sz.

Becher. Silber, z. T. vergoldet, getrieben, mit eingefassten Münzen. Am Fusse Hase mit zwei Hunden, am Rande Fruchtgehänge und graviert: IOHANNES GVNNESCH 1622. Meisterzeichen des Petrus Schnell. Siebenbürgen, XVII. Jh. Gróf Andrássy Géza.

Erdélyi mühely. 1931

Schnell Péter ötvös

1384 **PS** Petrus Schnell I, M 1615, e. —1651. (A : IV,15. Gy : 79.)

a) Talpaspohár érmekkel. — *Kluftbecher m. Münzen.* „1622."
Gróf Andrássy Géza, Bp. Expos. 1931 : 177. 20,8

b) Talpaspohár. — *Kluftbecher.*
Mus. Nat. Hung.

F. sz. *Lf. Nr.*	*Meisterzeichen* Mesterjegy	*Meister — Gegenstand — Eigentümer — Literatur* Mester — tárgy — tulajdonos — irodalom
1384		*c)* Kehely, hatkaréjos XVI. századi talpon. — *Kelch m. Sechspaßfuß aus dem XVI. Jh.* Ev. egyház, Felek — *Ev. Kirche, Freck.* Expos. 1913 : 35. *Roth : 109.*
		Valószínűleg u. a. jegy — *Wahrscheinlich dasselbe Zeichen :*
		d) Kehely, XVI. század jellegű. — *Kelch in der Art d. XVI. Jh.* Ev. egyház, Szászugra — *Ev. Kirche, Galt. Roth : 17,* képpel — *mit Abbildung.*

EGGENBERGER
SZILVESZTER

KŐMŰVES-MESTER, SPECIALISTA,
BUDAPEST, VII., GARAY-TÉR 8. SZ.
TELEFON 57—38.

ÉPÍT gyárkéményeket minden alakban, körkemencéket, kazánbefalazásokat, gépalapozásokat és szabadalmazott füstemésztő tüzeléseket

GŐZKAZANOKHOZ, SAJÁT SZERKEZETE SZERINT, JUTÁNYOSAN, JÓTÁLLÁS MELLETT.
TERVEK ÉS KÖLTSÉGVETÉSEK KIVÁNATRA.
TŰZÁLLÓ ÉS CHAMOTTEANYAGOK RAKTARA.

STEINER ÉS SZIMPER

:: SZOBAFESTŐK, ::
MÁZOLÓK, DÍSZ- ÉS
TEMPLOMFESTŐK
TELEFONSZ. 66—55

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI-ÚT 57. SZ.

Régiségek, műtárgyak, perzsa szőnyegek, berakott antik butorok, vadászfegyverek és trieder binoclik alkalmi vétele!

FELDMANN J.-NÉL, BUDAPEST, V. KER.
NÁDOR-UTCA 3. SZÁM. TELEFON 84-88.

SPALT JÁNOS SZOBRÁSZ, BUDAPEST
IX. KERÜLET, KINIZSI-UTCA 5. SZÁM

LÉVAI MANÓ

MŰBÚTOR-ASZTALOS. BUDAPEST, VI.,
GRÓF ZICHY JENŐ-UTCA 7. SZÁM ALATT

SPECIÁLISTA ANTIK-BÚTOROK JAVÍTÁSÁBAN ÉS FÉNYEZÉSÉBEN, VALAMINT ANTIK-BUTOROK HŰ UTÁNZÁSÁBAN.
TELJES LAKBERENDEZÉSEK MODERN ÉS RÉGI STÍLBEN.
GYÖNGYHÁZBERAKÁS.

:: EZER ::
FERENC
SZOBRÁSZ ÉS
: ASZTALOS :
: BUDAPEST :
IX. KERÜLET,
TŰZOLTÓ-
UTCA 27/b. SZ.

MAGYAR IPAR!
Mindenféle üvegesmunkákat elvállal!
TELEFON 151—80

NEUSTADTL ERNŐ
KÜLÖNLEGES KÉPKERET ASZTALOS MŰHELY
BUDAPEST, VI. KER., VÁCZI-KÖRUT 33. SZÁM.

MAGYAR IPAR!
Mindenféle üvegesmunkákat elvállal!
TELEFON 151—80

RAKTÁRAK BUDAPESTEN:
II., Szilágyi Dezső-tér 3.
V., Erzsébet-tér 16.
VII., Erzsébet-körut 19.
VIII., Üllői-ut 2., a Kálvin-tér sarkán.

Villamos- és légszeszcsillárok. ✠ Petroleumlámpák minden célra. ✠ Fém- és díszmű-tárgyak. ✠ Valódi királyolaj biztons. petroleum.

RAKTÁRAK A VIDÉKEN:
POZSONY, Lőrinckapu-utca.
KOLOZSVÁR, Mátyás Király-tér.
DEBRECEN, Simonffy-u. 1.

Óvás!

Aki varrógépet akar venni, az ne hagyja magát oly hirdetések által befolyásoltatni, melyek a

SINGER

név alkalmazása mellett, **használt** vagy régi, elavult rendszerű gépek elhelyezését célozzák. Azt kell inkább figyelembe venni, hogy **varrógépeinket nem viszonteladók útján,** hanem **a közönségnek közvetlenül** saját üzlethelyiségeinkben **árúsítjuk.**

Csak azon üzletek által lehet eredeti SINGER varrógépeket

beszerezni, amelyek ezen címerrel vannak :: ellátva. ::

SINGER Co.

Varrógép Részv.-Társ.

Budapest, Semmelweis-utca 14.

Fiókok minden nagyobb városban.

TÁRSAT KERESEK

EGY ASZTALOS-MŰHELY ÉS ÜZLET MEGALAPÍTÁSÁHOZ. 20.000 K TŐKEBEFEKTETÉS SZÜKSÉGES. CSAKIS INTELLIGENS, KOMOLY AJÁNLKOZÓ VEHETŐ FIGYELEMBE. SZAKKÉPZETTSÉG NEM SZÜKSÉGES. AJÁNLATOK „EGYETÉRTÉS" JELIGÉVEL A KIADÓHIVATALBA KÜLDENDŐK.

ÚTORTERVEZŐ

üzletvezetői vagy irodavezetői állást keres helybeli elsőrangú bútorgyárban. Kellő szakképzettséggel bír, hazai és külföldi iskolákat végzett. Szíves ajánlatokat „Komoly" jeligével a kiadóhivatal vesz át.

Kitüntetések: Budapest 1885. 1896. Páris 1900. Milano 1906. parm. Állami Nagydij 1907.

SCHNELLER ELEK

FA-SZOBRÁSZ

FARAG MINDENNEMŰ BÚTOR- ÉS ÉPÜLETDÍSZÍTMÉNYEKET, MEGRENDELÉSRE KÉSZÍT OLTÁROKAT ÉS TEMPLOMI SZOBROKAT, FARAGOTT DÍSZTÁRGYAKAT ::

BUDAPEST, VIII., MÁRIA TERÉZIA-TÉR 6. SZÁM

Magyar Iparművészet
1910. 6. 27.

Schnell Mihály
ötvös Modor
Kamagyötvy 224 l.

1250

Nr. 1249

Schnell

Michaël Schnell, e. 1844—1848. (Wancsek dr. polgármester 1918-i szíves közlése a városi levéltárból. — Gefl. *Mitteilung des H. Bürgermeisters Dr. Wancsek aus dem Stadtarchiv.*)

Kávéskanál. — *Kaffeelöffel.*

Mus. Nat. Hung.

wal szemben.)

Jenő

Schnell György
ötvös Nagyszeben
Kőmagyötvj. 251 l.

1424 CS Georgius Schnell, M 1654, e. —1657.

a) Kehely. — *Kelch.* — „1686." M—*H* 21,5
Ev. egyház, Szászrégen — *Ev. Kirche, Sächsisch Regen.* Roth : 116.

b) Szelence, Mikola László címerével. — *Dose m. Wappen.* — „1686."

c) Fedeles pohár Mikola L. címerével. — *Deckelbecher m. Wappen.*
b—c) Gróf Teleki Domokos. Expos. 1931: *b)* 264; *c)* 139.

d—g) Talpaspoharak. — *Kluftbecher.*
d) Mus. Nat. Hung. *e)* Mus. Nat. Transilv., Kolozsvár — *Klausenburg.* *f)* Báró Radvánszky B., Sajókaza. *g)* Piarista-Múzeum — *Piaristen-Museum,* Bp.

h) Fedeles serleg, füles szárral. — *Deckelpokal, am Schaft Bügel.*
Ref. egyház — *Ref. Kirche,* Marosvásárhely.

i) Kehely. — *Kelch.*
Ref. egyház, Harina — *Ref. Kirche Mönchsdorf.* Roth: Beiträge, 239.

V-

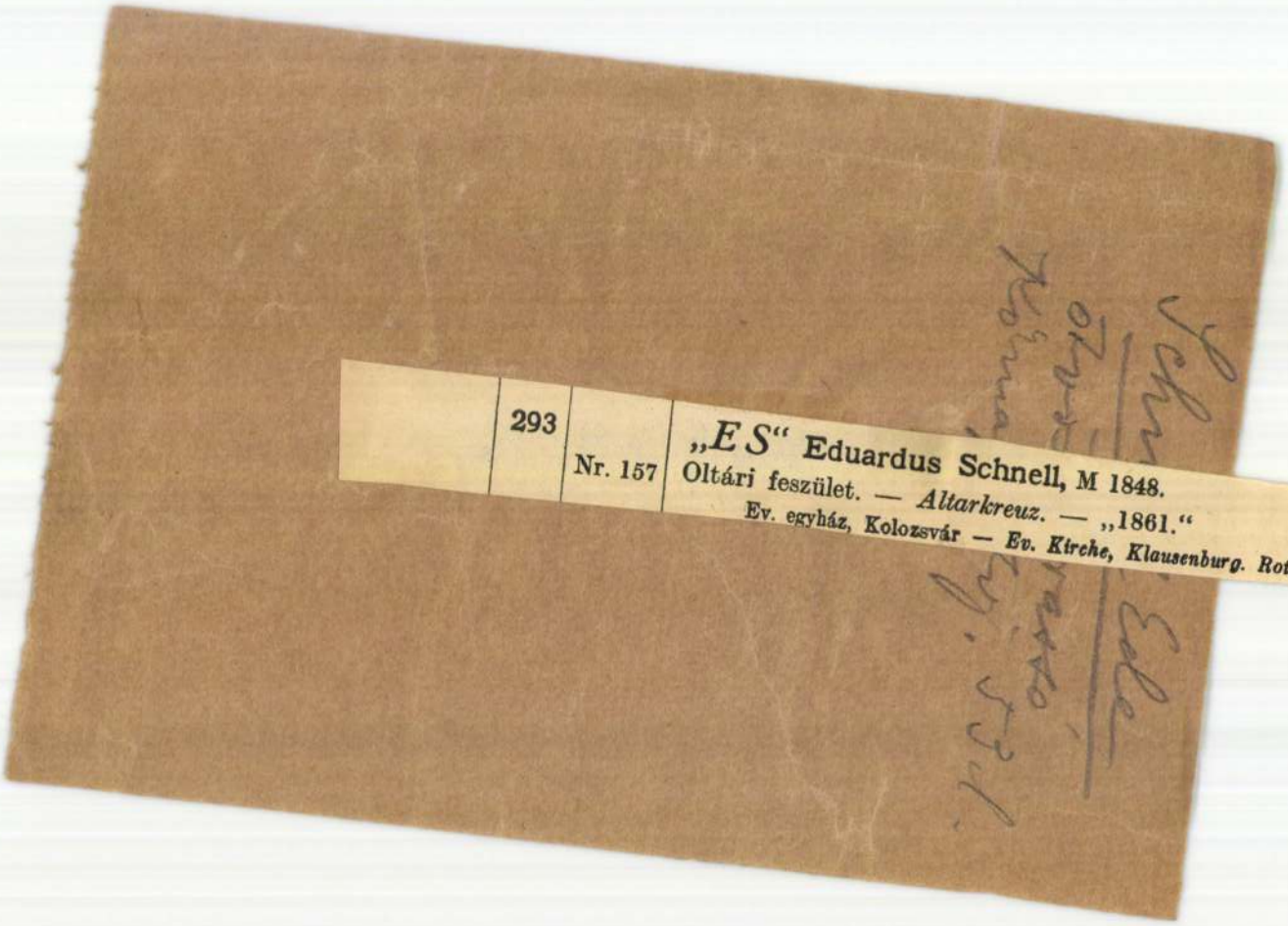

	293	Nr. 157	„*E S*“ Eduardus Schnell, M 1848. Oltári feszület. — *Altarkreuz.* — „1861.“ Ev. egyház, Kolozsvár — *Ev. Kirche, Klausenburg.* Roth: 4,

Schneller Elek

gobránsegéd

6 gimn.

Iparrajziskola 1888/89

51. l.

Cserép törmelék VIII. 76

Schneller Elek

nobrász segéd

6 gimn.

Iparrajziskola

1887-88. tanév

5.6. l.

Gömörmegyei rendekbe foglalt vasmunkák

VIII. 45.

M. D. K.

SCHNELLER Ferenc

Holicsról Pápára szegődik

Csángi 1954. 40-E.

Schneller Ferenc

köfaragó

Liber Bpest szobrai

347 l.

A Nova 3.60 pengős regényei

egészvászonkötésben

1. Hans Fallada: **Mi lesz veled emberke?**
3. Kellermann: **Anatol, az olajváros**
5. Otto Zarek: **Vágyak vására**
6. Upton Sinclair: **Alkohol**
7. Aldous Huxley: **A végzet bábjátéka**
8. L. F. Céline: **Utazás az éjszaka mélyére**
9. Guido da Verona: **Mindörökké, sohatöbbé...**
10. Theodore Dreiser: **Jennie Gerhardt**
11. Johann Rabener: **Életre ítélve**
12. Hans Fallada: **Aki egyszer rabkoszton élt.**
13. Alfred Döblin: **Berlin, Alexander-Platz**
14. Otto Zarek: **Szinház Mária Thul körül**
15. Theodore Dreiser: **Carrie, drágám...**
16. Richard Aldington: **Minden ember ellenség**
17. Lion Feuchtwanger: **Jud Süss**
18. Bús Fekete László: **Szerelemből elégtelen**
19. Joseph Roth: **A Radetzky induló**
20. Eric Linklater: **Don Juan Amerikában**
21. Johann Rabener: **Mert ember voltam**
22. Schalom Asch: **Mottke, a tolvaj.**
23. Aszlányi Károly: **Aludni is tilos**
24. D. H. Lawrence: **Lady Chatterley és a kedvese**
25. Fannie Hurst: **Mellékucca**
26. Richard Aldington: **Egy lány dolgozni akar**

A Nova 2 pengős regényei

egészvászonkötésben

1. Erich Kästner: **Fabian**
2. Fraccaroli: **Amerikai Lányok**
3. Friedrich Torberg: **A Gerber érettségije**
4. Warner Fabian: **Flört, vagy szerelem?**
7. Keun: **A müselyemlány**
8. Anita Brück: **Kopog az irógép**
9. Cecil Barr: **Zsuzsi félre lép**
10. Upton Sinclair: **Hajsza a pénz után**
11. Pitigrilli: **Kokain**
12. Warner Fabian: **College Girls**
13. Farrére: **Vetélytársak**
14. Joseph Delmont: **Földrengés**
15. Upton Sinclair: **Római látomás**
16. Victor Margueritte: **A holnap asszonya**
17. Tamás István: **Egy férfi visszafordul**
18. Pierre Benoit: **Asszonyszív, örök rejtély**
19. Gina Kaus: **Ami a szerelemnél is erősebb**
22. Vautel: **Párisi erkölcsök**
23. Guido da Verona: **Azyadeh, a sápadt asszony**
24. Wohlbrück: **Akit a vére kerget**
25. Pitigrilli: **Csak szerelem...?**
26. Upton Sinclair: **A mocsár**
27. Keréky—Vaszary: **Egy férfi, aki nem akar...**
28. Dekobra: **A csábító démon**
29. Erich Kästner: **Három ember a hóban**
30. Pitigrilli: **Ut a szerelemhez**
31. Margueritte: **Mindent az aranyért**
32. Tamás István: **Lányok az éjszakában**
33. Beverley Nichols: **Szeretők magas iskolája**
34. Dekobra: **Festett szájak uccája**
35. Joseph Roth: **Tarabas**

Schneller Ferenc

Egamden

l. Sik Kunst

143 l.

vagy

Windschügel

Károly Agostot

Losoncz I. 110, 123, 126

1906 V-28.

Mihalik Józsefnek mint a bártfai museum min. biztosának: a museum ajtói és lépcsője korláteinak az olajfestéktől történő megtisztításához a nagy áll. segély terhére – hozzájárul-tatik (487/906

Schneller Franz

Modellierer

XVIII–XIX. n

l.

Schirek Holitsch

125. l.

KIRÁLYI EGYETEMI MAGYAR NYOMDA

31 nap **DECEMBER** 53. hét

27 Vasárnap		János *János*
28 Hétfő		Aprószentek *Kamilla*
29 Kedd		Tamás *Dávid*
30 Szerda		Dávid *Zoárd*
31 Csütörtök		Szilveszter *Szilveszter*
1 Péntek	**JANUÁR**	Újév *Újév*
2 Szombat		Makár *Ábel*

SCHNELLER István
Nagybánya, 1949. november 8.
IA Képz. Főisk. Kvár, formatervező

Banner Erdély

Schneller István építész

SCHNELLER István: Rehabilitáció Budapesten. = Magyar Építőművészet, 83,1992,1. 9. ill. E

Schnell Peter

Ohr -

1657 Nagyneben

und

Allred 284 l

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Schnel Pitter

ötvös 1614.

laid

Gyárfás Brassó 101

Schnell Péter

ötvös

irad 1614ben hebenbe
költözik.

Gy. Brassó Erd. Muz.

386

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év

tesénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztar

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Schnell Peter

ötvös

lásd

Gyárfás Nagyszeben

Arch. Ért. 1910 415

Schnell Petrus

ötvös 1615

lásd

Gyárfás Nagyszeben

Arch. Ért. 1910 415

Schnell Péter

ötvös

1614 Romániába
vándorolt.

BRASSO
RE. 20 l.

Schnell Peter

ótvös

in Hermannstadt

1653.

Brüder: Not. br. de Sch.

Cib. ig. l.

ó WS

Schnell Péter

nagyszebeni ötvös 1645.

Mellboghár a primási kincstárban fentitöt-

lisd

Magyt. topograf.

(563-tól 902-ig.)

Schnell Péter

Nagyszeben
XVII. sz

181. TALPAS POHÁR, részben aranyozott, peremén tré-
belt gyümölcsös és csigás lambrequindísz, oldalán kere-
tekbe foglalt görög érmek, talpán nyulat üldöző kutya.
M. 21 cm. P. S (Petrus Schnell) mesterjegy. Nagysze-
ben, XVII. sz. e. f. — Gróf Andrássy Géza.

27. l.

Csányi régi ezüst
27. l.

Schnell Péter I és II

nagyszebeni stvos

l

Jul

Schnell Péter I.

Özv.

Kőmagyóky 1384. z.

Schnell Péter II

otv

Kőmagyötvy 1402. 3.

SCHNELL, Dehus II ötvös

MÉrt 1997 120.

pron műemlékvédelmi Európa-díja.
76) 39-46. ill. .i.Dercsényi

pron's Modern Ancient History. =
ly, No 62 (1976) 95-98. ill.
i Dezső:.

S Lajos: Kiállítás Essenben -
Denkmalpflege in sozialistischen
. 26 (1982) 90. .i.Détshy

Építészeti Örökség védelméről.
989) 85-86.

pa-dija. = Műemlékvédelem. 34
Géza:;.i.zzzGyőr:;

: Műemlék- és városvédelem a
zi szimpozion Mogesdorfban 1984.
s. 20. 1984. 4. 35-36.

let a régi kastélyokban". Vas
ös rendezvénysorozata a

SCHNELL Péter ötvös

1654-ből származ ószentségtartó doboza a muzeumban dl.

Kárpáti László: Muskolc, Magyar Orthodox Egyházi Muzeum. Bp. : TKM, 1990. kk. 9.p.

Schneller, pápai fajánszgyáros IX. 84.

Mux. és Kirt. Ért.

Schneller

Kezannikus

M. D. K.

SCHNELLER

Párai polgár Posbichal-lal Párán

keménycsérergyárat alapít

Csányi 1954. 43. l.

Schnell Mihály

ökv.

Kőmagyótvy: 1250 ?

Schnell Mihály

nagyszebeni (?) őrnöntő

Kenyérosztó tányér

a nagyecsedi (szat-

már vm) ref.

egyház tulajd.

Zul

Divald: Székely Szárnyasoltárok

Michael Schnell

ónöntőmester Nagyszebenből.

Weiner Mihályné: Ónmüvesség, Budapest, 1971

301

Schnell Paul

ötvös

1791 mestere lett.
1822 meghalt

BRASSO
RE. 231

Schnell Pál Kereztéj

ötvös

irod belep. 1791. máj. 5
+ 1822. jul. 28.

Gy. Brassó Erd. Muz.

385.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

yezem:

.....

gy helyettesének
isa.

- Endrényi Imre, Szeged.

Schnell Paul Christián

ötvös 1783

Lévá

Gyárfás Brassó 139

..... *műhely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....szamu .....

n.

vi ..... hó.....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Schnell Mihály

lásd

Mur. és Könyvt. ért

1913. 237.

Schnell Kereszt

ötvös

lásd

Arch. Ért

1909. 391.

Schnell Christian

ötvös

1754 nesterré lett.

BRASSO
RE. 22 l

Schnel Christian

ötvös

irod belép. 1754. III. 7.

Gy. Brassó Erd. Múz.

382

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

elyezem:

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Schnell Christian

ötvös 1738

Lásd

Ugyánfás Brassó 135

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

8. sorsz. Műhelyi minta. —

MDK

Sehnell Károly

Szatmáron a Városi Muzeum gondozásában rendezett helyi képzőművészek tárlatán kiállitott.

UTUNK, KOLOZSVÁR. 1958. dec. 11.

Schnell Károly

Paulovics László, Balázs Imre, Erdős Pál Domokos Lehel, Csapó Sándor, Uszkai Márkus Erzsébet, Litteczki Ilona, Szopos Kálmán, Olajos Béla, Petkes József, Kis Béla, Muhi Sándor, Szatmári Ágnes, Szilágyi Albert, Fodor Kálmánnal együtt kiállított munkáiért említi a szerző.

Szécsi András: Szatmári képzőművészek kiállítása Marosvásárhelyen

Igaz Szó 1971/11 855 old

MDK

Schnell Lajos

szenteltviztartó, faragott tölgyfa

Grandpierre Edit: A kolozsvári Szent Mihály templom. Bp. 1936. 42 l.

Schnell Lajos

Beállott 1857. apr. 22

Kolozsvári asztalosok

4. l

Schnell Lajos

Lázd

Grandpierre Edit

A Kolozsvári
Szent Mihály templom
Bpest, 1936. 42. l

Schnell, Georgius Nr. 26

Er wurde in der Hermannstädter Zunft 1654 Meister, erscheint aber nur einmal, 1657, in den Zunftschriften.

Schnell György

ötv.

Kőhnagyszeg. 1424. sz.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

y helyettesének
sa.

- Endrényi Imre, Szeged.

Schnell György

Ftv.

1657, Nagyszeben

ind

Allszeb. 284. l

Schnell György

nagyszebeni ötvös

Fedeles pohár m 30 cm

1698.

gr. Teleki Domokos tulajd.

Jiul

Kerek szelence átm 9-8

1686.

u. ott.

Jiul

Schnell György

nagyszebeni ötvös

Fedeles pohár

m. 36 cm

1698.

Gr. Bethlen Györgyné tulajd.

Iml

Schnell Ede

ötv.

Kőmagyötj 293. sz.

Schnell Eduard

ötvös Brassó

1848 – ?

Lad

Gy. I. 119

Schnell Eduard

ötvös 1848

lásd

Gyárfás Brassó 318

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 .... é

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ..

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ..... , 191 ....

.....

tanu.

.....

tanu.

Schnel Eduard

ötvös

belép. 1648. II. 13.

iroda

Gy. Brassó Erd. Múz.

382

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

helyettesének

a.

Endrényi Imre, Szeged.

Schnell Eduard

ötvös 1836

Lárd

Gyárfás Brassó 143

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

v helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

Schnell Eduard

ötvös.

Brassó 1857-

mester

1860. 1861.

(A) 1857. 39 l.
1860. 42 l
1861. 42 l

M.D.A.

SCHNELL György

1925-ben Nagybányána szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya... 337.1.

Schneider és társai

l.

Ságüvegeripar

428, 429. l.

Megállott és a lány után nézett.

M.D.K.

Schneiderhahn Fülöp

kőművesmester

Bonyhádi kőműves. 1790 körül építette az ottani evangelikus templomot.

Bonyhád városképi és műemléki vizsgálata. Bp. 1953, 9,

M.D.K.

Schneiderhahn Fülöp épitőmester

bonyhádi. A bonyhádi ev. templomot
épitette 1795 – 1800 között.

Genth. hüeml. 1959 I. 43

Schneidinger Franz

farcras

l.

Haberlandt

27. l.

308

1906.

vel olyan modulatos tesz

Jézussal.

rázolva ~~Madonna~~, kissé jobbra fordul-
ermek Jézust tartja, ki ~~anyjának~~ ar-
é ~~ugy tartja~~, mintha beszélne. Dics-
ózsagalyak láthatók, mig Jézus glóriá-
zött ~~[illegible]~~ négy hatos levél ~~[illegible]~~.
zemöldöke szőke, szeme barna. ~~A Madon-~~
~~[illegible]~~ szélén
ros ~~[illegible]~~ és vörösbarna ruha ~~[illegible]~~
A göndör hajú gyermek ~~[illegible]~~ rózsa-
ely térdeit is takarja ~~[illegible]~~
nyel ékesitett kép háttere aranyozott.
cm.
útján ~~néhai~~ Szilágyi Dezső hagyaté-

nyers elhelyezést.

szűk újjú

vállaira akasztott

22-én

Schneidler Lajos építőmester

(Kassa)

Magyar Mérnök és Építész Egylet

közönye

899 XXXIII. évf.

Divald kornél: A felsőmagyarországi renaissance építészete.

M.D.K.

Schneidler Lajos, épitőmester

1779-ben tervet nyujtott be a Kassai városház épitésére, melyet azonban a pozsonyi kamara visszautasitott és a helybeli épitőmester helyett Lauper János kamarai épitészt bizta meg a ma is álló városház felépitésével.

Divald Kornél: A felsőmagyarországi renaissance épitészet.

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye, Bp. 1899. 33. köt. 396. old.

Schneidler Lajos

Kassai épitémester

1779.

wód

DK. 396. l.

Martin schneidter,asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből:"Martin schneidter schiffter gesel von Hab. 103.old

1676-1675-ből

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Xantus János Múz.Győr,1967.-A Győri Múz.Evkönyve

Schneidter, Johanes, asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosleg-
n-ek jegyzéke: "Schneidter, Johanes, Feser, Allgäu,
1677.v.78.". 119.old. 17.jegyz

Batári Ferenc: Asztalosleg ények Győrött a XVII. szá-
zadban - Adatok Győr város asztalosművességének
történetéhez 93.old

Arrabona, 9. - Xantus János Múz. Győr, 1967.
A Győri ~~Múz~~ Múz. Evkönyve

Schneidter J./Johanes/,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztalosleg é-
nyek jegyzéke származási hely szerint:"Feser,Allgau:
Schneidter J." 121.old

Batári Ferenc: Asztalosl egények Győrött a XVII.
században - Adatok Győr város asztalosműves ség é-
nek történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Kantus János Múz.Győr,1967.- A Győri Múz.
Évkönyve

Schneider Farkas

(Wolfgang)

Hejedi ötvös

Két fogadalmi figurácska 1818.

Lugosy dörnelulájd

Jul

Schneider Gáspár

magyar rajzoló
Nagyszombatban
1824.

lásd

Kremszeplit

61. l.

dua festő.

ázadból.

ozása.

et tornáczában balról ül Dido
a a jobbról álló és kissé meg-

kezének mozdulatával kiséri.
kisérete az oszlopok között
mögött foglalnak helyet. A

– Lelt. sz. 1408. — Vétetett az
leirat alapján M. Guggenheimtól
noltatott 1892 deczember 1-én
áhagyta az 1893 január 18-iki

datok az Orsz. Képtárban. 1901,
a XV. szból: Aeneas és Dido

III

103 (1408).
643 (396).

103

M D K

M D K

Schneider Gaspar, Nagyszombat.

festő

Kapossy János: Épitők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. Műv. Ért. 1952. 1.sz. 139 l.

M. D. K.

SCHNEJDER Gáspár festő

1763-ban Nagyszombatban polgár

1801, 1804 Gidrafa (Pudmerice) rk. t. oltárképek szign.

1814 Tardos rk. t. Magdolna oltárkép

Garas XVIII. sz 142, 249. l.

Schnel Margit

1918/19 II, 1919/20 I.

Ferkèpzomfoiskèvk

130 l.

Sch

Kolo

Mario Sironi : *Sz*

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Schmel, Stefanus

nagyszombati születésű

Beállott 1815 aug. 22

Kolozsvári orvostanodába

4. l

ANTON SCHNELL, posztó-nyíró

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz-i mestereiről.Az egyik az 1784-ből,a másik pár évvel későbbi.64.mesterség,319.név.Az arab számok a két listát,a rómaiak az öt osztályba való sorolást jelzik. 263.old

/ 1,2./ V. posztó-nyíró. 265.old

U.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA.István Király Múzeum Évkönyve.VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

Schnell Cäcilius

Ötvös

Brassó 1853

mester

(A) 1854-38 l

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Schnel, Stefanus

1815
aug. 22

Kolozsvári asztalosok

3. l.

Mario Sironi: *Studio di nudo.*

Schmel Margit

1918/19 II, 1919/20 I.

Ferkèpzomfoiskèvk

130 /.

Schnieder Balthasar

festö XVIII. n

l

Schirek Holitsch

110. III. l.

Schmitzer

l.

LykaMagyműI800-50

418. l.

9

Schnitzer, Lucas

A metszeten lévő jel után itelvel: „Ł fec."

A szentgothárdi győzelem 1664 aug. 1-ein

Egyszoru röplap, melyen a győzelem története meg van irva –

Repr. –

Bubics Zsigmond

Eszterházy Pál Mars Hungaricusa Bp. 1895.

76. l. után.

TÁRGYMUTATÓ-CSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB MUTATÓBA VALÓ ADAT

Schnitzl Lukas

rezin -

l

Michalik Miklós Bört

44. l

A. CUYP

Schnitzer, Lucas

rézmetsző.

Lucas Schnitzer scul. II. 286.
Llucas Schnit. fc. II. 280

Erdszel a szignatúrákkal fordul
elő Ortelius-ban.

Ⓛ fecit. II. B. C. II. 65. 75. 81. 289. 290. 301.
Ⓛ II D E. J.
Ⓛ F. II. F. G. H. 197. 212.
Ⓛ fec. II. 187.
Lucas Schnitzer sculp. II. 280. 286

Klobusiczky Péter:

Vállon alól, négy nyolczad
lyet előrehajt caputium van, rövi
retvált. Collaréjának ligulája
szemünkbe.

Olajfestés papiroson, méte
Stockinger Mór ajándéka
A N. Muzeum átálanos
Átvétetett 1893. szeptbe

Ad Kep

Schnitzer Lukács

Tanulmányok Budapest
multjából V. k. 8. l.

2. Óbuda legrégibb ábrázolása (1600 körül).

1. Zrinyi Miklós gróf, a költő.

SCHNITZER *József*, szobrász, a szentgotthardi ciszterci-rend tagja. S. készítette a XVIII. sz.-ban a szentgotthardi cisztercita templom szobrászati díszítését.

E. G. II 424 l

1/9 m. Kocsi

80.- p.

[illegible] Kölcsö. 0

%-o *kamat*

LEJÁRAT év, hó	nap	Kamat nap	Kamatszám	ÖSSZEG pengő	f

on Péterrel Halocsa.

KELET év, hó	nap	Hivatkozás	Tétel
1934.			
okt.	7.		Közös áru vételéért
"	15.		40% -os részesedésért
"	~~15.~~		~~40% -os részesedésért~~
"	26.		40% -os részesedésért

Κυπριανός Μιχαηλίδης

Νέα Λεμεσός

CAE

Κέντρο Αγγλικής Γλώσσας

Κύπρος

Ημερομηνία

Καλημέρα,

Σας ευχαριστώ πολύ για τη γρήγορη απάντησή σας.

Μπορείτε να μου στείλετε περισσότερες πληροφορίες για τα μαθήματα που προσφέρετε;

Ευχαριστώ εκ των προτέρων για τον κόπο σας.

Με εκτίμηση,

Κυπριανός Μιχαηλίδης

ΒΕΓΛΕΟΜΕΝΑ

Λεωφόρος Ανεξαρτησίας 11
Κέντρο Αγγλικής Γλώσσας
Νέα Λεμεσός
3105 Λεμεσός

Κυπριανός Μιχαηλίδης

Νέα Λεμεσός

CAE

Κέντρο Αγγλικής Γλώσσας

Κύπρος

Ημερομηνία

Καλημέρα,

Σας ευχαριστώ πολύ για τη γρήγορη απάντησή σας.

Μπορείτε να μου στείλετε περισσότερες πληροφορίες για τα μαθήματα που προσφέρετε;

Ευχαριστώ εκ των προτέρων για τον κόπο σας.

Με εκτίμηση,

Κυπριανός Μιχαηλίδης

ΒΕΓΛΕΟΜΕΝΑ

Λεωφόρος Ανεξαρτησίας 11
Κέντρο Αγγλικής Γλώσσας
Νέα Λεμεσός
3105 Λεμεσός

A vall. és közokt. m. kir. mini
139.284. sz. a. kelt s a IX. k
rendeletének másolata:

A sztropkói r. kath.
költségeire, Hétezerháromszázny
délyezvén, utasitom az állampén
Orsz. Bizottsága elnökének hiva
zettsége mellett, fizesse ki és
kiadáskép számolja el.

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 FEB 2 6

VOLÁN HIRLAP

Schnetz János

1021

Schnetz János fiatal autóbuszvezető faragásait állították ki a 11-es Volán szekszárdi központi telepén, az új kultúrcentrumban. Az amatőr alkotó a vállalat dombóvári üzemegysége KISZ-alapszervezetének titkára. Képünkön a „Szőlősgazda" című szobrot örökítettük meg, amely a tolnai táj egyik jellemző figuráját ábrázolja.

oxigent terítek a városban... Tíz-húsz kilométerenként meg kell állni. A kocsi állandó terheléssel megy, hiszen a palackok üresen is nehezek.

— *Érzése szerint, az oxigénfuvart másként kellene elbírálni?*

— Egy biztos: az öt oxigénes kocsi közül egyedül Fehér József kapott prémiumot. Ő viszont Skodával dolgozik.

— Ezeknél a kocsiknál — mondja *Bata József*, a 7-es Volán főenergetikusa — amelyek az elszámolási normán belül teljesítenek, meg kell viszgálni a prémiumszintet. Valószínű nagyobbra kell venni. Az oxigéneseknél valóban sokat jelent a teljes terhelés.

Érdeklődés

Az elgondolás — kisebb módosításokkal — helyesnek bizonyult. A szolnokiak bebizonyították, hogy helyes vezetéstechnikával csökkenteni lehet az üzemanyag-felhasználást. *A kísérlet módszerré válik.* Egyelőre a 7-es Volánnál, de már több társvállalat érdeklődött: *hogyan kell csinálni?*

Markó Gabriella

Schneller Vilmos

Mű. 1994/3

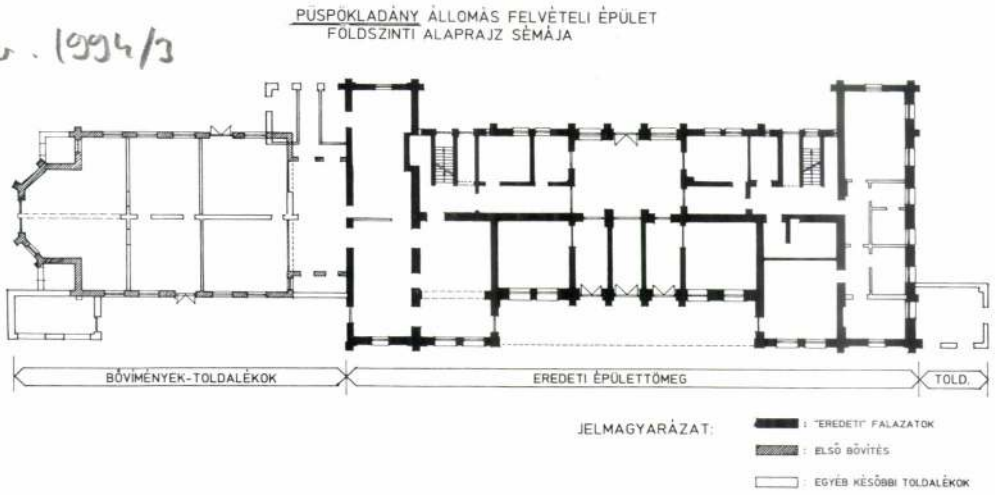

4. Püspökladány állomás alaprajza

A tárgyalt vidéken megmaradt és rekonstrukció alatt álló vagy arra váró egyes épületek állapotáról, illetve felújításának építészeti elveiről, tapasztalatairól a cikksorozat bevezető állapotelemzésében, valamint Karcag és Kisújszállás példáján lényegében mindent elmondtunk. Ezért itt most egyedi példák kíséretében csak néhány szakmai érdekességet említek meg.

a) Többször szóba került *Szolnok* állomás neve. Ennek történeti s ma már műemlék, történeti okai egyaránt vannak. A Kubinszky–Gombár könyv részletesen leírja Szolnok állomás történetét. A Budapest–Vác vonalat (mely az első volt a magyar vasút számára) rövidesen követte a Budapest–Szolnok vasútvonal. Ennek szolnoki végállomását 1847-ben avatták fel. Ez egy nagy, favázas csarnokhoz kapcsolódó épületegyüttes volt. Kerek tíz évvel később – mai kifejezéssel szólva – vonalkorszerűsítés eredményeképpen a Szolnok végállomásból a Tiszavidéki Vasutak közbülső állomása lett teljesen más vonalú pályával, amely „messze" elkerülte a régi vonalat. A végállomásból teherpályaudvar lett. Ma Ó-Szolnok néven a megmaradt (többször átalakított) állomásépület részleges *rekonstrukciójával* várhatóan vasúti skanzenként vonul be a műemlékvédelem értéktárába.

Az elterelt vonalon 1857-ben a jellegzetes – a ma Püspökladányban látható (ifj. Sedlmayr János tervei alapján felújított) épülettel úgyszólván teljesen azonos – Szolnok állomás épült. A vonal fejlődésével a város igényeinek megfelelően az 1857-ben emelt állomás épületét 1907-ben átépítik, a régi épület megjelenésére való tekintet nélkül. A Pfaff Ferenc által tervezett állomás teljesen „leváltja" a kedves, jellegzetes (3-as típusú) indóházat. A Pfaff-féle hatalmas, de valójában mégis szép (4-es típusú) felvételi épület 1944-ben részben elpusztult. Többszöri ideiglenes építkezés után 1975-re felépült a szintén grandiózus, de csak a maga stílusában jelentős Schneller Vilmos tervezte új épület.

b) A jellegzetes *típusépületek* felújításának *tervezésekor* fel lehet fedezni néhány történeti és építészeti tanulságot. A hihetetlenül egységes, befejezett, szinte keresetten szimmetrikus indóházakat elődeink is előszeretettel bővítgették, illetve építették át. Ez olyan félreérthetetlenül látványos és történelmileg jól ismert esetekben, mint az előbb tárgyalt Szolnok állomás, pusztán tény, melynek megítélését ki-ki a maga számára eldöntheti. Az építészettörténeti kutatás számára izgalmas érdekességet a homály fedte történetű, látszólag egységes megjelenésű és stílusú épületek némelyike rejti.

Kisújszállás, Kiskunfélegyháza, Pásztó, Szerencs és több társuk még nem is jelent olyan nagy meglepetést, hiszen a többé-kevésbé rendezett tömeg és ornamentika kisebb-nagyobb stílustörései és arányeltolódásai az avatott tekintet számára mutatják vagy legalább sejtetik az eredetitől eltérő későbbi

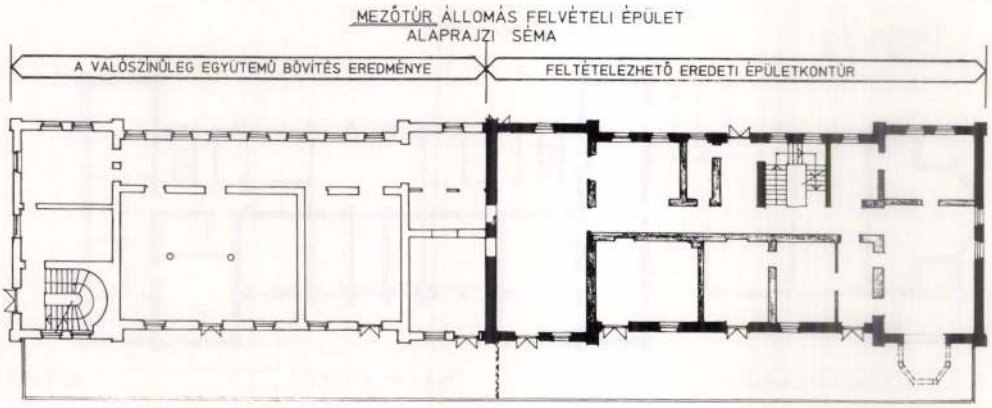

3. Mezőtúr állomás alaprajza

zontális vonalat. Ez a változat sokkal inkább a Déli Vasutak-típus épületeivel (Kaposvár, Pécs, Fiume stb.) és a „nagyvárosi" főpályaudvarok épületével[9] (Miskolc, Szolnok, Debrecen stb.) rokon, jórészt Pfaff Ferenc tervezői tevékenységének eredményeként, mint a romantikusabb Tisza-vidéki típustársaival. Paradox módon ez a jobbára délnyugati jellegzetességeket mutató állomásfajta az északkeleti régiókban terjedt el inkább. *Tipikus példák:* Füzesabony, Sátoraljaújhely (a lebontott), Sárospatak, Szolnok stb.

5. *Közepes méretű,* vegyes, többféle stílus együtteséből kialakult *„provinciális"* épületek. *Jellegzetességük:* Az általánosan elterjedt „monarchikus" stílus és a Tisza-vidéki romantikus jellegzetességek keverednek, sajátos, egyedi helyi stb. motívumokkal. Ezek az épületek leginkább az Alföldön, Szeged–Kecskemét körzetében terjedtek el. *Tipikus példák:* Mezőhegyes, Battonya, Kalocsa, Nagykáta, vagy a már eredeti formájában nem látható Hajdúnánás.

A KIALAKULT ÁLLAPOT ÉS A MŰEMLÉKVÉDELMI TAPASZTALATOK BEMUTATÁSA

Az a tény, hogy a Tisza-vidéki vonalak kezelése három különböző vasút-igazgatóság kezében van, előnyök és hátrányok forrása egyszerre. Előny, hogy nem egyetlen szervezet financiális, személyi vagy szemléleti problémái nyomják rá bélyegüket az egész térségre. Előny, hogy a túl nagy területre szétziláló felelősség és pénzkeret nem teremt a hagyományőrzés, műemlékvédelem számára tragikussá válható preferencia-, illetve prioritási sorrendeket. Triviálisan fogalmazva, a kicsikre is jut figyelem vagy pénz. Hátrány, hogy az egyes igazgatóságok különböző pénzügyi helyzete, illetve különböző beruházási, fejlesztési, karbantartási stratégiája a műemlékvédelemben, valamint a műemlékek kezelésében viszonylag heterogén állapotokat teremtettek. Többször kiemeltük a Szolnok[10]–Debrecen vonal egyedülállóan teljes körű és autentikus rekonstrukcióját, mely egyneműségével (mind színvonalában, mind anyag- és stíluskezelésével) és „befejezettségével" tankönyvbe illő, szinte *élő* (!) „skanzenként" felfogható vonalszakaszt hozott létre. (Bizonyítva ezzel a régi épületek mai hasznosíthatóságának sokak által vitatott tényét!) Sajnos az egyetlen az országban.

Eközben a kőhajításnyira futó (legalábbis kiindulásában) Szajol–Békéscsaba vonalon verítékes küzdelem folyik az egyedül megmaradt[11] Mezőtúr állomás rekonstrukciójával. Ugyanez volt a helyzet a Hatvan–Miskolc vonalon Füzesabony műemlék épületével, melynek rekonstrukciója (azóta) szerencsére lényegében befejeződött. A Szolnok–Debrecen közötti „skanzen" állapot megismétlésére már csak néhány mellékvonalon van *részleges*[12] lehetőség. Többek között ezzel a céllal indul meg a Hatvan–Somoskőújfalu, a Miskolc környéki (Bánréve, Forró-Encs, Sátorlajaújhely) és a Szeged, Békéscsaba körzetébe tartozó egyes vonalak (egyes épületeinek) rekonstrukciója.[13] Félő, hogy az újabb nyomasztó financiális krízis a rekonstrukciók befejezhetetlenségével a szemléletváltás ellenére további visszavonhatatlan károkat, értékvesztéseket okoz.

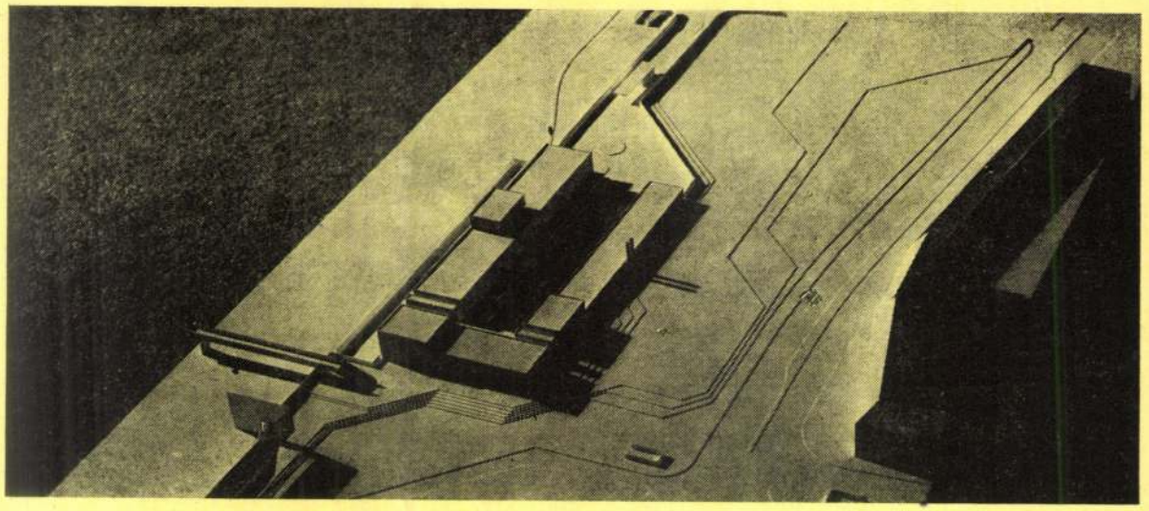

II. díjban részesült a 11. bírálati sorszámú pályamű szerzői:

Datler László
Istenes Emilia
Korényi András
Dr. Istenes Gusztáv
Beczássy O. Gyula
Tóvári László

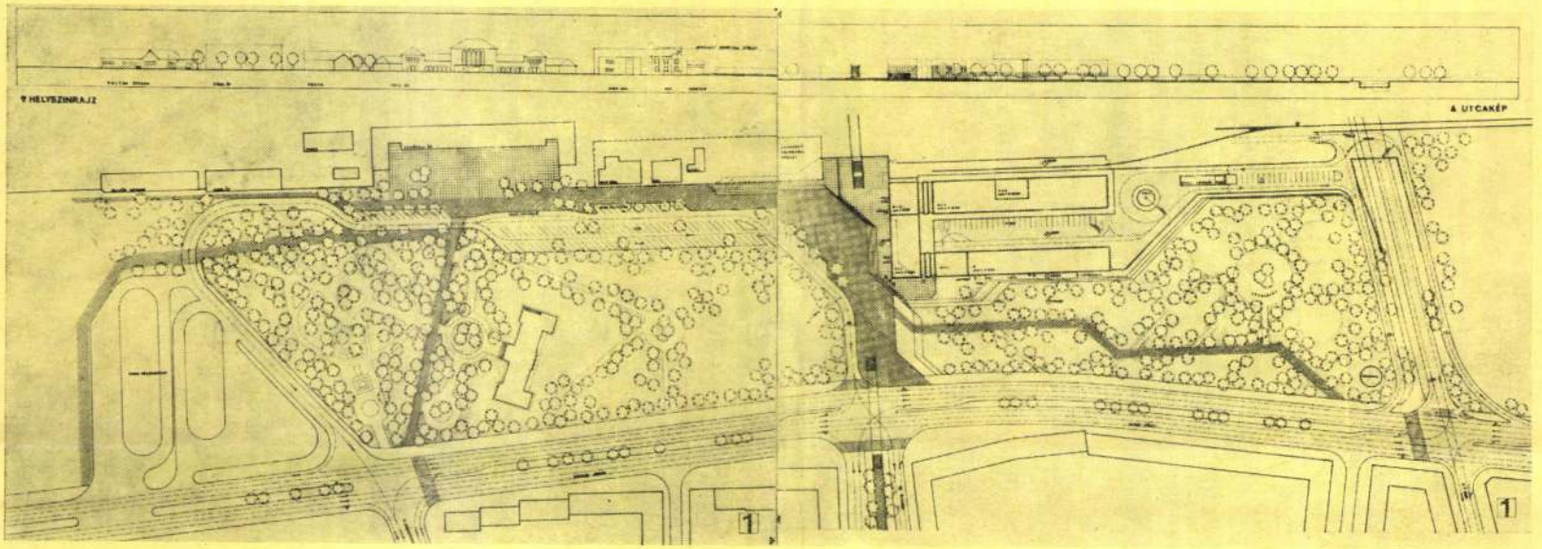

„A pályamű beépítési javaslata alkalmas arra, hogy a későbbiekben megépítendő új MÁV felvételi épülettel teljes értékű építészeti megoldást adjon a tér lezárására.

A javaslat az új MÁV felvételi épület megépítéséig az átmeneti időszakra is kedvező.

A pályamű építészeti kialakítása nyugodt, tömegképzése kedvező. Homlokzata kiérlelt.

Postatechnológiai vonatkozásban mind a felvétel, mind a feldolgozás szempontjából jól oldották meg a tervezők a feladatot. Célszerű kapcsolatokat alakítottak ki. A vasúti rakodó jó kapcsolatot biztosít a feldolgozó területekkel. A terv javaslatot tesz a technológiára és az anyagmozgatás gépesítésére. A feldolgozó területek elhelyezése kedvező.

A felvételi teremben a felvételi dolgozók elhelyezkedése nem előnyös (jobbra kezelés). Egyes helyiségeknél alapterületi eltérések (többletek) mutatkoznak.

A terv épületgépészeti javaslata elfogadható.

A szerkezeti javaslatban előregyártott vasbeton és acél anyagú szerkezeti elemeket javasolnak a tervezők, de nem részletezik kellőképpen azokat."

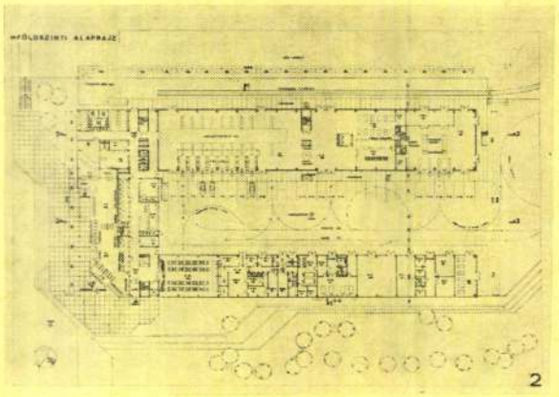

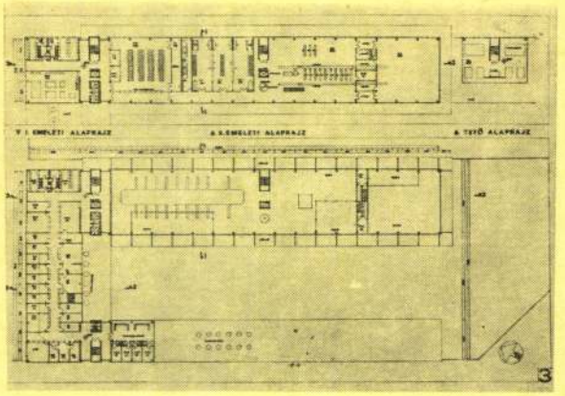

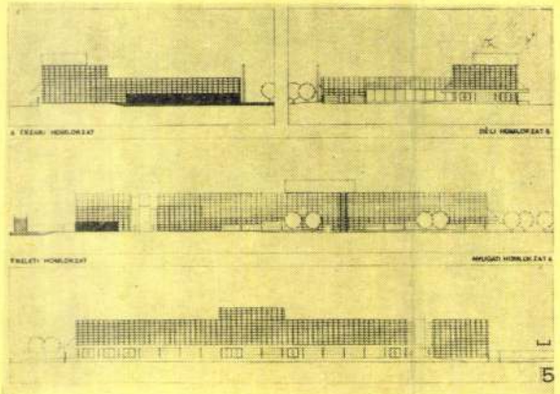

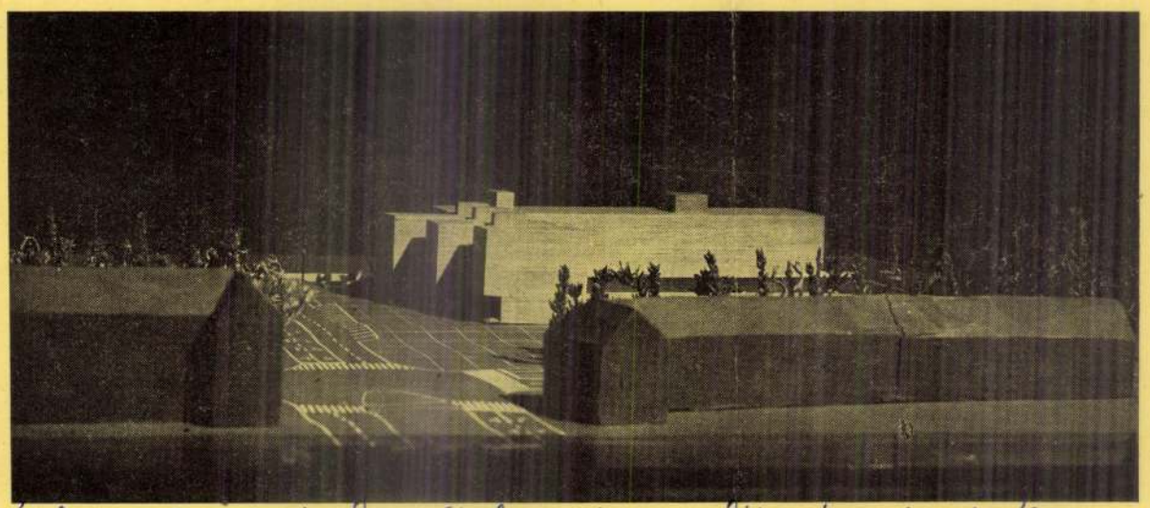

I. díjban részesült 6. bírálati sorszámú pályamű szerzői:

Schneller Vilmos
Fenyő Zsófia
Major János
Muskovszky István
Nemes Lajos
Kozma Sándor
Balla Valéria
Monostori Ervinné

„Az épület elhelyezése kedvező, megjelenése egyedi, a tervezők kísérletet tesznek a tér építészeti összefogására, amelyre megfelelő térfalakat javasolnak. Távlati fejlesztésre alkalmas területet hagynak meg. A tömegformálás kulturált, a tér felőli kialakítás jó.

A tér zöldterületi jellegét megtartották a tervezők, a fő gyalogos irányok kijelölésén kívül a részletesebb kialakítással nem foglalkoztak.

Kecskemét 2. posta és környéke rendezésére kiírt tervpályázat, 1977

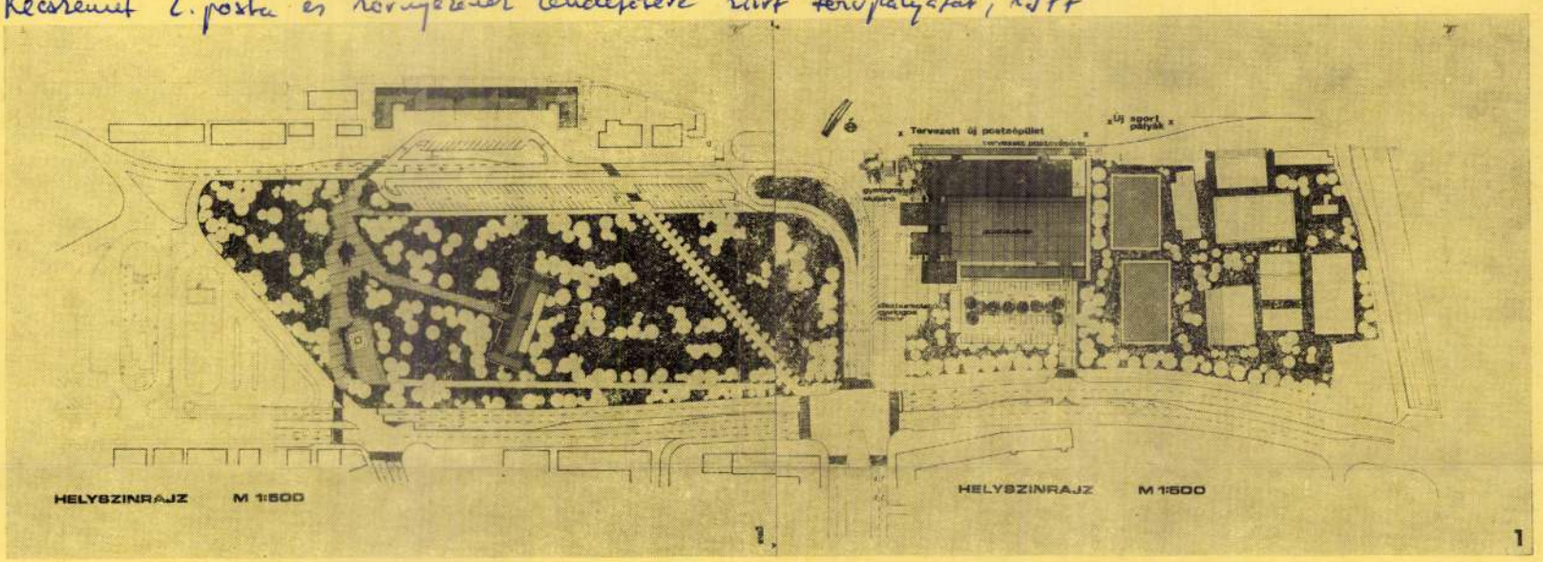

1.

1

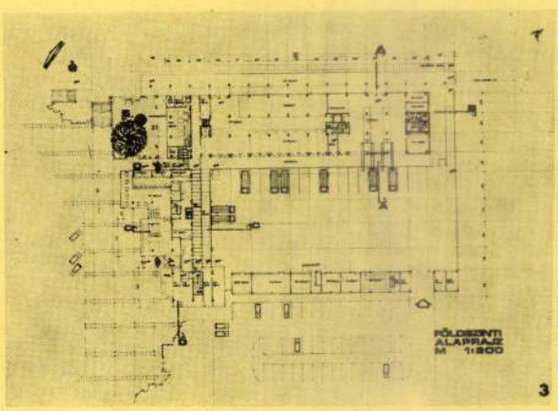

3

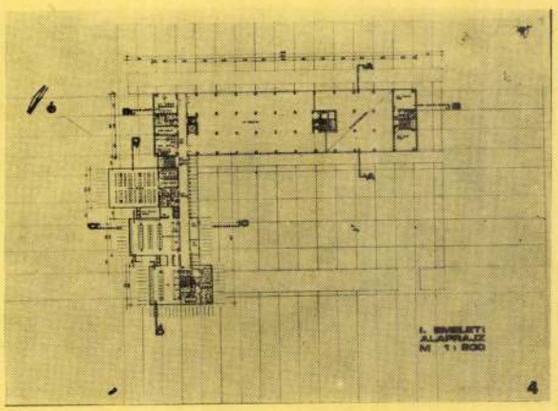

4

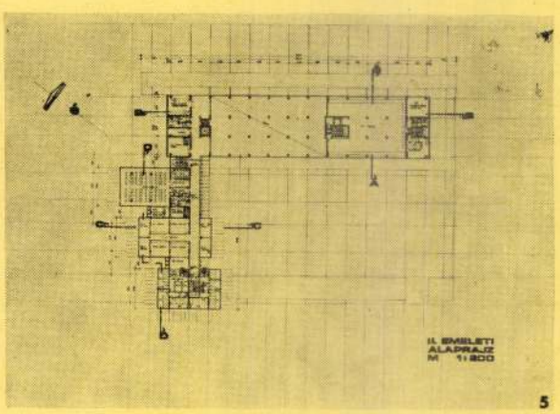

5

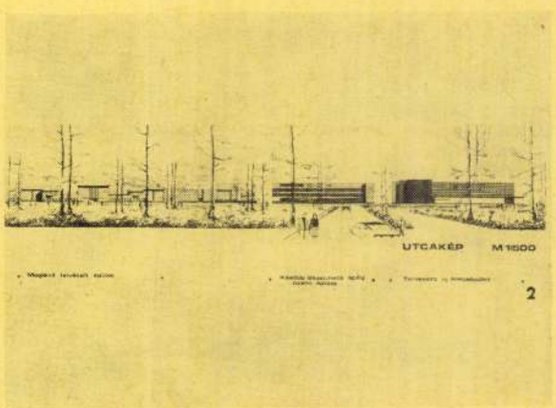

2

A gyalogos közlekedést a természetes irányokban rövid vonalakon szervezik. A parkolóból biztonságos és viszonylag rövid gyalogos kimenetet biztosítottak. A díszburkolatú gyalogos tér kialakítása megnyerő.

A posta üzemi járműforgalmát minden irányban viszonylag egyszerűen és elválasztva biztosították.

A postát igénybevevők gépkocsijaikat a postahivatal előtti parkolósávon helyezik el. A postaudvar tágas, a gépkocsik beállása, rakodása és kihajtása megoldott. A MÁV szertári út csatlakozása az igényeket teljes mértékben kielégíti, a parkolók méretei és helyei kedvezőek. A vasútra irányuló targoncaforgalom megoldása nem szerencsés. A vasúti kapcsolat előírásszerű, a rakodási vágányhossz biztosított.

A postahivatal felvételi feladatait ellátó épületrészt a közönség áramlási irányába kedvezően helyezték el. A funkcionálisan jól tervezett felvételi terület kissé túlméretezett.

Épületgépészetileg a pályamű jól kidolgozott.

A pályamű az előírt alapterületeket jelentős eltérés nélkül tartalmazza. Gazdaságos, hogy a közlekedő területek egy része a fő helyiségekkel használhatóan kommunikál. A részletes leírás két korszerű építési módot (31-es ÁÉV előregyártott vasbeton szerkezet és KIPSZER—ÉTI zsaluelemes) is ajánl kivitelezésre, így megvalósításra alkalmas."

Péntektől nálunk is mozicsatorna

Talán már nem mondunk újdonságot a kedves olvasónak azzal, ha azt mondjuk, Jászberény után Szolnokon is vehető a HBO, a televíziós mozicsatorna műsora.

Dunayné Kósa Évával, a Kábelkom Szolnok marketing menedzserével beszélgettünk ennek kapcsán. Mint megtudtuk, térségünkben éppen három hete indult Kecskeméten HBO. Szolnokon április 2-án 17.30 órától kezdődik az adás, amely naponta az éjjeli órákig tart. A műsor eleinte, április 15-ig kódolatlanul, vagyis ingyen nézhető, minden kábeltelevíziós lakásban. Ezt követően csak a dekóderrel rendelkező előfizetők nézhetik a mozicsatorna igen érdekesnek igérkező programjait.

A dekóderhez kétféleképpen lehet hozzájutni. Az egyik mód, hogy aki elő akar fizetni, az elmegy a Sebestény körút 2-be (volt Bástya étterem). A másik, és ez az egyszerűbb, hogy kábeltelevíziós lakásokat április 2-16 között ügynökök keresik fel, akiktől azonnal megrendelhető az adáshoz szükséges kis műszer.

Az ügynökök mindennap 15.30 órától 20.30-ig dolgoznak. (Ők fényképes igazolvánnyal lesznek ellátva, ezt a bizonyosság kedvéért bárki ellenőrizheti!). A HBO-ra az előfizetési díj havonta 525 forint lesz áfával együtt, amelyet csekken vagy OTP átutalási számlán lehet befizetni. Ha valaki meggondolta magát és mégsem akarja nézni a mozicsatornát, akkor visszaviszi a dekódert, és az ezért járó letéti díjat visszafizetik.

A HBO műsorán olyan filmek szerepelnek majd, amelyeket nemrégen mutattak be a mozikban. Minden este fél 6-tól a program gyermekfilmmel kezdődik, majd a felnőtt nézőknek vetítenek. Láthatjuk majd a Batmant, a Szarvasvadászt, az Ölve vagy halva című filmeket. Minden szombat este koncertfelvételeket közvetítenek. A májusi tervek között szerepel A nagymenők, a Hegylakó, A magnum ereje című alkotásokat.

Dunayné Kósa Évától azt is megtudtuk, hogy már eddig százhuszan fizettek elő a HBO-ra, ami nem is olyan rossz szám, ha azt vesszük, hogy eddig még nem is lehetett látni az adást. Más városokban hasonló időszak alatt csak harmincan, negyvenen éltek az előfizetési lehetőséggel.

tóth

Szemelvények a szolnoki vasút történetéből

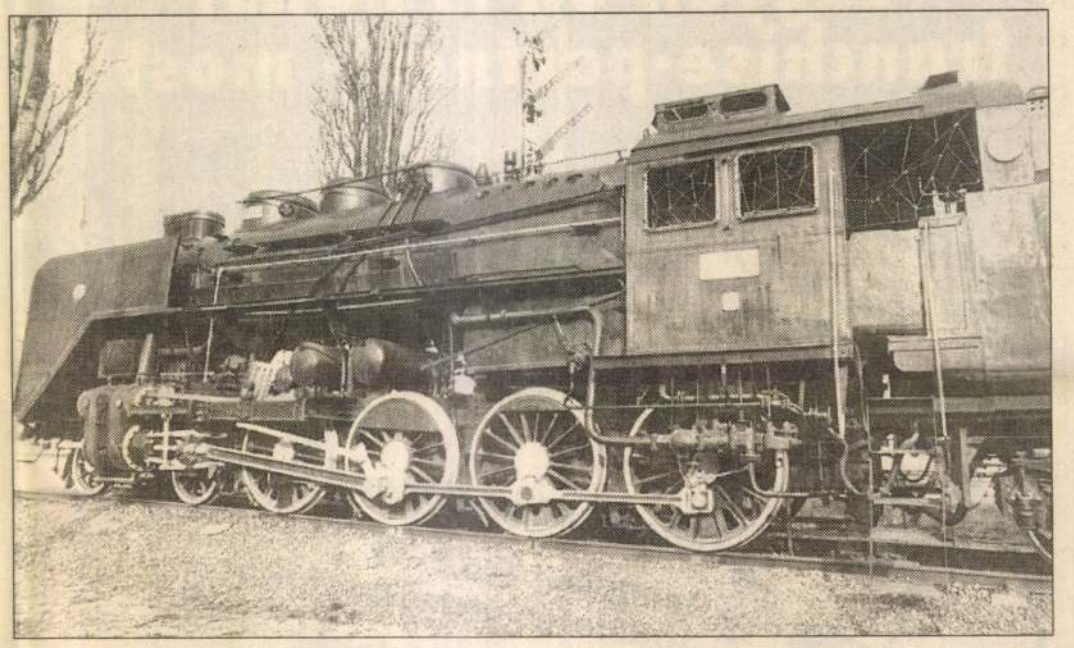

„Száll a 424-es, mert az én papám fűti, süvít a fekete mozdony . . . Nem minden vonat jár széles vágányon, el ne feledjétek, azt, hogy vannak köztünk, el ne feledjétek, vannak e világon keskenyvágányú vasutasok is . . .” (Cseh-Bereményi: Desiré apja). Az utolsó 424-est a ’70-es évek közepén vonták ki a forgalomból

A vonat a pesti pályaudvarból reggel nyolc órakor indult. Ablakában láthatta a korabeli magát Széchenyit s Kossuthot.

Arról nem szól a történetírás, hogy a két neves politikus valóban robogó gőzössel jött a tisza-parti városba, s nem gyalogos grófként és következtként, vagy hintóban utazott Szolnokig 1947. szeptember első napján, de mi más, mint vasúton, hiszen az a csodálatos büszkeségre ad okot, mert, a „nemzeti kereskedelem tökéletesítésének alapjául tétetett”.

A vasútállomás megnyitásakor Kossuth mondott beszédet, melyben méltatta a vasútban rejlő gazdasági és kulturális felvirágzás jelentőségét. Széchenyi ezalatt hallgatott: kevéssé volt jó szónok, nemzete javát látta, hihetett akasztani a takaros szoba falára, mint jogos büszkeséget.

Az 1847-ben épült indóház Ószolnokon, a temető környékén (neve abból ered, hogy onnan indultak a vonatok), utána 1857-ben épült a második vasútállomás, a mai helyén, így a sínek elkerülték a várost.

Ami volt az országúti vándoroknak az Arany Lakat, az volt a vasúton utazóknak a szolnoki resti: Westher Antal, a vendéglő bérlője különösen ügyelt arra, hogy ropogós damasztterítő az asztalon, rend, tisztaság legyen mindenütt.

Megfordultak itt nagy írók, közjogi méltóságok, ügynökök, s maga Nagy Lajos is, aki szociográfiákat írt az Alföld lakóiról, és aki hajnal két óránál tovább nem maradhatott a Nemzeti Étteremben, záróra lévén, konflissal áthajtatott a Baross utcán végig a vasúti restibe, ahol is a klubnak kinevezett sarokban folytatott világmegváltó eszmecseréket Szabó Barnával, a híres szolnoki újságíróval, a Magyar Nemzet helyi tudósítójával. Egészen reggelig, amikor is hagymás rántottával fejeződött be a nap. A vasúti forgalom állandóan növekedett, így a régi épületet lebontották, s 1905-ben újat emeltek a helyére, mígnem 1944. június 2-án Szolnok bombatámadást kapott, s a további lövöldözéseknek, ágyúzásoknak is megvolt a maguk „haszna”: romok, tört sínek, körülbelül harmadában megmaradt állomásépület.

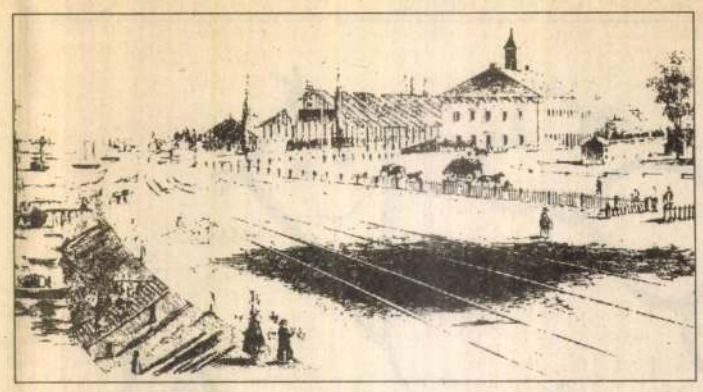

Az 1847-ben épült indóház és a fedett facsarnok a vonatok fogadására, ahol Kossuth Lajos volt ünnepi szónoka a szolnoki vasútállomás megnyitásának

szen az alföldi városba, Szolnokra is eljutott a kor valóban forradalmi közlekedése, mely városokat, embereket, hivatalokat, malmokat és kenyérfogyasztókat, szerelmeslevelet írókat és olvasókat köt össze: a vasút.

A szabadságharc eseményei a vasút építésének folytatását lassították, azonban a Pest-Szolnok vasútvonal fontos szerepet játszott a közjogi és katonai vezérkar Debrecenbe való költözésénél. A Bach-korszakban elkezdődött a közlekedés fejlesztése, a kiegyezésre kétezer, a századvégre tízezer kilométernyi vasúthálózat épült, az első nagy verekedés kirobbanásakor a mellékvonalakkal együtt 22 ezer kilométer volt. A korábban magántőkéből épült vasutakat az állam saját tulajdonába vette, egységes hálózatot és tarifarendszert épített ki. Sok városban ma már a rendszerváltásnak köszönhetően a vasútállomáshoz vezető út visszakapta szerepéhez méltó elnevezését és Baross Gábor utca lett.

Állami vállalkozás volt tehát a MÁV 1880-tól, az én rózsám pedig vasutas, „hogyha nem sok az utas, rögtön megölel... teheti, mert vasúti, vasúti, vasúti, magyar állam fizeti, hát szeretni kell”. Igen jó, megbecsült állásnak számított akkoriban vasúti tisztviselőnek lenni, hiszen nyugdíjat is kapott az ember, nem csak fess egyenruhát, amiben a lefényképezett családfőt ki kiszolgáló épületek (illetve maradványok) rendbehozatala volt. 1953-ban terv készült, melynek valóraválását az ’56-os forradalom és szabadságharc okozta zilált belpolitikai élet meghiúsította.

A ’60-as évekig a csekély közúti forgalom monopolhelyzetet biztosított a vasútnak a teherszállításban. A korszak hazai nagy vívmányaként értékelhető, hogy egyre több család tett szert elektronikus eszközökre. Voltak, akik a boltból vásárolták, s voltak (jóval kevesebben), akik nem átallották, és feltörték a vasúti kocsikat, hogy otthon nézhessék a Híradót.

1975-ben, Szolnok 900 éves évfordulóján kapta meg az utazni vágyó közönség a mai vasútállomást, mely Schneller István tervei alapján készült, és aki Ybl Miklós díjat kapott e művéért.

Az állomásfőnök irodájának berenezése huszonéve változatlan, csak a Kádár-címer került le a falról, egyébként minden a régi. Bár országos viszonylatban a szolnoki vasútállomás technikai felszereltsége jónak mondható, de a ’70-es évek követelményeinek megfelelő. A múlt századi teherpályaudvart a főnökség fel kívánja számolni, az utascsarnok, az állomásépület állaga, vezetékrendszere romlásnak indult, s fantasztikus, menynyi pénz kellene a renbehozatalához.

Hatszázötven ember dolgozik a forgalom és a kereskedelem területén, ezer a vontatási, háromszáz a pályafenntartási főnökségen. Ettől az évtől a Resti Kft. gondoskodik az utasok élelem-béli ellátásáról, 30 évre előre bérleti jogot kapott úgy, hogy átvállalta az 1968-as vasúti törvényben foglaltak szerint az ellátási kötelezettséget.

A jövő?

A vasút egyik napról a másikra él, küszködik, mint az ország. Azt azonban észrevettem, hogy a vonatok egyre kevésbé hazudtolják meg a menetrendben tett ígéretüket. Többnyire nem késnek.

Akiknek köszönetet mondok: dr. Bedey Endre, Hargitai László nyugalmazott állomásfőnökhelyettes, Baritsa György állomásfőnök.

B. G.

Ignácz kontra Benson

Az Imperator Kereskedelmi Kft. nagy- és kiskereskedelemmel foglalkozik. Elsősorban bőrárukkal, melyek közvetlen Isztambulból érkeznek, s ezért tudják a többi bolthoz képest jóval olcsóbban adni a bundákat, kosztümöket, dzsekiket. A bőráru mellett amerikai mountain bike kerékpárokat és alkatrészeket is árusítanak. Viszonteladókat is ki tudnak elégíteni mindkét áruból. Boltjuk Szolnokon, a Baross úton, a volt MHSZ modellezőboltt helyén nyílt. A kft. ügyvezető igazgatója Lipták Zoltánné, aki 20 évet dolgozott a Jászberényi Hűtőgépgyárban, az utóbbi négy évben pedig a vezérigazgató menedzser-asszisztense volt. Ott szerezte a tapasztalatokat, a gyakorlati fogásokat. Képünkön egy különleges fehér bőrkabátot próbál az egyik vásárló. -nzs-

Alig két éve nem kis vihar kavarta fel a politika vizét Szolnokon. A városi televízió vezetőjének kinevezése ügyét beárnyékolta egy újságcikk. Az írás az egykori Maholnapban jelent meg A. Szabó Imre tollából. Ebben az állt, hogy Ignácz Ervin, mint a városi önkormányzat SZDSZ-frakciójának akkori vezetője megkereste Benson Vilmost, az egyik pályázót és felajánlotta neki szolgálatait. Ez azt jelentette, biztosítja, hogy Benson lesz az igazgató de csak úgy, ha Ignácz egyik kft.-je munkát kap a kinevezése után. Benson azt is kijelentette, amikor a bizottsági meghallgatások folytak, már gondolta, nem nyerhet, mert megtudta, hogy Ignácz kft.-je és a tévé közös társaságot hozott létre – idézte fel a múltat Ignácz Ervin, akitől a minap interjut kértünk. Az éppen az ország másik részében tartózkodó városatya mindezeket most is cáfolta, és valótlannak nevezte a egykoron megjelenteket. A cikk hatására több országos lapban is korrupciótól harsogó anyagok jelentek meg. Ignácz Ervin egyrészről az újságírói etika csorbítására hivatkozott, minthogy vele nem beszélt az újságíró, ráadásul nem is volt tájékozott. Hiszen a városi tévé nem hozhatott létre közös kft.-t az ő társaságával, mert ahhoz közgyűlési határozat kellett volna. Erről pedig szó sem volt. Másrészről rágalomnak vette az írást. Pontosabban az SZDSZ-frakció ítélte meg így a helyzetet, ezért Ignácz Ervin pert kezdeményezett. A bíróság megállapította, hogy nem őt érte a rágalom személy szerint, hanem mint képviselőt. Ezért nem magán-, hanem közvádas pert kell indítania. Ezt a frissen megválasztott Várhegyi Attila polgármester indította el, majd rendőrségi nyomozás következett, többszöri tanúkihallgatással, jegyzőkönyvfelvétellel. Amikor ez megtörtént az ügyészség vádat emelt az immár rágalmazó Benson ellen. A per közel két évig tartott, az eredmény nemrégen született meg. A jogerősen kihirdetett ítéletben megállapították, hogy az alperes nagy nyilvánosság előtt rágalmazást követett el. Bensont egy év próbaidőre bocsátották.

Ignácz Ervin ehhez hozzáfűzte, az ítéletet elfogadja, de számára ez mégsem jelent megnyugvást. Kifejtette: a kabátlopás esete áll fönn, hiszen egy etikátlanul működő újság besározta őt. Véleménye szerint, bár az újság, a Maholnap már megszűnt, de a főszerkesztője és az újságíró még valamilyen módon bocsánatot kérhetne tőle. Ezt elvárná egy kétéves tortúra után. Ugyan nemrégiben megkereste őt A. Szabó Imre egy újságcikk készítése kapcsán, de bocsánatkérés nem történt - mondta.

Felhívtuk A. Szabó Imrét is, aki viszont ennek ellenkezőjét állította. Kijelentette, ha a Maholnap még létezne, ő maga írta volna meg benne a bocsánatkérő cikket.

Beszéltünk König Lászlóval is, aki jelen pillanatban az önkormányzati képviselő-testület SZDSZ-frakciójának vezetője. Elmondta, nagy teher hullott le az ítélethirdetéssel a vállukról. Ők nem hitték el soha, hogy Ignácz besározódott volna ezen ügy kapcsán, és ezt a független fórum állásfoglalása megerősítette. Ignácz Ervinre a párt továbbra is számít - továbbra is emelt fővel.

Tóth András

Találja ki, mi van a képen! **Egyúttal fedezze fel a régi Szolnokot! Minden csütörtöki lapszámuknban közlünk egy felvételt Kardos Tamás fotóművész gyűjteményéből. A rejtvényt helyesen megfejtők között minden héten öt darab Szolnoki Mozaik című könyvecskét sorsolunk ki.**

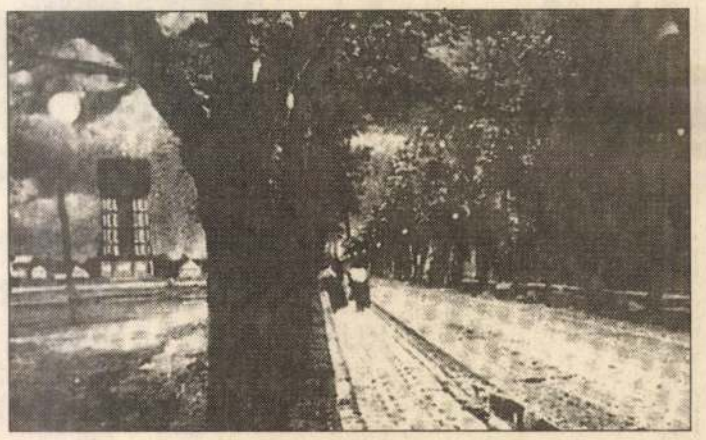

A vasút utca 1910 körül. Az esti hangulatot nemcsak a hold érzékelteti

Műsorok – rendezvények

RÁDIÓ

SZOLNOKI STÚDIÓ

15.00-17.00: Rádió Szolnok. Kereskedelmi adás. Zene, hír, reklám - tel.: 424-618 - 17.00-18.30: Alföldi magazin - tel.: 421-133 - A tartalomból: Hírek - 17.30: Alföldi krónika - Hírek, tudósítások, riportok - Megyei közgyűlés - Népfőiskolai napok kezdődnek Szolnokon - Szakmai tanácskozás az Agrokernél - Gázautó bemutató Szolnokon - 18.00-18.30: Szóváltás. Aktuális párbeszéd, közben Zeneturmix - haladunk vagy maradunk? Közoktatási kulturális napok a Jászkunságban

KOSSUTH

KH: Óránként: Hírek. Időjárás. Útközben * 4.30: Reggeli Krónika - 8.20: Mindennapi tudomány - 8.30: Hangszemle - 9.05: Napközben - 11.05: Cigányfélóra - 11.35: Örley István: A vendég - 12.00: Déli Krónika - 12.30: Vendég a háznál - 12.50: Külpolitikai figyelő - 13.05: Ki nyer ma? - 13.15: Falurádió - 13.30: A római katolikus egyház félórája - 14.05: Klasszikusok mindenkinek - 14.55: Első közlés - 15.05: Riportműsor - 16.00: Délutáni Krónika - 16.15: Mindennapi gazdaság - 16.30: Zenefórum - 17.05: Magyarországról jövök... - 18.00: Esti Krónika - 18.30: Ráadás - 19.05: Sportvilág - 19.25: Jó éjszakát, gyerekek! - 19.35: Összeállította: Parancs János - 20.05: Hagyományápolók - 20.30: Határok nélkül - 21.05: Kossuth-klub - 22.00: Késő Esti Krónika - 22.30: Fórum - 23.05: Egy énekes - több szerep

URH: 6.55: Körzeti információs magazinok - 11.00: Mindenes - 11.50: Jegyzet - 14.00: Filmzenei slágermúzeum - 14.30: Eszperantó híradó - 15.05: Erről beszéltünk - 16.00: Az Amerika Hangja magyar műsora - 18.30: V materinskom jazyku - 19.00: In limba materna - 19.30: Na maternjem jeziku - 23.00: A BBC magyar műsora - 23.45: Auf Deutsch gesagt * 4.25-6.55, 9.00-11.00, 12.00-14.00, 17.00-18.30, 21.00-23.00, 24.00-0.10: Azonos a középhullámú műsorral

PETŐFI

4.30: Napindító - 8.05: Sportreggel - 8.20: Rivaldafényben - 8.50: Helykereső - 9.00: Hírek. Időjárás - 9.05: Zene-szó - 10.55: A Petőfi válaszol - 11.00: Hírek. Időjárás - 11.05: Napóra - 12.00: Nótakedvelőknek - 12.45: Időjárás- és vízállásjelentés - 13.00: Hírek - 13.05: A Szabó család - 13.30: Az egerlandi muzsikusok játszanak Ernst Mosch vezényletével - 14.00-17.00: Kabarécsütörtök, közben: 15.00: Hírek. Időjárás - 17.00: Hírek. Időjárás - 17.05: Napóra - 17.55: Gordiusz plusz - 18.00: A Green Caterpillar együttes felvételeiből - 18.30: Helykereső - 19.00: Hírek. Időjárás - 19.05: Észkerék - 19.35: Prímások pódiuma - 20.00: A MR Karinthy Színpada. Fekete Sándor: Fejtágító fejeseknek - 2. - 21.00: Hírek. Időjárás - 21.05: Daráló - 21.35: Heavy metal híradó - 22.00: hangfalfestő - 22.30: Jazzlista - 23.00: Hírek. Időjárás - 23.03: Sporthíradó - 23.10: Napforduló - éjfél előtt - 0.10-4.20: Napforduló - éjfél után

BARTÓK

6.00: Muzsikáló reggel - 9.05: Pódium - 10.00: Hírek. Időjárás - 10.05: A Rádiószínház bemutatója: Gemma Boic, avagy A folyó rettegése a torkolattól (hangjáték) - 11.00: Pergolesi: Livietta és Tracollo - 11.43: Hangszerszólók - 12.00: Hírek. Időjárás - 12.05: Schwetzingi Fesztivál, 1992 - 13.06: Ella István orgonahangversenye - 13.40: Fúvósegyüttesek felvételeiből - 14.00: Hírek. Időjárás - 14.05: A látogató X/4. - 14.55: Zenetörténeti érdekességek - 15.30: Zenei műhelyeinkből - 16.00: Hírek. Időjárás - 16.05: Éneklő Ifjúság - 16.15: Händel: Vízizene - 17.00: Gordiusz - 17.50: Népzenekutatók műhelyében - 18.00: Hírek. Időjárás - 18.05: Kapcsoljuk a stúdiót - 19.05: Nemes Nagy Ágnes versei - 19.20: Magyar képek - 20.00: Hírek. Időjárás - 20.05: Zenekari muzsika - 21.20: Mario Del Monaco operaáriákat énekel - 21.50: József Attila minden verse 100/91. - 22.00: Hírek. Időjárás - 22.05: A zene üzenete - 22.20: Napjaink zenéje - 24.00: Hírek. Időjárás - 0.05-2.00: Éjszakai jazzklub

TELEVÍZIÓ

SZOLNOK VÁROSI TV

18.45: Híradó - 19.00: Magazin - benne: T-stúdió - Nemzetközi informatikai kiállítás és vásár Hannoverben - A magyar jazz ünnepén: a Super Group a HMO-ban - Számítógépes telefonos játék (jelentkezni lehet a 426-244-es számon 18.30-19 óráig) - A stúdió vendégei: Palágyi Béla (Jászkun Krónika), Szőke György (Telegráf), Jurkovics János (MTV Híradó) - 20.00: Küldetés (magyar film)

TV 1

5.40: Falutévé - ipartippel és kert-ész - 6.00: A Reggel - 8.05: A Financial Times kelet-európai gazdasági híradója - 8.30: Közjáték - 8.35-12.05: Napközi - 9.00: Pokoli paradicsom (brazil sor.) - 10.00: A klinika (NSZK filmsor.) XII/5. - 11.00: Játék - 12.00: Hírek - 12.05: Képújság * 16.00: Délutáni Egyenleg - 16.10: Telesport - 16.45: Képújság - 16.50: A rejtélyes Kelet kapujában - 17.30: Menedzser magazin - 18.10: Pénzvilág - 18.20: Napközi 18.40: Leó és Fred - 19.00: Álljunk meg egy szóra! - 19.10: Utánozás - majomszokás? - 20.00: Híradó - 20.30: Telesport - 20.40: Szomszédok - 21.10: Friderikusz-show - 22.35: AKTuális - 23.00: Közjáték - 23.05: Tetthely (NSZK sor.) - 0.30: Híradó - 0.35: BBC-Híradó

TV 2

6.00-10.00: Napkelte * 16.25: Műsorismertetés - 16.30: Nyitott stúdió - 16.45: Ötöd-ölő - 17.00: Híradó - Időjárás - 17.05: Prizma - 17.45: Nellie, az elefánt - 17.50: Elektor kalandor - 18.00: Híradó - 18.10: Regionális híradó - 18.25: Regionális magazin - 18.55: Műsorajánlat - Időjárás - 19.05: Mentőoztag (angol-ausztrál sor.) Veszett kutya - 20.00: Tipplista - 20.10: Lyukasóra - 21.00: Össztűz - 21.50: Műsorajánlat - 22.00: Esti Egyenleg - 22.20: Időjárás - 22.25: A TV 2 filmklubja. Glissando (román film)

SUPER CHANNEL

13.30: Belföldi tudósítások - 14.00: Utazási magazin - 14.30: Média televízió - 15.00: Dzsem - 16.30: Élő videoshow - 18.30: Bonanza (am.sor.) - 19.30: Honey West - 20.00: Videodivat - 20.30: Arcképcsarnok - 21.00: Belföldi tudósítások - 22.00: Hírek - 22.30: Üzleti hét - 22.48: Piacgazdaság - 23.00: Maghee és a lady

EUROSPORT

12.00: Labdarúgás - 13.00: Forma-1 - 14.00: Kosárlabda, 16.00: Ritmikus sportgimnasztika - 17.00: Lovaglás - 18.00: Tenisz - 19.30: Eurosport-hírek - 20.00: Jégkorong - 22.00: Labdarúgás - 23.30: Tenisz

SAT 1

6.00: Jó reggelt a SAT 1-gyel! - 8.40: Kaliforniai nap alatt - 9.30: Fiatal és nyugtalan - 10.15: Immenhofi lányok - 11.45: Szomszédok - 12.10: Szerencsekerék - 12.50: Kérlek, jelentkezz! - 13.40: Fiatal és nyugtalan - 14.30: Szomszédok - 14.55: Kaliforniai nap alatt - 15.50: A négyöklű trió - 16.50: 5x5 - 17.20: Mindent vagy semmit - 18.30: Sport - 18.45: Hírek - 19.00: Pont, pont, pont - 19.30: Szerencsekerék - 20.15: Összeesküvők (am.sor.) - 21.15: Halli Galli - 22.15: A bérgyilkos ideje (am.krimi) - 24.00: Dracula boszorkányvadászata (angol horror) - 1.30: A négyöklű trió

RTL

6.00: Híradó - 7.00: Halló, Európa - jó reggelt, Németország! - 9.00: A Főnök - 10.00: Gazdag és szép - 10.30: Forró nyeremény - 11.00: Rizikó - 11.30: Családi párbaj - 12.00: Magazin - 12.30: A Springfield-sztori - 13.20: Kalifornia klán - 14.10: Baleseti osztály - 15.00: Gyilkosság a hobbija - 16.00: Beszélgetés - 17.00: Ki itt a főnök? - 17.30: Borzasztó kedves család - 18.00: Fiatalok magazinja - 18.45: Híradó - 19.15: Robbanékony - 19.45: Jó idők, rossz idők - 20.15: Életre szóló munka - 20.45: Segítség, megbolondult a családom! - 21.15: S. O. S. hívás - 22.15: Sztárriport - 22.45: Dirk Bach-show - 23.15: Gottschalk-show - 24.00: L. A. Law (am.sor.) - 1.05: Borzasztó kedves család - 1.45: Ki itt a főnök? - 2.15: Beszélgetés - 3.15: Robbanékony - 3.35: Gyilkosság a hobbija - 4.25: Jó idők, rossz idők - 5.15: Fiatalok magazinja

PRO 7

5.25: „Colt" a biztonság kedvéért - 6.10: Vicki - 6.35: Rajzfilmek - 8.20: Parker Lewis - 8.50: Harttól Hartig - 9.45: A szerelemnek sok arca van (am.film) - 11.45: San Francisco utcáin - 12.45: Bill Cosby-show - 13.20: Vegas (am.krimisor.) - 14.10: A damaszkuszi tolvaj (am.film) - 15.30: Harttól Hartig - 16.25: Rajzfilmek - 18.05: Parker Lewis - 18.35: Bill Cosby-show - 19.05: San Francisco utcáin - 20.00: Híradó - 20.15: A bosszú rózsái (am.krimi) - 22.45: T. J. Hooker (am.sor.) - 23.45: Aranyvadászok (angol film) - 1.15: Hírek - 1.25: Minden lében két kanál (ism.) - 2.15: Kabaré és szatíra - 3.00: Hírek - 3.10: Az utahi tigris

MOZI

Szolnokon a Nemzetiben fél 5-kor, fél 7-kor, fél 9-kor Az utolsó mohikán, a Tallinnban fél 6-kor, fél 8-kor A férfigyűjtő, a Tisza mozi A-termében fél 5-kor, fél 7-kor, fél 9-kor Oroszlánszív, B-teremben 6-kor Az ember nem madár, **Jászberényben** 6-8 órakor Bumm - bumm, **Törökszentmiklóson** 7-kor Drakula, **Mezőtúron** Medicine man, **Kisújszálláson** Thelma és Louise, **Karcagon** Dől a lé, **Tiszafüreden** Superman III., **Tószegen** Egy becsületbeli ügy, **Martfűn** Puszta acél, **Karcagon** szünnap.

SZIGLIGETI SZÍNHÁZ

10 órakor A kisfiú meg az oroszlánok (gyermekelőadás), 7-kor Tartuffe (Iványi-bérlet)

SCHR István építén

55. évf. 9. s. 1990

Mai meditációk

SCHR ISTVÁN

A „rt" tér — a város, mindünk tere

Láthatatlan vers vagy, lélegzet
Saját létemre folyton,
s tisztán elcserélt világtér. Ellensúly, benned
én ritmusra fel-felbukkanok.

Egyetlen hulláma lomha
tengerednek vagyok én,
te minden létező tengerek legritkábbika.
Térnyerés.

A térnek hány és hány ilyen helye élt egykor
bennem. Egy-egy szélről — úgy tűnik —
fiam volt.

Megismersz levegő? Te hajdani helyeimmel telt
Te, egykor sima burok,
szavaimnak kérge, s levele.

R. M. Rilke: Orfeusz szonettek II/1.

Kihalt és élő terek között járunk városainkban. Nehezen mondható el, hogy egy hely miért kellemes, s miért taszít a másik annyira, hogy legszívesebben elmenekülnénk. Manapság városaink térbeli világa riasztóan kaotikus, vagy éppenséggel üres. A néhány megmaradt, otthonosan ható helyet ellepi az idegenforgalom. A Budai Várban vagy Szentendrén s a többi nevezetes helyen embertömegek tolonganak. Azonban ezek a helyek szigetté zsugorodtak a modern nagyvárosban, s az itt élő ember mint oázisokat keresi fel az egyre távolabbi, de még szép helyeket.

Pedig a helyeket újra és újra teremtő létesítmények — épületek és más városi terek — létrehozásában ma is részt veszünk. Létrehozásuk folyamatának megértése fontos, hogy a környezetünkben mára kialakult térbeli káoszt valamivel élhetőbbé tegyük.

Ősi szellemi tapasztalat, hogy a világ ellentétek harcából és egységéből létesül, s ezek az ellentétek egymásra hatva, egymást meghatározzák. A legtöbb festményen a háttér ugyanolyan fontos, mint az előtérben álló forma: „üres" és „teli", sötét és világos együtt teszik a képet. Az ellentétek egymást kiegészítése — tér és tömeg vonatkozásában — az építészetben még nyilvánvalóbb, hiszen a szinte öntudatlan eredményként létrejött tér éppoly fontos, mint az azt tudatosan kialakító tömegszerű konstrukció, vagy forma.

A városok esetében a terek alakulását még egy tényező befolyásolja: kölcsönös meghatározottság alakul ki belső és külső terek között: a hagyományban egyik mintegy kiegészíti a másikat, a modern nagyvárosban külső és belső gyakran egymástól elszakadnak egymástól. Mindenesetre a belső tereket az építő emberek tudatosan alakítja, a külső tereket viszont — ritka kivételektől eltekintve — tudatlanul hozzák létre a belső tereket magukba záró épületek.

Saját észlelésünk térhez való viszonya bonyolultabb, hiszen a terek csak mint tömegek és formák ellentétjét *érzékeljük*, hanem e terek együttese „ággal bíró" mivoltunk kiegészítője is — amennyiben szabad (vagy kevésbé szabad) mozgásunkra módot ad. Többszörösen hat ránk, jelen van szemlélhető, bejárható és tapintható mivoltában is.

A városok teljes térbeli világát, mely tömegekből, formákból és a közöttük lévő terekből, térközökből áll, ezért aztán nem is tapasztalhatjuk meg azonnyomban. Tömegünk és kiterjedésünk miatt csak a tér egy részén az „üresen" „hatunkat, a formák és tömegek pedig jelként hatolnak „belénk". Kölcsönös kapcsolat jön így létre, melynek során a tömegek közötti „űr" megelevenedik, belső világunk pedig átrendeződik.

Ez a bensőnkkel kölcsönhatásban lévő térbeli környezet persze nem ragadható meg tőlünk független háromdimenziós kiterjedésként, hanem csak nagyon összetett, többdimenziós „erőtérként". Ez az egész lényünkkel „megélt" térbeli-közösségi létezésünkkel mélységesen összefüggő volta miatt a jelenleginél sokkal nagyobb hozzáértést és érzékenységet igényel a környezet alakításánál. A környezetet alkotó tér egyszerre kiterjedés és ugyanakkor sokdimenziós erőtér, azaz intenzitás. Ez a tény figyelmeztet újra meg újra az építészet paradox mivoltára. Nemcsak arról van szó, hogy test és tömegszerű elemek teret hoznak létre, hanem arról is, hogy létezésünk összetett intenzitásként jelenlévő —, sokdimenziós terét háromdimenziós — kiterjedésként megragadható — terekkel vagyunk képesek formálni.

E teret leírni kívánó eszközeinknek egyszerre kell tükrözniük a dimenziógazdagságot, a tér úgynevezett rejtett dimenzióit, s ugyanakkor mint térbeli-fizikai elemek is megragadhatók kell legyenek. Ilyen leíró eszköz lehet a *hely*, mivel kiterjedést és intenzitást magába foglal, s ilyen eszközök az egyes térrészeket elhatároló határok, melyek tagoló elemek, s melyeken a rejtett dimenziók megjelenhetnek. Helynek és határnak a tér létrehozásában, formálásában kiemelkedő szerepe van.

A város, a település tere helyek segítségével értelmezhető, helyekből „épül fel". Ez a felépülés ugyanakkor nem azt jelenti, hogy az egyes helyek „átfedés", illetőleg „hézagmentesen" állnak össze egy-egy nagyobb léptékű hellyé. Csupán annyit jelent, hogy az egyes helyek egymásba érve, egymást áthatva, egymásba belesimulva alkotják azt a téri világot, amelyet a város terének nevezhetünk. Hely a Gellérthegy, vagy a Tabán, de hely a budai Duna-part, vagy maga a budai oldal, és hely ezen belül az Ybl bazár is. A helyek egymásba épülése és egymást „lebontva" értelmezése kölcsönös.

Vannak „kiemelkedő", „szilárd" helyek, melyek az egész település terét vagy arculatát meghatározzák. S vannak az előbbiekhez képest mintegy közbenső közegek, olyan helyszínek, melyek a település terét nem, vagy csak nagyon kevéssé határozzák meg.

Esemény színhelye lehet ugyanis a tér bármely része, amely fizikai méreténél és más szükséges adottságánál fogva alkalmas az esemény végbemenetelére. Az esemény végeztével azonban a helyszín visszasüllyed a térhomogenitás, a helysemlegesség világába, míg a hely továbbra is kiemelkedik, sőt befogadója és eseménnyé avatója egy-egy benne lejátszódó történésnek.

Mi különbözteti hát meg az igazi helyeket a nem igaziaktól, a puszta helyszínektől?

A puszta helyszín „gettó" jellegű. Csak azok számára jelent valamit, akik ott laknak, de „idegen" csak véletlenül vetődik oda, s ha úgy is adódik, gyorsan odébb áll. A legutób-

bi időkben épült lakótelepeink az ilyen városi zárványok mintapéldányai. Itt nem a „hely szelleme", hanem a hely szellemtelensége mutatkozik meg, az épületek és terek elrendezésénél.

A helyekhez azonban mások, nemcsak az ott lakók, is vonzódnak. Egy-egy kiemelkedően szép helynek sajátos hangulata, zamata van, amely minden odalátogatáskor előhívható az emlékek tárházából. Ez az íz mindenképpen kötődik olyan meghatározott eseményekhez, s a hozzájuk kapcsolódó téralakítás létesítményeihez, amelyek ott történtek ill. létesültek. Egy-egy kiemelkedően szép helyen az épület hozzájárul a helyszín hellyé válásához, annak részévé, vagy éppen megteremtőjévé válik. Itt úgy van a helyén az épület, mintha „öröktől fogva" ott lenne. Azt kell mondanunk, hogy a település terének minden egyes része a helyszíntől a hellyé válásig széles skálán foglal helyet. A hely „dimenziógazdag" helyszín. A hely éppen dimenziótelítettsége, intenzitása miatt válik kitüntetetté.

A történeti korok embere számára szent helyek, s azok centrumában lévő — ég és föld összeköttetését biztosító — „világtengelyek" (axis mundik), oltárok, szentélyek, gyülekező- és temetkezési helyek szakították meg a tér homogenitását. Ezek körül a *centrumok* körül terült el a rendezett világ a „kozmosz". Ég és föld, mítosz és történelem e helyeken összeért. Ez biztosította a hely kitüntetettségét. Mai szekularizálódott világunkban is mindennapi tapasztalat a helyek különbözősége, bár a jelenlegi városiasodási folyamat mindenképpen a tér „homogenizálásának" irányába hat. A domborzat, a víz, a napfény, a növényzet, a kövek, az épületek és a tárgyak, valamint mindaz, ami körülöttünk történik, az tesz egyszerivé egy-egy helyet. A hely nemcsak fizikai, de szellemi értelemben is valamiképpen otthont jelent, formáló hatása létünk minden szférájára kiterjed.

Ahogy a térnek határa, úgy a helynek centruma van. Ahogy a világtengely létdimenziókat köt össze, az igazi hely „centrumában" is különböző dimenziók vannak jelen. A tér különböző „minőségi" — mert intenzitásként megnyilvánuló-dimenzióí a funkció kisugárzásaként, a terület birtoklás-használat hagyományozott módozataiként, szimbolikus megjelöltségként, valamint a különböző történeti rétegek együtt-létezéseként lehetnek jelen.

A hellyé válás előbbiekben leírt fokozataiból következik, hogy minél több dimenzió van, annál inkább *hely* a hely. A hely centruma tehát nem geometriai középpont — esetleg az is lehet — hanem szíve, esszenciája, térszervezési hagyománya egy-egy közösség környezetéül szolgáló helyszínnek. Ezek szerint a hely centruma olyan „átváltási" pont, ahol a lét nem térszerű dimenziói „behatolnak" a környezetünket alkotó térbeli világba. Létrehozásában elsődleges az alapító gesztus, a helyet megalapító szándék, mely épp ezt az átváltást akarja a térben megörökíteni. A város esetében a hely centruma ritkán szándék vagy akarat eredménye, sokkal inkább az egyes épületek kisugárzása, valamint a különböző centrumszerepek egymásra rétegződése révén jön létre. A hely épületek révén valósul meg: épületek alapítása és építése által. A helyszín az idők folyamán hellyé „szilárdulhat", de az ellenkező folyamat is lejátszódhat; helyek „elkophatnak", megfakulhatnak.

A helyek építészeti értelmezésében döntő szerepe van a határoknak — elsősorban az épületek legkülönbözőbb határainak —, melyek éppúgy paradox tulajdonságokkal rendelkeznek, mint a helyek. Egyszerre elválasztó és összekötő szerepük révén megszabják ugyan a kitejedés határait, de közvetítőivé is válnak azon dimenziógazdagságnak, mely a különböző terek egymásmellettiségéből, áthatásából létrejön.

Az épületek határai alkotják a hely elsődleges határait. A külső térségek a határaikkal történő értelmeződése folyamán nyerik el azt a „kommunikatív többletet", amelyet az épületbelsők sugároznak magukból. A hely úgy születik meg, hogy az egyszerű hely-

szín „kitágul", határai mentén — megannyi dimenzióban — jelentéssel telik meg. Gazdagodik a környező épületek kisugárzó funkciói, a külsőt és a belsőt összekötő átmeneti terek, valamint a homlokzatok szimbolikus jelentései révén.

Az épületek és a külső tér találkozásánál ugyanis a hagyományos települési formációk esetében olyan átmeneti zóna alakul ki, amely az összenyílások tere. Kapuzatok, előcsarnokok, tornácok, árkádok, teraszok, de sokszor csak falmélyedések, ablaknyílások jelzik őket. Ezek a terek vagy áthatási zónák, amelyek sem az épületbelsőkhöz sem e külső térhez, s mégis mindkettőhöz tartoznak, olyan szabadságfokkal rendelkeznek, amelyet éppen funkcionális meghatározatlanságukból nyernek. Ezek a zónák amikor elválasztják a belső tereket a külsőktől, ugyanakkor össze is kötik őket. Minden „térfal" ilyen módon találkozás. Az átmeneti terek létrehozása mellett az épülethomlokzatok mintegy jelzik is, hogy mi van „mögöttük", kisugározzák az épület elrendezését, s jelentéssel telítik a környező külső teret. Az egyes épületek ezenkívül egymással ill. környezetükkel, mint a történet különböző rétegeivel is találkoznak. A város tere különböző korok áthatásában is áll.

A tér határain kirajzolódik a hely arculata. Ugyanakkor a térintenzitás minden növekedése újabb tevékenységeket, történéseket vonz. Az intenzitással teli helyszínre újabb „centrum"-szerepek rakódnak.

Az épületek teret szorítanak ki maguk körül, de egyben értelmezik is e kiszorított terek egy részét. A különböző épületekhez „tartozó" kiszorított terek csak akkor tudnak értelmes térsorozattá, dimenziógazdag térré, azaz hellyé összeállni, ha az egyes épületek belső terei, tömegei, formái, sőt a kapcsolódó külső terek is értelmesen viszonyulnak egymáshoz. Ha az épületbelső által kisugárzott emberi közösségi tartalmak, dimenziógazdag „erőterek" kötik össze őket.

Korunk jellegzetesen elzárkózó, nagy tömegű — város a városban jellegű — épületei elfordulnak környezetüktől. Nem sugároznak olyan dimenziógazdagságot magukból, ami szükséges lenne a város többdimenziós tereinek, helyeinek megelevenítéséhez. Nagyon sokszor nem terek közötti térben, hanem tömegek közötti űrökben járunk. Az elzárkózó épületeknek ugyanis legfőbb jellemzője a felületszerűség. Önmagukba záruló felületek veszik körül, burkolják be most már nemcsak tárgyainkat, hanem épületeinket is. A zárt felületek közötti űrök legtöbbször puszta helyszínek maradnak, és többnyire csak szorongással telnek meg.

Helyreigazítás

Ritoók Zsigmond augusztusi számunkban megjelent levelében a 119. zsoltáridézet helyesen: „Lábam előtt mécses a Te igéd, ösvényem világossága". Olvasónk és szerzőnk szíves elnézését kérjük.

Tervezik az Erzsébet teret

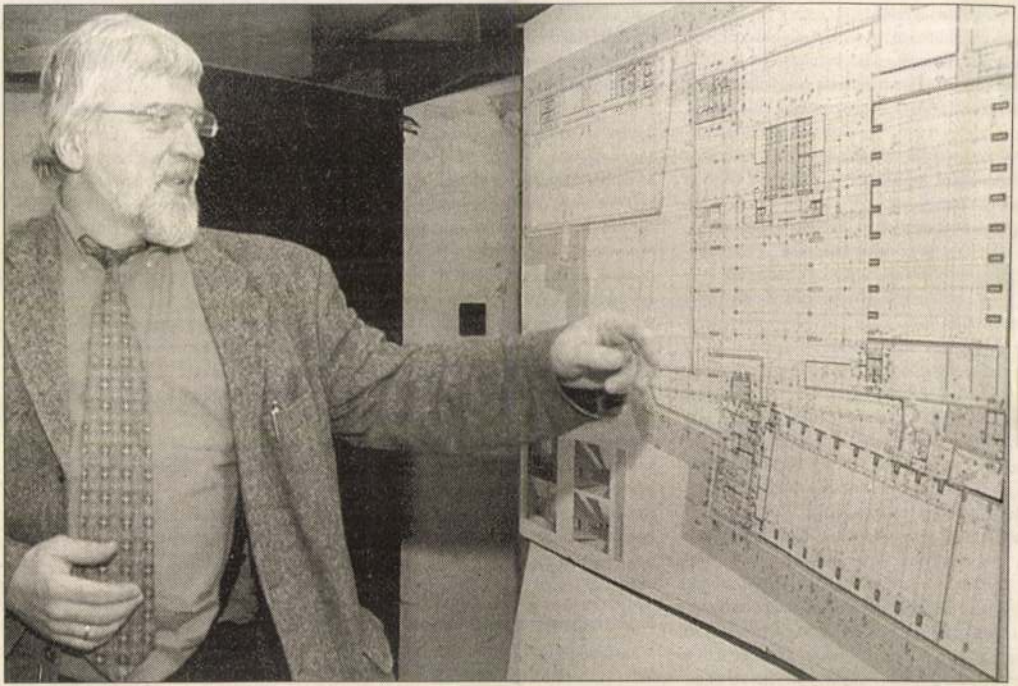

Tegnap a Magyar Építészek Szövetségének épületében ismertették az Erzsébet térre készült rendezési terveket. Képünkön: Schneller István főépítész az alaprajzot mutatja be

Fotó: Sárközy C

SCHNELLER ISTVÁN

égért vállalt önfeláldozását. Nagyfokú tudatossá-
három eszmei-gondolati összefoglalás, a kezdő, a
tartja egyben a közbezárt három-három szakaszt.
tt költői kérdéssel indít Balassi, így verse nemcsak
A végvári élet szépségeit, a természettel való har-
ignemű felütés a reneszánsz ember életöröméről
kisebb kalandozásokról szól. A párduckápák, for-
lovak játékos nyargalása önfeledtséget, gondta-
i.a harcokban elfáradt katonák békés elalvásának
épén helyezkedik el a vers gondolati csúcspontja,
rtus eszményei jegyében emeli a kor erkölcsi ma-
szép tisztességért ők mindent hátra hadnak, /
mindeneknek ők adnak." A reneszánsz költő az
ülönleges fontossággal bír a hírnév, a dicsőség. A
ngulata: a képek a vitézi élet árnyoldalát, az iga-
lyosabb vagyon az dolog harcokon", s a vitézek-
omjúság, nagy hévség" közt kell csatázniuk. A 8.
be: „sok vad s madár gyomra gyakran koporsója
párhuzamra épülő kompozíció legszebb példája
cok végeztével bekövetkező elnyugvás, most az
Ám erről a hangulati mélypontról is képes a zár-
ténység védőjeként a végvári vitéz hősi halálával
egész keresztény világban. Balassi Bálint a vers
elhagyni az országot, akkor úgy tűnt, örökre. Az
című összegző versével vett fájó búcsút hazájától,
úlva mégis visszatérhetett, hogy részt vegyen a ti-
rgom ostromakor halt hősi halált.
látomásaival, a szabadság kivívására buzdító köl-
ává vált. Forradalmi látomásköltészetével kívánta
ső ütközetet. A szabadságháború gondolata még
a Beszél a fákkal a bús őszi szél című versében a
zi a szabadság és a zsarnokság, az elnyomottak és
orámája". A lelkében tomboló szenvedélyek és a
gymás mellé állítása vibráló feszültséget ad a mű-
banása, / s villámok futnak által fejemen, / S keb-

zajlott a Nyugat köré csoportosuló művészek forradalma, melynek célja moder
ti irodalmi irányzatok meghonosítása volt. Csak a zseniális alkotóknak, az újszerű for-
máknak, és a sosem volt pusztítás témájának összeszikráztatása által keletkezhettek
olyan kiváló műalkotások, mint pl. Az eltévedt lovas vagy a Húsvét előtt.

Ady számára a világháború kitörésének pillanata valóban ez lehetett: „fordulása élt s
volt világnak" (Emlékezés egy nyáréjszakára). A már amúgy is egyre betegebb, harcai-
ba belefáradó költő hirtelen tökéletesen egyedül maradt háborúellenes nézeteivel: ő a
kezdetektől fogva a magyarság érdekeivel szembenállónak tartotta a harcokat, ezzel pár-
huzamosan látta, hogy az emberiség világméretű tragédiája fog bekövetkezni. E két szál
fonódott össze Az eltévedt lovas című látomásos versében, mely az egész emberiség és
a haza tévútra jutását fogalmazta meg kivételes expresszivitással. Már a háború kitörésének évében a történelem előtti, emberellenes rémek, szörnyek újraéledésével láttatta
az emberi kultúra és civilizáció végzetes kisiklását. A kísérteties hangulatot a ködös, őszi
táj képei és az érzékelés elbizonytalanodása erősíti („Vak ügetését hallani / Eltévedt, haj-
dani lovasnak"). A kiúttalanságnak, a cél elvesztésének érzete az egész művet belengi
(„nincsen fény, nincs lámpa-láng / és hírük sincsen a faluknak."). Az első versszak megis-
métlése a zárlatban körkörössé teszi a verset, a költemény önmagába fordulása a hábo-
rús pusztításból való kilábalás lehetetlenségét, a költő mélységes pesszimizmusát tükrö-
zi. Ady a háború alatt új erkölcsi feladatot tűzött maga elé, erről vallanak A halottak élén
című kötet más versei is: a Tegnap értékeinek őrzését, azok átmentését, bízva a „föltá-
madások örök rendjében" (Mag, hó alatt), és a morális helytállást a legkritikusabb hely-
zetekben, a „borzalmak tiport országútján" is: Embernek maradni az embertelenségben,
magyarnak az üzött magyarságban (ember az embertelenségben).

A békevágy megfogalmazása a korszak verseinek egyik központi témája. A művész al-
katától függ, hogy olyan rejtve, alig hallhatóan szólal meg, mint Tóth Árpád Elégia egy re-
kettyebokorhoz című költeményének zárlatában („S kileng a boldog légbe a hószín szár-
nyú Béke"), vagy az elfojtott, s egyszerre vulkánként kitörő kétségbeesés ad hangot a hábo-
rúellenes érzelmeknek, mint Babits Húsvét előtt című ditirambusában. Babits tartózko-

A sorozat lektorai *dr. Gerőcs László*, az egykori Repeta matematikaszerkesztője, a nagy sikerű Re
középiskolás történelemtankönyvek szerzői; *Márton János*, a Trefort Ágoston Gyakorlóiskola nyug
A sorozat gazdája a **DFT-Budapest**. A sorozat szerkesztői a **DFT-Budapest** szakmai vezetői: *Ko*

Az ország legnagyobb egyetemi előkészítő szervezete:

DFT-BUDAPEST
EGYÉNES ÚT AZ EGYETEMRE
Tel.: (20) 914-8336

Jó munkát, siker

Léva. T. 2950.

A középtérben lévő vár felé balról a kapuhoz híd vezet, a háttérben hegyek látszanak, az előtérben pedig, a házakon innen, két tyuk szemez és kissé odább puskájára támaszkodó katona áll háttal. Felirata a vár fölött:

Lewentz

a felső bal sarokban: p. 290.
és fölül: Munimentum Leva germanice Lewentz in Vngaria a Caesare Rudolfuo Secundo Exstructum.
alól jobbra: LS. fecit.

Rm., mér. a rl. 13.6 : 17.5 cm.

46-92-142.

Kassa. T. 2947

A bástyákkal és köröndökkel megerősitett városon innen a külváros épületei vannak, az előtérben pedig ketten beszélgetnek, a kiknek egyike fokost tart a vállán, másika ~~pedig~~ kulcsot hord oldalán. Felirata a város felett:

Cassau.

fölül középütt: Civitas Cassovia in Vngaria Superiori.
jobbra és balra: Pag 65
alól jobbra: LS. fecit.

Rm., mér. a rl. 14.2 : 17.5 cm.

46-92-134.

Kassa. T. 1413.

A bástyákkal és köröndökkel megerősitett városon innen a külváros épületei vannak, az előtérben pedig ketten beszélgetnek, a kiknek egyike fokost tart a vállán, másika kulcsot hord oldalán. Felirata a város felett:

Cassau

fölül középütt: Civitas Cassovia in Vngaria Superiori.
jobbra: 47.
alól jobbra: LS. fecit.

Rm., mér. a vk. 13.8 : 16.9 cm.
Meyer: Ortelius Redivivus, // Frankfurt 1655.

Szatmár. T. 1450.

A háttérben lévő hegyeken innen látjuk a bástyákkal megerősitett várost, az előtérben pedig az áthidalt folyón innen, két katona áll egymással szemben. Felirata:

Zatmar.

fölül: Vrbs et fortalitium Zatmaria in Vngaria munitum â Rudolfo II.
a jobb sarokban: 51.
alól jobbra: LS. fec.

Rm., mér. a vk. 13.8 : 17 cm.

Schnitzer, Lucas

Szakmár. T. 6397.

A háttérben lévő vizmosásos hegy tetején van a bástyákkal megerősitett vár, melynek kapujához czölöpökön nyugvó hid csatlakozik. Az előtérben pedig egy-egy fatörzs köti le figyelmünket. Felirata

fölül középütt: Abbildung der Vöstung SACMAR in Ungarn 1665.
balra: F. XIX.

a fatörzs mellett jobbra: LS. f.

Rm., mér. a vk. 13.5: 18.4 cm.

140-95

Szádvár. T. 6396.

Az előtérbeli sziklán van a vár, [illegible] a melybe balról út vezet mentén erőddel, a hegy oldalában jobbra felhuzó készülék látszik, a háttérben pedig balra lovas alak tünik szemünkbe. Felirata fölül középütt:

Abbildung der Vöstung SADTWAR in Ungarn 1665.

a felső balsarkon: E. XV.
jobbra a fák között: LS.

Rm., mér. a vk. 13.8: 18.7 cm.

140-95

A vár fölött a felhők között a nap ragyog.

Pozsony. T. 6276.

A DANUBIUS FLUVIUS tulsó partján, a hová hajóhid vezet látjuk a várat és várost, melynek épületei fölött a tornyok uralkodnak. Felirata fölül:

Eigentlicher Grundrisz der Statt und Königlichen Residentz-Schlosz Presburg, wie dieselben Ao. 1663. zu Fortificiren angegeben worden, Durch Herrn
Joseph Priamj Freyherrn, und der Zeit Ihrer Röm: Kajs: Maj: Commendanten daselbsten.

alól balra: Paulus Fürst. Ex:
legalól jobbra: LS. fecit.
magyarázó szövegének kezdete: A. des Königl: Schlosses Prespurg gebew és befejezése: W. Aussewerckhen, graben und Starpa.

Rm., mér. a rl. 26.9: 37.5 cm.

140-95

8999.

Érsekujvár.

Ezen Abbildung der im Jahr 1663 den Türcken übergebenen Vestung Neuhäusel: samt einer Verzeichniss, was bey Belagerung, bisz zu Ubergab derselben, vorgeloffen« című lap a vár látképét tűnteti föl, mely fölött balról térrajz, jobbról pedig az elpusztitott bástyafok nyert elhelyezést. Felirata a vár felett lebegő mondatszalagon:

Wahrer Prospect der Vestung
Meuheissel, in Ober Hungern

az ezt követő magyarázat kezdete: A. die Vestung és befejezése: K. Ruinirt Bolwerck.

Jelzése alól jobbra: I. S. fecit.

végre a kép alatt: WElcher Gestalt die herrliche und gewaltige Ungarische Grentz-Vestung Neuhäusel.... bald wiederum zuentreissen szöveggel három hasábos nyomtatás van.

Rm., mér. a vk. 15.7:28.8 cm.

Szn. 85-908
516-908-9

Léva. T. 5956.

Az Abbildung und Beschreibung des herrlichen Siegs, welcher durch Gottes Hülf und Beystand, den 19 Julii 1664. von den Christen wider die Türcken erhalten worden, und durch Herrn Graffen de Souches nachgehens an Ihr Kayserl. Mayst. berichtet worden czimü és Zufinden bey Paulus Fürsten, Kunsthändlern in Nürnberg jelzésü lapon fölül a LEWENTZ várán innen, a keresztény és török csapatok küzdelmét szemléljük a háttérben és balra menekülő törökökkel. Felirata a kép alatt:

Abbildung dess harten treffens bey lewentz, mit den Türcken
den 9/19 Julj 1664

magyarázó szövegének kezdete: A. die Inere Festung és befejezése:
L. der Türcken Tartarn und Moltaver Leger.
alól balra: LS. fecit.

Rm., mér. a vk. 15.9 : 25.3 cm.

140-95.

Érsekujvár. T. 1396.

A vár látképének előterében jobbra két katona beszélget egymással, kiknek egyike kivont kardot tart kezében. Felirata fölül:

Fortalitium Neuheusel a Caesare Ferdinando I. erectum
in Vngaria.

a felső jobbsarkon: 50.
a váron innen: Neuhausel
és alól jobbra: LS. fecit.

Rm., mér. a vk. 13.7: 17.3 cm.

Pécs. T. 2955.

Az égő városba, melyen innen jobbról a Herren Graffen von Hohenloe Battrey müködnek, balról katonák vonulnak be, a Mühlbach so 50 geng gehat mentén lévő malmok közül négy ég, mig az épületekből a Türckischer Tempel és a Iesuiter Ort van kiemelve. Felirata fölül:

FVNFKIRCHEN

a felső bal sarokban: Pag. 301.
alól jobbra: LS. fecit.

Rm., mér. a rl. 14.2 : 19.8 cm.

46-92-143.

Pozsony. T. 1442.

A középtért a város és a vár foglalja el, a háttérben a Dunán túl hegyek látszanak, az előtérben pedig a szántóföldeken innen középütt egy férfi áll jobbra fordulva, a hol egy ülő alak pipázik. Felirata a város felett:

Presburg.

fölül középütt: Possonium Vulgo Presburg.
jobbra: 49.
alól jobbra: LS. fecit.
magyarázó szövegének kezdete: A. Collegiata S. Martini és befejezése: I. Locus ubi Generalis de Tampier Selopeto Occis9.

Rm., mér. a vk. 14: 17.2 cm.

Pozsony. T. 735.

A középtért a város és vár foglalja el, a háttérben a Dunántúli hegyek közt templom látszik, az előtérben pedig a csonka fa közelében ketten ülnek és az úton egy férfi két tehenet hajt.
Felirata
fölül balra: Wahre Abbildung der Königlichen Hauptstatt Pressburg in vnder Vngern.
jobbra: 1663.
legalól jobbra: LS. fecit.
magyarázó szövegének kezdete: A. Kirche zu S. Martin és befejezése: I. der ort, allvo der General Bucqvoi gebliben.

Rm., mér. a rl. 19.1: 27.5 cm.

Szatmár. T. 2957.

A háttérben lévő hegyeken innen látjuk a bástyákkal megerősitett várost, az előtérben pedig, az áthidalt folyon innen, két katona áll egymással szemben. Felirata:

Zatmar

fölül balra: P. 212
középütt: Vrbs et fortalitium Zatmaria in Vngaria munitum
a Rudolfo II.
alól jobbra: LS. fec.

Rm., mér. a rl. 14.2 : 17.5 cm.

46-92-139.

Lucas Schnitzer

Zrinyi Peter. Rizm. 8.°
Oval Eret mellkép, alatta
a Eretbe Vincere aut
mori.
Alul táblaba 5 sor
Hvoeg.
Com: Peterus Perp: â
Zrinio./ .... Svp: Capi-
tan:
Velz. Lucas Schnit(zer):
sc.

Lucas Schnitzer

rézm.

Zrinyi Miklós. Rézm.
oval keretben, mellkép 8°
A keretben belül a mellkép
alatt Sors Bona Nihil
Alivd. alatta két sor német
szöveg.
Az oval keret alatt táblaban
Illustris Ac Generosus
6 sor szöveg.
Dominus / Dominus Comes
Nicolaus Comes / Perpe-
tuus Â Zrinos . . . .
Capitan.
Velz. Lukas Schnitzer
A felső jobb sarokban scul:.
P. 286.

Schnitzer Lukács

Com. Adamus Forgacs
de Gymes s még 3
sor latni szöveg.
Oval keretben nellkép.
Rézn. A nellkép
alatt Neuheussel vár-
nak látképe. 8°

~~Rézn.~~ Lucas Schnitzer
sculp.
Egy régibb rézn. utan készült
az eredetiket oszszegitve
forditva.

Schnitzer, Lucas

---

vezin.

Ez tehát nem

Sicha Lukács, hanem

fenti monogramja.

Rónai jegyz. XI

Kézdivásárhely IX. 105.

Schnitzer, Lucas, vérmetnő II. 218.

Schnitzer, Lucas, vérmetnő II. 217

Schnitzer L.

1. Pozsony, 1663. – Fol. Fölül kétfejü sas, magyar orsz. cimerevel, „E. gentlicher Grundriss etc." – Paulus Fürst exc. Ⓢ fecit. = Schnitzer L.

2. Wahre Abbildung der Königl. Hauptstatt Pressburg in under Ungern 1663. Fol. Neinet magyarázattal. Ⓢ fecit

Ez Schitza Lukács

Bubics. Magyarország várak 56 l.

G

Schnitzer Lukács

rezin: Ł fecit.

Kassa látképe repr.

Gerevich Tibor – Genthon

István: A magyar tör-
ténelem képeskönyvel.
Bpest, 1935. 137. l.

Schnitzer Lukács

rézmetsző

Zrínyi Miklós, horvát bán, megkalt 1664 be. Schnitzer Lukács rézmetszete.

Kir. orsz. levéltár Zagráb.

Schnitzer Lucas

rézm.

Zrinyi Miklós a Eöltő

Rézm. M. 19.5 – 10.6 cm.

Jelz: „Lucas Schnitzer sculp:"

Grof Zrinyi Péter horvát bán.

Rézm. M. 19.3 – 15 cm.

Jelz: „Lucas Schnit: sc:"

A szegedi m. kir. állami fő

Érte

.....

.....

.....

.....*tantárgyakbó*

Magaviselete .....

Szeged, 191..... *év* .....

Látta az atya vagy helyettese:

Endrényi Im

Schnitzer Lucas

Forgács Ádám gróf országbíró

Rézm. 19.2 – 12.6 cm.

Jelz.: Lucas Schnitzer sculp.

A szegedi m. kir. állami fő

Érte

.....

.....

.....

.....*tantárgyakbó*

Magaviselete .....

Szeged, 191..... *év* .....

Látta az atya vagy helyettese:

Endrényi In

Schnitzer Lukács

rézmetsző.

Mihalik „Mih. Erzsébet."
(lásd nyilvántartásomat) a
12-ik lapon közli Kassa
XVII-ik századi látképét az előtér-
ben két hajdú(?) val A
kép jelzése Ⓢ. Tudtommal
ez Sicha Lukács jegye, Mi-
halik mégis Schnitzer Lukács-
nak fejti meg.

Melyikünknek van igaza?

Mihalik nak
nincs

írod

Mih. Erzsébet 12. l.

Szerz.

De mennyire igaza van!

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Schnitzer Lukács.

Zrínyi Miklós arczképe.
(Rézmetszet.

Zrínyi Péter. " " " "

Ortelius Abrahám. Der Ungarischen
Kriegs Empörungen. Frankfurt a/M. 1665.

Schnitzer Lucas
rezin -
Zrinyi Miklós a Költő
arcképe -

l. Harsányi
16. l.

Gróf Zrinyi Péter
horvát - slavon - dalmát
bán (+ 1671) arcképe
rezin -

u. o.

Schnitzer Lucas

vezin

Forgách Ádám gróf

archeje

l

Harsányi

17 - C -

T.

3418

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

j·18

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Schnitzer Lukács

Kassa a XVII. z. elején
fenti mennete
repr

Ferenczi Zoltán

Rimay János
(1573 - 1631.
Magy. Tört. Elete
Bp. 1911. 63. l.

Schnitzer Lukács

verein

l.

Szilágyi: Magy. nemzet
tört. VII. 702. l.

Schnitzer Lukács

verin -

l.

Szilágyi: Magy. nemzet

tört. VI. 591. l -

Schnitzer Lucas

verin-

l.

Szent György Céh

XXXV. ankc. (1917)

157. A.

hogy kulturális és a magyar névnek
ivánó ezen lépésünket egy mappa meg-
méltóztassék annál is inkább, mivel
t forgalmi értéke többszörösen túl-
lunk kért árat.

Nagyrabecsült párfogását előre is
megköszönve, a résztvevő művészek
nevében vagyok kiváló tisztelettel

festőművész.

Schnitzer, Lukas

věnu -

Nagyvárad látképe 144.l.

Hamosujvár alaprajza, 157.l.

Eger vára 165.l., Nyitra vára 187.l.

Kassa 194.l., Kállo vára 199.l.

Szádvár 236.l., Szatmár vára 369.l.

c. metszetei

repr. -

Szilágyi Sándor

I. Rákóczy György

1593 - 1648.

M. Tört. Elektr.

Bp. 1893.

fd.

Schnitzer Lukas
vérni.

A possonyi vár Eépe
repr. 1663.

Menclová, Dobroslava.
Hrad Bratislava.
Bratislava 1936.
IV. tábla.

Dr. VARKONYI FIDEL

menza-nés kollégiumi igazgató

B U

Schmitzer Lukács

vérm.

Zrínyi Miklós a
költő arcképe

Kapr.

Szécsy Károly

Gróf Zrínyi Miklós
1620—1664.

II. kötet

Magy. Tört. Életr.

Bp. 1898.

emlékezés

Schnitzer József

asztalos

Gentmüeml

457. C

Mezőkeresztes 1931. nov. 12.

Schoen Arnold

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
1162 1931
1931 nov. 13.

Schnitzer von Linden-
stamm Emil

Schnitzer von Lindenstamm Emil, építész, Nyitráról, 22 éves korában, 1878—79 az építészeti szakosztályban Th. Hansen tanítványa volt.

Fleischer Béla 82. l.

SCHNITZER IGNÁC

TKM 481. 8.o.

Bp. XI. ker.

korában az első mo.-i vidéki gyorsírókört. Kiváló műgyűjtő volt, főleg rézmetszetekkel foglalkozott. Rembrandt- és Dürer-gyűjteményét az állam a Szépművészeti Múz. számára megvásárolta. Ő kezdeményezte a bp.-i *Semmelweis*-szobor felállítását, a nagybátyja által összegyűjtött anyagot — kiegészítve az általa is vásárolt Goethe-emléktárgyakkal — ő ajándékozta az MTA-nak 1895-ben. — *M. A halottak elégetéséről* (Bp., 1874).

Elischer Gyula (Bp., 1875. febr. 28.—Bp., 1929. dec. 16.): röntgenológus, egyetemi tanár. Orvosi pályája elején gyakornok a bp.-i kórbonctani tanszéken, majd a belgyógyászaton. Hamburgban Albers-Schönberg mellett ismerkedett meg a röntgenológiával. 1911-től a bp.-i belklinika röntgenlaboratóriumának vezetője. 1912-ben magántanár a klinikai radiológiából. 1917-ben az Orvoskari Röntgenintézet vezetője, 1921-től a röntgenológia ny. r. tanára Debrecenben. Jelentősek a vese, a szív röntgenvizsgálatára, különösen pedig a gyomornyálkahártya-reliefre vonatkozó kutatásai. Sugárzás okozta rákban halt meg. — *Irod.* Ratkóczy Nándor: A magyar radiológia úttörői. E. Gy. (Magy. Radiol. 1954. 2. sz.)

Elischer Lajos (Pest, 1842—Bp., 1892): festő és grafikus. Bp.-en rajztanárként működött. 1840-től az *Ország Tükr*ének, 1870-től a *Vasárnapi Ujság*nak volt a rajzolója. Illusztrálással is foglalkozott, de különösen litografált

Schnitzer József

szobrász

A szentgotthárdi ciszter-
cita templom szobormüvei
fentitől származnak, aki
ugyan nem volt feleskűdött
tagja a rendnek, de mint
familiaris bensőséges kap-
csolatban állott vele.
Tőle vannak a fájdalmas
kápolnában a Pieta, to-
vábbá szent Leonárd, szent
Flórián szobrai és az ora-
torimumban az életnagyságú
remek feszület

Piszter Imre dr †

Szent Gotthárd püspök és
a szentgotthárdi ciszterci-
ta apátság rövidtörténete.
Szombathely 1938. 17. l

Schnitzer József, szobrász. A XVIII. században élt s a Szt. gotthardi cistercita rend tagja volt. Schnitzer készítette a szt. gotthardi cistercita templom szobrászati díszítéseit. (U. o.)

Schnitzer Josef

Hobrâsz

~~[illegible]~~ frater a szt gotthardi
ezisterci rendben. Ö Eczi-
hette a szt gotthardi rend
templom szobrászati diszi-
tését.

Tsch. 286. l.

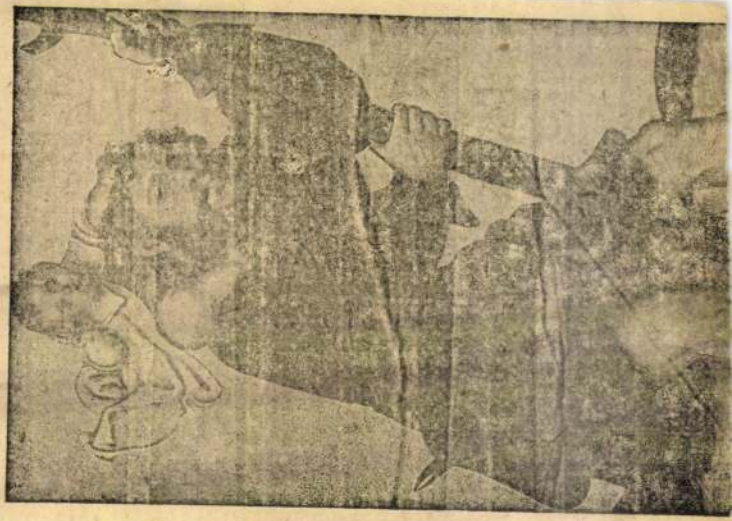

Schnitzer L.

Zrinyi nyvár Cát Eepe
1664-ből. Rezm. fen-
tiról
Zrinyi Miklós a költő
és hadvezér arcképe

Zrinyi kiáll

44, 75. l

MDK

Schnitzer Leopold festő

A brünni Leopold Schnitzer /1812/ Kassán telepedett le és ott megszerezte a polgárjogot.

Ltáb.IV. 42.1.

Schnitzer Lipót festő

1812. Leopoldus Schnitzer rom.-cath. pictor ex Moraviae civitate Bruna oriundus caelebs concivilitate donatus.

283

Komáromy Kajos: Kassán polgárjogot nyert művészek. Művészet 1913. 283. l.

jelent, hát ez a szerep, tehát a publikáló és kritizáló cikkeknek és tanulmányoknak szinte fel sem sorolható sokaságát. Valamint több kötetre menő

Schnitzer Leop.

Münchner 1913. 283

Fleischhacker Kristóf, porosnyi ötvösinas V. 98.

Schnitzer

kompoziciójába beleapplikál Trinyi-postrét a feliratok átdolgozásával megjelenik Frankfurtban

Cennerné: A Trinyi család 1966. 15.0-

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Lucas Schnitzer 1663-71

röplap és könyvillusztráció Új-Zrinyivárról

Cannerné: A Zrinyi család 1966. 15. o.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

S c h n i t z e r Lipót festő
/Kassa, 1812/

M Ű V É S Z E T
XII. évf. 1913.
283.
"Kassán polgárjogot nyert müvészek"

Brünn

Schnitzer Lipót festő származási helye/XVIII.sz.vége/

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
283.
"Kassán polgárjogot nyert művészek"

K. D. K.

SCHNITZER József szobrász

1731-ben Heiligenkreuzban Giuliani tanítványa

1765-1770. Szentgotthárd, ciszterci apátsági templom, Fájdalmas kapolna Pietá, Flórián- és Lénárt-szobrok feszület

Aggházy: Barokk szobrászat... Szn. 1959.

I. 270. II. 269. l.

Sterio Károly, garikus, XIXsz.

Divatcsarnok, 1853. okt. 27. 60. 1207.

Iró- és müvészélet.

Schuitzer József nob-
rász,

Religio, 1853. jan. 18.
57. o.

Haas Mihály: vas-
megyei kolostorok.

Schnitzer (Snetzer) Antal
o. Antonius Wagnereben
Kolmagyarország. 243. l.

1361

xx
Verhas J. Bruxelles. (163.)
Verstraete Théodore. A [illegible] (202.)
Viniegra y Lasso Sa[illegible] (249.)
Von Wierusz-Ko[illegible] München. (125.)
Wilhelmson C[illegible] (77, 126, 504.)
Wostry Ca[illegible]en. (211.)
Zügel H[illegible]

Antonius Schnitzer (Snetzer) III. c. 1598—1633. (A.: III, 19. Gy.: 59.)

Müve nem ismeretes. — *Arbeit nicht bekannt.*

Firle Walter. München. (122.)
Frédéric Léon. Bruxelles. (110.)
Frenzel Oscar. Berlin N. W. (197.)
Gagliardini Julien Gustave. Paris. (181.)
Graf H. München. (24.)
Gueldry F. (139, 196.)
Harrison Alexandre. Paris. (6, 14, 56, 182.)
Herrmann Hans. Berlin W. (64.)
Hubert Alfred. Bruxelles. (299.)
Jeannin G. Paris. (3, 285.)
Jernberg Olaf. Düsseldorf. (1.)
Joris Pio. Róma. (147, 212.)
Kuehl Gotthard. Drezda. (101.)
Van Leempoels Frans. Bruxelles. (26.)
Van Leemputten Frans. Antwerpen. (21.)
Ritter von Lenbach Franz. München. (11, 55.)
Linton D. James. London. (141, 180, 220.)
Mac-Ewen Walter. Paris. (32, 39, 146.)
Mackensen Fritz. Worpswede b/Bremen. (238.)
Morris Phil. (117.)

Smitzer (Schmitzer) Antoni

1554. ÖTVÖS

IROD. Te

ДАЧА

Schnitzer Antal

ötv.

Kömagyöty 1361. sz.

Schnitzer Emil

Schnitzer Emil szobrász, sírkő
raktár, X. Kozma-u. 9. 148-76

Bptávb 1940 szept.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

M.D.K.

Schnitzer József Gafaragó

Szentgotthard, ciszterci templom faragott karszékei, szobrok

Genth. Müeml. 1959 I. 347

Schnitzer József festő

Magyar Müvészet .1948.XV.évf.239.lap
Mártir festők kiállitása.

Schnitzer

Ltab IV, 42

tálczán, a mely felett jobbról,
, két kulcs köti le figyelmünket, kü-
szilvát, három körtét és egy fél diót
gész dió, két szőlőszem, két kinyilt-
elmünket. Az aljon pedig czukorszelen-
ancsó és hosszú nyakú kagylóserleg ké-
virágokkal.

VII. 4-éről (821/902)
n (890/902)

Schnemann József

megyei földmérő

Tolna megye térkeye

(Görög: Magyar Atlas

Bécs 1802)

nem Gell

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

n.

vi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

SCHNEHMER István építész

(k.v.): Vita a tervezett lágymányosi hidról.
= Magyar Nemzet, 1991. julius 2, 5.p.

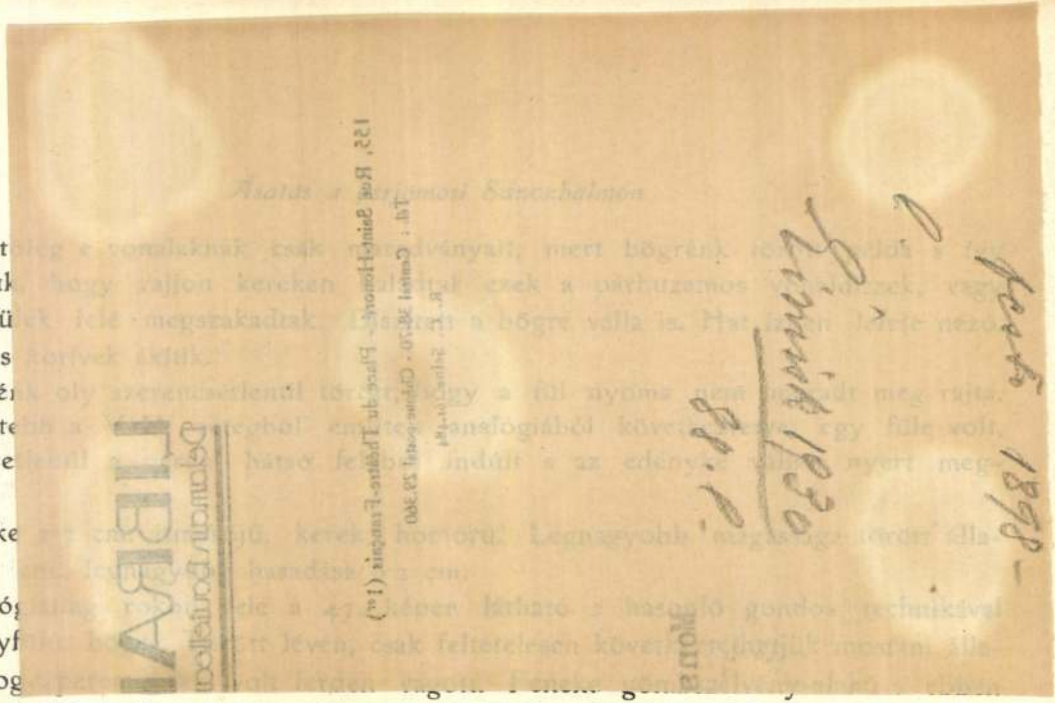

unk, illet
n tudjuk
dig a fü
rhuzamos
Bögré
már fente
ly közve
ósítést.
Feneke
tban 6·1
Tipológ
szűlt egyf
tából, hog
eltér a 46. képen bemutatott rokontársától. Vállán három, többé-kevésbé párhu-

háromlapú, 5·8 cm. hosszú tűzkő-fürészt (45. kép 1. sz.). Voltaképen csak egyik fogazott. Igen erős használati nyomokat árúl el, úgyannyira, hogy helyenkint kitö dezett, de különben éppen az erős használat következtében erősen simára kop Jobb kézbe illő eszköz, melyet, hogy a mutatóújjal kényelmesen lehessen megfo elűl retouchálták. Hogy pedig hátsó, kifelé eső oldala a fogás közben a rászor mutatóujjat ne sértse, felső két lapjának találkozási élének a végét leretouchálták.

A csontholmik csoportjából egy pár vágott agancs, egy kőszerszám befogadására szolgáló, átfúrt, törött agancsfogantyú s egy olyan típusú átfúrt csonttű érdemel említést, mint az első közlés 59. képének 1. sz. tűje.

A korábbi ásatásokból ebből a rétegből ismert vörösréz vagy czinszegény bronztárgyak ép voltuknál fogva

FRANZ S C H N E R C H , textilfestőmester
--- --

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név.- 298. Herr Franz S C H N E R C H
Felvétel ideje:. 1812. 18. 8br.
Hová vették fel: Bobrov. 160.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A Textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Schnerdt Frigyes

a víz és építészeti főigazgatóság mármarosi kerületének kőművesmestere.

Névtország 1845. 155. l.

ÚJÉVET

Folyó szám	Kelet		Tárgy
	hó	nap	

…vetés

	~~Bevétel~~ Egységes ár korona	fill.	~~Kiadás~~ Összeg korona	fill.
…lötég rémére				
…ki gött				
…lván,				
…a	2	90	11	60
…mbe				
…yhába	2	50	2	50
…gy uz	régi kályha teljesen elromlott			
…tmérője 26 cm	és nem javítható		36	.
…lóhány				
	"		36	.
…a kitol-				
	2	70	8	10

Rigler J. E. r.-t. 1904. VII. m. sz. 02793.

MDK

N. Schnetze? Zsuzsi, ötv. ip. müv.

ötvös művészi remekei ifj. Payer József rendezésében voltak láthatók.

Az Iparművészeti Társulatnak az Iparm. Muz.-ban rendezett 50 éves jub. kiállításának résztvevői.
Magyar Iparművészet. 1935. 265. l.

Schnetzer Antal (Tong)

(Tonig Schneidtzler, Antonius Schneidler)

Ohr.

wod 1597

→

Ar. Sieben 407

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

lyezem:

vagy helyettesének
irása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Schnetzler (Schneitzler, Schneidler) Antal

ötvös

Nagyszeben, 1597. 1599

F 66/1

Schnetzer Ignác

1833

Ackerfehérvár

l.

Ságüvegespár

283. l.

284 l.

Schnetzer Ignác

1827

l.

Ságúvegesipar

260-l.

293 Kremzerschmidt: Alajtás

1764-ből?

Nincs

Schnetzer József

1855

l.

Sägüvegipar

252. l.

M

Garamszentbenedeki ronda képek

Ker. Múz.

Masszlagy II. 479–480!

Szemérni, elöl – hátul összecsavarni

96×51

Magyar festő
Lebertyn 1520 kő
1. ~~Ker~~ Janos külső, bel, Wő és Jonottyn
Katalin és képlegnő – Lancos vizszeles [illegible]
149×55
Elöl rongalt arany

Schnetzer Nándor

d.

Ságúvegespár

284. P.

Schneiwais Steffan

ötvös

irod

G. Brassó Lázadok

234

1561 ielm
1562 "

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

ezem:

.....

helyettesének

.

ndrényi Imre, Szeged.

M.D.K.

SCHNEVAISZ Caspar

murariorum magister

Eperjes

Müvért. (1952) Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban 137-l

Schnewaisz Steffen

ötvös 1561.

László

Gyárfás Brassó 91.

Schneyer (Sneuer)

Modellierer

XVIII. 2

l.

Schirek Holitsch

125. l.

Schneyerin Apollonia

Modellierin

1798 - 1801.

läsd

Schirek Holitsch

125. l.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

31 nap **DECEMBER** 53. hét

27 Vasárnap		János *János*
28 Hétfő		Aprószentek *Kamilla*
29 Kedd		Tamás *Dávid*
30 Szerda		Dávid *Zoárd*
31 Csütörtök		Szilveszter *Szilveszter*
1 Péntek	**JANUÁR**	Újév *Újév*
2 Szombat		Makár *Ábel*

SCHNICKER LASZLO, pékmester

Győrött az atyamesterek általában a jómódu, több legénnyel dolgozó iparosok közül kerültek ki.-1848-ban pl. Schnicker László pékmester négy legényt foglalkoztatott. 287.old

BALÁZS PÉTER: A céhrendszer problémái Győrött a XIX. század első felében 279. old.

ARRABONA, A Győri Xantus János Muzeum Évkönyve, 17. Győr. 1975.

Schnider G.

C Kartogr. 1787

Eperjesy 1929.

97 cl –

Elajfestés, vászon
Vetetett 1896 ~~[illegible]~~
Ár 10000 fr.
Elszámoltatta
elfogadatott 1897. III. 25

74/77: 605.

ís.

:niczi palota termében, jobbra az asztal
:ekkel áll Mátyás és meghatottan hallgat-
zédét, ki teljes egyházi diszbe öltözött és jobb ke-
. Az asztal mögött, a melyen könyvek s ira-
k Cseh ország helytartóját: Podiebrador,
: Kunigundát
(és az asztalra támaszkodva nejét ~~látjuk~~,
szonyát szorítja magához. Balra Viteit
e váczi püspök és a Küldöttség többi tagjai
~~[illegible]~~. Az egyik térdreereszkedett és a parszán
ajánlja fel; a másik Magyarország czime-
gött lelkész a keresztet tartja; míg a többi
háttérben a nekrény tetejen globus és az elő-
e, Különféle irat és könyv tűnik szemünk
án ~~[illegible]~~ a nabadba tekintünk, hol a fegyvere kiséret
egy része a küldöttség mögött helyeskedett el.

Schmiedelbeck János

1633

l.

Csatoprónont

29. l.

Zigmond - Korabeli obulus VII. 52

Schmiedelbeck János
(Hans)
cinontó
1633-tól soproni
polgár.

Csatkörl

Schniegelschi Ottokár MDK

D: Négyes kiáll. a Műcs.-ban. Budapesti Szemle
1913 /CLVI/ 3o6-1o.l.

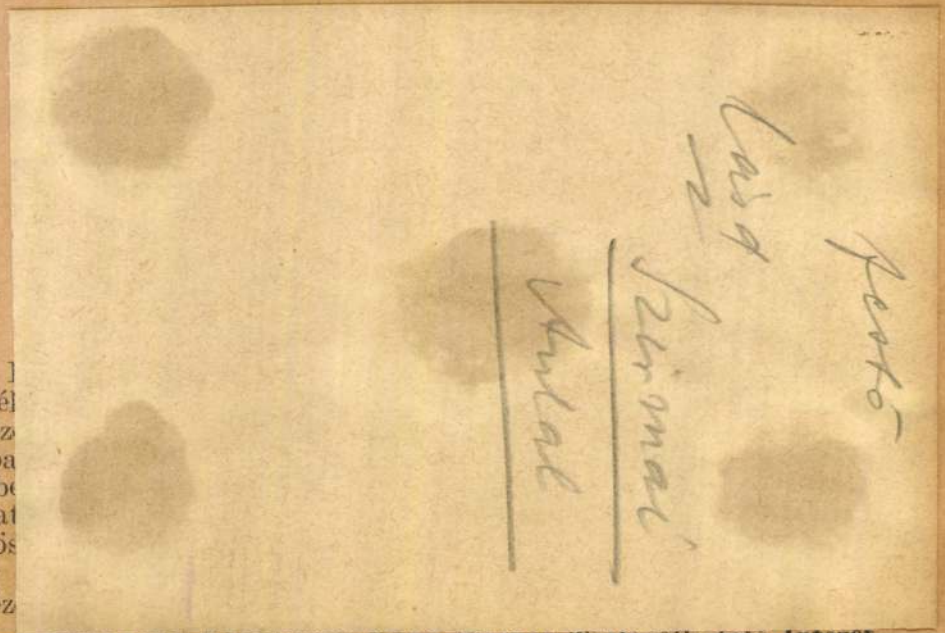

I.

emlél
intéz
latba
körb
hiva
az ös
úgy
intéz

Kossuth Lajos Kiadóiskola Kupa Magyar Partfenntartó Intézet

Eisenstadt, Wiener-Neustadt, Joanneum-Graz) múzeumok leletanyagát tanulmányozta és dolgozta fel a magyarországi kelta leletanyagra való tekintettel. A tanév második felében a bécsi egyetem régészeti intézetében és más régészeti könyvtárakban a magyarországi kelta leletanyaggal kapcsolatos történeti irodalmat tanulmányozta át és a kimber vándorlás által Magyarországon előidézett népmozgalmak történetére nézve igyekezett tájékozódást szerezni. Egy tanulmányút keretében felvette Szlovákia kelta leletanyagát is. Az utolsó két hónap helyett készpénzsegélyt kapott az északolaszországi vonatkozó régészeti anyag kutatására is.

Patek Erzsébet (1918, Budapest, róm. kat.) abszolvált egyetemi hallgató (Alföldi professzor), készülő doktori értekezésébe, amelyben a pannóniai római fibulákkal foglalkozik, januártól áprilisig gyüjtött anyagot a bécsi és bécskörnyéki állami és magángyüjteményekben. Bécsi kiküldetése után 390 pengő tanulmányi segélyben részesült, hogy bécsi kutatásait kisebb északolaszországi tanulmányúttal egészíthesse ki.

Dr. Wessetzky Vilmos (1909, Budapest, róm. kat.) okl. középiskolai tanár, székesfővárosi könyvtári gyakornok, W. Czermak bécsi professzor ajánlása alapján elnyert ösztöndíjjal állandó belső tag volt mindkét féléven át. A bécsi egyetemen Czermak és Balcz professzorok

SCHNIER ANDRÁS
hermányi kőedénygyári piktor 1821

Folia Archaeologica XIV. 1962. 202. lap

SCHNÉR/Schnir, Schir/ANDRÁS, porcelánkészitő

A Felső-Miskolci rk. Egyház anyakönyvében 1833-ban mint "porcellanae confector" említik a helyi gyárban, kinek felesége Galamb Therézia volt. ..pátfalvi tevékenységéről az 1835-ből származó kasznari jelentésben esik szó. Ebben félreérthetetlenül porcelángyártásról van szó. 251.old.16.jegyz

MOLNÁR LÁSZLÓ: Porcelángyártással kisárletezők Apátfalván 249.old.

AZ EGRI MUZEUM ÉVKÖNYVE, VII.köt.1969. Eger, 1970. Alföldi Nyomda Debrecen

Lechner Jenő

Szerepelt a magy. építészek kiáll.-án a Nemzeti Szalámban.

N. U. 930. IX. 7.

SCHNIR ANDRÁS, keramikus

Az apátfalvi kőedénygyár 1835-ben üzemeltetésre készen állt. Első bérlője Schnir volt, aki Miskolcról került oda, éppugy, mint Hütner József, az utána következő bérlő. 270.old

KATONA IMRE: Az apátfalvi kőedénygyár első évtizedei 259.old.

Az Egri Muzeum Évkönyve, VIII-IX., Eger, 1972.

Schnirsch Ignác

Schnirsch Ignác, Budáról, atyja kir. hivatalnok, 23 éves korában, 1800 márc. 10-én iratkozott be.

Fleischer Bea 82. l

Lore

velencze

A San Antonio del Castello templom részére festett oltárképét 1358-ban háromszár arannyal jutalmaztatott.

Dessewffy A: Velencze

SCHNIR ANDRÁS, keramikus

Az apátfalvi kőedénygyárat 1834 végén, 1835 elején m[illegible]
üzemelteti. Ő a bérlő. Több misklocról, a Butykay gyár c[illegible]
csődje miatt oda került munkással is dolgozik. A Verk-
k führer és 2 munkás jött vele Miskolcról, de szakképz[illegible]e
zettebb Verkführerre lett volna szükség. Nem Hüttner a[illegible]
első bérlője a gyárnak, ő második, vagy a harmadik. 26[illegible].
263.old.

KATONA IMRE: Az apátfalvi kőedénygyár első éztize-
d dei 259.old

Az Egri Múzeum Évkönyve, VIII-IX. Eger, 1972.

SCHNIR ANDRÁS, porcelánkészitő

Apátfalván nem készült porcelán, 556 forintra növekedet
az üzem kiadása. Ezzel a szeminárium az apátfalvi kasz
nárságot terhelte meg. Az örgedő Schnirnek megengedték,
hogy a következő év /1836/ Szt. György napjáig az épület
ben maradhasson. 252.old.19.és 20.jegyz

MOLNÁR LÁSZLÓ: Porcelángyártással kisérleteznek
Apátfalvan 249.old.

Az EGRI MÚZEUM ÉVKÖNYVE, VII.köt.1969. Eger, 1970.
Alföldi Nyomda Debrecen.

SCHNIR ANDRÁS, porcelánkészitő

18[illegible]3-ban még Miskolcon dolgozott, de 1835-ben már Apátfalván emlitik. Egy iratban, mint "Andreas Schnir arendator fabrica Utensilium testaceor Apátfalva" szerepel. Tehát már müködhetett a gyár. 251.old. 18.jegyz

MOLNÁR LÁSZLÓ: Porcelángyártással kisérletezők Apátfalván 249.old.

Az EGRI MÚZEUM ÉVKÖNYVE, VII.köt.1969. Eger, 1970. Alföldi Nyomda Debrecen.

SCHNIR ANDRÁS, porcelánkészitő

Az apátfalvi kasznárnak 1835-ből származó jelentése alpján tudjuk, hogy az apátfaévi porcelángyárban négyen dolgoztak. Köztük volt Scnir fia is és még két ismeretlen személy, is, akik mivel fizetést nem kaptak, visszamentek a miskolci gyárba, 251.old.

MOLNÁR LÁSZLÓ: Porcelángyártással kísérletezők Apátfalván 249.old.

Az EGRI MÚZEUM ÉVKÖNYVE, VII.köt.1969.Eger,1970. Alföldi Nyomda Debrecen.

SCHNIR/SCHIR, SCHNÉR/ANDRÁS, porcelánkészitő

A Felső-Miskolci rk. Egyház anyakönyvében 1833-ban, mint "porcellanae cohfector" említik a helyi gyárban, kinek felesége Galamb Therézia volt. Apátfalvi tevékenységéről az 1835-ből származó kasznári jelentésben esik szó, Ebben félreérthetetlenül porcelángyártásról van szó. 251.old.16.jegyz.

MOLNÁR LÁSZLÓ: Porcelángyártással kisérletezők Apátfalván 249.old.

AZ EGRI MÚZEUM ÉVKÖNYVE, VII.köt.1969. Eger, 1970. Alföldi Nyomda Debrecen

SCHMIR JÓZSEF, keramikus, edénykészitő

A bélapátfalvi keménycserépgyár alkalmazottja vilt. A gyár kedvezőtlen helyzete a munkásokat is érintette. Ezt példázza özvegyének segélykérelme 1905-ben. Férje évtizedeken át dolgozott, mint edénykészitő és magas szinvonalú munkát végzett. 224.old. 10.jegyz

MOLNÁR LÁSZLÓ: Az apátfalvi keménycserépgyár 1894 és 1928 között 221.old.

AZ EGRI MUZEUM ÉVKÖNYVE, VI.1968. Eger, 1969

özv. SOHNIR

Schir/Schnir/András, keramikus

A miskolci porcelán és kőedénygyár első szakmai vezetőjének tekinthető. 1833-ban, mint "prozellanae Confector lett említve. 244.o.

Bolnár László: Porcelán és kőedénygyártás Miskolcon a reformkorban. 239.o.

A Herman Ottó Múzeum évkönyve. VI. 1966. Miskolc
A Herman Ottó Múz. kiadása. Miskolc

Schnir/Schir/András, keramikus

A miskolci porcelán és kőedénygyár első szakmai vezetőjének tekinthető. 1833-ban, mint "porczellanae Confector" lett említve. 244.o.

Holnár László: Porcelán és kőedénygyártás Miskolcon a reformkorban. 239.o.

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve. VI. 1966. Miskolc
A Herman Ottó Múz. kiadása. Miskolc

xSchir Schir/Schnir/András, keramikus

A miskolci porcellán és kőedénygyárban 1833-ban porcellanae Confector, 1841-ben porcellános; 1842-ben porcellános; 1844-ben porcellámos. 240.o.

Molnár László: Porcelán és kőedénygyártás Miskolcon a reformkorban. 239.o.

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve. VI. 1966. Miskolc
A Herman Ottó Múz. kiadása. Miskolc

Schnir/Schir/András, keramikus

A miskolci porcelán és kőedénygyárban 1833-ban porcella-nae Confector; 1841-ben porcellános; 1842-ben porcellános; 1844-ben porcellános. 240.o.

Melnár László: Porcelán és kőrdénygyártás Miskolcon a reformkorban. 239.o.

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve. VI. 1966. Miskolc
A herman Ottó Múz. kiadása. Miskolc

MDK

Schniringer Martin és Schniringer Paul, fazekasok

Haberlandt. 43.1.

MDK

Schniringer Martin és Schniringer Paul, fazekas

Haberlandt. 43.1.

Schnüringer Martin

Schnüringer Paul

l Farchasch

Haberlandt

43. l.

Anna fhgnő

Csaknem derékig,
szeme barna. Mellét rendj
díszt s ékköves fuggöiről h
kendőjén s ~~[illegible]~~ virágo
rekán szalagcsokrokat lá
gallérja fekete csipke.

Olajfestés, vászon
Lanfranconi E. gy

MDK

Schnischek Károly Gáspár

nyomdász

vette meg a Patzkó nyomdát Pozsonyban 1809 ben.
s német és szláv könyveket nyomtatott.

Firtinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói
Grafikai Szemle 1893 évf. 1 z. 5 l.

Schnitger

l.

Evang. templ.

421, 423, 424. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Schnitz Ferenc
Gesto
1896

l.
Eimisk 1930
88.l

AL DE 1.900.000 FRANCS

éâtre Français, PARIS (Ier)

UMENT D'ART DE HONGRIE

ST

18 Juillet 1935

de Monsieur le Président GEREVICH

Tél : CENTRAL 38-70

ROMANE	3 volumes	300.--	900.-
			90.-
			810.--
Domicile			40.40
			850.40

nte de votre réglement

VIZAIGÉNYLÉS megtörtént.

MAGYAR KÖNYVKIADÓK ÉS KÖNYVKÉRESKEDŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE.

Schmuck Koll. Zsolnay

Beis, Ipam. Förster

Csenkey

61

ároly alatt. Tanulmányok Budapest Múltjából I. 1932, 16.
52 *Czagány* i. m. 25.
53 *Bánrévy* i. m. 10, 13.
54 *Bánrévy* i. m. 18.
55 *Bánrévy* i. m. 15.
56 *Czaagány* i. m. 25.
57 *Czagány* i. m. 25.
58 *Czagány* i. m. 25.
59 *Czagány* i. m. 53.
60 *Uxa* i. m. 138.
61 *Czagány* i. m. 27.
62 *Czagány* i. m. 27.
63 *Czagány* i. m. 27.
64 *Révhelyi* i. m. 73.
65 *Czagány* i. m. 122.

Schneller Vilmos, építész

A MÉSZ Mesteriskola előadásai

IV. ciklus 1946–48.

Schneller Vilmos: Vetítettképes előadás Skandináviáról.

Magyar Építőművészet, 1949, 1–2 szám, 4-ek.

Schneller Vilmos, építész
a szövegben említett művészi központok szerzői:

Budapest — Vajk utcai általános iskola,
Építész: Schneller Vilmos.

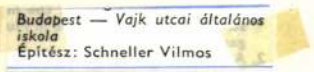
Budapest — Vajk utcai általános iskola
Építész: Schneller Vilmos

Magyar Építőművészet, 1986. 2., 25-old.

Schnellheger Mathias, lakatosm.

Budán dolgozott. Szül. Hunger. Róm. k. házas. Budán polgárjogot nyert. 1824. II. 25. o.

Temesváry Ferenc: Lakatosipari érdekességek a Magyar Nemzeti Múzeum gyüjteményében. 237. o.

Folia Archaeologica. XVII. 1965. Múzeumi ~~Ismeretterj~~ Ismeretterjesztő Központ. Bp.

Schnetter Zsuzsi

szerepelt a Nemzeti Szalon iparművészeti kiállításán.

EK. 1932. XII. 10.

SCHNELLER Mária
Nagybánya, 1953. március 3.
IA Képz. Főisk. Kvár, textiles

Banner Erdély

SCHNELLER Mihály lakatos

Koppány Tibor: Adatok a vasszécsényi
Ó-Sbergényi kastély épitéstörténeté-
hez. = Vasi Szemle, XLIV.évf.1.sz.
1990. 74.p.

SZ	V	H	K	SZ	CS	P	SZ	V
5	**6**				1	2	3	**4**
12	**13**	5	6	7	8	9	10	**11**
19	**20**	12	13	14	15	16	17	**18**
26	**27**	19	20	21	22	23	24	**25**
		26	27	28	29	30	31	

Schneller Miklós

Schneller Miklós, aranyozó, Nagycenkről, 1824—26 látogatta a rézmetszők szaktanfolyamát.

Fleischer Béla 82. l.

...nzo

...festo.

M.D.K.

Von Schnellin
festö

Fácánok.

Arad jegyz. 119 sz. 42 l.

M.D.K.

von Schnellin
festö

Róka lesben.

Aradjugys. 120 sz. 42 l.

Schneyder János

fegyverdarékkészítő

1587–1611.

Kassa.

1603–4. céhmester

o Kemo

273. l.

MDK

Schnel Ágoston

kassai céhmeste r 1715-ben

Wick B: A kassai szt.Rozália-kápolna története.

Kosice 1935. 89.l.

M.D.K. xxdxkx

Schnell, mézeskalácsos m.

Bedy munkája említi Győrött a XVII.sz.-ból. 434.o.

Weiner Mihályné: Művészi kézműiparok Győrben. 429.o.

Arrabona, 7.1965. A Győri Múzeum Évkönyve. Győr. 1965. Győr-Sopronmegyei Nyomda. Győr.

Schnell Erzsébet

Halmai - Novák: Farmakognózia
c. könyvet illusztrálta
Dijarott

A nép magyar könyv, 1963 32 old.

Schnell Georg Gottlieb

rajztanító

Brassóban 1830.–1842

lásd Bielz Graphik

22, 23, 28. l.

h.77

Müv. 1 köt. 8-ad r.

DINER-DÉNES

József

Lionardo da Vinci

és a renaissance kialakulása.

Száztizenhárom szövegképpel, tizenhat melléklettel.

/Művészeti Könyvtár/

MDK

Schnell Pál pécsváradi ácsm.

1789. felszabadult Pécsett

Cserkuti A: Pécsi ácsok céhe. Pécsi Napló. 1913. nov. 30. 3-4. l.

Schnell Péter
ötöös
Magyarben
1653

l. Korrespblatt
1884. 34. l.

negges

C. 20

1 Röt. 8°

Hirschfeld

Otto

Epigraphische Nachlese

zum Corpus Inscriptionum Latinarum III

aus Dacien und Moesien.

(Aus dem Maihefte des Jahrganges 1874 der Sitzungsberichte der phil.-hist. Classe der Kais. Akademie der Wissenschaften (LXXVII. Bd., S. 363) besonders abgedruckt.)

MDK

Schneller

Posbtischel és Schneller alapitották a papai köedény gyárat a XVIII.sz.második felében.

Horváth Pápa 116.1.

Schneller Ferenc

magyar keramikus

l. Sikmagy Evans

Fo. l.

Teljes tisztelettel

ZÓLYOMI NÉPBANK
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

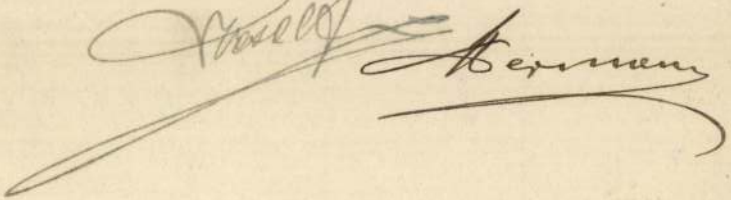

SCHNELLER István épitész M.D.K.

résztvett a pályázaton /megvétel 7000 Ft/

repr.

Társtervező: Schneller Vilmos

Bereenyey Pál: [illegible] A szabadonálló üzletház Tervpályázata

Magyar Építőművészet 1962/2 36-39.l.

Schnellbach Sándor
festő 1897

b

Éimisk 1930

88. l.

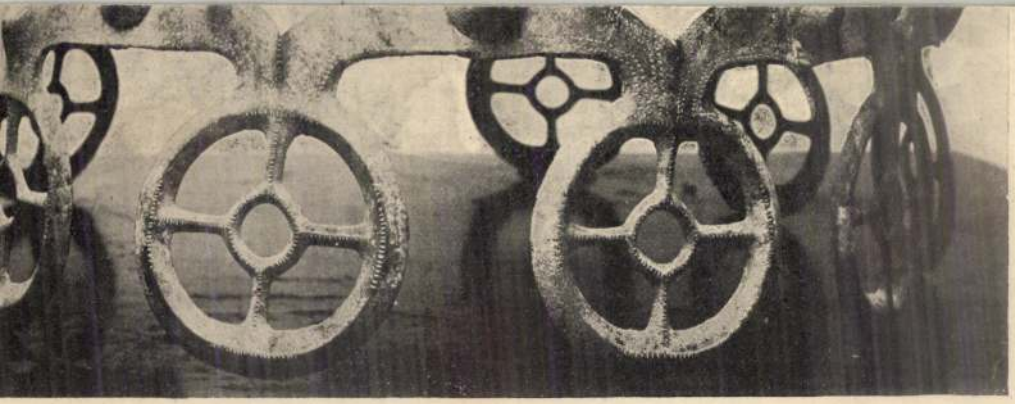

Schnelle

1802-ben Postl-schellel Pápán kemény cserépgyárat alapít.

P. Bertényi Ilona: A kecskeméti porcelán története
Bp. 1966
104. o.

Schneller

1802-ben egyik alapítója volt a pápai Kéményseprő gárdának.

P. Breslyénszky Ilona,
Ismerd meg a kéményseprőt, Bp. 1966,
104 l.

Schneller Ferenc

a holicsi gyár
kemenycserép osztályában dolgozott.

Csányi 1954

40. l.

M.D.K.

Franz Schneller, keramikus

1802-ben Johann Hospichal-lal /holicsi munkások/ gyári jellegü gyártással kisérleteknek. 239.o. Pápán

Kéry Bertalan: A pápai kemőnycserépgyár története. 235.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei.4.1965.Veszprém.Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. Veszprém.1965

M.D.K.

Schneller Franz,keramikus

1805-ben Pápára viszi Windschügel Karl August Holicsró
mint mintázót. 241.o.

Kéry Bertalan: A pápai keményceréppgyár története.
235.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei.4.1965.Veszp-
rém.Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága.
Veszprém.1965

M.D.K.

Schneller Franz, keramikus

A pápai keménycseréppgyárban dolgozott. Mintázó. Holicson "I.-ter Majolica-Modellieur" 1789-1794. és 1796-1802. között. 1802-ben Pápán, majd újra Holicson. 1805-ben újra Pápára ment. ideiglenes munkára. 271.o.

Kéry Bertalan: A pápai keménycsreépgyár története. 235.o.

A Veszprémi Megyei Múzeumok Közleményei. 4. 1965. Veszprém. Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. Veszprém. 1965

M.D.K.

Schneller Ferenc, keramikus

1789 óta dolgozott Holicson. "Ier Majolica-~~Modell~~ Modeiller". 1802-ben Pápán van 1804-ben iratokban, mint "Porcellanae Fabricans Papensis" szerepelt. De csak 1805 júliusban lépett ki Holics kötelékéből. 222.o.

Mihalik Sándor: Dunántúli keramikus családok. 221.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 4. 1965. Veszprém. Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. Veszprém. 1965

Schneller Ferenc, keramikus

1802-ben otthagyja a holicsi kőedénygyárat, ahol a kőedényrészlegben dolgozott és Postbichal Jánossal Pápán kisérletezik egy gyár alapitásával. Ő egy holicsi pék fia volt. 169.o. Mintázó volt Holicson, de visszatért oda és csak 1805-ben megy ujra Pápára.

Mihalik Sándor: Pápai kőedény és porcelán kisérletek 169.o.

Folia Archaeologica, XV. 1963. Bpest. Képzőmüv. Alap Kiadóváll. Bp

Dr. Schneller K. V.-né Wabrosch Berta

A Stúdió Aagja

Abudapesti pedagógusok képzőművén stúdiója 1953-1963
Bev. Vajkai Aurél Bp. 1963.
39.-

M.D.K.

Franz Schneller, keramikus

1804. júl. végén elhagyta Holicsot és a pápai kerámia gyárban ment. 74. o.

Mihalik Sándor: A Windschügl család szerepe a magyar kerámiagyártásban. 74. o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 3. Veszprém 1965

Schneller kártya

Ex libris - rézkarc

Ábrahám Rafael ex libris és kisgrafi-
ka kiáll
Orsk 1965
Katalógus: Bálly Pál

Schneller Károly

Ex libris - rez karc

Schneller Vilmos

a miskolci Tiszai pályaudvar 1968-as tervpályázatán megvételben ré szesült 4.sz. pályamü egyik épitész-tervezője.

Molnár Péter: A miskolci Tiszai pályaudvar tervpályázata, 1968. - Magyar Épitőmüvészet, 1969.2.sz. 3.l.

Schneller Vilmos

tervei alapján állították helyre Tihanyban a Varga Nolán féle házat, berendezésével együtt.

Horler Miklós: Az Országos Müemléki Felügyelőség építészeti helyreállitásai /1963-1966/. Magyar müemlékvédelem 1963-1966. Bp. 1969. Akadémiai k., 289 l., 369 kép, 229-247. l.

246. l.

Schneller V.,

Csek István, Mendele F. és Waigand Mária tervezte a Tihany, Kossuth n. 13 sz. lakóház teljes helyre-állítását (tejivó). 1966-ban tényült el.

280. l.

Schneller V.,

Csch István, Mendele F. és Waigand M. tervezte a tihanyi ún. Vazga Jolán-ban teljes helyreállítását múzeumi célra. 1965-66-ban kérült el.

Csch István: Népi és ipari műemlékeink védelme /1963-1966/. Magyar műemlékvédelem 1963-1966. Bp. 1969. Akadémiai k., 289 l., 369 kép, 269-281. l.

280. l.

Schneller Vilmos

építésmésnök, – Cseh István, Mendele Ferenc, Waigand Mária

tervezte a tihanyi Vanga Jolán ház helyreállítását. Ők tervezték Tihanyban a Kossuth u. 13. sz. hekóház helyreállítását is. Cseh István ~~tu~~ műveszte a Vanga Jolán féle házon a munkákat.

Cseh István: Népi és ipari müemlékeink védelme /1963-1966/. Magyar müemlékvédelem 1963-1966. Bp. 1969. Akadémiai k., 289 l., 369 kép, 269-281. l.

272-, 281-l.

Schneller Vilmos, építész

A bőven illusztrált ismertetés
nevzője.

↓

Schneller Vilmos: A szolnoki új pályaudvar
1270-1276.

Élet és Tudomány, kp. 1975. júl. 4. XXX/24.

Schneller Vilmos

tervei alapján alakitották át a Tihonyi Varga Jolán féle házat 1964.

Dercsényi Dezső, Entz Géza stb.: Magyar müemlékvédelem 1963-66. Budapest 1969.

2461

Schneller Vilmos

A Somogy megyei Tanács Tervező Vállalat építésze Egyed Tibor,
A Győri Tervező Vállalat építésze Horváth Andor,
A Perbáli Egyetértés Mezőgazdasági Termelőszövetkezet építésze Maros Tamás,
A MÁV Tervező Intézete építésze Schneller Vilmos,
A Lakó és Kommunális Épületeket Tervező Vállalat építésze Zoltai István, az Ybl Miklós-dij III. fokozatát kapták, -közli a lap "Dijak, kitüntetések - 1976" cimmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. ápr. 3.
XX. évf. 14. sz. 8. lap.

Schneller Vilmos

A szolnoki MAV pályaudvar előtti térplasztikai építésze Schneller Vilmos.

--------:Köztéri munkák.

Művészet, 1977. junius - 48.oldal.

Schneller Vilmos, [építész]

l.: Schömer Ervin

– : A felszabadulás 5.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. ápr. 2.

Schneller Vilmos

Lugossy Mária portréi

Magyar Remekek, 1986. IX. 9.

Schneller István építész

KOMOR Vilma: Budapest karakterét is meg kelló óvni [beszélgetés Schneller Istvánnal]. = Magyar Nemzet, LV.évf.146.sz.1992.junius 22. 5.p.

Schneller István--

Budapest-urbanisztikai

és Párizs egyik nagy nevezetességévé. Mert még Liszt Ferenc mellé állítva sem lehet *Munkácsy* Mihályról azt mondani: *második szor...* Volt tíz-tizenöt év, mikor *Munkácsy* Mihály nimbusza, népszerűsége, érdekessége semmivel sem volt kisebb annál a nimbusznál, amelyre Hans *Makart* tett szert Bécsben.

Egy bizonyos: sikerült neki a festést olyan mértékben a tömegérdeklődés centrumába állítani, mint előtte és utána sokáig senkinek. Egymást követték képei, amelyek nagy társasági események voltak: de megmozgatták Párizs külvárosait is. Kivált, amióta nagy bibliai képeit festette: valóban sort állottak az emberek hosszú órákon át, hogy azután néhány percre megállhassanak a Munkácsy-kép előtt. Mindig volt heves ellenzéke, de volt sok lelkes apostola is: és a tömegsiker valószínűtlenül hosszu ideig hű maradt hozzá. A kis magyar vidéki asztalosinas, aki a harmincon innen meghódítja Párizst: ez olyan karrier, amely alig kisebb, mint *János vitéz* nagy utja *Petőfi* Sándor fantáziájának birodalmában. Alig indult el: és képeit befejezetlenül vásárolták meg nagy amerikai gyüjtők. Harmincadik éve körül járt, amikor Párizs első műkereskedője *évi százezer aranyfrankért váltotta magához a*

A fogyatékosságok, törések és hiányok mellett ezentúl és ezenfelül is vannak egészen elsőrendű kvalitások a Munkácsy-kompozíciókban. Még azokon is, amelyek már a fáradt korszakban készültek. Amikor bizonytalanná vált keze és a szellemi elborulás felé vitt az útja.

★

Harsányi Zsolt az embert és nem a festőt akarja megjeleníteni nagy regényének három kötetében. Az esztétikai értékelések elől kitér és az emberi dokumentumokat gyüjti össze. Nagy lelkiismeretességgel, pedáns pontosság-

Expressz b
három divatos
Pierre Benoit, Jacques Deval, Cha

Párizs, december.

Az ember természetében rejlik, hogy kíváncsi azokra, akik szivo hölgyével viszonyt folytatnak. Érdeklődik iránttuk. Szereti megnézni, milyen színü a szemük, jó tár-

Ortel. Redv. et Cont. I. 54.

(Belgrad, 1521.)

„ BELGRADUM." Alól: „ Contrafactur der Stadt und Vestung Griechisch Weissenburg vom Türckē eingenomēn. Añō. 1521."

Felmagyarázat a felső bal sarokban.

Látkép, az előtérben hajókkal, balról egy csapattal.

Méreti 25·9 : 16 cm.

Ortel. Rediv. et Cont. I. 59.

(Bécs, 1529.)

„WIEN."
Alól: „Conterfactur wie die Hauptstad Wien in Österreich vom Türcken ist belegert gewest. Anno. 1529."
Alól a jobb sarokban a jelmagyarázat. – a-s.
Látkép, a háttérben a város, az előtérben a török tábor.

Mérései 26·5: 15·6 cm.

Ortel. Rediv. et. Cons. I. 109.

Békésgyula

Békés.
Gyula (~~Békéscsaba~~), 1566.

A kép alatt: „WAHRE Conterfactur der Stadt ~~Gyula~~ GYVLA, wie die vom Türcken eingenomen worden. Anno. 1566."

A felső jobb sarokban a jelmagyarázat, A–G betűk alatt.

Látkép, középütt a város, az előtérben a török sátrak, jobbra csata. /

Méretei 26·5 : 16·2 cm.

Ortelius Rediv. et Cons. I. 250.

(Buda megszállása, 1598.)

"Contrafactur der Haubtstad

OFEN

in Vngern, wie die von den Christē belegert gewest.
Ano. 1598. Mens: Octobri: "

Középterében a város, az előterében sátortábor.
Magyarázat az alsó jobb sarokban 2 oszlopban (A – O. alatt).

Méretei 26 : 15·7 cm.

Ortelius Rediv. et Cont. I. 322.

(Buda és Pest, 1602.)

„Wahre Conterfactur der Stadt OFEN vnd PEST, wie es von den Christen belegert worden. Anno 1602."

Látkép, a Dunában hajókkal. A tábor a háttérben. Magyarázat az alsó bal sarokban (A–M. alatt.)

Méretei 25·8 : 15·7 cm.

Ortelius Rediv. et Cont. I. 204. (193).

„Wahre Conterfactor der Voestung

ERLA

in Ober Vngern, wie die vom Tvrcken belegert worden. Anno Chī. 1596."

A középtérben a vár, köröskörül az ostromló ágyúk stb. Felmagyarázat az alsó jobb sarokban.

Méretei 26·4 : 15·8 cm.

Ortelius Red. et Cont. I. 175.(i.)

(Esztergomnál csata, 1595.)

„Wahre Contrafactur der Belegerung
GRAN,
Sampt der Schlacht so darbei geschehen.
Den 3. Augusti. Anno. 1595."

A város és vár látképe a háttérben balra.
Magyarázat a felső jobb sarokban: A–Z betűk és ő jel alatt."

Méretei 26·4 : 16 cm.

Ortelius Cont. II. 81.

(Érsekújvár.)

„Fortalitium Neuheusel â Cæsare Ferdinando 1. erectum in Ungaria".

Látkép; a város a középtérben, alatta: „Neuhausel".

Jobb sarokban 2. alak. Costume

Méretei 17·6 : 13·8 cm.

Signat. alól jobbra: „Ξ fecit".

Ortelius Cont. II. 278.

(Érsekújvár ostroma, 1663.)

Látképe a középterben fekvő városnak s a körösző-
ül felállított csapatoknak, sátraknak, működő ágyúknak,
mindezek megnevezésével.

Külön térképe az alsó jobb sarokban: a Duna
magyarországi felsőfolyásának térképe.

Jelmagyarázat a felső jobb sarokban (A – R.)

Méretei 27·2 : 18 cm.

Ostel. Rediv. et Cont. I. 140.

(Fülek ostroma, 1593.)

„ Conterfactur der Voestung Villeck, wie die von den Christen belegert vnd eröbert. Anno. 1593. Mensae Nouembis. "

Jelmagyarázat az alsó jobb sarokban. A–L.

Méretei 26.3: 15.7 cm.

Ortel. Rediv. et Cont. I. 153.

(Győr ostroma, 1594.)

„Wahre Contrafactur der Vestung RAAB in Vngern, wie die vom Türcken belegert gewest. Im 1594. Jahr."

Jobbra középütt a város látképe, körös körül a tábor. Felmagyarázat a felső bal sarokban A–M betűk alatt.

Méretei 26·4 : 15·7.

Ortelius Rediv. et Cons. I. 233.

(Győr visszafoglalása, 1598.)

„Conterfactur der Vestung RAAB, wie die von den Christen widerumb erobert vnd eingenomen. Ao. 1598. den 29 Mertz."

Középütt a város; az előtérben rendezett csapatok bevonulása.

Felmagyarázat a felső bal sarokban (A – V. alatt.)

Méretei 26·3 : 16 cm.

Ortelius Rediv. et Cont. I. 199.

„Conterfactvr wie

HATWAN

mit Geschtvrmeter Handt eröbert vnd eingenom̄en worden. Den 3. September · Anno Dm̄i. 1596."

Felmagzarázat a felső jobb sarokban (A – S.)

Méretei 26·3 : 15·7.

Ortelius Rediv. et Cont. I. 299.

« Wahre Contrafactur der Belegerung der Vöestung

CANISCHA,

in nider Vngern. Anno Chr. 1601.«

Látkép, ék ok égő házakkal és egyes lovas és gyalog katonákkal.

Magyarázat az alsó bal sarokban (A–Z és ♀ alatt).

Méretei 26·5 : 15·8 cm.

Ortelius Rediv. et Cont. I. 301.

„Abris der Execvtion, dero Personen, so

KANISCHA vñ BABOTSHA

dē Tvrckē vebergeben haben Añ: 1601."

Paradeiser.

Két kép:
I. Lefejezés és sulykolással kivégzés
II. akasztás és nyakazás.

A háttérben egyes házak.
Imagyarázat fenn középütt (A – F. alatt).

Méretei 26.5. 16 cm.

Ortelius Cont. II. Várak: A.

(Kassa.)

Képjegyzékben

a példányból

hiányzik,

Ortelius Cont. II. 65.

„Civitas Cassovia' in Ungaria Superiori."

Látkép, a város a középtérben, fölötte: „Cassau" fölirat.

Méretei 17 : 13·5 cm.

Előt két alak, jó costumeok

Signat. alól jobbra: „Ξ fecit."

Ortel. Rediv. et Cont: I. 154.

„Conterfactur der Vestung

COMORRA,

wie die vom Turcken belegert gewest so Anno Dñi. 1594."

Magyarázat az alsó jobb sarokban. A–H.

Méretei 26·3: 16 cm.

Ortelius Cont. II. 187.

„Fortalitium

Kis-Kallo

in Vngariâ renumitum."

Látkép, a város a középtérben, fölötte: „Kallo"
fölirat.

2. pompeji alak.

Méretei 17·1 : 13·6 cm.

Signat. alól jobbra: „ℒ fec."

~~Ortelius der Vestun~~

Ortelius Cont. II. 312.

„Abbildung der Vestung

Canischa,

welche den 27. Aprill 1664 von den Christen Ver-
geblich belägert worden."

Látkép. A város a középpontban. Körülötte rendezett lovas és gyalog csapatok. A felső bal sarokban gr. „Stroxzÿ"; jobbról gr. Hohenlohe, az alsó bal sarokban Zrinyi, jobbról is a magyar tábor megjelölése.

Jelmagyarázat az alsó jobb sarokban (A–R.)

Mérete: 25·3 : 15·9 cm.

Sign. alól jobbra: „I. fecit."

Ortelius Cons. II. 351.

„Abbildung des harten treffens bey

Lewentz

mit den Türcken den 9/19. Juli 1664.

Az előtérben az ütközet, hátrább, balra „LEWENTZ"
látképe.

Méretei 25·2 : 15·8 cm.

Sign. Alól jobbra: „E. fecit."

Ortelius Cont. II. 290.

(Léva).

„Munimentum Leva germanice Lewentz in Vngariâ â Cásare Rudolfo Secundô Cxstructum."

Látkép. A város fölött „Lewentz" fölirat.

Méretei 16·9 : 13·1 cm.

Sign. alól jobbra: „Ł fecit."

Paulus Fürst Excudit

Ortelius Rediv. et Cont. I. 247.

(Nagyvárad elfoglalása, 1598.)

„Wahre Contrafactur der Vestung
Gros Waradein,
in ober Vngeř, wie die vom Türcken belegret gewest.
Año. 1598."

Középtérben a város égő házakkal; az előtérben a sátortábor.

Imagyarázat a felső jobb sarokban (A–P. alatt.)

Méretei 26·3 : 15·3 cm.

~~Ortelius (Rediv. et) Cont. T. XIII~~

Ortelius Cont. II. Várak : B.

Németujvár.

„Abbildung der Vöstung
GISZING
in Ungarn. 1665."

Látkép ; a vár közepén, dombtetőn.

Méretei 18·5 : 13·2 cm.

Alól jobbra : „E. fecit."

Ortelius Cont. T. Várak : C.

"Abbildung der Vöstung Nembti in Ungarn.
1665."

Látkép ; a vár a közép-határban.

Méretei 18·5 : 13·2 cm.

Alól jobbra : „E. f."

Ortelius Cont. II. 30i.

(Nyitra, 1664.)

Látkép. Előtereben a „NEUTRA FLUS," középtérben jobbra a város, hátrább balra a vár.

Mérték 28·3 : 15·6 cm.

Ortel. Rediv. et Cont. ... I. 137.

„Wahre Contrafactur der Belegerung

Palotta und Vesperin

in Vngern. Anno Chri. 1593. Mense Octob.“

„Az előterben a török tábor, ágyúzás; középütt Palota látképe; a felső s bal sarokban, külön keretben Veszprém, látképe s alatta az egész kép jmagyarázata. {„Vesperin“}

Méretei: 26·1 : 16 cm.
Veszprémé külön: 10·4 : 3·9 cm.

Ortelius Rediv. et Cont. I. 20i.

„Abris der Belegerung

PETRINA IN CRABATEN,

auch wie es die Cristen widerumb entsetzt haben.
Ano. 1596. Den 20. Septembris."

A hátsó középterében a vár; körös körül, a Kulpa mindkét partján az ostromló tábor.

Felmagasaírat az alsó jobb sarokban (A–O.)

Méretei 26·3 : 15·8 cm.

Ortelius Red. et Cons. I. 220.

„Wahre Contrafactur der Vestung

PAPA

in Vngrn, wie die von dē Christen erobert vnd eingenomen. Anno 1597. den 19. Augusty."

Közép-háttérben a város és az égő vár; körös-körül az ostromló tábor.

Magyarázat az alsó fölső sorokban (A–K.)

Méretei 26·2 : 15·8 cm.

Ortelius Cont. II. 75.

„Possonium"

Vulgò Presburg."

Látkép; középtérben a város, fölötte „Presburg" felirat

Jelmagyarázat a felső bal sarokban. A – I.

Méretei 17·5 : 13·7 cm.

Signat. alól jobbra: „Ł fecit."

Ortelius Const. II. 30i.

(Pécs égése, 1664.)

Látkép. Fent „FÜNFKIRCHEN" felirat; a falak 4 kapujának megnevezése; balra a malomárok (Mühlbach), az elővárosban a török „templom" és jezsuita kolostor; alól jobbra Hohenlohe gr. ágyúinak megjelölése.

Mérete 19·2 : 13·5 cm.

Sign. alól jobbra „L. fecit."

Ortelius Cont. II. 289.

(Pozsony, 1663.)

Látkép, előtérben a Duna, középütt Pozsony, balra a kir. várral. – Felül középütt az osztrák czimer.
Fent balról és jobbról szalagon: „Eigentlicher Grundriss des Königl: haubt: und Residenz Schloss sambt der Statt Prespurg in Nieder Vngarn, wie selbige Anno 1663 ... stb" fölirat.

Jelmagyarázat alól (A–W-alatt).

Méretei 37 : 24 cm.

Sign. alól jobbra: „Ꝑ fecit."
A metszet alján balra „Paulus Fürst Ex."

Orrelius Cont. II. Várak : D.

„Abbildung der Vöstung Rechnitz in Ungarn 1665."

Látkép; a város a középterben; az előtér szőllőföld; a hátterben dombok.

Méretei 18·4 : 13·7 cm.

Signat.: „E."

Ortelius Cont. II. 339.

" Schlacht, bey

St. Gotthart

an der Rab in Nidter Vngern den Augusti
1664."

Csatakép. Felső jobb sarkában Térkép (Vas, Veszprém, Fehér, Somogy m. — Balaton nagyobb felével).

Felmagyarázás (csapatok megnevezése) a felső bal sarokban (1–15 sz. a.)

Méretei 30·5 : 17·4 cm.

Ortelius Cont. II. 212.

„Vrbs & fortalitium

Zatmaria

in Vngaria munitum â Rudolfo II."

Látkép; a város a középtérben, fölötte:
„Zatmar" fölirat.

Z alatt.

Méretei 17: 13·6 cm.

Signat. alól jobbra: „Ξ fecit".

Ortelius Cont. II. 197.

„Wahre Abbildung des Starcken Granitzhaus, neben der Neven Vestung

Serinwar.

Aº 1664".

„Vestung Canisa" külön, alól jobbra.

Látkép. „Die Stadt Serinwar" a középtérben balról kezdődve; jobbra ovalis keretben Zrinyi arczképe

„Sors bona nihil aliud" körirattal.

Felmagyarázat a felső jobb sarokban (A–P. alatt.)

Méretei 26 : 15·1 cm.

Signat. alól jobbra (Kanizsától balra): „Ꝑ fecit".

Ortelius Cons. II. Várak. H.

„Abbildung der Vöstung Sengrot in Ungarn 1665."

Látkép.

Méretei 18·5 : 13·2 cm.

Signat. alól jobbra: „L. f."

Ortelius Cont. II. várak : 9.

„Abbildung der Vöstung Sendrae in Ungarn 1665."

Látkép.

Méretei 18·6 : 13·8 cm.

Signat. alól jobbra: „ Ł f."

Ortelius Cont. II. Várak: F.

„Abbildung der Vöstung Sacmar in Ungarn 1665."

Látkép.

Méretei 18·3 : 13·4 cm.

Signat. alól jobbra „Ef."

Ortelius Cons. II. Várak : E.

"Abbildung der Vöstung Sadtwar in Ungarn
1665."

Látkép; az előterben szigetlakozzon a vár.

Méretei 18·7 : 13·2 cm.

Signat. alól jobbra : „ E. "

Ortelius Rediv. et Cont. I. 294.

(Székesfehérvár, 1601.)

„Wahre Contrafactur der königlichen Stat

STVLWEISENBVRG,

wie die von Christen erobert worden. Anno. 1601. den 20. Septē."

Középütt a város látképe, jobbról az előtérben sátortábor.

Magyarázat az alsó bal sarokban (A–T. alatt.)

Méretei 26·5 : 15·9 cm.

Ortel. Rediv. et. Cont. I. 133.

" Contrafactur der Schlacht vnd Siegs,
so die Christen vor S

Sysegk

in Crabatien, wider die Turckē erhalten.
Ano 1593. den 22. Junij."

Jelmagyarázat az alsó bal sarokban: A–N betűk alatt.

Méretei 26·3 : 15·7 cm.

N. K^{a} (?)

Ortel. Rediv. et Cont. I. 84.

(Szolnok elfoglalása, 1552.)

„WAHRE Contrafactur der Vestung Zolnock wie die vom Türcken belegert vñ eingenomen. Aº 1552."
A jelmagyarázat a felső bal sarokban. A–K.

Méretei 25·8 : 16·3 cm.

Ortel. Redit. et Cons. I. 111.

(Szigetvár, 1566.)

„WAHRE Conterfactur der Belagerung der Vöstung ZIGETH, wie die vom Türcken erobert. Anno. Chr. 1566."

Jelmagyarázat az alsó jobb sarokban. A–K.

Méretei 26 : 17 cm.

Ortelius Redv. et Cont. I. 182.

„Abriss der Belegrung TERGOVIST vnd der Schlacht so vom Fe von Sibenbrgn geschehen. Ano. 1595. Mense Octob."

Jelmagyarázat az alsó bal sarokban A–Eg. betűk alatt.

Méretei 26·3 : 15·9 cm.

Ortel. Rediv. et Cont. I. 98.

(Tokaj, 1565.)

„WAHRE Contrafactur der Vöestung Tockay, in ober Vngern wie die herr Schwendi erobert. Año. 1565."

Felmagarázat a felső bal sarokban. A. F.

Méretei 25·8 : 15·8 cm.

Ortelius Rediv. et Cont. I. 195.

" Conterfactur, wie die Vöstung

TEMESWAR

vom Fürsten aus Sibenbürgē belegert gewest.
Anno. 1596. Mense Junij "

Ostrom.

Jelmagyarázat az alsó jobb sarokban. (A – N.)

Méretei 26 : 15.3 cm.

Ortelius Rediv. et Cont. I. 215.

(Tata, 1597.)

„Conterfactor der Voestung
TOTTIS,
wie die von den Christen ist erobert worden.
1597. Mense Mayo."

A közép-háttérben kissé balra a vár; az előtérben a sereg.

Jelmagyarázat a felső jobb sarokban (A – R).

Méretei 26 : 15·4 cm.

Ortelius Rediv. et Cont. I. 258.

„Abris der Victorien vnd Beyd so die
Frey Hayducken bey

TOLNA,

erlangt v eröbert haben. Anno. 1596. den 22 Junÿ."

Felmagyarázat felül középen 2 oszlopban (A–K alatt).

Méretei 26·5 : 16 cm.

Ortelius Cont. II. Várak: I.

„Abbildung der Vöstung Verebel in Ungarn 1665".

Látkép.

Méretei 18.5 : 13.6 cm.

Signat. alól jobbra „Ł".

Ortelius Rediv. et Cont. I. 227.

« Wahre Conterfactur der Stat

WAITZEN,

sampt den Scharmützeln, so darbei geschehen sind. Año. 1597. Mense Octob: "

A előtérben a Duna túlsó partján Vácz, hátrább az egész képen csapatok.

Felmagyarázat fölül, 5 oszlopban. (A – Z. 1–6. alatt).

Méretei 26·3 : 15·7 cm.

Ortelius Rediv. et Const. I. ~~179~~ 197 (197).

" Wahre Contrafactur der Vöstung

VIZZEGRAD

oder Blindendenburg in Vngern. vō den Christē belegert. Im 1595. Jar.

Jelmagyarázat az alsó bal sarokban. (A–G.)

Méretei 26.4 : 15.6 cm.

Ortelius Cont. II. 287.

(Zrinyi Péter.)

„ Com: Petervs perp: à Zrinio, S.C.Rq, M. Cons:
Cubic. Camp: Mil: Colon. necnon Conf: Goat: Praes:
Slvin et Vzkokorum Sihlbergen svp. Capitan: "

Mellrép, ov. ker. Alakja (a kereten belül) a
jelmondat: „Vincere avt mori"

Méretei 10·4: 14 cm.

Sign. alól jobbra: „Lucas Schmit. fc:"

Ortelius Cont. π. Arczk. IX. 3.

„Com. Petrs Perp. ā

Zrinio.

S. C. Rq̄ M. Cons. Cubic. Camp. mil. Colon. nec non Conf. Croat. Praef. Sluin et Vzkokorum Sihlbergen sup. Capitan."

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. 288.

Zrinyi

" Graff Peter Serin

Schlegt die Türcken in Croatien den 16. October 1663. sampt dem Landtäffelein der selben gegent!

Térkép, balra lovas csapatokkal.

Magyarország.

Méretei 30 : 8·2 cm.

Ortel. Cons. π. 291 (288).

« Graff Nicolaus
Serinj

Schlegt und Jagt die Türcken und Tartern
wider über die Muhr den 17. November. 1663.

Térkép, jobbra „Vöstung Serinwar"-ral.
Az elöterben az üldözött és üldöző csapatok 5 osztáza.

Méretei 30 : 8·4 cm.

Ortelius Cont. II. 286.

(Zrínyi Miklós II.)

„Illustris. ac Generosus Dominus Dominus Comes Nicolaus Comes Perpetuus â Zrinos S.C.M. Cons. Cubicul: Campi Milit. Colonell. necnon Cons: Croat: Praes. Sluin et Vzkokorum Sihlbergen sup. Capitan".

Mellrép, ov. ker. Alatta (a keretén belül) jelmondata: Sors bona, nihil aliud" (németül is).

Méretei 10·4 : 19·2 cm.

Sign. alól jobbra: „Lucas Schnitzer Scul:"

Ortelius Cons. II. Arczk. V. 9.

„ C.om Nicolaj â Zrinio, Eq. Aur. Reg. Dal. Cro. et Sclav. Banj Agaz. Reg. in H. Mar. Com. Szal. et Sim. Sup. Com. Conf. Reg. Sclav. Colap. Sup. nec non Praef. Legrat. et totij ins. Murak. Haer. Cap. S. C. Rqq M. Cons. Cam."

Mellkép, mérete: 5·5 : 7 cm.

Orselius Redivivus et Cont. ... I. 112.

(Zrínyi, a szigeti hős.)

Mellkép, ovális. Körirata: „NICOLAUS GRAVE-VON SERIN. OBRISTER ZV SIGETH I VNGERN."
Alól: „Occubuit VII. Septe: Aº M.D.LXVI."

Méretei 11·9 : 15·4 cm.

Ortelius Cons. II. Archk. IX. 2.

" Sephanus

Zichy

de Zichy D. in Carleburg, S. Nicolo et S. C. Rõ. M. Cons. Cam. Vngãe. Praef. et S. Coronae Conservator."

Mellrép, méreti 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. T. Archk. V-3.

" Com. Francisc,

Vesselení

de Hadad, perpet. de Muran, adminst.
Praes. Filek. S.C. Rap Cons. Cam. et Reg.
Hung. Palatin."

Mellrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. ~~XIII. III.~~ IX. 5.

" Com: Adamus

Vesseleni

de Hadad, perpet. de Muran, S. C. Rqz M. Praes. Filek. Sup. Capitaneus".

Mellkép, méretei 5.5: 7 cm.

Ortelius Cons. II. Arckh. II. 2.

„ Illustrissimus ac Generosissimus Dñus Dñus S. R. Imp.ï Comes à

Waldek

Exercitusq. è Circulis Imp.ï contra Turcas in Ungariam missi p. t. Campi Mareschalli Locumtenens".

Metszet, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. VI. 6.

„Paulus

Vadasi,

S. C. Rqz M. levis Equit: Colonellus et Praesidij Filecki: vice Capitaneus".

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. T. Archk. IV. 8.

„Johan Wilhelm

Voigt ab Thunoldstein

~~ab~~ S. C. M. Militiae Gen. Vice Mareschallj et Colonellj"

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Won Somr. F.

Ortelius Cont. II. Arch. III. 2.

« Olivers Liber Baro de

Wallis

Sac. Coes. Maiestatis Peditum Colonellus.«

Mellrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. π. Arckh. I. 5.

„Dñ. Dn. Ernestus Dñ:

de Thraun,

ad Meisse, Praunsperg, Wolfpässing etpockel
S.C.M.C. ärebs bel: cons. vigil praef. gen. colonell."

Mellékép, méretei 5·5: 7 cm.

Ortel. Rediv. et Cont. I. 145.

Christoph Freiherr zu

TEVFFENPACH

Krigsob: in Ungern "(Körirat:)
Selmondat: „Virtute duce comite fortuna".
Mellrép, ovalis keretben.

Méretei 11·8 : 15·3 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. III. 6.

„Wolf Matthias

Teüffel,

L.B. in Gundersdorf, D. de Pitten et Frôschdorf, S.C.M. Colonelly duarum Legionum Pedestris et Equestr."

Mellrép, mérete 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. XI. 7.

„Joannes Törös

S. C. Rqm M: Camerae Hung. Cons. et ad Princ: Transÿl Ablegatus."

Mellkép, méretei 5-5 : 7 cm.

Ortelius Cons. II. Arzk. VIII. 6.

„ Georgius Rudolphus Baro
à Schridau.
S.C. Rqs Majestatis Equitum Colonellus"

Mellrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. VIII. 7.

„Rudolph

Schm̄it â Schwarzenhorn,

S.S.C.C. ac R.R.M.M. Fer. II. et III. perañ: XV. ad port. Ottom. Residentis munere functus Con: Bet. Sÿlvarumq; inf. Aust. Praefect;"

Mellkép, méréti 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. IX. 9.

„Stephanus Sentpeteri

de Budafalua, S.C. Rgn M. vice Colonellus
et Burgravius Cashoviensis."

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arckh. III. i.

„ Lucas Baro â Spick, Sac. Coes. Regiaeque Maiest. Peditum Colonelly et General. Vigil. Praefectus."

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. III. 5.

„ Generosissimus L. Baro de

Spare,

S. C. Rqs Maj. Generalis, Campi Mare-
schallus locumtenens."

Mellrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. IV. 1.

„Johan. Lib. Baro

Sporck,

Sac. Caes. Regiaeque Maj: Gen. Campi Vice-Mareschalls Equitumqs Colonells."

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arch. IV. S.

„ Bartholomaeus à

Strasoldo,

Sac. Caes. Regiaeq. Maiest. Peditum Colonellus".

Mellrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. IV. 6.

„Sforza Pallavicino,

Com. de Stroppa, L. B. in Gignod,
S. C. Rgz M. Equit. Colonellus."

Mellkép, méretei 5.5.7 cm.

Ortelius Cons. π. Arczk. W. 9.

. Petrus Comes de

Strozzi,

S. Caes. Rqs Maj. Generalis Campi Marsch:
locumtenens."

Mellrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. v. 4.

"Georgs Szelepcheny electz Eppus Ecctae Nittri. lociqz eiusdem Com. perp. S.C. Rqz M. Cons. ac per inclyt. Reg. H. Aulae eiusd. cancr".

Mellkép, méretei 5.5: 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. VI. 7.

„Gasper Zunyogh

de Fesenicze et in Budensi Comit. Gömöriensis Sup: Comes, S. C. Rg̃ M. Consiliariȝ."

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arzt. VII. 7.

„Martinus Spazay,

S. C. Rq̃ M. Capitaneus Comarius".

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Orsel. Rediv. et Cont. I. i. (2).

Sziléziai herczeg.

„CHRISTIANVS dux Silesiae Lignicensis Brecensis et Wolaviensis etc."

Mellkép, ovalis keretben, alatta:
„So sieht des landes Haupt von Ligenitzshem Namen" kezdetű s „.... zu keiner zeit vergehn" végződésű 8 soros vers „M.M" jelzéssel.

Méretei 14 : 18.3 cm.

M. v. Sommer F.

Ortel. Rediv. et Cons. I. 97.

(Schwendi F.)

Körirat: LASARVS von Schwendi Freyherr zv Hohenlandsberg."

Alól: „Grêca Fide omnia gerenda".

Mellrép, ovalis keretben.

Méretei 13 : 15·8 cm.

Ortelius Rediv. et Cont. I. 276.

„Adolphs Grave vnd Herr zu

SCHWARCZENBERG

Ka: Mai: Krigsobrist:" (Körirat.)

Mellkép, ov. ker. Alatta (a kereten belül):
Occvbvit XXIX. Jvlii A° M.D.C."

Méretei 12: 15·3 cm.

Ortelius Rediv. et Cons. I. 338.

„Carl Ludwig Grave zu

SVLTZ,

Landg: Clegov. etc. K: M: Krigsrat. v Obrist."
(Körirat.)

Mellkép, ov. ker. Alatta (a keresen belül) a jelmondat: „Marte et arte".

Méretei 12: 15.4 cm.

Ortelius Cont. T. Archi. I. 9.

„Johan: Reichardus Com. à

Starhenberg

Dn. in Wildtberg et Riedegg, S. C. Reg. M. Cam: cons. bell. general: Locumt. Ped. colonell."

Mellrép, mérets 5·5: 7 cm.

Ortelius Rediv. et Cons. I. 260.

„SOLIMANVS BASSA
von Ofen." (Kőrirat).

Mellrép, ov. ker. A kép alatt (a kereten belül):
„CAPT A CÆSAREANIS DIE XVII. AUG. 1599."

Méretei 12: 15 cm.

Ortel. Rediv. et Cont. I. 63.

(Szoliman.)

„Sulthan Solÿmanç Turckischer Kayser."

Mellkép.

Méretei: 12·5 : 20 cm.

Ortel. Rediv. et Cont. I. 175.(2.)

SINAN BASSA

Tyrckischer Veccier oder Kriegsobristen. (Körirat).

Mellkép, ov. ker. Alatta (a kereten belül): OBIIT AÑO. XCVI.

Méretei 12 : 15 cm.

Ortelius Ant. II. Arczk. XIII. 8.

„Paulus

Sereny de Kis Serenÿ,

S. C. Rq̀ M. Praes. Vÿvar: Partq̀ R. Hung.
Antemont. Vice Gen. Cap.“

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

M. V. S. Sculpt.

Ortelius Cont. II. 179.

" Georgius
RAKOCZII,

D.G. Princeps Transsylvaniae Moldaviae dux,
Comes palatinus Transalpinensis, Partium regni
Hungariae Dominus, et Siculorum Comes etc."
(A kép alatt.)

Mellkép, ovalis keretben.

Méretei 13 : 17 cm.

Ortelius Cons. II. Arczk. v. 8.

" Com. Ladislaj Rakoczij de Felseö Vadass
sup. ac. perp. Com. Comit. Saáronziensis."

Mellkép, méretei : 5·5 : 7 cm.

M. V. Somr. F.

Ortel. Rediv. et Cons. I. 120.

„RUDOLPHUS, II.

Römischer Keyser auch in Böheim und Ungern König. &."

Mellrép, ovális. Felirata, alól: „ADSIT ∞"

Méretei 12·4 : 15·8 cm.

Ortelius Rediv. et Cons. I. 244.

„ Melchior

von Redern

Ritter Freyherr in Fridland, Reichenberg vnd Seidenberg." (Körirat).

(Részt vett Nyárad ostromában — felgyújtatja a várost, 1598-ban).

Mellkép, ov. ker. — Felmondat (a kép alatt, a kereten belül): „NEC AVRO, NEC FERRO."

Méretei 12 : 15·3 cm.

Arselius Rediv. et Cont. I. 292.

„Virtuti Fortuna Comes.
Hermann Christoph RUESWORMB. Ka. Ma.
Kriegsrath und Feldmarschalt."

(L. Székesfehérvár ostrománál 1601. aug.)

Ovalis mellkép oszlopos keretben.

Méretei 11·2: 18·1 cm.

Arselius Cont. T. Arckh. T. 9.

„Imago Illustris^mi ac generosis. D. Domini
Ludovici Radwigy S Comitis
de Souches S Sac. Caes. Mais: Consiliarii
Aulico Bellici, ac generalis Marschally".

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cons. T. Arezk. XIII. 5.

„ Stephanus

Revai de Reva,

S. C. Rgs M. supremus Capitaneus in Tockaj."

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. XIII. 2.

" Ladislaus

Reva,

S. C. Rgn M. Consili. et per Hung. Exercit.
Comissarius Gener: "

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Artelius Cont. II. Arczk. VII. 8.

" Petrus Raikovics

S. C. Rqs M. Croatorum Colonellus. "

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arck. VII. § 6.

" Joannes Paraminski,

S. C. Pap. M. levis Armat. Equitum Colonel: "

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Redivivus.

Ortelius Cont · II. Arczk. I. 1.

„ Ioan: Christophorus Com: a

Puchaim,

S.C. Rqūe M: Cons. bel: Camer Gen: Campi Mare-
challus et sup: Capitan Comaro:"

Mellrép, méretei 5·5: 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. I. 7.

„Illustris^us ac Generosiss^s Dominus Dominus Adolph^s. Eric^v. Comes

à Buchaim^~

S. C. Maiest. Consiliar^s. Aulico-Bellicus. Camerar^s. General^s. Vigiliar^m. Praef^s. nec non proesidij Comorensis suprems Capitaneus."

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Archk. n. 5.

" Serenissimus ac Illustrissimus Princeps, Fortissimus Heros, D. Dom.

Philippus,

Comes Palatinus Rhein, Dux Bavariae, Jul. Cliv. et Mont: & Sac: Coes: Maiest. Militiae Equestris contra Turcam Generalis Locumtenens."

Mellrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cons. T. Arczk. XII. 9.

« Gabriel

Palochai

de Eadem Palocha Liber Baro."

Kelltrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. IX. 6.

„Nicolaus Pazmany

de Panasz perp. de Szetin et Litenczicz Eques Aur. S. C. Rqz M. Dapifer et Pocillator, nec non Praes: Wespremiensis sup. Capitaneus".

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arxk. VIII. 5.

" Stephanus
Palasthy.
S. C. Rgs Majestatis Colonellus."

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Redio. et Cont. I. 272.

„Nicolaus PALPHI Herr zu Orded vnd Biberspurg. Krigsobrist: ī Vngēr." (Körirat.

Mellkép, ov. ker. Alatta (a kereten belül): „Obüt XXIII. Martii A°. M.D.C."

Méretei 12 : 15.3 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. X. 3.

„Com. Joann:

Palffy ab Erdöd,

Comit. Comar. sup. Com. Eques Aur. S.C. Rq̄ue M. Cons. Cam. Cubic. R. in H. Mag: nec non S. Cor. H. Conservator.

Mellkép, méreti 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. v. 7.

„Com. Joannes Carolus

Palffij

ab Erdeod perpetuus in Detreko Domin, in Baijnocz, Stomfa et Mareck."

Mellkép, méreti 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. π. Arczk. v. 6.

„Paulꝫ Palffy ab Erdeod, perp. à Detrekö Com. Comit. arc. qꝫ Pos. sup. Cap. R. Hung. Palat. Ind. cum. S.C. Rqꝫ M. int. Cons. Cam. et per Hung. Locumt."

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. XII. 5.

"Com. Nicolaus

Palffy

ab Erdőt, perp. â veőröckő S. C. Rajs M. consil. Camer. et Cataphract. Colonells"

Mellkép, mérétei 5.5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. XII. §4.

„Com. Stephan:

Palffy ab Erdöd,

perp. à Veöröskö, Comit. Arc. qm Poson. Sub. Cap. S. C. Rqm M. Cons. Cam. et part. eiusdem R. Hung. Antemont. Gen. Praes. Vijvar. Sup. Can:"

Mellkép, méreti 5.5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. IX. 7.

" Andreas

Palffy.

Liber Baro, S. C. Rq̀ M. Croatorum Colonellus."

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. VII. 4.

„Nicolaus
Ostrosich de Gÿletincz,
Sacrae Regni Hungariae Coronae Conservator."

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. XII. 3.

„Paulus
Ostrozith
de Ghiletincz".

Mellrép, méretei 5.5 : 7 cm.

Ortelius Cont. T. Arch. XII. 2.

" Casparus

Orehoczy,

Dalmatiae Croatiae et Sclavoniae
Regnorum vice Banus."

Mellrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. XII. i.

" Georgius

Orosy S.C.

S.C. Rqn M. Personalis Praesentiae Regiae in Judicijs Locumt et Consil:

Mellkép, méretei 5.5: 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. XII. 5.

" Nicolaus

Nadany.

S. C. Rgn M. Praesidij Verebeliensis supremus Capitaneus".

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. V. 5.

„Com. Franc. de

Nadasd

perp: Terrae Fogaras, Comit. Castriferrei sup. Com. S.C. Rq M. Cons. Cam. Reg. Hungar. Cur. Judex."

Mellkép, méretei 5.5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arckh. VI. 5.

„Michael Vaivoda,
Valachiae Trasalpinae Haereditarij"

Mellrép, mereki 5-5 : 7 cm.

Ortelius Red. et Cont. I. 265.

„MICHAEL WEYWODT aus der Walachey".

Mellrép, ov. ker. A lép alatt (a fereten belül):
„Occubuit XVIII. Aug. A°. M.D.C.I."

Méretei 12·4 : 14·8 cm.

Ortelius Const. π. 277.

Mechmet

Bassa, Turcarum Tyranni Archistrategus"

Mellrép, ov. ker. Alakja (a kereten belül) Érsekujvár és környékének térképe táborral, közepén „Vestung N Neuheissel" felirattal.

Méretei 12·7 : 18·9 cm.

Signat. alól: „Paulus Fürst Excudit."

Ortel. Rediv. et Cont. I. 41.

(IV. Mohamed.)

„ MAHOMET, der Vierte dieses Namens und von dem Othomannischen Geschlechte, der Neunzehende Türkische Kayser."

Metéren 10.5 : 19.3 cm.

Ortel. Rediv. et Cont. I. 158.

„Svltan MAHVMET, III. vnd XV. Os-
manicrs Geschlechts, und Stammes.
Tvrkischer Keyser." (Körirat.)

Mellkép, ov. ker.
A kép alatt (a keretben belül) egy sor török írás.

Méretei 12 : 15·3 cm.

Ortel. Rediv. et Cont. I. 143.

„Von G.G. MATTHIAS Ertzhertzog
in Oesterreich, Hertz: in Burgund. &"

Mellkép, ovalis keretben; jelmondat: „Amat victoria curam." arczélben.

Méretei 10·6 : 13 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. XII. 8.

„Wolffgangs

Moroz

de Bekethfalua, S. C. Rgs M. Cam. Hung. Cons. et Reg. Hung. vice Palatinus".

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

M. V. Somr. F.

Ortelius Cont. II. Arczk. XII. 7.

„Michael Maytheny de Kesselokő, Tabulae Reg. Assessor."

Mellrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arcxk. X. 8.

„ Stephanus

Miskei

praesidij Neogradiensis Supremg Capitaneus."

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cons.: II. Archk. VIII. 4.

Marcus Mirkovics

S. C. Rap. M. Croatorum Colonellus.

Mellrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. VII. 5.

„Stephanus More, S. C. Rqs M.
Praef. Zendereo" sup Capitaneę".

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortel. Rediv. et Cont. I. 164.

„ Carolvs Fvrst vnd Grave zů

MANSFELDT,

Kay: Ma: Krigsobrister - (Körirat).

Mellkép, ov. ker. Alatta (a kereten belül): „ Obiit XIIII · Avgvs: A. M. D. XCV. "

Méretei 12: 15·3 cm.

Ortelius Redio. et Cont. I. 297.

" Von G. G. MAXIMILIANVS Erw: Kö: in Poln Ertzhe: in Oesterreich. Herz. in Bvrg: G. Z. Tirol. T. O. M. G." (Körirat).

Mellkép, ov. ker. Jelmondat: „Fata Virtvte Sequemvr."

Méretei 12: 16.2 cm.

Ortelius Rediv. et Cont. I. 298.

„Johan de MEDICES, g: Hertzog v. Florentz" (Körirat).

Mellkép, ov. ker. Alatta (a keréken belül): „VIGILANTIA ET CVSTODIA."

Méretei 12 : 15 cm.

Artelius Cons. II. Arczk. I. 2.

„Raimondy Com. MONTECUCULI, S. C. Rque M. Cons. bel: Camerra: Mareschally cons. int. et Commendans in Raab."

Mellrép, méretki 5·5·7 cm.

Ortelius Rediv. et Cont. I. 310.

„Philip, Emanvel von

LORRAYNE

Duc de Mercvevr vnd Penthevre. etc."
(Körirat.)

Mellkép, ov. ker. Alól (a kereten belül). „Obüt XVII. Febrvār A° M.D.CII.

Méretei 12 : 15·2 cm.

Ortelius Cons. II. Arczk. IV. 2.

" Dux Lotharing:

S.C.M. contra Turcas Colonellus."

Mellrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Rediv. et Cont. I. 36.

(I. Lipót.)

SERENISS. Potentiss Invictiss. Princeps Ac. D: D:
Leopoldus I.
Rom. Imp. Semp. Aug. germ. Hungar. Bohem et... etc.

Méretei (az irással együtt): 14: 20 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. v. 2.

" Georgius Lippay de Zombor Archieppus Strigon. locique eiusdem com. perp. Prim. Hung. leg. natus sum Sec. et Canc. S.C. Rque M. Cons. int."

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cons. II. Arczk. XIII. 4.

" Caspar Lippay de Zombor

Comit. Barsiensis Sup. Com. S.C. Rǫ M. Cons.
Cam. et Camerae eiusdem Hung. Praeses."

Mellrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. II. Arczk. XIII. 3.

„Sigismundus

Loniay

de Nagi Lonija Comit: de Bereah Sup:
Com: S. C. Rq̃ M. Consiliar:"

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. XIII. 9.

Marco

Capilet.

Sac. Cae. Maiest. Croatorum Colonellus.

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arck. IX. 4.

„ Henricus Carolus Comes à

Collonitsch,

S. C. Rqn. M. Equitum Colonellus.

Kellner, méretei 5·5 : 7 cm.

Arselius Rediv. et Cons. I. 333.

„Siffrid von COLLONITSCH, Ritter Her i. Burg Schleniz vnd Idensperg etc." (Körirat.)

Mellrép, ov. ker. Alatta (a keresett belűl) a felmondat: „Pro aris et focis."

Méretei 12 : 15·3 cm.

Ortelius Cont. II. Arxle. VIII. 9.

« Claudius Com. de

Collalto

et Sto Salvatore, Raij, Credazzo et Musi^{stre}, D. in Pirnitz et Rudoletz, S.C.M. Cons. Aulj. Imp. nec non ejusdem ac Vng: Bohemiaeqp R. Camerarius, Colonells, et ad Principes Electores Legatus contra Turcas, ob. 1661

Nellich, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Rediv. et Cont. I. i. (13)

„Abbildung des Königreich Ungarn ... durch Türckey .... Konstantinopel."

Térkép.

Méretei: 87 : 36 cm.

Ortelius Red. et Cont. I. r., czímkép.

Allegorikus kép

a magyarnak és törökének, mint egymás ellenségeinek feltüntetésére, a magyar csoport első alakjának baljában a magyar czímert feltüntető pajzsszal s a kép felső részén a két nemtől tartott magyar koronával.

Alól csatakép.

Méretei 18 : 29.2 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. VIII. 8.

„Excell. et Illust. D.D. Francisc. de Catretto
Marchio Granae etc. Comes Millesimi etc.
S.C. Majest. Consil. Campi Mareschallus, et ad
Philippum IV. Hispan. Regem Legat., Aeques
aurei Velleris etc."

Mellrép, méretei 5-5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. VI. 3.

„Joannes Keri de Ipolker, S. C. Rgn M. Cons. et S. Reg. Hungar. Coronae Conservator".

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arck. v. 1.

„Iacobus Ludovicus â

Kuefstain

S. C. M. Legionis Peditum Vice Colonellus."

Kellrép, méreti 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cons. II. Arczk. IV. 7.

„Illustriss: Johan Comes de

Coligny,

Subsidii Gallici in Ungariam Contra
Turcas miss: Supremus Dux."

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cons. II. Arczk. III. 8.

« Generosissimus L. Baro à

Kaÿserstein,

S. C. Rq Maj. Vigil. Praefectus generalis, nec non
Praesidii Coes. Faurin. Vice-Capitaneus".

Mellrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius (Rediv.) et Cons. π

Ortelius Cont. II. Arczk. XIII. N. 6.

„Stephanus

Kohary

Liber Baro, S. C. Rgis M. Praesidij Szecheniensis Sup. Capitaneus".

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. VI. i.

„Ladislaus Karoly, de Nagÿ Karolÿ. Commendans in Kallo."

Mellkép, méreti 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. XIII. 7.

„Sigismundus

Keglevich

L. B. de Busin, S. C. Rqt, M. Praesidij Capronzensis Equitum Capita:"

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. II. 6.

„Generosissimus L. Baro de

Joanelli,

S. C. Rqz Mai. in Regno Ungariae Curialis Comes".

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. VI. 2.

" Petrus Keglevich, L. B. de Busin, S. C. Rqs M. Colonellus Confin: Canisae oppos: vice generalis."

Mellkép méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. VI. 4.

„Andreas Izdenczy,

S. C. Rqz M. ad portam Ottomannicam Internuntius."

Mellkép, méreti 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. X. i.

„Com. Georgius

Illeshazy

perpetuus Liptoviensis S. C. Rgis M. cubicularius et Consiliarius."

Mellrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. IV. 1.

"Joannes

Hederuary

de Hederuara, Ecclesiae Cathed. Scopiensis Episcops merit:"

Mellkép, méretei 5-5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arckl. VI. 9.

„Georgius Hosszutody,

S. C. Rq. M. Supremus Capitaneus, Praesidij Vesprimiensis."

Mellkép, mérete: 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cons. II. Arckk. IV. 4.

„ Generosissimus L. Baro ab

Heister,

S. C. Rqs Maj. General Campi Maresch. Locumtenens et Chiliarcha Equestris."

Nellrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. II. 8.

„Imago Illustris.mi ac Generosis Dñi Domini
Wolffgangi Julij Comitis ab
Hohenlohe et Gleicheñ.
Equitis, ac Sac. Rom. Imperij auxiliaribus copiis contra Turcam Praefecti Generalis."

Mellkép, méreti 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arckh. I. 8.

„ Alexander dux Holtatiae,

S.C. Aque M. Equitum colonellus et Commendans in Raditz."

Mellékép, méretei 5·5 : 7 cm.

Vonr. F.

Ortelius Cont. II. Arczk. I. 4.

„Philippus Ludovicus Dux
Holsatiae Schleswici et:
S. C. Rgis M. pedit. Colonellus et General. Mareschallus."

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Orselius Rediv. et Cons.

„ HALI BASSA

von Ofen. Captus a Caesarianis VII. Junii Anno MDCII."

Mellép, ov. ker.

Méretei 12·6 : 16 cm.

Ortelius Rediv. et Cont. I. 167.

(Hardeck gr. kivégzése, 1595.)

„Abris des Vrtheis vnd Execution mit dem GRAVEN VON HARDECK ergangen. Geschehen den 15. Juni. Anno 1595."

Két kép, a 1. az ítélet kihirdetését, a 2. a lefejezést ábrázolja.

A felső" bal sarokban a jmagyarázat: „A. Graue von Hardeck. B. Nicklaus Perlin. C. General Profos. D. Maigister Hanßstein."

Méretei, együtt 26·5 : 15·3 cm.
Külön-külön : 13·2 : 15·3 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. VI. 8.

„Joannes

Gierlikovzki,

S. C. Rq̃ M. Equitum Polonorum Colonellus."

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

M. V. Sommer F.

Ortelius Cont. II. Arczk. III. 9.

„Don Hanibal Princeps de

Gonzn̥ga.

S. C. Rq3 Maiestatis Chiliarcha pedestris, et Praesidii Viennensis Supremus Praefectus".

Mellkép, méretei 5.5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. III. 7.

„Johannes Henricus

Garnier,

S. C. Rqs M. Equit. Colonell: ac Ser. Arch. I. g. Generalis, Adiutant et Friburgi Commendans."

Mellrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cons. II. Arch. I. 6.

„Illustris ac generosus Dominus Dominus Johannes Baro de Goÿs p. S.C. Mai^tis ad tractatus Pacis cum Porta Ottomannica meunda Legatus Plenipotentiarius."

Mellrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arzk. XIII. 1.

« Ladislaus

Forgatsch

de Gjimes Baro. »

Mellrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. 280.

„Com: Adam,

Forgacs

de Gymes, svp: Com: Comt, Novigrad: S. Crg, M.
Cons: Cam: Princ: Reg: Mag: Pralsidij Vivat.
et Conf: Annex: Gen:"

Mellkép, ov. ker. Alatta (a kereten belül) Érsekújvár
látképe „Prospect der Vóstung Neuheüssel" fölirattal.

Méretei 12·5 : 19 cm.

Sign. alól jobbra: „Lucas Schnitzer. Sculp."

Ortelius Cont. II. Arczk. X. 7.

„Com. Adam,

Forgacs

de Gymes, sup. Com. Comt, Novigrad. S. C. Rap. M. Cons: Cam. Princ. R. Mag: Praes. Vivar: et Conf. Anex Gen:"

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. X. 4.

„Com. Sigismundus

Forgach,

Perpet. de Gimes Comit. Barcli. Sup: Com:
S. C. Rq̃ M. Consil. et Cameratiꝫ."

Mellkép, méretei 5.5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. X. 5.

"Ladislaus

Fekete,

S. C. Rgs M. Praesidij Fülekiensis Vice Capitaneus."

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. x. 2.

„Nicolaus Földuari,

S. C. Rq. M. Hungarorum Croatorum Colonellus".

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. IX. 8.

„Georg: de

Frangepanibs

Com. â Therfac. Segniae Vegliae et Modrusiae
Com. perp. S. C. Rqs M. Cubic et praes. Turan
Iup. Capetanes".

Mellzép, méréti 5·5: 7 cm.

Somr. F:

Ortelius Cont. II. Arczk. III. 4.

" Philippus Ludovicus
Fuchs à Kantelberg
S. C. Rqs. M. Colonellus."

Mellrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. III. 3.

„Chirtoffrus Carolus
Fernberg
S. C. Rque M. Peditum Colonellus".

Mellkép, méretei 5.5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. II. 7.

„ Illustriss^s S. R. I. Com: de

Fuger

in Exercit. ex Circul. Imp^ÿ. contra Turcas
in Ungar^m misso, rei torment: General. Proef^s "

Mellkép, méreti 5·5: 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. X. 6.

„Com. Emericus

Erdödy

de Monÿorokerek Mont. Claudij et Comit: Varasd: perp. Comes. S. C. Rq̃s M. Cons. Camer~~arius~~ et Praes: Petrini: Sup Capitanes"

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. XI. 2.

« Com. Georg:

Erdeödy

de Monioroker ek Mont. Claudij et Comit.
Varasd. Perp. Com. S. C. Rãn. M. Cons. Cam.
et Cub: Regalper Hung. Mag. »

Mellrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. XI. 9.

" Wolffgangus
Esterh Hazÿ

de Galantha Eques Auratus."

Mellkép, meretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cons. II. Arczk. XI. 4.

Com. Nicolas

Esterhasi

de Galan: Perp. de Fraeno, Comit: Sopron
Zol: et de Ber. sup. Com. R. Hung. Palat.
Ind. Cum. Aur. Vel. Eq. S.C. Rqn M. int. Cons.
Cam. et per Hung. Locut.

Mellrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arcsk. X. 9.

„Daniel

Esterhasy

de Galantha, Eques Auratus, S. C. Rqs M. Consiliarius".

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. VIII. 2.

„Paulus

Esterhazi

de Galanta, S.C. Rqs M. Cons. Cam. Praef.
Vivar. et Conf. Anexor. vice generalis".

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cons. II. Arczk. VII. 2.

„Com: Stephanus Esterhazy de Galantha perp. de Fraknó, Presidij Papensis sup. Capitaneus."

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Rediv. et Cont. I. 180.

„ RVPRECHT VON EGGENBERGK,

Herr zu Ernhausen, K. M. K. R etc." (Körnat.)

Mellkép, ov. ker. Felmondat (a kép alatt, a kereten belül): FORTITVDO PRÆSIDIVM VITÆ."

Méretei 12 : 15 cm.

Ortelius Cont. II. Archk. IV. 3.

„Rudolphs L. B. â
Dietrichstain

D. in Holenburg et Finkenstain, Archiducatz Carint. Princeps Haered. et S. C. M. Colonells".

Mellich, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cons. II. Arczk. XI. 1.

" Com. Joan:

Draskovith

de Thrakostjan, Comit. Stu. sup. Com. Reg. Hung. Palat: Jud. Cum. S. C. Rgi M. int. Cons. Cam. et per. Hung. Locumt: "

Mellrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. π. Arczk. XI. 3.

„Valentin

Czobor

de Czobor Szent Mihalÿ, S. C. Rąk M.
Consil:"

Mellkép, méretei 5.5: 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. XI. 8.

„Stephanus de

Chiak,

Perp: Arcis Sepus: et Comit: eiusdem Sup. Com. Thaver: Reg: per Hung: Magister S. C. R. q̃ M. Consiliarius".

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

NV. Somr. F.

Ortelius Cont. II. Arczk. XI. 5.

„Com. Ladislaus

de Kläk

Gäki

Comit. Comar. et Zolien: Sup. Com. Praesid. Levens. et Tot: sup. Capitan. Ind. Cur. Reg. in Hun. S.C. Rqm, M. Cons. et Cam."

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arcxk. VIII. 3.

„Com. Ladislas

Czaki,

S.C. Rqs Mtis Cons. Cam. Cottus Comar. sup:
Com. Papae Laevae sup. Haeraed. Capitanes"

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cons. II. Arch. T. 3.

„ Reverendiss.s ac Illustris.s S.R. Impÿ Princeps ac Dominus Dñus Christoph.

Bernhardus,

electus Episc.s Monaster.s y necnon pr. eiidem Imperÿ Consilÿ Bellici contra Turcam instituti director."

Kellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. VII. 9.

" Com Adams de

Battian,

S.C. Rqz M. Cons. Cam. Conf. Canisae Oppor. Gen:
Dapif. Reg. per Hung. Mag."

Mellrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. XI. 6.

„Stephanus

Bessenini,

S. C. Rqz M. Dapifer et Praes. Kis Comaron:
Sup. Capitan:"

Mellrép, mérezi 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. II. Arczk. VIII. i.

„Ladislaus Barkoczy.

S. C. Rq̃ M. Hungarorum et Polonorum Equest. Colonellus."

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cons. II. Arczk. VII. 3.

„Franciscus Balassa de Gyarmath
Comit. Hontēn: sup. Cam. S.C. Rqs M. Co-
lonellus."

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cons. II. Arczk. VII. 1.

„ Gabriel Bossani de Nagi Bossan,
S. C. Rqs. M. Praesidij Comaromiensis vice
Capitaneus".

Mellkép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. π. Arczk. π. 4.

„Illustris. ac Celsis, S. R. Imp. Princeps ac D. Dom.
Fridericus Marchio Badensis
Durlaci Eiusdemq; Impÿ Consilÿ Bellici contra Turcam
instituti Director."

Mellékelt, méretei 5-5: 7 cm.

Ortelius Cons. II. Arczk. II. 1.

„Illustrissimus ac Celsissimus Princeps ac Dominus Dominus Leopoldus Wilhelmus Marchio BADENSIS et Hochenbergensis & Sac: Rom. Imp:! Exercitus contra Turcam Generalis Mareschallus &."

Nellrép, méretei 5·5 : 7 cm.

Ortelius Cont. T. Arch. I. 3.

" Leopoldus Guilielmus Marchio

Badensis

S. R. I. P. S. C. Rque M. Gen: Maresch. L. et peditum Colonellus."

Mellrép, mérete 5·5 : 7 cm.

Ortelius Rediv. et Cont. I. 304.

„Georg BASTA Herr zu Sult Ritter
Ka: Ma: Krigsobrister in Sibenbürgen."

Selmondat: „Animo, Ratione, Consilio"

Mellrép, ov. ker.

Méretei 12·3 : 15·8 cm.

Ortel. Rediv. et Cont. I. 149.

„Sigismundus BATHORI Fürst
in Siebenbürgen."

Felmondat (alól): „In utrumque paratus."
Mellrép, ov. ker.

Méretei 12·9 : 14·3 cm.

Ortelius Rediv. et Cont. I. 267.

„Andreas BATHORI avs Sibenbergn. Cardinal." (Körirat).

Ovalis mellkép. Alatta (a keretén belül): „Occubvit IX. Novemb. Anno. M.D.XCIX."

Méretei 12.1 : 15.3 cm.

Orselius Red. et Cons. I. 311.

„ Adolph. v. ALTHAIN Freyherr in Munsteken und Goldsburg &."

Mellrep, ov. ker. Alatta a jelmondat: „ Vim superat ratio."

Méretei 12·6 : 15·4 cm.

Ortelius Cons. π. 236.

" Michael
Abaffi

D. g. Princeps Transylvaniae, Part: Reg. Hung:
Dominus et Siculor: Comes".

Lovasrép; háttereében tengerparti város.

Méretei 11·8 : 14·8 cm.

Schnitzer, Lucas

és

Sommer M. V

az Ortelius rézmetszöi-
nek, művei.
Külön abc rendben
az arc- és külön
a városképek -
Köztük igen számos
magyar!

Vigyázz a benti
sorrendre!

XI

Ortelius redivi
et cont.

metszőit C. belül

M. Va So
N. Ka
Luc. Jo

Schnitzler János László

141 Öregek olajf. 500.— P

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon 1937

választófejedelem.

afordult. Barettet visel; ősz; szeme és szemöl- nes gallérja fodros, ruhája kába vetett szalag fekete. lött: »*1532*« és jobbról ı: »*Friderich der Drit hsen*«.

- Lelt. sz. 1341. — Vétetett ól 400 M-án vagyis 476 K-án inius 24-én (153–95). — Az és az 1895 november 28-iki Az elszámolást elfogadta az -900) és az 1901 augusztus 1).

5. l. — Verzeichniss N° 237.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Schnitzler János

festő

l. László 18 X 48

J 21.
1021

RÁD 1964. május 21. csütörtök

Szocialista Képzőművészek Csoportja
(1934—1944)

A SZOCIALISTA Képzőművészek Csoportjának kiállítása a Nemzeti Galériában a felfedezés erejével hat. A két világháború közötti modern magyar művészetnek, sokak által nem ismert, mások által könnyelműen felejtett, de mint most kitűnt: fontos lánczene volt. Akik ismerték, sok tekintetben egyoldalúan ítélték meg, részben úgy, hogy a munkásmozgalom szempontjából érdekes csupán, másrészt a végletesen elfogult állásfoglalások torzították valóságos jelentőségét. Ma, a művek szélesebb ismeretében mérleget készíthetünk s bizvást állítható, hogy a Csoport Művészeinek pártos—etikai és műveiknek — a tartalom és forma egységét kialakított — esztétikai értéke vitán felül álló.

Amikor 1934-ben néhány fiatal művész — korábbi sikertelen kísérletek után — szervezett formák között arra vállalkozott, hogy Derkovits nyomán, a munkásosztály jogát és igazát hírdesse: erejét meghaladónak látszó feladatot vállalt. Bán Béla, Dési Huber István, Fenyő A. Endre. Goldman György, Major Máté Mészáros László, Sugár Andor, majd később Berda Ernő, B. Juhász Pál, Farkas Aladár, Fehér György, Fekete Nagy Béla, Kondor György, Nolipa István Pál, Oelmacher Anna, Roxi József, Schnitzler János, Szántó Piroska, Szlovák György és Szőllősi Endre az illegális Kommunista Párt irányításával azt a kultúrforradalmat indította el, ami napjainkban is zajlik — ma már hivatalos keretek között, állami támogatással. De akkor, azok a fiatal művészek nem elégedtek meg azzal, hogy dolgozó, vagy munkanélküli proletárt ábrázoljanak, hanem elvitték munkáikat, kisebb-nagyobb vándorkiállítások keretében a munkás-lakta kerületekbe, hogy azokhoz szóljanak, akikről szólnak. Ezen túlmenően, szélesre tárták a kaput a fiatalok előtt s ez nem csupán annyit jelent, hogy még főiskolások is csatlakoztak a Csoporthoz, hanem kis esti szabadiskolát szerveztek munkások számára s a Csoport egy-egy fejlettebb művésze korrigált.

SÖTÉT és nyomott volt a harmincas évek szocialista művészete, mert olyan volt a kor amelyben létre jött s az életforma amit tükrözött. A szépítetlen nyers valóságot mondta el, darabosan, de hatalmas kifejező erővel. S ha Derkovits remekeiben, az ezüst és rózsás csillogásban a munkásosztály reménysége szólal, a Csoport fiataljai még a vádbeszédnél tartottak s ritkábban jutottak el a bizakodás fényeiig. Ennek is a kor, a speciális magyar viszonyok adják a magyarázatát. A nagy mester, Derkovits életműve 1934-ben lezárult, de kivételes tehetsége képessé tette a „tudatos jövőbe" látásra. A Csoport fiataljai a terjeszkedő fasizmus viszonyai között, majd egy világégés alatt fejtették ki munkásságukat. Még akkor is rendeztek messzehangzó kiállításokat, amikor a náci terror a megsemmisülést igérő háborúba sodorta az országot, s amikor már módszeresen irtották a haza legjobb, haladó fiait.

A CSOPORT utolsó, nagy tette az 1942-es kiállítás volt, a Vasas Székházban, ahol széles antifasiszta egységfrontot hoztak létre a haladó polgári művészekkel együtt. Ezt a kiállítást a jobboldali sajtó felhördülése, parlamenti interpelláció kísérte, aminek következtében az óriási látogatottságú és sikerű tárlatot a rendőrség háromnapi nyitvatartás után bezáratta. Ekkor el hurcolták az éppen ott talált művészeket s közülük nem egy többé sose tért vissza.

A maga helyén, a maga idejében a Csoport „élcsapat" volt a szó legvalóságosabb értelmében. Fiatal tagjainak már akkor figyelemre méltó művészi sikerei hitelesítették politikai tevékenységüket s mondhatni, viszont. A szocialista realizmusért szálltak síkra az elméletben és a művészi gyakorlatban egyaránt. Harcuk nem maradt hatástalan, vagy eredménytelen, még akkor sem, ha a kegyetlen kor kialakulásukat tevőlegesen — börtönökkel és haláltáborokkal — megakadályozta. A törzstagok egyharmada mártírhalált halt, de torzóban maradt életművük tanuságtétel a szocialista eszme formáló ereje mellett, a szárnyat adó pártosság mellett. De tanúsítja azt is, hogy Derkovits Gyula elkötelezettsége a munkásosztály pártján nem elszigetelt jelenség, hanem tehetséges és hűséges fiatal művészek vállalták ugyanazt a göröngyös és veszélyekkel fenyegető utat. Az eszmei egyezmés mellett a nagyonis különböző formajegyek arról vallanak, hogy szocialista realizmus alatt nem valami stílusuniformist értettek, hanem a korszerűnek és egyéninek ötvözetében a társadalom legégetőbb kérdéseire keresték a választ. Az egyszerit általános érvényre emelni, az egyénit közérdekűvé szélesíteni, vagyis megkeresni és felmutatni a tipikust: ez volt a munkájuk egy nyomasztó terror alatt s amelyet hősi módon végeztek. Művészetüktől elválaszthatatlan a társadalmi haladás szolgálata, mert ez számukra egyetlen egységet jelentett.

SZOLGÁLATOT vállaltak az osztályok és a nemzet felszabadítására s ezt a szolgálatot jó művészekhez és jó kommunistákhoz méltóan, életük latba vetésével, vagy annak feláldozásával el is végezték. A jövő, amiért dolgoztak, mindennapjaikká valósult, mégis úgy véljük, művészetük távolabbi holnapokat is bevilágít.

Oelmacher Anna

MÉRFÖLDKŐ

Öt évvel ezelőtt, 1959 tavaszán megjelent a felhívás, hogy megyénkben is megszervezik a marxista—leninista esti egyetemet, a helyi elméleti képzés legmagasabb szintű fórumát, politikai munkások, a társadalmi és gazdasági élet irányítóinak három évig tartó iskoláját. Korábban már több ilyen egyetem működött az országban s a megyén belüli igények sürgették az itteni indulást is. A legalapvetőbb tárgyi és személyi feltételek megvoltak, amelyek a működéshez kellettek, a felhívásra pedig napok alatt tömeges jelentkezés érkezett be a mozgalmi szervektől, intézményektől, üzemekből, különböző testületektől. Száztíz hallgatóval és öt előadó tanárral indult a megyei esti egyetem első, a dialektikus és történelmi materializmust tanító évfolyama.

Azóta többszáz hallgató tanulmányozta a filozófia, a politikai gazdaságtan és a munkásmozgalom történetének tudományos szintű marxista tételeit s vizsgát téve a bizony gyakran bonyolultnak látszó ideológiai kérdésekből, hagyta el zsebében a piros indexszel az egyetemet. Ezek az emberek jóleső érzéssel gondolnak vissza azóta is a hetenként egy egész délutánt betöltő előadásokra, viták-ra, konzultációkra, mert a társadalmi élet legkülönbözőbb posztjain gyakorolt hivatásuk eredményes támaszát találták meg az ott nyert ismeretekben. E tanulási forma népszerűségét, alkalmazási lehetőségeit, hasznosságát, nem késbé az egyetem tanszékeinek elismerését bizonyítja, hogy öt év óta emelkedik az új évfolyamokra jelentkezők száma s ma már az esti egyetem hallgatói az egész megye területéről tevődnek össze. Balassagyarmaton, Pásztón és Rétságon már kihelyezett osztályok is működnek. A következő, 1964—65-ös tanévben már két évig tartó filozófiai és politikai gazdaságtan szakosított tanfolyamok is működnek, velük együtt kereken ötszáz hallgató tanulja egyszerre évenként megyénkben magas színvonalon a marximust—leninizmust. Az egyetem különböző tanszékein 45 tanár látja el az oktatási feladatokat. Az oktató-nevelői munka félévtizedes tapasztalatai csak segítik, emelik a további fejlődést, tökéletesítik a tanítási módszereket és mind nagyobb jártasságot adnak a politikai és gazdasági kérdésekben.

A tapasztalatok egyben lehetővé teszik a követelmények fokozását is, amire jó példa, hogy már az idén először a három évfolyam hallgatói nemcsak félévi vizsgákat tesznek, hanem a tantárgyból szigorlatozniok is kell.

Öt esztendő nem nagy idő, a megyei esti egyetem működésében csupán az első mérföldkőnek tekinthető talán, mégis érdemes e szakasz mérlegelése alapján ez alkalomból is szólni a további feladatokról. Ha ma fenntartás nélkül megállapíthatjuk, hogy a megye jelenkori munkásmozgalmában, a marxista képzés e fórumának komoly szerepe van; ha kedvező politikai légkörről, pártunk politikája iránt a tömegek mind szilárdabb bizalmáról és a szélsőséges, zavaros nézetek visszaszorításáról, egy egészséges és konstruktív szemléletbeli tisztulási folyamatról, mint valóságról beszélünk — mindebben ott van az esti egyetem pozitív hatása. S egyben az a következtetés is, hogy az út folytatása nemcsk hasznos — nélkülözhetetlen.

A társadalmi életben érlelődő változás olyan terveket diktál a politikai képzésben, hogy elsősorban a magas technikára törő ipar s a csaknem teljesen új távlatok felé tartó mezőgazdaság, a nép műveltségének emelésére hivatott szervek vezetőinek még nagyobb tömeget kell bevonni az egyetemi szintű politikai oktatásba. Hiszen az ott szerezhető logikus gondolkozásmód, a fejlődés törvényszerűségeinek felismerése és az objektív törvények tudatos, célszerű alkalmazása, a történelmi szemlélet, a józanság és határozottság korunk rohanó tempójában és a két világrendszer versenyében már sehol, különösen a mi viszonyaink között alapvető fontossággal bír. A hatékonyság növelése azt is megköveteli, hogy az esti egyetem hallgatói között tervszerűen nagyobb számban legyenek ezentúl a közéletben egyre nagyobb szerepet vállaló nők és a holnapi társadalmi élet irányítására hivatott fiatalok, főként fiatal értelmiségiek elsősorban szintén a már említett területekről. De szükséges az is, hogy e nagy jelentőségű elméleti fórum tanítása a szervezett egyetemi oktatás körén kívül maradt szélesebb tömeghez is közvetlenül eljusson. Nem utolsó sorban a tanárok és végzett hallgatók ismeretterjesztő előadásokra való bevonása, valamint egy-egy elméleti kérdésnek a megyei sajtó-

Helyben vég

A legjobb szocia Mizse

A Nógrádi Szénbányászati Trösztaknaüzemei közül az első negyedévben a Mizserfai Bányaüzem Pálhegy aknája lett az első a versenyben és a 20 ezer forintos jutalom tulajdonosa. Ebben igen nagy része van Telek József kilenc tagú szocialista brigádjának, hisz 183 vagon szénnel többet termeltek az előirányzatnál. Ezzel az eredménnyel elsők lettek az üzem brigád-

A megbélyegzettek

Az új zsidótörvényjavaslattal kapcsolatban hozzánk intézett levelek közül ma a következőket közöljük:

»Kérve-kérem szerkesztő urat, juttasson egy kis helyet lapjában soraimnak, hogy meghallhassák egy őskeresztény anyának szavát azok, akik egy ország népének sorsát intézik és szívükben az igazság érzete lángol.

Őskeresztény, címeres, nemes magyar családból származom, gyermekeim valamennyien születésüktől fogva katolikusok, szigorúan vallásos nevelést kaptak, leányaim 18 éves korukig zárdában nevelkedtek. A második zsidótörvényjavaslat apjuk miatt, ki szintén keresztény lett, megfosztja őket hitüktől, hazájuktól, melyért őseik harcoltak, véreztek, kiközösíti őket a társadalomból és éhhalálra ítéli. Hát ezt érdemlik a magyar keresztény anyák, kik gyermekeket neveltek a hazának? Hitükért és hazájukért menni fognak a halálba, de elhagyni nem fogják és velük halnak a magyar keresztény anyák is.

Magyar Keresztény Anyák! Bízzunk és imádkozzunk a jóságos Istenhez, ő nem fog bennünket elhagyni, meghallgatja könyörgésünket és az igazság győzni fog.«

*

»Született keresztény, 24 éves lány vagyok. Az anyám őskeresztény, az apám zsidó. Engem keresztény szellemben neveltek, sőt felekezeti iskolába járattak (a skót református iskolába). Buzgó, templomba járó keresztény vagyok s most a megbélyegezettek sorába tartozom. Szüleim üzletében dolgozom s most aggódással tekintek a jövő elé. Mi lesz velem, ha majd a szüleim nem lesznek? A férjhezmenési lehetőség most mégjobban csökken. Az üzletet nem vehetem át, mert nem kapok iparigazolványt. Most majd nekem is külföldre kell mennem és mindent itt kell hagynom, amiért a szüleim egész életükben dolgoztak.

Szinte sajnálkoznom kell, hogy törvényes gyerek vagyok és ezért kerültem ilyen helyzetbe. Ezért ajánlom azoknak, akik vegyes házasságra akarnak lépni, inkább éljenek vadházasságban, mert akkor gyermekeik őskeresztények lesznek.«

*

»Szegény, szerencsétlen zsidóvá változó keresztény embertársaim! Én vitán felül egészen zsidó vagyok, soha nem is akartam tagadni. Csak az új zsidótörvénytervezet szabadít meg elvileg zsidóságom következményeitől, mert többszörösen kitüntetett tűzharcos vagyok. Mint sorsotokban tehát közvetlenül nem érdekelt, megértem irtózatos kétségbeeséseteket: manapság zsidóvá változni, — ez valóban őrületbe, öngyilkosságba kergethet embereket. Aki eddig is zsidó volt, az, ha erősebb idegzetű, majd csak valahogyan beleszokik vagy beleszökik a továbbiakba is.

De ti most még csak meg vagytok hökkenve, ti még valójában nem eszmélhettetek rá mindarra, aminek elszenvedésére képeseknek tartanak emberek embereket, mert az állatokon megesik az emberek szíve. Olvashatsz állatvédő plakátokat s nem csodálom, hogy most felordítasz kínodban és kiközösíttettnek, leprásnak érzed magad, Tudod, hogy ősmagyar, őskeresztény létedre abban a pillanatban, amikor zsidóvá változtat a zsidótörvény, kezdheted pakkolni a sátorfádat, mert itt bizony még egy falat száraz kenyérrel sem lehet majdan éhségedet csillapítani.

Mondd, miért éppen rajtatok, körülbelül húszezren essék meg azoknak a szíve, akik négyszázezret szemrebbenés nélkül, azonnyomban kitennének az éhhalálnak? Nem, félzsidóembertársaim! Ha állattá tudnának változtatni, akkor plakátokon hívnák fel megmentésed érdekében a jószívű embereket. Igazad van félzsidó testvérem, de azért megértésért, irgalomért, emberi szeretetért jajgatni és sopánkodni, semmivel sincs több jogod, mint egészzsidó embertársaidnak. Dr. *Karczag* Jenő ügyvéd, Pécs, Perczel-utca 11/a.«

Elhangzott az első marasztaló ítélet a halálkomp ügyében

— Az Est tudósítójától —

Emlékezetes az 1936 június 15-én történt nagyarányú szerencsétlenség *Illik* Viktor ujpesti halászmester és vendéglős kompján. A komp egy kanyarodónál a vízbe merült, az utasok között pánik tört ki, sokan a Dunába ugrottak és 14-en a vízbe fúltak.

Hosszas pereskedés után a *kúria* jogerősen *50 százalék erejéig megállapította Illik Viktor kártérítési kötelezettségét.*

Az összegszerűség dolgában dr. *Márffy* István törvényszéki bíró ma hozta meg az első marasztaló ítéletet *Illik* ellen. Kötelezte, hogy a szerencsétlenség alkalmával elhúnyt *Zámbó* Zoltán édesanyjának *Zámbó* Eszternek, a *halálos szerencsétlenség napjától kezdődően fizessen havi 40 pengő életjáradékot. A lejárt részletek egyösszegben, a további járadék minden hó 15-én fizetendő.* Köteles *Illik* Viktor *1200 pengő perköltséget* és a felmerült szakértői díjak megfelelő hányadát is megfizetni.

Fájdalommal, megtört szívvel közöljük, hogy a legjobb férj, apa, gyermek és testvér

Engel Soma

ker. utazó

hosszas betegség után, 38 éves korában meghalt. Temetése vasárnap fél 11 órakor lesz a rákoskeresztúri izr. temetőben.

Özv. Perényi Antalné szül. **Perényi Irma** mint felesége, **özv. Schwartz Ignácné** és **özv. Blum Ignácné** mint nővérei, **özv. dr. Kassai Imréné** szül. **Perényi Gizella** mint sógornője, valamint az egész rokonság nevében mély fájdalommal jelentjük, hogy az önfeláldozó hűséges jó férj, testvér és rokon

Perényi Antal

cipészmester és cipőkereskedő

munkás életének 67-ik és boldog házasságának 42-ik évében csendesen elhúnyt.

A megboldogultat január hó 1-én d. u. 1/4 3 órakor fogjuk a rákoskeresztúri izr. temető halottasházából utolsó útjára kísérni.

Emlékezetét soha el nem múló kegyelettel fogjuk megőrizni!

Özv. Arányi Ignácné szül. **Kölbel Malvin, Cukor Béláné** szül. **Kölbel Etelka** mély megilletődéssel jelentik, hogy szeretett anyjuk

özv. Kölbel Ignácné

szül. Blau Katalin

e hó 29-én, hosszú szenvedés után, 88 éves korában elhúnyt.

Drága halottunk földi maradványait **1939 január 1-én, vasárnap déli 1/2 1 órakor a rákoskeresztúri izr. temetőben** kísérjük utolsó útjára.

Gyászolják: **özv. Klein Jakabné** testvére, **Cukor Béla** veje valamint **sógornői** és **rokonai.**

NÉPSZÁMLÁLÁS SZLOVENSZKÓBAN BEMONDÁS ALAPJÁN

Pozsony. december 31

A népszámlálás váratlan kiírása az egész szlovenszkói közvéleményt *meglepte.* A népszavazás céljáról és lebonyolításáról csupán a végrehajtó szerveket tájékoztatták tegnap bizalmas értekezleten. Kérdőíveket nem adnak ki,

az adatokat a népszámlálási biztos megjelenésekor kell mindenkinek bediktálnia.

A magyar lapok felszólítják a lakosságot, hogy vallja magát öntudatosan magyarnak. A népszámlálástól függetlenül az Egyesült Magyar Párt is nemzeti kataszter felállítására készül. Ugyancsak megtette erre az előkészületeket a német párt is.

Negyvenhétnapos farsang lesz 1939-ben

Mit mond az új kalendárium a pirosbetűs ünnepekről!

— Az Est tudósítójától —

A néhány pere mulva berobogó újesztendőről ebben a néhány sorban nem azt írjuk meg, hogy mennyi szépet és jót (reméljük, csak nagyon kevés rosszat) rejteget malaclopó köpenye alatt. Csak arról számolunk be, amit már most is biztosan lehet róla tudni, *hogyan potyogtatja tele szép pirosbetűs ünnepekkel az elkövetkező háromszázhatvanöt napot.*

A legszebben sikerült ünnepcsoport 1939-ben kétségkívül a karácsony lesz.

Egyfolytában három napig ünnepelhetünk.

December 25-ike és 26-ika ugyanis hétfőre, illetve keddre esik, így tehát a *december 24-iki Szenteste vasárnap lesz.*

Két ünnep egymásután — a husvéti és pünkösdi kettős ünnepeket nem számítva — *csak kettő lesz.* Gyümölcsoltó Boldogasszony (március 25), szombatra esik. *Az utána következő vasárnappal ez lesz az egyik dupla ünnep.* A másikra pontosan az év végéig kell várnunk: *az 1939-es Szilveszter vasárnap lesz, az 1940-es újesztendő pedig hétfőre esik.*

Babonára hajlamos emberek szerint mindenesetre jó jel, hogy az 1939-es újév *elsejével* kezdődik, bár ennek az elenkezőjére még a legöregebb lőcsei kalendáriumcsinálók sem emlékeznek.

Az állandó ünnepek közül Vízkereszt (január 6) *péntekre* esik, Gyertyaszentelő Boldogasszony (február 2) *csütörtökre*, a március 15-iki nemzeti ünnep *szerdára* (1848-ban szintén *szerdára* esett), Péter és Pál napja (június 29) *csütörtökre*, Nagyboldogasszony (augusztus 15) *kedd.re*, Szent István (augusztus 20) *vasárnapra*, Kisboldogasszony (szeptember 8) *péntekre*, a reformáció emlékünnepe (október 31) *kedd.re*, Mindenszentek (november 1) *szerdára* és a Szeplőtelen Fogantatás ünnepe (december 8) *péntekre* esik.

Változó ünnepeinkről

ezt tudja a kalendárium: húsvét ünnepét az egyház a tavaszi napéjegyenlőséget követő holdtölte utáni első vasárnapon ünnepli, tehát március 22 és április 25 között. *Az idén húsvét április 9-én és 10-én lesz.* Ezek szerint Hamvazószerda *február 22-én van*, a farsang tehát, amely Vízkereszt napján (január 6) kezdődik és húsvét keddig tart, pontosan

negyvenhétnapos lesz.

Az idei farsang elég hosszú és miként már az öreg lőcsei kalendárium megjósolta, »*ama fiatal hölgyek számára lesz nagyon kedves, akik a farsangban férjhez fognak menni.*«

Husvét ünnepe határozza meg pünkösd idejét is. Az idén *május 28-án és 29-én lesz.* Áldozócsütörtök május 18-án, Úrnapja a pünkösd utáni második hét csütörtökén, június 8-án lesz.

Ezzel azután végeztünk is a pirosbetűs ünnepekkel. A naptárkészítés tudománya, sajnos, még nem tart lépést a korral és így egyetlenegy naptárban sem sikerült felfedeznünk

sorsjegyünk kihúzásának örömünnepét.

Azt sem, hogy melyek azok a napok, amikor olyan kutyajókedvünk lesz, hogy *kirúgjuk összkomfortos lakásunk központi fűtéssel bélelt oldalát.* Reméljük, sok ilyen szép nap virrad fel ránk, szegény magyarokra.

L. J.

Rendkívüli színházi kedvezmény

Az alábbi színházi előadásokra olvasóink és előfizetőink RENDKÍVÜL LESZÁLLÍTOTT ÁRON válthatnak jegyet Az Est kiadóhivatalában VII., Erzsébet körút 18—20 szám. (1-438-68) Reggel 8 órától délután 5-ig, vasárnap délelőtt 9—2 óráig

SZOMBAT, DECEMBER 31-ÉN

MAGYAR: Válóok (7¼ és 11). ANDRÁSSY: Bubus (7½ és 11). VÁROSI: Fehér hattyú (7½). Magyar Szilveszter (11½). ROYAL: Kávé habbal (8½ és 11).

VASÁRNAP, JANUÁR 1-ÉN

MAGYAR: Válóok (3½ d. u. és este). BELVÁROSI: Örökké? (4 és 8) PESTI: Boldog órák (4 d. u. és 8 este). ANDRÁSSY: Bubus (3½ d. u. és 8 este) VÁROSI Fehér hattyú (4 d. u. és 8 este). ROYAL: Kávé habbal (4 d. u. és 8½ este). TERÉZKÖRÚTI: Üstökös (9¼). KOMÉDIA: Tanganyika (8½).

HÉTFŐ, JANUÁR 2-ÁN

MAGYAR: Válóok (8). BELVÁROSI: Örökké? (8). NEMZETI KAMARA: Utolsó tánc (8). PESTI: Boldog órák (8). ANDRÁSSY: Bubus (8). ROYAL: Kávé habbal (8½). TERÉZKÖRÚTI: Üstökös (9¼). PÓDIUM: Elő az okmányokkal (8). KOMÉDIA: Tanganyika (8½).

KEDD, JANUÁR 3-ÁN

VIG: Francia szobalány (8). MAGYAR: Válóok (8). BELVÁROSI: Örökké? (8). NEMZETI-KAMARA: Utolsó tánc (8). PESTI: Boldog órák (8). ANDRÁSSY: Bubus (8). VÁROSI: Fehér hattyú (8). ROYAL: Kávé habbal (8½). KOMÉDIA: Tanganyika (8½).

MINDEN JEGYVÁSÁRLÓ INGYEN KAPJA A TELJES SZÍNLAPU »MAGYAR SZÍNPAD«-OT

Boldog újévet kíván

GLÓRIA

osztálysorsjegyfőárusító

VI., Andrássy út 18.

Telefon: **118-999**

Az újévben már gazdag lehet, Ha Glóriától vesz sorsjegyet!

A BERLINI OLYMPIÁSZ II.

LLOYD **CORVIN**

OPERAHÁZI TAGOK PORTRÉI A ZENÉSZDOHÁNYZÓ FALÁN

HÁROMSZÁZ MŰVÉSZFEJ AZ OPERA ZENEKARI DOHÁNYZÓJÁNAK FALÁN

Egy arcképcsarnok kalandos története

FAZEKAS MIHÁLY, AZ OPERAHÁZ PORTÁSA SAJÁT PORTRÉJA ELŐTT A ZENÉSZDOHÁNYZÓBAN

— *Az Est tudósítójától* —

Nemcsak a nagyközönség, de az operabarátok sem tudják, hogy *milyen egyedülálló gyűjtemény van az Operaház földszintjén*, az úgynevezett *zenekari dohányzóban*, ahová nem igen jut be a publikum. Ez a boltíves, hoszú, két részből álló folyosó őrzi *az Operaház arcképcsarnokát. Háromszáz falrafestett életnagyságú fej díszíti* és keletkezésének szinte kalandos története van.

Rippl-Rónai, a kórista

Még a háború előtt tagja volt az Operaház társulatának *Rippl-Rónai*. Kórista volt. Nem *Rippl-Rónai* József, a festőművész, hanem *az öccse, Rippl-Rónai Sándor*. Szeretett jól élni, sokat költött, és gyakran nem volt elég a gázsija, amit a gazdasági főnöktől kapott. *Festegetett*. Csak annyit írt a képei alá, hogy *Rippl-Rónai*. Néhány műkereskedő boldogan vásárolta meg tőle. *Nem hazudott, őt is Rippl-Rónainak hívták, csak éppen nem volt azonos zseniális bátyjával*, a nagy festőművésszel. Mikor aztán *Rippli* bácsi *tiltakozott* az ilyen családi névhasználat ellen a képeken, az énekes-festő elhatározta, hogy búcsút mond a piktúrának és csak az operáknak szenteli életét.

De nem birt elszakadni az ecsettől. Egy nap az Operaház zenészdohányzójában üldögélt az öreg Ney Bernáttal és néhány muzsikussal. *Tréfából a falra rajzolta vázlatosan Ney arcmását*. Rendkívül tetszett ez a rajz és *Szikla* Adolf is jelentkezett, sőt *Venczel* Béla is, hogy őket is rajzolja a falra. *Takács* Mihály, az egykori nagy baritonista, követelte, hogy *őt színben* fesse meg.

Így került egymásután a falra 10—20, majd száz portré és amikor az ember végignéz a nikotinfüsttől megbarnult arcképtáron, meglepetéssel fedezi fel *Dalnoky* Viktor százados úr, *Bartók* Béla fiatal zeneszerző úr, *Venczel* Béla fiatalúr fejét. *Rippl-Rónai* nem kért pénzt a vázlataiért, barátságból festegetett és még *Kerner* István is modelje volt. Akkoriban annyira híre ment ennek a furcsa kis arcképcsarnoknak, hogy *az Operaház előtt posztoló rendőr is megkérte Rippl-Rónai Sándort, hogy fesse le életnagyságban*, mert valakinek csak vigyázni kell a képekre a falon is, hogy le ne vakarják őket.

Az új sorozat

Rippl-Rónai Sándor meghalt, a falra festett képek pedig *tovább barnultak*. Már ügyet sem vetettek a falról mosolygó vagy szomorkodó fejekre, amikor egy nap megjelent az Operaházban *Schnupfkegel* Gyula nyugdíjas főtisztviselő és festőművész és közölte, hogy *szívesen folytatná a portrésorozatot*. Azóta ez a festőművész *többszáz új portrét* festett. A falon szerepel már *Sándor* Erzsi, *Székelyhidy* Ferenc, *Radnai* Miklós, *Palló* Imre, *Kálmán* Oszkár, *Zsindelyné Tüdős* Klára, sőt újabban *Márkus* László és *Oláh* Gusztáv is.

A festő a régi megbarnult képeket is restaurálta, úgyhogy most látványosságszámba megy ez az operaházi fejgyüjtemény. Már alig van hely *néhány portré számára* és ha folytatni akarják a sorozatot, akkor vagy a falat kellene áttörni, vagy pedig a nappali pénztárteremben kellene falra festeni az új embereket.

Azt halljuk, hogy a nagyközönség számára is meg fogják nyitni az érdekes dohányzót.

Kristóf Károly

Újévi és újév utáni kedvezményes szinházi előadásaink

Szilveszteri, újévi és újév utáni kedvezményes előadásaink a legváltozatosabbak. Előfizetőink és olvasóink bőségesen válogathatnak a legnagyobb sikerű darabok előadásában. Kaphatnak jegyet *Harsányi* nagysikerű darabjához, *A zenélő óra*-hoz és a rendkívül érdekes *Ordasok*-hoz a Nemzeti Színházba, valamint *Herczeg* Ferenc szenzációs *Utolsó tánc*-ához a Nemzeti Színház Kamara Színházába.

Kaphatnak továbbá a nagy sikerrel bemutatott *Zágon*-darabhoz, a *Márciusi szél*-hez és a népszerű *Francia szobalány*-hoz a Vígszinházba, továbbá a kitűnő *Válóok* című vígjátékhoz a Magyar Színházba, a szép zenéjű, kedves *Örökké?* című vígjátékhoz a Belvárosi Színházba, az elragadó *Boldog órák*-hoz a Pesti Színházba, *Földes* Ábrahám nagyszerű zenéjű és remek kiállítású operettjéhez, a *Fehér hattyú*-hoz, *Honthy* Hanna felléptével a Városi Színházba, ahova péntek délutánra a *Szevillai borbély*-hoz is ad színházjegyirodánk kedvezményes jegyet.

Színházjegyirodánk kedvezményes műsorán szerepel még a rendkívül mulatságos *Bubus* című zenés vígjáték az Andrássy Színházban, az 50-ik előadás küszöbén álló kitűnő zenéjű *Kávé habbal* című operett a Royal Színházban, a népszerű, aktuális *Elő az okmányokkal* című tréfa a Pódium Kabarében, a mulatságos *Üstökös* című életkép a Terézkörútiban és a rendkívül kacagtató *Tanganyika* című revü a Komédia Kabarében.

Külön megemlítjük a *Magyar Színház*, az *Andrássy Színház* és a *Royal Színház Szilveszter éjjeli* előadásait, amelyekhez jegyirodánk rendes kedvezménnyel áll olvasóink és előfizetőink rendelkezésére.

Színházjegyirodánk külön telefonszáma *143—888*.

Hotel Excelsior
BERLIN egyik látványossága!
Anhalti pályaudvar, nagy szállodai alagút és 7 felvonó által összekötve
A kontinens legnagyobb szállodája
(11 helyiség: 5500 ülőhellyel)
Egyágyas szoba Rm. 4.50-től, kétágyas szoba Rm. 9.—től feljebb. Szobák, szalónok, lakosztályok minden árkategóriában. 600 szoba, 750 ágy, 250 fürdőszoba.
Mindenki szállodája!
A tulajdonos: *Curt Elschner*

Boldog újévet kíván
t. vevőinek, üzletfeleinek és barátainak
Schnur Henrik cég
úriszabósága és különleges készítményü férfiruha-áruháza, VIII., Rákóczi-út 15

PHILIPS RÁDIÓ
BEMUTATJA
Sternberg
Telefon 136-068, 144-354, 137-708
Magy. kir. és udv. hangszergyár
VII., Rákóczi út 60.
Az ország legnagyobb és legszebb rádiótermei

SAJTÓFIGYELŐ
HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PETŐFI NÉPE

1021

Schnur József

1970. augusztus 7, péntek

Kalocsa a fehér foltok ellen

A közigazgatási átrendezés következtében nyolc községgel megnövekedett a kalocsai járás területe, határa kiterjedt a megye északi részéig. A megnagyobbodott terület új feladatokat ró a járási népművelési szervekre, a módszertani központoktól több segítséget igényel a járás. Németh Gábort, a kalocsai Nagy Lajos Járási Könyvtár igazgatóját és a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat titkárát kerestük meg, hogy megkérdezzük az átszervezés után módosult kulturális tervekről.

— A községekben még egyszerűbb a helyzet — válaszolta — eddig is majd mindegyikben működött művelődési ház és könyvtár. Az új feladatot azonban nemcsak a nekik nyújtott módszertani segítség jelenti, amelyet igyekszünk erőnkhöz mérten megadni. A járásban gyarapodott azoknak a külterületi településeknek a száma is, amelyeket fehér folttal jelölhetnénk a népművelés térképén. Ezeknek a településeknek is próbálunk művelődési és szórakoztató programot adni a Kalocsa környéki szállásokon már bevált módszerek segítségével.

— Megvannak-e a tárgyi feltételek a megsokasodott feladatok ellátásához?

— A külterületi népműveléshez a legnagyobb segítséget az a művelődési autó jelenti, amit a megszűnt dunavecsei járási székhelytől kaptunk. A művelődési autó programját mostanában állítottuk össze a járási pártbizottsággal és a tanács művelődésügyi osztályával egyetértésben. Arra törekedtünk, hogy a járás egészét bekapcsoljuk a kulturális vérkeringésbe.

— Milyen kulturális ellátásban részesül a külterületek lakossága?

— A művelődési autó játékfilmeket és könyveket juttat Tass, Szalkszentmárton, Dunavecse, Solt és Harta vidékére. A régi járás területén Kalocsa szállásai, Szakmár, és Öregcsertő esik a művelődési autó útvonalába. Igyekszünk változatos műsort adni, és gyakran felfrissíteni a kölcsönözhető könyvállományt. Ezenkívül tervbe vettük a két, Kiváló címmel kitüntetett klub, a kalocsai és a foktői irodalmi színpadainak vendégszereplését. Készülünk kiállításokra is, Solton Schnur József, Hartán Kovács László képzőművészeti alkotásait mutatjuk be. Valószínűleg sikerül áthozni Pécsről Servatis Tibor szobortárlatának anyagát, Kecskemétről pedig a fiatal népművészek kiállítását, amit a népzenei találkozó programjában

Gemenci képeslapok

Reggel van

Belenézek a kelő nap vöröslő arcába, de még maradok. A magaslesről sokat lehet még ilyenkor látni. A négyzetalakú vadföld egyik sarkában van. Már a fák között is a világosság kezd úrrá lenni. Aranyos sugárkák tapogatják végig a lombok között a bokrok alját. A gerlék kurrogva köszöntik a mai napot is. A magasles alatt egy feketerigó bogarász. Elnézem ezt a fekete legényt narancssárga csőrével, csillogó okos szemével, pipaszár lábával, s eszembe jut, milyen pletykásai ők az erdőnek. A múltkorában is elkiabáltak egy jó őzcserkészetem. Riasztottak, s az őzek értik ám beszédüket. Szóval leskelődők, rosszindulatúak, aká csak a tarka tollú szajkók.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1977 JAN 19

PETŐFI NÉPE

Schnur József, festő

1021

Festmények a klubban

Sikeres festmény kiállítást rendeztek Nagybaracskán az ifjúsági klubban. A festő *Schnur József* jelenlétében *Katanics Ferenc* megnyitója után *Kovács László* adjunktus méltatta a festő munkásságát. Beszélt Schnur József alkotói hitvallásáról, a munkáját értő, szerető pedagógusról, a színekben gondolkodó művészről, aki festményeiben a honi táj varázsát tárja elénk egyszerű közvetlenséggel.

E közvetlenséggel nyerte meg a nagybaracskai közönség tetszését is olyannyira, hogy a kiállított 34 festményből 6-ot megvásároltak. Örülünk Schnur József sikerének és a nagy érdeklődésnek.

Képünkön Schnur József, Naplaforgó üveggel című képe mellett.

Végvári József

A kézilabda Téli teremkupa vasárnapi fordulójában a legnagyobb mérkőzést a Lajosmizse és a Kertészeti Főiskola vívta egymással. A Lajosmizse csapatában is szerepelt először a Budapestről igazolt harmincszoros válogatott Mészáros, aki 14 góllal segítette győzelemhez új csapatát. A meglepő eredmények közé számíthatjuk a Kalocsai ÉPGÉP egygólos győzelmét a Kiskunhalasi AC ellen. Végül a Kiskunhalas—Kertészeti Főiskola mérkőzés is látványos küzdelmet hozott. Feljegyeztünk néhány remek egyéni teljesítményt is. A már említett sokszoros válogatott Mészároson kívül a ceglédi Tóth, Sőrés a Kertészeti Főiskola csapatából, Juhász a Kalocsai ÉPGÉP-ből és Ronkó a KAC csapatából tűnt ki nagyszerű megoldásaival és góljaikkal.

A női mezőny ezen a napon nem mutatott túlságosan nagy játékot. Talán a Kiskőrös—Császártöltés mérkőzést emelhetjük az átlag fölé.

A vasárnapi eredmények:

FÉRFIAK:

Kertészeti Főiskola—Kecskeméti Építők II. 19:18 (11:6)

Jv.: Ambrus, Hódos.

Kertészeti Főisk.: Sóvágó — Pálfi, Gillich 2, Kincses 2, Balogh 1, Sőrés 4, Lukács 9. Csere: Kozák, Szűcs, Németh 1, András.

Kecskeméti Építők: Nagy L. — Szandhóffer 1, Faragó 5, Koppány, Krizsics 5, Bisztrai 3. Csere: Kormos 1, Szilvási 3, Nagy F. Szunyogh, Romhányi.

Lajosmizse—Kertészeti Főiskola 24:23 (11:12)

Jv.: dr. Bicsérdi — Dani.

Sohnur József

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PETŐFI NÉPE

1970 AUG 1

1021

— **Sohnur József** kalocsai festőművész legszebb munkáiból rendeznek kiállítást szeptember 10-én Hartán. A helyi művelődési házban megnyíló kiállításon, Kovács László festőművész tart tárlatvezetést.

MISS

Köszönetnyilvánítás. Köszönetet mondunk mindazon rokonoknak, jó barátoknak, mun-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP KFT.
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1970 APR 10

PETŐFI NÉPE
Kecskemét

Schnur József tárlata

Schnur József festőművész kiállítását a jubileumi év tiszteletére a Kalocsai Városi Tanács dísztermében *dr. Nyámádi József*, a Hazafias Népfront városi elnöke nyitotta meg. A 80 képből álló tárlat anyagát *Diószegi Balázs* festőművész ismertette. A művész kedvenc témái: Kalocsa és környéke, a Balaton vidéke és a Duna mente. A táj, mint elsőrendű élményforrás a magyarázata annak, hogy képeinek javarésze vízparti fás terület, falusi és városi házak. A címek is erre utalnak: Balaton, Kisduna, Fűzfák, Utcasorok, Gyors kézzel, az élmény nyomán, vagy emlékezetből papírra vet egy motívumot, belső világával harmonizáló formaegyüttest, s azt kezdi feldolgozni, alakítani rajzban, foltokban, elhagyásokkal, hangsúlyokkal. A művészi tömörítés útján halad előre.

Legtöbb képe *kedvenc városáról, Kalocsáról való, ahol gyermekkora óta csaknem 20 éve él.* Ma is mint rajztanár működik. — Meglepetés képeinek művészi megoldása. Eddigi bemutatott művein naturális szemlélet, majd absztrakt formák tűnnek fel. Most a konstruktív felépítés érdekli elsősorban. A határozottan kontúrozott, leegyszerűsített tárgyak és formák technikailag is változatos kiképzésűek. A színek gazdagságát, szimbólikus erejét a különböző színező anyagok is fokozzák. Az erőteljes függőleges és vízszintes ecsetvonások a szerkezeti elemeket hangsúlyozzák, emellett érzékeltetik az életteljes valóságot: *házaiban élnek, laknak az emberek, akkor is, ha személyükben nem jelennek meg a képen.* Balatoni és dunai tájképein az atmoszféra, a csendes, vagy háborgó víz ábrázolása, s a művészien oldott festőiség különösen figyelemre méltó.

A fiatal kalocsai festő sok képe rendszeres munkáról tanúskodik, s egyben bizonyítéka is a mesterségbeli tudás állandó fejlődésének.

Dr. M. Kiss Pál
művészettörténész

vár Kalo
GARÁZS
Wartbur
12 ezer
lapotban
tér 7.
minden

F
J

húsipari tanulónak

a Bács-Kiskun megyei Állatforgalmi és Húsipari Vállalathoz, Kiskunfélegyházára.

Ellátás és kollégiumi elhelyezés biztosítva.

579

Pincétől a padlásig

Időt és fáradságot takarít meg, mert telepünk a hagyományos építőanyagokon kívül a következő árufélegeket tudja biztosítani:

Schnur József

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PEDAGÓGUSOK LAPJA

1966 MÁJ 27.

1021

KIÁLLÍTÁSOK

Képzőművészeti tárlat Kalocsán

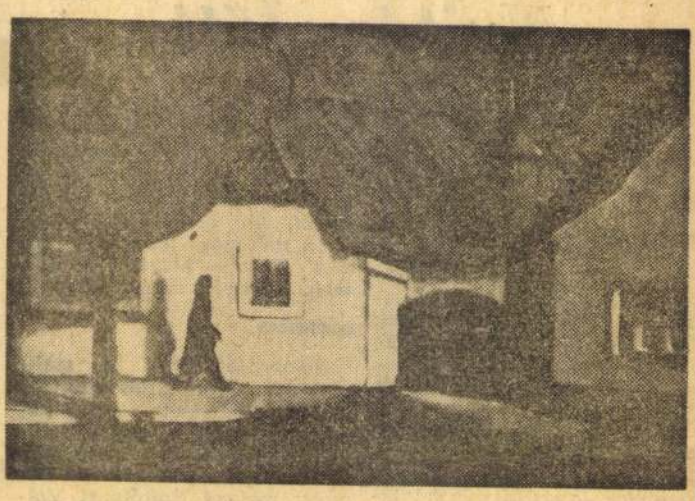

Kalocsán, a városi tanács dísztermében rendezték meg három fiatal rajztanár, Schnur József, Kanczler István és Kovács László első kiállítását. A bemutatkozás, amelyet elsősorban a művelődési ház támogatása tett lehetővé, a közönség körében nagy sikert aratott. Képünkön Kovács László »Szülőfalum« című olajfestménye.

G. Szigeti Magda képei Bécsben

G. Szigeti Magda szombathelyi festőművész és pedagógus huszonhat festményével mutatkozott be nemrég a »Galerie Autodidakt« nevű bécsi kiállítóteremben. Eredeti megfogalmazású, expresszionista szemléletű alkotásait érdeklődéssel fogadta a tárlatlátogató közönség, valamint a szaksajtó. Képünkön a pedagógus-festő Szigorú arccal című rajza.

Papp Iván képei

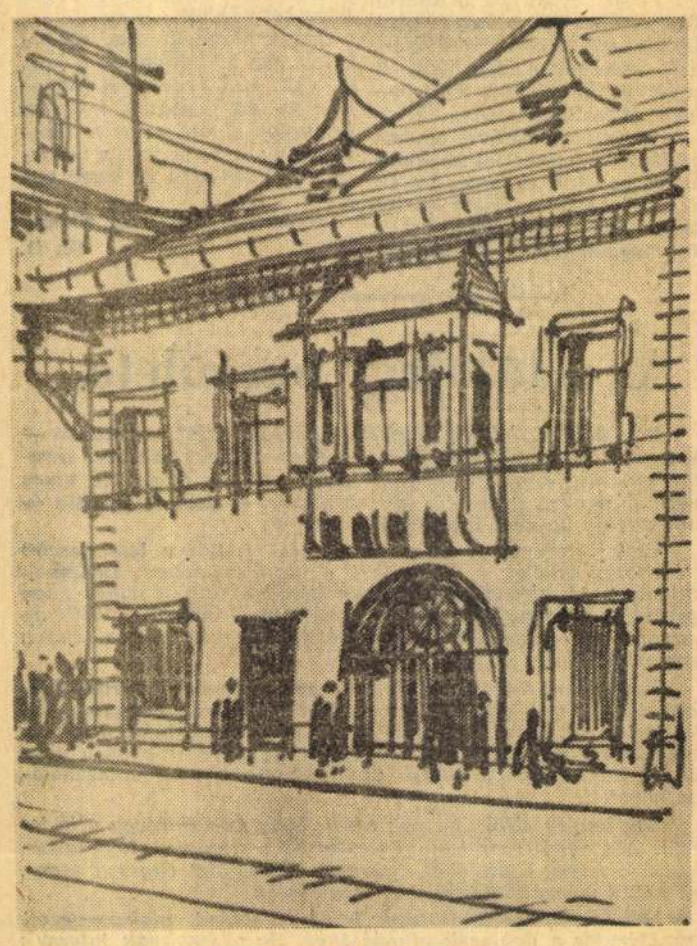

PAPP IVÁN: A »LŐCSEI HÁZ« KASSÁN

Munkahelyén, a budapesti I. István Gimnáziumban állította ki útirajzait Papp Iván pedagógus-festőművész. Kiállításának anyaga változatosan és artisztikusan számol be tanulmányútjának állomásairól, köztük Kassáról, Késmárkról, Lőcséről, Gölnitzről.

Útirajzai tele vannak ötletes meglátásokkal, igényes színkultúrája szerencsésen párosul grafikai felkészültségével. Anyagának egyik legszebb darabja a lőcsei utcarészlet: festőisége és könnyed előadásmódja teszi azzá. Kassa és Késmárk utcarészleteit és öreg házait ugyancsak több szép kép jeleníti meg a kiállításon, és külön is kiemelkedik a grafikai anyagból a kassai dóm belsejét ábrázoló kép, nemes, egyszerű vonalvezetésével, artisztikus előadásmódjával.

Örülnénk, ha Papp Iván most bemutatott művei közül néhányat nagyobb méretben, linó- vagy fametszetben is viszontláthatnánk. S várjuk, nagyobb anyaggal, gyűjteményes kiállítását.

Sárkány Lóránd

ETÉSI Híradó

Nyitás előtt

Hogyan készül az idei nyárra egy-két szakszervezeti bizottság és üdülő? Ezt vizsgáltuk legutóbbi körutunk alkalmával.

A *Fejér megyei bizottság* korábban a balatonaligai általános iskolában szervezett üdültetést, ez azonban nem bizonyult elég korszerűnek, s ezért a bizottság idén inkább IBUSZ-szobákat bérelt.

— *Az elképzelést a Székesfehérvári Városi Bizottság juttatta eszünkbe* — tájékoztat *Radovics János*, a megyei bizottság titkára —, *ők ugyanis már néhány éve Zamárdiban bérelnek egy villát a Balaton partján. A megyei bizottság Zamárdiban három, Hévizen pedig egy villát vett ki egész nyárra. Ezzel csaknem ötven családos beutalót tudunk a járások rendelkezésére bocsátani. A szakszervezet költségeit a tagdíjrészesedésen kívül az Eötvös-alapi felajánlások összege és főleg az önsegélyező csoport részesedése fedezi. Ennek köszönhető, hogy az előző évhez viszonyítva üdültetésünk megnégyszereződik...*

— *Új helyen is kísérletezünk* — veszi át a szót *Hámori Rudolfné*, a megyebizottság üdülési felelőse. — *Velencén, az általános iskolában idén először szervezünk családok számára pihenési lehetőséget. Itt az is előny, hogy az étkezés a helyi napköziben olcsóbban megoldható. De a járási bizottságok sem tétlenek. A dunaújvárosi járás Aligán üdültet, a központi járás Keszthelyen, sőt egyes iskolák tantestületei még külföldre is eljutnak, például a bicskeiek Lengyelországba, a központi járás néhány pedagógusa pedig Romániába.*

A *győri járási bizottság* az elmúlt évben nagy fába vágta a fejszéjét. Nem sok bizottság dicsekedhet azzal, hogy saját üdülője van. Márpedig a győri járás esetében ez így igaz. A hétszobás üdülőt még 1964-ben vásárolták Balatonalmádin.

— *Múlt vasárnap társadalmi munkára kértünk fel a járásból öt nevelőt, és 26-an jöttek el...* — mondja *Bácsi József* járási gazdasági felelős. — *Ha meggondoljuk, ez nem is apróság. Egyébként idén a szakszervezeti központ segítségével saját bútorral rendezzük be mind a hét szobát és az üdülő telkén felállított három sátrat. Így egyszerre 37 személy tud majd pihenni. A főzést szintén helyben oldjuk meg, bőséges választékkal...*

Balatonföldváron a szakszervezet új családos üdülőjének építkezését látogattuk meg. A kétmillió forintos üdülő elkészítésének határideje április 30-a volt. Bár a Somogy megyei Építőipari Vállalat kitűzte az átadás időpontját, a végleges befejezésig még sok apró teendő van hátra. A több, mint 600 négyszögöles üdülő telke jelenleg valóságos »csatatér«. *Majoros Zoltán*, az építkezés műszaki szakértője teljes joggal elégedetlen. A parkett hézagos, az erkélyajtó nem nyílik, emitt meg a falat kell újra vésni a nagyobbra sikerült folyosóablak miatt...

Varga István üdülővezető azonban már a nyitásra készül. Alkalmazottakkal tárgyal, átveszi az új berendezési tárgyakat, a tanácsnál a bekötő utakat sürgeti.

— *Sok álmatlan éjszakám lesz még a nyitásig* — mondja —, *de a 110 üdülővendég pihenése érdekében bizony dolgozni kell...*

A fonyódi gimnáziumban éppen tantestületi értekezletet tart *Horváth László* igazgató. Az újonnan épült iskola a *Szabolcs megyei* pedagógus-családok szakszervezeti üdültetésének fellegvára, s idén még központi szervezésű gyermeküdültetésnek is helyet ad.

— *A megdrágult élelmezési nyersanyagból valamivel nehezebb lesz gazdálkodni* — számítgat már jó előre az igazgató. — *De eddigi hírünk kötelez bennünket...*

Csupa sürgés-forgás, sokhelyütt még kialakulatlan a kép, de akik az üdültetéssel foglalkoznak, azt mondják, hogy az üdültetés olyan, mint a filmforgatás: a »mű« csak a bemutatóra, a nyitásra áll össze teljesen.

Reméljük, a premier sikeres lesz.

Sz. D.

Az üdülőjegy becsülete

Egy üdülési felelős magaslati beutalót kért valakinek — pontosan július második felére, a Pécs-mecseki üdülőbe. Amikor kiderült, hogy éppen ide, éppen erre az időpontra nincs beutaló, nyomban elállt a kéréstől, mert — mint mondotta — kolléganője úgysem fogadna el másikat...

Csak dicsérni lehet, ha az üdülési felelős a legteljesebb mértékben igyekszik kielégíteni a tagság igényeit. Lehetnek különleges esetek is, amelyekben például házasságkötés vagy egészségi okok indokolják az ilyenfajta „kiállást". Minthogy azonban itt egyszerűen túlzott igényekről van szó, az eljárás nem volt helyes.

Tudomásul kell venni, hogy a szakszervezeti szervek legjobb törekvéseik ellenére sem tudnak még minden igényt kielégíteni. Ez elsősorban a családos és szanatóriumi helyekre vonatkozik. Az évi 27 000 pedagógus, és a nevelők családtagjainak üdültetése az anyagi eszközök maximális felhasználását követeli.

Sok helyen elfeledkeznek arról, hogy az üdülőjegy a jó iskolai és szakszervezeti munka jutalma, s előfordul, hogy a kevésbé keresett beutalókat egyenest „rásózzák" egy-egy tagra, sőt néhol még útiköltséggel is megtoldják.

Már pedig az üdülőjegy: jelentős állami, szakszervezeti hozzájárulás a dolgozók pihenéséhez. Ne olyanoknak jutassuk tehát, akik „hajlandók" elfogadni! Teremtsük meg az üdülőjegyek kellő becsületét.

Sz.

A Híradó legújabb száma

Megjelent a Gazdasági és Üdültetési Híradó legújabb száma. Oldalain a többi között a Bács megyében folyó üdültetési és gazdasági munkáról olvashatunk riportot. A Híradó jelentős teret szentel az idei nyári üdültetési helyek pontos ismertetésének is: csaknem 50 üdülőhely jellegzetességeiről számol be. Az üdültetési tájékoztatót az új élelmezési normák és az új térítési díjak ismertetése zárja le. A Számvizsgáló Bizottságok életébe nyújt bepillantást a kisvárdai járási, valamint a budapesti számvizsgáló bizottság elnökének beszámolója. A kiadvány anyagát sok más tájékoztatás és hír egészíti ki.

Schnöller Lajos, festő

Györffy István szülőháza. (Schnöller Lajos festménye 1925.)

tajon a török idők [illegible]
sorakoznak egymás szomszédságában. Èrdei Ferenc szavaival élve itt nincs város és vidéke, itt csak mezővárosok vannak mellérendelve egymásnak, nem ismerve az egymástól függőség viszonyát. 'A sokezer holdas határokon nagy-

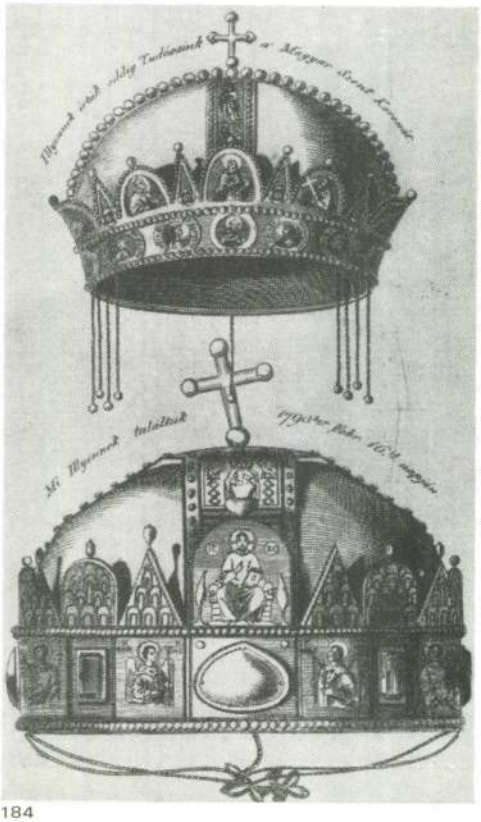

184

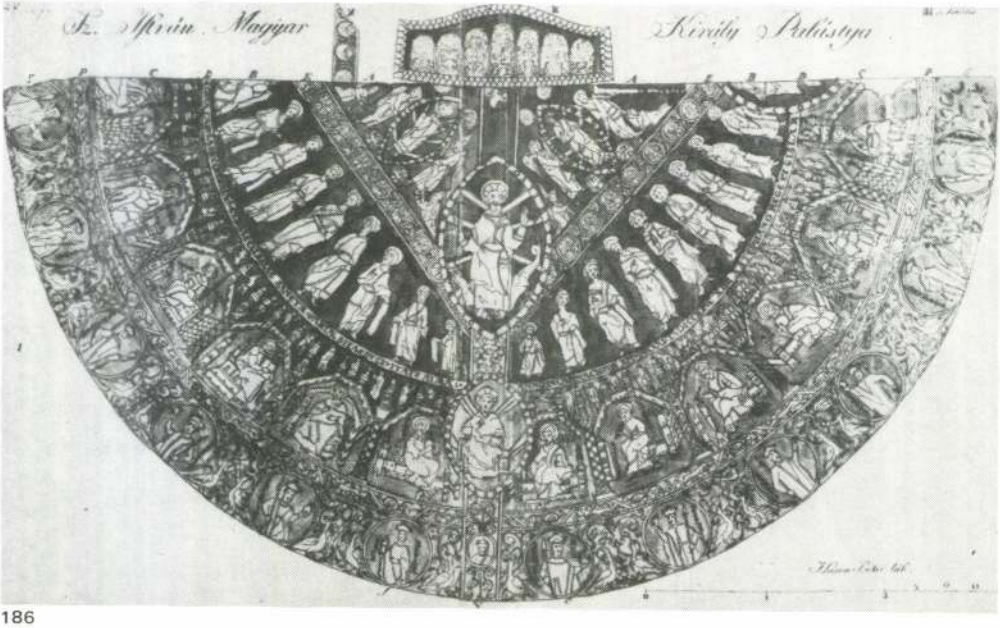

186

44. tábla

K. Schnorr Laj. rajz. Blaschke Ján. metsz

Klára Visegrádon.

195

Művészet Magyarországon 1780-1830
MTA MKCS - MNG Bp. 1980.

SCHNORR VON CAROLSFELD, LUDWIG (Königsberg, 1788 – Bécs, 1853)

Festő és rajzoló, a bécsi romantika jellegzetes alakja, az ismertebb Julius bátyja. 1804-től a bécsi Akadémián tanult, majd irodalmi művek érzékeny, személyes hangú, a romantika jegyeit mutató illusztrálásával tűnt ki. Az 1830-as évektől a tájfestészet romantikus szellemű megújítói közt szerepel. Mestere volt Moritz Schwindnek, a német romantika másik jelentős alakjának.

195 Zách Klára Visegrádon 44. TÁBLA

rézmetszet, 11,4 x 8,7 cm
Jelezve: K. Schnorr Laj. rajz. Blaschke Ján. metsz.
Felirata: Klára Visegrádon
In: Hébe, 1823
OSZK

Az éjszaka sötétjében a visegrádi vár komor tömbje alatt a meggyalázott Zách Klára kibomlott, lobogó hajjal, hánykódó csónakon evezve menekül. A 19. századi magyar képzőművészetben, irodalomban később is visszatérő témának ez az első önálló képi megfogalmazása, Döbrentei Gábor azonos témájú írásaihoz készült. A mozdulat, a fény- és mozgáseffektusok tudatos felfokozásával, összesűrítésével a romantika erős érzelmi fűtöttségét sugározza. Schnorr tanítványa, Moritz Schwind az 1840-es években erre a kompozícióra készítette festményvariációját, Maria Spaun a Traunsee-n címmel (Wien, Österreichische Galerie), amely még tovább fokozza a metszet romantikus összhatását.

A metsző BLASCHKE JÁNOS-ról lásd Kat. 158.

Irod: Pataky 1951, 90. G.G.

1967.)

196 László Cserhalmon 72. TÁBLA

rézmetszet, 11,6 x 8,2 cm
Jelezve: M. Hofmann sc.
Felirata: László Cserhalmon. (jobbra fent:)N° 3.
In: Aurora 1826.(E K)

A Vörösmarty Mihály Cserhalom c. verséhez készült illusztráción Árbocz tatár vitéz szerelmes rableányával, Etelkével menekül László király elől. Vágtató lovak, kecsesen elalélt lány, szélbenszálló kelmék motívumaiból épül a kompozíció, amelyet a kutatás – a kortársak hagyománya alapján – joggal Kisfaludynak tulajdonít. A kép újszerűségét nem a képelrendezés, hanem az itt eléggé sematikusan közvetített hősi szentimentalizmus adja, amely – a témaválasztással együtt – tudatos elszakadást jelez a még élő barokk tradíciótól, a csodás vízfakasztás ábrázolásától (Kat. 194). A túlságosan kemény metszés a bécsi M. Hofmann (lásd Kat. 215) munkája. A MNG-ben őrzött nagyméretű olajfestmény (120 x 167 cm) e kompozíció felhasználásával készült, de úgy véljük, mégsem lehet Kisfaludy Károly alkotása, mert érettebb drámaisága, festésmódja inkább a század közepe tájára tehető, amikor más Kisfaludy-metszet után is festettek olajképet (Dobozy, BÁV-aukció).

Irod: V. Zibolen 1967, 162, 164–165, 174–175; V. Zibolen 1970, 178, 182; V. Zibolen 1973, 49–50. 19, 53. kép. G.G.

Schnorr

Stäb. II. 123
IV. 105

1261. Ismeret

A XVIII. sz

II. Rákóczi Ferencz.

Mellig és tojásdad med
Kissé jobbrafordult és szembe
hullámos haja vállaira omlik,
jusza sötétbarna, szeme barn.
zete : aranynyal kivert pánc
ing mellén himzéssel.

Elefántcsont-miniature, mér
1261. — Értéke 500 K. — Az 19
az 1909 deczember 6-iki (2042–90
(2100–909) és az 1909 deczemb
szerint Thaly Kálmán hagyomány
tetett 1909 deczember 23-án. — Be
(131–910).

1c

Bildende Kunst, 1944. 11.528. old.

Gyula Schnitzler: „Entsetzen", 1938, Linolschnitt, 15,5 x 24 cm.

Schnitzler János

X. Tavaszi
Szalon
1935

SCHNITZLER JÁNOS
137 Késő őszi táj
olajf. mgt.

Max Svabínsky: *Sonata paradisiaca I.*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-976

1972 FEB 1

EGÉSZSÉGÜGYI DOLGOZÓK
LAPJA
Budapest

Schnitzler János

SCHNITZLER JÁNOS: LOVAK 1021

ck Jakab (1845—1902) budapesti
Semmelweis első magyar élet-

rök Aurél (1842—1912) antropo-
budapesti egyetemi tanár, az
ızeum megalapítója.

Csurgay Kálmán gyógyszerész
gyógyszerészi szaklap alapítója
yszerészi Közlöny" (60. évfolya-
egyik legtekintélyesebb sajtó-
ın jelent meg *Gyógyszerészeti*
n az időben az első összefoglaló
mazták. Számos cikke, tudomá-
eg. A gyógyszerészek évkönyvét

ir Francis Galton (1822—1911)
az eugenika kezdeményezője,

lletár Emil gyógyszerész (1834—
t *„Országos Bírósági Vegyészeti*
órvényszéki kémia egyik külföl-
pítója. Tudományos vizsgálatait,
ı még ma is alkalmazza.

il Emil (1897—1954) az egészség-
a budapesti egyetemen, a mun-
az Orvos-Egészségügyi Dolgozók
vezője és főtitkára, a Tudomá-
pviselő.

A köny
mutatja az
Nyomdában
és Urai Eri

Schnitzler János

Schnitzler János: Iszonyat (1938)

Nepmuvelo, 1977. 5.

Semmi rendkívüli nincs abban, ha egy művészeti csoport beszámol fenntartó intézményének a munkáról, s elmondja gondjait, panaszait is. Mégis: ebben a jegyzőkönyvben van valami, ami eltér a megszokottól. Elsősorban a nyílt, őszinte vitaszellem tűnik föl: a mondatok élesek, mégsem sértőek, mert nem fertőzi őket rosszindulat, személyeskedés. A vita tárgyszerű: magáról a problémáról van szó, nem is sértődik meg senki, mert nem képzel a mondatok mögé sanda szándékot, a kártyák ki vannak terítve, az értekezlet célja a problémák megoldása, semmi más.

Figyelemre méltó még, hogy az intézmény és a csoport között nem „hűbéresi" viszony van. Az együttes nagy belső önállóságra tett szert, fejlődésében bizonyos intézményesülési tendenciák erősödtek meg. Talán a művelődésiotthon-mozgalom sajátos úi jelensége ez? A legerősebb

zés és felvétel megoldatlan. Megfelelő felvételi rendszerre van szükség!

A felsorolt tényekkel talán sikerült bizonyítanom, hogy ez az együttes felnőtt. A továbbfejlődés érdekében azonban a művelődési háznak megfelelő koncepciót kellene kialakítania vele kapcsolatban. Szűknek érezzük a jelenlegi kereteket, feszengünk bennük.

Három problémánk van.

Az intézmény – ki kell mondanom – nem fordít elegendő gondot a csoport menedzselésére, vagyis meglehetősen magunkra vagyunk utalva.

Úgy látjuk, intézményünk néha nyűgnek érez bennünket. Ha nem jó, amit csinálunk, érthető, hogy púp vagyunk az in

Schnitzler János

Hétfő, 1987. február 9.

A Magyar Nemzet Galériája

Schnitzler János: Linómetszet, 1940 körül
(Vörösváry Ákos gyűjteményéből)

ban, és az esetek többségében a halál egy betegség befejező aktusa, az egyre több beteg egyre többször kell hogy orvoshoz forduljon. Ha munkaképes korú — márpedig az ő megbetegedésük és haláluk emelkedik —, egyre többször kell hogy táppénzt vegyen igénybe.

A táppénzzel kapcsolatban nem árt tudniuk azt sem, hogy a betegek egy részét sokszor nehéz a nagyon is indokolt táppénzre rábeszélni. Néha azért, mert túlzottan lelkiismeretes, máskor, mert nem tudja vállalni anyagi helyzetének lényeges romlását.

A magyar általános orvosok, ez az ezerszer elmarasztalt orvoscsoport húsz évvel ezelőtt nagy nehezen kiverekedte, hogy tudományos egyesületet alakíthasson, azzal a céllal, hogy feltárja a tömegesen előforduló betegségek jobb ellátására és megelőzésére alkalmas módszereket. Jubileumi kongresszusuk május 21—24-én (csütörtöktől vasárnapig) lesz Balatonfüreden, ajánlom figyelmükbe. Húsz évvel ezelőtt egy csodálatos jelenségnek lehettünk tanúi: az idősebb kollégák hosszú gyakorlatuk során kipróbált módszereiket először mondhatták el hozzáértő kollégák körében, és egybehangzóan megfogalmazódott, hogy más problémakörrel találkoznak a fekvőbeteg-gyógyintézetek, mint az alapellátás orvosai. Ez az egyik oka annak, hogy a kórházi orvosok szakmai tudását és tekintélyét nem képesek felfogni a hivatalból választottak, amiért tulajdonképpen hibáztatni sem lehet őket, hiszen képzésük és munkájuk más irányban fejlesztette ismereteiket. Nem érthetjük meg egymást, ha nem tekintjük egymást egyenlő partnernek.

Az én munkám csak egy volt a sok közül. Azt sikerült bizonyítanom, hogy az élő szervezet számára szükséges tápanyagok közül — nem vitatva a fehérjék, szénhidrátok, zsírok megfelelő arányának, vagy a vitaminoknak a fontosságát — kulcsfontosságú az ásványi sók mennyisége és aránya, melyek közül igen rossz, és romlik magnéziumellátottságunk. Ez ma a lakosság 60—70 százalékát érinti, megzavarja a szervezet normális működését, elősegíti egy sor betegség kialakulását, ma már pontosan felderített folyamatok megváltozása révén. A magnéziumpótlás helyreállítja a szervezetben a kívánt egyensúlyt, a sejten belül zajló folyamatok kedvező körülmények között normalizálódnak, az egészség helyreáll. Egy üzem dolgozói számára az üzemi ebéd magnéziummal dúsított konyhasóval készült folyamatosan, de erről sem ők, sem azok a körzeti orvosok nem tudtak, akik szükség esetén betegállományba vették őket. Ugyanolyan körülmények között élő és dolgozó, táppénzigény szempont-

Schnitzler János

Schnitzler János: Kiáltás (Háború-sorozat) (linó). 1941—42.

Oelmadm Anna
A szocialista tejszőművészet nyomában
Bp. 1975 Kossuth

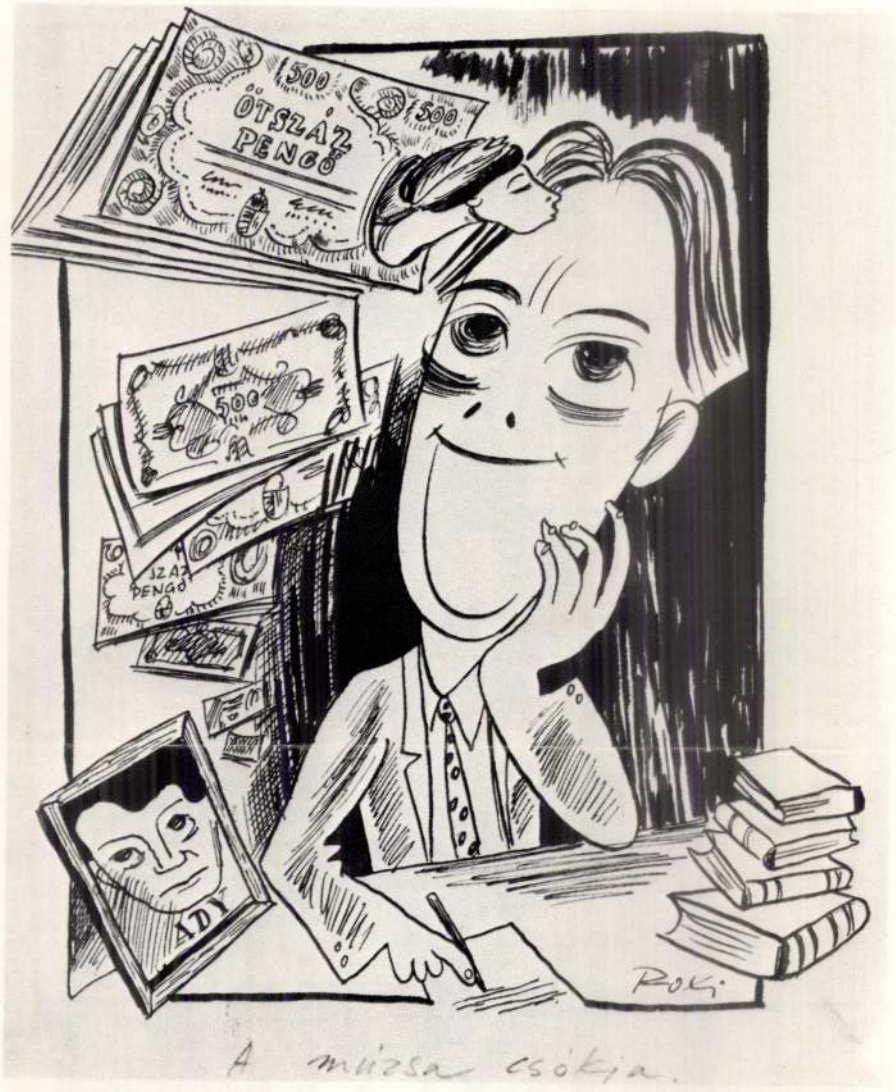

Roxy-Ránki József: A múzsa csókja. 1941.

SCHNITZLERJános (1908-1944) festő

Chikán Bálint: Uj értékrend felé.=Magyar Hirlap,1991. aug. 27. 11.p.

Éppen ellentétes lelki reakciót vált ki, viszont szintén rendkívül fontos értékrend-módosító szereppel bír az Első Magyar Látványtár Alapítvány második kiállítása, amely az Óbudai Társaskör Galériájában tekinthető meg. Schnitzler János (1908—1944) emlékkiállítása ugyanis egy olyan elfeledett életművet emel be a köztudatba, amely éppen az alkotó kvalitásából adódóan éppúgy magán viseli a kor és a környezet bélyegét, mint Gazdáné Olosz Elláé, csak épp Schnitzler a fasiszta ország kishivatalnoka és szocialista művésze volt. Expresszív rajzai, metszetei a reménytelenül magára maradt, embertelen körülmények között élő alkotó (és nép) halálkiáltásai, humanista próbálkozásai az élet értelmének megtalálására, az életben maradásra. Schnitzler Jánosnak sikerült maradalndó művé tenni e programot — ezt érezhetjük tenyérnyinél alig nagyobb grafikáit szemlélve —, de saját sorsát megváltania nem: Ukrajnában, munkatáborban halt meg.

AZ ARS HUNGARICA ÖSSZESITETT TART

13. évf. (1985) - XVIII

SCHNITZLER János

ÉS 1991. 28. sz.

Schnitzler-emlékkiállítás

Schnitzler János (1908—1944) emlékkiállítását rendezte meg a Látványtár Alapítvány az óbudai Társaskör galériájában (III., Kiskorona u. 7.). A tárlat szeptember 8-ig tart nyitva.

GYÖRGY PÉTER: Szinte semmit nem tudok Schnitzler Jánosról — ránk maradt művén, s azon a kíméletlen tényen kívül, hogy 36 éves korában megölték, vagy éhen halt. Gondolkozzunk el azon, hogy az antik váza alkotójának sorsa éppoly reménytelenül elzárt előlünk, mint azé az emberé, akiről az egyetlen bizonyosságunk, hogy nem halhatott természetes halált. A cím nélküli linómetszetek egyikén — melynek két, a foltok színtérképében eltérő változata is fennmaradt — tomboló küzdelem folyik. Ember harcol itt ember ellen: görcsbe rándult testek, az indulattól eltorzult arcok feszülnek egymásnak. S mindez akár természetes *ornamentikának is tűnhetne*, oly magától értetődő, oly evidens. A világon, a mindennapi életben a küzdelem folyik, ez maga a téma, ez az evidencia, amely nem szorul magyarázatra. A küzdőket nemsokára elfedi a „háttér", a televény, amelyből épp hogy kibonthatóak.

KIÁLLÍTOTT MŰVEK JEGYZÉKE

Régi debreceni családi portrék kiállítás a Déri Múzeumban, 1939
ívészet Magyarországon 1780—1830 című kiállításon, 1980-ban
170 = kiállítva a Művészet Magyarországon 1830—1870 kiállításon,

gi debreceni családi portrék kiállítása a Déri Múzeumban, 1986
debreceni Református Kollégium birtokában lévő képek jegyzéke
938 körül), katalógusszám
agyar Nemzeti Galéria leltári száma
Magyar Nemzeti Múzeum Történelmi Képcsarnoka leltári száma
i Múzeum leltári száma
receni Református Kollégium múzeumának leltári száma
odalmi Múzeum
zon
bra lent
balra lent, ill. fent
épen
tül

I. FESTMÉNYEK (olaj, pasztell, akvarell)

A döntőkbe négy hazai válogatott jutott el, közülük *Nagy* Béla (57 kg) és *Tóth* Gábor (90) az első helyen végzett. A török válogatott kiválóan szerepelt: mind a négy finalistájuk nyert. A csapatértékelésben Magyarország szoros csatában (70 ponttal) megelőzte Kubát (68), így őrizheti egy évre a Skála Kupát.

Az eredmények:

48 kg: 1. Pacuraru (román), 2. Martinez (kubai), 3. **Bíró** László. — **52 kg:** 1. Soyhnanli (török), 2. Bircu (román). — **57 kg:** 1. **Nagy** Béla, 2. Oles (lengyel) kétvállas győzelem. — **62. kg:** 1. Jarcev (szovjet), 2. **Németh** Sándor, 6:0 pontozás. — **68 kg:** 1. Marunöglu (török), 2. Mahomedov (szovjet). — **74 kg:** 1. Seker (török), 2. Rodriquez (kubai) — **82 kg:** 1. Gencalp (török), 2. Dzugutov (szovjet). — **90 kg:** 1. **Tóth** Gábor, 2. Limonta (kubai) 4:2 arányú pontozás, a jó hajrá döntött. — **100 kg:** 1. Atavov (szovjet), 2. Owerczuk (lengyel), 3. **Robotka** István. — **130 kg:** 1. Zangijev (szovjet), 2. **Balla** József

„A Ferencváros és a Vasas közötti megállapodás értelmében az elnökség hozzájárul ahhoz, hogy Gáspár Tamás az idén már a Vasas színeiben versenyezzen. Az elnökség tudomásul vette, hogy Sipos Árpád és Szegvári Lajos nem kíván régi egyesületében sportolni. A két érdekelt versenyzővel is egyetértésben az elnökség úgy döntött, hogy ha 198 végéig a birkózók és jelenleg klubjaik közötti vita nem oldódik meg, úgy az elnökség az új átigazolási időszakban határoz majd jövőjükről.

— Sipos és Szegvári a szövetség szakvezetésének irányításával és ellenőrzése alatt válogatott kerettagként köteles folytatni az idei világversenyekre és a jövő évi olimpiára való felkészülést. Mindketten részt vehetnek haza és nemzetközi viadalokon, kivé

A Magyar Nemzet Galériája

Hétfő, 1987. március 2.

Schmitzler János

379 körös teljesítménnyel végzett az élen. Csapattársai közül *Solti* a hetedik, *Hegedüs* a 14. helyen zárta a küzdelmeket. A magyar válogatott a Szovjetunió (1117) és Csehszlovákia (1113) mögött 1110 körrel a harmadik lett.

nyolcadik lett, a csapat (966, Fórián, Varga) a hatodik helyen végzett. A férfi együttes (*Záhonyi, Molnár, Török*) tizenkettedik volt. A férfi és női pisztolyosok csapatban „ellőtték" magukat, egyénileg *Tóth* Tamás szerepelt a legjobban, aki nyolcadik lett.

Itthon maradt a Skála Kupa

Két birkózóarany

Vasárnap délelőttre összesen 20 mérkőzés maradt a szabadfogású birkózók 22. Felszabadulás Emlékversenyén a Nemzeti Sportcsarnokban. A résztvevő versenyzők az első alkalommal kiírt Skála Kupáért is

rencvárosból a Vasasba, *Sipo* Árpád a Bp. Honvédtől szintén az angyalföldi egyesülethez, mí *Szegvári* Lajos az Ú. Dózsából Ferencvárosba kíván átigazoln Ezzel kapcsolatban az elnökség a következőket jelentette be:

Élet és történelem — szerelem és politika

Kétezer év véres, ködös messzeségéből a szép egyiptomi királynő képe ma is üdén és megejtően, az örök ifjúság varázsával csillog fel szemünk előtt. Hiába rágalmazta őt annyi mendemonda és gonosznyelvű hagyomány, hiába kiáltották ki férfifaló hetérának, koronás hisztérikának, — emléke diadalmasan állja az idők iramát s idéz tragikus szépségeket, édes-forró szenvedélyeket még e kiábrándult kor gyermekei elé is. Nem csoda, hogy Shakespearetől Shawig költők, írók és tudósok egész serege nyúlt hozzá a Kleopátra-problémához; viszont annál nevezetesebb esemény, hogy most a modern életrajzírás kiváló úttörője, *Emil Ludwig*, a mai kor, a mi nemzedékünk számára írt izig-vérig korszerű, új *Kleopátra*-könyvet.

Hősnőjének élete csupa regény és viharos romantika, ámde egyszersmind egy darab zsúfolt történelem is. Mert e Kleopátra számára élet és történelem, szerelem és politika: egy. Amikor a világ új urával, Caesarral kezd szerelmi viszonyt, egy világbirodalom közös álma tartja hatalmában mindkettőjüket, s a nagy szerelem gyümölcse, a kis Caesarion, e birodalmi álom záloga. A római szeretőt megölik, de az álom nem foszlik szét, mert Kleopátra továbbálmodja egy másik nagy rómaival: Antoniussal. Ezt a vakmerő, világjáró, szerelmes atlétát egészen magávalragadta a hajdani világváros, Alexandria és az egyiptomi udvar túlcsigázott élvezethajszája; ő is, Kleopátra is, vakon vetették magukat egymás részeg bűvöletébe, s közben a nagy birodalmi álom a megvalósulás felé közeledett... Mily nagy, mily szívbénítóan szörnyű volt a zuhanás, a hatalom és fény e felhős hegycsúcsairól a pusztulás feneketlen éjszakájába!

Emil Ludwig megdöbbentő realizmusú könyvének olvasója szinte kortársként figyeli ezeknek az ókori embereknek életét: hőstetteiket és fondorlataikat, gyönyörtelt óráikat és gyászos bukásukat. És mindenekfelett a szépséges egyiptomi királynő iránt melegedik fel a szíve, aki, szinte kézzelfoghatóan, a szemünk előtt serdül álmodozó hajadonból harcos amazonná, majd királyi szeretővé, anyává, hogy végül mint világpolitikus túltegyen a korabeli férfiakon, — de egész életét, egész lényét valami csodálatos, szeretnivaló báj hatja át: megejtő, diadalmas nőiesség, mely még ma, két ezredév után is ellenállhatatlan erővel hódítja meg késő bámulóit — Emil Ludwig virtuóz tollának jóvoltából.

A könyv most jelent meg magyarul, az Athenaeum életregény-sorozatában.

SÁTORI BÉLA

Kis-noteszlap

VAN LOON új könyve művészetekről szól. Azok, akik művészeti irodalommal foglalkoznak elbámulnak azon a sajátságos módszeren, ahogyan a holland író a legnehezebb művészeti problémákat tárgyalja. »The Arts« magyar kiadása még ez évben megjelenik.

AZ EUCHARISZTIKUS KONGRESSZUSRA többféle, Budapestet ismertető mű fog megjelenni, többek között egy egészen újrendszerű Baedeker is, aminek címe: »Budapesti kis lexikon«. Ez a lexikon nagyszerűen tartalmazza Budapest és Magyarország érdekességeit. Az illusztrációs anyag külön mellékletképpen kerül ki a sajtó alól, mégpedig levélbélyegek formájában.

STEFAN ZWEIG hatalmas kötetet írt emberekkel, könyvekkel és városokkal való találkozásáról. Ugyanez a könyv nemsokára magyar nyelven is megjelenik. A huszadik század minden öröme, nyugtalansága és értékei benne vannak a remekműben.

SOMSSICH ANDOR GRÓF Bayreuth-i élményei, harminc évnek a története könyvalakban jelenik meg. Az olvasó előtt Németország akkori zenei élének három Bayreuth-i fokusza lobban fel. A Wagner Kozima biedermeier-szalonja, a Bayreuth-i színház és last but not least az »Angerman«, illetve a későbbi »Eule-kocsma«. A könyv az őszi piac egyik érdekessége lesz.

SEBESTYÉN KÁROLY, akinek Shakespeare-könyve a mult évben olyan nagy sikert aratott, új könyvön dolgozik. Könyvének hőse ezúttal Molière.

RAFFY ÁDÁM a Máglya szerzője. Heródesről ír a új könyvét. A mű az őszi könyvpiacon fog megjelenni. Heródes személye és főképpen az a kor, amelyben élt, olyan örök értékű, hogy szinte csodálatos, hogy Magyarországon még nem jelent meg könyv erről a bibliai királyról.

BOZZAY MARGIT, az asszonyok és leányok kedvelt írója, új regényt fejezett be, mely a független asszony és kötött férfi szerelméről szól. Az érdekes témájú regényt, mely márciusban jelenik meg, az írónő nagy olvasóábora érdeklődéssel várja.

GUY DE POURTALES, Liszt Ferenc, Wagner, Chopin életírója, hatalmas regényt írt, melyet a francia Akadémia nagy regénydíjával jutalmazott. Az előkelő származású író családja történetének intimitásait árja fel »A csodálatos halászat« című regényében, mely a tavasz folyamán magyarul is megjelenik.

VASZARY GÁBOR készülő regényének címe: Szegény fiatalok. Bé-listás pesti szerelmespár keservesen igaz története.

FOTHY JÁNOS: »Csillagok útja« címen ír regényt. Fothy optimista regényének mottója az, hogy »hinni kell az életben«, mert az élet minden megpróbáltatáson, küzdelmen át elvezeti a boldogsághoz azt, aki hisz benne.

teni. Föltétlenül kedvelnem kell azokat az embereket, akikkel együtt játszom.

Hirtelen megfogta a fiú kezét.

— Igen. Persze. Sokkal kellemesebb, ha szimpatikus a színpadi partner.

Raymond a falra bámult, fölszegte állát; önkéntelenül is legkedvezőbb oldaláról mutatta klaszszikus arcélét.

— Ön még csinosabb, mint a fényképe — mondta Miss Mellor.

— Valóban? — Raymond kissé nevetségesnek érezte magát. Elpirult, mint valami iskolásfiú. De Miss Mellor csakugyan zavarba hozta. Hajlandó volt tisztelettel kezelni, mint nagysikerű művésznőt, aki munkaadója is lehet.

— Ön olyan rokonszenves — mormolta Miss Mellor.

— Hát... remélem... — Raymond arra gondolt, hogy talán heti tizenkét, esetleg húsz fontot is kérhet nyolc helyett.

Miss Mellor most odadőlt a vállához.

— Jövő héten kezdjük a próbákat. Örülök, hogy olyan kedves. Annyi férfi van, aki fölényesen, ridegen viselkedik.

Raymond mormolt valamit. A színésznő bíborkörmű kezével simogatni kezdte haját. A fiú szeretett volna fölugrani, elrohanni. De nagyon vágyott arra a szerepre. És Liane odalent várja...

Félórán át harcolt Miss Mellor közeledésével; sikertelenül próbálta fölhozni a szerződés témáját.

Eljött a pillanat, amikor udvariatlanság nélkül nem kerülhette el, hogy meg ne csókolja a rúzsos, csöppet sem vonzó ajkakat.

Meg tudja tenni? Meg kell tennie? Amikor éppen ezt a kínos dilemmát fontolgatta, az ajtó kinyílt.

Adolf Zinder, a milliomos állt a küszöbön, féltékeny düh az arcán.

— Aha! — kiáltotta — szóval helyes volt a gyanúm, Maria!

Miss Mellor nem vesztette el a fejét.

— *Igy kell játszanunk a jelenetet, Mister Carr* — szólt lelkesen.

Zinder még mindig dühösen bámult. Miss Mellor ráförmedt:

— Ne légy nevetséges, Adolf. A »Mimózaláng«-ot próbáltuk.

— De hiszen a szerelmi jeleneted a főszereplővel van.

— Hát aztán? Mister Carr játssza a főszerepet! Nagy színész.

Raymond »bevágott« a végszóra.

— Épp most akartuk aláírni a szerződést.

— Ez valóságnak látszott, nem színjátszásnak — morgott Zinder.

Adolf Zinder a milliomos állt a küszöbön..
(Schnitzler János rajzai)

— Köszönöm a bókot. Persze, roppantul csodálom Miss Mellor-t — mint művésznőt. Személyes érzéseim azonban máshoz kötnek. Miss Mellor épp az imént volt szíves megígérni, hogy a menyasszonyom megkaphatja az egyik szerepet.

Miss Mellor hirtelen leült. Raymond folytatta:

— Ha most megkaphatnám a szerződést, talán Mister Zinder is aláírja. Ugye, heti ötven fontban állapodtunk meg?

— Oly féltékeny a természetem — mormolta Zinder bocsánatkérően. — El kell ismerned, édes Máriám, néha okot is adtál rá.

Miss Mellor egy pillanatig tétovázott. Aztán a kudarc dacával odament az íróasztalhoz, kitöltötte a szerződést s nevét odaírta a papiros aljára. Raymond mosolyogva köszönte meg.

— Szabad megkérnem, hogy Liane-t... a menyasszonyomat... most fogadja? Talán jó ötlet lenne, mialatt Mister Zinder itt van. Liane nagyon tehetséges. Persze, — tette hozzá sietve — hasonlítani sem lehet az ön színésznői zsenialitásához, Miss Mellor.

A nagy színésznő összeharapott ajakkal mondta:

— Rendben van. Lássuk az a lányt...

Fordította: Tábori Pál dr.

A Nobel-díjas orosz író nyilatkozatait újabb nyilatkozatok követték a világsajtóban. Alig van az irodalomnak jelentős reprezentánsa, aki meg ne szólalt volna a nagy perben, de a közönséget és a kritikát egyként Tolsztoj lányának, Tatjána grófnőnek véleménye érdekelte legjobban.

Szukotinné, Tolsztoj Tatjána is felszólalt Rachmanova megállapításai ellen.

Szerinte, ha meg akarnák állapítani, hogy a Tolsztoj-házaspár elrontott házaséletében ki volt a hibás, akkor lehetetlen feladatra vállalkoznának. Ha egy házaspár nagyon szereti egymást, de a férfi bölcsen, szent lelki magasságokból, az asszony pedig a maga módján, a húsból és vérből való asszony rajongásával, a házasság pokollá válik. De lehet-e okolni ezért valakit? Tehet-e a férfi arról, hogy olyan, aminő? Vagy hibás-e az asszony?

Tolsztojné nem hitt abban, hogy a »tolsztojanizmus« sikerrel hódít majd az emberek között, félt a csalódástól és érezte, hogy ez az új filozófia végét veti házaséletük harmónikus kiegyensúlyozottságának is. Féltette a családi vagyont, amelyet Tolsztoj semmire sem becsült s legszívesebben szétosztogatott volna. A háborúskodás persze teljesen felőrölte Tolsztojné idegeit. Tolsztoj Leó életének utolsó időszakában már kiütközött rajta a súlyos betegség, a paranoia.

Tatjána grófnő rendkívül érdekes nyilatkozata még jobban felcsigázta az érdeklődést a »Halhatatlan szerelmes« című könyv iránt, ami magyarul csak a közeljövőben jelenik majd meg. De már a magyarnyelvű kiadás megjelenése előtt is megindult az irodalmi vita Rachmanova asszony szenzációs érdekességű könyve felett és Supka Géza, Tolsztoj életének egyik legalaposabb ismerője ugyancsak állást foglalt a »Halhatatlan szerelmes« című regénnyel kapcsolatban. Többek között ezeket mondta Supka Géza:

— Nem hiába orvos leánya Rachmanova asszony, bámulnunk kell hűvös könyörtelenségét, amellyel boncasztalra fektet két melegen pihegő emberszívet, Tolsztoj Leóét és feleségét. Nem az ismert életrajzi anyagot vizsgálja újra felül, hanem kielemzi belőle az asszony és férfi viszonyára jellegzetes részleteket. Ez az analizis azonban vádirattá sűrűsödik Rachmanova asszony mesteri tolla alatt. Az írónő pőrére vetkőzteti a prófétát s a húsz év óta sírjában pihenő Tolsztojnénak szolgáltat elégtételt, amikor férjéről kimutatja kicsinyes emberi hibáit, a házaséletre való alkalmatlanságát és ütődöttségét a hétköznapi moralitás szempontjából. A Halhatatlan szerelmes-ben szereplő Tolsztoj türelmetlen és tűrhetetlen, ideges, bolond, megbízhatatlan, napról-napra változtatja elveit, s csak egyben állandó, az asszony megalázásában. Emellett féltékeny is. Még a zenétől is eltiltja Sonját. Gyermekeit az anyjuk ellenségévé neveli. Ötvenesztendős házaséletük alatt vagy hatszor el is hagyta feleségét. Megismertet Rachmanova asszony Tolsztoj egész viharos szerelmi életével, kíméletlenségével, sőt, gusztustalanságával is, hiszen — mint írja — Tolsztoj esküvője majdnem felborult azon, hogy a grófnak nem volt tiszta inge. Szóval pokoli képet rajzolt Rachmanova a tolsztojanizmus megalapítójáról. A nagy pert a férfi ellen dönti el s nem hajlandó elismerni, hogy a lángész törvényei nem alkalmazhatók a hétköznapi élet eseményeire.

Ezek a nyilatkozatok mind azt mutatják, hogy a világhírű írónő olyan könyvet írt, amely fölött sokáig nem térhet napirendre a kultúremberiség.

Tolsztojné Sonja

A VÉGSZÓ

Novella

Írta: KATHLEEN HEWITT

Liane rosszkedvűen kavargatta kávéját.

— Én sosem jutok túl a kóruson. Reménytelen minden próbálkozás.

— Ugyan, csacsi! — Raymond morzsát fricskázott le egyetlen ruhájáról, amely ugyan frissen volt vasalva, de mégis kissé kopottnak látszott. — Ne csüggedj el, édes.

— Neked könnyű. Maria Mellor vár. Ha megkedvel, befutottál.

— Hallottam, hogy szörnyű nő.

Raymond csöppet sem következetes helytelenítéssel nézte magát a szemközti tükörben. Szokatlanul csinos volt; akkor is tucatostól kapta a szerelmesleveleket, ha jelentéktelen szerepeket játszott.

— Szörnyű? Biztosan. Igaz, hogy az öreg Adolf Zinder a barátja?

— A *legjobb* barátja, azt hiszem — szólt Raymond sokatmondóan. Mosolygott magában, de okosabbnak tartotta, ha nem mondja meg Liane-nak, hogy a már nem egészen fiatal színésznőnek az a híre: egyik fiatalemberbe a másik után bolondul bele, miközben az idős milliomos vagyonát élvezi.

— Szerencsés nő — sóhajtott Liane.

— Te tizenkilenc éves vagy, gyönyörű és tehetséges. Előbb-utóbb sztár lesz belőled.

— Holnapután kiskedden! Sietned kell, Raymond, ha pontos akarsz lenni. S ne felejts el egy jó szót szólni az érdekemben, ha módod nyílik rá.

Szegény kis Liane, gondolta Raymond, amikor fölkapta kalapját. Maria Mellorról azt híresztelik, hogy pokolian féltékeny természetű.

— Igyekszem mindent megtenni, drága.

— Hadd kísérjelek el. Kint megvárlak, hátha mégis lesz belőle valami.

Amikor megérkeztek a luxuslakásos nagy bérházba, Raymond Lianet a hallban hagyta. Miss Mellor előszobájában szobalány vette át kalapját. Végig simított haján; aztán belépett az arany- és gesztenyebarna nappaliba.

— Miss Mellor, — szólt a szobalány — azonnal itt lesz.

— Te tizenkilencéves vagy, gyönyörű és tehetséges

A nyitott íróasztalon szerződésminták feküdtek. Raymond optimistán nézegette őket, bár átkozottul ideges volt.

Amikor a híres színésznő belépett, megfordult, Miss Mellor egy pillanatig némán állt, rózsás pongyoláját testéhez szorította. Napfény vetődött fejére, haja olyan volt, mint a megfestett spárga. Rikítóan volt festve.

Raymond mély tisztelettel hajolt meg.

Maria Mellor arca mosolyra derült. Kinyujtotta ujjahegyét és Raymondnak volt annyi lélekjelenléte, hogy régimódi udvarone könnyedségével csókolta meg. Ez a mozdulat tetszett Miss Mellor-nak.

— Foglaljon helyet. Mister... izé... Carr. Ön azt hiszi, el tudná játszani a második férfifőszerepet a »Mimózaláng«-ban.

— Biztos vagyok benne.

— Adolf Zinder bocsátja rendelkezésünkre a pénzt. Természetesen jó szereposztást akarunk.

— Természetesen. — Raymond előhúzott egy sereg kritikát.

Miss Mellor leintette.

— Nem érdekel. Mindig önállóan szoktam dön-

Színházi Élet. 1938. 9. sz.

Schnitzer Manó festő

A budai uj izraelita ~~imaházat~~ imaházon a külső s belső festéseket készité. 1.)

1.) Az Ország Tükre 1865. évf. 437 l.

Gino Parin : *Ombre.*

Gratia Romanorvm | Imperator Semper Avgvstvs. Obÿt. 28. february Anno. 1637.)

Rézmetszet. M. 16·7—11·8 cm. XII. sz. Kiadta P. de Jode. Jelzése lent a bal sarokban: «P. de Jode excud». Ltsz. 1505.

XXIX. 2. ***II. Ferdinánd király.*** (1618—1637.)

Álló alak, félig jobbra fordul. (Ferdinandvs II, XLII Rex Hvng.)

Rézmetszet. M. 21·5—14·2 cm. XVII. sz. Gróf Nádasdy Ferenc «Mausoleum» című munkájából 378. l. Ltsz. 5866.

— 3. ***II. Ferdinánd megkoronáztatása.*** 1618.

Balról egy csarnokban a koronázás. A középen az eskütétel. Jobbra a kardvágás. A háttérben a pozsonyi vár. Fent a jobb sarokban a király mellképe ovális keretben. (Coronatio Ferdinandi II. In Regem | Vngariæ. | Ferdinand II. Von Gottes Genaden Gekrönten in Hungern und designierten König in Böhem etc.)

Egykorú rézkarc. M. 20·2—30 cm. Ltsz. 1322.

XXX. ***II. Ferdinánd király.*** (1618—1637.)

Mellig ábrázolt, félig balra forduló alak, ovális keretben. Fent a középen egy sas. Két oldalt virágfüzér. (Ferdinandus. II. Dei Gratia Imperator Semper Augustus | Germaniæ, Hungariæ. Et Bohemiæ Rex, Austriæ | Archidux, Burgundiæ Dux &.)

Rézmetszet rézkarc keretben. M. 40·8—28 cm. XVII. sz. Jelzések lent balra és jobbra: «P. Soutman Effigiauit | Et Excud | Cum Priuil. Sa. Cæ. M. | P. Van Sompel | Sculpsit». Ltsz. 289.

XXXI. ***Mária Anna, II. Ferdinánd király első neje.***

(† 1646.)

Derékig ábrázolt, félig balra forduló alak, ovális keretben. (Maria Anna Ferdinandi II. | Erste Gemahlin.)

Egykorú rézmetszet rézkarc foglalatban. M. 28·3—17·2 cm. Ltsz. 3127.

XXXII. 1. ***Bethlen Gábor, erdélyi fejedelem.***

(1613—1629.)

Derékig ábrázolt, félig balra forduló alak, bal arcélben. Fent a bal sarokban az ábrázolt címere, «Consilio Firmata Dei» írással. (Gabriel Bethlen D. G. Princeps Trans- | sylvaniæ Part Regni Hungariæ Dominus | Et Siculorum Comes, &c. Aetatis suæ 39. An. C. 1619. | Sic vultus . . . rege, consilia. | Schaw an Leser . . . Rhũ begehrt.)

Egykorú rézmetszet. M. 18·9—11 cm. Ltsz. 771.

XXVII. ***Pápa látképe a XVII. században.***

Balra az előtérben öt karóba húzott férfi. A hatodikon most hajtják végre az ítéletet, míg a hetedik a kivégzésre vár. A középtérben Pápa, jobbra a tóval. Írás fent a középen: «Papa. Inferioris Hungariæ oppidvm». Lent a jobb sarokban német nyelvű magyarázat.

Színezett rézkarc. M. 33·4—50 cm. Jelzések fent balra és jobbra: «Acceptum a Philippo Fernandeo: — Communicauit G. Houfnaglius». Lent a jobb sarokban: «A.° 1617». Ltsz. 6233.

XXVIII. 1. ***Hatvan látképe a török hódoltság alatt.***

Az előtérben szőlők, a középtérben a város, jobbra a Zagyva folyó. Fent egy mondatszalagon: «Hatwan». Alul olasz nyelvű magyarázat.

Egykorú rézkarc. M. 19·1—26 cm. Ltsz. 5720.

— 2. ***Kis-Kálló látképe a XVII. századból.***

Az előtérben egy magyar muskétás és egy gyalogos török. A háttérben a megerősített város. (pag 187. Fortalitium Kis=Kallo in ungaria remunitum. | Kallo.)

Egykorú rézmetszet. M. 13·8—17·3 cm. Metszette Schmitzer Lukas. Jelzése alul jobbra: «S. fec.» Kettős példány.

— 3. ***Szeged látképe a XVII. században.***

Az előtérben a Tisza. Túlsó partján a város. A háttérben hegyek. Fent a középen egy mondatszalagon: «Seghedino».

Egykorú rézmetszet. M. 12·8—21·8 cm. Ltsz. 6330.

— 4. ***Szolnok látképe madártávlatból, a török hódoltság alatt.***

Az előtérben a Tisza. Balra a város, jobbra a szigeten épült vár. Mögöttük a Zagyva. Fent a középen: «Zolnock | Superioris Hungariæ ciuitas». Lent a bal sarokban két táblán latin nyelvű magyarázat.

Színezett rézkarc. M. 32·1—51 cm. A kiadó jelzése lent a bal sarokban: «Communicauit Geor. Houfnaglius | acceptum aliunde. A° 1617.» Ltsz. 847.

XXIX. 1. ***II. Ferdinánd király.*** (1618—1637.)

Derékon alul ábrázolt, félig jobbra forduló alak, íves záródású architektonikus keretben. A háttérben csarnok. (Ferdinandvs. II. Dei

Tört. Képes. graf. kiáll. 1907

XXIV. 6. ***Nagy-Várad látképe a XVII. századból.***

Az előtérben a Körös. Jobbra a város balra a vár. Fent a középen: «Varadein.» Alul német nyelvű magyarázat.

Egykorú rézkarc. M. 9·3—14·6 cm. Ltsz. 600.

— 7. ***Nagy-Várad látképe madártávlatból a XVII. század elején.***

Jobbra a vár, a székesegyház előtt Sz. László lovasszobrával. Balra a város. Fent a középen «Varadinvm» felírás. Lent a bal sarokban: «Varadinvm, vulgò Gros Wardein, Transilvaniæ oppidum, | cum munitissimo propugnaculo. In prouinciæ introitu secundo, | à Mahumeta Turcarum Imp. obsessum, et frustra tentatum.» Alatta latin nyelvű magyarázat.

Színezett rézkarc. M. 33·4—46 cm. XVII. sz. A kiadó jelzése lent a bal sarokban, a fentebb közölt írás alatt: «Communicauit Georgius Houfnaglius.» Ltsz. 624.

XXV. 1. ***Bethlen Gábor, erdélyi fejedelem.*** (1513—1629.)

Mellig ábrázolt, balfelé forduló alak, bal arcélben. Fent a bal sarokban az ábrázolt címere. (Gabriel Bet. D. G. P. Trnsilv.)

Egykorú rézmetszet. M. 13·4—9·7 cm. Jelzése lent a jobb sarokban: «123». Ltsz. 772.

— 2. ***Forgách (IV.) Ferenc, esztergomi biboros érsek.*** († 1615.)

Derékig ábrázolt, félig jobbra forduló alak ovális keretben. (Franciscus. I. Comes à Forgach. | S. R. E. Card. Archi-Eppus. Strigo. | Obyt. in S. Cruce. XVI. Octo. Anno MDCXV.)

Rézmetszet. M. 19·8—15·8 cm. XVII. sz. Jelzése lent balra és jobbra: «J. G. Rugendas. sc. Poso. — pag. 199.» Ltsz. 1378.

XXVI. ***Kolozsvár látképe a XVII. század elejéről.***

Az előtérben jobbra három női alak. (Nobiles nuptæ Transiluaniæ — Nobilis virgo Trasilvana.) A középtérben Kolozsvár városa, balra a farkas-utcai és jobbra a nagy templommal. [Clavdiopolis | Coloswar vulgo Clavsenbvrg | Transiluaniæ ciuitas primaria.]

Rézkarc. M. 30—53 cm. Jelzése lent a bal sarokban: «Sereniss. Ferdinandi Archiducis Austr. | Stiriæ, Carinthiæ, Carniol. etc. Ducis | Pictor Egidius vander Rye Belga pingebat. | Communic. Georg. Houfnaglius. Anno Dñi 1617.» Ltsz. 1420.

Tört. Képes. graf. kiáll. 1907

XXIII. 2. ***Kis-Kálló látképe a XVII. századból.***

Az előtérben balra a Tokaj és jobbra a Szatmár felé vezető út. A háttérben balra a város, jobbra az erősség. Fent a bal sarokban: «Kalo.» Alatta olasz nyelvű magyarázat.

Egykorú rézkarc. M. 14·6—18·8 cm. Jelzés fent a jobb sarokban: «95.» Ltsz. 4163.

— 3. ***Kassa látképe a XVII. század elejéről.***

Az előtérben két gyalogos katona. A középtérben a külváros és mögötte a fallal körülvett város, kissé jobbra a nagy templommal. Fent a középen a következő írás: «Cassovia | Svperioris Hvngariæ Civitas Primaria.»

Rézkarc. M. 30·7—54·3 cm. Jelzése lent a jobb sarokban: «Depictum ab Egidio vander Rye Belga | Comm. Georgius Houfnaglius a° 1617.» Ltsz. 5883.

XXIV. 1. ***Nagy-Várad látképe a török hódoltság alatt.***

Balra a város, jobbra ez erősség. Fent a középen mondatszalag, «Varadino» felírással. Lent olasz nyelvű magyarázat.

Egykorú rézmetszet. M. 13·5—19·9 cm. Kettős példány.

— 2. ***Nagy-Várad látképe a török hódoltság alatt.***

Az előtérben a Körös. Jobbra a város. Hátrább balra az erősség. Fent a középen mondatszalag, «Waradin» felírással.

Rézkarc. M. 10·7—26·4 cm. Metszette Bouttats G. Kiadta Peeters J. Jelzések lent balra és jobbra: «J. Peeters. ex. op. De. Soen. Mert. Ant.— Gasper Bouttats fecit.» Ltsz. 6052.

— 3. ***Nagy-Várad látképe a XVII. századból.***

Az előtérben a Körös. Jobbra a város, balra az erősség. Fent a középen mondatszalag, «Gros Warttein» felírással.

Egykorú rézkarc. M. 7—19·5 cm. Kettős példány.

— 4. ***Nagy-Várad térképe a XVII. századból.***

Fent a jobb sarokban: «Grand Waradyn.» Alatta francia nyelvű magyarázat.

Egykorú rézkarc. M. 12·4—15·6 cm. Ltsz. 6043.

— 5. ***Nagy-Várad a török hódoltság alatt.***

Az előtérben a Körös. Innenső partján török tűzérség és társzekerek. Tulsó partján jobbra a város, hátrább balra a vár. Fent a középen mondatszalag, «Varadiin» felírással.

Egykorú színezett rézkarc. M. 10·5—15·5 cm. Ltsz. 6048.

XXI. 1. ***Gr. Thurzó György, Magyarország nádora.*** († 1616.)

Mellen alul ábrázolt, balfelé forduló és szemközt néző alak, ovális keretben. (Ill. Georgivs Thvrzo De Betthlemfalva Comes De Arwa Eivsdemq Comitatvs Svpremus Ac Perpetvus Comes Dapiferor Regalivm In Hvng. Magr. Sac. Cæs. Mai. Consiliarius. | V. V. V. | Viuit post funera Virtus. | Amplissimvs Qvi Sva Virtvte In Altiorem Locvm Pervenit Non | Qvi Ascendit Per Alterivs Incommodvm Et Calamitatem.»

Rézmetszet. M. 18—12·5 cm. XVII. sz. Ltsz. 4333.

— 2. ***Forgách (II.) Zsigmond, országbiró.*** († 1621.)

Derékon alul ábrázolt, félig jobbra forduló alak, ovális keretben. (Comes Sigismvndvs Forgach De Ghymes, Comitatm: Nograd, Zabolch & De Saaros Comes, Ivdex Cvriæ Reg: In Hvng: Partivq Eivsdē Regi: Svperm: Grālis Capitus: Ac S. C. & R. Mtis: Consils: | Hanc Illustrissimi Comitis effigiem, de patria et S. C. Regiaq Matte meri- | tissimi, gloriæ ac memoriæ consecrat: eidemq lubens merito, D. D.)

Rézmetszet. M. 29—19·8 cm. Jelzése lent a középen: «Egidius Sadeler, S. C. Mtis sculptor Anno MDCXV.» Kettős példány.

XXII. 1. ***A sárosi vár látképe a XVII. században.***

Az előtérben a folyó, tulsó partján, a hegy tetején a vár. Alul: «Zaros. Superioris Hungariæ Civitas Propugnaculum.»

Rézkarc. M. 12—24·4 cm. Jelzése lent a jobb sarokban: «G. Boutats.» Ltsz. 2457.

— 2. ***Sáros látképe a XVII. században.***

Az előtérben balra épületek. Jobbra vadászok vonulnak át a hídon. A tulsó parton, a hegytetőn a vár. Fent balra: «Zaros | Superioris Hungariæ ciuitas, | propugnaculum.»

Rézkarc. M. 31·7—44·2 cm. A kiadó jelzése alul jobbra: «Communicauit Georgius | Houfnaglius. a.° 1617.» Ltsz. 2389.

XXIII. 1. ***Tokaj látképe a XVII. században.***

Az előtérben a Bodrog. Balra Tokaj városa, jobbra a vár. Mögöttük a Tisza. Fent a középen, mondatszalagon «Tokay» felírás. Lent balra olasz nyelvű magyarázat.

Egykorú rézkarc. M. 19·5—25·9 cm. Kettős példány.

Tost, Kepes. graf. kiáll 1907

XIX. 1. ***II. Mátyás megkoronáztatása.*** (1608 nov. 19.)
Balra, a keresztmetszetben ábrázolt templomban, a koronázás. Hátrább, a középen az eskütétel és jobbra a kardvágás. A háttérben a pozsonyi vár. Fent a jobb sarokban az uralkodó arcképe ovális keretben, «Matthias Von Gottes Genaden, Gekrönten in Hungern und designierten könig in Böhem, etc.» felírással. Alul négy hasábos vers. (ALlhie siehest du mit kurtzem Bericht . . . Johann Holtzmüller wünscht am Plan. | Ende.)
Rézkarc, nyomtatott szöveggel. M. 25·7—30·5 cm. XVII. sz. Ltsz. 381.

— 2. ***II. Mátyás megkoronáztatása.*** (1608 nov. 19.)
Négy ábrázolás. A középen az oltár előtt térdelő király felkenetése, balra a koronázási menet, az eskütétel, a kardvágás és az aranysarkantyusok lovaggá ütése. Jobbra fent Mátyás királlyá választása és lent az ökörsütés. Alul két hasábos szöveg: «Demnach die grauamina vnd beschwerden der Hunger | . . . glückliche vnd fridliche Regierung verleihen.»
Egykorú fametszet nyomtatott szöveggel. M. 30·2—35·7 cm. A kiadó jelzése a leírás végén. «Zu Augspurg | bei Samuel Dilbaum.» Ltsz. 3137.

XX. 1. ***II. Mátyás megkoronáztatása.*** (1608 nov. 19.)
Az előtérben, a középen (a keresztmetszetben ábrázolt templomban) a koronázás, balra a kardvágás, jobbra az eskütétel jelenete. A háttérben a pozsonyi vár. (Abrisz und kurtze Beschreibung der Vngerischen Krönung | Desz Durchleuchtigsten | Groszmächtigsten Fürsten vnd Herrn | Herrn Matthie | Gekrönten in Hungern vnd Desig nirten König in Böhem | Ertzhertzogen zu Oesterreich | Hertzog zu Burgund | Steyr | Kärndten | Crain vnd | Wirtenberg | Marggraffinn Mähren | Graff zu Habspurg vnd Tyrol | vnsers aller Genädigsten Herrn. So beschehen zu Breszburg | den 19. Monatstag Novembris | zwischen zehen vnd eilff vhr vormittag | inn Sanct Martins Kirchen | desz noch schwebenden 1608. Jahrs | zu einfeltiger nachrichtung dem ge= | meinen Mann | Reimen weisz für die Augen gestellet.)
Rézmetszet. M. 28—36·6 cm. XVII. sz. Ltsz. 3135.

— 2. ***Pozsony látképe a XVII. században.***
Az előtérben a Duna folyik. Tulsó partján balra a vár, jobbra a város. Irás fent a középen: «Preszburg», a jobb sarokban: «Posonivm uel | Pisonium vt Lazius Hungariæ vrbs.»
Egykorú színezett rézkarc. M. 29·5—49 cm. Ltsz. 727.

XVI. 1. ***Hatvan ostroma 1603-ban.***

A középtérben, kissé balra a sánccal körülvett város. Jobbra és balra, valamint az előtérben az ostromlók hadállásai. A tüzelés még mindkét részről folyik, miközben a baloldali kapun át egy török csapat kivonul a városból.

Rézkarc. M. 20—29·2 cm. Jelzése alul, kissé balra: «16 GK 04.» Ltsz. 5699.

— 2. ***Székesfehérvár ostroma 1601-ben.***

Az előtérben sátrak. Hátrább a középen, valamint jobbra és balra az ostromlók ütegei. A háttérben a vár, melyből az ellenség tüzelését viszonozzák. | Abris Der Königlichen Statt Stvl Weisenbvrg. Im Vngern. Itzvnd von dem Christen Belægert. Añ Dm̃i. 1601.

Egykorú rézkarc. Jelzése fent a jobb sarokban: «P. 2402.» Lent: «30.» Ltsz. 4130.

XVII. 1. ***Istvánffy Miklós alnádor, történetíró.*** († 1615.)

Derékig ábrázolt, félig balra forduló alak. Fent a jobb sarokban az ábrázolt címere. (Nicolavs Isthvanffii, S̃. Cæs M̃. | Secretarivs | Aetatis Svæ XXXVI. | Anno Domini. M. D. LXXV.)

Rézmetszet. M. 19·3—16 cm. 1575-ből. Jelzése fent balra, az írás alatt: «Martinus Ruste fecit.» Ltsz. 2256.

— 2. ***Zsámboky János író.*** († 1584.)

Derékig ábrázolt, félig balra forduló alak, ovális keretben. (Zsámboky János, | Orvos, Tsász. kir. Tanátsos és Történet iró. | Szület. Nagy Szombatban, 1. Jul. 1531, meghalt Bétsben 13 Jun. 1584. | Joannes Sambucus | Medicus, Cæs. ac reg. Consiliarius et | Historiographus. | Eredeti képe a' Betsi Ts Kir Könyvtárban találtatik.)

Rézmetszet. M. 24·8—18 cm. XIX. sz. Jelzése lent balra és jobbra: «Schedy del. — A. Ehrenreich sc.» Kettős példány.

XVIII. 1. ***II. Mátyás király.*** (1608—1619.)

Álló alak, félig jobbra fordul. A háttérben ütközet. (Matthias Zdvs 41 Rex Hungᵃᵉ)

Rézmetszet. M. 22·5—14·5 cm. XVII. sz. Gróf Nádasdy Ferenc «Mausoleum» című munkájából. 370. l. Ltsz. 6039.

— 2. ***II. Mátyás király.*** (1608—1619.)

Mellen alul ábrázolt, félig balra forduló alak, nyolcszögletű keretben. (Mattias Avgvstissimo Imperator | De Romani &.)

Rézmetszet. M. 24—18 cm. XVII. sz. Ltsz. 3144.

Del' Sig' Niccolo : | Palfi Consiglier' Di Gverra Et General' | Degl Vngari Per La Mæsta Cesarea In Vng | Aria.)

Egykorú rézmetszet. M. 20·5—14 cm. A kiadó jelzése alul balra: «Giouanni Orlandi Forma in Roma». Kettős példány,

XIV. 1. ***Eger látképe a XVII. századból.***

Balra a hegyen épült vár, alatta jobbra, az Eger folyó mindkét partján, a város. Fent a középen mondatszalag, «Agria Eger, O Erla» felírással. Alul olasz nyelvű magyarázat.

Egykorú rézkarc. M. 19·2—25·7 cm. Ltsz. 5396.

— 2. ***Szent-Miklós látképe a török hódoltság korából.***

A középen a földsáncoktól körülvett város. Az előtérben jobbra török temető, balra a Sajó vize. Írás fent a jobb sarokban: «Sanctonicolavm | Vulgo S. Nicolas oppidum in Superiore Hungaria prope Zolnochium | quod ipsi met Turcæ (aduentante Ser^mo Maximiliano) igne cremarunt | ac dereliquerunt. Anno Domini M. D. XCV. die XX. Octobris.»

Rézkarc. M. 33—44·3 cm. XVI. sz. A kiadó jelzése a fenti írás alatt: «Communic. G. Hoefnaglius.» Kettős példány.

XV. 1. ***Tata ostroma 1597-ben.***

A középen a vár, melyet balról Bernstein, jobbról Pecz csapatai támadnak meg. Az utóbbinak 300 magyar vitéze most mássza meg a falat. A törökök a belső várba menekülnek. (Eroberung der Vestung vnd des Schlosses Dotis in Ungern. | Dotis welchs sonst auch Thata gnant . . . Den andern ists auch so ergangen.)

Rézkarc. M. 20—28·7 cm. Jelzés alul jobbra: «Anno Domini/1597.» Ltsz. 872.

— 2. ***Az 1596-i magyarországi hadjárat térképe.***

Nyugaton Hatvan, északon Eger, keleten Esztergom és délen Buda. A tőlük határolt területen mindenütt az ütközetek ábrázolásai. Lent a bal sarokban: «Perillustri & Generoso Domino D. | Philippo Junıori Fuggero Baroni | in Kirchp. et Weissenhorn, Alexander | Mair Augustanus scalptor se humili= | ter commendat, Anno MDXCVI.» Alul: «Haduan | sampt derselben Revier | wie solche von der Königliche Würdin | Ertzhertzog Maximiliano | etc. auff den 16. Augusti Belægert | beschossen | vnd endtlich mit stürmender Hand | den 3. Septembris | in disem 1596. Jar | erobert worden.» Alatta négy hasábos szöveg: «Demnach der Krieg . . . 4. DasLager.»)

Rézmetszet. M. 31·5—34·5 cm. Jelzését l. fentebb. Ltsz. 359.

XII. 2. ***Esztergom vára és városa az 1595-ik évi ostrom után.***

Két ábrázolás. *a)* Délről. Jobbra a vár. Alatta a Viziváros és balra a Rácváros. Lent a jobb sarokban német nyelvű magyarázat. Fent a következő írás: «Thomas Bacotz De Erdevd, Car= | Dinalis Strigoniensis, Almæ | Dei Genitrici Mariæ Virgini | Extrvxit. Anno M. D. VII. | Strigonivm. Gran. | Dominvs Det Nobis Et | Regno Pacem.» Az ábrázolás alatt: «Communicauit G. Houfnaglius depict: a filio. Aº 1595.» *b)* Északról. A középtérben a Duna. Tulsó partján kissé jobbra a vár; alatta a Viziváros és a Rácváros.

Egykorú rézkarc. M. 35—51·7 cm. Kettős példány.

XIII. 1. ***Pálffy Miklós báró országbiró, a győri hős.*** († 1600.)

Derékon alul ábrázolt, félig jobbra forduló alak, ovális keretben. (Illvstris Nicoavs Palfivs Baro De Orded Dn̄s Biberspvrgi S. Cæsae Mti A Consiliis Et Copiar Prafect.)

Egykorú rézmetszet. M. 15·5—12·6 cm. Kettős példány.

— 2. ***Pálffy Miklós báró országbiró kakati diadala.*** († 1600.)

Derékon alul ábrázolt, félig jobbra forduló alak, ovális keretben. Lent a középen, ovális koszorúban, égő város «Gockeren» (Kakat) felírással. (Illustriss. Nicalavs Palfivs. Baro De Orded. Dn̄s Biberspvrgi. S. Cæsae Mti A Consiliis Et Copiar Præfect: | Qva Gokarae | Palfi Per= | Rvpit Moe= | Nia Vir= | Tvs | Illa Lvce | Arces Iā | Nvtave re | Stri= | Goī.)

Rézmetszet. M. 20·5—13·7 cm. A kiadó jelzése lent a bal sarokban: «Dnicus. C. excū». Kettős példány.

— 3. ***Pálffy Miklós báró országbiró, a győri hős.*** († 1600.)

Mellen alul ábrázolt, félig jobbra forduló alak, ovális keretben. (Nicolavs Palphi Herr Zv Orded, Vnd Bibersbvrg. Krigsobrist: Ī Vngēr. | Obiit XXIII. Martii | A : M. D. C.)

Egykorú rézmetszet. M. 16—12·5 cm. Jelzése fent a jobb sarokban: «P. 272». Kettős példány.

— 4. ***Pálffy Miklós báró országbiró, a győri hős.*** († 1600.)

Derékon alul ábrázolt, félig balra forduló alak. A háttérben balra ablaknyílás, melyen át ütközetre nyilik kilátás. (Il Vero Ritratto

IX. *Fülekvár látképe 1593. évből.*

A középen a vár. Az előtérben, valamint balra és jobbra az ostromlók hadállásainak megjelölése. (Vuarhaffte Contrafactur der Vestung Filleck in Obern | Hungern sampt derselben gantzen gelegenheit, alss grübē, | Thurnen, inner vnd ausser wehren, gantz artlich in | grundt gelegt, sampt antzeigung der Schantzen da- | rauss man dieselben beschossen, vnd wo man fewer | in die befestigung geworffen dadurch dieselbig | entlich erobert vnd eingenomen. | 1593. 27. Nouēb:)

Egykorú rézkarc. M. 34·8—28 cm. A kiadó jelzése lent a bal sarokban: «Cum gratia et Priuilegio Imperiali per annos quatuor». Kettős példány.

X. 1. *A törökök menekülése Esztergom alól 1595-ben.*

Az előtérben a császáriaktól üldözött, jobb felé menekülő törökök. Hátrább jobbra török tábor, mely a szövetségesek zsákmánya lesz. A háttérben a Duna. Írás fent: «Avch Der Schlacht Vnd Tvrckenflvcht, Geschehen Den 3. Avgvsti. Im 1595. Iar.» Alul német nyelvű magyarázat.

Rézkarc. M. 25·8—31·7. Jelzése lent a jobb sarokban: «Durch Adolph Lautensack von Franckfort | am Main, Im veltleger vor Gran, fleissig | gerissen vnd abgezeychnet. 1595. | LS.» Kettős példány.

— 2. *Tokaj látképe a XVII. században.*

Balra szőlőhegyek. Alattuk a város. Jobbra a szigeten épült vár. (Tokay | Superioris Hvngariæ | natura loci munitissimum pro- | pugnaculum.)

Rézkarz. M. 35·5—47 cm. XVII. sz. A kiadó (Houfnagel G.) jelzése a bal sarokból hiányzik. Ltsz. 970.

XI. *Esztergom ostroma 1595-ben.*

Az előtérben, valamint a vártól délkeletre és a Duna bal partján az ostromló seregek hadállásai. Jobbra menekülő török sereg. (Strigonivm A' Cæsarianis Obsessvm. | Anno Chr. M. D. XCV. | Viro Clariss. et strenuo D. | Matthiæ Thalmano. | Equiti Aur. Augustæ Vind. | Prætori Vrb. DD. Dominicus Cust.)

Egykorú rézmetszet. M. 41·3—35·3 cm. Kiadta, mint a fenti ajánlás mutatja, Custos D. Ltsz. 5515.

XII. 1. *Esztergom megvétele 1559-ben.*

Jobbra Esztergom. Alatta és a várossal szemben, a Duna balpartján az ostromló keresztyén seregek. Jobbra, a Duna mindkét partján, menekülő török csapatok.

Tus- és sepiarajz. M. 30·2—40·5 cm. Egykorú művésztől. Ltsz. 2709.

Tört. Képcs. graf. kiáll. 1907

Cal, tulajdonjog f

Butorokon magától eredő repedéseket, vagy töréseket egy éven belül saj
vasuti költséget oda-vissza vevőt terheli. Butoron előforduló esetleges ja

A vételár teljes kifizetéséig tulaj

Schoditsch Sajós

l.

Harrer Kőrm T

278.l.

4-rek

Az előcsarnokból egy háromkaru lépcső középső karja a nagy étterembe visz, amelyből a többi nappali közös helyiségek nyilnak. Az ebédlő egy hatalmas oszlopsoroktól három hajóra osztott, 300—360 egyén részére berendezett terem, amelynek területe 420·00 m² s magassága 6·10 m. Az éttermet és az előcsarnokot Undi S. Mariska festőművésznő falfestményei díszítik, amelyek világos színeikkel, népies tárgyaikkal növelik e helyiségek barátságos jellegét. A falfestmények ugyanis a magyar népéletből meritik tárgyaikat. Az étterem freskói a következők: Agárdi mézeskalács, Kalotaszegi aratás, Mezőkövesdi almavásár, Dunai halászhajók, Zalai juhászok, Egri szüret, Kukoricapattogtatás, Vizhordás, Palotai paradicsom, Szegedi paprika, Tardi libapásztorok. Az előcsarnok falait az Ételvivő gyermekek, a Lakodalmi kalács és a Lakodalmi bor tárgyu festmények díszitik.

Az étteremhez 75·00 m² alapterületü, 6·10 m. magas konyha és az utóbbi mellékhelyiségei csatlakoznak.

A vendéglőt a népszállóban lakók használatára rendezték ugyan be, de terjedelme a mellékhelyiségekkel együtt akkora, hogy déli étkezésre 12—2 óra között idegenek is használhatják.

Az étteremmel a bejárótól jobbra szomszédos a 90—110 egyén számára berendezett dohányzók társalgója.

A dohányzóból lépcsőkön jutunk fel a magasabb szinten lévő társalgó folyosóba, honnan egy ajtó az egyenkint 70—100 ember befogadására elégséges nemdohányzók társalgójába, egy az olvasóterembe, egy pedig a könyvtárhelyiségbe vezet.

A nemdohányzók társalgójában és az olvasóteremben napi- és hetilapok állanak a vendégek rendelkezésére.

A könyvtár 1500 kötet befogadására szolgál.

Az olvasóteremben a népszerü előadások tartásához szükséges vetitőgép berendezést is találunk.

Az ebédlőnek e helyiségekkel szemközt levő oldalán nyert elhelyezést az irószoba.

Az összes, közös tartózkodásra szánt helyiségeket felső világitással és közvetlen szellőztetéssel látták el. A falakat 1·70 m. magasságig szeines porcellánlapok burkolják és képek diszitik.

Az alagsorban nyertek elhelyezést a vendégek kényelmére és a testápolásra berendezett mellékhelyiségek.

Csomagraktár. Itt találjuk a gondnoki hivatal állandó felügyelete alatt tartott, polcokkal felszerelt csomagraktárakat, a csomagok, kosarak, málhadarabok stb. részére.

Mellettük van a szekrénytár ruhaszekrényekkel. A szekrényekben egy rekesz a ruhanemüek felakasztására, a másik rekesz azok fektetésére szolgál. Minden egyes ajtón külön zár van, amelynek egyetlen kulcsát a szállóvendég kapja.

A ruha- és fehérnemü nappali váltására az öltözködő helyiség szolgál, amely közvetlenül a szekrénytár és csomagraktár mellett van.

A ruha- és cipótisztogatást a hálóvendégek a ruhatár mellett levő külön helyiségben végezhetik.

A lakók kényelmére a népszállóban borbély-, szabó- és cipészmühely is van. A mosómester pedig nemcsak az intézeti fehérnemüt kezeli, hanem a lakók fehérnemüinek tisztitását is elvállalja. Az árakat a hatóság láttamozza.

Meglehetősen nagy helyet foglalnak el az alagsorban a mosdó- és fürdőhelyiségek, valamint az ezzel kapcsolatos mosókonyhaberendezés és a fertőtlenitő.

A mosdóhelyiségben és a klozetek előtereiben elhelyezett mosdóknál a munkából jövők, mielőtt étkezni mennek, kényelmesen megmosakodhatnak. A hideg- és melegvizcsappal ellátott mosdókagylók egy darab tűzálló agyagból készültek.

A láb- és zuhanyfürdők oldal- és válaszfalai zománcozott téglából valók, a fal többi része zománc-olajfestékkel van má-

los. A játékszerekért használatidij nem jár. A konyha által kiszolgáltatott italnemüekért azonban (mint tea, tej, kávé) a meghatározott összeget meg kell fizetni. A bemenet mindenkinek szabad és ingyenes, aki életének legalább 15 évét betöltötte. Beiratkozni, vagy előre jelentkezni sehol sem kell, de a látogatók tartoznak mindenben a házi szabályok rendelkezéseit követni.

Az olvasótermet bárki dijtalanul használhatja, sőt miután a terembe, kalap, bot, esernyő és felöltő nélkül lehet csak belépni, a ruhatár is ingyenes. Házi olvasásra bárki kaphat könyvet kölcsön, köteles azonban a könyvnek megfelelő értéket biztositékképen letenni. Akinek személyazonosságát a V. ker. általános közjótékonysági egyesület valamelyik választmányi tagja, vagy az illetőknek munkásszakegyesülete igazolja és a könyvért felelősséget vállal, az biztositék nélkül is kaphat könyvet.

Rendszerint csak egy kötetet lehet kivenni, ismeretterjesztő könyvet azonban többet is, három hét alatt azonban vissza kell őket hozni. Ezt a határidőt a könyvtáros — jelentkezésre — meghosszabbithatja. Mindenki csak a saját nevére vehet ki könyvet s jókarban tartásáért felelős. A netán okozott károkat megtériteni köteles.

A VI. ker. Népszálló.

A főváros egyéb lakásügyi intézményei csak kevés sikert mutatnának fel a lakásviszonyok egyik betegsége elleni küzdelemben: az ágyrajárás leküzdésében. Ezt a célt egy másik lakásügyi intézményünk kivánja elérni és ezek a népszállók, amelyek közül eddig egyelőre egyet épitettünk fel a VI. kerületben, az Aréna-ut 150/52. sz. alatt, a Váci-uti gyárvidék központjában.

Az épület 1027 négyzetölnyi, azaz 3098·78 négyzetméternyi telken épült, amiből 2668 négyzetméter a beépitett terület.

Az épület a Rowton lordról elnevezett angol és kontinentális népszállók mintájára és tapasztalatainak értékesitésével készült ugyan, de a szálló épitői több, a helyi viszonyoktól megkivánt módositást vittek keresztül az eredeti mintaképen. Mig az angol Rowton-szállókban az összes fülkék részére szolgáló mosdó- és klozethelyiségek a négy-öt emeletes épületeknél is az alagsoron vannak, itt e helyiségek emeletenként el vannak osztva és teljesen elkülönitett, közvetlenül megvilágitott és szellőztethető helyiségekben nyertek elhelyezést. Az angol és a kontinentális népszállóknál a nappali közös termek (ebédlő-, dohányzó-, olvasó-, iró-, társalgó stb. szoba) viszonylag kicsinyek. A főváros e népszállójában e helyiségek alapterülete és magassága kb. 30%-al nagyobb. E helyiségek bő méretezése folytán a fülkék számát toldaléképitkezéssel esetleg meg lehetne szaporitani.

A 396 rendes hálófülkén kivül gondoskodás történt külön hálószobákról (42) is oly egyének részére, akik fokozottabb igényeik kielégitése fejében többet hajlandók fizetni, mint az ágyrajárók.

A főbejárón át a mintegy 131·00 m² területü előcsarnokba jutunk. Az előcsarnoktól balra találjuk a ruhatárt.

Az előcsarnokból nyilnak a főbb hivatalos helyiségek. Jobbra van a jegykiadó, melynek ablakrekeszeinél a vendégeket felveszik és a felekkel való érintkezést általában lebonyolitják. A jegykiadóból a villamos áram kezelését központositó kapcsolószobába jutunk, azután egy tanácskozó és irodahelyiség következik. A gondnok irodája és lakása e helyiségekkel közvetlen kapcsolatban van.

A hivatalos helyiségeken tul a folyosóról 2 ügyelői szoba nyilik.

A főbejárótól balra, a ruhatárral szemben értekező szoba áll olyan látogatók rendelkezésére, akiknek a benlakókkal bizalmas közölni valójuk van. E szoba mellett van egy dohánytőzsde. E folyosó végén két szoba van az ügyelők számára.

Gothi I. Fővárosi almanach 1913-15.

és külön villanyvilágitással vannak felszerelve.

A rendes hálófülkék vendégei számára a mosdó-berendezéseket az egyes folyosószárnyak végén levő helyiségekben helyezték el. E helyiségek falait fehér csempe boritja. Az egyes mosdók fayenceból készültek, sima vaskonzólokon nyugszanak a hideg és meleg csappal, poharakkal, tükörrel és végnélküli türölközökkel vannak felszerelve. Minden mosdóra 2—3 munkás jut.

A vizöblités, ülődeszkanélküli, fayence-nyeregárnyékszékek és a palával burkolt, olajjal szagtalanitott vizeldék minden emeleten az épületszárnyak végében, a mosdókon tul találhatók. Minden egyes árnyékszékfülkének külön szellőző ablaka van.

Gyengélkedők, vagy könnyebb, 1—2 nap alatt gyógyuló betegek a jobboldali épületszárny végén e célra berendezett külön helyiségekben este 7—8 óra között orvosi rendelésben, illetőleg kezelésben részesülnek. Az ambuláns betegek a tágas lépcsőcsarnokban gyülekeznek és innen egyenkint bocsátják őket az orvosi rendelőszobába.

A gyengélkedők szobája 7—8 ágyra van berendezve. A sulyosabb betegeket könnyen lehet szállitani, mert e helyiségek közvetlenül az angyalföldi-utcai bejáró mellett vannak.

A népszálló fütése kisnyomásu gőzfütéssel történik. Az összes földszinti fütött helyiségeket, valamint az emeletsorok mosdószobáit szabadon álló, sima, öntöttvas radiátorokkal szerelték fel, mig a hálófülkék fütésére a külső falak mentén futó, kétsoros, kovácsoltvas csőkigyók, a klozetek fütésére pedig állócsövek szolgálnak.

Az összes fütőtesteket kettős szabályozásu, preciziós szelepekkel látták el.

Külön vezeték füti a gondnoki lakást, a személyzeti helyiségeket, a közös éttermet, a társashelyiségeket, ezek mellékhelyiségeit, a fő- és melléklépcsőházakat, a folyosókat, a hálófülkéket és a hozzájuk tartozó mellékhelyiségeket.

Vezetékanyagul jobb- és balmenetü hüvelyes kapcsolásu csöveket és hegesztett karimás csöveket alkalmaztak. Az elosztó vezetéket a lehülési veszteség mérséklése céljából parafaszigeteléssel látták el.

A kazánház az épület középszárnyában nyert helyet, ahol azt az udvar felől jól meg lehet közeliteni. A kazántelep 3 drb kazánból áll. Bőséges méretezése módot nyujt arra, hogy normális téli időjárás mellett gazdaságosan használják ki.

A földszinti nagy helyiségek szellőztetése pulziós rendszerü. E mellett gondoskodás történt elég tágas felső elvezető nyilásokról is. A hálótermek és mellékhelyiségek szellőztetésére egy 4 csoportba tagozott szivórendszerü szellőztető berendezés szolgál. Az egyes csoportok szivóaknáit a padlásürben elhelyezett rabitz-csatornák egyesitik, amelyeknek végpontjába egy-egy ventilátorkamara kapcsolódik. Minden csoportnak egy a megfelelő kamarákba beépitett, villamos hajtásu ventilátora van. A négy ventilátor óránkénti együttes munkaképessége 15·500 m³. Beépitésük ugy történt, hogy hó, eső az elektromótorokban kárt ne tehessen. Az elektromótort és a szabályozó csappantyut a padláslépcsőnek egy könnyen megközelithető pontjáról lehet kezelni.

Az egész villamos berendezés a földszinten levő kapcsolóhelyiségben összpontosul. Itt egy kb. 4 m² nagyságu márványkapcsolótábláról lehet az egész berendezést kezelni.

Az emeleteken lévő hálófülkék a középen átvonuló folyosóról nyerik mesterséges villamos világitásukat. Egy-egy hálóterem lámpái külön kapcsolhatók. Minden lámpában két izzótest foglal helyet. Az egyik erősebb fényerejü s ez az esti órákban szolgáltatja a világitást, a másik gyengébb fényereje lámpa az éjjeli világitás céljaira szolgál. Minden emelet részére egy-egy átkapcsoló van szerelve, melynek segitségé-

zolva. A két sorban felállított 12 darab lábfürdő fehér, tüzálló agyagból készült. Hideg- és melegvizet keverő csaptelepük utján a viz hőfokát tetszés szerint lehet megállapitani.

A 12 zuhanyfürdő és a hozzájuk tartozó 12 vetkőző előtér falait fehérre zománcozott téglaburkolat fedi. A padlózat recés keramit. A vetkőzőkben fogas és ülőke van. Az ajtó egy belülről kezelhető, rézrudon mozgó vizhatlan vászonfüggöny.

A 8 kádfürdő egy 50·00 m² nagyságu teremben nyert helyet. Az egyes fürdők alapterülete 880 m². A válaszfalak zománcozott téglából valók. A fal többi részét zomác-olajfesték fedi. A padló itt is recés keramit. Vetkőzni a fürdőzárkában kell, melyben a vendég fogast és ülőkét talál. A belül fehérre zománcolt, kivül szürkére mázolt öntöttvaskádat melegvizzel két központi, közvetlen vizvezetéki nyomás alatt álló horvácsoltvas-kazán látja el.

A fehérnemü tisztitása az alagsorban levő, az összes modern gépekkel felszerelt mosóüzemmel történik.

A mosókonyha után az ugyancsak tökéletesen felszerelt szárító-, mángorló- és vasalóhelyiség következik.

A vasalóhelyiségbe torkollik az egyik teherfelvonó, amely a tiszta ruhát az emeletekre szállitja. Az alagsorban, a vasalóhelyiséghez közel egy nagy fehérneműraktár van. Az alagsorban, az angyalföldi-utcai lejáró közelében különben még egy fehérneműraktárt találunk, a tartalékfehérnemü részére. A szennyes ruhát bádoggal bélelt szennyesruha-ládákban gyüjtik össze és emlitett teherfelvonón szállitják le a mosókonyhába.

Az alagsorban végül van még egy nagy raktár a matracok, ágynemük stb. beraktározására.

A három emelet beosztása elrendezés és szerkezet tekintetében teljesen megegyezik.

Minden emelet a lépcsőházak számának megfelelően folyosószárnyakra, e szárnyak emeletenkint 12 hálóteremre oszlanak. Az egyes hálótermeket egymással ajtók kötik össze.

Ez a beosztás teszi lehetővé azt, hogy egyes szakaszokat a használatból teljesen kikapcsoljanak és a fülkék kijelölésénél individualizáljanak.

A termek magassága 3 méter. A terület és köbtartalom termenként változik. Az egyes fülkék átlagos hossza 2·53 m., szélessége 1·75—1·80 méter. Egy-egy fülkére, folyosójával együtt, 18·00—19·00 m³ minimális légtér jut. Az egyes fülkék mérete nagyobb, mint a külföldi hasonló intézményekben.

A termek közepén átvonuló 1·80 m. széles folyosókról jobbra-balra mindegyik fülkébe külön ajtó nyilik. A fülke 2·20 m. magas öntött salakbeton falain alul kivágások, felül a menyezetig sodronyfonatok vannak, hogy a levegő mindenütt szabadon közlekedhessék. Az ablakok külső szárnya kitámasztható, ugy, hogy a fülkék lakói nyitott ablakok mellett alhatnak, anélkül, hogy a szomszédot léghuzam érné. Az egyes fülkék kivétel nélkül mind közvetlen ablakvilágitást kapnak. Az utcai külső alsó ablakszem nyers üvegből, az udvarra nyiló pedig mintás üvegből készült. A külső felső ablakszemke és a belső ablakok átlátszók.

Az egyes fülkék berendezése a következő:

Drótbetétes vaságy, matracvédő, három darabból álló afrique-matrac, lószőrrel tömött fejvánkos áthuzattal, 2 lepedő és takaró, kis Thonet-szék alul polccal, ruhatartófogas, és éjjeli edény.

Külön hálószobák. Azok részére, akik nagyobb kényelmet igényelnek és külön szabában óhajtanak hálni, 44 külön hálószoba készült.

E szobák a rendes fülkéknél tágasabbak, berendezésük kényelmesebb, amennyiben felhajtható, tehát könnyebben tisztitható ágygyal, mosdóval, asztalkával, tükörrel

külön hálófülkéket a jegyutalvány előzetes megváltása mellett lehet bérelni.

A rendes hálófülkék jegyutalványainak ára a következő:

a) hét egymásután következő éjjelre (heti jegy) 3 K 60 f,

b) egy éjjelre 60 f.

A külön hálófülkék utalványainak ára:

a) hét egymásután következő éjjelre (heti jegy) 4 K 80 f,

b) egy éjjelre 80 f.

A megváltott jegyutalvány a jegyváltás napján reggel ½6 órától a lejárati nap esti 9 órájáig jogosit — az alább megjelölt megszakitásokkal — a szálló közös helyiségeiben való tartózkodásra.

A hét egymásután következő éjjelre váltott jegyek (heti jegyek) alapján a fülkehasználat joga szombat este 7 órakor kezdődik és — az alább megjelölt megszakitásokkal — a következő hét szombatján reggel 8 órakor, vagy amennyiben nappali alvásra jogositott éjjeli munkás külön hálófülke bérletére vonatkoznék, délután 3 órakor szünik meg.

A fülkék bérbeadásánál előnyben részesülnek azok, akik heti jegyet bérelnek.

3. §. A hálóvendégek az emeleteken, ahol a hálószobák és fülkék vannak csak este 7 órától reggel 8 óráig tartózkadhatnak.

A külön fülkék bérlői délután 3 óráig szobájukban maradhatnak, ha igazolják azt, hogy állandóan éjjeli üzemben dolgoznak.

A jegypénztár reggel ½6 órától éjjel 11 óráig van nyitva. Ez időn tul a pénztár jegyet nem szolgáltathat ki.

A népszállóban minden 14 évesnél idősebb férfit, akinek évi keresete 2000 koronánál nem több, felvesznek, ha csak a felvétel ellen különös okok, pl. részegség, iszákosság, közismert verekedő természet, vagy betegség nem szólanak.

A felvételre bocsátott hálóvendég a rendőri bejelentések céljára általánosan előirt adatokat a pénztári tisztviselővel közölni és azok helyes följegyzéséről személyesen meggyőződni tartozik.

A bemondott adatok helyességének igazolását a pénztári tiszt kérheti

A jegyutalvány a hálóvendég nevére szól és azt másra átruházni szigoruan tilos.

Aki e tilalom ellen vét, azt a népszállóból mindenkorra ki lehet zárni és ezt az illető törzslapjára is rávezetik.

Minden hálóvendég vagy étkezővendég tartozik kalapját, felöltőjét, botját, ernyőjét, egy dijtalanul kiszolgáltatandó szám ellenében, a ruhatárban elhelyezni.

A hálóvendég csak a számára kijelölt fülkét használhatja.

A fülkéket elcserélni, az emeleteken dohányozni, vagy egyéb tüzveszélyes műveleteket végezni, tilos.

Minden egyes vendég kötelessége a többi vendég zavarásától tartózkodni és mások ily irányu kisérleteit az ügyelőnek jelenteni. Tilos lármázni, tulhangosan játszani, énekelni, erkölcstelen magaviseletet tanusitani, részegeskedni, veszekedni, a helyiségeket, a berendezési és hasznlati tárgyakat szükségtelen módon beszennyezni, valamint az ablakokat az ügyeletes személyzet megkérdezése nélkül kinyitni vagy becsukni.

Feltünően szennyes megjelenésü egyéneket a gondnoki hivatal figyelmeztethet arra, hogy a tisztálkodásra szóló helyiségeket vegyék igénybe. Amennyiben a vendég e felszólitásnak eleget tenni nem hajlandó, a népszállóból kiutasitható.

A gondnok a kiutasitást és annak okait a szociálpolitikai ügyeket intéző tanácsi ügyosztálynak legkésőbb másnap délelőtt 9 óráig jelenteni tartozik.

Aki a népszálló helyiségeit és berendezéseit megrongálja, kártéritésre köteles.

Állatokat, butordarabokat, robbanó vagy egyébként közveszélyes anyagokat a szállóba behozni nem szabad. Önvédelmi fegyvereket a jegypénztárnál kell letétbe helyezni.

vel az egész berendezést át lehet kapcsolni a gyengébb fényerejü lámpák vezetékeire, vagyis az éjjeli világitásra. Minden különfülkében is van egy-egy kapcsoló, miáltal az illető fülkebérlőnek módjában van az éjjeli világitást is kikapcsolnia, de nincs módjában a késő éjjeli órákban bekapcsolni a nagyobb fényerejü lámpát.

A jelzőberendezés az emeletek felügyelőinek ellenőrzésére szolgál. Minden emeleten 3 ellenőrző lámpát helyeztek el oly módon, hogy azok az emelet bármely pontjáról láthatók. Minden ilyen emeleti ellenőrző lámpához a földszinti kapcsolóteremben elhelyezett márványtáblán egy-egy jelzőlámpa van kapcsolva. Ha a földszinti kapcsolóteremben tartózkodó ellenőrző közeg például, valamelyik emeleti ügyelő ébrenléte felől akar meggyőződést szerezni, akkor az illető ellenőrzendő felügyelőnek meggyujtja a márványtáblán elhelyezett jelzőlámpáját, melylyel egyidejüleg kigyulad a földszinti lámpához kapcsolt, megfelelő emeleti ellenőrző lámpa is és mindaddig ég, mig az illető ellenőrizendő emeleti ügyelő lámpája alatt elhelyezett kapcsolóval mindkét lámpát el nem oltja.

A központi óraberendezés egy főóráből és 28 mellékórából áll, amelyek közül 18 az emeleteken van elhelyezve olykép, hogy minden hálóteremben tudomást szerezhetünk a pontos időről.

A házitelefon központi telepéből az épületben elhelyezett 18 állomás mindegyikét össze lehet egymással kötni.

Épitőanyagok. Az alapzat beton, a felmenő falak téglafalak. A homlokzat lábazata vagdalt kő, hogy ne szoruljon javitásra, a többi részt bevakolták.

A mennyezet szerkezet vasbeton közé alkalmazott Réti-féle téglafödém. A tetőzet — a lapostetőkön használt facementfedél kivételével — cserépfedél.

A hálótermek padozata hézagmentes padló, a többi helyiségeké márványmozaiklap, terazzóburkolat. Az üvegezéshez főleg raktár-, solin-, nyers- és ornamens-üveget használtak. A csatornázás öntött vasból van.

A berendezés általában massziv és jó anyagból készült. A butorok mázolása kékesaránylatu tölgyfautánzat, fehér pórustöltéssel. A butorzat a lehetőségig sima és egyszerü, hogy könnyen lehessen tisztogatni és féreg bele ne férkőzhessék.

Az épités költségei. A Népszállónak a megadott létszámhoz alkalmazott tervezési programmját, a tervező épitészek állitották össze, melyet a székesfővárosi kislakások épitésére felügyelő-bizottság elfogadott.

A kiviteli terveket és a berendezést Schoditsch Lajos épitész, felső épitőipariskolai tanár és Eberling Béla okl. épitész tervezték.

Az épitkezés 1910 január 5-én kezdődött meg s a szükségessé vált tervmódositások, ismételt sztrájkok, munkáskizárások és egyéb technikai akadályok közbejötte miatt csak 1911 őszén fejeződött be.

E szálló költségeire az 1909. évi április hó 7-én a közgyüléstől elfogadott nagy lakásügyi programm első részletébe 685.000 K-át illesztettek be. Ez összeg az eredeti tervek megváltoztatása folytán kevésnek bizonyulván, a székesfőváros közgyülése a szállónak lehetőleg tökéletes kivitelére pótlhitelt szavazott meg. A szálló a berendezési költségekkel együtt kerek 1,090.000 koronába kerül, azaz köbméterenként 24 koronába.

A IV. ker. Népszállóban a főváros tanácsának 1912. évi február hó 15-én 21.664/XIV. szám alatt kiadott Házirend van érvényben, amelynek főbb rendelkezéseit a következőkben ismertetjük:

Általános szabályok. Budapest székesfőváros VI. ker. népszállóját a tanácsilag megbizott gondnok kezeli. A gondnok a szociálpolitikai ügyeket intéző tanácsi ügyosztálynak van alárendelve és a népszállóba beosztott pénztári tiszteket, ügyelőket és egyéb személyzetet a kibocsátott részletes utasitások értelmében foglalkoztatja.

A népszállóban rendes hálófülkéket és

A megőrzött tárgyakat csakis a névre szóló hálófülke-utalvány felmutatása mellett adják ki. Az utalvány elvesztése azonnal jelentendő. A személyazonosság igazolása esetén az őrizetbe vett tárgyat a gondnoki hivatal az igazolt tulajdonosnak kiszolgáltatja, illetve uj elismervény fejében ujra átveszi.

A gondnoki hivatal nem vállal felelősséget oly tárgyakért, amelyeket a hálóvendég nem a népszállónak erre kijelölt helyiségeiben, vagy nem az előirt módon helyez el.

E) A ruhaszekrények. A ruhaszekrények helyiségei reggel 5 órától éjjel ¼12 óráig vannak nyitva. Ez időn tul e helyiségekbe csakis az éjjeli szolgálatot teljesitő földszinti ügyelő kiséretében léphet be a szekrénybérlő. (A kulcs az ügyelőnél van.)

A hálóvendég 1 korona 20 fillérért (ebből 1 korona biztositék a szekrénykulcsért és 20 fillér a használati dij) névreszóló ruhaszekrény-utalványt kap, amely elköltözéséig érvényes. A jegygyel egyidejüleg a vendég a szekrénykulcsokat is átveszi.

A hálóvendég az egy korona biztositékot akkor kapja vissza, amikor a kulcsot visszaszolgáltatja és a szekrényt üresen, rendes állapotban visszaadja. Aki a kulcsot elveszíti, az az egy korona biztositékot nem kapja vissza.

A szekrényben tüzveszélyes, szennyes, rosszszagu tárgyakat és romlékony élelmiszereket őrizni vagy a szekrényt más hálóvendégnek átengedni tilos.

F) A nappali öltözködő. A nappali öltözködő reggel 5 órától éjjel 11 óráig van nyitva. E helyiségben csak az átöltözködés ideje alatt szabad tartózkodni.

G) *A nappali tartózkodásra szolgáló közös helyiségek.* A nappali tartózkodásra szolgáló közös helyiségek, nevezetesen a dohányzók és nemdohányzók társalgója, az olvasóterem és az irószoba naponként reggel ½6 órától éjjeli 11 óráig vannak nyitva, de a takaritás ideje alatt a vendégeknek lehetőleg a szomszéd terembe kell távozniok.

Dohányozni csak a dohányzóban szabad.

a) *Étterem.* Az étkezőterem, a kantin és a hálóvendégek főzőhelyiségei reggel ½6 órától ½9-ig, déli ½12 órától délután ½3-ig és este 6 órától éjjeli 11 óráig vannak nyitva.

A vendéglőben és a kantinban kapható élelmiszerekről, ételekről, italokról a kifüggesztett árjegyzékek adnak felvilágositást.

Csak azok az árjegyzékek érvényesek, amelyeket a szociálpolitikai ügyeket intéző tanácsi ügyosztály vezetője láttamozott.

A hálóvendég nem tartozik szükségleteit a népszálló vendéglőjében fedezni; jogában van az élelmiszereket a kantinban vagy másutt bevásárolni és azokat a hálóvendégek főzőhelyiségében elkésziteni.

A főző- és mosogató készülékek használata dijtalan.

A jegypénztárnál váltható utalvány alapján délben 12 és 2 óra között olyan egyének is igénybe vehetik az éttermet, akik nem hálnak a szállóban. Vacsorautalvány váltására és a népszálló étkezőjében való vacsorázásra csakis a népszálló hálóvendégei jogosultak.

Az étkezőterembe lépéskor minden vendég az étkezőterem főbejáratát őrző ügyelőtől egy aluminium-márkát kap, melyen ez a felirat olvasható: „A budapesti székesfővárosi VI. ker. népszálló étkezőterme".

Egy tálcán egyszerre talált háromfogásos meleg ebédet, vagy vacsorát csakis a márkának és az étkezőutalványnak a tálaló nyilásoknál való átadása ellenében szolgáltat ki a konyha; a szennyes edényeknek a szennyesedény gyüjtő ügyelő kezébe való visszaszolgáltatása ellenében kapja csak vissza az étkezővendég a belépésnél kapott aluminium-márkát, amelynek leadása nélkül az étkezőterem kijáratát ellenőrző ügyelő az étkezővendéget az étkezőteremből távozni nem engedi.

A kantinban a szociálpolitikai ügyeket intéző tanácsi ügyosztály vezetője által láttamozott és szembetünő helyen kifüggesz-

A népszálló alkalmazottait nem szabad a hálóvendégeknek személyes szolgálatokra igénybe venniök.

Ha a hálóvendég fel akarja magát keltetni, e szándékát és a felkeltés időpontját közölje a lefekvés előtt az illető emelet éjjeli ügyeletesével.

A népszálló alkalmazottainak a népszálló hálóvendégeitől borravalót elfogadniok tilos.

Az alkalmazottakat a „Népszálló" felirású karszalagról lehet felismerni.

Este 11 óra után a népszállóba való bebocsátásért 10 fillér kapupénzt kell fizetni és fülkéjét mindenki csak az ügyeletes ügyelő vezetése mellett foglalhatja el.

A kapupénz fizetése alól felmentést nyer az, — és ezt a mentesitvényt az illető utalványán is jelzik, — akit hivatása éjjel 11 órán tul is igénybe vesz.

Panaszokat a gondnokhoz vagy helyettesséhez, akadályoztatásuk esetén a pénztári tiszthez lehet intézni. A gondnok határozata ellen a szociálpolitikai ügyeket intéző tanácsi ügyosztályhoz lehet felebbezni.

A népszállót a nagyközönség vasárnap délután 3—5 óra között tekintheti meg, de csakis hivatalos vezetés mellett és legfeljebb tizes csoportokban. Egyéb, különös méltánylást érdemlő esetekben a szálló, a gondnok engedélye alapján és hivatalos vezetés mellett, máskor is megtekinthető.

Külön szabályok. *A*) A mosdó helyiségek. A mosdóalkalmatosságoknak, valamint a végnélküli, közös törülközőknek használata dijtalan. Ha azonban a vendég kizárólag maga kivánja a törülközőt használni, ha szekrénye van, 60 fillér ellenében törülközőutalványt válthat, amelynek alapján addig, mig a szállóban tartózkodik, ingyen kap törülközőt. Ha valaki jó állapotban szolgáltatja vissza a törülközőt, az utalvány ellenében a 60 fillérnyi biztositékot ismét visszakapja. A használt törülközőt kétszer hetenként ingyen cserélik.

B) A fürdőosztály. A fürdőosztályt a hálóvendégek esténként ½7-től ½10-ig, vasár- és ünnepnapokon pedig délelőtt 7 órától 12 óráig használhatják.

Heti fülkejegy váltása hetenként egy ingyen kádfürdőre (törülközővel és szappannal) jogosit.

Az ingyenfürdők napját, időpontját, sorrendjét, e fürdőre jogositott hálóvendég óhajainak lehető figyelembevételével, a gondnoki hivatal állapitja meg és rávezeti a fürdőutalványra.

Egy kádfürdőre szóló utalvány ára egyébként, a törülközőt és szappant is beleértve, 20 fillér.

Egy zuhanyfürdőre szóló utalvány ára, beleszámitva a törülköző és szappan használatát, 10 fillér.

Egy lábfürdőre szóló utalvány ára, szappannal és törülközővel 4 fillér.

C) A ruha- és cipőtisztitó helyiség. A ruha- és cipőtisztitó helyiség naponként reggel 5 órától éjjeli 11 óráig ingyenesen használható.

Tisztogatószereket — kefén kivül — nem ad a szálló.

D) Az ingóságok megőrzése. Az ingóságokat a pénztár reggel ½6 órától éjjeli 11 óráig veszi át és szolgáltatja ki.

Készpénzt, értékpapirosokat, okiratokat és ékszereket a jegypénztár — legfeljebb 300 korona értékig — ingyenesen, elismervény ellenében vesz át.

Málhákat, kosarakat, valamint podgyászdarabokat, podgyászutalvány váltása mellett, a podgyászraktárban kell beraktározás végett átadni. A beraktározási dij 10 fillér és az igy váltott podgyászutalvány a tulajdonos elköltözéséig érvényes.

A kerékpárokat raktárjegy ellenében a kerékpárraktárban kell elhelyezni. Kerékpáronként és hetenként (még pedig szombattól szombatig számitva) 10 fillért kell fizetni.

A podgyászraktár és a kerékpárraktár helyiségei reggel 5 órától éjjel ¼12 óráig vannak nyitva. E helyiségekbe csakis az ott szolgálatot teljesitő ügyelő kiséretében léphet be az utalvány tulajdonosa.

Telefon 5—34. Telefon 5—34. Tégla- és habarcsfelvonók
„UNIVERSAL“ erő- és kézi hajtásra.
RÓZSA TESTVÉREK Betón- és habarcsfelvonók
„RAPID“ erőhajtásra. 520
Budapest, V., Váci-körut 66. Beton- és habarcs-keverőgépek.
Árjegyzék kivánatra díjtalan.

A főváros szükséglakásai.

A székesfőváros összes szükséglakásait és tömeges éjjeli szállóit (menhelyeit), a kerületi elüljáróságoktól 1912. évi junius hó 1-étől kezdve a tanács (tan. XIV. ügyosztály) vette át kezelésbe. A szükséglakásokba oly családokat és egyéneket lehet felvenni: *a*) akik közérdekből (közegészségügy, közrendészet) elrendelt kilakoltatás folytán váltak ideiglenesen hajléktalanokká; *b*) akik a lakásbér fizetésére — hatóságilag megállapitott módon — átmenetileg képtelenek; *c*) más okokból (birói kilakoltatás, lakáshiány stb.) lettek ideiglenesen hajléktalanok. E lakáshasználat azonban senkinek bérleti jogot nem biztosit. A 2. §. *a*) és *b*) alatt felsorolt családok és egyének megokolt esetekben és *legfeljebb két hétig ingyen* lakhatnak a szükséglakásokban. A dijtalan használat azonban évenként csak egy alkalomra terjedhet. Rendkivüli méltánylást érdemlő esetekben a tanács nevében a szocilpolitikai ügyeket intéző tanácsi ügyosztály, a következő feltételek szigoru megtartása mellett, hosszabbithatja meg a telepen való lakást: *a*) a telepen a meghosszabbitott idővel együtt is évenként legfeljebb csak 3 (három) hónapig lehet lakni; *b*) a meghosszabbitott időtartamra a lakásért hetenként 3 korona használati dijat kell a felügyelő kezeihez bélyegtelen nyugta ellenében előre lefizetni. A 2. §. *c*) pontja alapján felvett családok és egyének már a felvétel első napjától számitva heti 4 korona lakásbért tartoznak a felügyelő kezeihez bélyegtelen nyugta ellenében előre lefizetni. A telepen ebben az esetben is évenként csak egyszer és legfeljebb három hónapig lehet lakni. A 3. és 4. §-okban megszabott bérleti maximumtól a szociálpolitikai ügyeket intéző ügyosztály kikerülhetetlen szükség esetén is csak akkor térhet el, ha erre a tanács esetről-esetre felhatalmazza. Ez esetben a bérleti dij a három hónapon tul való tartózkodás idejére bárki számára heti 5 korona, amely összeg bélyegtelen nyugta ellenében hetenként előre fizetendő. Aki szükséglakásra szorul, az a szociálpolitikai ügyeket intéző tanácsi ügyosztályban tartozik felvételért jelentkezni, ahol kérelmét jegyzőkönyvbe foglalják. A kerületi elüljáróságok — kivéve a III. és X. kerületi elüljáróságokat — rendszerint tartoznak azokat, akik szükséglakásra szorulnak, az ügyosztályhoz utasitani. Az ügyosztály azokat, akik ingyenes szükséglakásért folyamodnak (2. §. *a*) és *b*), megokolt sürgős esetekben azonnal beutalhatja abba a szükséglakásba, amely a folyamodó viszonyainak lehető méltányos mérlegelése mellett a legalkalmasabb. Tartozik azonban egyidejüleg az ideiglenesen beutaltnak utolsó lakhelye szerint illetékes kerületi elüljáróságot felhivni arra, hogy az illető viszonyairól a szegényügyi szabályrendelet értelmében ejtse meg a vizsgálatot és tegyen arról rövid uton jelentést. Ha azonban az ingyenes szükséglakásokért folyamodók helyzete azonnali intézkedést nem kiván, az elüljáróság jelentését előbb be kell várni. A 2. §. *c*) pont és 4. §. értelmében fizetésre köteles lakók felvétele a szükséglakásokba, telesen az ügyosztály hatáskörébe tartozik. Oly esetekben, midőn a szükséglakásra szoruló kerületbeli családoknál, illetve egyéneknél a kerületi elüljáróság halaszthatatlan intézkedés szükségével áll szemközt, a szükséglakásokba felveendő egyének elhelyezésénél a rendes

tett árszabás mellett és készpénz ellenében árusitott ételekhez és italokhoz szükséges edényeket, palackokat, poharakat stb. a kantin csak az étkezőteremhe lépéskor kapott aluminium-márka átadása ellenében szolgáltatja ki az étkező vendégnek, aki, mielőtt az edényeket használat után a kantinnak hiánytalanul vissza nem szolgáltatja, a kantinostól nem kapja vissza aluminium-márkáját, amelynek leadása nélkül viszont az étkezőterem kijáratát őrző ügyelő nem engedi a teremből távozni az étkező vendéget.

Háromfogásos meleg ebédre vagy vacsorára szóló utalványok csakis az étkezés napját *megelőző* napon és pedig legkésőbb éjjeli 11 óráig válthatók a Népszálló jegypénztáránál. Ebéd- vagy vacsorautalványt aznapi étkezésre a jegypénztár nem állithat ki.

Egy a tanács által jóváhagyott és két hétre előre megállapitott s kifüggesztett étrend szerinti háromfogásos meleg ebéd vagy vacsora ára 150 *gramm kenyérrel, hétköznapon* 60 *fillér, vasárnapon* 80 *fillér. Vasárnap este meleg vacsora nincs.*

Tilos a vendégeknek hitelezni és szeszes italokat kiszolgáltatni. Ilyen italokat a vendégeknek a szállóba behozniok nem szabad.

A népszálló alkalmazottai pincéri szolgálatot nem teljesithetnek.

b) A dohányzók és nemdohányzók társalgó. A dohányzók és nemdohányzók társalgóiban sakk, várostrom és dominó játékot játszhatnak a szállóvendégek. Szerencsejátékokat játszani (kártya stb.) szigoruan tilos.

A felsorolt játékeszközöket a jegypénztár elismervény ellenében dijtalanul szolgáltatja ki, de a játék befejezése után a játékeszközök hiánytalan visszaszolgáltatása az elismervény kiállitóját kötelezi.

c) Az olvasóterem. Az olvasóteremben dohányozni és hangosan beszélgetni tilos.

Az ujságokat az olvasóteremből elvinni, elszakitani, vagy bepiszkitani nem szabad.

A népszállóban levő könyvtárt a hálóvendégek este 6 és 9 óra között dijtalanul használhatják.

A könyvtár használatát külön szabályzat szabályozza.

d) Az irószoba. Az irószobában a vendég csak irásbeli teendőinek elvégzéséig, de legfeljebb fél óráig tartózkodhatik, ha az utóbb érkezett vendégek szabad helyet nem találnak.

e) A látogatók szobája. Minden hálóvendéd reggel 8 óra és este 8 óra között a látogatók szobájában fogadhatja azt a látogatót, akinek vele fontos közölnivalója van.

f) Az orvosi rendelőszoba. A házi orvos naponként este 7 órakor az orvosi tanácsra szoruló hálóvendégek számára rendelő órát tart. Az orvost a rendelő óra alatt minden hálóvendég dijtalanul veheti igénybe; ellenben az orvostól rendelt gyógyitó- és kötszereket a hálóvendégeknek saját költségükön kell bevásárolniok.

Ha az orvos enyhe betegség esetén a betegszobában való tartózkodást elrendeli, vagy engedélyezi, az illető hálóvendég tartozik az orvos rendeleteit pontosan követni, különben a szállóból eltávolitják.

Sulyos vagy ragályos betegeket az orvos azonnal a kórházba szállittathat.

g) A mosoda. A népszálló hálóvendégei fehérneműjüket a népszálló mosodájában tisztittathatják. A mosodai árakat a szociálpolitikai ügyeket intéző tanácsi ügyosztály vezetője által láttamozott árszabás szabja meg.

h) A borbély-, szabó- és cipészmühely. E helyiségek iparosbérlői a szociálpolitikai ügyeket intéző tanácsi ügyosztály vezetője által láttamozott árjegyzék szerint kötelesek dolgozni és az elvállalt munkákat jól és pontosan tartoznak elvégezni.

Vitás esetekben, mindkét fél beleegyezése esetén, a gondnok vállalkozhatik a felmerült ügy békés elintézésére.

A mühelyek igénybevétele a hálóvendégekre nem kötelező.

WATPROOF AMALGOL
Vértes, Vadas okl. mérnökök és társai
BUDAPEST, VI., NAGYMEZŐ-UTCA 35.
a legtökéletesebb **vízhatlanító** és **szigetelő-anyag**, melylyel szárazzá tehetők **nedves helyiségek**, minden cement- és mészkészitmény **vízhatlanná válik**, homlokzatok **megtartják tetszetős külsejüket.**
„Watproof" talajvizszigetelő, falazatszáritó és homlokzat védő vállalat 1

V. Épitkezés, szabályozás és kisajátitás.

Magánépitkezés.

Mire kell építési engedély? Az építési hatóság engedélyezése szükséges.

a) uj épület építésére; *b*) toldalék építésére; *c*) emelet ráépitésére; *d*) építési átalakitásra; *e*) szerkezet érintésével járó építési munkákra; *f*) kerités építésére; *g*) motor, kazán, közlőmü (transmissio) és zajjal járó munkagép alkalmazására; *h*) épület lebontására; *i*) minden egyéb építési munkára, melyre az alábbiak szerint kifejezetten engedély nem szükséges.

Építési engedély mihez nem szükséges? (Épitésügyi szbr. 19. §-a.) a) épület vakolatának tatarozása, ha állványozás nélkül eszközölhető; b) az épület szinezésére, ha állványozás nélkül eszközölhető, de a 170. §. tilalmát meg kell tartani; c) padló készitésére; d) ajtó vagy ablak javitására, padlásablak alkalmazására tetőn vagy oly záró- és tüzfalban, mely a szomszéd felé nem áll határvonalon, e) kémény kijavitására; f) tüzbiztos szerkezettel épült tüzelőhelyiség kijavitására; g) kályha beállitására vagy átrakására kandalló és nem üzleti célokra szolgáló tüzhely berendezésére, föltéve, hogy a tüzhely előbbi tüzbiztos állapota nem változik; h) az épület belsejében vagy az udvarban levő burkolat kijavitására; i) választófalakban ajtó nyitására vagy befalazására; j) utcai ajtó befalazására vagy átalakitására ablakká, föltéve, hogy az ajtó nem az épület belsejébe való közlekedés céljára szolgál; k) uj födélhéj készitésére vagy kijavitására, föltéve, hogy az I. és II. övezetben tüzbiztos anyag használtatik; l) határfal és kerités kijavitására.

Az épitkezést engedélyező hatóságok. Az építési engedély ügyében az elsőfokon székesfőváros tanácsa határoz a magánépitési albizottság javaslata alapján; másodfokon a főv. közmunkák tanács, harmadfokon a belügyminiszter.

Az építési állványok felállitásának engedélyezésére, az épitkezési anyaglerakóhelyek kijelölésére, kutatására, ideiglenes jellegü fabódék, valamint kerités ek felállitására, épületek lebontására hatáskörük van: elsőfokban a ker. előljáróságnak, másodsorban a főv. közmunkák tanácsának, harmadfokban a belügyminiszternek; az állványok és anyaglerakóhelyek használatáért fizetendő dijak megszabására és beszedésére hatáskörük van, elsőfokban a ker. előljáróságnak, másodfokban a tanácsnak, harmadfokban a közgyülésnek, melynek határozata ellen panasznak van helye a közigazgatási birósághoz. (1896. XXVI. t.-c. 34. §. 2. p.)

JERTAGRAFIA
a legujabb és leggyorsabb **fénymásolatot**
teljesen tiszta alapon, éles koromfekete vonalakkal hatósági beadványi tervekhez alkalmas kivitelben, megbizható pontossággal, villanyfény mellett mint kiváló különlegességet készit **Fellner Leo** műszaki papirgyára Budapest, V., Váci-ut 4. Telefon 28—48. .·. Sürgönycim: „Postiv" Budapest. 255
Külön osztály vidéki megbizások elintézésére.

felvételi eljárás mellőzésével mindenkor soron kivül kell intézkedni. Az azonnali elhelyezésre szoruló egyénekkel szemben ugyanis feljogosittatnak a kerületi elüljárók s azok mindenkori helyettesei, valamint minden esetben a III. és X. kerületi elüljárók, hogy ezeket közvetlenül azokba a szükséglakásokba utalják be, melyeket erre a célra a telefon utján — a rendkivüli eljárás okának közlése mellett — értesitett tanácsi ügyosztály ideiglenesen kijelöl. Az ily rendkivüli esetről az ügyosztályhoz a felvételt követő napon feltétlenül részletes jelentés teendő. A végleges elhelyezést az ügyosztály rendeli el. Az elüljárók és telepfelügyelők felhatalmaztatnak arra, hogy a 7. §-ban jelzett rendkivüli eljárás okozta halasztást nem türő esetekben egy éjjelre saját felelősségükre utaljanak a szükséglakásokba megszorult egyéneket. Erről azonban másnap reggel a 7. §-ban jelzett eljárás mellőzését tüzetesen megokoló jelentést tartoznak tenni. Az ügyosztály a szükséglakásokba utalt családokról jegyzéket vezet és azt a telepfelügyelők napi jelentései alapján állandóan kiigazitja. A szükségtelepen lakók kötelesek mindenben az egyidejüleg kiadott Házirendet követni és ugy annak, mint a házirend keretén belül tett telepfelügyelői intézkedéseknek ellentmondás nélkül engedelmeskedni. Ellenkező esetben a felügyelő a lakót meginti s ennek sikertelensége esetén, a szociálpolitikai bizottságtól az illető telep felügyelete végett kiküldött bizottsági tagnak meghallgatása után és a szociálpolitikai ügyeket intéző ügyosztálytól nyert beleegyezés alapján a telepről, szükség esetén segédlet igénybevételével is haladéktalanul eltávolithatja. A szükséglakásokat a székesfőváros polgármestere által a költségvetésben engedélyezett illetményekkel alkalmazott telepfelügyelők kezelik. A telepfelügyelők a szociálpolitikai ügyeket intéző tanácsi ügyosztálynak, mint központi házkezelőségnek vannak alárendelve. A telepfelügyelők a szükséglakásokba rendszerint csak a központi házkezelőség rendelkezése alapján vehet fel lakókat és mondhatnak azoknak fel. A telepfelügyelő a lakók panaszait és kérelmeit az erre a célra szolgáló könyvbe a lakó aláirása mellett felvenni tartozik. A telepfelügyelő, illetve a segédszemélyzete ellen irányuló panaszokat közvetlenül a központi házkezelőséghez kell intézni. A telepfelügyelők kötelességeit részletesen a székesfőváros kislakásos telepei részére kibocsátott Gondnoki Utasitás szabályozza. A székesfővárosnak most az I., VI., VII. és IX. ker.-ben vannak szükséglakásai. Ezek közül a IX. ker. Vágóhid-utcaiak a legmodernebbek.

OROSZY GYULA
VASKERESKEDŐ
Budapest,
VIII., Baross-utca 117.
Telefon 91—65.

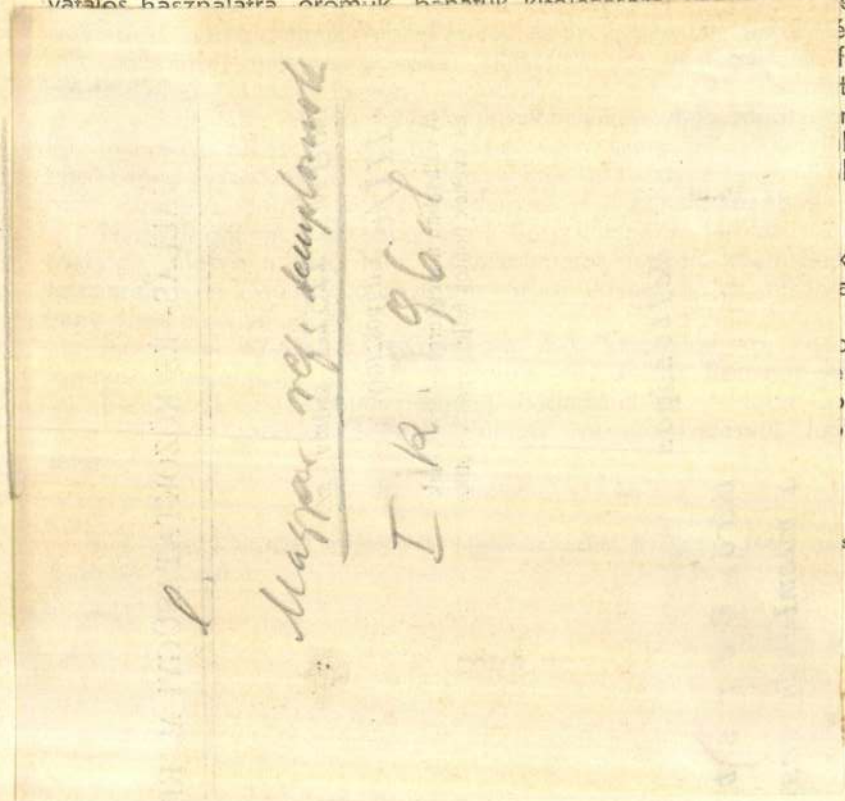

rok, minden lehető alkalmat felhasználták arra, hogy hivatalos és nem hi-
vatalos használatra örömük bánatuk kifejezésére vágyaik ... ényeik tel-
... ére, halot-
... fogadalmi-,
... t, a kőfa-
... nt homok-
... kre nézve
... liek, noha

... rendszeres
... ket hoztak
... akban ne-

... otta Aelius
... lkiüdvéért.
... cceius Se-
... iter tiszte-

... szszobrocskák

Schodits Lajos

Magyar reg. templomok

I. k. 96. l.

sos keresztény sírfeliratnak felelnek meg.

A múzeumok közül rendkívül értékes és érdekes római-kori gyűjteménye van legelsősorban Aquincumnak, aztán a Nemzeti Múzeumnak, Győrnek, Pannonhalmának, Sopronnak, Szombathelynek, Veszprémnek, Keszthelynek, Esztergomnak és Pécsnek.

Természetesen nem minden napfényre került emlék pannoniai mesterek munkája. Sőt nagyon sok köztük az Itáliából és a távoli Keletről behozott tárgy. Műérték tekintetében a provinciák készítményei általában kisebb értékűek, mint az anyaországból kikerültek. Ez természetes is, mert hiszen a provinciákba nem igen jöttek ki elsőrendű mesterek.

A sopronmegyei Egyed község arannyal-ezüsttel kirakott niellós edénye, kincslelete, valószínűleg a Ptolemaiosok korából, a Kr. e. IV.—II. században, Egyiptomból került Pannoniába. Ugyanígy külföldi eredetü a fejérmegyei Polgárdin lelt ezüst triposz, melynek remek szárnyas grifjei, tritonon ülő Nereida-csoportjai, csaknem azonosak Diocletián császár Nikomediában lelt kocsidíszeivel és így a Kr. u. III. század végéről való.

Itáliából származik a Szombathelyt lelt elefántcsontból faragott Bacchus szobrocska. A szegszárdi sírból kikerült görög feliratú üvegedény. Timomachus híres bizánci festőnek Julius Caesar által 80 talentumon (körülbelül félmillió pengőn) vásárolt Medea című festményének Aquincumban lelt másolata. De ugyanilyen eredetü a pompás mellképeivel ékes-

Schodits Lajos

A budapesti ágost. evang. egyházközségnek új templom és gimnázium terveire hirdetett pályázatán az első díjat Schodits Lajos, a második díjat Meinig Artur, a harmadik díjat Schubert Frigyes kapta.

Művészet, 1903. 206. l.

Nincs cél.

bérházat, villát, kastélyt, szállodát, számos hadi- és siremléket, mauzoleumot tervezett és épitett. A II. oszt. polgári hadiérdemkereszt tulajdonosa. Számos tudományos, szak- és társadalmi egyesület vezető és rendes tagja. Igy a budapesti Mérnöki Kamara választmányának, stb. szakbizottság tagja, a fegyelmibiróság tagja és elnökhelyettese. Az Országos Ipari és Kereskedelmi Oktató Tanács tagja. A Magyar Mérnök és Épitész Egylet középitési szakosztálya és az Országos Közegészségügyi Egyesület technikai szakosztályának volt elnöke. A budapesti ág. ev. egyház presbitere, templomgondnoka, stb.

Scholcz Gyula dr., ny. áll. orvos-tábornok. Született Nagysáros on, 1863-ban. Középiskoláit Gyöngyösön és Kassán a premontreiek gimnáziumában végezte. Budapesten a kir.

tudományegyetemen orvosi tanulmányokat folytatott és 1889-ben orvostudori oklevelet szerzett. 1894-ben Réczey tanár mellett, mint mütőorvos folytatott tanulmányokat. 1889-ben katonai szolgálatba lépett és eleinte a 17. sz. helyőrségi kórházban, később pedig 1903. évig Bosznia és Hercegovinában csapatszolgálatot teljesitett. Ezután a cs. és kir. 32. gyalogezrednél Budapesten 1906-ig teljesitett szolgálatot, majd 1913-ig a IV. hadtestparancsnokságnál volt beosztva, ahonnan Miskolcra helyezték át mint helyőrségi orvosfőnököt. A háboru kitörésekor 1915 április haváig az I/VI. tábori kórház parancsnoka volt, majd rövid időn át Zsolnán helyőrségi orvosfőnök, később pedig Jaroszlauban, Zamosczban, Lublinban és Parcsevben mint orvosfőnök nyert beosztást. 1917. évben helyőrségi orvosfőnök volt Kovelben, később pedig Krisztinopolban orvosfőnök és végül 1918 augusztus végéig Lembergben helyőrségi orvosfőnöki minőségben müködött. Majd 1926-ig Miskolcon a VII. vegyesdandár egészségügyi főnöke volt és ugyanez év augusztusában nyugállományba vonult. Kitüntetései: a Ferenc József-rend lovagkeresztje, a hadiékitménnyel és kardokkal, a koronás arany érdemkereszt, mind a két Signum Laudis, a Vöröskereszt tiszti jelvénye, a német lovagrend keresztje, az 1913. évi bosznia-hercegovinai emlékérem, a III. o. tiszti szolgálati jelvény. Ezenkivül a Kormányzó Ur legfelsőbb elismerésben részesitette.

Scholtz Gusztáv *(merényi)*, nyug. áll. altábornagy. Született Lőcsén, 1868-ban. Középiskolai tanulmányait szülővárosában végezte, majd a kir. József müegyetem hallgatója volt. Önkéntesi évét a budapesti tábori tüzérezrednél szolgálta le, majd hadnagyi rangban ténylegesitette magát. 1896-ig a kassai tüzérezrednél volt beosztva, ahonnan Schlosshof bei Marchegg-be, az ottani lovagló iskola tanárául rendelték ki és itt nyolc évig teljesitett szolgálatot. 1907-ben Pozsonyba helyezték át és itt tüzérszázadosi minőségben ütegparancsnoki beosztást nyert. 1913-ban átlépett a magy. kir. honvédtüzérséghez és ekkor Budapestre vezényelték. Az őrnagyi rangot soronkivüli előléptetéssel érte el. A háboru kitörésekor a szerb frontra vonult, ahonnan utóbb az orosz hadszintérre rendelték. 1914-ben helyettes ezredparancsnokként teljesitett szolgálatot. 1915-ben pedig alezredessé nevezték ki és az összeomlásig töltötte be ezredének parancsnoki tisztét. Tábornoki előléptetése 1921-ben már a Nemzeti Hadsereg kötelékében érte. 1924-ben nyugalomba vonulásakor, kiváló szolgálatainak elismeréséül megkapta az altábornagyi cimet. Harctéri vitéz magatartását számos kitüntetéssel jutalmazták, az olasz harctéren szerzett sulyos szivbajban 1930-ban meghalt.

Scholtz Kálmán *(merényi)*, nyug. áll. tábornok. Született Lőcsén, 1873-ban. A középiskoláit a lőcsei reálban végezte, majd egy évig mint önkéntes szolgált a közös hadseregben. A tüzértiszti vizsga sikeres letétele után ténylegesitését kérte. 1893-ban hadnaggyá nevezték ki és a komáromi lovas tüzérosztályhoz rendelték szolgálattételre. 1897-ben a wieni lovastanfolyamra vezényelték. Két év mulva lovaglótanárrá nevezték ki és áthelyezték a cs. és kir. 4. huszárezredhez. 1906-ban századossá lépett elő és a cs. és kir. 6. huszárezredhez került. A világháboru elején mint lovassági század- és osztályparancsnok a 2. lovashadosztály kötelékében az orosz fronton teljesitett szolgálatot. 1915-ben őrnagy lett. A háboruban a gyalogságnál törzstisztekben nagy hiány mutatkozott, ezért önként kérte a gyalogsághoz való beosztását. 1917 junius 1-től a 4. bosnyák gyalogezred zászlóalj-, majd ezredparancsnoka, később a gráci 26. népfelkelő gyalogezred parancsnoka volt a világháboru befejezéséig. 1917 novemberben alezredessé lépett elő. A Nemzeti Hadseregben a lovassághoz került. Miskolcról Várpalotára helyezték, mint a tanulmányi bizottság tagját. Egy évig a

1929, franciául is, 69 oldal), Miskolc halálozási arányának átértékelése. A várospolitikai mozgalmakban tevékenyen résztvesz, első megpenditője, illetve hive Nagy-Miskolc városának. A tiszai ág. ev. egyházkerület v. jegyzője, jelenleg presbitere.

Schnitzler Ágoston, ny. m. kir. hadbiztos-ezeredes. Született Pozsonyban, 1878-ban. Gimnáziumi tanulmányainak befejezése után a haimburgi hadapródiskolát végezte, majd a 14. utászszázlóaljnál kezdte meg katonai pályafutását. Szeged, Temesvár és Kassa voltak további állomáshelyei. Bécsben a hadbiztossági tanfolyam hallgatója volt, amelynek elvégzése után a m. kir. honvédség kötelekébe lépett át és Szegeden nyert beosztást. Később a honvédelmi minisztériumban alhadbiztosi rangban teljesitett szolgálatot. A világháboru alatt mint hadosztály hadbiztossági főnök, az összes hadszintereken megfordult. Háborus szolgálatainak elismeréséül a II. osztályu Vaskorona-renddel, a Ferenc József-rend lovagkeresztjével, az ezüst és a bronz Signum Laudis-szal tüntették ki. 1918-ban a honvédelmi minisztériumban őrnagy-hadbiztosi rangban kapott beosztást. 1919-ben a fővezérség hadbiztosságának élére került és innen a vezérkari főnök mellé vezényelték. 1922-ben nyugalomba vonult. 1928-ban ezredes-hadbiztosi cimet és jelleget kapott. Ugyanezen év májusáig nyugalomba vonulása óta a királyi család magyarországi vagyonkezelési igazgatójaként működött. Ezt a megtisztelő és rendkivül bizalmas jellegü megbizatást akkor nyerte, amikor az uralkodócsalád magyarországi birtokállományát a bécsi központi jószágigazgatóságtól függetlenitették. A szakirodalom terén is jelentős működést fejt ki, a különböző gazdasági szaklapok hasábjain számos értékes tanulmánya és cikke jelent meg, amelyekben közgazdasági kérdésekkel foglalkozik.

Schober Béla dr. *(galgóczi)*, a felsőház tagja. 1867-ben született, Budapesten. A középiskola után Lipcsében és Budapesten végezte jogi tanulmányait s a Pázmány Péter tudományegyetemen szerzett jogi doktorátust. Ezenkivül ügyvédi oklevele is van. Anyanyelvén kivül német, francia és angol nyelven beszél. Pályája kezdetén különböző jelzálogintézeteknél működött mint ügyész, később mint igazgatóhelyettes. 1895-től 1916-ig a Magyar Agrár- és Járadékbank jogi, jelzálog- és vasuti osztályait vezette, mint ügyvezető-igazgató, majd egy évvel később vezérigazgatója lett. 1920-ban mint a kormány megbizottja, résztvett a brüsszeli pénzügyi konferencián s Londonban, Rómában és Párisban is több izben tárgyalt a kormány megbizásából. Mint bankigazgató, számos vasuttársaság, ipari vállalat és vidéki pénzintézet felügyelőbizottságának volt tagja, 1916 óta azonban csak közintézmények igazgatóságában foglal helyet, igy a Magyar Zsiró- és Pénztáregyletnél. A Magyar Nemzeti Bank vezérigazgatója. Széleskörü publicisztikai tevékenységet folytat, számos pénzügyi cikke jelent meg bel- és külföldi szaklapokban. Elsőizben tagja a törvényhozásnak. Baja város törvényhatósága küldötte be a felsőházba.

Schoditsch Lajos, okl. épitész, tanár, a felső épitőipariskola igazgatója. Született Budapesten, 1872-ben. Középiskoláit a belvárosi reáliskolában, műegyetemi tanulmányait a budapesti kir. József műegyetemen végezte, ahol 1894-ben épitészi oklevelet nyert. Már negyedéves műegyetemi hallgató korában a Hauszmann Alajos-féle pályázaton egy erdészlak tervével dicséretet nyert s a gyöngyösi polgári leányiskola pályázatán első dijat kapott. Egyetemi tanulmányainak végeztével németországi tanulmányutja után, Schnédár János műegyetemi tanár középitéstani tanszékén rövid ideig mint tanársegéd működött, majd Kiss István okl. épitész, műegyetemi magántanár irodájába lépett be s 9 évig mint irodavezető és épitésztervező működött, 1898-ban az ujonnan megszervezett budapesti állami felső épitőiparisko lához segédtanárrá, majd félév mulva rendes tanárrá nevezték ki, amely minőségben 1917. év szeptemberéig teljesitett szolgálatot, mikor is az intézet vezetésével bizták meg. Egy év mulva pedig igazgatóvá nevezték ki. 1920 óta az épitőmesteri képzettség megvizsgálására szervezett bizottság elnöke. Mint tanár, két évtizeden át, majdnem az összes tárgyakat tanitotta, főleg a szerkezettani részt, a gazdasági épületeket, lakóházakat, költségvetést és az ezzel összefüggő épitésvezetést. Mint Budapest Székesfőváros Árvaszékének hites szakértője, több, mint negyedszázad óta fejt ki működést, számtalan esetben volt birálóbizottsági tag, szakértő választott biró és elnök. Tanári működése mellett, mint gyakorló tervező-épitész is működik s hatóságoknak és magánosoknak készitett terveket, illetve nyert pályadijakat. Számos tervpályázaton nyert első és második dijat. Több, mint 25

Schodítsch Lajos

szaklapjainak szintjére emelkedni, mig azután a világégés mindent derékon tört.

Ujabb erőfeszitések következtek, s a legnagyobb nehézségek leküzdésével sikerült a lapot továbbra is fenntartani; s reméljük, hogy most már egy jobb kor küszöbén állunk.

Műmellékletünkön közöljük megemlékezésképpen azon életben levő kartársak arcképét, kik e lapok felvirágoztatásához hozzájárultak, s kiknek fényképét sikerült megszereznünk.

Rozinay István.

Az épitőmesteri képesités története.

Schodítsch Lajostól, az épitőmesteri képzettség megvizsgálására szervezett bizottság elnökétől.

Az épitőmesteri képesités, illetve az épitőmesteri képzettség megvizsgálására szervezett bizottság megalakitása az 1884. évi február hó 11-én nagy épitőmesterünk, *Ybl Miklós* elnöklete alatt megtartott M. M. és É. E. mű- és középitési szakosztályok ülésére vezethető vissza, amikor is *Dötzer Lipót* épitőmester a szakosztályok figyelmét, az akkor beadott ipartörvény módositásáról szóló ipartörvény-javaslattervezetre hivta fel s ugyanakkor megbizatott a javaslat tanulmányozásával és javaslattételre. A szakosztályok a március 10-iki ülésben Dötzer Lipót előadói javaslatának ismertetése alapján helyeslőleg állapitja meg, hogy az épitőipar az *engedélyhez kötött iparok* sorába van felvéve, de azt, hogy az engedély megszerzésén kivül kellő *képzettség kimutatásától is függővé tehető*, — nem fogadja el, hanem *határozottan követeli a képzettség kimutatását* s azt, hogy *a képzettség az egész országra egyenlő legyen* s azt egy külön erre alkalmas hatóság állapitsa meg.

A felterjesztés előkészitésével *Ney Béla* elnöklete mellett *Dötzer Lipót* és *Pucher József* bizattak meg, kik azt közvetlenül a március 14-én tartott választmányi ülésen a határozat értelmében és szellemében beterjesztették. A választmány 6 szóval 5 ellen a javaslatot nem fogadta el, hanem arra az álláspontra helyezkedett, amelyen a bizottság ma is áll, hogy az épitőipar szabályozása *különálló törvényben* fektetendő le a külföldi államok példájára.

A március 17-iki szakosztályi ülés, melyen 27-en vettek részt, hosszas eszmecsere után Pártos Gyulának, Ney Béla által módositott inditványát fogadta el, hogy a választmány határozatában csak akkor nyugszanak meg, ha a választmány az akkori körülmények között valószinünek tartja a *külön épitőmesteri képzettség*, illetve *épitőipartörvény megalkotását*, különben ragaszkodnak a Ney Béla által tett inditványára hozott eredeti határozathoz, hogy az egyesület felterjesztésében kérje *a minősités fokozatát* az egész országra egységes szabályrendelettel megállapitani.

A választmány a március 20-án a képviselőházhoz az uj törvény ügyében kérvényt intézett: „hogy az épitő-, kőműves- és ácsmesteri iparnak *minősitvénye*, mely az alkotandó országos épitési rendszabályok értelmében leendő gyakorlására megkivántatik, — *külön törvény* által lenne megállapitva, de addig is, mig az a törvény meghozatik, egyben utasitandó lenne a földmüves-, ipar- és keresdelemügyi miniszter, hogy ezen ügyben rendeletek utján intézkedjék."

Április 16-án a választmányban *Hieronymi Károly*, akkori elnök jelenti, hogy a képviselőház a törvény szellemében az épitési iparágak gyakorlását külön törvényben fogja szabályozni. Egyben javasolja, hogy az egyesület dolgozza ki a törvényjavaslatot s terjessze fel a kormányhoz.

A választmány a törvényjavaslat elkészitésével a mű- és középitési szakosztályokat bizta meg azzal, hogy azt junius 15-ig a kormányhoz kell juttatni.

A mű- és középitési szakosztályok az április 24-iki szakosztály ülésén örömmel vették ezt tudomásul s megbizzák *Ney Bélát* előadási minőségben *Cziegler Győző, Dötzer Lipót, Pártos Gyula* és *Pucher Józseffel* együtt a törvényjavaslat elkészitésével.

Ezen tervezet a junius 15-én tartott szakosztályi ülésen tárgyaltatott s több módositással fogadtatott el. Az eredeti tervezet az *„Épitő Ipar"* 1884. évi junius hó 27-iki számában található teljes szövegében.

Ezen tervezet szerint a törvény 3 részből állott volna. Az első rész *az épitőipar gyakorlásáról* s az ezzel foglalkozók képesitéséről szólott s 10 §-ból állott. A második rész az épitőmesteri képesités módozataira vonatkozott 15 §-ban. A harmadik rész a kőműves-, kőfaragó- és ácsmesteri képesités módozataira vonatkozik 14 §-ban.

Ezt a tervezetet a választmány julius 19-én elfogadta *Ambrozovics Béla* elnöklete mellett s felterjesztette a minisztériumba.

Sajnos ebből nem lett törvény; mert az ipartörvény mint az 1884. évi XVII. törvénycikk már március 13-án szentesittetett és 21-én kihirdettetett az „Országos Törvénytár" 8-ik számában.

Ezen ipartörvény 10. §-a pedig ugy rendelkezik, hogy addig is, mig az épitőmester-iparról ugy annak gyakorlásáról, mint képesitése tekintetében külön törvény intézkednék, fölhatalmaztatik a földmüvelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter, hogy azt általános rendelettel szabályozza.

Ennek alapján jelent meg a M. M. és É. E. épitőipar törvénytervezetnek figyelembevételével, mely sajnos még mai napig is némi csekélyebb módositással érvényben van az 1884. évi október hó 30-án kelt 46.188/1884. sz. F. I. K. M. rendelet.

Négy évtizedes kitartó munka s minduntalan ismétlődő kérvény és deputáció, több törvénytervezet elkészitése kellett, hogy talán végre dr. Walkó Lajos, jelenlegi kereskedelemügyi m. kir. miniszternek sikerülni fog az épitőipari érdekeltségeknek félszázados kivánságát tető alá hozni egy épitőipari törvény kiadásával, mert az 1922. évi XII. ipartörvény 33. §-a ugyancsak kivette az épitőipart s erre a régi 46.188/1884—F. I. K. M. rendelet tartja fenn mindaddig, mig az épitőipartörvény nem lát napvilágot.

Az akkori földmüvelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszteri leirat szerint az épitőmesteri képesitő bizottságba való kineveztetésre 7 épitész és 7 épitőmester tag megnevezését kérte a miniszter.

A december 1-én tartott szakosztályi ülésen titkos szavazattal a hét épitész helyre: *Ybl Miklós, Weber Antal, Steindl Imre, Ney Béla, Cziegler Győző, Hauszmann Alajos* és *Pfaff Ferenc*, a hét épitőmesteri helyre: *Ámon József, Dötzer Lipót, Kauser János, Pucher József, Mitterdorfer Henrik, Benkő Károly* és *Hofhauser Lajos* hozattak javaslatba.

Az 9910/85. sz. min. rendelettel a bizottság 1885. év február 28-án alakult meg a következőképp: elnök: Ybl Miklós; tagok: Ámon József ép.-m., Cziegler Győző épitész, Hofhauser Lajos ép.-m., Hegedüs Károly ipartanodai igazgató, Kauser János ép.-m., Kolbenheyer Gyula épitész, az ipartanoda tanára, Lukse Fábri Béla kir. főmérnök, Mihalovits Antal kir. középitési felügyelő, Nagy Dezső müegyetemi tanár, Ney Béla épitész, Pucher Jó-

zsef ép.-m., Pártos Gyula építész, Schnédár János építész, műegy. tanár, Steindl Imre építész, műegy. tanár, Szumrák Pál kir. középitési főfelügyelő, Wágner János ép.-m., Weber Antal építész; jegyző: Léderer Sándor min. fogalmazó.

A bizottsági tagság kezdetben 1—1, majd 3—3, később határozatlan időre terjedt, illetve mig valaki önként nem mondott le a bizottsági tagságról.

Ezen rendszer nem megfelelő, mert vannak oly bizottsági tagok, kik évek hosszu során át nem jelennek meg a bizottsági plenáris üléseken, ahol gyakran igen fontos tárgyak vannak a napirenden, amelyekhez igenis mindenkinek hozzá kellene szólni s az nem történik meg. Remélhetőleg az uj épitőipartörvénnyel kapcsolatban a végrehajtási utasitásban ez az anomália is megoldódik.

Az első acta Brausewetter és Körösztös kérvénye volt, épitőmesteri vizsga elengedése tárgyában.

Az első vizsgázó Gutwillig József volt, ki az irásbeli vizsgáját 1885 május hó 28-án reggel 8 órakor kezdte meg a régi m. kir. állami középipartanodában (VIII., Bodzafa-utca, most Főherceg Sándor-tér, Guttenberg Otthon), munkáját junius 12-én adta be. A terv birálásával Ney Béla bizatott meg.

Az első vizsgabizottság több cenzor lemondása, s a M. M. és É. E.-ben a bizottsági tagokkal folytatott szóbeli vizsgamód megállapitása után Ybl Miklós elnöklete mellett a következőkből alakult: Bobula János, Lukse Fábri Béla, Kolbenheyer Gyula, Hegedüs Károly, Schnédár János és Ney Béla, jegyző: Léderer Sándor. A szóbeli vizsga jun. 30-án, d. u. 1 órától 5-ig tartott.

A bizottság már az első vizsgánál is a fősulyt a gyakorlati érzékre és gyakorlati tudásra fektette s ennek alapján a képesitő bizonyitványt julius hó 1-én kiadta.

Az első elővizsgás Forray Sándor szabadkai lakos volt, aki 1885 november 4-én a vizsgát eredménnyel letette s igy „igazolta azt, hogy arra nézve, hogy az épitőmesteri vizsgára bocsáttassék, megfelelő müveltséggel bir", ennélfogva az épitőmesteri vizsgára bocsátható.

A bizottság elnökei voltak: lovag Ybl Miklós épitész, kezdettől 1889 szeptember 19-ig, ettől kezdve Mihalovits Antal épitész, min. tanácsos 1893 november 22-ig. Ekkor pilisi Ney Béla épitész, ny. min. tanácsos lett elnök, haláláig, 1920 március 18-ig. 1920 május 30-tól Schoditsch Lajos épitész, a felső épitőiparisko la igazgatója.

A bizottságnak 40 éves működése alatt a négy elnökön kivül öt alelnöke, hét jegyzője, s 65 bizottsági tagja volt.

A bizottság körébe tartozott először is a rendes szakvizsgák és elővizsgák szervezetének, ügyrendjének megállapitása, majd az egyes tantárgyak kerete, azok tudományos és gyakorlati haladással kapcsolatos kiegészitése.

* * *

A bizottság lapunkat, mely most üli fennállásának félszázadát, mint hivatalos lapnak használatát már 1890-ben kérte, de csak 1896-ban engedélyeztetett a 17.568/96. sz. rendelettel, minden anyagi kötelezettség nélkül. Azóta közöltetnek itt a képesitések és egyéb fontos elvi határozatok.

* * *

Az irásbeli vizsgák feladatát kezdetben az elnök szabta meg, 1887-ben már egyes bizottsági tagok is készitettek feladatokat, melyeket a plenáris ülés letárgyalt. A programmok a gyakorlati követelményeknek megfeleltek, majd bizonyos emelkedés volt észlelhető. A háborus évek alatt a nivó sülyedt, mig az 1920. év junius havi plenáris ülés határozata értelmében a nivó emelése határozatba ment s azóta határozott emelkedés észlelhető, amit igazol az a körülmény, hogy a képesitettek száma és a jelentkezők száma csökkent.

* * *

A bizottság működési helye kezdetben a régi bodzafa-utcai állami középipartanodában, majd a népszinházutcai ipariskolába, rövid ideig az Országház épitőbizottságának helyiségébe, s végül a m. kir. állami felső épitőiparisko lába került s ma is itt van. Ennek előnye, hogy az irásbeli vizsga a tanár-cenzorok folytonos ellenőrzése alatt van.

* * *

Az épitőmesteri képesités és a szervezet módositására vonatkozólag már kezdetben ugyanazon észrevételek merültek fel, amelyek most is tárgyát képezik a módositásoknak.

Az első hivatalos szó ez ügyben 1888 április 27-én hangzott el, melynek eredménye az 1889. évi február 15-én kelt felterjesztés és javaslat volt, melyre a bizottság 1890 juliusában kapott egy leiratot, hogy a kereskedelemügyi miniszter a belügyminisztérrel együtt megindította a tárgyalásokat az 1884. évi 46188/84. E. I. K.. M. rendelet módositása tárgyában.

1891 április hóban a bozottság felszólittatott ujabb módositó irásbeli javaslat előterjesztésére. Erre kiadatott 1891 augusztus 25-én a 42.439/VI/896 K. M. rendelet, mely *a kisebb kőműves-, ács- és kőfaragóiparosok* munkakörét állapitja meg s egyuttal ezek végzését is *iparengedélyhez, de nem képesitéshez köti.*

* * *

1896-ban Jakabffy Ferenc javaslatára a bizottság felterjesztést küld a 46.188/84 és a 42.493/91 s.z rendeletek módositása tárgyában. Erre a felterjesztésre nem jött válasz.

1899 május 19-iki ülésből kifolyólag a bizottság ujból sürgeti *az ipartörvény revizióját,* tekintettel *a sok iparkihágásra.* Erre sem jött válasz. Erre felkéretett Jakabffy Ferenc egy tervezet elkészitésére, melyet a bizottság hosszas tárgyalás után 1900. évi május hó 11-én tartott ülésében elfogadott és felterjesztett.

A keresk. min. 1898. évi szeptember 16-án kelt felszólitó rendelete alapján a bizottság *a pallérképesitésre* vonatkozólag több és hosszabb tanácskozások után elkészitette tervezetét, melyet elég gyorsan, december hó 28-án elfogadott és felterjesztett, de sajnos, ismételt sürgetések, tanácskozások és ankétek eredménytelenek maradtak.

1913. évben foglalkozott a bizottság keresk. min. ur felhivására a *kőműves-, ácsmesterek,* valamint a *kőmüves- és ácskisiparosok* munkakörének megállapitásával, melynek eredménye a 32.396/VI/913 sz. rendelet volt, mely teljesen a bizottság szövegezésében jelent meg.

Az 1918. év október hóban kelt 81.310/23/918 sz. rendelet értelmében hosszas beható tárgyalások után a bizottság elkészitette 1920 december havában az *épitőmesteri képesitésre vonatkozó uj szabályrendelet tervezetet,* felterjesztvén azzal, hogy az ne rendeletben, hanem uj ipartörvényben adassék ki.

1921 december hóban elkészitette a bizottság a *pallérképesitésre vonatkozó szabályrendelet tervezetét.*

1922. év márciusában résztvett a bizottság a 32.396/V. A/913 sz. rendelet módositására vonatkozó tárgyalásokban, hol sikerült a bizottság álláspontját érvényesiteni s az épitőmesterek érdekét megvédeni, ugy hogy az 1913. évi rendelet érvényben maradt s csak magyarázó rendelet jelent meg április 7-én 60.671/XXII/922 sz. alatt.

Ugyanekkor a bizottság elnöke megsürgette az épitőipartörvény kiadását, mert az 1922. évi ipartörvény azt megint kivette.

Az építőipartörvény előkészitésében a bizottság igen tevékeny részt vett igy az 1912-ben kiadott *építőipari törvényjavaslat előadói* tervezetének előkészitésében az előző tanulmányai és beadványai alapján, de még inkább ennek a tervezetnek kritikai tárgyalásában s ennek köszönhető, hogy az eredeti miniszteri tervezet nem fogadtatott el, mely különösen a kőművesmestereknek igen sok és messzemenő jogokat adott volna az építőmesterekkel szemben.

Résztvett a bizottság az 1916. évben tartott *építőipar szabályozására vonatkozó* tárgyalásokban s végül az 1920. év julius havában 4 napos értekezleten az *építőipar gyakorlására vonatkozó törvény előkészitésében,* hol sikerült a bizottság összes álláspontját nagy harcok után érvényre juttatni, ugy, hogyha ezen alapelvek szerint sikerül most az építőipartörvényt, amelynek támogatása végra napirenden van, megalkotni, akkor végre e téren is bizonyos nyugodtabb idők fognak bekövetkezni, bár bizonyos, hogy elégedetlenek mindig voltak, vannak és lesznek.

* * *

Egy állandó témája a bizottságnak a *kiadott iparengedélyek lajstromozása,* illetve a kiadott iparengedélyek reviziója. Ebben a tekintetben sikerült elérni azt, hogy 1924. év január hó 21-től kezdve minden *kiadott* s 1925 szeptember 1-től minden *visszavont* vagy *halálozás által megszünt építőmesteri iparengedély* a bizottságnál bejelentendő s igy az építőmesterek országos lajstroma felállitható lesz, ugyhogy 2 évtized mulva már alig lesz olyan építőmesteri iparengedély, amely a bizottságnál nem lenne nyilvántartva.

Ezzel itt a rend automatikusan meglesz. A többi építőiparra vonatkozólag ez ma még nincs meg, de remélhetőleg erről a küszöbön levő uj építőipartörvényben, vagy annak végrehajtási utasitásaiban lesz gondoskodás, hisz ez régi óhaja a bizottságnak, de jogos kivánsága a közérdeknek is.

* * *

Ugy az irásbeli, de különösen a szóbeli vizsgák szigoritása ügyében a technikai tudományok haladásával és a gyakorlati igények növelésével a bizottság mindig lépést tartott s a tárgykört a viszonyokhoz mérten állapitotta meg. Itt különösen ki kell emelni a vasbeton-szerkezetekre való sulyhelyezést, mely a mai kor domináló szerkezete.

De viszont a bizottság tekintettel volt azokra is, s itt különösen az okl. mérnökökre kell a figyelmet felhivni, kik kellő elméleti képzettséggel birtak, hogy ezeknél a fennálló követelményektől eltérőleg szóbeli vizsga letételétől elállott s csak irásbeli tervezési vizsgát követelt. A bizottság ezen javaslatát a keresk. m. kir. minister ur már 1895-ben elfogadta.

Legnagyobb körültekintéssel és szigorral járt és jár el a bizottság a teljes vizsga-elengedési kérvényeknél.

Amennyire liberálisan kellett ezt kezelni kezdetben a rendelet kiadásakor, hogy exisztenciák ne semmisüljenek meg, oly szigorral kell azt később venni s kell ma is kezelni, mikor ugyis sok képesitett építőmester van, aki nem tud munkához jutni.

* * *

Ha még megemlitem, hogy a bizottság a műszaki irodalom megtermékenyitése és fejlődése érdekében számtalan előterjesztést tett, számtalan tárgyalást folytatott, megállapitható, hogy ezirányu működése sem maradt siker nélkül, mert azóta sok lelkes tagja akadt a fiatalabb generációnak, ki az építési műszaki irodalomnak lelkes művelője lett. Sok hasznos munka jelent meg, de még több van előkészitve a felső építőipariskola tanári karában, melyek kiadását csak a mai mostoha viszonyok akadályozzák, de reméljük, ez is megoldásra fog kerülni.

* * *

Végül megemlitendő, hogy a bizottság egész működése alatt 1925. évi december hó végéig, tehát 41 év alatt 162-nek engedte el a vizsgát, azaz egy-egy évben átlag 4-nek, az első években többnek, a későbbiekben kevesebbnek. Szakvizsgát eredménnyel tette le és képesitő bizonyitványt kapott 982, átlag 24, a legkevesebb bizonyitvány adatott ki 1885, 1889, 1891, 1893 és 1894-ben, 1—1. A legtöbb 1919-ben, 73, az utolsó 1925. évben 23 képesitést adtunk ki.

Tul a delelőn.

Játékkövet kis játékkőre,
Alul piros, kék a tetőre,
Csak rakni, rakni egyre-másra,
Ez az épitész hivatása.

Igy hittem játszva kis kövekkel,
Mig öntudatlan vágy fogott el
S vonzott az ismeretlen pálya,
Az alkotás bűvös varázsa.

— Majd nőtt a szárny és én repültem
A télve sejtett végtelenben,
Hol lelkem égő szomjat érzett
Átölelni az örök-szépet.

Elképzelt házaim bevonta
Ragyogó szin, keleti pompa
Középkornak borus emléke
S olasz föld forró napsütése. —

Csengő rimek harmóniája,
Bevésve templomok tornyába,
Faragva kőbe, festve falra
Álmaim himmel televarrta...
De mulott lassan év az évre,
Sok szin kopott fakó szürkére
S a szárny az is már lassan lebben,
Elfáradva a küzdelemben.

— Alkotni lenne mesterségem,
De megadással csöndbe' nézem,
A vakolat hogy hull le ottan,
Hol meddő év száll vontatottan.

Hogy örökké küzd egymás ellen
A romboló s épitő szellem
És nem gyógyul be a vérző seb:
A tagadás mindig erősebb!

Szőllősy Aurél.

Jubileumi számunkban örömmel közöltük poéta munkatársunk szép versét, mert ugy látjuk, hogy benne az egész mai épitészgeneráció sorsa tükröződik. *(A szerk.)*

Az épitőiparoktatás története.

Schoditsch Lajos felső épitőipariskolai igazgatótól.

Az épitőiparoktatás tulajdonképeni megalapitója néhai *dr. Trefort Ágoston*, vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter volt, ki *Gönczy Pál* min. tanácsos elnöklete mellett Schnierer Gyula, Schulek Frigyes, Steinacker Ödön, Stocek József, dr. Szabóky Adolf, Pilch Ágoston, Schnédár János és Wartha Vince müegyetemi tanárok által kidolgozott középipartanodai szervezetet magáévá téve, az 1877 szeptember 10-én kelt 23.042 sz. rendelettel kiadta.

Ezen szervezet szerint a középipartanoda egyik szakosztálya az *épitészeti* volt s innen az az anomália, amely még ma is annyi féreértésre és sok surlódásra adott és ad okot, hogy középipartanodát, későbbi ipar-, illetve felső épitőipariskolát végzett tanulók magukat *helytelenül épitészeknek* nevezik, holott nem azok, hanem épitőipariskolát végzett épitőipari *technikusok* és ennek volnának nevezendők mindaddig, mig valamelyik épitőiparra az iparengedélyt képesitésükkel, gyakorlatukkal megszerzik.

Az állami középipartanoda ezen szervezettel 1879 december hó 7-én nyilott meg néhai *Hegedüs Károly* igazgató vezetésével a VIII. ker. Bodzafa-utca 28. sz. (ma Főherceg Sándor-tér 4, Guttenberg-otthon) alatti bérházban.

Az intézet ezen első szervezete szerint a cél és feladat volt: „épitőmestereket, pallérokat, önálló működésre képes mestereket képezni".

46 év alatt az intézet az épitőmesteri vizsgára való rendszeres előkészitést megadja; minden vizsga nélkül a kőmüves-, kőfaragó- és ácsmesteri önálló működésre megfelelő gyakorlat igazolása mellett jogot ad, a hivatásos *pallérképzést* azonban még rajta kivül álló okok miatt ma sem tudta megoldani.

Az első szervezet is legalább 15-ik életév betöltését, kellő elméleti előképzettséget és gyakorlatot kivánt.

Az intézet 10 évi küzdelme 1889-ben meghozta azt az eredményt, hogy a rendes tanfolyamot végzett tanulók a VI-ik törvénycikk 25. §-a alapján az *önkéntességi jog* kedvezményében részesültek.

Midőn az állami középipartanoda az 1889/90-ik tanévben a dr. *Hauszmann Alajos* müegyetemi tanár által a VIII. ker., József-körut és Népszinház-utca sarkán épitett uj otthonába jött s *állami iparisколai szervezetet* kapott, mig a többi szakosztályokban emelkedés volt észlelhető a képesitésekben, addig az *épitészetin* visszaesés volt látható. Ugyanis az akkori régi épitőipari vezetőegyének és a diploma-képesités harcosai között folyó küzdelemnek az volt az eredménye, hogy az 1891. évben kiadott 2-ik szervezeti szabályzat szerint: „A budapesti állami ipariskolának célja és feladata, hogy tanterve alapján az épitészet számára *kőmüves-, kőfaragó- és ácsmestereket, pallérokat* képezzen, kik idővel önálló mesterekké is lehessenek."

Ezzel az épitőmesteri előkészités voltaképen egy időre a programmból kivétetett, de semmiképen sem történt gondoskodás arról, hogy az épitőmesteri elméleti tudás hogy és mikép legyen megszerezhető.

Az akkori tanárok azonban ezzel a helytelen elvvel szemben a tananyagot mégis ugy állitották össze s később oly irányban fejlesztették, hogy az a voltaképeni épitőmesteri teendőket is felölelte s az egész épitőmesteri szakvizsga tárgyát tartalmazta.

Ezen második szervezet mellett az iskola a *kőmüves-, ács- vagy kőfaragó ipari* képesitésre már jogot adott 2 évi utólagos gyakorlat igazolása mellett.

Az épitőmesteri vizsga letételével azonban az intézet tanulói még mindig nem részesültek kedvezményben, különösen az *elővizsgát* illetőleg, csak később mentettek fel a középiskola 8 osztályának igazolása, illetve az ezt pótló elővizsga letétele alól, midőn kimondta a bizottság, hogy a 4 középiskola és a rendes tanfolyam sikeres elvégzését ugyananyinak minősiti, mint a középiskola 8 osztályának elvégzését.

Legutóbb már a beadványi müveletek beadásától is eltekint a bizottság, minthogy az összes müveleteket az iskolában ugyis végigcsinálják. Ezen eljárás a régi és ujabb időben, az empirikusan képzetteknél kellett és kell, hogy ne teljesen járatlanok próbálkozzanak a vizsga letételével.

Az épitőipari szakoktatás terén fontos lépés volt az 1883—1884-ik évben életbeléptetett *„Épitőipari téli tanfolyam"* szervezése, mely immár 42 éve működik, amelynek eredeti és meglevő célja is: „a télen szünetelő kőmüves-, ács- és kőfaragótanoncok, segédek iparukban való eredményes elméleti és gyakorlati kiképzése, hogy idővel mint pallérok vagy mint önálló kőmüves-, kőfaragó- vagy ácsmesterek működhessenek a gyakorlati életben." A téli tanfolyamot végzett tanulók, ha tanoncviszonyuk megszünése, azaz felszabadulásuk utáni 3 évi segédi gyakorlatot igazolnak, minden külön vizsga nélkül a kőmüves-, kőfaragó- vagy ácsmesteri iparengedélyt megkaphatják.

Több iparra csak akkor, ha mindegyiknél kimutatják a tanoncviszony megszünését, tehát felszabadulásukat az illető iparban s mindegyiknél külön-külön a gyakorlatot.

Az épitőiparoktatásra nagy változást jelentett az 1895—96. tanév, amikor is az anyaintézet 1896. évi julius hó 1-től a kereskedelemügyi minisztérium alá került, amely eddig a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium alá tartozott.

Ekkor *báró Dániel Ernő* akkori keresk. m. kir. miniszter *Szterényi József* akkori kir. tanácsos, orsz. iparoktatási főigazgatót, ma nyugalmazott keresk. minisztert bizta meg a főfelügyelettel.

Szterényi József már akkor ismert ügyszeretetével, buzgalmával, agilitásával hathatósan közreműködött azon, hogy az épitőipari szakosztály az anyaintézetből kiváljék s mint önálló *felső épitőipariskola* működjék.

Munkássága sikerrel járt s az uj iskola, mint *m. kir. állami felső épitőipariskola* 1898 szeptember havában a VII. ker., Damjanich-u. 28/b., majd 1901-ben *Kolbenheyer Gyula* igazgató és *hatvani Gaál Adorján* tanár által közösen tervezett mai, a Thököly-ut 74. szám alatti uj otthonába költözött be.

Az intézet Kolbenheyer Gyula kir. tanácsos, igazgató vezetése mellett s odaadó tanári karával nemcsak kitünő szakerőket nevelt és nevel, hanem az intézet ma is feladatának nagyon fontos részének tekinti az ország és a megszállott területről jövő tanulókat hazafias irányban nevelni, hogy azok az életben magyarul érző és magyarul gondolkodó polgárok legyenek. Ennek volt köszönhető az a lelkesedés, amelyel ifjaink az iskola padját elhagyva a harctérre vágyódtak s életüket feláldozták.

Ennek volt köszönhető az, hogy ifjaink a destruktiv irányoknak ellenálltak, a kommun alatt nem volt bajunk.

Az egyetlen fővárosi ily jellegü intézet, ahol nem volt diáktanács, az ifjuságnak nem volt szava s nem mertek követelődzően fellépni, akik megértették tanáraikat, ahol a tanári tekintély ép maradt, ahol a tanulóifjuság józanságát megőrizte, hazafiasságával, nemzeti keresztény gondolkodásával és testvéri szeretetével a tanulóifjuság mintaképe.

Az intézet gyakorlatibb irányba való terelése egy ujabb momentum volt az 1907/8. tanévben, amikor a régi 7 hónapi gyakorlat helyett 14 hónapos előgyakorlat követeltetett s amellett ezen gyakorlatnak a felvételi vizsgával való ellenőrzése rendeltetett el. Ez a rendszer teljesen bevált, ma is fennáll.

ros összes müszaki ügyeit. Ezzel kapcsolatban a közlekedési ügyosztály müszakivá való átszervezését kérik a mérnökök, továbbá a mai középitési ügyosztály kettéosztását, mert annak létszáma ma majdnem egyenlő az összes közigazgatási ügyosztályok létszámával. A mérnöki kar létszámát a memorandum 152-ben kivánja megállapitani olyképpen, hogy a mérnökök beosztása az egyes fizetési osztályokban az egyenlő elbánás elvén a fogalmazói szakon levő beosztása arányában történjék meg. Kivánják továbbá a müszaki főtanácsnoknak a harmadik fizetési osztályba való besorozását s a fővárosi törvény oly módositását, hogy müszaki és üzemi ügyek kizárólag csak müszaki ügyosztályokon legyenek elintézhetők.

Állami iskolák tervezése. Mult számunkban jeleztük, hogy a kultuszminiszter Petrovácz Gyula nemzetgyülési képviselő interpellációjára megigérte, hogy az ujonnan létesitendő áll. elemi iskolák tervezésébe a magánépitészeket is bevonja. Alább szószerint közöljük Petrovácz Gyula felszólalását a nemzetgyülési naplóból:

„*Petrovácz Gyula:* Az indokolás szerint az iskolák terveit általánosságban a kultuszminisztérium müszaki osztálya fogja elkésziteni. Nagy tisztelettel vagyok a kultuszminisztérium müszaki osztálya és különösen annak művészlelkü vezetője iránt, meg vagyok róla győződve, hogy ez az ügyosztály nem fog oly elrettentő sablónos terveket készíteni, mint a multban, amiket tanitványaimnak elrettentő példa gyanánt szoktam bemutatni. De félek

tészek tevékenysége is igénybe vétetik, akkor ez az iskolák külső megjelenésében is előnyt jelent és a művészi kiképzésben is ettől szerencsés változatosság remélhető."

Mi csak azt jegyezzük meg itt, hogy azok az „elrettentő sablonos tervek", melyekről Petrovácz említést tesz, abból az időkből valók, mikor még a kultuszminisztérium müszaki osztálya és annak „művészlelkü vezetője" nem létezett. *Kertész* K. Róbert és *Sváb* Gyula osztályvezetők érdeme az, hogy a régi sablóntervek helyett gyönyörübbnél gyönyörübb művészi tervek alapján népesitették be Magyarország községeit iskolákkal és e munkájukban kiváló magánépitészek közreműködését mindig igénybe vették. Bizonyos, hogy a kultuszminisztérium épitkezésének vezetése a legjobb kezekben van.

A főváros szociálpolitikai és közjótékonysági ügyosztályának épitési programmja. Az ügyosztályok között nemes verseny indult meg az épitkezési programmjuknak minél gazdagabbá tétele céljából. Lieber Endre, a fentnevezett ügyosztály vezetője számolt be elsőnek beruházási programmtervezetével, melynek keretében négyszázhuszonnégy milliárd koronát igénylő különféle épitkezésre tesz előterjesztést. A programm első pontja további kislakásépitésre vonatkozik. Még ebben az évben többezer kislakást akar épiteni az ügyosztály és ezek költségeire 320 milliárdot irányoz elő. Kizárólag 2—3 szobás, cselédszobával és fürdőszobával ellátott lakásokat épitenek. Az épitési programm 2. pontja uj közfürdők épitése. Miután a budai oldal eléggé el van látva, igy csak a pesti oldal kapna fürdőket; négy kerületben 1—1 fürdőt terveznek. A közjótékonysági intézmények közt elsősorban árvaházak kibővitésére és uj árvaház épitésére fordit különös gondot az ügyosztály. Tervbe van véve 3—5 éves növendékek részére egy teljesen modern árvaház épitése. Az árvaházak kibővitése és az ujnak az épitése 30 milliárdot igényel. Az előbb emlitett fürdők előirányzott költsége 8 milliárd korona. A tervezet további része egy teljesen uj, modern könyvtár épitése. Az összes költség 20 milliárd korona. A további tervezet egy tanoncotthon, a műhelyekben dolgozó tanoncok céljaira. Előirányzat 6 milliárd korona. Végül pedig egy uj népszálló épitése van tervbe véve 500 férőhellyel 40 milliárd koronával előirányozva. A szociálpolitikai és közjótékonysági ügyosztálynak ez a programmja.

A Magyar Iparművészet 1926. 1—2. száma most jelent meg gazdag tartalommal, pompás műmellékletekkel. Szinte csodálatra méltó a kiváló szerkesztőnek, Györgyi Kálmánnak hihetetlen energiája, mellyel a magyar kultura számára oly lapot teremtett, melynek párja ma nincsen és külföldön is csak néhány. Az uj szám remek épitészeti felvételeket és aktuális cikkeket közöl. Gazdag krónika, szakirodalmi, muzeális ügyek rovata tölti ki a pompás füzetet. Ára 50.000 korona.

Az állam nem adhat olcsó épitőkölcsönt. Az épitőiparral foglalkozó érdekeltségek ankétra ültek össze az *Épitő Iparosok Egyesületében. Pintér* Oszkár elnök nyitotta meg az ülést, majd *Mann* Mihály foglalkozott az épitőipar nehéz helyzetével. Szerinte 11—14 százalékos kamat mellett épitkezni nem lehet. A kamattipust 5—6 százalékra kell lecsökkenteni. Rövid az amortizáció 15 évre megszabott ideje is, ezt legalább 25, esetleg 30 évre is fel kell emelni. Ezután *Ripka* Ferenc dr. főpolgármester emelkedett szólásra. A főváros a maga részéről mindent elkövet arra — mondotta —, hogy az épitkezés megindulhon és épitőipari tevékenységet kezdeményez akkor, amikor sokkal fontosabb inveszticiókra is szüksége lenne. *Kray* István báró a népjóléti minisztérium képviselője hangoztatta, hogy a népjóléti miniszter mindent megtett eddig is, hogy az épitkezést előmozditsa, azonban anyagilag nincs abban a helyzetben, hogy a munkaadás szükségleteit az egész vonalon kielégitse. Az ülés végén *Vásárhelyi* pénzügyminiszteri tanácsos beszélt. A kamaton változtatni — mondotta — nemcsak hogy a pénzügyminisztériumban nem áll módjában változtatni, de nem tud azon engedményeket eszközölni maga a népszövetségi főbiztos sem. Remény van arra, hogy a már épitkezési kölcsön céljára forditott 5,000.000 aranykoronán felül is lesz bizonyos összeg erre a célra fordithatő. Ezután az értekezlet folytatását elhalasztották.

Elkészültek a Kerepesi temető uj ravatalozójának tervei. A közegészségügyi bizottság annakidején azt az óhaját fejezte ki, hogy a lehetőséghez képest a fővárosi temetőkben minél hamarább tegyék folyamatba a szükséges épitkezést, átalakitási és rendezési munkálatokat. Értesülésünk szerint már erősen dolgoznak ezeknek a munkálatoknak a tervein és a kerepesi temető uj ravatalozó épületének tervei már el is készültek. Az uj ravatalozó helyiség terveit *Wossala* Sándor müszaki tanácsos készitette el. A terveket már a középitési albizottságnak be is mutatták és az azokat teljes egészében el is fogadta. Az uj halottasház a tervek szerint nemes olasz renaissance stilusban épül, két főhomlokzata lesz, az egyik oldalán pedig egy hatalmas 27 méter magas harangtorony

Felső épitőipariskolánk.

A budapesti m. kir. állami felső épitőipariskola összevont értesitője. 1918—25. Alapitásának és 25 évi működésének rövid története. Közli: Schoditsch Lajos okl. épitész, igazgató.

Egy rendkivül értékes, a magyar épitészeket közelről érdeklő vaskos, pompás füzet jelent meg a napokban felső épitőipariskolánk történetéről, annak kiváló képességü és csodálatos agilitásu igazgatójától, Schoditsch Lajostól. Az ő munkás, fáradhatatlan szelleme, mely oly magas nivóra emelte kiváló szakiskolánkat, üt pecsétet a füzet minden sorára. Érezzük a lendületet, mely az ő bölcs vezetése alatt álló iskolát jellemzi az elénk tárt hét esztendő történetéből, megismerjük azt a nemes, hazafias, szintiszta magyar szellemet, mely a kiváló tanári kart és ifjuságot eltölti. Ily igazgató alatt és ily tanári kar mellett nem csodálkozhatunk ama nagyszerü eredményen, melyet ez a szakiskolánk az élet piacára küldött növendékeiben produkál. Valóban érdemes kissé meggondolni azt, hogy ritkán vagy talán soha nem érte gáncs felső épitőipariskolánkat azért, mert képzett növendékei tudatlanul hagyták volna el az iskola falait, hanem inkább a kiváló intézetet az ellenkezője miatt érték támadások. Már pedig talán nincs és nem is lehet nagyobb elismerés annál, mintha valakit azért támadnak, mert többet tud a kelleténél. És éppen azért megértjük azt is, hogy ezek a támadások az iskola vezérkarát tulajdonképen büszke örömmel töltik el.

És ezen eredmény titka az egységesen irányitott oktatásban és a tanulók iránti meleg szeretetben rejlik, mely hogy igy van, azt a most kiadott Értesitő igazolja. Csak aki résztvett eme kiváló szakiskola beléletében tudja igazán méltányolni azt az önfeláldozó törekvést és csüggedetlen munkát, mit az igazgató és tanári kar végez, melyhez hasonlót a mai önző világban hiába keresnénk. Verba movent, exempla trahunt. Sehol nem áll ez jobban, mint az oktatásnál. Itt nem csak tanitanak, de a tanárok oly munkásságot is fejtenek ki, mely a fiukban a kötelességtudást, a munkaszeretetet, a látott példa folytán kell hogy felébressze. Tessék elolvasni azt a müködést, amit a vezérkar iskolán kivül végzett s akkor megérti bárki, ellenség vagy jóbarát, az eredményt is.

Országos nevü emberek tanitják itt az ifjuságot. Schoditsch Lajos, Foerk Ernő, Petrovácz Gyula, Orbán Ferenc, S. Hoffer Imre, Császár Ferenc, Müller Félix dr., Létay András neve országoshirü épitkezésekkel, mérnökegyleti tudományos előadásokkal kapcsolatban közismert.

Az intézetnek rendkivül gazdag könyvtára van Haffer Imre tanár vezetése alatt. Külön meg kell emlékezni a diákjóléti intézményről az „Épitőiparostanulók Asztala“ gyönyörü müködéséről, mely számos szegény, ma kiváló szakférfiu tanulását tette lehetővé. Ennek vezetője a mély szociális érzékü Petrovácz Gyula tanár és országgyülési képviselő.

Az ifjusági önképzőkört Szendrey Lajos tanárelnök vezeti s amint a 25 év összefoglalásából látjuk ugy hazafias, valamint tudományos előadások terén gyönyörü eredményeket ért el. Az intézetnek szép ünnepeinek forrása és rendezése is innen ered.

Hoffer Imre tanár vezetése alatt. Külön meg kell em-

Az Értesitő gazdagon van illusztrálva, mely az intézet hősi halottjainak emlékével kapcsolatos ünnepségeket örökiti meg. Ugyancsak olvashatjuk azokat a szép lelkesitő beszédeket, melyeket az intézet igazgatója és tanárai intéztek a növendékekhez.

A gyönyörüen kiállitott Értesitő, mely bizonyára minden végzett növendék kedves emlékalbuma lesz, kulturtörténeti vonatkozásokban is pompás adatokat szolgáltat a magyar épitőipar fejlődésére vonatkozólag. Ez az iskola 25 év alatt a magyar épitőipart igen magas nivóra segitette felemelni, azért is lapunk, mint a magyar épitőipar hű őre és krónikása, hódoló tisztelettel hajtja meg zászlaját a kiváló iskola és annak vezérkara előtt.

KRÓNIKA

Előfizetési dijak nélkül lapot fenntartani nem lehet. Még ma kérjük a vonatkozó postabefizetési lapot postára adni.

E számunk műmelléklete az idei mérnökegyleti nagy pályázat dicsérettel kitüntetett terveit mutatja be. Tervezőjük: Kapuszta Gusztáv épitőmester. (Arany- vagy ezüstéremmel kitüntetett mű nem volt.)

Gondnok kirendelése. A néhai Fleischl Róbert épitészmérnök, kamarai tag számára a Mérnöki Rendtartás 65. §-a értelmében gondnokul Wälder Gyula épitészmérnök, kamarai tag, leltárbiztosul pedig Fleischl Gyula épitészmérnök, az elhunyt fia rendeltettek ki.

A Széchenyi-fürdő strandfürdőjének zsürije. A városligeti Széchenyi-gyógyfürdővel kapcsolatban épitendő uszoda nyilvános tervpályázatára 35 pályamunka érkezett. A pályázatot egy 15 tagból álló zsüri birálja el, melynek tagjait most állitják össze. A birálóbizottság elnöke Sipőcz Jenő dr. polgármester. Tagjai: Folkusházy Lajos és Buzáth János alpolgármestereken, Barczen Gyula dr., Berczel Jenő és Orczy Gyula tanácsnokon kivül Hültl Dezső dr. müegyetemi tanár, a Mérnöki Kamara, Hoepfner Guidó, a Mérnök- és Épitészegylet, Schoditsch Lajos, a Felső Épitőipar Iskola képviselő, továbbá Lipták Pál dr., Schuller János és Román Ernő, a tanács által meghivott szakértők, Kertész K. Róbert államtitkár, K. Császár Ferenc és Korb Flóris lesznek. A zsüri döntése után az elfogadott tervek alapján a főváros középitési ügyosztálya ki fogja dolgozni a részletes terveket, azután irják ki a nyilvános árlejtést az uszoda és strandfürdő megépitésére.

A főváros mérnökei az ügyosztályok átszervezését kérik. A főváros mérnöki kara küldöttséggel kereste fel Sipőcz polgármestert és átnyujtotta neki a státusrendezés ügyében a mérnöki kar memorandumát. Azt kérik a mérnökök, hogy a szanálási törvény lejártával a főváros autonóm jogkörében alpolgármesteri cimmel és hatáskörrel müszaki képesitésü tanácsnoki állást szervezzenek, amely állásnak a betöltője irányitaná a fővá-

< Schoditsch Lajos >

cikke

5

< > Az épitőmesteri képesítés törtenete.
Épitő Ipar – Épitő
Muvesz. 1926. 7–9. l.

A vallás és közoktatásügyi m. k

19[illegible] évi [illegible] sz.

VI. ü. o

[illegible]

Folyó évi jú

iratára való hivatkozáss

unkácsy Gyula
lakatosmester
best, VI. ker. Király-utca 102. szám.
elenkor legjobb, legolcsóbb és legerősebb
tü kémény és szellőztető toldóinak készitője.
unkban foglalt hirdetésére e helyen is felhivjuk olvasóink figyelmét.)

sbetonszerkezetek elkészitését elvállalja
stenberger Emil épitőmester

reális hirdetési

LI
Haverland Antal,
Telefon 29—66.
vonókat és vassze

bet
ölösl
ihasz
va
házal
pozás
ósal

1 54
AS
Bu
ez,-
vas

LC
N 41-
és
: K
RO
ÁRM
, IG

rv

I.

ad
let-
V., A
s vizv
anyes
nt mi
sokat

en
SZMÜ
ZETÉ
y: Bu
Dam
ba v
etnek
nyos
tségv

T É
ÉR
EST,
elsziget
alódi a
nagas
és sz
vasbeto

MAGYAR MAGYAR magyar

1914.65 f
MMÉBÉVK
Schoolits Lajos
épitész

ut 36. sz. III. em. 17.
központi tervtárban
ldsz.) 2 koronáért be-
április 7-én déli 12
áv. építési és pályafen-
.. Teréz-körut 56. sz.
egy kor., az ajánlat
illéres bélyeggel ellátva
ező felirással nyujtan-
ir. államvasutak Buda-
—Báziás, Budapest—
olna, Párkánynána—
élici vonalán szükséges
ánlat tehető az összes
vasszerkezetekre és a
ükséges hengerelt vas-
április 6-án déli 12
zegnek 250.000 koro-
5%, az ezen összeget
% bánatpénz gyanánt
nti főpénztáránál (VI.,
natpénzről szóló letét-
satolandó.

és csatornázó
kesfőváros tanácsa ár-

y-utca csatornaépitési
0 K);
n-utca csatornaépitési
00 K);
a-ut, Műszinkör és a
zának rendezésére és

(bánatpénz: 600 K);
munkáira (bánatpénz:

s-utca rendezési mun-

lott kövekből mintákat kell bemutatni.
latok Vosits Károly tanácsnoknál
ponti városház, II. em. 255. sz. tan.
osztály) április 20-án d. e. 11 óra
dók be. Az árlejtési és szerződési fel
tan. II. ügyosztályban betekinthetők,
szersmind a szükséges egyéb felvilá
is megadatnak.

Budapest. (Dohányáruraktár é
Kassán) A Kassán emelendő dohán
tár épitésével járó 161.128 kor. 36 fill
irányzott munkálatoknak biztositása
április 30 án d. e. 11 órakor a
jövedéki központi igazgatóságnál verse
lás fog tartatni. Pályázni szándékozók
nak, hogy ivenként egy kor. bélyegge
ajánlataikat ekként cimezve: „A m. kir.
jövedéki központi igazgatóságnak Buda
Iskola-utca 13. sz." „Ajánlat a 21753
a. kiirt kassai dohányáruraktári épitke
kitüzött időig ezen igazgatóság segédhiv
nyujtsák be. Az egyes munkanemekre
tehetők ajánlatok. Az összes munkála
fejezési határideje november 30-ik napj
pénz fejében az ajánlati összeg 5%-a
m. kir. állampénztárnál, vagy m. kir.
talnál letétbe helyezendő, s a letétjegy
lathoz csatolandó. Az általános és ki
szerződési feltételek, valamint az egyes
nemekre vonatkozó részletes vállalati
és a külön kikötések, valamint az
mintája s a műszaki művelet ezen
igazgatóságnál megtekinthetők. Az
felett a döntés május 31-ig meg fog
Előméret-költségvetés az igazgatóság
hivatalánál ivenként 20 fillérért szerez

Nagyszentmiklós. (Casino bővi
nagyszentmiklósi Polgári Casino elnök

ER Kartelen kivüli ajtó és ablak redőnygyára BUDAPEST, VI., Csengery-u. 65/A. Telefon

Schoditsch Lajos

építész

Schoditsch Lajos tanár vezette Szatmár megye közönségének megbizásából a nagykárolyi megyeháznak saját tervei szerint való újjáépitési munkáit. A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium megbizásából elkészitette az I. műtő- és nőgyógyászati kóroda isoláló pavillonjának terveit és költségvetését. Azonkivül több magánépületet és bérházat tervezett s vezette azok épitését. Több izben volt biráló és birósági szakértő. Részt vesz az «Épitőművészetek története» cz. munka II. kötetének megirásában, az «Épitő-ipar» cz. folyóiratban pedig több kisebb czikke jelent meg.

7. *Schoditsch Lajos,* épitész, szaktanár, az épitészeti szertár és a fényképészeti műterem őre. Tanitotta a *rendes tanfolyamon* a második évfolyamon az épitéstannak a kőmives munkára vonatkozó részét s a harmadik évfolyamon a költségvetéstant s a tervezéstant (I. rész) s vezette a tervezési gyakorlatokat, tanitotta továbbá a rendes tanfolyam első félévén februártól kezdve a mértant. Az *épitő-ipari téli tanfolyam* első és második évfolyamán tanitotta az épitéstannak az ácsmunkára vonatkozó részét s az ácsmunka-rajzot; a harmadik évfolyamon az épitéstannak a lépcsőkre vonatkozó részét; a negyedik évfolyamon pedig a költségvetéstant. Heti órák száma a rendes tanfolyamon az első félévben 6 előadási és 9 rajzóra, a második félévben 4 előadási s 11 rajzóra, a téli tanfolyamon 6 előadási és 4 rajzóra, februártól kezdve pedig 9 előadási s 4 rajzóra.

Kolbenheyer Gyula A budapesti m. kir. állami felső épitőipariskola értesitője az 1904/5 iskolai évről. Budapest. 1905. 25 és 29 l.
(VIII ér)

Schoditsch Lajos tanár mint székesfővárosi árvaszéki hites szakértő több alkalommal végzett becsléseket az árvaszék részére. Az «Épitő-ipar» cz. folyóiratba több, az épitő-ipari oktatást érdeklő czikket s kisebb közleményeket irt. Továbbá részt vesz az «Épitő művészetek története» czimű munka II. kötetének megirásában.

6. *Schoditsch Lajos,* épitész, szaktanár, az épitészeti szertár és a fényképészeti műterem őre. Tanitotta a *rendes tanfolyam* harmadik évfolyamán a költségvetéstant s a tervezéstant (I. rész) s vezette a tervezési gyakorlatokat. Az *épitő-ipari téli tanfolyam* első évfolyamán a mértant és mértani rajzot s február hótól kezdve az ábrázoló mértant és ábrázoló mértani rajzot, a második évfolyamon az épitéstannak az ácsmunkára vonatkozó részét s az ácsmunka-rajzot, a harmadik évfolyamon az épitéstannak a lépcsőkre s a különféle munkára vonatkozó részét és az ezek körébe vágó rajzot,

u. az. VIII ér. Budapest. 1906. 41 és 45 l.

Huszonegyedik évfolyam.

Előfizetés helyben
Egy évre ... ... 24 kor.
Egy hóra ... ... 2 kor.
Vidéken:
Egy évre ... ... 28 kor.
Egy hóra ... ... 2 k. 40 f.
Szerkesztőség:
Aradi és csanádi egyes. vasutak palotájában.
Telefon-szám 357.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

Hirdetés
6 hasábos petit sor egyszer 20 fillér, minden következő 16 fillér.
Nyilttér petit sor 40 fill.
Kiadóhivatal:
Aradi Nyomda Részvény Társaság.
József főherczeg-ut 22
Telefon-szám 151.

ARAD, | Felelős szerkesztő: **Stauber József.** | 190 .....

szinpad légvonatmentes legyen. Továbbá semmi szükségét nem látom annak, hogy a nézőtért elválasztó vasfüggöny alsó részében áttörten legyen kiképezve, mert véleményem szerint fölösleges a tüzet nagyobb huzat által még élesztení, elég ha a füst elvezetéséről kellően gondoskodunk.

Egy pár év előtt a bécsi technikus egyesület is tett ez irányban kisérleteket $^1/_{10}$ természetes nagyságú model-szinházban. A kisérleteik bár nem voltak tökéletesek, mindamellett meglepő eredményeket mutattak fel és mindenesetre megadták az irányt arra, hogy egy nagyobb méretű model-szinházban gondosabb megfigyelés alá vegyék a szinpadi tűz hatását és sajátságát.

Ez történt meg most Bécsben, midőn egy $^1/_3$ nagyságú modellszinházban végeztek tűzpróbákat.

Az osztrák mérnök- és épitész-egyesület Helmer H. épitész indítványára kiküldött egy bizottságot, melynek elnökévé ugyancsak Helmert választották meg; feladatává tette, hogy a szinpadi tűzről, annak lefolyásáról és hatásáról tiszta képet nyerjenek, a kérdés beható tanulmányozását egy kisérleti szinház épitésével kapcsolatban s az erre szükséges összeg megszerzését; továbbá, hogy megállapít-

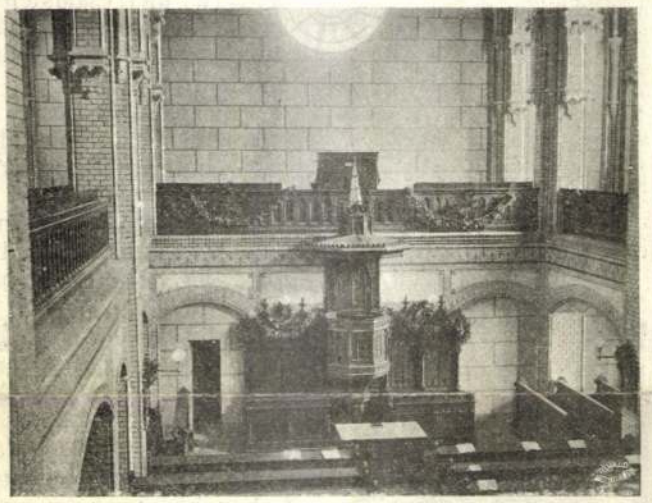

A kőbányai ref. templom belseje.

sák a szinpadi tűz jelenségeit és hogy a tűzbiztossági elvek levonhatók legyenek, melyek a létesítendő reformok alapjául szolgálnának. Az alsó-ausztriai szinház-bizottság fölismerve a kérdés fontosságát, teljes mértékben hozzájárult a mérnök- és épitész-egyesület ez indítványához s elnöke, Kielmansegg gróf, tartományfőnök rövid úton a szükséges összeget 12.000 koronát Helmer rendelkezésére bocsátotta. A kisérleti szinház el is készült $^1/_3$ természetes nagyságban teljesen vasbétonból, hogy többszöri próbákra is alkalmas legyen.

A színpad szélessége $7{\cdot}_{50}$ *m*, mélysége $6{\cdot}_{00}$ *m*, magassága pedig $7{\cdot}_{70}$ *m*. A szinpad nyílás méretei $3{\cdot}_{35}$ és $2{\cdot}_{60}$ *m*. A nézőtér szélessége $5{\cdot}_{50}$ *m*, $7{\cdot}_{00}$ *m* mély $4{\cdot}_{70}$ *m* magas. A nézőtér hátsó része körülbelül $2{\cdot}_{00}$ *m* szélességben az egész hosszában végig menő façon-vasrácsos ablakkal ellátott monier-fallal van elrekesztve a tűzpróbát néző közönség számára. A színpadról három vasajtó vezet a szabadba, melyek mindegyike másképpen van szerkesztve, az egyik kettős vaslemezből áll, a másik fából, kétoldalán vasbádoggal borítva készült, a harmadik pedig egyszerű vaslemezből vashullámlemezzel merevítve. A színpadon $2{\cdot}_{35}$ méter magasságban mindkét oldalon karzat van a szinpadi munkások számára, a zsinórpadlás pedig tűzbiztos anyaggal bevont deszkákból készül. A színpad két oldalán összesen négy 90 centiméter széles és $1{\cdot}_{30}$ *m* magas ablak van, középen pedig egy $2{\cdot}_{30}$ *m* hosszú és egy méter széles nyitható szellőző, mely két részből áll s vezetékekben a színpad tetőgerincétől jobbra és balra leereszthető. Ezeken kívül a színpad négy sarkán négy kürtő van elrendezve, melyekben forgatható elzáró készülékek vannak s keresztmetszetük $0{\cdot}_{85}$ *m*². A nézőtér menyezetén van továbbá egy 1 méter átmérős szellőző nyílás.*)

Megjegyzem, hogy az összes szellőző készülékek kívülről kezelhetők. A színház el van látva továbbá vasfüggönynyel, mely vasvezetékben mozgatható s hullámlemezből készült, a nézőtér felüli oldalán 4 *mm* vastag asbestlemezzel van borítva. A színpad ezeken kívül még egy önműködő záporkészülékkel is fel van szerelve, melyet a Grinnel Sprinkler társaság rendezett be. 23 Sprinkler-féle vízcsap van a zsinórpadláson egyenletesen elosztva és négy a színpadnyílás felett. A Sprinkler-féle vízcsap konikus alakú, sárgarézből készül, alsó részén vízszóróval van ellátva; félgömbalakú üveg-szelep által záródik; ez rugékony nickellemezből készült szelepágyon nyugszik, melyet a víz nyomása szorít az üveggömbhöz, tehát a víz nyomása egyúttal a szelep elzárását is végzi. Az üveg félgömböt egy három részből álló támasztó rudacska tartja helyén, a három részből álló támasztót pedig egy 69 Celsius foknál megolvadó forrasztás erősíti meg; amint tehát a forrasztás megolvadt, ami gyorsan bekövetkezik, mert amint a próbákon történt mérések bizonyították, a színpadi tűz 400 fok Celsiust elért, a támasztó és a szelep lehullanak s a legcsekélyebb $^1/_2$ légköri nyomással is körülbelül 100 liter víz ömlik alá egy perc alatt, mely teljesen elég arra, hogy 10 *m*²-nyi területet vízzel bőven ellásson.

A színház ezeken kívül fel van szerelve különféle világító testekkel, így alkalmazva van petroleum- és gázlámpás, közönséges gyertya és villanyos körte, hogy ezek viselkedését is észlelni lehessen a tűz alkalmával, továbbá villanyos biztossági lámpásokkal, melyek egymástól teljesen el vannak különítve, azaz minden egyes lámpásnak külön accumulátora van, melyek akkor jönnek működésbe, ha a fővezetékben valami hiba támad. A kifejlődő gázok feszültségének és hőfokának mérésére manométert és thermometert alkalmaztak, továbbá még egy készüléket a füstgáz vegyelmezésére is. A nov. 22-én tartott nyilvános tűzpróbáig összesen 27 próbát tartott a bizottság, egyrészt a biztossági szerkezetek igénybevételével, másrészt azok nélkül, úgy, hogy minden lehető esetet tanulmányozhassanak. (Vége köv.)

*) A szinház alaprajzát a múlt számunkban közöltük. *A szerk.*

Az Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállítása.

December 2-án nyitotta meg az Iparművészeti Társulat ezidei karácsonyi kiállítását. Szép közönség gyűlt ez alkalomra össze az Iparművészeti Múzeum üllői-úti tágas csarnokába és érdeklődve szemlélte a kiállított tárgyakat.

A kiállítás beosztásakor a tárgyak célszerű és könnyen hozzáférhető elrendezése volt a főszempont. A bejárással szemközt íves kapu emelkedik, mely a nagycsarnokot két részre osztja. E mögött és a nagy udvart környező helyiségekben látható a bemutatott 22 szobaberendezés. A kiállítás többi anyagát jórészt üvegszekrényekben elhelyezett kisebb műipari tárgyak alkotják. A kiállítás érdekes látnivalója a népművészeti csoport, amelyben a somogyvármegyei nép művészetének termékeit tanulmányozhatjuk.

Szemlénket a *bútorokon* kezdjük. Azt előre is konstatáljuk, hogy magyarosságra való törekvést hiába keresünk, a modernség sem korlátlan úr e bútorokon, mert egy-két kiállított szobaberendezésen a történeti stylus — az empire — is felüti fejét. Ez külföldi kiállításokon is észlelhető. Például a liège-i kiállítás francia osztályában bemutatott 11 interieur között 9 történeti stylusban volt tervezve.

A szobák közül kiválóbb a III. fülkében látható ebédlő, melyet *Faragó* Ödön ipariskolai tanár tervei nyomán *Bányai* Viktor készített mahagoni fából dicséretre méltó pontossággal. E szobát előkelő ízlés és egyszerűség jellemzi. Ügyes munka *Mocsai* József magyar kőrisfából való

A szinpad tűzbiztossága.

(*Jakabffy* Zoltán fölolvasása a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben dec. 4-én.)

Ezelőtt két évvel voltam olyan szerencsés, hogy ugyane helyen a szinházak tűzbiztosságáról előadást tarthattam.*) Akkor kizárólag a *nézőtér* alaprajzi elrendezésével foglalkoztam, arra fektetvén a fősúlyt, hogy olyan beosztást találjak, mely a közönség biztosságának a legjobban megfelel. Akkori fölolvasásom végeredménye, hogy úgy csoportosítottam az ülőhelyeket s úgy rendeztem el a kijárásokat, hogy egy ajtóra 50, sem több sem kevesebb, ember jusson, s ezt a kijelölt egy ajtót a közönség könnyen, ösztönszerüleg találja meg.

A szinházépitésben rendkívül sok kérdés merül fel; mindenesetre a legfontosabb az alaprajzi elrendezés; de nem kevésbbé fontos a *tűzbiztosság* is; e kettő bizonyos fokig együvé tartozik, mert a tűzbiztosság nemcsak tűzálló szerkezetek létesítésében, záporkészülék, vasfüggöny és egyéb tűzbiztossági felszerelésekben foglaltatik, hanem az alaprajzi elrendezésben is. A nézőtér tűzbiztosságával ebből a szempontból multkori felolvasásomban foglalkoztam.

Ez alkalommal kizárólag a szinpad tűzbiztosságát kívánom tárgyalni és pedig különös tekintettel a szinpad elrendezésére, ennek tűzbiztos felszerelésére, továbbá, ismertetni kívánom az e téren tett kisérleteket és tanulmányokat, ezek között a nemrég, november 22-én, Bécsben rendezett tűzpróbákat is. Mielőtt e próbák részletes tárgyalását megkezdeném, a kérdéssel általánosságban kívánok foglalkozni és előzményeit is ismertetni.

A szinpadon támadó tűz rendkivül gyorsan terjed az ott óriás mennyiségben felhalmozott éghető anyagok miatt. Az égési gázok rohamosan fejlődnek, úgy, hogy az egész szinpadi tér egy pillanat alatt megtelik velük. Minden eddigi törekvésnek a füst elvezetésére megfelelő nagyságú nyilást létesiteni volt a fő elve, különben az égéstermékek a nézőtérre tódulnak s egy pillanat alatt megtöltik azt. Az összes gyertyák, gázlángok elalusznak levegő hijján, sőt a villanyos lámpások is hasznavehetetlenekké válnak, mert a füst oly sűrű lesz a legrövidebb idő alatt, hogy a fény nem képes rajta áthatolni. A menekülés ilyen körülmények között lehetetlen.

A tapasztalás bizonyította, hogy a legtöbb tűz a szinpadon ütött ki, tehát minden törekvés oda irányul, hogy a szinpad berendezését újjá alkossák, bizonyos helyeken megfelelő nagyságú kürtőket alkalmazzanak, melyeket a tűz kitörése után a legnagyobb biztossággal lehessen működtetni. Szinpadi tűzre a levegő térfogatának növekedése igen jelentős úgy annyira, hogy a szinpadon nagy feszültség fejlődik, ha a tűz legnagyobb intensitását eléri s nincs gondoskodva füstelvezető kürtőkről, robbanásszerű jelenség áll be. Az eddigi tűzbiztossági eljárás szerint hogy elkerüljék a füst és a gázok áramlását a nézőtérre, vasfüggöny alkalmazását kivánja a szinházi szabályrendelet; hogy azonban a vasfüggöny képes-e feladatát pontosan teljesítni, az nagyon kétséges, mert a meleg behatása alatt kiterjed s deformálódik úgy, hogy esetleg teljesen használhatetlenné válik, úgyszintén elveszti szilárdságát a fölmelegedés folytán s nem képes ellenállani a szinpadon fellépő óriás feszültségnek.

A chicágói szinház égése óta mindenütt és szakadatlanul foglalkoznak a szinházak tűzbiztosságával. A meglévő szinházakat mindenütt felülvizsgálták s rajtok a legszükségesebb tűzbiztossági javításokat megtették. Azonban a szakemberek nem elégedtek meg evvel, behatóan tanulmányozták a kérdést, megoldásokat kerestek, számos tervet, tanulmányt dolgoztak ki; de legtöbben abba a hibába estek, hogy szerkezetük igen complicált, nem célszerű; mert csakis a lehető legegyszerűbb és legvilágosabb szerkezettel lehet biztos eredményt elérni.

A kőbányai ref. templom. Tervezte *Schoditsch* Lajos.

Ezzel a kérdéssel foglalkozott Rimanóczy Kálmán nagyváradi épitész is, aki azt vallotta fő elvül, hogy csak úgy kerülhetjük el a szinházi tűzből származó nagyobb bajokat, ha gondoskodunk az égéstermékeknek kellő időben való elvezetéséről. Rimanóczy, terve szerint, melyet modelben is bemutatott s melyben tűzpróbákat is tartott, a szinpad hátsó falához két hatalmas tornyot ragasztott, melyek még egyszer oly magasak, mint maga szinpad a zsinórpadlással együtt. Keresztmetszetük pedig a szinpad alapterületének $^1/_5$ részét képezik. Ezek a tornyok kürtőkként szerepelnek, a szinpad menyezete alatt van a nyílásuk, mely felfelé húzható, vezetékben futó vasfüggönnyel van elzárva. Ezeken kívül még a szinpad oldalfalain 3—3 ablakot is alkalmaz, melyek ugyanoly szerkezettel zárhatók el. Tűz esetén a kürtők nyílásai szabadokká teendők, ez által a tornyok hatalmas léghuzatja működésbe lép s az égéstermékeket a szabadba viszi. Rimanóczy még fokozni is szándékozik a huzatot; erre a célra a nézőtért elválasztó vas függönyt alsó részében áttörten kívánja alkalmazni.

Rimanóczy a terve szerint épült modell-szinházában kisérleteket is végzett a főváros kiküldöttei és több szakember jelenlétében. Ezek a kisérletek meglehetősen sikerültek, amit természetesnek is tartok, mert a jelen esetben az egész szinpad olyan, mint egy óriás kandalló; vegyük azonban az ő méreteit egy középnagyságú szinpadhoz arányítva; tegyük fel, hogy a szinpad 20 *m.* hosszú és 15 *m.* mély, ebben az esetben Rimanóczy szerint a két kürtőnek összesen 60 m^2 alapterületűnek kellene lenni s az ablakoknak egyenkint 8 m^2-es nyílással kell birniok, ez összesen 108 m^2 vagyis a szinpad területének, mely 300 m^2, több mint a $^1/_3$ része szabaddá tehető. Gyakorlatilag ez a terv majdnem lehetetlen, mert a kürtő nyílásai és az ablakok az egyszerű vasfüggönyökkel nem kezelhetők elég gyorsan s nem zárhatók el úgy, hogy a

*) Ez az előadás megjelent lapunk 1904. évi 11., 12. és 13. számában. *A szerk.*

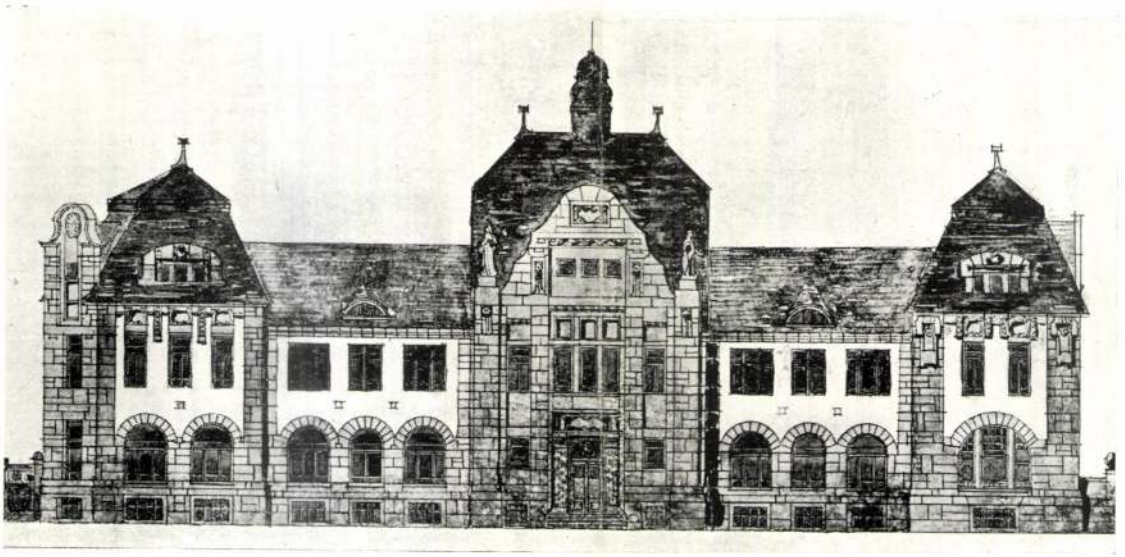

FŐHOMLOKZAT.

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ.

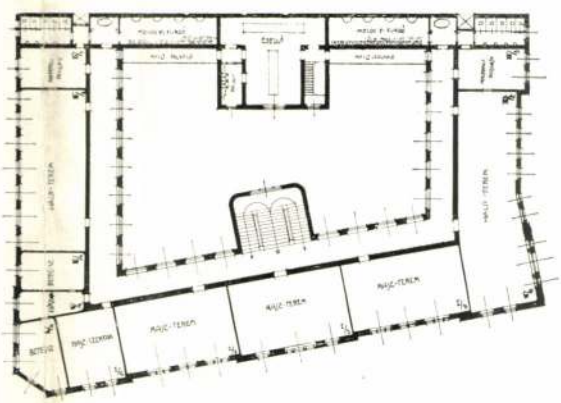

I. EMELETI ALAPRAJZ.

JELIGE: SCHADE.

ORBÁN JENŐ ÉS UNGER LAJOS BUDAPEST.

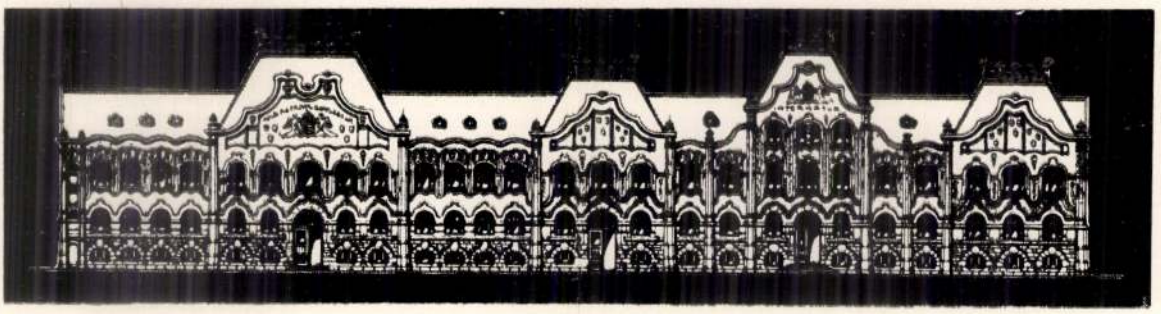

FŐHOMLOKZAT.

JELIGE: MAGYAROS.

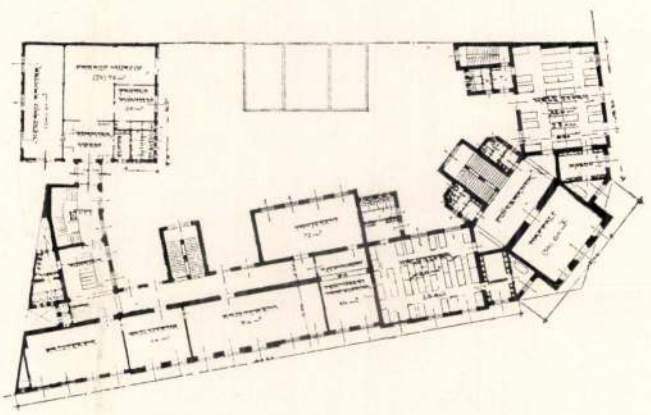

SCHODITSCH LAJOS

BUDAPEST.

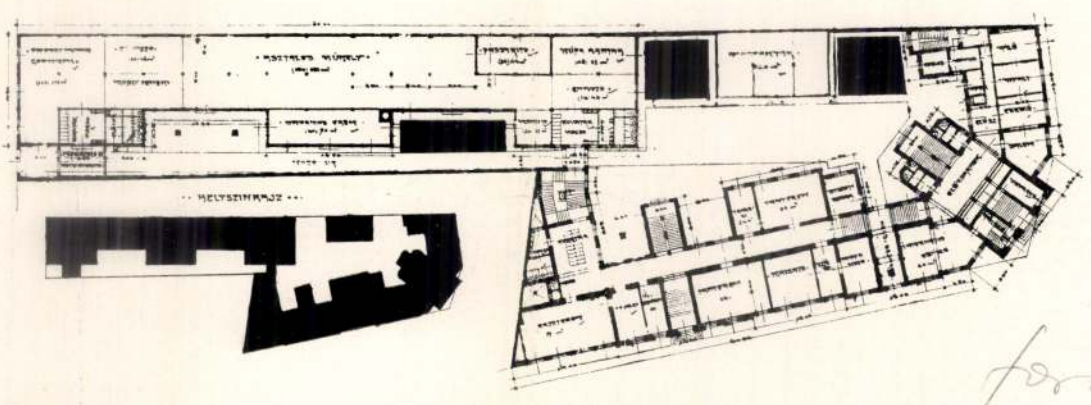

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ.

fordít
mús
ced

Szatmári faipari szakiskola-
Magyar Építőművesek
1907. 11. sz.

Schoditsch Lajos

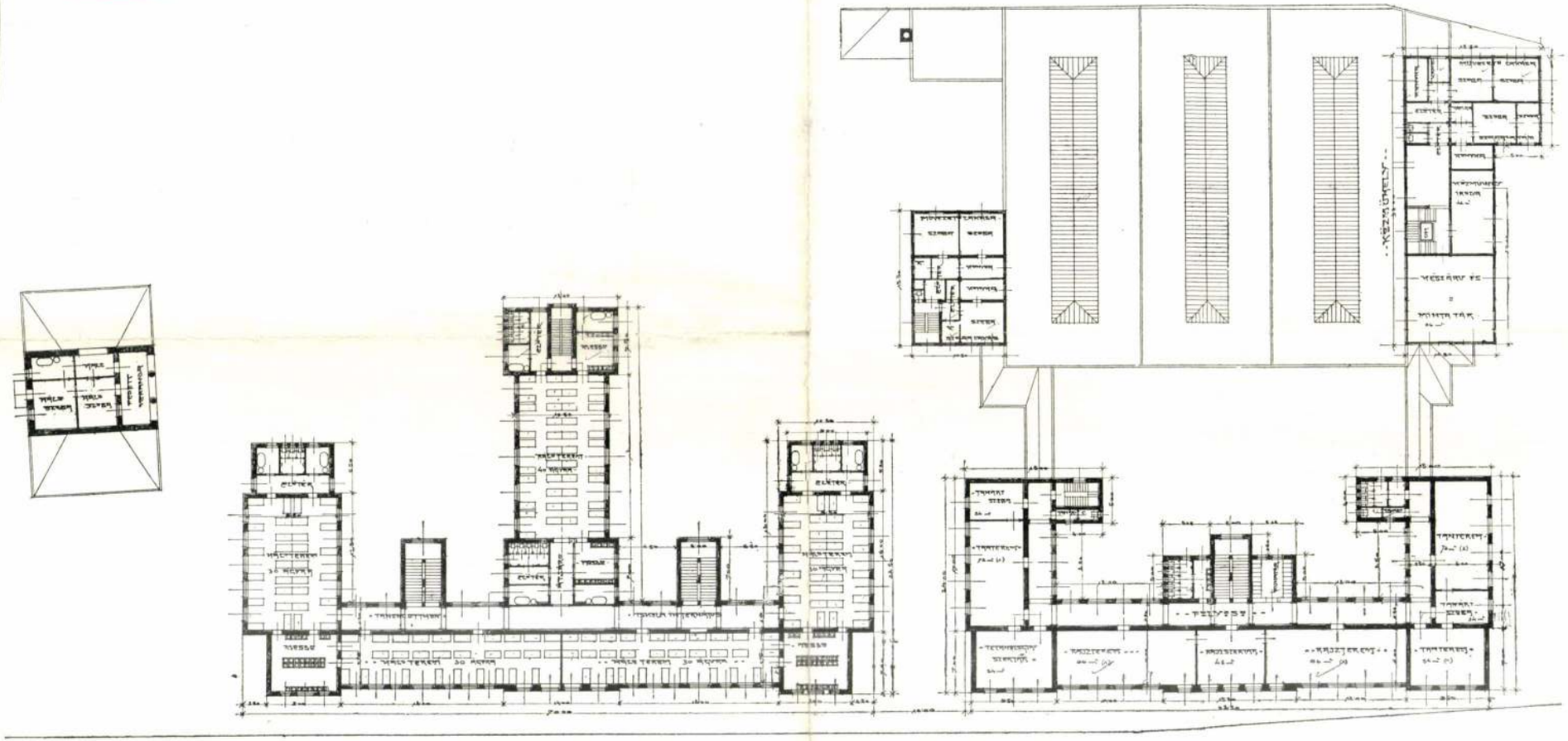

I. EMELETI ALAPRAJZ.

II. DÍJ. — JELIGE: VASBETON.

SCHODITSCH LAJOS, BUDAPEST.

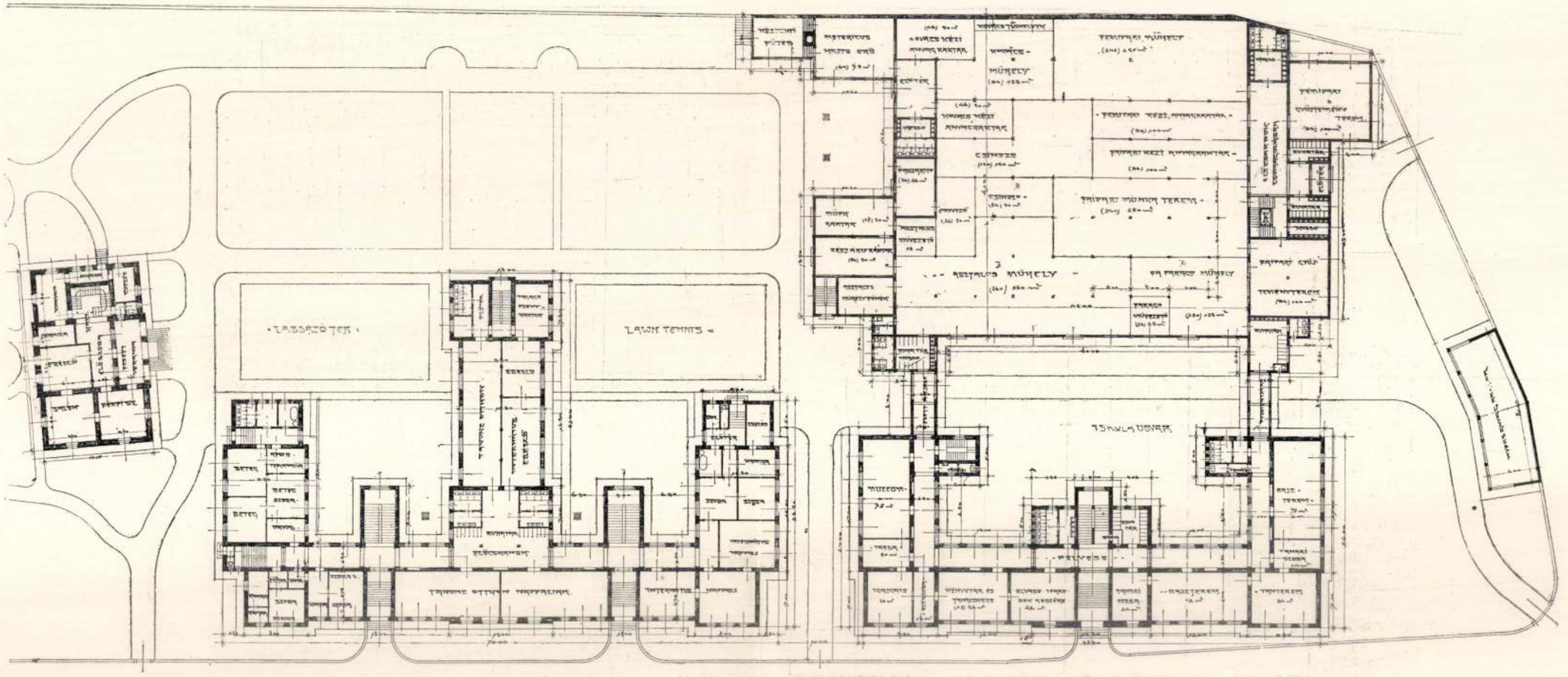

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ.

II. DIJ. — JELIGE: VASBETON.

SCHODITSCH LAJOS BUDAPEST.

Az iskola főhomlokzatának képe a 6–8 oldalon

A brassói állami faipari szakiskola tervpályázatán II. dij.

Magyar Épitőművészet 1908. 3. 7.

V.

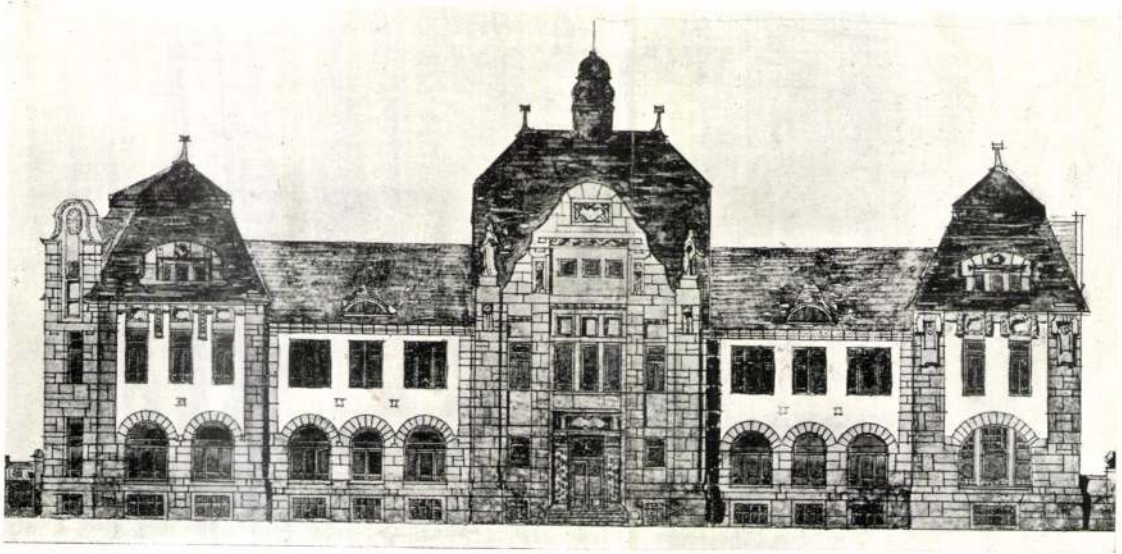

FŐHOMLOKZAT.

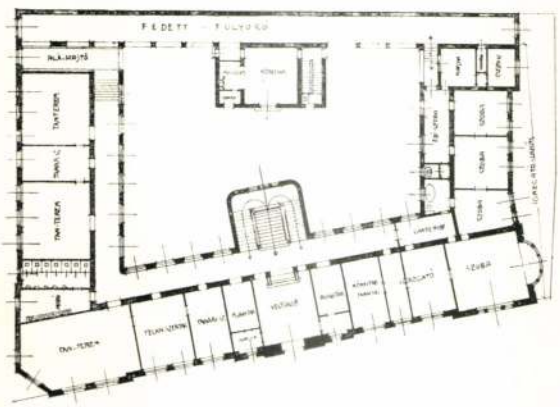

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ.

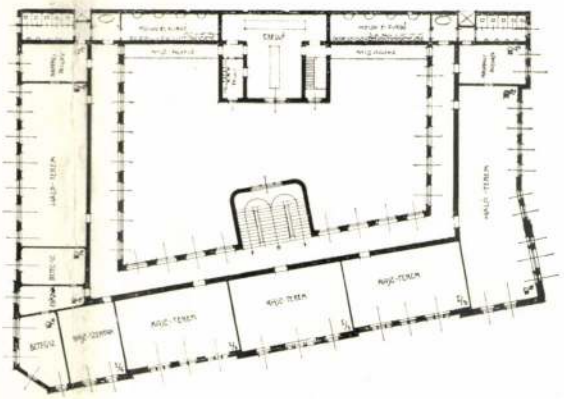

I. EMELETI ALAPRAJZ.

JELIGE: SCHADE.

ORBÁN JENŐ ÉS UNGER LAJOS BUDAPEST.

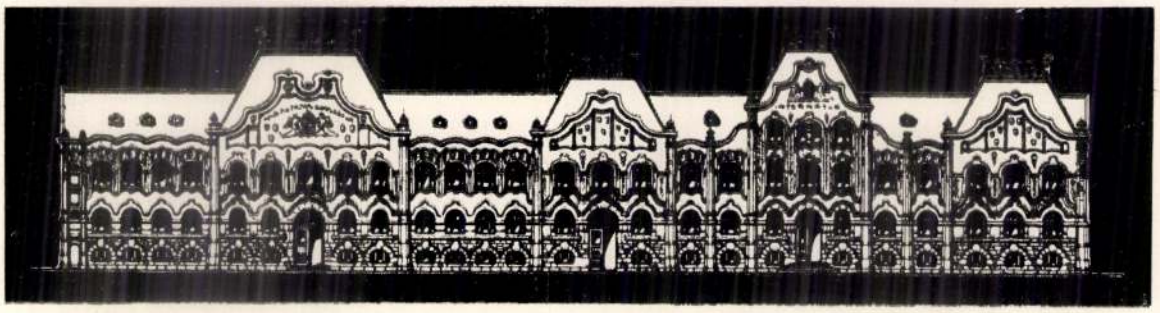

FŐHOMLOKZAT.

JELIGE : MAGYAROS.

SCHODITSCH LAJOS

BUDAPEST.

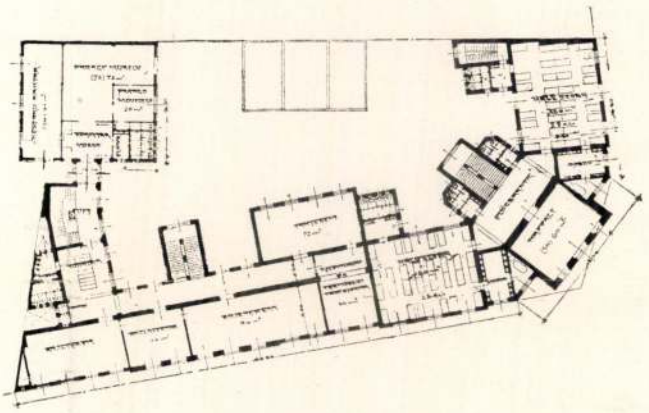

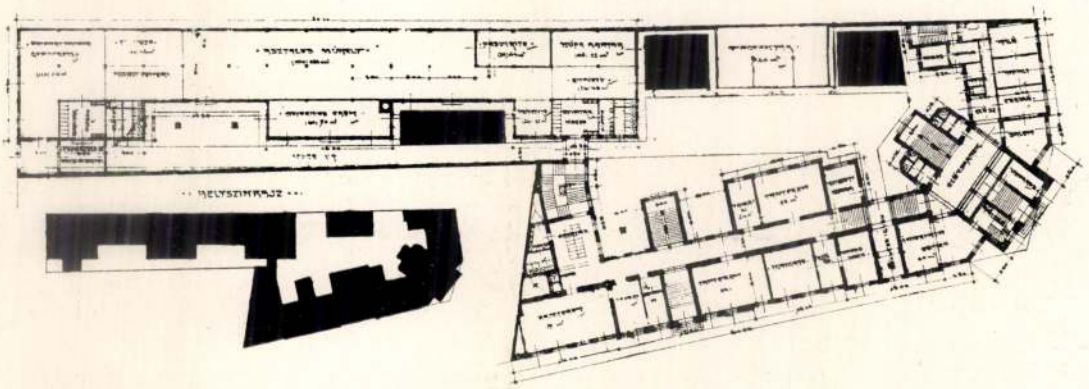

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ.

8 – 9. l.

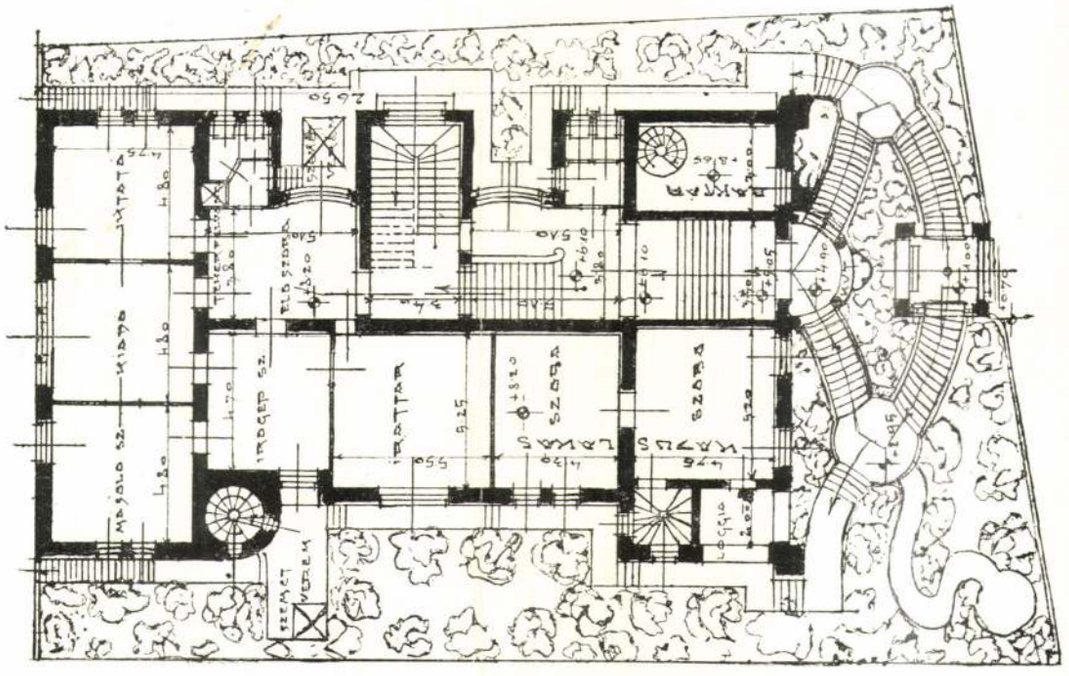

ALACSONY FÖLDSZINT.

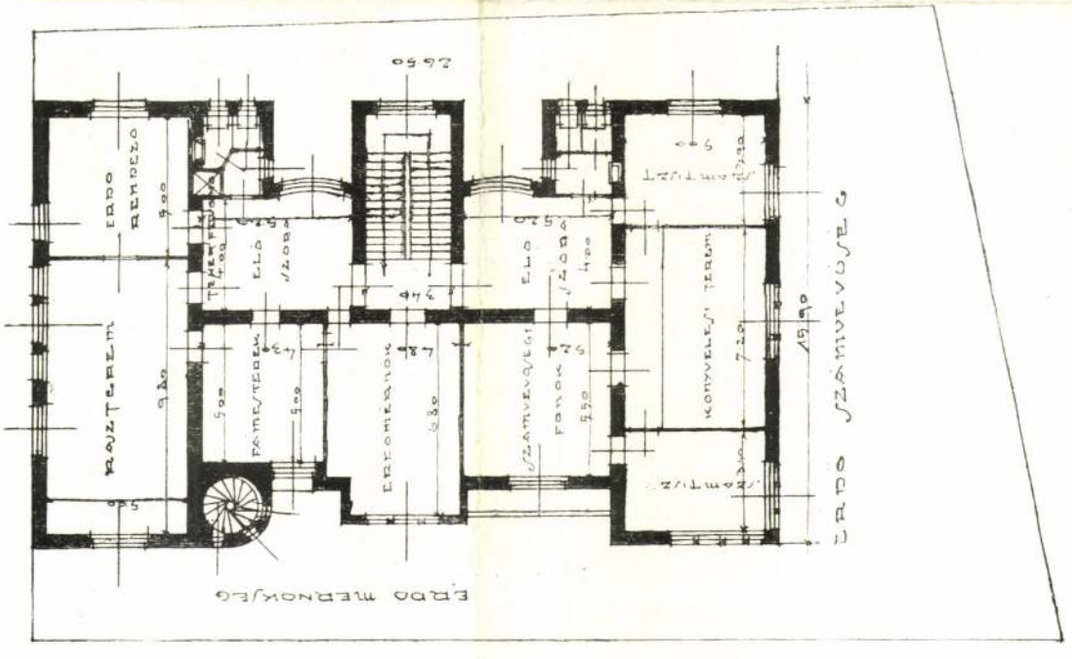

MAGAS FÖLDSZINT.

II. DÍJ. — JELIGE: SZT.-HUBERTUS.

SCHODITS LAJOS, BUDAPEST.

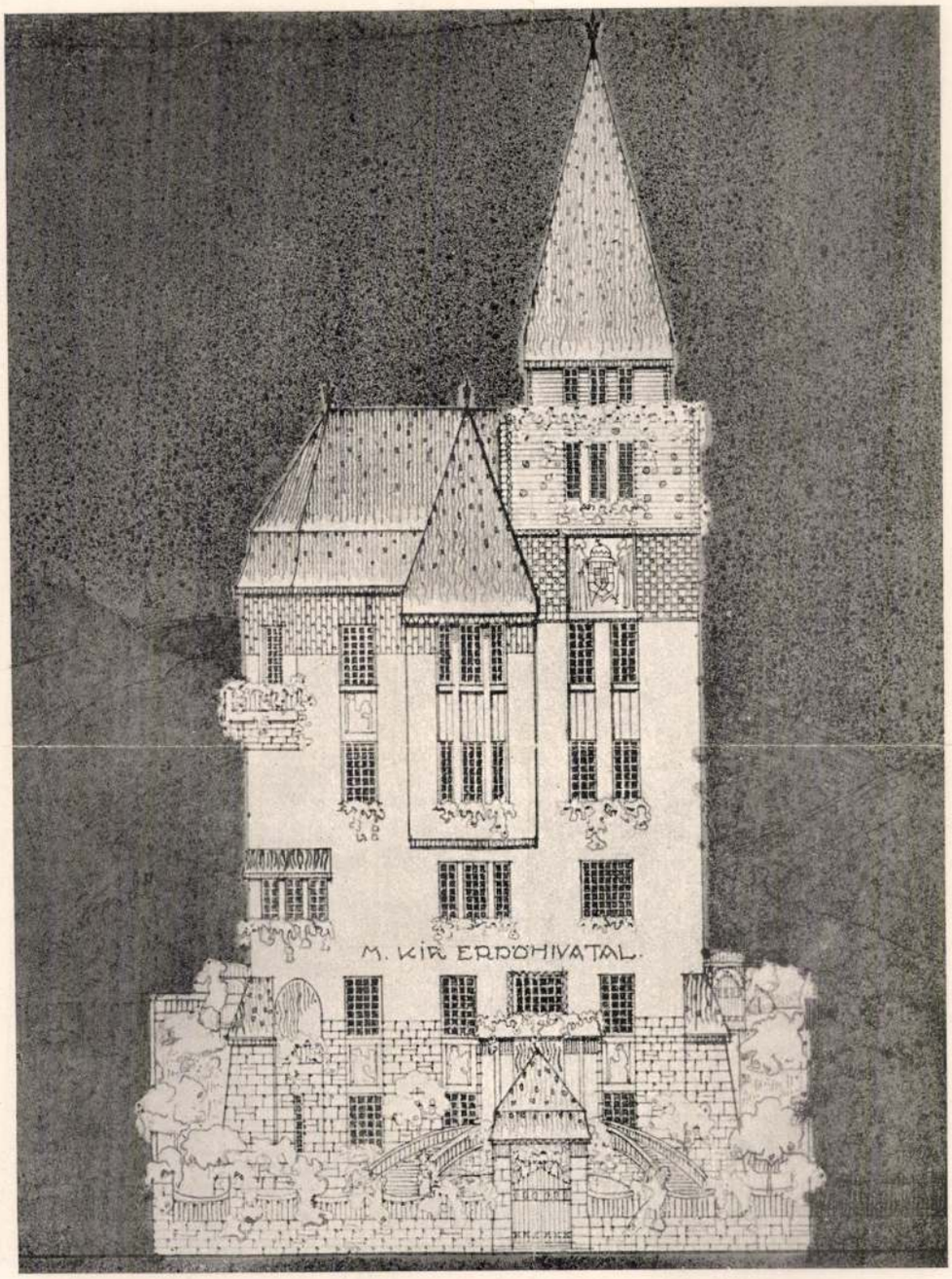

FŐHOMLOKZAT.

fordít
3

II. DÍJ. — JELIGE: SZT.-HUBERTUS. SCHODITS LAJOS, BUDAPEST.

A susáki erdőhivatal tervpályázata
Magyar Építőművészet
1910. 12. szám.

Schoditsch Lajos és

céd Éberling Béla

tervei szerint épült a

bpesti Népszíllő

Épitő Ipar 1912. 3. 7

4. 7. Népékkel.

5. 7.

K.

< Schoditsch Lajos >

cikke

< > Az építőipar oktatás

története.

Építő Ipar – Építő

Univerzet. 1926.

10, 11. l.

Archegyet

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
785 Nyár.
érk.: IX-6.

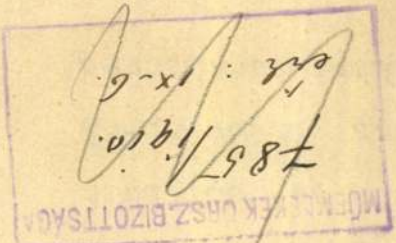

A vallás- és közoktatásügyi
23-án 40732. sz.a. kelt és
pénztárhoz intézett rendele

Az Óralja-boldog
munkálatainak költségeire
/:5429:/ korona 99 fillér t
pénztárt, hogy ez összeget
kének hivatalos nyugtájára
fizesse ki s tárczám fent
molja el.

Budapest, 1910. a

lvett : Molnár s.k. államti

kal hozzájárultak ahhoz, hogy az első kötet megjelenjék, a régen megszakadt sorozat meginduljon, mert hiszen a legtökéletesebb munkának is az az előfeltétele, mint általában minden munkának, hogy ahhoz hozzáfogjunk, egyszer azt elindítsuk. Bíráló megjegyzéseink a következő kötetek, egyáltalában a könyvészet tökéletesebbé tételének ügyét kívánják szolgálni.

A rövidítések jegyzékének átvizsgálása már előkészít arra, hogy a szerkesztők a rendelkezésükre álló térrel meglehetősen pazarlóan bántak. Valóban nagyon sok rövidítési lehetőséget nem használtak ki. A nyomdák jegyzékében a legnagyobb könnyedséggel rövidíthetünk, az állandóan visszatérő szavak közül egy sincs jóformán rövidítve. Ilyenek például: „Alapítás éve." „Nemleges jelentést küldött." „Nemleges jelentést sem küldött." Ha valaki nem sajnálná a fáradságot, kiszámíthatná, hogy hány oldalt lehet ezekkel a rövidítésekkel megtakarítani. Annak sem látjuk különösebb indokát, hogy az egyes nyomdákra vonatkozó adatok között, annak feltüntetése után hány folyóiratot és napilapot nyom az illető vállalat, ezek közül kettőnek-háromnak címét közölje az évi könyvészet. A folyóiratjegyzékben ezek az adatok, ha elszórva is, de megtalálhatók. Ha valakinek eset-

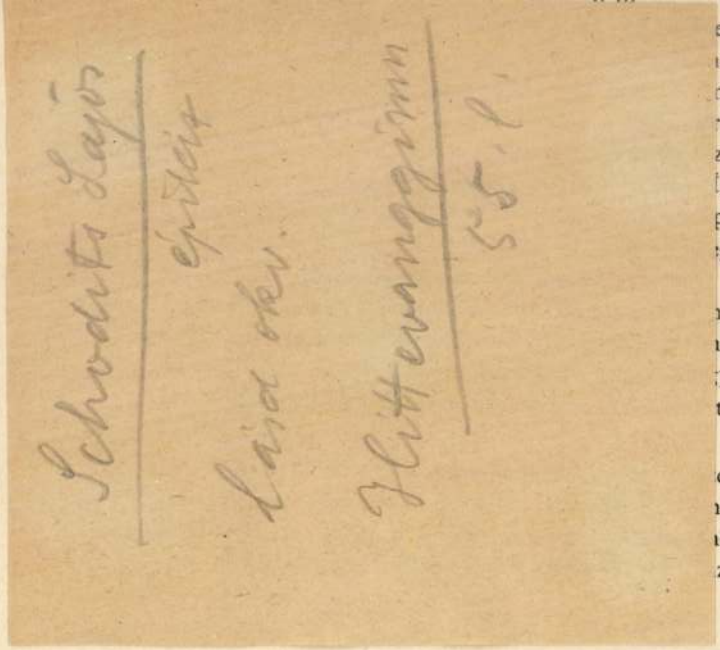

en mutatkozó nehéz-
egbírkózni. Egységes
ninthogy annak lehe-
őszakolható". De rá
zor a kiadó tudomá-
gy a Pázmány Péter
pel a kiadványokon:
gyetem", „budapesti
„Kir. M. Pázmány
feladat volna-e az,
magukat egységesen
y a nagyobb könyv-
t a könyvészet ilyen

ek végén a *Magyar*
agyar bibliográfiák
ek, ha az úgyneve-
z egyes köteteknél,

WEKERLE JÓZSEF ÉPÜLET-LAKATOS BUDAPEST V. Csáky-utca 19. TELEFON: 163-23. 139.

SCHVARCZ MIKSA épületbádogos, légszesz- és vízvezeték-berendező IX. ker., Ranolder-utca 3o. sz. Márton-utca sarok. Elvállalok minden e szakmába vágó munkákat, ú. m. épület-, fürdő-, ülőkádak és házak jókarbantartását. 167

„HELIOSIN“ rézdiszmű-üveg GÁL LAJOS épületüvegesnél Budapest, II, Széna-tér 7. Telefon 46-54. 10

Springer és Benedek villamos berendezési vállalat, Budapest. VII. Kerület, Akácfa-utca 64. szám alatt. Telefonszám 142—09. 134

SCHUSZLIK ÁGOSTON MÁZOLÓMESTER

BUDAPEST, II. KER. KAPÁS-UTCA 36 SZ. 176.

— Az igazságügyminiszter Nagyszalontán 200 000 kor. költségen új járásbirósági épületet létesit. A szükséges telek kiválasztására e napokban a helyszinen járt Záborszky István miniszteri tanácsos és Balogh Árpád épitész.

— A nagyváradi Tisza-szobor-bizottság pályázati felhivására eddigelé mintegy 15 szobrász és épitőművész kérte ki a szobor kelyszinrarajzát, akik között — irja egy nagyváradi lap — az egyetlen ismert művész Finta Sándor, a szamosújvári fegyház lakója.

— A létesitendő vásárcsarnok ügyében Nagyvárad mérnöki hivatala azt javaslolta a tanácsnak, hogy a csarnok terveit és költségvetését készittesse el a város Petz Samu müegyetemi tanárral. A tanács azonban a nyilvános pályázat mellett foglalt állást, ami teljesen fedi Petz Samu nézeteit is, aki a szegedi vásárcsarnok esetében maga is a nyilvános verseny mellett foglalt állást. Az ügy legközelebb a közgyülés elé kerül.

— Üreges betonkőből való emeletes lakóház épitésére adott engedélyt Debrecen város Szabó Emil helyi lakosnak. A nyilván próbakép épülő házat a tisztviselőtelepen létesitik

— Pozsony város minapi közgyülése a villamostelepen létesitendő munkásházak céljaira 100.000 koronát szavazott meg és elhatározta, hogy a munkásbérházak költségeihez a kormány részéről megszavazott 200.000 korona segély folyósitását fogja kérelmezni.

— Kassa város küldöttségileg járult e napokban a belügyminiszter és a közoktatásügyi miniszter elé, a létesitendő szemkórház és a leánygimnázium ügyében.

EGYÉVES ÖNKÉNTESSÉGRE jogositó államérvényes vizsgára előkészit legrövidebb idő alatt a HOROVITZ-INTÉZET Budapest, VII., Akácfa-u. 5. Tandíj csak sikeres vizsga esetén fizetendő. — Beiratkozás állandóan. 185

NEUSTADTL ERNŐ ÉPÜLETÜVEGES ÉS KÉPKERETEZŐ BUDAPESTEN, V. KERÜLET, VÁCI-KÖRÚT 56. SZ. TELEFON 151—80. 159.

Diera Ignác festő és mázoló, Budapest, VI., Lovag-utca 13. • Telefon 173-42. 94.

Gál Ignác bádogos és szerelő-mester. Elvállsl légszesz- és vizvezetékeket, csatornázásokat, valamint mindennemű közegészségügyi berendezést. Budapest, VII. Kerület, Károly-Körút 7. (az udvarban.) 92 Telefonhivás 18-90.

VASBETONÉPITÉS ÉS TERVEZÉS
GELLÉRT ÉS DÁVID okleveles mérnökök
BUDAPEST, II. KER., LÖVŐHÁZ-UTCA 15. SZÁM. TELEFON 163—04.
154.

GRÜNBERG ADOLF SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ, Budapest, VII., Hernád-utca 12. 137

SZÁNTÓ ÉS KONDOR papirkereskedés és nyomda-iparvállalat. Budapest, V., Alkotmány-u. 27. Telefon 119-25. Dús választék építészeti és műszaki cikkekben. Autográfiai sokszorosítások. Teljes modern irodai felszerelések.
170

— A Vágrákónál létesitendő Vághid munkáira 18 ajánlat érkezett be, a melyek fölülvizsgálás végett a kereskedelmi ministeriumban vannak.

— Büchler József eszéki vállalkozó 20 éves koncessiós alapon és 400 öl telek átengedése mellett szinházépitésre tett ajánlatot Szekszárd városának. A vállalkozó a szinházzal kapcsolatban mozgószinházat is létesitene.

— A biharmegyei közkórház terveit — mint már előre jeleztük — Schoditsch Lajos épitész-tanár a mult hó 30-án mutatta be a kórház választmányának, mely a terveket minden tekintetben sikerülteknek és elfogadhatóknak találta. Az épitési pályázat kiirását ez év végére, a munkák megkezdését pedig a jövő tavaszra tervezik. Nagyvárad uj kövezési programmját most terjesztette be a főmérnök a tanácshoz. Az összköltségek cca 4,100.000 koronára vannak előirányozva.

— A temesvári csendőrlaktanya épitési munkáit csoportonként adták vállalatba.

— Székesfehérvár mult hó 30-iki közgyülése elhatározta, hogy a létesitendő uj városi székház céljaira a Bierbauer-, Zichy- és Obermauer-féle házakat megszerzi összesen 331,000 koronáért.

— Pozsony város f. hó 3-iki közgyülésének előterjesztést tett a tanács egy uj állandó Dunahid létesitése ügyében, a mi cca 2½—3 millió koronába kerülne.

— Nyitra város megbizta a mérnöki hivatalt a létesitendő közvágóhid terveinek sürgős elkészitésével.

— Szelistye szebenmegyei község közvágóhid létesitése ügyében a f. hó 22-én árlejtést tart.

KOVÁCS ÉS SZNOPEK
Hatóságilag enged. villamosberendezési vállalat
BUDAPEST, VII., ISTVÁN-UT 19.
Nefelejts-utca sarok. Tel. 149-19.
— o —
Elvállal: villamosvilágitás, erőátviteli, házi telefon, villámháritók szerelését, valamint csengők berendezését.
163.

Művészi aquarellek, távlati képek
készitését, valamint :: lakberendezések :: üzlet. kávéház, csarnok stb. belső ter- :: vezését elvállalja ::
TATTAY tanár
Horánszky-utca 11. szám.
Értekezések 10—1 óráig.
512

Barta Károly villanyszerelő Budapest, VIII. ker., Főherceg-Sándor-u. 25. Telefon 67-80.
33

Ney Simon szobrász Homlokzat és menyezet diszitő MŰKŐGYÁR lépcsők kapuzatok balusztradok készitése. IX., Páva-utca 39. Telefon 69-74.

SCHIFFER I. Épület és mülakatos-mester. Budapest, VI. Aradi-utca 38. (saját ház.) Elvállal: épület-, mü-vasszerkezet, rácsok, tüzhelyek, kerítések és vaskapuk készitését. Telefon 92—10.
17

MÜLLER REZSŐ KŐFARAGÓ-MESTER, saját mészkő- és homokkőbányák. Központi iroda: Budapest, IX. Kerület, Vágóhid-utca 18. szám. Telefonszám 84—87.
124

Mihalik Sándor Szab. vizhatlan ragasztószalag üveg- és bádogfödelek vizmentesitésére. Falsarokvédőnek felette alkalmas. Bpest, VIII. Kálvária-tér 4.

Rendkívül alkalmas anyagot szolgáltat a tejjel készült vakolat a finomabb decorativ munkákhoz abbeli tulajdonságánál fogva, hogy akár a kőanyagokhoz, akár a vashoz, akár pedig a fához egyaránt gyorsan, szilárdan és tömören tapad, emellett pedig rendkívül gyorsan szárad. Művésziesebb kézi stukkomunkáknak szép, fénylő színárnyalatokat ad, minélfogva az egyéb anyagból készített vakolatnemű a tej hozzáadásával készített vakolatfélét fölülmúlni nem fogja.

Egyes téglaneműek vegyi sajátságai miatt a téglafalakra alkalmazott közönséges vakolat rövidebb-hosszabb idő alatt foltos, nem szép külsejű, porlékony burkolattá válik. A tejjel készült vakolattal ez a veszedelem nem fenyeget. Vízhatlanító hatásánál fogva az ilyen vegyülék éppen a téglafélére fölötte előnyös forrasztó és vízhatlanító hatást gyakorol.

Jó szolgálatot tesz a tejvakolat műkőborításra is. A műkövet szolgáltató nyers kőzetek eredeti anyaga rendszerint szokatlanul likacsos, porlékony, a fal vízhatlanságát tehát semmiképp sem biztosítja. A jobb műkőanyagon a nedvesség ugyan lassan fog csak erőt venni, ámde előbb-utóbb mégis csak kikezdi azt. A legellenállóbb műkő is, ha anyagába a nedvesség egyszer behatol, a fölvett víztartalmat alig képes többé kiadni s így a porladás és a romlás időpontja belátható idő alatt csakhamar bekövetkezik.

Az egyes műkőfélék közül legkivált a mészkőből és a homokkőből készült termékek azok, amelyek a már egyszer magukba szedett vízmennyiséget a levegőnek visszaszolgáltatni alig képesek. Az ilyen műkőre a tejjel készült vakolattal való borítás és megfelelő símítás által a tejtartalmú alkotórészek a nagyobbfokú nedvesség, állandó esőzések, ráomló záporok erejének is mindenkor sikerrel fognak ellenállani. Persze a burkoláskor, különösen műkőfalazatokkal szemben, messzemenő gondossággal kell eljárni, tehát a legparányibb rést, hézagot is teljesen kitölteni, hogy ily módon a vízhatlanság kellően biztosítható legyen. Az építés terén e tekintetben egyetlen izoláló szer sem vetekszik ma a tej anyagával.

Bárminő egyéb, másként kipróbáltan jó anyagot használjunk is falburkoló szerül a tejvakolat helyett, a tartósságot és a vízhatlanságot legfölebb dupla rárakás útján, tehát csakis tetemes költségtöbblet árán leszünk képesek biztosítani. Ám a kettős avagy többszörös burkolatféle, ha a kívülről ható nedvesség erejének talán ellen is áll, a friss falazat belső nedvtartalmát megszüntetni már csak azért sem képes, mivel többszörösen elszigetelő rétegeinek vastagsága megakadályozza azt, hogy azon át a belső részek nedvessége normális úton és időben elpárologhasson. Ennek kellemetlen következményeként a külső levegő felé irányuló nedvelpárolgás megfelelő, természetes utak hiányában a belső falak irányában igyekszik magának utat törni, így aztán előállanak az egészségtelen, nedves, egyben pedig gyorsan porladó, romló épületfalak. Aránylag olcsó készítésénél, úgy egyszerű vegyi összetételénél fogva a víz helyett tej hozzáadásával kés falburkoló anyag mindenütt, ahol megfelelő minőség elegendő mennyiségű lefölözött tej áll rendelkezésü épületfalaink tartósításában jó szolgálatokat tehet.

Gyulai Ká

VEGYESEK.

Kitüntetés. A király *Grün* Gyula zsolnai építőmestert a Fe József-renddel tüntette ki.

Választás. Budapest székesfőváros tanácsa április hó 29 én *Ébe* Istvánt és *Mihályfi* Józsefet műszaki tanácsosokká, *Pirovits* Ala *Solty* Lajost, *Boehm* Ágostont és *Barczen* Gyulát főmérnökökké, *A* Jánost, *Waginger* Mihályt, *Kempelen* Ágostont és *Warga* Lászlót nökökké, *Jaczó* Győzőt, *Meszlényi* Nándort, *Liftner* Emilt, *Frie* Lajost és *Klement* Károlyt segédmérnökökké választotta meg.

Földmérés. Irta *Petrovácz* Gyula. Az Építőmunkavez Könyvtárának XXVI. füzete. Ismét egy füzet, amelyre föl nagy szükség volt, és amely ismét szaporítja a könyvtár szerkesztőjének, *Jakabffy* Ferencnek érdemeit, ami nemcsak a szükséges kiadványok szaporításában, de az alkalmas szerzők szerencsés kiválasztásában is jelentkezik. A művecske 173 ábra kiséretében a vízszintes mérést (pontok, egyenesek, állandó szögletek kitűzését, hosszmérését, az ehhez szükséges eszközöket, területek fölvételét, körívek kitűzését, szögletmérést, a szögmérőeszközzel és a mérőasztallal való fölvételt), a magasságmérést (a szintezést, lejtmérést — ez a két kifejezés talán azonos? — a magassági szögletmérést és a légsúlymérős magasságmérést) tárgyalja sokszor talán — különösen tekintettel olvasó közönségére — az érthetőség rovására túlságos lapidáris tömörséggel. A rövidség szempontjából azonban elhagyhatónak véltük volna a körívek kitűzését, a szögletmérést, a mérőasztalnak immár nem igen szokásos használatát és a theodolitnak nagyon is bő ismertetését, mert hiszen ezek csakis a mérnök és nem a pallér teendői közé tartoznak; ezek helyett hasztalan kerestük a *földmunkák* fejezetét, melyet általában a szintezéssel kapcsolatban lehet a legkönnyebben tárgyalni és amely művelet inkább a pallérok (éppen úgy, mint a rétmesterek) munkakörébe való és azonkívül mert a gyakorlati életben a földmunkaszámítás módjainak ismerete nagyon is szükségesnek bizonyult. Még csak azt akarjuk megemlíteni, hogy félreértésre, fogalomzavarra adhat okot a 86. oldalon tárgyalt „háromszögelés", mert ez az elnevezés (= triangulatio) tudvalevőleg a legnagyobb geodesiai feladat számára van lefoglalva, tehát nem használható egy sokszögletnek átlókkal háromszögletekre fölszabdalt területi kiszámítására. Ezek a megjegyzéseink azonban — magától értetődik — a művecske használhatóságát nemcsak mai viszonyaink közt veendő, de egyébként is önálló becsét távolról sem akarják, nem is bírják kicsinyíteni, mert azt azok, akiknek a könyvtár szerkesztője szánta, csak haszonnal forgathatják. A tiszta ábrákkal ékeskedő füzet ára vászonkötésben 2·40 korona; megrendelhető e lapok útján is. — *m* —

Az Orsz. Magyar Iparművészeti Társulat május hó 5-én d. e. 11 órakor, az Orsz. Magyar Iparművészeti Múzeum első emeleti termében tartja idei rendes közgyűlését. Napirend; 1. Elnöki megnyitó. 2. A választmány jelentése a Társulat 1909. évi működéséről. 3. Az 1909-ik évi számadások megvizsgálására a mult közgyűlés által kiküldött számvizsgálók jelentése és ennek kapcsán a felmentés megadása. 4. Az 1910-ik évi költségvetés megállapítása. 5. Az 1910-ik évi számadások megvizsgálására kiküldendő 3 tag és 2 pótlótag megválasztása. 6. Az alapszabályok 26. §-a értelmében alelnök választása 3 évre. 6. Az alapszabályok 37. §-a értelmében a választmányból kilépő 20 tag helyett újaknak választása, amennyiben pedig az alelnöki tisztség a választmányi tagok sorából töltetnék be, az ekként megüresedő tagsági helynek választás útján való betöltése.

Új iparos képviselőjelölt. A mult héten említett iparos képviselőjelöltek száma megszaporodott; ugyanis a mult vasárnap óta Budapesten a IX—X. kerületben *Jakabffy* Ferenc építőmester, a Budapesti építőmesterek, kőműves-, kőfaragó- és ácsmesterek ipartestületének az elnöke az egyik párt jelöltje.

Az emeleten van 1 külön szoba és 2 kórszoba a rákos és bűzös betegek részére, továbbá egy sterilizáló helyiség és műtőterem.

A felemelt II-ik emeletrészben van beépítve a laboratorium s a felülvilágított házi múzeum. A padlástérben van külön állatistálló és formalinkamra, valamint a felvonók részére a gépkamra.

Az egész épület a modern hygienia követelményeinek megfelelően épült, s így szereltetett föl és rendeztetett be.

Az építkezés összes költsége kereken 200.000 korona. Az épületben 20 beteg fér el, egy betegre esik 10.000 korona. Az épület 400 m^2 területet foglal el, egy m^3 beépített űrtartalom berendezéssel együtt 25 koronába került, ami tekintettel az építkezés minőségét, soknak nem mondható, mert az 5—6 *m* magasságban feltöltött kertben az egész épületet 90 *cm* vastag bétonlapra kellett helyezni.

Az építkezésben résztvett iparosok:

Föld-, kőműves-, elhelyező, kőfaragó-, aszfalt-, lapburkoló-, ács- és palafedőmunka: *Mód Lajos* építőmester.
Vasmunka: *Vasgerenda részv.-társ.*
Bádogosmunka és központi fűtés: *Szepessy Sándor.*
Asztalosmunka: *Csepreghy János és fia.*
Lakatosmunka: *Lepter János.*
Mázoló- és zománcfestőmunka: *Frischauer és Társa.*
Üvegezőmunka: *Forgó és Társa.*
Szobafestőmunka: *Szelle Andor.*
Műkőmunka: *Cristofoli Vince.*
Parketta: *Aczél Károly r.-t.*
Vízvezeték és csatornázó munka: *Rákosi Ignác.*
Légszeszvezető munka: *Gross Charles Lewis utóda.*
Redőny- és kárpitosmunka: *Schillinger Simon és Társa.*
Villamos világítás: *Ifj. Stern Sándor.*
Csengő-berendezés: *Ganz és Társa.*
Villamos órák: *Mirschl és Társa.*
Felvonók: *Wertheim F. és Társa.*
Fabutorok: *Kovács Zsigmond.*
Vasbutorok: *Buchwald Sándor.*
Lámpások: *Magyar Fém- és Lámpásgyár r.-t.*
Hajlított butorok: *Thonet Testvérek.*

Tartós vakolatanyag.

Az idő és az időjárás viszontagságainak kiszolgáltatott falak megfelelő védelme, kivált olyan értékesebb köz- és magánépületeken, amelyek több oldalról szabadon állanak, az építészetnek rég időktől fogva sok gondot okozott. Modern technikájában az építő ipar ma már több olyan burkolóanyag fölött rendelkezik, amely az épületfalak szárazon tartásához alkalmas vakolatként jó szolgálatokat tesz; ámde a falakat védő és tartósító különböző vakolatnemek között egyik-másik már külsejében sem olyan, milyent egy-egy, az idő viszontagságainak kiszolgáltatott épületfal szépészeti hatásának érvényesülése megkövetel; emellett pedig a szokásos vakolatok burkolóanyaga a ráfordítandó művészies munkával oly temérdek

sokat eredményez, egyben pedig a falazatot tartósabbá is teszi.

A tejvakolat készítése egyszerű s csupán annyiban tér el a közönséges vakolatanyag készítésétől, hogy az 1 rész mészből és 2 rész homokból álló sűrű habarcshoz nem vizet, hanem lefölözött tejet adnak. Persze a tartósítás célját csak az esetben fogjuk ez úton elérni, ha a felhasznált tej teljességgel zsírtalanított, emellett pedig friss, romlatlan anyag, amelyet a mindent bomlasztó bakterialis tevékenység ereje még ki nem kezdett. A habarcsot alkotó mészrészek amúgy is útját állják a tejanyag káros bomlásának. A vakolathoz használt tejnek bárminő csekély zsírtartalma is elegendő ahhoz, hogy az így készült falburkolat vagy stukkorész időelőtt romlásnak induljon. A tejben maradó zsiradéknemek a mészszel szappanszerű vegyületet alkotnak, amely a burkolat vízhatlanságát egészben vagy részben, már t. i. a zsír és a szappanos anyag arányához képest hasznavehetlenné teszik.

A minden idegen alkotórésztől mentes, friss, teljesen zsírtalanított tejtermék normális fehérnyetartalma a marómészszel rendkívül szilárd, egyben tartós kémiai vegyületté tömörül. Vízhatlanság szempontjából ez megbecsül-

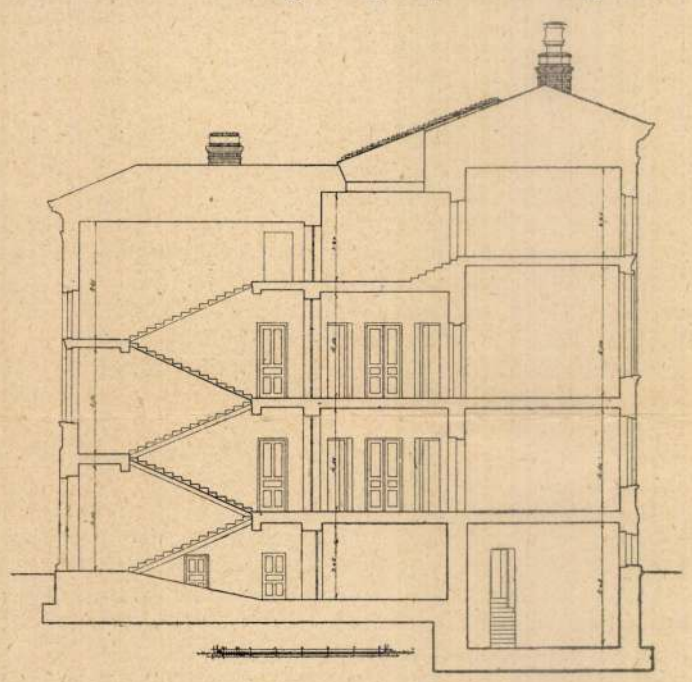

6. ábra. A budapesti egyetem I. sz. szülészeti és nőgyógyászati kórodája isoláló pavillonjának metszete.

hetetlen tulajdonság, amennyiben a csapadék, átalában pedig a nedvesség a vakolatanyag és a falazatrészek belsejébe utat nem talál. Nedvesség, párázat, vízgőzök száradó, friss épületfalak belsejében is keletkeznek, ámde a tejvakolat nagyfokú tömörsége mellett minden körülmények között megőriz annyi áteresztő képességet, amennyi a falazat belsejében képződő fölösleges nedvesség idővel a burkolaton ...lanhat.

...akolat kötőképessége igen nagyfokú, amennyiben ...ál rövidebb idő alatt csodálatos szilárd anyaggá ... Készítésmódja, a már említett tejanyag hozzá...ívül, a földolgozás és alkalmazás míveletében a ...vakolatanyagokétól alig eltérő. A tejjel higított ...sal való míveletben is a vizes vakolat készítés...z hasonló egyöntetű eljárást követünk; így tehát ... készletet abból sem szoktunk készíteni, mint ...t éppen haladéktalanul feldolgozni kívánunk.

...tolás és a símítás tökéletességéhez képest több ...vesebb tejmennyiséget adunk a habarcshoz. Egy...akoláshoz kevesebb tejmennyiség is elegendő; ...b símításhoz több tejet veszünk. Hasonlóképpen ...erést is annál nagyobb gonddal és elővigyázattal ...k, minél finomabb burkolatot akarunk a tejvako...érni.

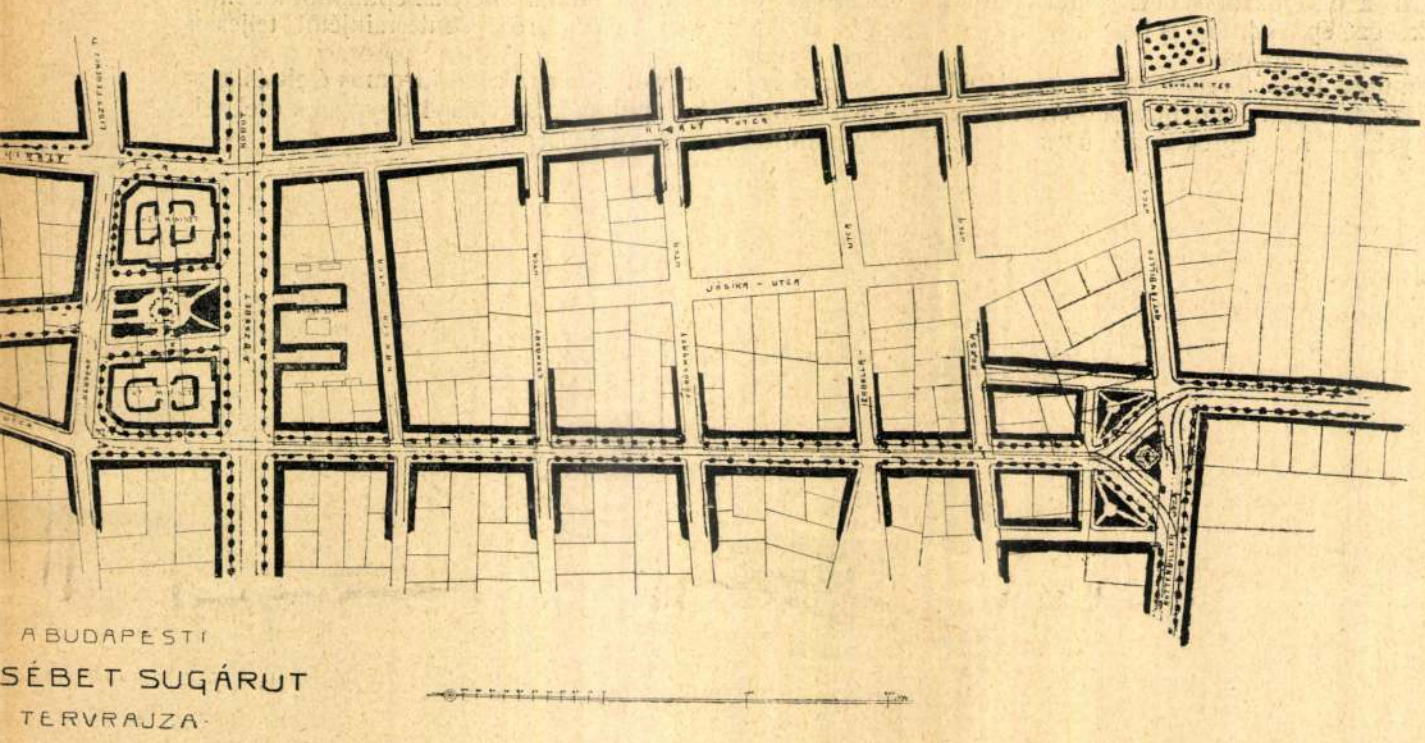

1. ábra. Tervezte *a mérnöki hivatal.*

e helyen, hanem hogy e városrész közegészségellenes állapotát gyökeresen javítsuk, itt a közlekedés és beépítés viszonyait regeneráljuk.

Ezt csakis az egészet szemmel tartó művelettel lehet végrehajtani, kimondva *az építés tilalmát* a szabályozás által érintett összes területre és telkekre.

Sőt számtalan külföldi példa tanúskodása szerint lehetne még azt is állítani, hogy a város a tervnek teljes mértékben való céltudatos foganatosításával nem hogy áldozatokat lenne kénytelen hozni, hanem e műveletet financiális tekintetben is számottevő nyereséggel lenne képes lebonyolítani.

Ily eredményre azonban nem tehet szert a hivatalos terv végrehajtásával; aszerint telekbeváltás és ismételadásból előállható differentia oly minimális, hogy üzletre még csak gondolni sem lehet. *Palóczi Antal.*

A budapesti egyetem I. sz. szülészeti és nőgyógyászati kórodájának isoláló pavillonja.

Az utolsó két évben a budapesti egyetemet több épülettel bővítették ki, amelyek közül a szemészeti, a stomatologiai és a tetemnéző pavillonokat mutattuk be; most a *Schoditsch* Lajos által tervezett nőgyógyászati isoláló pavillont ismertetjük.

A szülészeti és nőgyógyászati kórodák részére az isoláló (elkülönítő) pavillonok elkerülhetetlenek; mert a különböző gyermekágyi lázas, rák- és ú. n. bűzös betegek a főépületben ragályos voltuk miatt el nem helyezhetők.

Az alaprajzi elrendezésben a legnagyobb nehézséget az okozta, hogy az épületet a főépület, gazdasági épület s az anatomiai intézet között kellett elhelyezni s a mellett

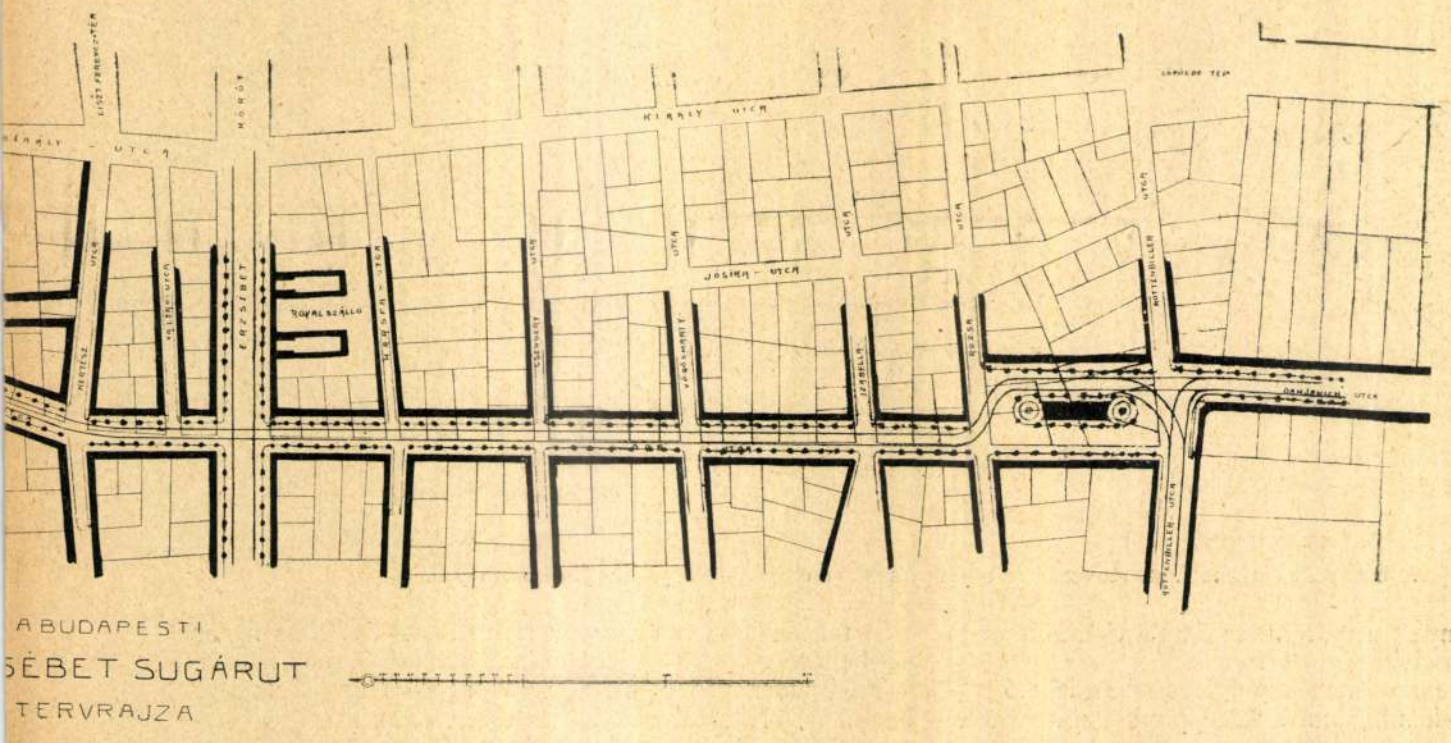

2. ábra. Tervezte *Palóczi Antal.*

jó irányításáról, kellő távolságokról kellett gondoskodni s azt a többi épületek közé építészetileg is helyesen beilleszteni s lehetőleg kis telket elfoglalni.

A bejárás a Mária-utca felől terveztetett, mert a kívülről jövő kocsik és az intézetből jövő igazgató erről közelítheti meg legkönnyebben s a legrövidebb úton, s mert ez elrendezéssel nyert a műtőterem északi világítást, mely főleg a délelőtti műtétek miatt fontos.

Az általános elrendezésben a publicus rész a lehető legkisebbre volt szorítandó, ami a középponti csarnokkal el is éretett.

A souterrainban van a szolgalakás és a központi fűtőberendezés, a melegvízvezetéki kazán, gáz-, villany- és vízvezetéki órák s a szénraktár, mely az épületből kiépíttetett, s az egész rész a kórházrész souterrainjétől teljesen el van választva.

A souterrainban van a tálaló, az elektromos étel- és személyfelvonóval, az ápolónők szobája 4 ágygyal s ezeknek külön fürdője és closethelyiségei.

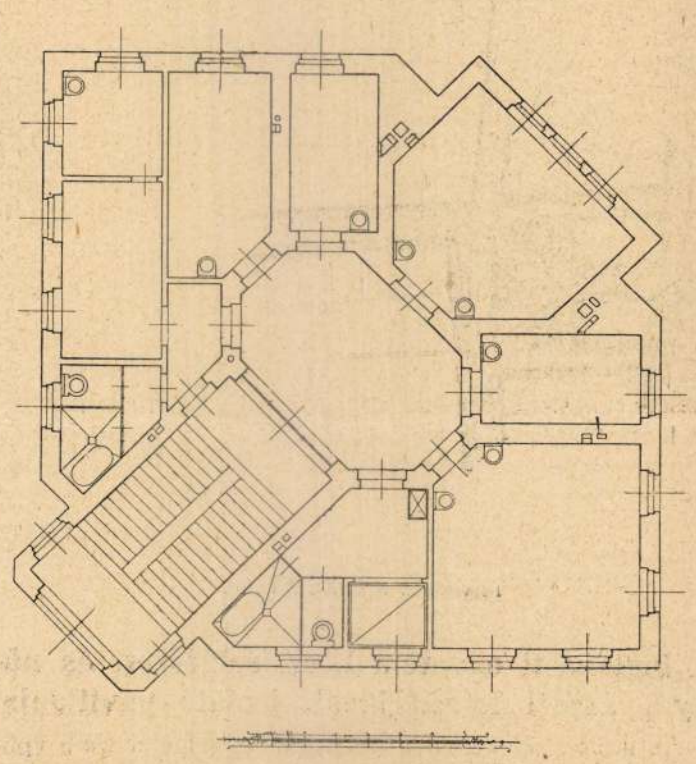

2. ábra. Földszint.

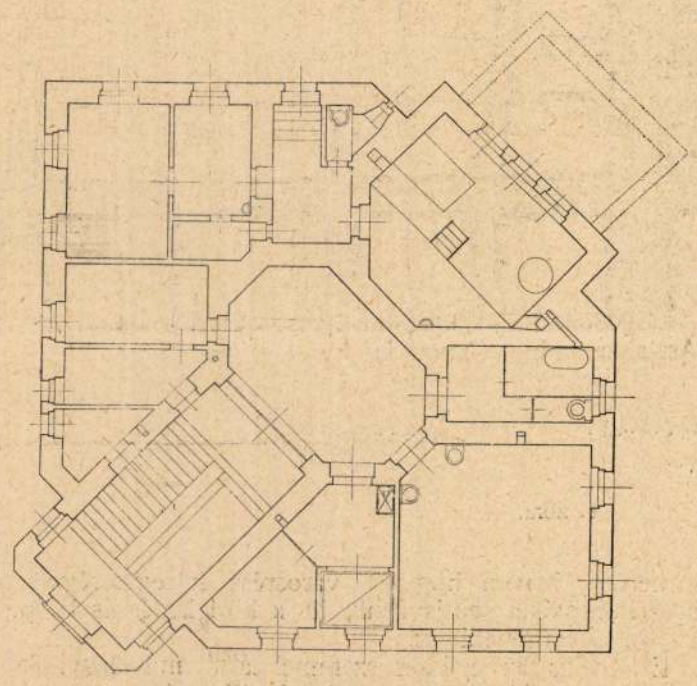

4. ábra. II. emelet.

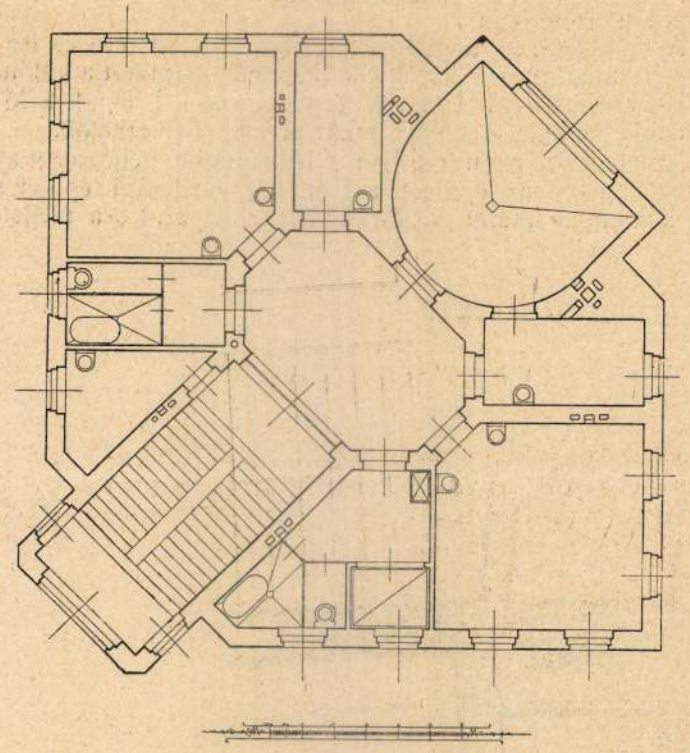

3. ábra. I. emelet.

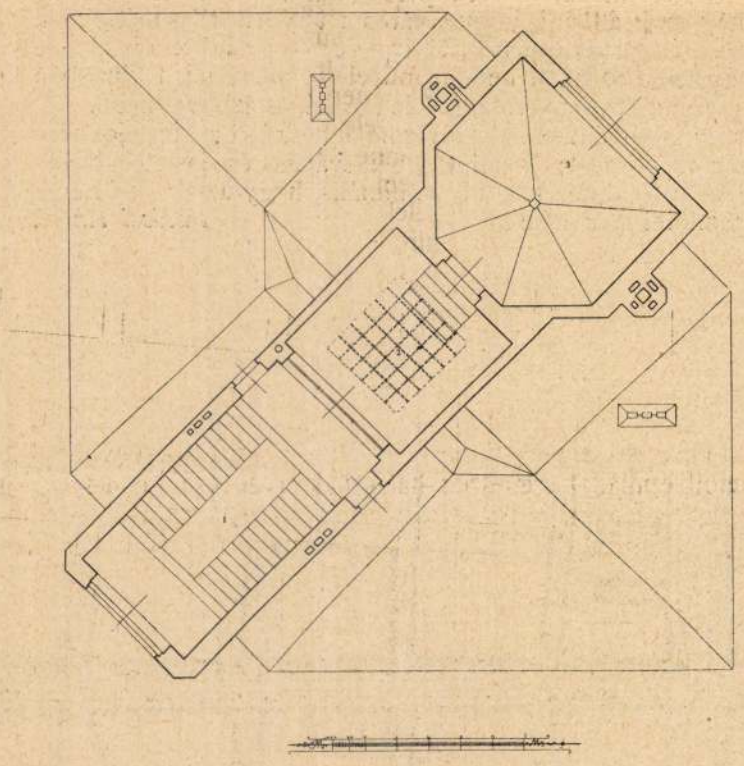

5. ábra. Padlás.

A budapesti egyetem I. sz. szülészeti és nőgyógyászati kórodája isoláló pavillonjának alaprajzai.

A túlsó részen van a szennyesruharaktár és a desinfector két helyisége, mely ily jellegű intézetben elsőrendű feltétel.

Földszinten van balról a pavillon vezető orvosa (szoba, hálófülke, előszoba, külön closet és fürdő), aki egyszersmint a laboratorium vezetője; itt van a gyermekágyi lázas osztály 2 külön szobája egy-egy ágygyal, fertőzött lázas beteg részére 1 szoba két ágygyal, s két kórszoba.

Schoditsch Lajos
építész

K.

A budapesti Erzsébet-sugárút.

Az É. I. 1909. évi 39. számában értesítettük a T. Olvasót a budapesti Erzsébet-sugárút dolgáról. Azóta nem igen haladt még előre, noha többszörösen folynak a tárgyalások. Módunkban van azonban közölni az idevonatkozó terveket, még pedig a *mérnöki hivatalnak* még a múlt évben készített tervét és a *Palóczi* Antal által benyujtott tervjavaslatot. A *Bedő* Géza mérnöktől fölajánlott tervre visszatérni nincsen okunk, minthogy a tekintetben teljes egyetértés uralkodik, hogy ezt az útat *arkádosan* kiképezni sem nem lehet, sem nem szabad, másrészt pedig a terv annyira nem érett, hogy vele részletesen foglalkozni fölösleges volna. Annál részletesebben kívánunk szólni az itt bemutatott *két* tervről, mert kinek-kinek módjában van mondandónkat e tervekkel összemérni és helyességükről meggyőződést is szerezni.

Az egyik terv a mérnöki hivatalé (1. ábra).

Ez a tervjavaslat abból a szempontból indul ki, hogy az új sugárútnak a Károly-körúttól csak az Erzsébet-körútig kell terjednie; nem ismeri el annak szükségét, hogy egyszersmind a távolsági forgalmat is szolgálja; ezzel egyébként a Tanács utasításának kívánt megfelelni. A létesítendő új sugárút mellett a VII. kerület belső részében egész az Erzsébet-körútig még csak a meglevő utcák szélesbítését javasolja, nagyobb átalakítást e területen azonban nem contemplál.

Jellegzője a tervezett útnak a tengely hova helyezésében a kiszélesített Károly-körút kezdő pontján és az Erzsébet-körút kiképzett, s monumentális épületekkel körülépíteni szándékolt szabályos tér alkotásán nyugvó záródásán nyugszik. Nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a tengely helye a meglévő felosztással, a fennforgó telkek mimódon való átmetszésével nem igen számol. Igen sok már fennálló épület esnék áldozatul; mert a terv nem kíméli a jelenlegi telekfelosztást, különösen az első részben, ami egyrészt nehezíti a létesítést, másrészt pedig tetemesen szaporítja annak költségeit.

A Károly-körútnak már más oldalról is régebben contemplált átalakítása felvételének azonban igen örülünk. Ez az útrész csakugyan igen alkalmas arra, hogy változatos fényes alkotó részévé tétessék a belső körútnak, hogy a mai idétlen útbeosztás megszüntetésével itt *kettős út* létesüljön, de nem parkozott szegélylyel, hanem egyszerű fasorokkal, s oly szakaszokban, hogy az oda torkoló utcák keresztül haladása biztosíttassék. Ezzel a Károly-körútnak ezt a szakaszát valóban művészi széppé lehetne varázsolni! De éppen hogy ez önmagában bevégzett zárt szakaszul jelenjék meg, szükséges, hogy a városháza homlokzata az utcavonalon legyen és nem mögötte, hogy annak frontjában a sarkok le ne tompíttassanak és helytelen végre az Erzsébet-sugárút bekezdésénél a sarkok levágásával, a zárt konturt megokolatlanul megszakítani.

1. ábra. A budapesti egyetem I. sz. szülészeti és nőgyógyászati kórodájának isoláló pavillonja. Tervezte *Schoditsch Lajos.*

Ennél azonban még sokkal hibásabb az Erzsébet-körútra való tértorkolásnak a kiképzése. Nagy praetensióval jelenik meg ez a térképen, de térbeli hatását teljesen elrontani képes a Royal-szálló főfrontjának *félrecsuszása!* A tér láttengelye beleesett a Royal-szálló udvarába, a főépület sarkát találja és ennélfogva a térhatás symmetrikus voltát igen kellemetlenül bántja, sőt lerontja. S nem szabad elfelejteni, hogy e térnek ily disharmonikus megalkotása miatt nemcsak hogy az Erzsébet-körúton a Valéró- és Kertész-utca közt levő igen drága épületeket kellene lebontani, tehát roppant költséges lenne, de semmiképp sem lehetne biztosítni, hogy a kereskedelügyi miniszterium éppen ide helyezné a két monumentális épületét (hivatalos helyiségeket a legzajosabb forgalmi helyre!), s végre teljesen megokolatlan a kereskedelmi üzletnek szánt útat e céljának alkalmatlanná tenni azzal, hogy az üzletek sorozatát idegen épületek odaállításával teljesen megszakítnók.

A magunk részéről tehát a tervezett monumentalisnak mondott térmegoldást kénytelenek vagyunk a terv *kardinális hibájául* felróni, s nemcsak a túlságos költségek szempontjából, de a térművészeten elkövetett erőszakosság miatt is annak megvalósítását nem ajánlhatjuk.

Másrészt teljesen elégtelennek tartjuk e kerület építési állapotának regenerálása szempontjából azt a kevés correctiót, melyet a terv a többi utcának csupán egyszerű szélesbítésével kíván keresztül vinni. Ezekkel nem javítjuk a helyzetet s a közegészségellenes viszonyokat is csak igen minimális mértékben javítanók meg.

Sokkalta áthatóbb módon érvényesül a kerület sanálása a 2. ábrában közölt tervezet végrehajtása által.

E terv a kérdést egész complexumában öleli fel. Nemcsak a sugárútat törekszik a lehető *legszerényebb* költekezés árán létesíteni, de azon van, hogy új utcák és terek közbeigtatásával, a meglevők átalakításával a kerületnek belső s legsűrűbben beépített részében oly állapotokat teremtsen, amily állapotok a nagyváros keretébe beleillők, s úgy a közegészségi, valamint a forgalmi igényeknek teljesen megfelelni képesek. Megkíméli a lehetőséghez képest az új út tengelyével a meglévő telkek határait s végzi az útat oly ponton, ahol tér beigtatásával azt a kiszélesítendő Dob-utcába egész természetesen át lehet vezetni.

A költségek tehát aránytalanul kevesbednek a hivatalos tervhez képest; hisz az alkotandó tér is csupa régi alacsony házakat érint. De a terv levegőt és világosságot visz az egész kerületbe s szerves organikus kapcsolatot létesít az egész utcahálózatban.

Nem túlságos kiadással néhány igen jól ható belső teret nyerünk, azoknak az óriás házblokkoknak a belsejében, amelyek ma minden tekintetben közegészségellenesek és a forgalmi élet kifejlődésének útját állják.

Az utcahálózat nem állana egyes összefüggéstelen utcadarabokból, hanem tér és utca szervesen kapcsolódik egy-

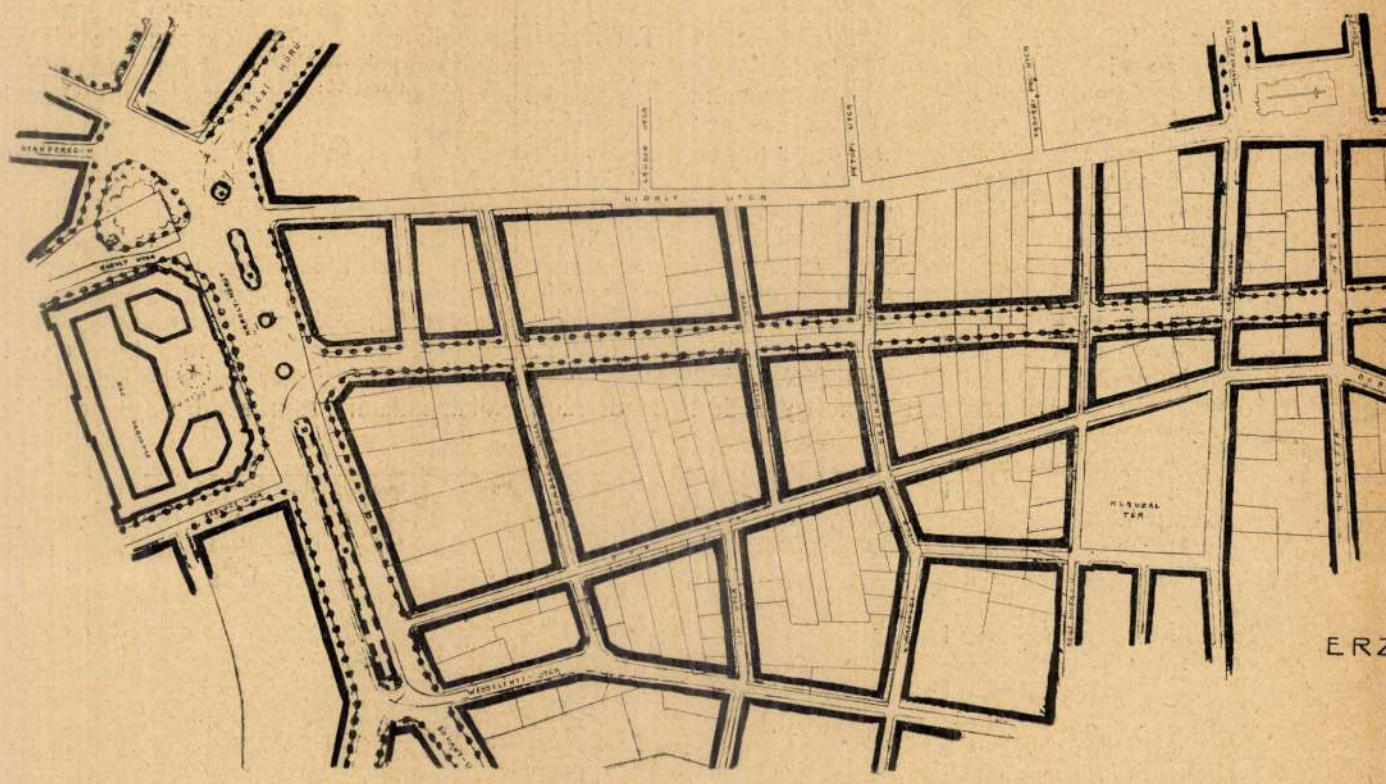

másba, jellegzetességet kölcsönözve és adva az egész vidéknek.

Részletekben kiemelve a nevezetesebb változások ezek:

1. A Károly-körút és a Rombach-utca között óriás telekblokban, e két utca távolságát új utca osztja el a telkek mesgyevonalán, mi a telektulajdonosokra nézve, homlokzatnyeréssel lévén összekötve, csak előnyös lehet.

2. Ugyanezen a háztömbön megy keresztül a Dob-utcával párhuzamos utca, ami által ez a túlságos hosszú telek értékesebbé válik; azt az utcát folytatja a következő házcsoporton át, ahol a háztelkek belsejében térré bővül és a Gozsdu-házak kímélésével, a térből az utca egész a Holló-utcáig folytatható volt.

3. Új átáttörés indul a Klauzál-térről befelé, ezt a mérnöki hivatal is proponálja, de nem vonja le a consequentiákat. Ez utca tovább folytatódik egész a Síp-utcáig, ahol igen előnyös alakú téren kitorkolik a Holló-, a Síp- és az új utca találkozásánál közvetetlenül kapcsolatban a Dob-utcával.

4. A Kazinczy-utca az egyik oldala hátrahelyezésével változó művészi alakot nyer.

5. Az utcában elhelyezendő zsinagóga számára oly térmegoldás létesül, mely nagyon jól megfelel az épület rendeltetésének és céljának.

Világos, hogy a tervmegállapításnak egyszerre kell életbe lépni. Ez egy összefüggő egészet alkot, amelyből ha pl. csak az Erzsébet-sugárútat állapítanók meg, későbbre hagyva az úthálózat többi részeit, oly csonka munkát végeznénk, amely soha többé nem lehetne folytatható és bevégezhető. Már pedig nemcsak az fontos, hogy új sugárútat nyerjünk

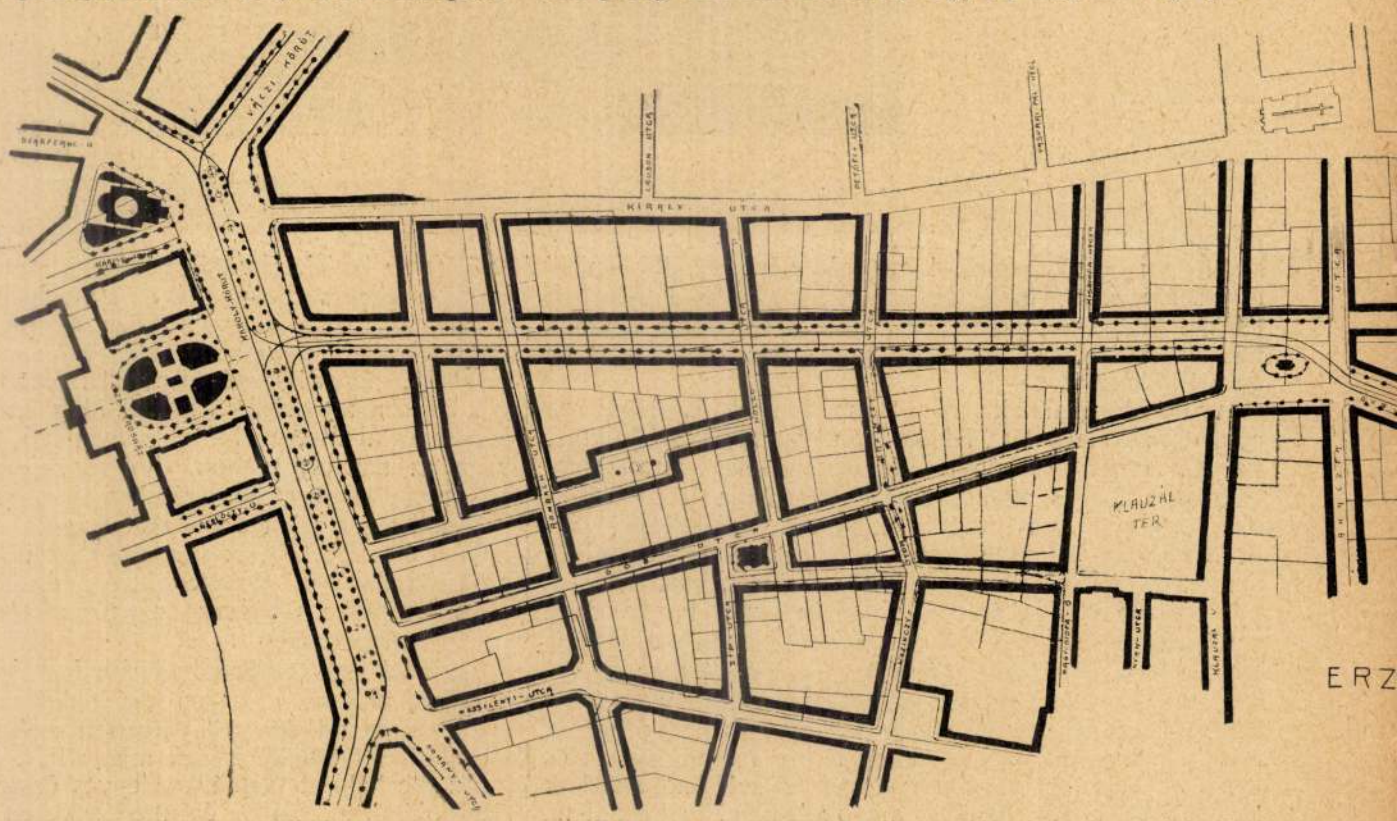

vasgerenda, legolcsóbban kapható: FALKÖTŐVAS
SIPARI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
ÉMIA-UTCA 20. SZÁM. TELEFUN: 149-16 és 159-16

Az építő iparoktatás kitüntetettjei. Benső házi ünnepség keretében ünnepelte a m. kir, áll. felső építő ipariskola tanártestülete és ifjusága f. hó 8-án a Kormányzó ur Ő Főméltósága által az V-ik rangosztályba előlépett Schoditsch Lajos intézeti igazgatót, Foerk Ernő és Stegmüller Károly tanárokat, továbbá T. Orbán Ferenc, S. Hoffer Imre, Károlyi Szilárd és K. Császár Ferenc tanárokat, kik ugyancsak magasabb rangosztályba sorozattak. Petrovácz Gyula mérnök tanár, nemzetgyülési képviselő mutatott rá ez alkalommal ama nagyfontosságu körülményre, hogy a tanároknak az V-ik rangosztályba való előléptetése, mely eddig ugy a technikus, mint a tanár számára elérhetetlen magaslat volt ezuttal lehetővé vált. Ezzel ama hátrány, mely a technikusra és tanarra egyaránt a jogi érvényesüléssel szemben az állami alkalmazottaknál fenállott, eltünt. Mi a magunk részéről lapunk hasábjairol a legmelegebben üdvözöljük e kiváló férfiakat; az iparoktatás, a gyakorlati építészet, a szakirodalom müvelőinek eme jeles csoportját. Üdvözöljük az intézetet, mint az egyedüli ily nemü állami intézményét Csonkamagyarországnak, e sorozatos előléptetés alkalmából, amely diszt nem csak az egyénekre, hanem magára az intézményre is áraszt. Schoditsch Lajos neve az építészeti munkálkodás terén ma már közismert fogalom, ki ugy is mint az iskola kiváló vezetője, valamint az Építőmesteri képzettség megvizsgálására szervezett bizotiság elnöke nagy körültekintéssel őrzi az építőipari szaktudást niveaujat s a mellett a mérnöki kamara munkásságában is jeles részt vállal. A kiváló gárdának, mely vele és mellette együtt dolgozik a nemes ideálokért, ez alkalomból is hazafias és szakirányu munkásságukért nagyrabecsült elismeréssel adózunk. *S. H. I.*

Az uj építészi dijszabás értelmében ápr. 25-től kezdődőleg az építész napidija minden megkezdett nap után 600.000 korona, I. oszt. utiköltség és teljes ellátás. A százalékos elszámolás fejrovatai 5000-szeresek. Az összes táblázatok tételeiben a *müvezetés, felülvizsgálat* és *leszámolds* megállapitott százalékos értékei *50—50 százalékkal még emelkednek.* A müvezető építész a vállalkozónak adott részletfizetések összegei után szintén részletfizetést kap. Ha a munkához anyag szereztetett be előzően épittető által, a *müvezető építész részletfizetései* mindenkor a *részletfizetések időpontjaiban érvényes napi anyagárak alapjan állapittatnak meg.* Ha az *anyagmennyiségeket az epitész kalkulalja,* ugy a költségvetési százalékos tétel 30 százaléka őt még megilleti. Ha az *építész szerzi be az anyagokat,* ugy eme tevékenysége külön dijaztatik. *Becslések*: felmérés alapján a napi forgalmi ár 0·5 százaleka, meglévő tervek alapján 0·2 százaléka. *Szakvélemény*: az ügy álladékának 1 százaléka. A megbizáskor a várható teljes dijösszeg 20 százaleka *előre azonnal* kifizetendő. *Forgalmi adót* az épittető tartozik mindenkor fizetni.

Devecis Del Vecchio fővárosi volt középitési igazgató 73 éves korában meghalt. A József müegyetem első diplomáját ő szerezte meg. Elnöke volt a Városi Mérnökök Orsz. Szövetségének. Lapunk egyik alapitóját gyászolja az elhunytban.

Zielinsky Szilárd † A magyar müszaki kart váratlan csapás érte *Zielinsky* Szilárd mérnök, müegyetemi tanárnak április 28-án történt hirtelen elhalálozásával. Zielinsky Szilárd a magyar mérnöki kar egyik legkiválóbb képviselője volt. Az Országos Középitési Tanácsnak, a Fővárosi Közmunkák Tanácsának, a Magyar Mérnök- és Épitész-Egyletnek volt elnöke. A magyar mérnöki kamarának megalkotása az ő nevéhez füződik s ezért ő volt a mérnökkamara első elnöke is. Temetésén a magyar tudományos és technikus társadalom képviselőin kivül megjelentek *József* királyi herceg, a kereskedelemügyi-, a népjóléti- és a kultuszminiszter is. A főváros által adományozott diszsirhelyen hantolták el.

Biológiai szennyviztisztitó berendezések vállalata. PRISZTER GYÖRGY, Bpest, V., Nagy János-u. 31. Telefon 22-12

Helyszinére szállit **téglát** (kartelen kivül) **Chamotteot köpört** vakoláshoz
és egyéb építési anyagot **SÓS ERNŐ** TÉGLAGYÁROS Sas-u. 16. :: Telefon 115-99

KRÓNIKA

A Magyar Mérnök és Épitész Egylet mű- és középitési szakcsztálya ápr. 28-án tartott ülésén *Ziegler* Géza elnök elparentálta az egylet nagy halottját *Zielinski* Szilárdot. A gyász jeléül 5 perc szünetet rendelt. Azután felhivta dr. *Lux* Kálmánt, hogy a sulyos betegen fekvő *Reichl* Kálmán „Építészetünk hanyatlása korunkban" cimü kéziratot olvassa fel. A gyönyörü fejtegetést mely az épitőművészet igazi feladatára hivta fel a figyelmet, a nagyszámu hallgatóság nagy tetszéssel fogadta, majd megtekintette *Reichl* Kálman képkiállitását, mely arról tanuskodik, hogy itt egy Isten áldotta elsőrangu művész emberrel áliunk szemben, aki ugy az épitészet terén, mint a festőművészet terén tökéleteset alkotott. A napirenden *Sándy* Gyula professzor mutatott rá az Ilona-u. 9. sz. alatt tervbe vett merenyletre a Vár szépsége ellen. *Schulek* János igen érdekes és egyben szomoru tényre mutatott hogy t. i. az Épitésügyi szabályzat megengedi a Vár oldalán a legmagasabb ház épitését is. *Fritz* Oszkár felhivta a figyelmét arra, hogy a Halászbástya mögötti nagy házakat nem szabadna fehér szinre meszelni, mert igy az előbbi nem érvényesül. Folyóügyek után az ülés véget ért.

Budapest Székesfőváros tanácsa 1924 március 29-én tartott ülésében megválasztotta: műszaki főtanácsossá: *Eperjessy* Béla és *Haffner* Rudolf műszaki tanácsosokat; műszaki tanácsossá; *Zaitz* László főmérnököt; műszaki II. oszt. főtisztté: *Tury* István műszaki tisztet; műszaki tisztté; *Joós* Mihály ideiglenes hivatalnokot.

Ybl Ervin, előadást tartott Szavojai Jenő herceg ráckevei kastélyáról, Hildebrandt J. Lukács alkotásaról a Müemlékek Országos Bizottságának rendezésében, melyen rendkivül alapossággal ismertette ezt a kevesek által ismert gyönyörü müemlekünket, bemutatván annak előképeit és Schneider Iván által készitett restaurációs terveit. A kitünő előadó és tudós pompás ismertetését a nagyszámu előkelő közönség melegen honorálta.

Uj épitőmesteri képesitő bizonyitványt nyertek: 1. Radics István, ki 1888 febr. 3-án Nógrád megyeren szül. 82/923 sz. — 2. Veigand József, ki 1883 jan. 23-án Pecsett szül. 126/923 sz. — 3. Hekolny Antal, ki 1882 jan. 11-én Pozsonyban szül. 10/924 sz. — 4. Tomits Miklós okl. m., ki 1887 márc. 30-án Budapesten sz. 26/924 sz. — 5. Novák Lajos, ki 1896 nov. 12-én Aradon szül. 38/924 sz.

In memoriam. *Kajlinger Mihály*, a vizmüvek vezérigazgatója április hó 3-án éjjel 1 órakor 64 éves korában hirtelen meghalt. A sirnál a vizmüvek tisztikara és személyzete nevében Paulovits Viktor müszaki főtanácsos mondott szeretettől áthatott bucsuszót, a Magyar Mérnök és Épitészegylet részéről Farkas Kálmán ny. h. államtitkár „Isten hozzád"-ot.

Kérjük az előfizetések sürgős megujitását!

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

Munkabérek — Anyagárak

Építőipari munkabérek. Az építőmunkások órabérét a Budapesti Építőmesterek Szövetsége március hó 24-től az alábbiak szerint állapitotta meg: Falazó kőművesnek 5250—6050, diszvakolóknak 6000—6700, fehér-, rab tz- és terranovamunkásoknak 6050—7100, létraállványon dolgozóknak 6000—6900, logóálványon dolgozóknak 6050—7100, kazán- és kéményfalazóknak az alapban 5250—6050, kazánfalazóknak a rostély felett 6800—7600, kéményfalazóknak a talajszin felett 7500—8300, külső kémányjavitás műállványon, valamint forró és piszkos helyen végzett munkák után 20 százalék pótlék, gipsztáblafalazóknak 5250—6050, parafakőfalazóknak 5250—6050, vasbetonos ácsoknak 5250—6050, könyvvel biró állványozóknak 4500—5150, segédállványozóknak 3800—4450, vasbetonos szerelőknek 4000—4700, vasbetonos segédmunkások 3500—4100, betonkeverők-, habarcskészitők- és mészoltóknak 3500—4100, férfi napszámosoknak 3300—3900, asszonyoknak és 16 éves fiuknak 2450—2700, kubikusoknak saját szerszámmal 4500—5250.

Bádogos-szerelő munkabérek (1924 ápr. 20-tól kezdődőleg). Önálló szakmunkás (bádogos-szerető) órabére 8943, ugyanaz épületvezető minőség és időtart. 9837, beosztott szakmunkás órabére 7592, fiatalabb (1 évig) szakmunkás órabére 4473—5809, napszámos munkások órabére 3805—5251, női munkás órabére 3353—3913 K.

Tetőfedő munkabérek május 5—12-ig 9833 K, május 12—17-ig 10.665 K óradij. A fenti órabérekre még fizetendő az 1-én és 15-én megállapitott drágulási index.

Fuvarárak. A hivatalos lap közli az Árvizsgáló Bizottság rendeletét a fuvarozési dijak ujabb emeléséről. A rendelet szerint az egésznapos fuvarozás kétlovas kocsival 330.000, egylovassal 250.000, félnapos fuvar 210.000, illetve 155.000 K.

Kavics és homokárak. Betonkavics köbméterenkint 58000 ezer, dunahomok 68000. 1-szer vagy kétszer rostált homok 70000 csiszoló homok 130000, kerti kavics 100000 takarékkorona.

Anyagárak.

Magyarországi Építőanyagkereskedők Szövetsége 1924. évi május 6-tól a következő árakat jegyzi:

Jóváhagyás céljából a OKÁB-hoz felterjesztve.

	Nagybani árak gyárból waggonba		Detail árak 100-on f.	100-on a
Falitégla				
kisméretü agyagt. pr. 1000	570000.—		1000·—	1100·—
nagyméretü „ „ 1000	650000.—		1250·—	1350·—
kisméretü mészhomoktégla	500000.—		950.—	1050.—
nagyméretü mészhomokt.	600000.—		1180·—	1250·—
Tetőcserép		+ 6%		
hornyolt pr. 1000 drb. . .	940000.—		1580·—	1720·—
hódfarku „ 1000 „ . .	670000.—		1180·—	1270·—
gerinccserép 1 drb.	2420—2880.—		3250.—	3900.—
cementcserép pr. 1000 . .	800000.—		1300·—	1400·—
Mész.				
Fával égetett darabos	42000-46000	p. 1p.	850·—	
Szénnel v. gázzal égetett	42000-44000			
Oltott köbméterenkint	450000-480000			
Portlandcement				
Beremendi	83000.—		1450.—	1550.—
Bélapátfalvai	85000.—		1500.—	1600.—
budai	80000·—	6%	1470.—	1570.—
felsőgallai	75000·—		1400.—	1500.—
lábatlani	78000·—	+	1450.—	1450.—
nyergesujfalusi	85400·—		1500.—	1600.—
selypi	80000·—		1470.—	1570.—
Románcement	53000.—		1100.—	1200.—

100 kg-ként

Pogány, vizvezeték- berendezések, javitások.
Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 30. Telefon: József 1-48.

SORG ANTAL ajánl kitünő minőségü tömör, lyukas, GŐZTÉGLAGYÁRA nagy- és kisméretü falitéglákat
Budapest, Gyár: X., Kada- és Maglódi-ut sarok. Tel.: J. 59-07
Iroda: X., Gergely-utca 8 Tel.: József 91-12 és József 91-13

Kovács A. Ödön egészségügyi, műszaki és berendezési vállalkozó
Budapest, VI., Csengeri-u. 62/b. :-: Telefon: 96—56
TERVEZ ÉS KÉSZIT: Központi fütőberendezéseket, vizvezeték, csatornázás, fürdő, melegviztermelő berendezéseket, szivattyutelepeket. — Tömegcikkgyár

Betonvas
Telefon: 20—64 és 102—45.
falkötővas, vasgerenda, szegáru, cement, gipsz, darabos és oltott mész, tégla, cserép, pala, nád gipsztábla, rabitzháló, cementáru, kátrány, rabitzszőr waggontételben raktárról azonnali szállitásra
V. kerület, Váci-ut 64. szám.

Bojár Géza
épitész és épitőmester
BUDAPEST
Telefon: 20—64 és 102—45.

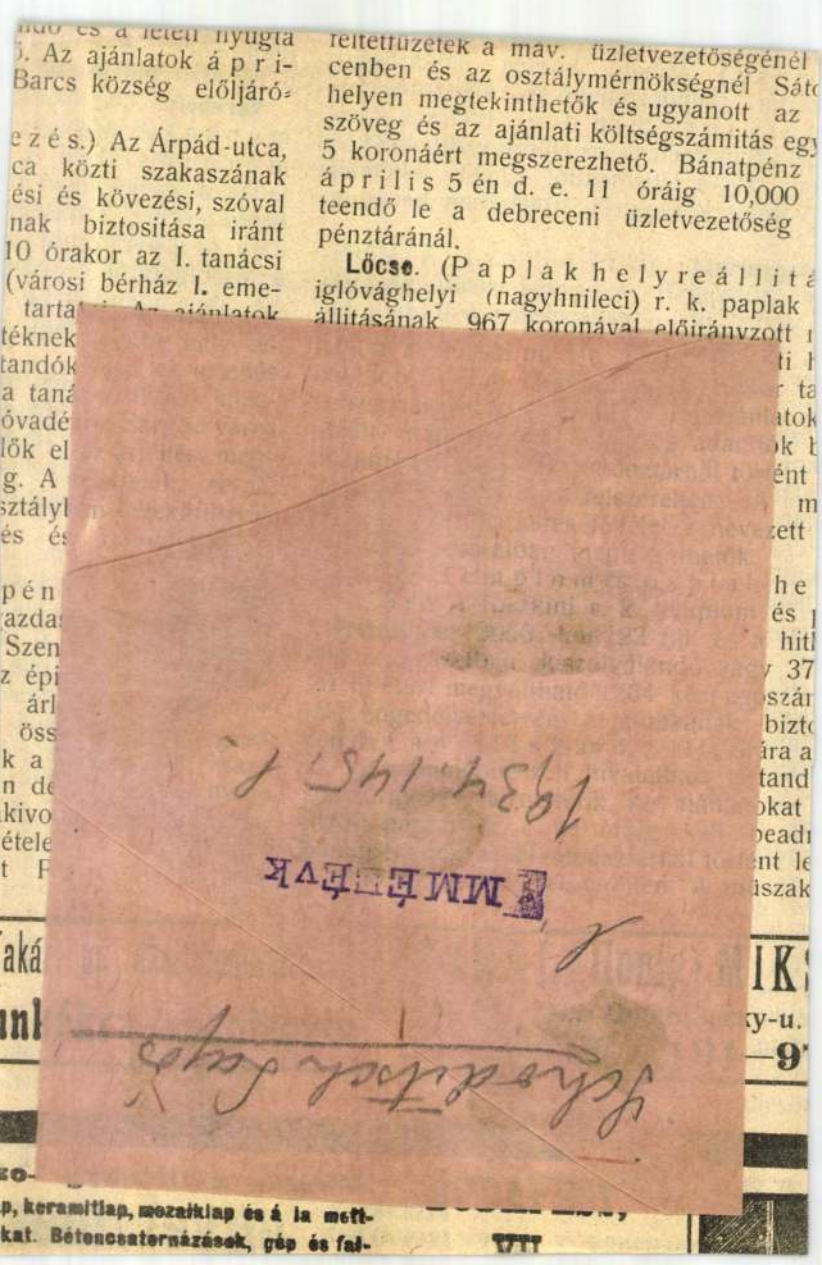

Schoditsch Lajos

l

MMÉ Évk

1934.145.l.

[Sólyog m.] (Tűzoltószertár itése.) Miháld község előljárósága zertár, csendőrpihenő és kórszoba épi- március 29-én d. e. 10 órára árlej- let. Bánatpénzül az előirányzott 4484·55 ak 5%-a lefizetendő. Egyéb feltételek község körjegyzői irodájában betekint-

sagyarmat. (Utépítés.) A Mátra- y községből a tiribesi vasuti megálló- vezető ut — nevezetesen a földmunka, készités, Zagyvahid, betonműtárgyak, er oszlop, a kerékvetők — épitési mun- z árlejtés a balassagyarmati m. kir. ál- észeti hivatalban április 16 án d. e. kor fog megtartatni. Az ajánlathoz bánat- yanánt a balassagyarmati m. kir. adó- nál letétbe helyezendő 900 k.-ról szóló csatolandó. A tervek, előméret költség- vállalati feltételek és ajánlati minta neve- llamépitészeti hivatalnál megtekinthetők, yszersmind az ajánlati előméret költség- s ajánlati minta ivenként 1 k.-ért be- etó.

'szőllős. (Óvoda kibővités.) A fekete- llami óvoda épület átalakitására és kibővi- 020 k. 45 f. előirányzattal versenytárgyalás tik. Ajánlatok március 29-én d. e. ig adandók be a nagyszőllősi m. kir. pitészeti hivatal főnökéhez. Bánatpénz- az ajánlati összeg 5%-a március d. e. 9½ óráig bármely adóhivatalnál ő és a nyugta az ajánlathoz csatolandó. ek, költségvetés és feltételek a nagy- i m. kir. államépitészeti hivatalnál be- etők.

'falu. [Temes m.] (Menedékház és.) Nagyfalu községben épitendő ál- községi menedékház munkálatainak biz- tekinthetők. A munka 6 hó alatt befejezendő

Verebély. [Komáron munka.) A főszolgbi március 31 én d. tanak a Zsitva folyó t befejezéséhez szükség kára és 13045 kbm. a főszolgabirói hivatal 12 óráig adandók be, a feltételek, valamint minta.

Gégény. [Szabolcs m tése.) Gégény közs tésére pályázatot hird tervet és költségveté tekinthetik és ajánlata beadhatják.

Vaja. [Szabolcs m.] zői lakás épités sága a községháza és március 21-én d. gyalást tart. Bánatpén ségvetés és részletes hivatalnál tekinthetők

Hajdudorog. (Vág dorog községben létes valamint egy járlat k tése összesen 26.733 zott költséggel a m órakor a községház adatik. A feltételek, községi főjegyzői hiv

Nagybecskerek. (F A kiszombor—aradi és a szeged—temes 2·674—69 km. szak m³ fedanyagnak a va

vállalja: Beton- és vasbeton **födémek, hidak** yéb hordszerkez tekrek továbbá **szinházak, lomok, csarnokok** és **magas termeknek**

≡ KEMÉ
egyetemes

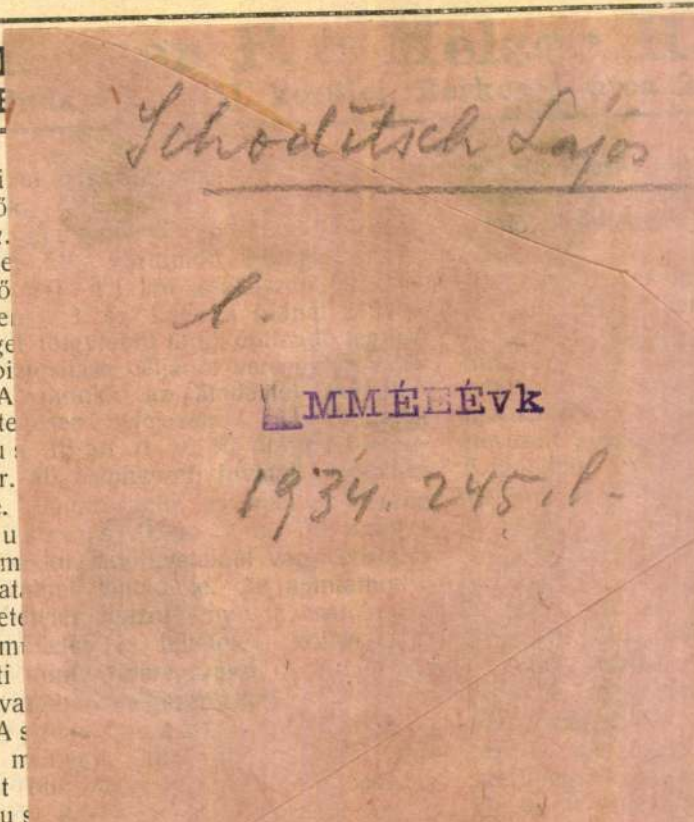

ejtés napján d. e. 10 óráig a tanácsi
vatalba nyujtandók be. Az óvadék
város letétpénztáránál helyezendő el az
megelőző napon déli 12 óráig. A válla-
ételek, tervek, ajánlati minta fenti
lyban betekinthetők s rendelkezésre

árlejtést hirdet a közs
épület tatarozására 5
A versenytárgyalást
28-án d. e. 10 órak
fejében 286 k 12 f fi
község pénztárába
csatolandó. Az általán
valamint a terv és köl

9-én d. u. 5 óráig kell
következők:
Uj-, Kishostya-utcák és
és ezzel kapcsolatos
;
ett fák körül szükséges
299 db. faveremrács

Hanisz Imre-, Király-,
ssuth Lajos-utcák s a
t járdáinak átfektetési,
rdák készitési munkája;
aszárnya-, Uj és Vachot
hez szükséges burkoló

lános és részletes fel-
ki hivatalban betekint-
költségvetési ürlapok
és pedig az 1. pont
rt, a 2., 3. és 4. pont
sen.
rgyak épitése.)
én átvonuló th. köz-

ösárádi th. közuton a
vasfelszerkezetü vas-
3. sz. 0·60/6·00 m.
11. sz. 1·00/6·00 m.
s 14. sz. 0·6/8·00 m.

arnai th. közut 31·00
fekvő 57. sz. 7·00 m.
kezetü egyszerü vas-

karaszlói th. közuton
én fekvő 20. sz. 3·00
ujból való épitése
·66+271·66+271·66+
463·13 korona, össze-

tandó be a debreceni üzletvezetőség
nál. Bánatpénz gyanánt julius 3
óráig az ajánlati végösszeg 5%-a te
debreceni üzletvezetőség gyüjtőpénzt
bánatpénzről szóló letétjegy az ajánla
csatolandó.

Dobsina. (Takarékpénztári
és áruraktár épités.) A Dobsin
pénztár és előlegező bank r. t. a
fekvő telkén a meglevő tervek alapjá
tárral kapcsolatos emeletes intézeti há
Felhivatnak vállalkozni kivánók, hogy
kat a takarékpénztári igazgatósághoz a
tus 8-án d. e. 10 óráig adják be. El
költség 100.000 k. A tervek, költség
feltételek nevezett takarékpénztár igaz
nál betekinthetők. Bánatpénz 5%.

Püspökladány. (Artézi kut furá
pökladány község előljárósága egy m
(artézi) kut létesitésére árlejtést h
furás a községi „Darányi-telep"-e
tendő, előirányzott mélység 210 n
állapitott befejező furócső belső
3"=80 mm. Megjegyeztetik, hogy a
ponthoz legközelebb eső, meglevő f
következők: Püspökladány, Máv. pál
nagyközség és telitőtelep. Ajánlatot
község előljáróságánál dijmentesen kap
lapon lehet tenni. Furási feltételek és s
minta ugyancsak a község előljárósága
ható. Ajánlattevők tartoznak bánatpén
koronát letétbe helyezni. A letétnyugta
lathoz csatolandó. Az ajánlatok augu
1-ig a község előljárósága cimére adar

Karcag. (Fürdő épités.) A kar
hitközség rituális fürdő épitésére pá
hirdet. Pályázni szándékozók tartozn
ajánlataikat julius 27-én déli 12
hitközség elnökéhez benyujtani. Az á

Alagon
a Nyugati pályaudvartól 20 perenyire
telkek
6 évi részletre, ölenként 4.50 P-től.
Kérjen tájékoztatót
Pestkörnyéki Takarék
VII., Erzsébet-körut 27. — Tel.: 140—952.

galmak nagyszerü térhódítására, a Tattersaalban lezajlott katolikus munkásgyülés tüneményes sikerére vagy a kongresszusi ünnepségek áhitatos százezreire. Nemcsak a templomok telnek meg imádkozó emberekkel, hanem a kereszténység szociális, társadalmi, a közéleti erkölcsre és magatartásra vonatkozó tanitásai is annyira átmentek a köztudatba, hogy ma már maga a közvélemény követeli egyre sürgetőbben a keresztény elveknek megvalósitását a politikai, társadalmi és gazdasági élet egész vonalán.

A lehetőség adva van, hogy Szent István jubileumi évében felépüljön itt ujra a szellemében, törvényeiben, szociális és gazdasági berendezkedésében egyaránt keresztény szentistváni ország.

Amilyen rendkivül a lehetőség, ugyanolyan sulyos a felelősség, hogy ki akarjuk és ki tudjuk-e használni ezt a páratlan alkalmat, ezt a lélektani adottságot vagy pedig vétkes könnyelműséggel szaladni hagyjuk és ölbetett kézzel nézzük, hogy ezek az épitő energiák tétlenségünk vagy pedig a reformoktól és az anyagi áldozatoktól való félelmünk eredményeként a tömegek lelkében hogyan alakulnak át csalódássá és romboló erővé. Csalódássá és romboló erővé, amelyet a felelőtlen szélsőséges izgatás aztán könnyedén állithat a maga felelőtlen és bizonytalan céljai szolgálatába.

Meg kell látnia ezt a páratlan lehetőséget, át kell éreznie ezt a sulyos felelősséget az Egyház és az állam legfőbb vezetőinek, elsősorban, de meg kell látnia és át kell éreznie a legeldugottabb falu, vagy a legsötétebb külváros fiatal káplánjának vagy segédjegyzőjének is. Kinek-kinek a saját nagy, vagy kicsi hatáskörében erejét meghaladó, rendkivülit kell ma produkálnia, mert rendkivüli az idő, mert rendkivüli az aratás lehetősége és fölmentést nem kaphat az Istentől az a gazda, akár két holdnak, akár huszezer holdnak legyen is a gazdája, aki a nap hevétől, a munka veritékétől vagy az anyagi áldozatoktól való félelem miatt a termés javát ebek harmincadjára hagyja.

Ma is bejuthat a Mérnöki Kamarába, aki a mérnöki hivatás tanujelét adja

Két nyilatkozat a felsőipariskolások ügyében

A *Nemzeti Ujság* olvasótáborából érkezett kérelem és tájékoztatás alapján pünkösd vasárnapi számában „Tizenötezer magyar technikus harcol a munkaterületének megvédéséért" cimü cikkben, ezt megelőzően pedig husvét táján foglalkozott a felsőipariskolások (gépészeti, fém, vasipari, vegyészeti, faipari és épitőipari) problémáival. A cikkek mérnöki körökben is nagy visszhangot keltettek. Mi a tárgyilagosságot és igazságosságot mindenkor szem előtt tartva, a magyar mérnöki rend két kiválóságát is felkértük, hogy a kérdésben nyilatkozzanak.

Schoditsch Lajos

épitészmérnök, ny. felső épitőipariskolai igazgató, aki hosszu évtizedeken át volt a budapesti felső épitőipariskola igazgatója, az épitőmesteri képzettség megvizsgálására alakitott bizottságnak 17 éven át elnöke és több cikluson át a Mérnöki Kamara választmányának, sőt a Kamarát szervező 30-as bizottságnak tagja, tehát mint a felsőipariskolai oktatás és a mérnöki jogvédelem kiváló ismerője az alábbiakban nyilatkozott:

— Mi mérnökök ugy véljük, a felsőipariskolások vélt jogsérelmeiket tulzó egyoldalusággal akarják feltárni. Az ügyben nyilatkozni jelentéktelensége miatt alig érdemes. Nyilatkozom azonban mégis, mert feltételezem, hogy a cikkben közöltekkel a *Nemzeti Ujság* nem saját álláspontját juttatta kifejezésre. Nagy sulyt helyezek továbbá arra, hogy a magyar mérnöki hivatásrend, a magyar mérnöki szellemi és tudományos élet, továbbá az alkotmányos uton megállapitott törvényes mérnöki jogvédelmi rend ellen elhangzott egyoldalu támadást, vita nélkül, a tárgyilagosságáról közismert *Nemzeti Ujság* hasábjain a tények puszta leszögezésével végérvényesen háritsuk el a mérnöki rendtől.

— A műszaki tudományok rohamos fejlődésével módosuló emberi élet főleg közbiztonsági — vagyon- és életbiztonsági —, továbbá az anyagok gazdaságos és minél célszerübb felhasználásának közérdekü szempontjából *mind fokozottabb igényekkel lépett fel* azokkal szemben, akik a műszaki tudományokat művelték és azok eredményeit gyakorlatilag alkalmazták. Ezzel magyarázható, hogy a sulypont a tisztán gyakorlati irányu, középfoku felsőipariskolai oktatásról *mindinkább a műszaki felsőoktatás, a műegyetemi oktatás felé tolódott el, amelyben az elméleti és magasabbrendü gyakorlati oktatás párosul.* Ezzel magyarázható továbbá, hogy a műszaki munkavégzés terén — alkalmazotti viszonyban és szabadpályán egyaránt — mind nagyobb és nagyobb szerep jut a műszaki tudományok elméleti és magasabbrendü gyakorlati művelőinek, a *mérnököknek.*

— Ezeknek a jelenségeknek a következményeit vonta le 1923-ban a magyar törvényhozás, amikor elérkezettnek látta az időt, hogy a fentebb emlitett közérdekü szempontokra figyelemmel a Mérnöki Rendtartás törvénybeiktatásával a *mérnöki munkavégzést etikai és egyéb vonatkozásaiban szabályozza.*

— Kétségtelen, hogy a mult század utolsó évtizedeiben a műszaki élet képzettség tekintetében még megelégedett — a gyakorlati irányu, általában középiskolai értékü — *felsőipariskolai képzettséggel is.* A kiváló tehetségü felsőipariskolások közül többen az iparban vezető állásba is kerültek és a magyar ipar fejlesztése terén *érdemes, kiváló munkát fejtettek ki.*

— A törvényhozás a mérnöki rendtartásról szóló 1923:XVII. t.-c. alkotásakor a felsőipariskolások ilyenképpen szerzett jogait *a legmesszebbmenően méltányolta.* Lehetővé tette ugyanis, hogy a törvény hatályba lépésétől számitott tizenkét éven belül fel lehet venni a Mérnöki Kamarába azt, aki a felvételre jelentkezéskor igazolja, hogy valamelyik hazai felsőipariskolának sikeres elvégzése óta *legalább nyolc éve fejt ki mérnöki természetü munkásságot s e téren önálló vagy vezető állást tölt be.*

— A Mérnöki Rendtartás és a végrehajtása tárgyában kiadott rendeletek az iparvállalatok kezét nem kötötték meg. A vállalatokon belül *korlátlanul érvényesülhet a mérnökök és felsőipariskolások szabad versenye,* a vállalatokat nem korlátozzák ezek a rendelkezések atekintetben, hogy a vezető állásokat milyen képzettségüekkel töltik be.

— Ilyen szellemről tanuskodik továbbá a Mérnöki Rendtartás egyik további rendelkezése is, amelyik időhatár nélkül megengedi, hogy a kamara tagjai sorába fel lehet venni azokat, akik gyakorlati vagy tudományos téren kifejtett munkásságukkal mérnöki hivatottságuknak a Mérnöki Tanács és a Műegyetem egybehangzó megállapitása szerint kétségtelen bizonyitékait szolgáltatták. Ilyen esetekben a bizonyitékokat nem is a Mérnöki Kamara választmánya birálja el, amelyiknek tagjait elfogultsággal vádolják.

— *Aki mérnöki hivatottságának tanujelét adja, a Mérnöki Kamarába a multban is bejutott és a jövőben is be fog jutni, mert a törvényes rendelkezéseket a kamara választmánya és a Mérnöki Tanács — amelyiknek közigazgatási birák is tagjai — soha sem értelmezte szigoruan és a felvételi kérelmeket mindig a legnagyobb méltányossággal birálta el.*

— A tizenkétéves átmeneti idő lehetővé tette, hogy a Mérnöki Kamarába azok a felsőipariskolások is bejussanak, akik a Mérnöki Rendtartás hatálybalépésének évében, 1923-ban iratkoztak be a felsőipariskolák első évfolyamára, holott a felsőipariskola első évfolyamos tanulói igazán nem hivatkozhatnak arra, hogy a mérnöki munkavégzés terén szerzett jogaik vannak. *Szerzett jogokra legfeljebb azok hivatkozhatnának, akik a Mérnöki Rendtartás hatálybalépése előtt végezték el a felsőipariskolát. Ezek száma azonban nem 30.000, de még 15.000 sem, mint ahogy azt a sajtóközleményekben feltüntették.* Nagy-Magyarország és Csonka-Magyarország területén működött és működő felsőipariskolák és jogelődeik a tizenkétéves átmeneti idő végéig, a kiadott iskolai értesitőkből megállapithatóan kereken legfeljebb 9000 végbizonyitványt adtak ki. Ha ebből a számból levonjuk az elhunytak, kivándoroltak, illetve megszállott területeken maradtak számát, nem 30.000 vagy 15.000-et kapunk, hanem még 6000 is alig marad. Ha figyelembe vesszük továbbá azt, hogy — amint fentebb mondottam — a szerzett jogok sérelméről csak az 1923. előtt végzett felsőipariskolások beszélhetnének, akkor *csak legfeljebb 3000 felsőipariskolásról lehet szó, akik vélt jogsérelmeiket hangoztathatják.* Ezeknek mintegy 10 százalékát a Mérnöki Kamara tagjai sorába, illetve a mérnökök nyilvántartásába felvette, mert illetékesek megitélése szerint megütötték a Mérnöki Rendtartásban megállapitott törvényes mértéket. *Akik a mértéket nem ütik meg,* azok pedig *ne akarjanak mindenáron mérnökök lenni!*

— Megjegyzem még, hogy a felsőépitőipariskola rendes tanfolyamát végzettek végbizonyitványa kőműves, kőfaragó, illetve ácssegédi munkakönyv váltására és kétévi gyakorlat igazolása után kőművesmesteri, kőfaragó-, illetve ácsmesteri ipar gyakorlására jogosit. Ha az intézet volt növendékei két emeletnél magasabb épület épitésével kivánnak foglalkozni, ujabb három évi gyakorlat igazolása után még az épitőmesteri képesitő vizsgát kell letenniük. A kétségkivül magasabbfoku és nehéz vizsga magasabb ipari képzettségről tanuskodik, de a műegyetemi elméleti képzettség szintjét el nem éri. Érdekes, hogy az épitőmesterek érdekképviselete, — amelyben pedig tekintélyes többségben vannak felsőipariskolások — az épitőmesteri képesités alapjául az épitészmérnöki oklevelet kivánják, holott *az eddigi képesitésü épitőmesterek épitették fel Budapest nagy részét és az ország számos nagy városát.*

Nem cél a szerzett jogok csorbitása

— A Mérnöki Kamarának nem célja a szerzett jogokat csorbitani és ezért nem kiván minden műszaki szellemi munkát fenntartani tagjai részére. *A közbiztonsági és közgazdasági érdekek, a magyar mérnöki szellemi és tudományos élet épsége, a technika rohamos fejlődése azonban megkövetelik, hogy a mérnöki jogvédelem mai törvényes rendjét épségben tartsák, sőt fejlesszék.*

*

Nagy Győző mérnök, ny. iparoktatási főigazgató, aki hosszu ideig volt a budapesti felsőipariskola igazgatója, tehát az ügynek szintén első szakértője, az alábbiakat mondta:

— *A felsőipariskolai oktatás célja soha sem volt a mérnökképzés.* Hazánkban a mérnökképzés Műegyetemünkön történik és a mérnök cimet általában az viselheti, aki a Műegyetemtől mérnöki oklevelet kapott.

— *A felsőipariskolai oktatás célja jó gyakorlati vezető szakembereket nevelni, illetve képezni a nagyipar és a kisipar műhelyei számára.* Erre mutat a felsőipariskolai végbizonyitványoknak az a záradéka, amely szerint a végbizonyitvány a kovács-, szerszámkovács-, lakatos-, vas- és fémesztergályos, illetőleg vasöntő iparban iparigazolvány váltására és a mester cim használatára, a villamosszerelő iparban szakbavágó gyakorlat után iparengedély váltására jogosit.

— Az európai államokban általános az az etikai szempontból indokolható gyakorlat, hogy szellemi szabadpályákon szellemi munkát a megfelelő legmagasabb elméleti és gyakorlati képzettség, illetve szakképzettség alapján végezzék. Hazánkban közérdekü szempontból az ügyvédek munkaterületét a zugirászati törvény, az orvosokét a kuruzslás vétségének statuálása védi. A mérnöki szellemi munkavégzés határait *a mérnöki kamara tagjainak fenntartott mérnöki munkákról szóló rendelet* vonja meg. A rendelet 1929-ben történt *kiadásakor szintén a legmesszebbmenően védelemben részesültek a szerzett jogok, a mérnöki fenntartott munkák végzésére szóló jogositványok kiadása révén, amelyeket szép számmal kaptak felsőipariskolások is.*

— Végzett tanitványaink *manuális gyakorlati készsége* a műszaki életben bizonyos munkakörökben sok előnyt jelent a mérnökökkel szemben. Az élettel szemben gátakat emelni amugy sem lehet. Végzett tanitványaink életrevalósága feltétlenül meghozza boldogulásukat és *kivivja részükre az őket megillető helyet!*

---

zott. Teli tüdőből énekeltem, föntt valahol a legmagasab cé határán, kidagadt erekkel s az egész társaság dermedt rémülettel figyelte kisérteties hangmutatványomat; később bevallották, hogy életük legnehezebb pillanatai voltak ezek, minden pillanatban várták, hogy elpattannak a hangszálaim. Az orosz táncnál ugy guggoltam, ugy vetettem föl fejem fölé a lábaimat, mint egy igazi kozák, még rikkantottam is közbe: „Hejjuhé!" Megtapsoltak. Kiváló volt az ünnepi beszéd is, lelkesen méltattam a magyar géniuszt, bár hogy mi az a géniusz, nem tudtam egész határozottan, talán azért tudtam olyan meghatóan beszélni; én legalábbis nagyon meghatónak találtam, amit mondok s a végén hangom egész fátyolos lett, ugy elérzékenyültem. Ma is emlékszem a záró fordulatra, melyet könnyeimmel küszködve rikácsoltam el, mint segélykiáltást egy várfokon: és mint egy csillag, szikrázik a magyar géniusz. Apám büszkeségtől sugárzó arccal ölelt meg s egyre azt hajtogatta: „Ez a gyerek, ez a gyerek". Végül a Himnusz következett, botfülü unokafivérem hátborzongató falssal kezdte, s erre fölbátorodva mindenki énekelni kezdett, zengett nagybátyám baritonja, apám el-elcsukló magastenorja, anyám és nagynéném lágy altja bugott s a végén mindenki sirt.

Együtt volt a pénz. Alig értünk a refrén végére, elrohantunk, otthagyva az előadás földult szinterét, a papirfecniket, plakátokat. összegyürt jegyeket, fölkunkoritott szőnyegeket, halombahordott ebédlőszékeket, vágtattunk le Iványhoz. Én megálltam a cselédlépcső végénél, unokafivérem bezörgetett.

Nemsokára megjelent Iván, álmosan, egy rongyos szvetterben.

— Mit zavarogtok? — mormogta dühösen. — Még aludni se hagyjátok az embert. Menjetek az ördögbe!

Unokafivéremet azonban nem lehetett visszariasztani. Belökte az ajtót.

— Iván — és a nyakába ugrott, lelkendezve. — Iván, öreg fiu, megyünk zimóba?

A többit nem láttam; el kellett fordulnom, nem birtam látni az ajtórésen át föltáruló kopott lakást, az előszobafogason lógó pongyolákat, kabátokat, az ajtó előtt heverő két papucsot, a tükör fölötti Iván apjának belukadt keménykalapját. Csak vártam, szivszorongva, sokáig.

Végre jött Iván, kopott télikabátban, mogorván még mindig. A pénz nálam volt. Tehetetlenül — az öntudatos, gőgös szegénység előtti szégyenkező tehetetlenséggel — a markába nyomtam az egészet.

— Légy szives, vedd meg a jegyeket majd, te tudod legjobban ...

Azt hittem, pofonvág, abban a szempillantásban.

De nem vágott pofon. Zsebretette a pénzt. Apám még külön adott egy pengőt, zavaromban azt is odaadtam. Jóval több volt nála, mint amennyibe a három jegy került. De nem adott vissza egy fillért se. És cukrot se vett.

Mi alig figyeltünk a filmre. Ma se tudok visszaemlékezni másra belőle, mint arra az egy jelenetre, mikor a csámpás hőst elüti az autó, s az ugy gurul utána, bukfencezve, végig egy egész utcán, mint egy labda, mig bele nem pottyan egy kanálisba. Egész idő alatt a pénz járt az eszünkben; annyira kivántunk csak egy szem savanyucukrot, hogy majd a nyálunk kicsurrant. Iványnak azonban nem mertünk szólni. Kedvetlenül mentünk haza, Iván egész uton nevetett, „jó volt, mi?" és oldalbalökött. Nem is hallottuk, mit mond. Sietve elbucsuztunk, s ugy osontunk haza, mintha valami aljasságot követtünk volna el. Rettenetesen szégyelltük magunkat.

Mi később elköltöztünk az Üllői-utról, Budára. Több mint tiz évig nem láttam Iványt. Akkor egyszer összetalálkoztunk az utcán. Annyira meglepődtem, hogy elfelejtettem köszönni. Megint urrá lett rajtam a régi szégyenkezés. Iván, egész határozottan láttam rajta, megismert. Hirtelen keresni kezdett valamit a zsebében, maga elé morgott, megfordult, s a következő pillanatban eltünt a forgatagban.

Mikor ezután először találkoztam unokafivéremmel, megemlitettem neki a dolgot.

— Iván? — kérdezte, mintha az emlékezetében keresgélne. — Igen, Iván. Tisztviselő valamelyik bankban. Nagyon jól megy neki. Szépen kiöltözött. A szülei meghaltak, egymaga él.

Tudtam, hogy valamit elhallgat.

— Neked se? — kérdeztem.

Sietve a szavamba vágott.

— Nem. Nekem se. S egész más hangon, az emlékezés melegségével, egy régi délutánról kezdett beszélni, mikor kimentünk evezni a Dunára ketten és valahol Csepel alatt ért a zivatar.

— Emlékszel?

De Iványra gondoltunk mind a ketten.

Ma ujra találkoztam vele. Elnézett fölöttem. Haragszik. Azért a moziért haragszik, a pengőötvenért, amit zsebrevágott és amiből nem vettünk cukrot, azért haragszik, hogy egy házban laktunk, hogy láttuk rongyos szvetterben, a gombokért haragszik ránk és az egykori szegénységéért, az apjáért, akit láttunk maga elé hadonászva a lépcsőházban, az egész szomoru gyerekkoráért, mindenért. De legjobban, azt hiszem, azért a pengőötvenért.

Unokafivéremmel nem beszélünk többet soha róla. De ha együtt vagyunk, mindig van egy szótlan, hosszu pere, akkor rá gondolunk. Ugy gondolunk rá, mint egy halottra, vagy mint egy régi, nagyon régi barátra, aki fölöltözött egy szép napon és kivándorolt, megmérhetetlenül, elgondolhatatlanul messzire, Amerikába. S most ott van, azon is tul talám és nem haragszunk rá. Itt élünk egy városban és mégis, messzebb van, mintha a Holdban élne. A Holdban aludna, vagy a temetőben.

LAPUNK MAI SZÁMA 20 FILLÉR

Időjárás: *Várható időjárás a következő huszonnégy órára: Többhelyenidőnként ismétlődő zivatarok. Mérsékelt szél. A hőmérséklet nyugaton csökken*

NEMZETI UJSÁG

XX. évfolyam, 131. szám ◆ VASÁRNAP ◆ Budapest 1938 junius 12.

Hankaut *feladja a kinai kormány és a főhadiszállás — Meghivót kaptak tárgyalásra a felvidéki magyarok vezetői — Ujabb összetüzések Csehországban*

Keitel Vilmos tüzérségi tábornok a német véderő főparancsnoka kedden Budapestre érkezik

Báró Kruchina Károly miniszteri osztályfőnök vezette a berlini kiállításon nagy sikerrel szereplő magyar csoportot

Csorna Kálmán árvaszéki elnök harminc éve áll a főváros szolgálatában

Knébel Miklós pápai kamarás-plebános nagy lengyel kitüntetést kapott

Nagy lehetőség, — nagy felelősség

irta: Dr. KÖZI-HORVÁTH JOZSEF

Sokszor panaszolják, hogy az 1919-ben üstökös szikrázással megszületett keresztény kurzus később elvizenyősödött, nem váltotta be maradéktalanul a hozzáfüzött reményeket.

Anélkül, hogy ez ellen a panasz ellen felsorakoztatnám a háboru utáni keresztény politika tényleges érdemeit és letagadhatatlan eredményeit, csupán azokra az okokra és gátlásokra mutatok rá röviden, amelyek előidézték, hogy a keresztény kurzus elvesztette kezdeti lendületét, elszintelenedett és nem tudott megfelelni százszázalékosan azoknak a reményeknek, amelyekkel a közvélemény lelkesedése utjára inditotta.

A fiatal keresztény politika egy háborutól, proletárdiktaturától, Trianontól tönkretett országcsonkot kapott a kezébe. Jó ideig másra nem is gondolhatott, mint hogy ezt az országcsonkot életképessé tegye.

A magyar keresztény politika elszigetelt, magányos jelenségként, szálegyedül állott a virágkorát élő, valósággal hatalmi mámorban tobzódó szabadkőmüves-marxista kormányzatok közepette. Egész Európában nem volt egyetlen ország, amely felől világnézeti rokonszenv sugárzott volna a nemzeti és keresztény irányzatot valló csonka Magyarország felé. Ellenkezőleg, ez a politikai irány külpolitikai tehertételként iródott Magyarország számlájára, nemcsak a győzők, de még sorstársaink: Németország és Ausztria akkori urai szemében is.

Egyrészről ez a világnézeti társtalanság, másrészről a külföldi fegyvertársak erejében való bizakodás magyarázza meg azt a bátorságot, amellyel a proletárdiktatura és Trianon előkészitésében vétkes szellemi, társadalmi, politikai szervezetek és személyek a felháborodás első hullámainak elcsitulása után ismét előállottak, sőt az itélőbiró tógáját öltötték fel a keresztény politikával szemben. És a keresztény politika éppen külpolitikai meggondolásoktól vezérelve, türte saját fundamentumának aláaknázását.

A keresztény kurzus elszintelenedésének legfőbb oka azonban — szerény véleményem szerint — abban keresendő, hogy a keresztény politika nem szerves fejlődés eredményeként, hanem ugrásszerüen, máról-holnapra robbant bele akkor a magyar közéletbe. Megszületett a proletárdiktatura szörnyü élményeinek reakciójaként, de nem volt kellőleg megalapozva, előkészitve a társadalomban, de talán még azok lelkében, politikai gondolkozásában és kormányzati célkitüzéseiben sem, akik azoknak az apokaliptikus napoknak villámfényeinél rádöbbentek, hogy nemzeti és keresztény irányba kell terelni az ország szekererudját. A célt megsejtették, de hogy a keresztény politikának mik a követelményei, a terjedelme, határai és megvalósitási módjai, abban meglehetősen bizonytalanok voltak közvélemény és politikusok egyformán.

Életében és elveiben öntudatos keresztény társadalom még nem volt. Kicsi keresztény politikus gárdáink az ellenzékiség barrikádjairól került váratlan gyorsasággal a kormánykerék mellé és bizony nem mindegyikük birta beletalálni magát ebbe a hirtelen helyzetváltozásba. Hamarosan félre is szoritották őket a konjunktura-politikusok, akik különösebb lelkiismeretfurdalás nélkül felvették a divatos keresztény politikai jelszavakat anélkül, hogy egyéni életükben vagy politikai felfogásukban ezeknek a keresztény jelszavaknak hangoztatása a legcsekélyebb változást is előidézte volna.

Ha a mai időket 1919-el összehasonlitjuk, lehetetlen észre nem vennünk, hogy a keresztény politika számára sokkal kedvezőbb a légkör. Azt is mernénk mondani, hogy még nem volt — és ha most kihasználatlanul elszaladni engedjük az időt, talán nem is lesz — soha ilyen érett alkalom a keresztény-politika százszázalékos érvényesitése számára.

Magyarország elérte egyenranguságát a nemzetek sorában. Számolnak vele, tekintélye van a külpolitikában, nem utolsó sorban azért, mert belsőleg is sikerült talpraállnia.

A szabadkőmüves-marxista világnézet és politika hegemóniája Európa nagy részében megszünt, ott pedig, ahol fennmaradt, annyira szordinót tett önmagára, hogy iparkodik a kereszténység felé a jóakaró szerepét játszani. Csak természetes, hogy a magyarországi liberális és szociális demokrata körök is ezt a szelidebb hangnemet használják és egyelőre megelégszenek meglévő szellemi és anyagi birtokállományuk védelmével.

A legszélesebb kaput a maradéktalan, belátó keresztény politika számára azonban az az örvendetes tény nyitja, hogy az elmult husz esztendő alatt világnézetileg is átalakult, lélekben, meggyőződésben, életben is kereszténnyé lett a magyar társadalom nagyobb és értékesebb fele. Gondoljunk csak a keresztény munkás- és agrárifjusági moz-

IVÁN

IRTA:

BÁLINT JÓZSEF

Ma ujra találkoztam vele. A Muzeum-körúton jött szemközt, sötétszürke ruha volt rajta, keménykalap és városi bunda, szép szürke prémmel. Köszöntem neki; ugy tett, mintha nem venné észre, mereven, fontoskodva nézte az előtte haladó férfi sarkát, melyen hó fehérlett, szegényes városi hó. Egy pillanatra arra gondoltam, megállitom, mondok neki pár szót, valahogy igy: „Nézd Iván, mi értelme van ennek? Ugy-e semmi. Hát akkor hagyjuk abba, legyünk megint jóbarátok.“ De mindjárt tudtam is, hogy ez lehetetlen, Iván nem fog megbocsátani soha. Mint két idegen, fogunk ezuttán is elmenni egymás mellett, ugy, ahogy eddig: ha észrevesz, átmegy a másik oldalra vagy odaáll egy könyvkereskedés kirakata elé és nézi mereven, ahogy ma az előtte haladt férfi cipősarkát nézte, a szines burkolótáblákat, az aranycirádás kötéseket, a most megjelent regények derekán a nagybetüs reklámszövegeket. Ha köszönök neki, ugy tesz, mint aki nem lát semmit és senkit, gondolataiba merülve baktat a forgatagban, mint egy filozófus. S egészen biztos, hogy ha egyszer egy villamos perronján összeakadnánk, ujságjába temetkeznék és leszállna a következő megállónál.

Régen volt, több mint tiz esztendeje már, hogy Iványnal jóbarátok voltunk. Egy házban laktunk, tul a kaszárnyán, egy homályosudvaru bérházban az Üllői-uton. Csakhogy a mi lakásunk az utcára nyilt, az övék meg az udvarra; a miénk bejárata a főlépcsőházzal volt szemközt, előtte állt meg éppen a lift, az övéké a hátsó lépcsőházban, ott, ahol a cselédek hordták föl a pincéből a fát és a szenet, s ahol a vice rendesen elszórta az igényesebb családoktól kikerült sok hulladékholmit.

Én ebben a lakásban soha nem jártam. Irtóztam a cselédlépcsőnek még a környékétől is, dohos pinceszag tette elviselhetetlenné a levegőjét s az aljában, ahol a pince piszkosfekete vasajtaja sötétlett, állitólag patkányok futkostak. Mondom, soha nem jártam ott, de meg voltam győződve róla, hogy abban a lakásban undoritó rovarok élnek a szutykos tapéta alatt, éjszaka előmásznak és sebesen futkosnak a falon a sötétben, mint skorpiónak és kigyónak öltözött bolondok egy lehetetlen maszkabálon. Iván anyját sem láttam soha; azt mondták, beteg és csak ritkán kel föl, sápadt, mint egy csontváz s már beszélni is alig tud. Apjával egyszer találkoztam a kapu alatt; emlékszem, ijedten lapultam a falhoz és még a szivverésem is elállt. A magas, öreg férfi arca hamuszinü volt, csak az orra viritott pirosan; tétova léptekkel ment el mellettem, rám se nézett, néha megállt, gesztikulált és hevesen szitkozódott, valami láthatatlan ellenfelet fenyegetett. Valahol egy birósági segédhivatalban dolgozott, ugy beszéltek róla, mint javithatatlan részegesről, sajnálkozva mondták, hogy a kezei reszketnek, éjszaka néha fölriad, kigyókkal viaskodik, ordit és összetöri, ami a kezeügyébe kerül. Delirium tremense volt. Ha részegen ment haza, ami gyakran előfordult, lecsatolta a nadrágsziját és kegyetlenül elverte vele Ivánt.

Iván, ahogy visszaemlékszem rá, szerény, riadt, szégyenkezős és bizalmatlan fiu volt, könnyen sértődő és gőgös; többnyire utcagyerekekkel, rikkancsokkal lehetett látni vagy a hentes három marcona, csupaizom gyerekével, akikkel focizni járt a Népligetbe. A tehetősebb fiuk közül csak kettőnkkel állt szóba, unokatestvéremmel és velem. Akkoriban szenvedélyesen gomboztunk, hogy szinte csonkig kopott bele a körmünk; Iván szivesen elnézte játékunkat, de csak nézte, játszani nem volt hajlandó. S egyszer, mikor nagyon unszoltuk, odavágta: „Csak nem állok ki a rongyos vackaimmal! Könnyü nektek, van pénzetek rendes gombot venni. Vagy lopni, a finom vendégek kabátjáról. De hozzánk nem járnak finom vendégek“.

Nem sokkal ezután történt, egy karácsonyi vakációban. Unokafivéremmel moziba akartunk menni — akkor még „zimónak“ mondtuk a mozit és „zrínek“ a murit, „hirignek“ a verekedést —, szóval zimóba akartunk menni, közel a Körutra, félhatos előadásra, mert csuda hiriges zrí volt, Zigotto talán vagy Buster Keaton. Megkaptuk rá a pénzt, de ez csak kettőnknek volt elég, s mi ragaszkodtunk hozzá, hogy Iván is velünk jöjjön.

Egész ebédután azon tanakodtunk, honnan szerezzünk neki jegyet. Unokafivérem már a gombcsapatát is hajlandó lett volna eladni, a fából faragott kapussal és a tartalékokkal együtt — az ő csapata az FTC volt s a gombok tetejére körzőheggyel volt rávésve a név: Fuhrman, Obitz, Potya, Eisenhoffer —, de kinek adta volna el, ki ismerte ezeknek a remek halfoknak, szélsebes csatároknak a képességeit rajtunk kivül?

Végül remek mentőötletem támadt. Müsoros délutánt fogunk rendezni Iván javára. Rajzlapra rápingáltuk piros és zöld ceurzával: „Jutalomjáték, Kovács Iván ur mozialapjára“. Aztán összeállitottuk a számokat. Unokafivérem bevezetőt tart, elszavalja a Szondi két apródját, előadja a „magyar táncot“. Én énekelni fogok, a „Gyimesi havas alján“-t, amit a cserkészeknél tanultam, ünnepi beszédet mondok „Magyar Géniusz“ cimen, guggoló orosz táncot mutatok be; végül elénekeljük, két hangra — unokafivérem alt volt, én szoprán — a Himnuszt. Vitatkozásra szerencsére nem volt idő. Rohantunk át nagybátyámékhoz meghivni őket, mert a „szinház“ a mi ebédlőnkben volt. Még egy csöngőt is keritettünk valahonnan. Harminc fillér volt a belépődij, ebből Iván jegye mellett még cukorra is futotta, mert a jegy olcsó volt, első sorban ültünk, „zongorapáholyban“.

A két család teljes számban megjelent. Az ünnepély remekül sikerült. Unokafivérem hires hadaró volt; mikor a Szondi két apródját elmondta, nem értett belőle senki egy árva szót sem, de azért, vagy éppen azért, kitünően mulattak. A magyar táncot megzavarta nagybátyám méltatlankodása. „Mint egy medve“ — mondta kétségbeesetten s unokafivérem sértődötten levonult a szinpadról. De a Gyimesi havas alján mindent helyreho-

ság munkájának alapját képezte. Főleg az akkor már meglevő utak szabályozására törekszik a terv, de találunk benne értékes uj eszméket is, melyek közül talán legszebb lett volna a lipótvárosi dunapartnak 6 sor fával sétánnyá való kiképzése. Sajnos ez is, mint a Hild-féle terv sok szép más gondolata, nem került megvalósitásra, de még igy is — az akkori képekről itélve a legnagyobb elismeréssel kell szólnunk. A kir. szépitőbizottság tevékenységéről, mely egy magas stilusegységben tartott harmónikus várost alkotott. Városrendezés szempontjából meg kell még emliteni az 1810-ben Budán pusztitott rettenetes tüzvészt, melynek nyomán a rácvárost ujonan szabályozták és az 1838-ki nagy árvizet mely után néhány uj utcát törtek. Ezeknél jelentősebb a Lánchid létesitése, melynek a többi hid elhelyezése révén — melyek hozzája igazodtak ugyszólván a város egész utcahálózatára befolyása volt.

Néhány szó a „Kertvárosról".

Schoditsch Lajos felső épitő-ipariskolai igazgatótól.

A földbirtokreform végrehajtásának megkezdésétől majdnem minden héten megjelenik vagy az érdekeltek, vagy a nem érdekeltek táborából sugalmazott vagy egy cikk, vagy rövid jelentés a „Kertváros" épitésének biztositásáról, a tisztviselők álmának teljesedéséről. Mindezek azonban sajnos nem reális számitások és kivihető lehetőségek mérlegelésén, hanem inkább jámbor óhajtásokon alapulnak.

A „Kertváros" a legideálisabb elhelyezkedése a tisztviselőségnek és a középosztálynak. Nem csoda, hogy mindenki ezután vágyakozik. De amint a multban, a jó békeidőkben nem volt ez megvalósitható, illetve csak igen kis mértékben, itt a fővárosban a tisztviselő telepen, a birói telepen az u. n. postás és más hasonló telepeken, ugy annak létesitése ma még inkább az álmok közé tartozik a végeredményében az abban magukat beleélt tisztviselőknek egy ujabb csalódása lesz.

Hogy mik a kertvárosban elhelyezett tisztviselői és egyébb lakások hygienikus, szociális, kulturális stb. előnyei arra most nem akarok kitérni, azt mind azok, kik ezzel a kérdéssel behatóan foglalkoznak, avagy létesitésében aktive, vagy passzive részt vesznek, — tudják.

De hogy mik a hátrányai és különösen mik a nehézségei a felépitésben arról bölcsen hallgatnak s mégis olyan nagy a kertváros létesitésében a jelentkezők száma, kik készek mindenüket feláldozni, még a mai teljesen bizonytalan helyzetben is, csakhogy álmukat megvalósithassák, de ebből a mai nehéz viszonyok között mégis előbb-utóbb ki fognak ábrándulni.

Nézzük a békeidők kertvárosait, avagy tisztviselőtelepeit, hogy alakitották azokat?

Legtöbbször ugy, hogy egy tisztviselőkből alakult társaság, vagy szövetkezet egy telket szerzett meg olcsó áron, azt parcellázta s a házakat vagy egyenként, vagy csoportosan felépitette. A közmüveket a legjobb esetben a hatóság ingyen, de legtöbbször önköltségi áron bocsájtotta az illető teleplakók rendelkezésére.

A telek megszerzését megelőző előkészitő munkák, a telkek parcellázása, a közmüvek előállitása stb. pénzt igényelt, Ezt a telektulajdonosok a mai hangzatos kifejezésel élve — a kertvárostulajdonosok előlegezték a sajátjukból. De előlegezni kellett az épitési költségek egy részét is. Ilyen szociális épitkezéseknél a régi időkben szokásos 50% amortizációs kölcsönt felemelték 60—70—75%-ra. Ennek az amortizációját a régi időben az akkori lakbérből és fizetésből pótolva meg tudta fizetni a tulajdonos, különösen, ha volt neki némi vagyona, s az előzetes kiadásokat, a telek értékét s az épitési összeg nagy hányadát megtakaritott pénzéből, vagy vagyonából kifizette. De hogy áll ez ma?

A legtöbb jelentkező menekült, ki vagyonának romjait ma már felélte, kinek fizetése ma a békebeli fizetésnek alig teszi ki a negyedét. Ez miből fizesse az előlegezendő költségeket? Mivel fizesse ki a telek árát, még akkor is, ha arra haladékot kap, hogy azt néhány év alatt kifizethesse.

De tegyük fel, hogy azt ki tudja fizetni, — bár kötve hiszem — hogy azt a mai telekárak mellett meg tudná tenni.

A tisztviselő pszichéjét véve alapul az a pénzével nem spekulált s igy nem tud ma milliókat fizetni egy kis telekért, melyet ha csak 100—150 négyszögölre vesszük is legalább 25—50 millióba kerül a város külső preféria in, ahol semmi közmü nincsen. Hát mibe kerül a legujabban kombinációba vett Tabánban? Ma legalább 100—150—200 millió koronába.

De tegyük fel, hogy meg van a telek és ki van fizetve, mibe jön az épitkezés? Mibe kerül ez ma, midőn az épitőanyagok mind aranyparitáson fölül vannak. Mikor a békebeli már drága 1000 drb 40-50 koronás tégla szállitással ma 700—800 ezer koronába kerül, mikor a békebeli 230 koronás vaggon mész ma 4—5 millióba, mikor egy 320 koronás vaggon portlandcement 8 millió koronába kerül. Mikor a békebeli 20 koronás köbméteres beépités ma 360—400 ezer korona körül jár s mikor ma egy félig alá pincézett 2 szobás lakás épitési költsége 150—200 millio, tehát minden jóval magasabb a békebeli aranyparitásnál.

Honnan veszi azt a pénzt a szerencsétlen kertváros épitő.

Talán az állam, vagy az a bizonyos 100.000 koronás részvényekkel alakuló kertváros részvénytársaság fog annyi pénzt előteremteni a mai bizonytalan viszonyok mellett?

Ha az állam ad is 60 százalék hozzájárulást pl. a 150 milliós épitkezéshez adna 90 milliót, honnét veszi az épittető kertváros tulajdonos a hiányzó 60 milliót, amely hiányzó 60 millió a mai viszonyok mellett mennyire fog emelkedni, még nem tudni. A 90 millió állami hozzájárulás emelkedésére feltételezzük, hogy az állam felemeli azt az épitkezés drágulásával.

De tegyük fel, kogy van a tisztviselőnek a kifizetett telkén kivül 60 milliója, akkor honnan veszi még a hiányzó, az állam által előlegezett 90 milliót, vagy még ennél többet, hogy azt és annak 20 százalékos évi kamatját 5 év alatt kifizethesse.

Csak ki kell mindent számitani s akkor mindenki be fogja látni, hogy a békében is drága kertvárost ma egyáltalában létesiteni nem lehet s minden ilyen történtés csak hiu ábránd még akkor is, ha 30 éves törlesztést lehetne valahogy előteremteni, de ki hajlandó ma ilyen üzletbe belemenni? A kertváros épitkezésének felszinen tartása injekciónak jó a letargiában a türt lakásban levő tisztviselőnek, de reális alapja amire egy fegyelmezett technikus épit, nincs. S igy szerény véleményem szerint a kertváros létesitése napirenden marad még sokáig, de ebből valami aligha lesz egyhamar.

A saját lakás tulajdona, a mindig józan, reálisan gondolkodó ember ideálja s ennek megvalósitására kell mindenkinek törekedni s módot találni annak keresztülvitelére a mai nehéz viszonyok mellet is.

Az egyedüli megközelitő mód bár ennek keresztülvitele a mai nehéz viszonyok mellett is óriási nehézségbe ütközik — *a soros szövetkezeti társasház.*

(Folyt. köv.)

X. II. ÉVFOLYAM 10—11. SZÁM 1924 ÁPRILIS 6

ÉPITŐ IPAR
ÉPITŐ MŰVÉSZET

A budapesti építőipari szakmák ipartestületei, a Hadviselt Mérnökök, Építészek és Műszaki Tisztek Nemzeti Szövetsége, a Magyarországi Építési Anyagkereskedők Szövetsége, Budapesti Ácsmesterek Ipartestülete, az Építőmesteri Képzettség megvizsgálására szervezett bizottság, a Városi Mérnökök Országos Szövetségének hivatalos lapja.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Félévre 30000 K, Ausztria, Németországba félévre 0000 K. Egyéb külföldre félévre 100000 K Egyes szám ára 2000 K. Póstacsekkszám: 49197. Hirdetési díj: milliméterenként 1600 korona.

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FÁBIÁN GÁSPÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., Horthy-Miklós-út 15c V/38 TELEFON: JÓZSEF 132—95.

Budapest városrendezésének története.*)

Pest, a régi Pestvár a honfoglalás idejében szigeten feküdt. A Dunának egy ága, mely a Margitszigettel szemben indulva lapos ivvel övezte keletről a szigetet, védelmi szempontokból mindenesetre közrejátszott, hogy a város épen itt épüljön. Természetesen az első korokból csak megbizhatatlan és igen vázlatos kép adható. A legrégibb városnak erődített része a mai Pesti Hazai Takarékpénztár székházának és a szomszédos délebbi telektömb területén lehetett. Maga a város körülbelül a Régiposta-u., Koronaherceg-u., Ferenciek-tere és Irányi-utca által bezárt területre terjedhetett. Fő utcái a nagy kereskedelmi országutak keresztezéseiből adódtak. Igy az északi irányból befutó országut a városkapun belül ketté válva alkotta a mai Váci- és Koronaherceg-utcák helyén volt utcákat kelet felé a mai Kossuth Lajos-utca — (régen Szent Péter-, Egri-, majd Hatvani-utca) délkelet felé a mai Kecskeméti- (régi Uri-utca) délfelé a régi Belgrád-kapuhoz pedig a mai Váci-u. (azelőtt Lipót-u.) vezetett. De átterjedt az akkori Pest a Duna másik oldalára is a mai Tabán területére, melyet akkor Kelenföld, később Kispestnek neveztek. Fontos korszak a város fejlődésében a tatárjárás utáni idő. Ekkor egyesiti IV. Béla a Duna jobbpartján levő házcsoportokat Kelenföldet, Budaujlakot, Bavaföldet és tabáni Sassad községet is (utóbbinak a városhoz csatolását egyes adatok szerint Mátyás korára kell tennünk) a mai Budává és kezdi kiépiteni az akkori pesti Ujhegyen a mai várnak megfelelő városrészt. A Vár utcáinak vonalvezetésében határozottan bizonyos német hatás állapitható meg. Jellegzetes az utcák elágazása, a térképződések és a védelmi szempontok érvényesülése. A Szent György-tér is tulajdonképen ennek köszönheti létét, mert annakidején mint a külső védelmi egységet is képező Vár glacis-jaként maradt beépítetlenül. Keveset változott mai napig is a Vár utcáinak vonalvezetése, ugy hogy bizonyos középkori jelleg még ma is megállapitható, körvonalak szempontjából Mátyás gótstilü nagyszerü palotája nagyban emelte a Várhegy hatását. Pest várfalai a XV. század közepe táján épültek és nagyjában megtartják alakjukat a XVIII. század második feléig.

A török hódoltság szomoru évei városépitészet szempontjából alig birnak jentőséggel. Budavár visszavételével kezdődik a mai városkép kialakulása. Telepesek népesitik be az elhagyott romokat és azok eltakaritása után mindkét város meglehetős gyorsan fejlődik. Szabályozásról az első időben természetesen még szó sincs. A fallal övezett városon belül a meglevő utcavonalak megtartásával épitkeznek, jelentősebb épületek azonban csak a szerzetesrendek telkein épülnek. Közben a várfalalakon kivül is kezdenek letelepedni és gyümölcsöskerteket apró házakkal létesiteni. A XVIII. század közepéről származó térképeken már megtalálni a sugárutak első nyomait, melyek a mai nagykörúton tul vannak kertekkel övezve, ezentul mocsaras és homokbuckás területek változnak.

Első tervszerint épült külvárosunk a Lipótváros, mely a II. József alatt épült ujépülettel egyidőben kezd fejlődni az akkori kornak megfelelő derékszögben metsződő utcákkal. Hatalmas lendülettel fejlődik tovább a város József nádor alatt, kinek céltudatos városfejlesztési tevékenysége rányomta bélyegét a mult század első felének fejlődésére. A nádor első dolga volt a kir. szépitőbizottság megalakitása, mely városépitő programmját volt hivatva keresztül vinni. E programmnak megfelelően Hild János (1805) szabályozó tervet készitett, mely a kir. szépitő-bizott-

*) Kivonat Rados Jenőnek a Mérnök-Egyletben tartott előadásából.

Kérjük az előfizetések sürgős megujitását!

tanubizonyságot. Jól esik olvasnunk a kitűnő igazgató következő sorait a most megjelent Értesítőben: *A felső építőipariskola mint eddig, úgy ezután is küzdeni fog a tanuló ifjúság érdekében, hogy az boldogulni tudjon, hogy az mindent elérjen, amit tudásával elérhet, de túlzott követelésekkel nem fog fellépni, de szintén megköveteli, hogy tanulóinak boldogulását ne hátráltassa semmiféle önző érdek, semmiféle átmeneti időnek múló felfogása.*

HIVATALOS RÉSZ

Tervpályázat. Sopron szab. kir. város tanácsa gőzfürdő eszmei tervének elkészítésére tervpályázatot hirdet. A pályatervek **1929. évi január hó 18-án déli 12 óráig** nyujtandók be. A kitűzött pályadíjak: I. díj: 3000 pengő, II. díj 1500 pengő, III. díj 500 pengő.

Kivonatos hirdetmény.

A m. kir. postavezérigazgatóság a szegedi m. kir. postaépülete részére szükséges központi kisnyomású gőzfűtő, továbbá villamos berendezéseire *1928. évi november hó 28-án délelőtt 11 órai* benyújtási határidővel nyilvános versenytárgyalást hirdet. Az ajánlattételhez szükséges nyomtatványok, valamint a szükséges felvilágosítások a m. kir. postavezérigazgatóság 7-ik ügyosztályánál Budapest, I. ker. Krisztina-körút 12. sz. V. em. 515. ajtószám alatt az előállítási költségek megtérítése mellett szerezhetők be, ahol a hivatalos órák alatt a tervrajzok is megtekinthetők.

Versenytárgyalási hirdetések:

A Kereskedelemügyi minisztérium (a Pécsett építendő m. kir. állami fa- és fémipari szakiskola és műhely építési munkáira) **november 23-ra** versenytárgyalást hirdet. Az ajánlatok a pécsi államépítészeti hivatalhoz nyujtandók be.

Sátoraljaújhely város polgármestere (városi vágóhíd átalakítása, hűtő és jéggyár építési munkáira) **december 3-án** versenytárgyalást tart.

Kiskunhalas város tanácsa (kórházépület munkáira) **november 30-án** versenytárgyalást tart.

Cegléd város tanácsa (városi közkórház építési munkáira) **november 26-án** versenytárgyalást tart.

A makói m. kir. államépítészeti hivatal (Szöreg községben emelendő 3 tantermes és tanítói lakásos iskola építésére) 1888/I—1928. sz. alatt versenytárgyalást hirdet. Az ajánlatokat **november 26-án d. e. 11 óráig** kell Szöreg község elöljáróságánál benyujtani.

Őrimogyorósdi ev. lelkészi hivatal (iskola építésére) **november 20-iki határidővel** versenytárgyalást tart.

A budapesti m. kir. államépítészeti hivatal a dunapataji állami polgári iskolához tervbe vett internátus épület részére beszerzett, s az iskola telkén tárolt építési anyagokra nyilvános árverést hirdet.

Tófej község róm. kat. elemi iskolájának második tanteremmel való bővítésére versenytárgyalást hirdet a m. kir. államépítészeti hivatal Zalaegerszeg. Határidő: *1928. évi november hó 26. napjának délelőtt 10 órája.*

Moson város elöljárósága (ártézi kút fúrására) **november 20-iki határidővel** versenytárgyalást tart.

A székesfehérvári államépítészeti hivatal (Baracs községben építendő két iskola építési munkáira) versenytárgyalást hirdet. Az ajánlatok **december 3-án délelőtt 10 óráig** nyujtandók be.

A m. kir. postatakarékpénztár (Ujpesten egyemeletes raktárépület építésére) **november 24-én** versenytárgyalást tart.

A m. kir. postavezérigazgatóság (Győrben, az Andrássy-út 46. sz. telken a már felépült áramerősítő épület folytatásaként kiépítendő postaépületszárny föld-, kőműves-, elhelyező, vasbeton-, ács- és tetőfedő munkáira) **november 19-én** délelőtt 11 órai határidővel versenytárgyalást tart. Az ajánlattételhez szükséges nyomtatványok a postavezérigazgatóság 7. ügyosztályánál (Budapest, I., Krisztina-körút 12., V. em. 515.) az előállítási költségek megtérítése mellett szerezhetők meg.

A zalaegerszegi m. kir. államépítészeti hivatal (Zalahalápon a meglevő iskolának egy tanteremmel való kibővítésére) versenytárgyalást hirdet. Határidő: **1928. évi november 20. napjának délelőtt 10 órája.**

A M. Kir. Légügyi Hivatal (a székesfehérvári—sóstói repülőtér földegyengetési munkáira) **november 21-én** délelőtt 10 órai határidővel versenytárgyalást hirdet. (II., Fő-utca 6. II. em.)

Ostoros község elöljárósága (róm. kath. iskola és tanítói lakás építésére) **november 17-én** versenytárgyalást tart.

Kispest város tanácsa (városi vízvezetékhálózat kibővítési munkáira) **november 22-én** versenytárgyalást tart.

A szarvasi ref. egyházközség (ref. lelkészlakás és gyülekezeti terem építésére) **november 25-én** versenytárgyalást tart.

Magánépítési engedélyek.

A székesfővárosi magánépítési albizottság 1928 október hó 29-én és november hó 5-én tartott ülésében (elnök: *Csármann* Ferenc műszaki főtanácsos, jegyző: *Haris* Sándor s. hiv. igazgató) a következő építési engedélyek kiadását javasolta:

„Titán" Faüzemi Rt., V., Dagály-u. 25.869. hrsz. a. 6 drb. 3 emeletes rendőri altiszti lakóépület, terv.: Francsek Imre. — Dr. Szende Péter Pál, I., Ferry Oszkár-u. 7687. hrsz. a. III. em. ház, terv.: Sárkány István. — Brandstetter Jakab, VI., Király-u. 31. em. ráép., terv.: Burger Dezső. — Antal Gyula, VI., Jász-u. 25. em. családi ház, terv.: Wax Andor. — Kirschner Ignác, VI., Frangepán-u. 1590/36. toldalék, terv.: Kirschner József. — Staufel József, I., Kelenföld 4368/6. hrsz. a. em. ház, terv.: Kovácsek Ferenc és Tsa. — Juhász István, Hajtsár-út 1900/a. hrsz. a. II. em. ház, terv.: Neudörfer László. — Balog Nándor, VIII., Hunyady-u. 39. II. em. ház, ter.: Flesch Miksa. — Tóka Lajos, VI., Rákos-tér 29.938. hrsz. a. toldalék, terv.: Merényi László. — Melisch Pál, I., Kelenföld, 3307/3. fsz. ház, terv.: Urbán Lajos. — Janausz József, VII., Erzsébet királyné-út 1959/5. hrsz. a. fsz. ház. — Tillinger Károlyné, II., Vadrózsa-u. 12.279/1. hrsz. a. toldalék, terv.: — Báthory és Klenovits. — Sternfeld Ignác, III., Zápor-u. 14. I. em. ház, terv.: Wiedermann Ágoston. — Tarnay Sebőné, I., Tarczalli-u. 4700. hrsz. a. fsz. ház, terv.: Katzer építési vállalat. — Székely Árpád, X., Álmos-u. 2087. hrsz. a. fsz. ház, terv.: Szakál Lukács és Erdélyi. — Nagyváthy Imre, VI., Fövény-u. 1541. hrsz. a. fsz. ház, terv.: Wax Andor. — Szőllősy és Friedrich, X., Kőbányai-út 8624/a. hrsz. a. fsz. toldalék. — Cipra Ferenc, I., Kutvölgy 10.282. hrsz. a. fsz. ház, terv.: Ramsperger Ferenc. — Weingartner Gitta, VII., Erzsébet királyné-út 30. em. lakóház, terv.: Quittner Jenő. — Szepessy Kálmánné, I., Orbánhegy 8318/2. hrsz. a. fdsz. ház, terv.: Scheuer János. — Vedres Károly, VII., Czobor-u. 1966/3. hrsz. alatt családi ház, terv.: ugyanaz. — Ehmann Alajosné, VI., Jász-u. 1541/a. hrsz. a. fsz. ház, terv.: Török Győző. — Lovass Mátyás, VII., Telep-u. 112. fsz. családi ház, terv.: Jaklics Ernő. — Váczi Géza, III., Táborhegy 16.767. hrsz. a. toldalék, terv.: Herbka János. — Lynek Margit, I., Csaba-u. 25. toldalék. — Wölner János, I., Deszö-u. 7380. hrsz. a. em. ház, terv.: Boszrucker Lajos. —

Schoditsch Lajos

MARABU Kazánok és radiátorok központi fűtésekhez. Gőzfőző-, gőzmosó- és fertőtlenítő berendezések Oranier, Ichor és Marabu folytonégő kályhák
MAGYAR RADIÁTORGYÁR R. T. BUDAPEST
SZEB Cementipari gépek és formák, teljes berendezések cementárúgyárak és műkőgyárak részére. Építkezés, gépek, keverők, felvonók.
SZÁNTÓ ÉS BECK MÉRNÖK SPECIÁLIS GÉPGYÁRA BUDAPEST.

X. Gyömrői-út 16-18
Tel.: J. 350-88, J. 390-34

tételűnek mutatkoztak, szintén a meg nem felelő anyagra utalnak. A pincében levő fal és pillérrészek még jóknak mutatkoznak, ezeket bizonyára még akkor készítették, mielőtt a másik gyárhoz mentek át a vállalkozók, hogy olcsóbb cementhez jussanak.

Közrejátszhatott az a körülmény is, hogy egész Prágában a betont a Moldava kavicsával keverik, az idén különösen az alacsony vízállás folytán piszkos kavicsanyagot termeltek ki a Moldavából és ezt bizonyára nem alkalmazták kellő gondossággal.

Az előadó véleménye szerint a beton csömöszölése sem volt megfelelő, a szerelés pedig helytelen volt, amit az eltolódott oszlopok igazolnak, úgyhogy határozottan megállapítható, hogy *itt hibahalmozással állunk szemben.* Valószínűleg ki fog derülni a terveknek és a számításoknak a hibás volta is, mert már a részletesebb áttekintés alapján is az épület stabilitását kétségesnek kell megállapítani.

Az egész szomorú esetből az a tanulság, hogy az ilyen katasztrófákra jobban fel kell készülni.

Ugyanúgy, mint ahogy az orvosegyetemen előadják a törvényszéki boncatant, ugyanúgy fel kell állítani a műszaki főiskolán *a törvényszéki épületszerkezettant is.* Az épületek patológiájával is foglalkozni kell, mert csak az lehet jó építész, aki nemcsak az egészséges, hanem a beteg házat is ismeri.

A mindvégig lekötő, rendkívüli komolyságról tanuskodó előadást a hallgatóság lelkesen megtapsolta és általános érdeklődés közepette emelkedett szólásra *Herrmann* Miksa kereskedelemügyi miniszter és a következőket mondotta: Bármennyire is hálás vagyok ezért a rendkívül érdekes előadásért, mégis meg kell állapítani a következőket: Mindenekelőtt irigylésemet fejezem ki Prága városával szemben, amiért ott olyan hallatlan méretű építőtevékenység folyik. Azt kell továbbá megállapítani, hogy akármilyen szankciókat is léptetnénk életbe, az ilyen nagyarányú építőtevékenység alkalmával hatósági ellenőrzéssel nem lehet az ehhez hasonló szerencsétlenségeknek elejét venni. Mert akárhogyan legyen is megszervezve az a hivatal, az építési engedélyek aránytalanul felszaporodott nagy számát még sem lehet minden részletbe hatóan átdolgozni. Erre a testületre, az építészegyletre hárul most már az a feladat, hogy a megkezdett lépéseknek folytatása legyen és hogy javaslatokat tegyenek azirányban, hogy ehhez hasonló szerencsétlenségek elkerülhetőek legyenek.

A miniszter szavai után még *Hoepfner* Guidó szólelt fel és rámutatott arra, hogy ime ismét egy bizonyíték az ellen, hogy milyen következményekkel jár az, *hogyha a vállalkozó és tervező egy személy.*

A minisztertanács az összes magasépítő-ügyeket a kereskedelmi minisztériumba utalta. Mint a Magyarország írja: A takarékossági bizottság javaslatára az összes minisztériumok magasépítő ügyosztályait megszüntetik, illetőleg a kereskedelmi tárca keretében összpontosítják azokat az ügyeket, amelyek eddig az egyes minisztériumok magasépítő ügyosztályaihoz tartoztak. A minisztertanács legutóbb hozzájárult ahhoz, hogy az összes magasépítő ügyeket a kereskedelmi minisztériumból irányítsák, tehát ezentúl minden házépítés, minden épületjavítás, egyetemi és más iskolaépületek felállítása, a posta és távíró műszaki munkálatai, továbbá a földmívelésügyi minisztérium gazdasági építkezései, a pénzügyőri laktanyák, a rendőrségi és csendőrségi laktanyák építésének műszaki irányítása a minisztériumok megszűnő műszaki osztályai helyett a kereskedelemügyi minisztériumban összpontosított állami magasépítő főosztályhoz tartoznak. Most folynak még a tárgyalások arról, hogy a vasút főbb műszaki munkálatait, amelyek nem szorosan üzemi célokat szolgálnak, például az új állomások építését és hasonló munkálatokat, ugyancsak a központi magasépítő főosztály irányítsa. A minisztertanácsnak ez a határozata csak most vált ismeretessé az egyes tárcák körében, ahol korántsem fogadták nagy örömmel ezt az intézkedést. Ez a határozat ugyanis azt eredményezi, hogy ezentúl minden egyes építkezési kérdésben meg kell keresniök ez egyes tárcáknak a kereskedelemügyi minisztériumban létesített főosztályt, ami meglehetősen bürokratikussá és nehézkessé teszi az állami építkezések kivitelét. Ez a centralizáció ezért időben el fogja húzni az egyes munkálatok kivitelét és csupán személyzeti szempontból jelent az állam számára megtakarítást. Egyébként hosszabb idő óta ez az első javaslata a takarékossági bizottságnak, amelyet a kormány teljes mértékben honorált. A kérdés csak az, hogyan válik be az új intézkedés.

SZAKIRODALOM

Szakirodalom. A budapesti m. kir. állami felső építőipariskola Értesítője az 1927—28-ik évről. Harmincadik év. Közli: *Schoditsch* Lajos okl. építész, igazgató. Mindig nagy szeretettel vesszük kezünkbe a magyar felsőépítő ipariskola Értesítőjét, mely egy nagyon munkás, nagyon szorgalmas és becsületes intézet belső életét tárja elénk. Az intézet igazgatója és tanári kara úgy a multban, mint a jelenben, mindenkor a műszaki élet zenitjén állott és működésük nemcsak a magyar építőmesteri generáció közismert szakavatottságán látszik meg, hanem a közélet terén mindenütt ott látjuk őket, ahol az építőipari és művészeti kérdésekben komoly szakvéleményekre van szükség. Ez végre is oly igazság, melyet mindenkinek el kell ismernie. De nemcsak az ő külső működésük előtt kell a pálmát meghajtanunk, hanem ama nagy szociális munka előtt is, mellyel az intézetükre bízott tanuló ifjúságot keblükre ölelik, így nemcsak tanítómestereik, de a szülők helyetteseivé is válnak. Az intézet kebelében működő „Ybl Miklós Diákegyesület", az „Ifjúsági Diákasztal", az „Ifjúsági Önképzőkör", „Sportegyesület" és „Énekkar" meleg, benső nevelő életről tesznek

Tanárainknak az életben való érvényesülése mindinkább tágabb és tágabb teret hóditott. Azonban mindinkább fellépett az az észrevétel, hogy a mi fiaink nem birnak azzal az általános műveltséggel, mint a műegyetemi épitészoklevéllel biró épitőmesterek s igy gondoskodni kellett arról, hogy fiaink minél többet kapjanak a humánóriákból.

Erre a tanártestület kidolgozott egy ujabb s immár a III. tantervet és szervezetet, amely teljesen csatlakozik a mai életviszonyokhoz és követelményekhez. Ezen tanterv lényegében az Orsz. Ipar és Keresk. Okt. Tan. által is elfogadtatott s életbelépését csak az uj kiadandó *épitőipartörvény* hátráltatja, mert ez annak főbb alapelvein épült fel.

T. i. a gyakorlati élet nem elégedhet meg csak magas épitési munkák kivitelére szükséges iparosokkal, hanem szükség van a mély épitési munkák készitésére is iparosokra, az hozza magával *a magas és mély épitési szakosztályt* egyrészt, másrészt az általános müveltség fokozása követeli a 6 semesternek 7 semesterre való kibővitését.

Itt azonban figyelemmel kellett lenni a mai nehéz viszonyokra s a szülőknek felesleges megterhelésétől el kellett tekinteni. Ezt a tanártestület ugy vélte elkerülni, hogy a mai 14 havi előgyakorlatból veszi el a 7-ik semester 5 hónapját s a megmaradó 9 havi gyakorlatot ugy osztja el, hogy a felvétel előtt 4 hónapot követel a gyakorlati felvételi vizsgálatnál s az első és második semester között 5 hónap gyakorlat köttetik ki.

Ezen rendszer életbeléptetése mellett a tanulók egy évi továbbtanulással mindkét irányban teljes gyakorlati kiképzést nyernek s meg fogják állani helyüket mindig, mint eddig is megállották s hazánk visszaszerzésében és felépitésében hathatós tényezők lesznek, mert sok olyan kisebb méretü technikai alkotásokra van szükség, melyet ők is az itt szerzett tudásukkal jól, célszerüen el tudnak készitteni.

Ha még sikerülne anyagi áldozatok árán, mert tisztán ezen mulik, még a *„pallértanfolyamot“* is felállitani, melynek teljes tervezete megvan, ugy ezen 3 ujitással t. i. *a 7 semesteres beosztással, külön mélyépitési szakosztály és a pallértanfolyam felállitásával épitőiparoktatásunk* jó hosszu időre a kor szinvonalára lenne emelve, s hosszu időre a szükséges technikai segéderőkben és iparosokban be volna biztositva, s az u. n. müvelt nyugat is kénytelen lenne ezirányu vezető helyünket elismerni, amint eddig is elismerte iparoktatásunk magas szinvonalát, amelyet már a békében is gyakran tanulmányoztak s mindig elismerésüket fejezték ki.

Nem volna az épitőiparoktatás története teljes, ha nem emliteném meg még azt, hogy a nagy összeomlás után, a kommun alatt intézetünk a vallás- és közoktatásügyi népbiztossághoz tétetett át, amikor is az ottani beosztó intézetek szelleme azt követelte, hogy intézetünk tanulói minden vizsga nélkül felmehessenek a műegyetemre.

A tanártestület annakidején ennek is ellenállt, amikor a jelentkező tanulók közül csak 6-ot hozott javaslatba, akik a műegyetemet el is végezték. Ebben a tekintetben a tanártestület akkori és mai felfogását is szükségesnek tartom itt leszegezni, hogy t. i. *magunk részéről ezt az általános elvet legnagyobb mértékben helytelenitjük s e tekintetben elsősorban is a müegyetem hivatott abban dönteni a maga autonómiájával, hogy kiket vehet fel.*

A felső épitőiparisколának megvan a maga célja, mint azt a szervezetünk megállapitja. Az itteni tanulók tanulmányaik befejeztével oly pályára készülnek elő, ahol *boldogulni tudnak, s a felső épitőipariskola nem volt s nem is akar előkészitője lenni a műegyetemnek, mihelyt azzá sülyedne le, teljesen célt tévesztene és feleslegesé válnék.*

Ezzel nem mondható az, hogy kiváló tehetségek ne boldogulhassanak, akiknek talán nem adatott meg annakidején az anyagi, hogy tanulmányaikat magasabb intézetben végezhessék, hogy azt később ne tehessék. Az iskola maga részéről szivesen ad ajánlatot, egyengeti az utjukat, de csakis *kivételes tehetségeknek*, de, hogy azok esetleg mily könnyitésekkel jöhessenek a műegyetemre, abba a felső épitőipariskola nem avatkozhatik, azt egyedül a műegyetem hivatott megállapitani.

Ha ilyen kivtéeles tehetségek akadnak, azokra majd a műegyetem meg fogja találni a módot, ha annak ideje elérkezik.

Bámulatos gazdag az a névsor, melyet be kell vésnem és egyes neveknél megáll a véső a kezemben: nem, ez nem ide való, ez kiérdemelte, hogy külön hálával emlékezzék meg róla a mi korunk, mert a hála a legnemesebb emberi vonások egyike, ugy hogy szinte már alig emberi.

Egy névnél kivtéelt kell tennem és vissza kell nyulnom még előbbi korba: Pollák Mihály. A mult század elejének legkiválóbb magyar épitésze. Megérdemelné, hogy valahol, talán a nemzeti muzeumban szobrát felállitsák. Szobra meg is van, de a muzeum szoborgyüjteményében (Monti Raphael műve). Láng Adolf. A legszomorubb művészpályák egyike. Munka, érvényesülés, sorscsapások, csüggedés és éhenhalás. Született 1848-ban, meghalt 1913-ban. (Életrajzát Jakab Dezső irta meg az Épitő Ipar 117. évfolyamában.) Schulek Frigyesről megemlékezett az utó- [illegible] még folyamatban van emléktáblájának a lassan bemohosodott képe ismét tisztul, szinessé válik s a „ma" törekvéseinek felfrissült erőt és irányt ad.

A részvénytársaságok mai tultengésével szemben akkor az iparosok s termelőhelyek nevei közt csak elvétve találunk részvénytársaságot, még a tégla-, cement- s vasiparban is. Téglagyárak közt a „Kőbánya és Téglagyár r.-t.", vasiparban a „Schlick vasöntőde r.-t." neveivel találkozunk csak, mig a magáncégek: Lechner, Szeiffert, borosjenői téglagyár (Epstein J.), illetve Oetl Antal, Ganz s trsa, Unger A. tulsulyban voltak. Cementiparban Csik József (beocsini), Benkó Károly (nyergesujfalusi), Rogge Miksa (lábatlani, képv.: Spitzer D. H.) nevei mellett részvénytársasági alapon működő céget nem találunk. Faiparban Deutsch A. és fiai (művezető Höffler György), Gregersen G., Neuschloss Károly s fia, Czigeiner János, Gneist Ferenc, Strohoffer I. magáncégek mellett a „Pesti faipar r.-t." és „Faipari vállalat" (Herzog, Hirsch, Kohner, Müller, Schweiger) szerepel.

Nyomát találjuk tehát annak is, hogy árlejtéskor a cégek művezetőjük nevét, társaságok a beltagjaikat megnevezik, ami a nagyközönségnek a helyes tájékozását jobban szolgálja, mint a mai gyakorlat, amely megengedi, hogy régi, hirneves cégek mögött attól elütő szakképzettség, üzleti s ipari szellem huzódjék meg. Ugy látszik azonban, hogy ez akkor sem volt tételes rendelettel szabályozva, csak a közszellem kivánhatta ezt igy, mert az épitővállalkozók egyetlen társasági alakulata, a „Pesti épitő társaság" nem nevezi meg sem üzletvezetőjét, sem beltagjait.

Érdekes azonban, hogy ötven év előtt az épitési vállalkozók közt még egyetlen részvénytársaság sem szerepel, ellenben annál több magáncég: Ámon J., Bobula J., Dietscher L., Feszty Árpád, Haliczky A., Hofhauser L., Jamniczky L., Kauser János, Kéler Napoleon, Klein H. J., Preuss és Hirschbaum, Pucher J., Wechselmann J.

Az asztalos, lakatos, redőnyös, kőfaragó stb. iparban sem találunk részvénytársaságot, csupán magáncéget, többek közt Malomsoky, Nagy I., Thék, Ulrich asztalost, Jungfer Gy. lakatost, Svadló redőnyöst, Szenger, Andretti, Slavek stb. kőfaragókat.

Amint látjuk, az épitőipar legtöbb ágában már 50 év előtt is igen tekintélyes képviselői voltak a magasabb ipari szakmunkának, csak egynémely ujabb iparág volt, mely a fejlődő igényekhez még nem termelte ki a megfelelő hazai erőket.

Igy Ybl Miklós a kajdacsi templomhoz még Münchenből hozat üvegfestőt Kratzmann személyében, ahol a közönséges üvegesmunkát Róth végzi. Ugyanitt a palafedőmunkával a bécsi Volkmann volt megbizva. A jobb kivitelü cserépkályhákat Steinbach M. A. wienerbergi épitő r.-t. szállitja, vele szemben azonban Prohászka E. és Fia 1803 óta fennálló cége hirdeti saját gyártmányait. A központi fütés első szárnypróbálgatásainál Holdorff és Brückner bécsi cég mellett már Zellerin Mátyás jóhirü nevével is találkozunk. Aszfaltmunkánál a „Neuchateli Asfalt r.-t. külföldi cég képviseletén kivül Kopf Tódor utóda, Kirchner Ottó és I. Magyar Aszfalt Társaság mutatja a hazai ipar fejlődési készségét s szivós akarnitudását, öntudatát. magunkévá nem tesszük, akkor a művelődést és munkát végző népek által felemésztetünk s fokonként elveszitjük nemzeti s állami létünket" irja az „Épitő Ipar" I. évf. 574. oldalon.

Ennyit az iparról. Anyagkereskedelem tekintetében kevesebb adatot nyujt az „Épitő Ipar" uttörő első évfolyama. E téren Ramaszeder F. faraktárával, Gerzsó R. épületfakereskedésével találkozunk. Epstein tégla- és mészeladással, Geitner és Rausch épületgépalkatrészeknek,

Az épitőipartörvény előkészitésében a bizottság igen tevékeny részt vett igy az 1912-ben kiadott *épitőipari törvényjavaslat előadói* tervezetének előkészitésében az előző tanulmányai és beadványai alapján, de még inkább ennek a tervezetnek kritikai tárgyalásában s ennek köszönhető, hogy az eredeti miniszteri tervezet nem fogadtatott el, mely különösen a kőművesmestereknek igen sok és messzemenő jogokat adott volna az épitőmesterekkel szemben.

Résztvett a bizottság az 1916. évben tartott *épitőipar szabályozására vonatkozó* tárgyalásokban s végül az 1920. év julius havában 4 napos értekezleten az *épitőipar gyakorlására vonatkozó törvény előkészitésében*, hol sikerült a bizottság összes álláspontját nagy harcok után érvényre juttatni, ugy, hogyha ezen alapelvek szerint sikerül most az épitőipartörvényt, amelynek támogatása végra napirenden van, megalkotni, akkor végre e téren is bizonyos nyugodtabb idők fognak bekövetkezni, bár bizonyos, hogy elégedetlenek mindig voltak, vannak és lesznek.

* * *

Egy állandó témája a bizottságnak a *kiadott iparengedélyek lajstromozása*, illetve a kiadott iparengedélyek reviziója. Ebben a tekintetben sikerült elérni azt, hogy 1924. év január hó 21-től kezdve minden *kiadott* s 1925 szeptember 1-től minden *visszavont* vagy *halálozás által megszünt épitőmesteri iparengedély* a bizottságnál bejelentendő s igy az épitőmesterek országos lajstroma felállitható lesz, ugyhogy 2 évtized mulva már alig lesz olyan épitőmesteri iparengedély, amely a bizottságnál nem lenne nyilvántartva.

Ezzel itt a rend automatikusan meglesz. A többi épitőiparra vonatkozólag ez ma még nincs meg, de remélhetőleg erről a küszöbön levő uj épitőipartörvényben, vagy annak végrehajtási utasitásaiban lesz gondoskodás, hisz ez régi óhaja a bizottságnak, de jogos kivánsága a közérdeknek is.

* * *

Ugy az irásbeli, de különösen a szóbeli vizsgák szigoritása ügyében a technikai tudományok haladásával és a gyakorlati igények növelésével a bizottság mindig lépést tartott s a tárgykört a viszonyokhoz mérten állapitotta meg. Itt különösen ki kell emelni a vasbeton-szerkezetekre való sulyhelyezést, mely a mai kor domináló szerkezete.

De viszont a bizottság tekintettel volt azokra is, s itt különösen az okl. mérnökökre kell a figyelmet felhivni, kik kellő elméleti képzettséggel birtak, hogy ezeknél a fennálló követelményektől eltérőleg szóbeli vizsga letételétől elállott s csak irásbeli tervezési vizsgát követelt. A bizottság ezen javaslatát a keresk. m. kir. minister ur már 1895-ben elfogadta.

Legnagyobb körültekintéssel és szigorral járt és jár el a bizottság a teljes vizsga-elengedési kérvényeknél.

Amennyire liberálisan kellett ezt kezelni kezdetben a rendelet kiadásakor, hogy exisztenciák ne semmisüljenek meg, oly szigorral kell azt később venni s kell ma is kezelni, mikor ugyis sok képesitett épitőmester van, aki nem tud munkához jutni.

* * *

Ha még megemlitem, hogy a bizottság a műszaki irodalom megtermékenyitése és fejlődése érdekében számtalan előterjesztést tett, számtalan tárgyalást folytatott, megállapitható, hogy ezirányu működése sem maradt siker nélkül, mert azóta sok lelkes tagja akadt a fiatalabb generációnak, ki az épitési műszaki irodalomnak lelkes művelője lett. Sok hasznos munka jelent meg, de még több van előkészitve a felső épitőipariskola tanári karában, melyek kiadását csak a mai mostoha viszonyok akadályozzák, de reméljük, ez is megoldásra fog kerülni.

* * *

Végül megemlitendő, hogy a bizottság egész működése alatt 1925. évi december hó végéig, tehát 41 év alatt 162-nek engedte el a vizsgát, azaz egy-egy évben átlag 4-nek, az első években többnek, a későbbiekben kevesebbnek. Szakvizsgát eredménnyel tette le és képesitő bizonyitványt kapott 982, átlag 24, a legkevesebb bizonyitvány adatott ki 1885, 1889, 1891, 1893 és 1894-ben, 1—1. A legtöbb 1919-ben, 73, az utolsó 1925. évben 23 képesitést adtunk ki.

Tul a delelőn.

Játékkövet kis játékkőre,
Alul piros, kék a tetőre,
Csak rakni, rakni egyre-másra,
Ez az épitész hivatása.

Igy hittem játszva kis kövekkel,
Mig öntudatlan vágy fogott el
S vonzott az ismeretlen pálya,
Az alkotás bűvös varázsa.

— Majd nőtt a szárny és én repültem
A télve sejtett végtelenben,
Hol lelkem égő szomjat érzett
Átölelni az örök-szépet.

Elképzelt házaim bevonta
Ragyogó szin, keleti pompa
Középkornak borus emléke
S olasz föld forró napsütése. —

Csengő rimek harmóniája,
Bevésve templomok tornyába,
Faragva kőbe, festve falra
Álmaim himmel televarrta...
De mulott lassan év az évre,
Sok szin kopott fakó szürkére
S a szárny az is már lassan lebben,
Elfáradva a küzdelemben.

— Alkotni lenne mesterségem,
De megadással csöndbe' nézem,
A vakolat hogy hull le ottan,
Hol meddő év száll vontatottan.

Hogy örökké küzd egymás ellen
A romboló s épitő szellem
És nem gyógyul be a vérző seb:
A tagadás mindig erősebb!

Szőllősy Aurél.

Jubileumi számunkban örömmel közöltük poéta munkatársunk szép versét, mert ugy látjuk, hogy benne az egész mai épitészgeneráció sorsa tükröződik. *(A szerk.)*

Az épitőiparoktatás története.

Schoditsch Lajos felső épitőipariskolai igazgatótól.

Az épitőiparoktatás tulajdonképeni megalapitója néhai *dr. Trefort Ágoston*, vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter volt, ki *Gönczy Pál* min. tanácsos elnöklete mellett Schnierer Gyula, Schulek Frigyes, Steinacker Ödön, Stocek József, dr. Szabóky Adolf, Pilch Ágoston, Schnédár János és Wartha Vince műegyetemi tanárok által kidolgozott középipartanodai szervezetet magáévá téve, az 1877 szeptember 10-én kelt 23.042 sz. rendelettel kiadta.

Ezen szervezet szerint a középipartanoda egyik szakosztálya az *épitészeti* volt s innen az az anomália, amely még ma is annyi féreértésre és sok surlódásra adott és ad okot, hogy középipartanodát, későbbi ipar-, illetve felső épitőipariskolát végzett tanulók magukat *helytelenül épitészeknek* nevezik, holott nem azok, hanem épitőipariskolát végzett épitőipari *technikusok* és ennek volnának nevezendők mindaddig, mig valamelyik épitőiparra az iparengedélyt képesitésükkel, gyakorlatukkal megszerzik.

Az állami középipartanoda ezen szervezettel 1879 december hó 7-én nyilott meg néhai *Hegedüs Károly* igazgató vezetésével a VIII. ker. Bodzafa-utca 28. sz. (ma Főherceg Sándor-tér 4, Guttenberg-otthon) alatti bérházban.

Az intézet ezen első szervezete szerint a cél és feladat volt: „épitőmestereket, pallérokat, önálló működésre képes mestereket képezni".

46 év alatt az intézet az épitőmesteri vizsgára való rendszeres előkészitést megadja; minden vizsga nélkül a kőműves-, kőfaragó- és ácsmesteri önálló működésre megfelelő gyakorlat igazolása mellett jogot ad, a hivatásos *pallérképzést* azonban még rajta kivül álló okok miatt ma sem tudta megoldani.

Az első szervezet is legalább 15-ik életév betöltését, kellő elméleti előképzettséget és gyakorlatot kivánt.

Az intézet 10 évi küzdelme 1889-ben meghozta azt az eredményt, hogy a rendes tanfolyamot végzett tanulók a VI-ik törvénycikk 25. §-a alapján az *önkéntességi jog* kedvezményében részesültek.

Midőn az állami középipartanoda az 1889/90-ik tanévben a dr. *Hauszmann Alajos* műegyetemi tanár által a VIII. ker., József-körut és Népszinház-utca sarkán épitett uj otthonába jött s *állami ipariskolai szervezetet* kapott, mig a többi szakosztályokban emelkedés volt észlelhető a képesitésekben, addig az *épitészetin* visszaesés volt látható. Ugyanis az akkori régi épitőipari vezetőegyének és a diploma-képesités harcosai között folyó küzdelemnek az volt az eredménye, hogy az 1891. évben kiadott 2-ik szervezeti szabályzat szerint: „A budapesti állami ipariskolának célja és feladata, hogy tanterve alapján az épitészet számára *kőműves-, kőfaragó- és ácsmestereket, pallérokat* képezzen, kik idővel önálló mesterekké is lehessenek."

Ezzel az épitőmesteri előkészités voltaképen egy időre a programmból kivétetett, de semmiképen sem történt gondoskodás arról, hogy az épitőmesteri elméleti tudás hogy és mikép legyen megszerezhető.

Az akkori tanárok azonban ezzel a helytelen elvvel szemben a tananyagot mégis ugy állitották össze s később oly irányban fejlesztették, hogy az a voltaképeni épitőmesteri teendőket is felölelte s az egész épitőmesteri szakvizsga tárgyát tartalmazta.

Ezen második szervezet mellett az iskola a *kőműves-, ács- vagy kőfaragó ipari* képesitésre már jogot adott 2 évi utólagos gyakorlat igazolása mellett.

Az épitőmesteri vizsga letételével azonban az intézet tanulói még mindig nem részesültek kedvezményben, különösen az *elővizsgát* illetőleg, csak később mentettek fel a középiskola 8 osztályának igazolása, illetve az ezt pótló elővizsga letétele alól, midőn kimondta a bizottság, hogy a 4 középiskola és a rendes tanfolyam sikeres elvégzését ugyananyinak minősiti, mint a középiskola 8 osztályának elvégzését.

Legutóbb már a beadványi műveletek beadásától is eltekint a bizottság, minthogy az összes műveleteket az iskolában ugyis végigcsinálják. Ezen eljárás a régi és ujabb időben, az empirikusan képzetteknél kellett és kell, hogy ne teljesen járatlanok próbálkozzanak a vizsga letételével.

Az épitőipari szakoktatás terén fontos lépés volt az 1883—1884-ik évben életbeléptetett *„Épitőipari téli tanfolyam"* szervezése, mely immár 42 éve működik, amelynek eredeti és meglevő célja is: „a télen szünetelő kőműves-, ács- és kőfaragótanoncok, segédek iparukban való eredményes elméleti és gyakorlati kiképzése, hogy idővel mint pallérok vagy mint önálló kőműves-, kőfaragó- vagy ácsmesterek működhessenek a gyakorlati életben." A téli tanfolyamot végzett tanulók, ha tanoncviszonyuk megszünése, azaz felszabadulásuk utáni 3 évi segédi gyakorlatot igazolnak, minden külön vizsga nélkül a kőműves-, kőfaragó- vagy ácsmesteri iparengedélyt megkaphatják.

Több iparra csak akkor, ha mindegyiknél kimutatják a tanoncviszony megszünését, tehát felszabadulásukat az illető iparban s mindegyiknél külön-külön a gyakorlatot.

Az épitőiparoktatásra nagy változást jelentett az 1895—96. tanév, amikor is az anyaintézet 1896. évi julius hó 1-től a kereskedelemügyi minisztérium alá került, amely eddig a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium alá tartozott.

Ekkor *báró Dániel Ernő* akkori keresk. m. kir. miniszter *Szterényi József* akkori kir. tanácsos, orsz. iparoktatási főigazgatót, ma nyugalmazott keresk. minisztert bizta meg a főfelügyelettel.

Szterényi József már akkor ismert ügyszeretetével, buzgalmával, agilitásával hathatósan közreműködött azon, hogy az épitőipari szakosztály az anyaintézetből kiváljék s mint önálló *felső épitőipariskola* működjék.

Munkássága sikerrel járt s az uj iskola, mint *m. kir. állami felső épitőipariskola* 1898 szeptember havában a VII. ker., Damjanich-u. 28/b., majd 1901-ben *Kolbenheyer Gyula* igazgató és *hatvani Gaál Adorján* tanár által közösen tervezett mai, a Thököly-ut 74. szám alatti uj otthonába költözött be.

Az intézet Kolbenheyer Gyula kir. tanácsos, igazgató vezetése mellett s odaadó tanári karával nemcsak kitünő szakerőket nevelt és nevel, hanem az intézet ma is feladatának nagyon fontos részének tekinti az ország és a megszállott területről jövő tanulókat hazafias irányban nevelni, hogy azok az életben magyarul érző és magyarul gondolkodó polgárok legyenek. Ennek volt köszönhető az a lelkesedés, amelyel ifjaink az iskola padját elhagyva a harctérre vágyódtak s életüket feláldozták.

Ennek volt köszönhető az, hogy ifjaink a destruktiv irányoknak ellenálltak, a kommun alatt nem volt bajunk.

Az egyetlen fővárosi ily jellegü intézet, ahol nem volt diáktanács, az ifjuságnak nem volt szava s nem mertek követelődzően fellépni, akik megértették tanáraikat, ahol a tanári tekintély ép maradt, ahol a tanulóifjuság józanságát megőrizte, hazafiasságával, nemzeti keresztény gondolkodásával és testvéri szeretetével a tanulóifjuság mintaképe.

Az intézet gyakorlatibb irányba való terelése egy ujabb momentum volt az 1907/8. tanévben, amikor a régi 7 hónapi gyakorlat helyett 14 hónapos előgyakorlat követeltetett s amellett ezen gyakorlatnak a felvételi vizsgával való ellenőrzése rendeltetett el. Ez a rendszer teljesen bevált, ma is fennáll.

Schoditsch Lajós

SCHODITSCH LAJOS
főigazgató,
az Építőmesterképző Bizottság elnöke.

Építőipar - Építő Kiüvesiel
1926 1 - 4. 27

Gutmann Je
Rákóczi-

Schoditsch Lajos

Épitő Ipar – Épitő Művészet 1927. 5. l.

SZAKIRODALOM

A budapesti m. kir. állami felső építő ipariskola értesítője az 1925—26. évről. Közli: Schoditsch Lajos, okl. építész igazgató.

A háború óta immár másodízben jelenik meg felső építő-ipariskolánk Értesítője, melyben az intézet érdemekben gazdag igazgatója, *Schoditsch* Lajos, világítja meg igen élesen az intézet álláspontját az „új ipartörvény" nehéz kérdésével kapcsolatban.

Vig Albert ipariskolai főigazgatónak, a mult évben kinevezett helyettes államtitkárnak kiváló egyéniségével foglalkozik az Értesítő és közli az intézet művész-tanárának dr. *Reischl* Károly által megfestett kitünő arcképét.

Majd a m. kir. állami felső építőipariskola rövid ismertetése következik. A m. kir. állami felső építőipariskola célja a hazai építőipar részére *előmunkásokat, pallérokat* és *építésvezetőket* képezni, kik az építőirodákban töltendő megszabott gyakorlat mellett az üzleti és irodai teendőket is kellőkép elsajátítván, később *önálló mesterekké* lehessenek.

Az intézet végbizonyítványa a megfelelő iparjog mellett megadja a középiskolai VIII. osztály végzettségével járó összes jogokat.

Azután ismerteti az építőipari *téli tanfolyamot*, melynek célja és feladata a télen szünetelő kőműves-, ács- és kőfaragó-tanoncoknak és segédeknek szakmájukban oly rendszeres kiképzése, hogy azok idővel mint pallérok vagy önálló kőműves-, ács- és főfaragó-mesterek lehessenek.

Az Értesítő II.-ik része az 1925—26. iskolai évről szól. Közli *Foerk* Ernő igazgató-tanár megható búcsúbeszédét *Vig* Albertnek és azt a remekbe készült diplomát, melyet az intézet rajztanára, *Suján* Pál készített.

Dr. Radványi László jubileuma. A magyar szaklapok erkölcsi és anyagi érdekeinek előmozdítására alakult öt évvel ezelőtt a Magyar Szaklapok Országos Egyesülete, amelynek élén dr. Radványi László ügyvezető elnök azóta fáradhatatlan agilitással és páratlan hozzáértéssel dolgozik a szaklapok közös érdekeinek előmozdításán. E nagy munkát kívánja meghálálni az Egyesület kötelékébe tartozó 253 szaklap január 8-án, amikor dr. Radványi László, mint az immár 20 éve fennálló „Az Üzlet" szerkesztője, harminc éves szakírói jubileumát ünnepli. A magyar szaklapok ekkor dr. Radványi László tiszteletére közgyűlést és ünnepi lakomát rendeznek, melyen számos közéleti kitünőség is megjelenik.

Új helyettes államtitkár, a kormányzó őfőméltósága a m. kir. kereskedelemügyi miniszter előterjesztésére Tordai Imre helyettes államtitkári címmel felruházott miniszteri tanácsost, a kereskedelemügyi minisztérium központi műszaki személyzetének létszámának helyettes államtitkárrá kinevezte.

A Magyar Képzőművészek Egyesületének új tisztikara. A Magyar Képzőművészek Egyesülete megtartotta közgyűlését a városligeti Műcsarnokban. Nádler Róbert elnöki megnyitója után Makoldy József főtitkár tartotta beszámolóját, az utolsó egyesületi év tevékenységéről nyujtva áttekintést. Két kiváló tagtárs: Hausmann Alajos és Gyárfás Jenő elhunytáról kegyelettel emlékezett meg. Az 1927. évi finn-észt kongresszus al-

Az új ipariskolai főigazgatónak, *Ferenczy* Emil okl. mérnök min. tanácsosnak bemutatása után megtudjuk, hogy *Petrovácz* Gyula mérnök-tanár, nemzetgyűlési képviselő, immár 25-ik éve működik az iskolánál. (Gratulálunk. Szerk.). Az intézet új hitoktatója, dr. *Magyary* Gyula, míg az új mennyiségtan- és fizika-tanára *Kiss* Jenő lett.

Összesen 90 jelentkező közül csak 49 állotta ki a felvételi vizsgát, ami mutatja, hogy az intézet igen megválogatja anyagát. Igen nagy elismerést érdemel az intézet azért, hogy a tanulóifjúságot kirándulásokon megismerteti az építőipar anyagainak gyártásával, továbbá az egyes speciális építkezések helyszíni szemléjével közelebb hozza a gyakorlathoz. Igen jó lenne, ha az előző években tapasztalt nagysikerű felvételi kirándulásokat és *műemlék látogatásokat* se hagynák abba.

A III. részben az intézet személyzetével ismerkedünk meg és azok működésével az intézeten kívül. A legnagyobb elismerés illeti meg úgy a kiváló igazgatót, mint kitünő vezérkarát, a kilenc tanárt, akik nemcsak az intézetet vezetik mintaszerű gondossággal, hanem a közéletben is mindenki által ismert és tisztelt, sőt nagyrabecsült működést fejtenek ki.

A tanulóifjúság előmenetele, a *K. Császár* Ferenc vezető tanár felügyelete mellett működő „Ybl Miklós Ifjúsági Diákegyesület" működéséről, valamint a Diákasztal, az Ifjúsági Önképzőkör és Ifjúsági Sportegylet működéséről kapunk beszámolót.

Azzal a megnyugtató érzéssel csukjuk be az Értesítőt, hogy Felső Építőipariskolánk kitünő kezekben van és működése a legnagyobb elismerést érdemli ki.

Dr. F. G.

Magyar Kálvária a Gellérthegyen. A tőváros legszebb helyén, a Szent Gellért hegyen akarják felállítani a Magyar Kálvária állt, amelynek csak romjait találjuk most budai Kálvária tizenhárom stációja egy-egy kis kápolna lesz, amelyek az elveszített magyar városok és vidékek emlékét fogják megőrizni. A Gellérthegyi magyar Stációt Alpár Ignác egyetemi tanár és Kotái Henrik építész tervezték. A tizennegyedik stáció nem kápolna, hanem a Golgotha lesz és a keresztre feszített Megváltó lábainál a Mater dolorosa, a Patrona Hungariae és vele az árpádházi öt szent: István, László, Imre, Erzsébet és Margit térdepelnek. A Magyar Kálvária végrehajtóbizottsága december 21-én tartotta nagygyülését a Magyar Tudományos Akadémia termében, amelyen az elnöki megnyitót József Ferenc főherceg mondotta, mely után Herczeg Ferenc ismertette a Kálvária célját és Alpár Ignác bemutatta a Magyar Kálvária terveit.

A Pécsi Dalárda Király-dijas plakettjeinek kiosztása

Fényes ünnepség az uj Széchenyi borozóban

Pécs, okt. 15. — A Pécsi Dalárda a soproni országos dalosversenyen nyert Király-dij emlékére a versenyen részt vett működő tagjainak kitüntetéseül ezüst emlékplaketteket készittetett, amelyeket ma este nyujtott át *Nendtvich* Andor polgármester nagyszabásu ünnepség keretében. Az ünnepély szinhelyéül a volt Művészház helyiségét választották, mely pompásan megujitott uj fényes külsejében *Czirják* Ignác Antalnak, a dalárda népszerü igazgatójának kezdeményezésére és tulajdonában *Zidarits* Béla igazgatása alatt rövidesen Pécs város uri közönségének fehér asztal mellett való kedvenc találkozó helye lesz.

Az ünnepségen az előkelőségek közt ott láttuk *Nendtvich* Andor polgármestert, *Igaz* Béla dr. prelátuskanonokot, *Bakay* Lajos drt. az egyetem rektorát, *Mayer* József dr. postafőigazgatót. *Gosztonyi* Gyula ny. kuriai birót, *Schmidt* Antal dr. egészségügyi főtanácsost, *Schaurek* Ráfael dr. egyetemi tanárt, *Tedesco* Viktor, *Dusbaba* Vilmos, *Eötvös* Jenő bankigazgatókat, *Reberits* Imrét, *Kiss* Józsefet, *Haksch* Lajost, a dalárda disztagjait, *Soós* Nándor rendőrtanácsost, *Benkő* Kálmán Máv. műhelyfőnököt, *Báter* János zenetanárt, *Károlyi* Emil és *Mározics* Andor épitési vállalkozókat és a magyar dal sok lelkes pártfogóját.

A vendégeket *Borsy* Jenő a dalárda ügyvezető elnöke üdvözölte lelkes szavakkal. Majd vacsora után mély gondolatokban gazdag beszédben kérte fel *Nendtvich* Andor polgármestert az emlékplakettek kiosztására. E nagyszabásu beszédében többek közt a következőket mondta:

— Rég porladó regősök, törökverő daloshősök szelleme leng körül bennünket, akikben a magyar dal szelleme örökké él. Ezt a szellemet vette át a 63 éves Pécsi Dalárda, amely a német nevü *Wachauer* Károly, *Hoffer* Károly alapitásában, a most élő legöregebb dalostestvérünk *Reberics* Imre és többiek, buzgó munkásságával dicső helyet küzdött ki magának és a soproni országos dalos versenyen ujra megmutatta, hogy nemcsak az ősök dicsőségéből él, hanem uj nemzedéke is a magyar dal dicső művelője. A magyar dalban a magyar nemzeti érzés erősitő kultuszát üzik. Kéri dalostestvéreit, őrizzék meg a ma átadandó emléket a magyar dal, a magyar haza szeretetére való figyelmeztetőként.

A frenetikus tapssal fogadott beszéd után *Nendtvich* Andor polgármester emelkedett szólásra:

— Készséges szives örömmel teszek eleget a felkérésnek, hogy a soproni diadal emlékére vert érmeket kiosszam. Ugy érzem azért van erre a legtöbb jogcimen, mert hivatalos reprezentánsa vagyok ennek a város közönségének, amelyet e diadal legközelebbről érint. Lelkes pécsi fiuk vivták ki ezt a fényes győzelmet nemcsak maguknak, a Pécsi Dalárdának, a magyar dal dicsőségének, hanem Pécs város közönségének dicsőségére, amely hat hosszu évtized óta öleli szeretettel keblére a Pécsi Dalárdát. Az uj dicsőség csak fokozta ezt a szeretetet és nagy örömömre szolgál, hogy Pécs város közönségének ezt a szerető meleg rokonszenvét ujból kifejezésre juttathatom.

— Ahol megfordultam, mindenütt gratuláltak a Pécsi Dalárda dicsőséges szerepléséhez, még kül földön Münchenben is, amiért büszkén dagadt a szivem. Büszkén, jogos öntudattal viseljék önök is ezt az érmet, meritsenek belőle lelkesedést a további küzdelemre és ne feledjék, hogy a magyar dal a nemzeti érzés, a lelkesités egyik leghatékonyabb eszköze. Ez tanit meg elfelejteni a szenvedéseket, bizni a jövőben, a magyar nemzet ujjászületésében. A Pécsi Dalárda hat évtizedes multja emlékeztesse önöket a régi jelszóra: Semper superior, nunquam inferior a magyar dal dicsőségére.

Megujuló zugó tapsok közt tüzte fel a polgármester az izléses ezüst emlékérmeket, *Kemény* Béla jónevü pécsi ékszerész művészi készitményeit *Borsy* Jenő elnök, *Boldis* Dezső dr. főkarmester és *Tóth* Aladár főtitkár mellére, ami után kiosztották a többi ezüst plakettet is.

Ezután *Borsy* Jenő mondott szép szavakkal köszönetet *Nendtvich* polgármester pedig azt kérte, hozzanak uj dicsőséget a magyar hazának, a magyar dalnak és Pécs városának.

Ezután a dalárda az ő megszokott precizitásával elénekelte a vacsora előtt üdvözlésül hangoztatott jeligéjén kivül a soproni versenydarabját, majd Bródi Virágénekeit, amelyek a máris lelkesült hangulatot még inkább fokozták. Nem rontott azon egy közbejött világitási rövid zárlat sem.

Tóth Aladár főtitkár vette át a szót. Hálával emlékezett meg *Borsy* Jenő elnök törhetetlen munkásságáról és átnyujtotta a dalárda arany líráját, amelyért a mindig szerénységével és pompás szónoki készségével kiváló elnök meghatva mondott köszönetet és viszonzásul az ügybuzgó főtitkárnak kettős munkaköre jellemzéséül aranyceruzát. és gyöngyháznyeles *vesézö* zsebkést nyujtott át. De nem feledkezett meg a dalárda hüséges szolgájáról *Gulyás* bácsiról sem, aki hatalmas tajtékpipát kapott.

Igaz Béla dr. prelátuskanonok a dalárda áldozatkész Maecenását, *Czirják* Ignácot köszöntötte, mint házigazdát, *Benkő* Kálmán Máv. műhelyfőnök pedig mint a Máv. Ébredés dalkör elnöke üdvözölte a dalárdát, támogatást kérve, saját egyesülete részére. Közben a dalárda Pogatschniggnak a Pécsi Dalárda részére irt nehéz Rákóczi-dalát adta elő *Boldis* Dezső dr.nak fölényesen, pazar dirigálása mellett. Ő sem elégedett meg a karmesteri babéraival, hanem felköszöntötte a dalárda ügyét támogató sajtót és állandó szorgalmat kért dalostestvéreitől a további munkában is. Elhangzott aztán még több szónoklat is és sok szép dal, amelyek összetartották a jelenvoltakat, ápolták a harmóniát és emelték a hangulatot, amelyek jegyében az egész ünnepség fényesen sikerült.

HIREK

PÉCSI NAPTAR

OKTÓBER 16.

1809. Zsinkó István pécsi kanonok, kiről Pécs szab. kir. város egy utcát nevezett el, a mai napon született.

1680. Prielle Kornélia szerződést kötött Reszler István pécsi szinigazgatóval, hogy a téli idényben Pécsett fog játszani. Első pécsi fellépése november 1-én volt a Cigány 3 felvonásos szinműben, zsufolt ház mellett.

1909. A pécsi bábaképző intézet, mely eddig a régi Rudolfineum épületében volt elhelyezve, a mai napon az uj épületbe költözött. A három emeletes épület tervrajzát Schoditsch Lajos felsőipariskolai tanár készitette. Az épitkezést, mit legnagyobbrészt pécsi iparosok végeztek, Lakos Vilmos államépitészeti mérnök vezette.

— **A polgármester hivatalában.** Nendtvich Andor kir. tanácsos polgármester szabadságáról visszatért és holnap, pénteken ujból elfoglalja hivatalát, amelynek teendőit eddig Pintér Ferenc polgármesterhelyettes, árvaszéki elnök végezte.

— **Az Irányi Dániel-téri uj városi bérház épitési ajánlatai.** Szombaton járt le az Irányi Dániel-téren létesitendő 3 emeletes városi bérház épitésere kiirt versenytárgyalás. Amint jeleztük az összmunkákra 7 ajánlat érkezett be, köztük 5 pécsi vállalkozóktól, a részleges munkákra pedig 45 pályázó jelentkezett. Az 52 ajánlat átszámitása a városi mérnöki hivatalnak jelentékeny munkát adott, amivel csak napok mulva készült el. Az ajánlatokat a tanács holnapi ülésén ismertetik, majd pedig a jövő hét elején, valószinüleg már hétfőn összeülő épitési szakbizottság elé terjesztik, amely a munkálatok kiadása felett dönteni fog. Az ajánlatok részletes ismertetésére még visszatérünk.

— **A vizvezetékek ellenőrzéséről** a népjóléti miniszternek egy rendelete jelent meg a mai hivatalos lapban. A rendelet kötelezővé teszi, hogy a vizmű által termelt vizet évenkint lehetőleg többször is bakteriologiai vizsgálatnak kell alá venni, ami leghelyesebben március, junius és november hónapokban történhet. E vizsgálatot a miniszterium bakteriologiai és közegészségügyi vizsgáló állomásának közegei végzik a helyszinére kiszállva. Az első vizmintát furt kutakból táplált vizmünél, ha közvetlenül a kutakból történik a szivatyuzás, a gépházban levő vizcsapról, mint a viztermeléshez legközelebb eső helyről kell venni, a másodikat a vizmű szolgálati medencéjéből, illetve a viztorony tartányából, a harmadikat pedig a városi vagy községi vizvezetéki csőhálózatnak olyan szakasza mentén levő házi csatlakozás csapjáról, ahol az utcai csőszakaszban a vizfogyasztás a legkisebb, illetve ahol a viz keringése a legkedvezőtlenebb. Abban az esetben, ha a viz minősége ellen bármikor gyanu merülne fel, a viz vegyi és bakteriologiai vizsgálatát azonnal meg kell ejteni. A rendelet végül felhivja az alispánokat és polgármestereket, intézkedjenek aziránt, hogy a törvényhatóságok területén, ahol közcélra szolgáló ivóvizvezetékkel rendelkeznek, hogy a rendelkezéseket pontosan betartsák.

— **Egy fiatal orvos halálos balesete** Ma délben *Faragó* István dr. orosházai fiatal 30 éves gyakorló orvos, aki tanulmányainak kiegészitése céljából a pécsi Erzsébet tudományegyetem bőr és nemibeteg klinikáján továbbképző tanfolyamon vett részt, a bőrklinika Röntgen-szobájában *elővigyázatlanságának lett szerencsétlen áldozata.* Faragó dr. a klinika egyik tanársegédével a Röntgen gép körül foglalatoskodott, amikor a tanársegéd épen egy átvilágitást fejezett be és a gép leállitása után a kábelt kikapcsolta. Faragó dr. aki orosházai rendelőjében ugyancsak foglalkozik Röntgen kezeléssel, segiteni akart a tanársegédnek és a lekapcsolt kábelt egyik kezébe fogva, el akarta helyezni. Ugyanakkor vigyázatlanul rálépett a gépnek a földön elhelyezett kapcsoló készülékére. Ebben a pillanatban *a magas feszültségü áramkör átzáródott a szerencsétlen fiatal orvos testén és az áram agyon sujtotta.* A két órán át végzett élesztési kisérletek már nem tudtak rajta segiteni. A helyszinen nyomban megjelent a rendőri bizottság, amely *Rhorer* László dr. orvostanárnak, mint Röntgen-szakértőnek bevonásával a helyszini szemle és a baleset körülményeinek pontos felvétele után megállapitotta, hogy a szomoru kimenetelü balesetet csupán Faragó dr. nagyfoku elővigyázatlansága okozta. A szerencsétlen fiatal orvos tragikumát fokozza az a körülmény, hogy épen ma fejezte be pécsi tanulmányait és holnap akart visszautazni Orosházára feleségével, aki anyai örömök elé néz. A holttestet az egyetemi kórbonctani intézetébe szállitották. Megállapitást nyert, hogy a klinikát sem mulasztás, sem felelősség nem terheli, a klinika orvosi karát is fájdalmasan sujtó halálos kimenetelü balesetért.

— **A fiadi malomtulajdonos agyonlőtte a főmolnárát.** Sajnálatos szerencsétlenség történt a napokban a somogymegyei Fiadon. Bakai János fiadi lakóst, kapolyi malomtulajdonost a késő esti órákban felkereste Szabó György kapolyi malmának a főmolnára. Amikor Szabó György gazdájának házához ért annak ajtaját már zárva találta, a házban már nyugovóra tért mindenki. Szabó erélyesen zörgetni kezdett az ajtón bebocsátás végett, mert sürgős üzleti elintézni valói voltak Bakaival. Körülbelül öt percnyi zörgetés után Bakai megjelent az ajtóban és három lövést adott le revolveréből Szabóra, akit betörőnek tartott. Az első lövés a hasán, a második a sziv felett, a harmadik pedig a jobb szeme alatt találta a tragikus végü fömolnárt, aki azonnal meghalt. Bakai Jánost, aki tettének elkövetése után önként jelentkezett az igali csendőrségen, előzetes letartóztatásba helyezték.

— **Szüreti ünnepély Patacson.** A patacsi mükedvelő ifjuság október 11-én, a községi vendéglőben szüreti ünnepélyt és mükedvelői előadással egybekötött táncmulatságot rendezett mely alkalommal szinre került Gárdonyi Géza A bor cimü 3 felvonásos falusi története. A jótékony cél érdekében Molnár Gyula igazgató tanitó elsőrendü rendezésével lefolyt ünnepély a környékbeli falvakból és Pécsről is sok látogatót vonzott és a legteljesebb siker jegyében folyt le.

MOZI

APOLLO

Péntek, október 16-án
Budapesttel egyidejüleg!
Utoljára!

Páris-London-Chicago

Kalandor történet 6 felvonásban.
Hajsza a világ körül; szárazon, vizen, levegőben, földalatt, a modern technika összes vivmányainak igénybe vételével.

Esküvő lóháton.

Amerikai burleszk 2 felvonásban.

Előadások 1/25, 6, 1/28 és 9 órakor.

A 1/28 és 9 órai előadások zenekarkisérettel.

Hirek néhány sorban

Az I. osztályu magyar érdemkeresztet adományozta Kánya Kálmán uj berlini követnek a kormányzó. — **Hindenburg** a szászországi kormány látogatására Drezdába érkezett. — **II oszt. magyar érdemkeresztet** kapott Herbst Géza nyugalispán a szombathelyi közig. tanfolyam igazgatója. — **Kormányfőtanácsos** lett Pongor Henrik a nagykanizsai Transdanubia gőzmalom vezérigazgatója. — **Kormánytanácsosi** cimet kapott André István szekszárdi ipartestületi elnök. — **V. oszt érdemkeresztet** kapott Szabó Sámuel Mátészalka 40 évig volt pénztárnoka. — **Fejbelötte** magát Bakács József, Széchenyi Miklós gróf püspök egykori udvarmestere Nagyváradon. — **Hóvihar** volt Laibach és környékén. A távbeszélő készülékek megrongálódtak, a forgalom megakadt. — **Vörhenyjárvány** lépett fel Mármarosszigeten, amely a gyermekek között ijesztő mértékben szedi áldozatait. — **Felakasztotta** magát Seefelder Lajosné 75 éves bpesti asszony. — **Feljelentették** a rendőrséget a belügyminiszternél a zalaegerszegi pékek, mivel a rendőrség indokolatlan razziákkal zaklatják őket. — **Szobrot** állitanak a soproni főiskolások hősi halott társaik emlékének. — **A ker. nemz. gazdasági párt** a keresztényszocialistákkal való fuzió megtárgyalására Huszár Károlyt, Ernszt Sándort és Wolff Károlyt küldte ki. — **Szüllő** Géza a felvidéki ker. szoc. párt elnöke Genfben a kisebbség nemzetközi értekezletén beszédet mondott a kisebbségi kultura szabadsága érdekében. — **Időjárás:** Változékony, hűvös idő, az eső szünésével és esetleg éjjeli faggyal. — **Elhunytak:** Bolha János szinházi díszitő Debrecenben, Fáry Antal ny. takarékpénztári igazgató Hódmezővásárhelyen. — **Zürichi** esti zárlatban Bpest 0.0072.60.

A francia kormány elégedett a rajnai biztonsági paktummal

Páris, okt. 15. — *Briand* külügyminiszter értesitette *Painlevé* miniszterelnököt a biztonsági paktum érdekében lefolytatott 10 napos locarnoi tanácskozás eredményességéről. A miniszterelnök kijelentette, hogy a rajnai biztonsági paktum megkötése fontos történelmi momentum Franciaország számára, amelyért a kormány nevében *Briand* külügyminiszternek elismerését és szerencse kivánatait fejezte ki.

Bud pénzügyminiszter nyilatkozata a takarékossági bizottságban az uj pénzegységről

Budapest, okt. 15. — A nemzetgyülés szanálási bizottsága ma délelőtt fél 12 órakor **Ráday** Gedeon gróf elnökletével ülést tartott, amelyen a valutareformról szóló törvényjavaslatot vette tárgyalás alá. A bizottság tagjai csaknem teljes számban jelen voltak. A kormány részéről **Bethlen** István gróf miniszterelnök, **Bud** János pénzügyminiszter és **Szabóky** Alajos államtitkár jelentek meg.

Az érdemleges tárgyalás megkezdése előtt **Hajós** Kálmán napirend előtti felszólalásában a kamatkérdést tette szóvá

Vázsonyi Vilmos ugyancsak napirend előtti felszólalásban **az országos betegápolási és gyermekvédelmi költségeknek a törvényhatóságokra való áthárításáról szóló ez évi rendeletet tette szóvá.**

Bud János pénzügyminiszter a felszólalásokra válaszolva megjegyzi, hogy a kamatkérdés ügyében több izben tárgyalt az igazságügyminiszterrel. A kérdés rendkivül nehéz, mert a kamat az elmult idők alatt rendkivül sokat változott és igy annak törvényes rendezése ingatag. Még egy évvel ezelőtt körülbelül 60% körül mozgott a kamatláb, ma már, különösen vidéken általános a 13—14%-os kamatláb. Mindenesetre tárgyalni fogják a kérdést az érdekeltségek bevonásával, hogy megnyugtató megoldáshoz lehessen jutni.

Vázsonyi Vilmos ujból felszólalva kijelenti, hogy e rendelkezések miatt már panasszal is fordultak a közigazgatási birósághoz. Ezután áttértek a napirendre.

Bud János pénzügyminiszter maga töltötte be az előadói tisztet is. Bevezetőében a pénzügyminiszter hosszabb beszédben ismertette a valutareform ügyét.

— Legutóbbi költségvetési beszédemben jeleztem — mondotta a pénzügyminiszter, — hogy az állam pénzügyi helyreállitási tervének tervszerü végrehajtásához hozzátartozik a pénzegység megállapitása is. Hangsulyozom azt, hogy csak a pénzegység megállapitásáról van szó. Hangsulyozom ezt azért, mert a közvélemény ebben a kérdésben elég rosszul van tájékozva, amikor azt hiszi, hogy itt egy rendkivüli nagy valutareformról van szó. Itt nem olyan kérdésről van szó, mint 1892-ben. **Nem kell nekünk egyebet tennünk, minthogy az aranyértéken alapuló mai valutánkat a magas stabilitásában megrögzitve a számitást egyszerüsitsük**

— Bármilyen pénzegységet vezettünk be, mindenkinek annyi követelése vagy tartozása kell, hogy legyen, mint van aranykoronában. Senki sem veszthet és nem nyerhet. Ez az egyik előfeltétel. A másik előfeltétel, amelyet szem előtt kell tartanunk, az átmenet kérdése. Bármily változás történik is, **törekedni kell az átmenet zavartlanságára és minél könnyebb voltára,** hogy minél kevesebb mód legyen a gazdasági életben zavarok keltésére. Az egyik vezető gondolat annak megfontolása, nem volna-e helyes és célszerü olyan pénzegység megállapitása, amely bennünket valamely nyugati állam pénzegységéhez kapcsolna. Ilyen alapnak találnám, mint költségvetési beszédemben jeleztem az angol pénzrendszert, nem a fontot, **hanem a shillinget** Shillingbázis mellett ha nagyobb pénzegységünk volna, mint azelőtt, ennek további hátránya volna az is, **hogy az osztószám is körülbelül 17,300 rendkivül nehézkessé tenné az átmenetet.**

— Ami az aranykorona megoldását illeti, azt hiszem eléggé tájékoztattam a bizottságot, hogy itt tulajdonképen uj megoldásról lesz szó. **Teljesen téves az a felfogás, mintha az aranykoronára való áttéréssel a háboru előtti aranyértéket állitanók vissza.** Ezt egyetlen állam sem tudná visszaállitani, kivéve Angliát. Sokkal szimpatikusabb volna, ha én is a valorizációt sürgethetném, de az emberben meg kell lenni annak a bátorságnak is, hogy nyiltan és őszintén feltárja a helyzetet. Ami az aranykoronát illeti, el kell ismerni, **hogy sok vonatkozásban berögződött az állami adminisztrációkban, a vámoknál, a tarifáknál.** Az állami adminisztráció szempontjából is tehát előnyös volna, bár az adótételeknél mintegy 50 tételt kellene átdolgozni.

— **Kedvező módszer volna a 10 ezerrel való osztás.** Technikai szempontból ez a legegyszerübb. Az az előnye is meg van, hogy kisebb a pénzegység s az aranyhoz való realizációja is jó. Ez közelebb vinne bennünket az osztrák rendszerhez is. A most forgalomban levő papirpénzeket mind járt forgalomba lehetne venni.

— **Felmerül a 20 ezeres osztószám gondolata is.** Valószinü, hogy e nagyobb pénzegység pszihológiai hatása a szilárd bizalom jobban megerösödik és ezt bizonyos fokig figyelembe kell venni. Viszont ezzel szemben állanak azok az észrevételek, **hogy tényleg nálunk volna a legnagyobb pénzegység az északamerikai államok után.** Akik ezen az alapon gondolják a valutakérdést megoldani, hivatkoznak arra is, hogy ez adja meg a feltétlen lehetőséget arra, hogy minden tekintetben tetszetős érmeket lehessen veretni. Azonkivül ennél a megoldásnál nem áll az az aggály, hogy ez feltétlenül drágaságra vezet.

— Felmerült az a gondolat is, hogy nem volna-e helyes egy **egészen kis pénzegység megteremtése.** Ennek indokolása az, hogy kikapcsolva Angliát, Svájcot, Németországot, ahol a magasabb pénzegység van, a többi európai államokban devalváció következett be és ezeknek az államoknak szintén kell majd valamilyen megoldásra törekedniök. Mi sokkal kisebb pénzegységü államokkal vagyunk körülvéve, ugy hogy sokkal jobban tudnánk belekapcsolódni ezekbe az állapotokba. Ezen az alapon **támogatják** egyesek az 5 ezerrel való osztást.

— Végül volna még egy megoldás, **a 12500-al való osztás.** Ez nem olyan egyszerü, mint a 10 ezer, de nem is komplikált, mert könnyen át lehet vezetni a nyolccal való szorzásra. Nagyobb az előnye a többiekkel szemben és helyesebb átalakulásnak veti meg az alapját, mert nem hathat emelőleg az árakra és mert nincs szükség kikerekitésre. Az arany relációja 0.263.255.

— Általában tul nagy jelentőséget tulajdonitanak a kérdésnek. Ismételten hangsulyozom, hogy nekünk határozott, aranyértéken alapuló valutánk van. Semmi egyéb nem történik, mint egyszerüsités, átszámitás.

Az általános vita végén **Ráday** Gedeon gróf elnök felolvassa a bizottsághoz érkezett két beadványt. Az egyik **Mándy** Samu beadványa, aki a 10 ezres osztószám mellett foglalt állást és forintnak kivánja nevezni, a másik az OMKE beadványa a mely a 14 ezres osztószámot vallja magáénak, amelyre nézve a pénzügyminiszter kijelenti, hogy itt valószinüleg elirásról van szó.

Bud János pénzügyminiszter a valorizációval kapcsolatban kijelenti, hogy előtte fekszik a valorizációs törvényjavaslat, amelyet holnap a minisztertanács elé terjeszt, a jövő héten pedig a nemzetgyülés elé visz.

A mezőgazdasági népiskolák ügye a közoktatásügyi bizottság előtt

Budapest, okt. 15. — A nemzetgyülés közoktatásügyi és pénzügyi bizottsága ma délután ülést tartott, amelyen a mezőgazdasági népiskolákról szóló törvényjavaslatot tárgyalták. Napirend előtt **Vasadi Balogh** György a tanszemélyzet érdekeinek védelmét kérte a kultuszminisztertől, aki kijelentette, hogy bár az utolsó szó a státusrendezésnél nem hangzott el, arra fog törekedni, hogy a tanitóknak hangzatos cimek helyett olyan megélhetést biztositsanak, a mellyel a müvelt ember megélhetési nivóját fentarthassák. A javaslatot **Maday** Gyula előadó ismertette, hozzászóltak **Kenéz** Béla, **Kiss** Menyhért, **Barabás** Samu, **Várnai** Dániel. Az általános vitát a kultuszminiszter berlini utjáról való visszatérése után folytatják.

Szemüvegek
foto-cikkek
Bánfai Béla
látszerésznél
Pécs, Király-utca 4. szám.
(Geltch és Graef drogéria)

Amatőr fényképészek otthona
a Chmura látszerész, (Pécs Városháza)
FOTO OSZTÁLYA
ahol csak friss áru legolcsóbb árban. — Ingyen idézés. — Ingyen tanitás kezdőknek.

Az idei termésből néhány hektó édes
must eladó
Munkácsy Mihály-utca 9. szám alatt.

És ezek a mi művész-forgalmi szakértőink azt hiszik, hogy egy térkialakítással a bajon segítenek!

Én nem is vagyok képes igazán elhinni, hogy a kultuszminiszter komolyan gondolt volna arra a bizonyos „térközépen" való elhelyezésre. Azért gondolom, hogy ilyen rögeszmét csak ráfogásból imputálnak neki, mert akkor hogyan írt volna egy oly rendkívülien találó és okos cikket, mint aminő a „Városok-esztétikája" című cikke volt, mely a Nemzeti Ujság május 10-iki számában megjelent. Látszik ebből a cikkéből, hogy milyen tisztában van azokkal a legtöbbször szinte legyőzhetetlen nehézségekkel, melyek a városszabályozási tranzakciók alkalmával a kisajátítások kapcsán felmerülnek. Irja: *„A polgármestereknek már a hátuk borsódzik, ha ezt a szót, — kisajátítás, hallják. Mindent inkább, csak ezt ne! Az eladó ha meghallja, hogy valaminé közintézmény számára szükség van az ő telkére, természetesen nagy árakat kér, mert jó üzleteket akar csinálni"* stb. Balázs cikke is oly megértően szól erről. Aki így tisztában van azokkal a nehézségekkel, melyek a Vigyázó, Astoria, Neumann stb. féle házak kisajátításával járnak, és még hozzá a megvásárlás pénzügyi oldaláról itélve is, minő leküzdhetetlenek ezek az akadályok, de olyan államférfiú ha az esztétikai érzékei még oly kifejlettek is, — nem áll be délibáb-üzőnek, *de még művészi szabályozó-napoleonnak sem.*

Nagy szükségem van arra, hogy a tisztelt olvasó engem itt jól megértsen.

Én nem azért tartom Balázs kartársam eszméjét szerencsés gondolatnak, mintha a Rókus-telken való elhelyezést zseniális és minden tekintetben szerencsés megoldásnak minősíteném, hanem azért, mert ez a gondolat felette alkalmas lehet az eredeti telken való elhelyezés holteszmétől az illetékes körök figyelmét elvonni, bennük egy szerencsés elhelyezési gondolat eszméjét kitermelni, a főváros nagy közönségét egy nem is sejtett lidércnyomástól megszabadítani, és végül egy a Kossuth-szoborhoz és annak hovahelyezéséhez hasonló művészicsőd megismétlődését elhárítani.

A Rókus-kórház helyén való megoldásról lehet beszélni, amit az eddigiek közöl egyetlen egy eszméről sem lehet elmondani. Ez az új eszme elvezethet egy sikeres megoldáshoz. Hogy nem lesz a megoldás hasonlatos a párizsi operáéhoz, vagy a Madline temploméhoz, vagy nem lesz a tér olyan klasszikus, mint a Concord-tér, erről senki sem, maga az eszme tulajdonosa sem tehet, és elvégre is csak egy Párizs van a világon, ahol az abszolut szuverén hatalomnak sikerült, ha kellett erőszakkal is, a városszabályozás terén csodálatosan szép alkotásokat létrehozni. Budapest nem lesz ilyen szerencsés város soha. Erről azonban nem tehet. De arról tehet, és teszen is, hogy lehetetlen rossz megoldás helyett válassza az elfogadható jót.

Melegen ajánlom Balázs kartársamnak, hogy tervét kellően kidolgozva és a szükséges adatokkal felszerelve juttassa el a kultuszminiszterhez, ahol, ha valahol, ott megértésre talál. A régi hellyel pedig ne törődjék, mert arra nézve a kultuszminiszternek zseniális terve van, amit a művészszakértők — és ez is csodálatos jelenség — szeretnének elgáncsolni.

KRÓNIKA

Felhivjuk kedves olvasóinkat, hogy hátralékos előfizetéseiket, valamint a II-odik félévi előfizetést, a csekély 6 pengőt a jelen számunkhoz csatolt postabefizetési lapon azonnal befizetni sziveskedjenek, hogy kötelezettségeinknek mi is eleget tudjunk tenni.

Műmellékletünk. Lapunk július 1-i számához mellékeljük dr. Fábián Gáspár által tervezett és most épülő Tolna vármegyei közkórház egyik épületcsoportjának távlati képét.

A szolnoki vármegyei kórház tervpályázatára 29 pályamunka érkezett. A bírálóbizottság elnöke Alexander Imre alispán, bizottsági tagok: a népjóléti és munkaügyi minisztérium részéről Klauschek Rezső kir. műszaki tanácsos, a kereskedelenügyi minisztérium részéről Noszlopi Kálmán miniszteri osztálytanácsos, a Magyar Mérnök és Építészegylet részéről Wälder Gyula műegyetemi tanár, a Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetsége részéről Almásy Balog Lóránd építész, dr. Óvári Papp Gábor egészségügyi főtanácsos, igazgató főorvos, dr. Szaller Miklós vármegyei tiszti főorvos, dr. Bagossy Károly vármegyei tiszti főügyész, Szitkey Béla kir. műszaki tanácsos, Csépai Dezső kir. főmérnök, dr. Kiss Ernő vármegyei törvényhatósági bizottsági tag. Döntés előreláthatólag július hó első napjaiban várható.

A Magyar Mérnök és Építész Egylet mű- és középítési szakosztálya *K. Császár* Ferenc elnökletével junius 18-án népes gyülést tartott, melynek vonzó tárgya *Rerrich* Béla: „A városépítőművészet újabb irányelvei és Pécs szab. kir. város városrendelési problémái" című előadása volt. Pécsről igen előkelő vendégek hallgatták végig az előadást *Kalenda* Loránt műsz. főtanácsossal az élükön. Jegyző: Müller Pál. Elnöklő *K. Császár* Ferenc emelkedett hangon emlékezett meg a kormányzó 60 éves születésnapjáról, majd *Rerrich* Béla tartotta meg mindvégig lebilincselő, érdekes és tanulságos előadását, melyet gyönyörű városképekkel illusztrált a világ minden tájékáról. Majd a pályanyertes terveket ismertette. Az első díjat tudvalevőleg *Dörre—Weichinger—Kőszeghy* építészek nyerték, akik gyönyörűen oldották meg a rendkívül nehéz feladatot és a városképek művészi beállításában és kidolgo-

MARABU
Kazánok és radiátorok központi fűtésekhez. Gőzfőző-, gőzmosó- és fertőtlenitő berendezések
Oranier, Ichor és Marabu folytonégő kályhák
MAGYAR RADIÁTORGYÁR R. T. BUDAPEST
SZEB
Cementipari gépek és formák, teljes berendezések cementárugyárak és műkőgyárak részére.
Építkezés, gépek, keverők, felvonók.
SZÁNTÓ ÉS BECK MÉRNÖK SPECIÁLIS GÉPGYÁRA BUDAPEST.
X. Gyömrői-út 16-18
Tel.: J. 350-88, J. 390-34

zásában az első helyet biztosították maguknak terveik szépsége által. Ugyancsak rendkívül finom meglátások és nagy gyakorlati ismeretek jellemzik a második díjat nyert dr. *Lux* Kálmán és dr. *Möller* Károly-féle pályatervet. A harmadik díjat *Joó* István miniszteri tanácsos nyerte, akinek terve a kivitel lehetőségei szempontjából elsősorban tarthat számot a teljes elismerésre. Az ő tervén egyszerű, gyakorlati, de felette praktikus gondolatok vannak lefektetve művészi összefoglalásban és egyedül ő oldotta meg a pályaudvarok kérdését is nagy, jövőbetekintő perspektivából. Igen értékes *Rados* Jenőnek, valamint a kitűnő szombathelyi mérnöknek, *Niessner* Aladárnak megvételre jutalmazott terve. A nagy tetszéssel fogadott előadást *K. Császár* Ferenc elnök meleghangon köszönte meg, mély szeretetébe ajánlva a megvalósítást a jelenlevő pécsi előkelőségeknek.

A Magyar Királyi Állami Felső Építő Ipariskola kiállítása.

Kitűnő Felsőépítő ipariskolánk, mint minden évben, úgy most is kitárta kapuit az érdeklődő nagyközönség számára, hogy bemutassa egy esztendő ernyedetlen, csodálatos munkásságának gazdag, a legnagyobb elismerésre méltó eredményeit.

Aki a kiállítás termein végighalad, jóleső érzéssel konstatálhatja, hogy oly abszolutnivójú szakmunkákkal állott szemben, melyet csakis egy ambiciózus, a legnagyobb odaadástól, páratlan szakmaszeretettől áthatott Igazgató és tanári kara tudott egy alapjában véve nem nagy előképzettségű, de szorgalmas és tehetséges tanulóifjúságtól kicsiholni.

Jóleső érzéssel regisztrálhatjuk itt a magyar építőipari szakoktatás magas nivóját, mely már nemcsak széles e hazában közismert, hanem a művelt külföld is érdeklődik a budapesti nagyszerű eredmények után és németorszgi hasonló jellegű szakiskolák tanulmányozván a budapesti Felsőépítő ipariskola munkaprogrammját, arra áttérni igyekeznek.

Óriási kultúrfölényt jelez ez a való tényeknek megfelelő adat és mi büszkén adjuk iparunk művelőinek tudtára, hogy lássák, miszerint az általuk végzett iskola kitűnő vezetése és tanárainak kiválósága folytán immár világhírűvé vált.

Ha a termeken végigmegyünk, konstatálnunk kell, hogy úgy a rendes hallgatók, mint a téli tanfolyamot végzett növendékek munkáit az abszolut pontosság, szakszerűség, tisztaság és művészi csinosság jellemzi.

Foerk Ernő és kiváló utóda *Müller* Pál okl. építésztanár az építőművészet történeti részt vezetik és tanítványaik munkái örömmel tölthet el bennünket.

Orbán Ferenc, S. *Hoffer* Imre, *Létai* András, K. *Császár* Ferenc, *Irsik* László professzorok az épületszerkezeti részeket adják elő és tanítványaik rajzain a preciz munka, a részletekbe elmélyedő tudás látszik.

A szilárdságtani rajzok oly elmerülést, oly tiszta tudást tükröznek vissza, hogy csak gratulálhatunk a vezető dr. *Mueller* Félix, *Károlyi* Szilárd és *Frcska* János tanároknak.

A művészeti rajz oly magas fokon áll, hogy szinte elfeledjük, hogy ezeket 15—17 éves tanuló ifjak állították elő a kitűnő *Juján* Pál és Sz. *Reischl* Károly tanárok vezetése mellett.

Igen szépek a geometriai rajzok is, melyeket *Szendrey* Lajos és *Kiss* Jenő középiskolai tanárok felügyelete alatt készítettek a tanulók.

Nem mulaszthatjuk el végül az elismerés zászlaját meghajtani a mintázás és modellkészítés tanárai előtt, akik növendékeikből valóságos művészeket neveltek.

Mindenek felett pedig a legnagyobb tisztelettel és elismeréssel kell szólanunk az Intézet kitűnő igazgatójáról, *Schoditsch* Lajosról, aki lelkét adja intézete nivójának emelésére, aki kitűnő gazdáját, vezérkarát, tanárjait egy cél felé tudja irányítani, a magyar felső iparoktatás minél kiválóbbá tételére. Ezt — mint ez a kiállítás mutatja — el is érte és ezért érdemli meg, hogy előtte az elismerés zászlaját lapunk hasábjain meghajtsuk.

A kiállítást minden iparunkat szerető egyénnek meg kell nézni, július 10-éig lesz nyitva.

Sajtóhiba. Lapunk mult számában, a Krónika rovat első cikkébe egy sornak kétszeri szedése következtében értelemzavaró sajtóhiba csúszott be, melyért ezennel olvasóinktól bocsánatot kérünk.

SZAKIRODALOM

A Közmunkatanács hivatalos jelentése. A fővárosi Közmunkák Tanácsának hivatalos jelentése az 1923—1927. évi működéséről most jelent meg. A terjedelmes nyomtatott jelentéshez Czabalay Kálmán dr. elnökhelyettes írt bevezetést, amelyben összefoglalja a tanács öt éves tevékenységét, amelyet a gazdaságilag legnehezebb időszakban végzett. A jelentés ezután részletesen foglalkozik a városrendezéssel, városszabályozással és pedig a Sasad-dülő szabályozásával, az Attila-körúti Bethlen-udvarral kapcsolatos rendezésekkel, a dunai rakodópartok folytatólagos kiépítésével, a Szépvölgybe vezető főút szabályozásával, a Fehéregyházi-út kiszélesítésével, stb. Majd az építésügyi szabályzatról és az építkezések előmozdítására tett intézkedésekről számol be a jelentés, azután pedig a cégjelző, címjelző és hirdetőtárgyak ügyeivel foglalkozik. A csatornázás a vízművek ismertetése után az útépítés, továbbá a vasutak és a közlekedésügy kerül sorra, amely utóbbi fejezet részletesen foglalkozik a villamosok felsővezetékes rendszerével, az autóbuszközlekedéssel, a sikló és a fogaskerekű átalakításával s az új lóversenytérhez való közlekedés szabályozásával. A közvilágítással, a füstmentes tüzeléssel, a közterületek beépítésével, az uccaelnevezésekkel foglalkoznak a következő fejezetek, végül a vegyes és a személyi ügyeket tárgyalja a jelentést, mellékletül pedig a fővárosi pénzalap kimutatása csatoltatott hozzá. A 120 oldalra rugó jelentésből megtudjuk, a Fővárosi Közmunkák Tanácsánál a mérnöki osztály főnöke lapunk régi, érdemes munkatársa *Fodor Sándor* min. tanácsos lett. A tanulságos és nagy gonddal összeállított jelentés a Hellas irodalmi és nyomdai részvénytársaság kiadásában jelent meg.

A Magyar Iparművészet 5—6. száma Györgyi Kálmán kitűnő szerkesztésében megjelent, gazdag képanyaggal és tartalommal, mely homloklapján Alpár Ignác nekrologját hozza, aki az Országos Magyar Iparművészeti Társulat elnöke volt.

HIVATALOS RÉSZ

Sárpilis község elöljárósága (Tolna megye).

Versenytárgyalási hirdetmény.

Sárpilis községben építendő jegyzői lakás építési munkái végrehajtásának biztosítása céljából a község elöljárósága versenytárgyalást hirdet.

Az ajánlatok az összes munkálatok végrehajtására teendők. A versenyezni óhajtók felhivatnak, hogy „Ajánlat a Sárpilisi jegyzői lak építési munkáira" felírással ellátott pecsétes, lezárt borítékba helyezett ajánlataikat **1928 július hó 14-én dél-**

Minthogy az *építészet* jobban mondva az *építési tevékenységnél* ily tőkésekre szükség van, s minthogy megfelelő kifejezés nyelvünkben nincs helytelenül *építészi* vagy *építési igazolványokat* adtak, illetve adnak ki, ahelyett, hogy **építő** (építési) **vállalkozói igazolványokat** állítanának ki.

Innen van az a nagy rendetlenség s a vélt jogfosztás az építőipar terén, mert minden *helytelen építési igazolvánnyal és nem építési vállalkozói igazolvánnyal* bíró egyén illetékesnek tartja magát mindenféle építésre, holott erre *semmi joga nincs.*

E tekintetben a hatóságok sincsenek kellően kioktatva s innen származik a sok baj, különösen a vidéken, s innen veszi minden vállalkozói igazolvánnyal bíró egyén az építésre való jogot helytelenül.

Ez addig nem tűnt fel, míg volt munka elég. Most, hogy nincs munka s a különböző vállalkozók ajánlatai óriási számban jelentek meg a közmunkáknál, mint építőipari ajánlatuk tudódott ki az anomália s természetes, hogy a megfelelő érdekkörök rájöttek a visszaélésekre s a feljelentéseket megtették, jogos érdekeik védelmét a fenálló törvények keretén belül kérték s azt legtöbbször meg is kapták.

Nincs s nem lehet az építőmestereknek kifogásuk az építővállalkozókkal szemben mindaddig, míg azok a vállalkozás terén maradnak, azaz, míg a szervezés és pénzügyi téren működnek, de abban a pillanatban, amikor a vállalkozók saját maguk akarnak építeni, saját maguk által felfogadott, szak- és nem szakmunkásokkal, akkor a feljajdulásuk jogos, nemcsak a saját érdekünkben, hanem közérdekből is; mert fennálló törvényeink szerint *az építőiparban a kivitelezés a képesített egyén személyi felelősségéhez van kötve.*

Az építési vállalkozó a műszaki alkotás fizikai kivitelét, fennálló törvényeink szerint *csakis képesített iparossal végeztetheti,* épúgy, mint egy magán egyén, sem építhet saját maga által felfogadott munkásokkal.

Ezekből tehát világosan látható, hogy *törvényeink az építőipart kellőleg szabályozzák,* csak a törvények és rendeletek nem ismerése, azoknak nem megértése vagy mesterséges félremagyarázása, az engedélyek kiadása körüli nemtörődömsége idézte elő azt a nagy kavarodást és összevisszaságot, amely ma fennáll s amely zűrzavart a kiadandó új építőtörvény lett volna hivatva a mai viszonyoknak megfelelően rendezni.

*

A mérnöki kamara által, a kamarai tagok részére a *szellemi munkakörben bizonyos munkák fentartása ellen az építőmesteri karnak nem lehet kifogása,* mert azt a kamarai törvény biztosítja. Nem lehet kifogás különösen akkor, ha az úgy állapíttatik meg, hogy a *régi jogú építőmesterektől a szerzett jogok nem vonatnak meg vagy ha rendelet a jövőbeli szigorúbb formában jelennék meg, de az átmeneti időben a működés, nekik biztosíttatnék.*

Minden újítás bizonyos érdekköröket sért, az természetes, de helyes átmeneti intézkedéssel s kellő belátással minden elintézhető.

A régi, u. n. *4 forintos építőmesterek,* akik az 1884. évi ipartörvény alapján vizsga nélkül lettek építőmesterekké ma már kihaltak, abból ma már a mai építőmesteri érdekeltségnek nincs kára. Épúgy lesz a régi jogú építőmestereknek a tervezés jogával is, ha azok kihalnak a jövőbeli generáció tervezése, mert már szabályozható, ezekre lehet korlátozásokat felállítani, ez ellen nem lehet kifogás a mai kor építőmestereinek, de ezeknek olyanoknak kell lenni, hogy a közérdek ne szenvedjen.

Ma még minden magasépítési objectum tervezését nem lehet a fenntartott munkakörbe beosztani, hogy azt csak kamarai tag tervezhesse; mert az nem lehet mindenütt közérdek, különösen vidéken, ahol ez az építést megdrágítaná, mert a tervezőt a legközelebbi nagyvárosból vagy a fővárosból kellene hozni.

Majd ha a vidéken lesz elég gyakorlattal bíró kamarai tag, akkor lehet esetleg alacsonyabb határt megállapítani a fenntartott munkakörre, de amikor ma azt a bizonyos currens dolgot a képesített építőmester is igen jól s talán a hosszú időn át szerzett gyakorlata alapján néha még jobban is megtudja tervezni, mint a kezdő fiatal kamarai tag.

Ez nem akar az oklevél, vagy a kamarai tagság lebecsülése lenni, ez a mai élet tapasztalata.

Ez ellen a szabályozás ellen sem az egyik, sem a másik oldalon nem lehet senkinek kifogása, ha az helyesen történik s ez ma a legnehezebb, midőn az ellentétek annyira kiéleződtek.

De kölcsönös jó akarattal ez is megoldható, ha a szélsőséges felfogások elsímulnak s nem arra az álláspontra fekszik a fősúly, hogy minél többet követelni, hogy valamit kapjunk; mert épp a mérvadó körök nem tehetnek a dolgokba semmit, ha az érdekeltek nem tudnak megegyezni.

Itt *a fentartandó tervezési munkahatár kérdésnél, kell a régi építőmesterek tervezési jogainak megvédése mellett, bizonyos dolgokban az építőmesternek engedni; mert a tervezés nem ipari, hanem szellemi munka s ez a szellemi munka szabályozásánál oldandó meg.*

Az ipari munka szabályozása tekintetében pedig a mérnököknek kell engedni, abban a tekintetben, hogy annak szabályozása nem a kamarai fenntartott szellemi munkakör rendeletébe való, hanem egy kiadandó új ipari rendeletben, hogy hogy és miképp, az külön tárgyalásoknak kell, hogy alapját képezze.

Ha ezekre kerül a sor, akkor vitathatók meg a külön feltételek, hogy bizonyos *oklevvéllel bírók kamarai tagok, mily feltételek mellett gyakorolhatnak bizonyos iparokat, ha nem mint vállalkozók akarnak működni, hanem tényleges ipart akarnak folytatni.*

Ezen két elvvel kell tisztába jönni, *ezen két munkakört, a szellemit és az iparit,* egymástól el kell választani, az áttéréseket külön rendeletekbe kell szabályozni; akkor megoldható a kérdés békés úton, különben félő, hogy a harc tovább folyik, mind két fél kárára.

Azon felfogás, hogy magasabb szellemi intelligenciájú és tudású egyéneknek, — szokás szerint hangoztatott, — alacsonyabb képesítésű építőiparra való áttérése külön törvényben, vagy rendeletben való szabályozása sértő az építőipar terén, — mely a legmagasabb szellemi és gyakorlati tudást igénylő ipar, — nem lehet dehonestáló, különösen akkor, amikor a mi egész ipartörvényünk felépítése egy bizonyos rendszeren nyugszik, amelyet emiatt nem lehet felforgatni, még ha egészen jogos is volna a kívánság, mert az alkotmányos szervezet nem helyezhető más alapra, az csak régi alapon, a haladással tökéletesíthető.

Az élet igazolja a fokozatos fejlődést, ha megtudjuk csinálni a kamarai tagok részére, kellő körültekintéssel a fennálló érdekek és szerzett jogok épségbentartása mellett a fenntartott szellemi munkkörök szabályozását s ha megfelelő rendeletekkel, szintén az érdekek szemmeltartásával a kamarai tagok részére a megfelelő iparok gyakorlására szóló rendeleteket, ha nem is teljesen kielégítve, mindkét érdekeltség kívánságát, mely ma na-

gyon messze van egymástól, akkor mindkét félnek mégis nyert ügye van.

A mérnöki kar közel 40 évig küzdött a kamaratörvényért, az ma meg van, de még nincs nagyobb tapasztalata a működéséről s ugyanazzal a nehézséggel küzd, mint 40 évvel ezelőtt, az akkori építőmesteri kar, mely már 40 éve kívánja az építőipartörvény kiadását, illetve e régi törvények és rendeletek megváltoztatását s az a mai napig nem sikerült; félő, mint azt a multban is láttuk, hogy az érdekellentétek szélsőséges kiélezése hiúsította meg a tervezeteket, ebből sem lesz egyhamar rendelet.

Ha a két érdekfél karöltve fog dolgozni, úgy mindkettő el fogja érni kitűzött célját s fejlődésnek fog indulni, ha pedig a régi magyar betegség fészkeli be magát, a stagnálás fog beállani, amely egyenlő a visszafejlődéssel, ettől pedig óvjon meg bennünket a Mindenható az új esztendőben. *Schoditsch Lajos.*

A Magyar Kálvária

Irta: *Majorossy Gyula.*

Magyar Kálvária... Magasztos gondolat és gyönyörű feladat a művészgárda részére, akik a gondolatot a formák és szinek nyelvén megszólaltatni elhivatnak.

Miként az Urat meghurcolták és végül keresztre feszítették azok, akikért a világra jött, akikért küzdött, tűrt és szenvedett, azonképpen járt el Európa mivelünk, kik egy ezredéven át küzdöttünk, véreztünk és szenvedtünk, saját testünkkel védve a művelt nyugatra vezető kaput, kelet előretörő barbár tömegei ellen.

És miként a Boldogságos Szűz Mária, látván fia öt sebét és szenvedéseit, a fájdalom alatt megtörve Mater Dolorosa lesz, Nagymagyarország Nagyasszonya is végig kíséri népét szenvedéseinek kálváriáján, s a mi golgotánk alatt Ő is a fájdalmas Szűz alakjában jelenik meg, kinek szíve hét sebből vérzik. És e Magyar Golgotán nem az apostolok és Jeruzsálem szent leányai veszik körül, midőn fiának teteme előtt összeomlik, hanem István, az apostoli király és azok az Árpád véréből származottak, kik népünk megpróbáltatásai között méltó kísérői voltak Magyarország Nagyasszonyának.

Igazuk volt a nagygyűlés szónokainak! E kálvária szolgálhatja a katolikus vallású magyarok hitéletét, lehet a nagyhét áhítatosságának középpontja, de kell, hogy mást is lássanak benne és nem szabad megtörténnie, hogy Hazánk más hiten élő gyermekei vallási türelmetlenségből elforduljanak az eszmétől.

Legyen e kálvária állandó memento nekünk, elszakított véreinknek és a külföldnek egyaránt!

Krisztus szenvedéseit látva, kit megfeszítettek azok, akikért tűrt és szenvedett, jussanak eszünkbe népünk szenvedései, szegény magyar népünké, melyet éppúgy keresztre feszítettek azok, akikért küzdött, mint a Megváltót. De jusson eszünkbe, hogy a szenvedés nem lehet hiábavaló és ha elmulott tőlünk a keserű pohár, és ha összezúzva lehajtottuk fejünket Trianon keresztjén, mondván „Elvégeztetett": jönni kell a feltámadásnak is.

Lássa a külföld, lássák Trianon pribékjei és római katonái a Golgotát, talán közöttük is akad majd egy, aki keresztünk alatt állva mondani fogja: Mégis igaz nép volt.

Épp ezért a gondolatnak valóra kell válnia! Ne legyenek a nagygyűlésen elhangzottak a pusztában kiáltónak szavai, melyekre csak a visszhang felel, hanem hallják meg azok, akikhez szól és akik a gondolat kivitelét, a terv elkészítését elősegíteni hivatottak.

Hallják meg azok, kiknek fülleréiből vagy aranyaiból az anyagi erőt meríthetjük és hallják meg azok, kiknek tudása, művészete vagy munkája a holt anyagot a nek tudása, művészete vagy munkája a holt anyagot, a magasztos eszmét megvalósítani, a gondolatnak testet, a hideg könek tartalmat adni képesek.

Ha a Magyar Kálváriát a nagy gondolathoz méltóan akarjuk elkészíteni, el kell némulnia minden egyéni érdeknek. Össze kell fognia mindenkinek, aki méltónak találtatik, hogy a nagy műhöz munkájával hozzájáruljon. Alá kell rendelnie tudását, művészetét, szellemi és testi erejét egy vezető és irányító akaratnak, egy személynek, akit már kiválasztottak a nagy gondolatot kifejező mű megalkotására.

Ha az életben méltó ellenfelei vagy versenytársai voltak, legyenek méltó munkatársai, ha úgy találtatnék, hogy a munka egy részének kivitelére legalkalmasabbak.

A Blaha Lujza tér

A Corvin-áruház felépítése által a Rákóczi út mentén kialakult Blaha Lujza tér — tekintve, hogy a városnak legforgalmasabb részén fekszik — elég tágasnak, s e mellett szépnek is mondható. Most az a kérdés, mi történjék vele, ha a Rókus-kórházat lebontják; meghagyják-e térnek, vagy pedig beolvasztják a Rákóczi útnak tölcsérszerűleg kiszélesedő részébe?

Bár a Rókus-kórház lebontása már évek hosszú sora óta nemcsak szóbeszéd, de a hatóság részéről tanácskozás tárgyát is képezte, s bár az úgyis mint épület, úgyis mint kórház erre már rég megért, még mindég helyén áll rendületlenül, mert a kórházak szaporítása a város fejlődésével nem tartott lépést, s így még mindég nem lehet nélkülözni.

Hogy a lebontás mostanáig — a Corvin-áruház felépítéséig — meg nem történt, tulajdonképpen szerencsének mondható, mert csak most lehet helyesen megítélni, hogy az egymással szorosan összefüggő Rókus-kórház, Blaha Lujza tér és a Rákóczi út belső része megfelelően miként szabályozandó, s így még megvan a lehetősége annak, hogy a kérdés a kialakult tér figyelembevétele mellett alaposan megfontoltassék, s helyesen megoldassék, amire igen nagy szükség van, lévén eddig elkövetett városszabályozások mérsékelten szerencsés volta miatt e tekintetben a pesszimizmus nagyon is indokolt.

Igen valószínű, hogy a kórház lebontása után a felszabaduló teleknek Rákóczi út felőli oldalán az építési vonal akként fog megállapíttatni, hogy a Rákóczi út és Gyöngytyúk ucca által képezett sarkot összekötik a Corvin-áruház sarkával, s a kórház telkének e vonalon kívül eső része beépítetlen marad, alighanem azon téves szempontnál fogva, hogy a népszínház épülete jobban érvényesüljön.

Ha az ezáltal keletkezett helyzetet lelki szemeinkkel megvizsgáljuk, azt fogjuk látni, hogy azon előnytelen városkép, melyet a Rákóczi útnak belső része két divergáló oldalával és tölcsérszerű lehetetlen alakjával már most is nyujt, a fentebb valószínűnek jelzett szabályozással nemcsak fokozódni, hanem évszázadokig tartó időre állandósíttatni is fog, amit távolról sem ellensúlyoz majd az a körülmény, hogy a népszínház már a Kossuth Lajos utcából is látható lesz.

A Blaha Lujza tér, melynek — mellesleg mondva — nagy előnyére szolgált volna, ha, tekintettel a szemközti épületek magasságára, a Corvin-áruházat egy emelettel magasabbra építik, úgy amint most van, a Rókus-kórház épületével határolva, méreteinél fogva, a népszínház épületének távlati érvényesülése szempontjából ideálisnak mondható; de hogy a Rókus-kórház lebontása s a szóbanforgó területnek beépítetlenül hagyása esetén nem lesz többé az, ez egészen bizonyos.

A fentebb előadottakból tehát önként következik,

ÖTVENEGYEDIK ÉVFOLYAM 1—2. SZÁM. 1927 JANUÁR 1.

ÉPITŐ IPAR
ÉPITŐ MŰVÉSZET

A budapesti épitőipari szakmák ipartestületei, a Hadviselt Mérnökök, Épitészek és Műszaki Tisztek Nemzeti Szövetsége, Budapesti Ácsmesterek Ipartestülete, az Épitőmesteri Képzettség megvizsgálására szervezett bizottságának hivatalos lapja.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 12 pengő=150000 K, félévre 6 pengő=75000 K. — Egyes szám ára 0.80 fill.=10000 K — Postacsekkszám 49197 Hirdetési dij: m/m-kint 0.20 fill.=2500 K

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FÁBIÁN GÁSPÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., Ménesi-ut 7/c TELEFON: JÓZSEF 132—95.

Újévi köszöntő

Édes, meghitt örömmel és szeretettel köszöntjük lapunk kedves olvasóit 51 éves lapunk patinás hasábjairól. Mindig bizonyos meghatódottság vesz erőt rajtunk, ha meggondoljuk, hogy ennek az évekből fonódó hosszú láncnak a végén a magyar épitőművészetnek oly fényes csillagai állottak, mint Ybl Miklós, Hauszmann Alajos és a többi nagyok, akik fenséges működésük mellett örömmel, szeretettel alapitották meg, tartották fenn és írták lapunkat. Nekünk, utódoknak csak a nagy elődök által reánkhagyott örökségnek becsületes megőrzése adatott osztályrészül és valóban nagy szégyene lenne a mai épitészgenerációnak az, ha a meglévőt istápolni, fentartani, szeretettel ápolni nem tudná. Sőt némi áldozatadástól sem szabad visszarettennünk.

Így, az év elején, mindig újból átérezzük azt, hogy lapunk hivatást tölt be, éppen azért létjogosultsága van. Címében hordja célját. Az épitőipart össze akarja kötni az épitőművészettel. Hogy ez kell-e, szükséges-e, nem kérdés. Enélkül nincsen épitőtevékenység. Ahol külön kasztban tömörül az épitőipari érdekeltség és felhőkben jár az épitőművészek bransa, ahol e kettő nem kéz a kézben, egymást segítve, támogatva dolgozik, ott nincs lendületes eredményes munka, ott nincs megértés, nincs fejlődés.

Ez az a lap, mely az épitőipar és épitőművészet korszerű eszméit iparkodik karöltve megoldani, egymás baját, sérelmeit megértő közelségbe hozni, megvilágitani, eltüntetni. Ez a lap nem sajátítható ki egyik fél részére sem, csakis az igazság részére. Mi nem nézhetjük kizárólag az ügyek üzleti oldalát, ezt is szemelőtt tartjuk, de mindig a magasabb etika szemüvegén keresztül.

Mi kapcsolatot iparkodunk az épittető és épitő között teremteni, mert hiszen meg kell becsülnünk azokat is, akikből élünk. Sőt védenünk is kell őket. De viszont fel kell emelnünk tiltakozó szavunkat akkor, ha az épittető, még ha az állam lenne is az, az épitőipar és épitőművészet körébe eső kérdéseket sérelmesen és egyoldalúlag kezelné.

Nagyon sok kérdés vár még megoldásra és mindig újabb problémák is felvetődnek, így tevékenységünknek állandóan ébernek kell lennie. Ezt mi megígérjük, olvasóink részéről viszont megértő szeretettel, némi kis áldozattól vissza nem riadó lelkületet bizalommal várunk, hogy nehéz, de szép hivatásunknak, mint 50 éven keresztül, úgy a ránk következő második félszázadban is képesek legyünk megfelelni.

Dr. Fábián Gáspár.

Az épitőmesterség és a mérnöki kamara tagjai részére fenntartandó munkakör.

A tavalyi 1295-ik év úgy az épitőmesteri, mint a mérnöki érdekeltségeket az *épitési lehetőségek* mellett leginkább az *épitőtörvény tervezete*, illetve az azzal kapcsolatos tárgyalások foglalkoztatták.

Sajnos, a szélsőséges nézeteltérések miatt eredmény nem volt elérhető. A két mérvadó érdekeltség, a mérnöki kamara s a M. M. É. E. nem tudott megállapodásra jutni s így az épitőtörvény, sajnos, immár 4 és fél évtizede nem tud megszületni, s annak kiadása megint eltolódott valószinüleg hosszabb időre.

Az elmúlt 1926-ik esztendőben *az épitkezés* meg akart indulni, de *nem tudott lendületet venni*, ennek elmaradása s a *mérnöki kamara tagjai részére fenntartandó munkakör tervezete izgatta* mind a két felet. Jogosan avagy jogosulatlanul? Az egyéni meggyőződés dolga. Az egyes tárgyalásokon úgy egyik, mint a másik fél elkeseredetten harcolt a maga vélt igazáért.

A helyzet igen feszült s látszólag mind a két félnek aggodalmai jogosak. Nagyon nehéz eldönteni az igazsá-

got mindaddig, míg a két fél szélsőséges véleménye nem tud megalkudni a mai helyzettel s a kérdést mindkét félre nézve igazságosan elintézni nem is lehet.

Mindennek előtte meg kell állapitani, hogy a *kamara tagjaira csak a szellemi* (intelektuel) *munka szabályozása tartozhatik a kamarai tagok fenntartandó munkakört szabályozó rendeletbe, s ennek ellenőrzésére a mérnöki kamara hivatott.*

A mérnöki munkák kivitele, effectuálása, tényleges fizikai végrehajtása már legnagyobb részt nem szellemi, hanem *ipari munka s igy ez az ipartörvény;* mert épitőipartörvényünk még nincs — *s az ennek alapján kiadott és kiadandó rendeletekkel szabályozzák és ennek ellenőrzése az ipari közigazgatás felügyelete alá tartozik.*

A szellemi és az ipari munka között van még egy harmadik munka, amely inkább szellemi, de nem annyira technikai, mint kereskedelmi szellemi munka s ez az u. n. *vállalkozói munka,* amely szervezésből, irányításból, pénzbeszerzésből, annak célszerű felhasználásából s főleg abból áll, hogy a tőke minél nagyobb haszonnal dolgozzék, azaz minél többet jövedelmezzen.

A mai törvényeink és rendeleteink szerint *az elsőt, a műszaki szellemi munkát,* illetve annak elvégezhetését, mondjuk keresetként való felhasználhatását, a hosszú tanulmány *az oklevél s a kamarai tagság biztositja.*

Az 1923. évi XVIII-ik törvénycikk a mérnöki kamarát bízta meg a *cimhasználatának* és a *mérnöki munkakör védelmének ellenőrzésével.* Ezzel a műszaki szellemi munkával foglalkozóknak nemcsak *cimüket biztositották,* hanem *védelmet kaptak a kontárok ellen;* mert a tervezés, mint olyan sehol sincs szabályozva, az ma szabad préda.

Ezt a rendezést mindenki csak a legnagyobb örömmel veheti s ez ellen nem lehet kifogása sem a régi, sem a mai, de még a jövő épitőmesteri generációnak sem; mert ezeknek nem a tervezés a hivatásuk, hanem a tényleges végrehajtás, melyet ez a szabályozás nem érinthet.

A második munkakör, a műszaki *iparimunka,* azaz a fizikai végrehajtása a műszaki alkotásoknak, az már *tisztán iparimunka,* azt csak szak hozzáértő iparos hajtja végre.

Az iparosnak a képesitését és működési körét az ipartörvény s az annak alapján kiadott és kiadandó rendeletek szabályozzák. Ennek betartására, illetve ellenőrzésére megfelelő szervek vannak, ezek az ipartestületek. Ez utóbbiak működése szintén törvénnyel s azok alapján kiadott rendeletekkel van biztosítva.

Az ipari képesités a mi törvényeink szerint bizonyos előtanulmánnyal, hosszabb vagy rövidebb gyakorlattal s végül valamelyes *képesitővizsga letételével van biztositva.* Ezen vizsgák alacsonyabb vagy magasabb foka, a gyakorlat hosszabb vagy rövidebb tartama, az illető iparok szerint változik s rendeletileg vannak szabályozva, ép úgy fel vannak sorolva azon szakiskolák is, melyek tanulói az iskola sikeres elvégzése és bizonyos gyakorlati idő igazolása után a képesítő vizsgák alól fel vannak mentve.

Valamennyi képesített iparok között a *legmagasabb fokon az épitőipar* áll, melynél nem elég a tanonckodás, a felszabadulás és több évi legénykedés, hanem az előírt felszabadulás utáni tényleges igazolt gyakorlat után még külön *szakvizsga letétele is kivántatik úgy az elméleti, mint a gyakorlati részből.*

Az épitőiparok közül is kimagaslik az épitőmester ipara, melynek jogát rendesen legalább 4 középiskolai tanulmány után, 1 évi előgyakorlattal, egy felvételi vizsgával, 3 egész évi heti 43—45 órás felső épitőipariskolai végzettséggel, azután legalább 3 évi épitőmester oldala mellett, tényleges épitőmesteri gyakorlat igazolása után egy irásbeli s az összes épitési szaktárgyakra kiterjedő szigorú szóbeli vizsgával lehet elérni.

Téves azon beállitás, hogy ezen képzés, illetve képesités alacsony fokú. Ugyanis ezen 3 évi tanulmány, heti 43—45 órában megfelel 4 évi felső középiskolai időnek, ahol nemcsak szaktanulmányokkal, hanem általános müveltségi tárgyakkal is foglalkoznak, s igy elég idő jut a 4 középiskola felső osztályainál hangoztatott müveltségi tárgyakra is.

Az elvégzés után kitöltött minimális 3, de a tapasztalat szerint átlag 6—8—10 évi gyakorlat s az 1 évi előgyakorlat összesen minimumban 4—7—9—11 év alatt igen sokat tanul az illető s kell is hogy tanuljon, ha a vizsgát sikerrel akarja letenni.

A vizsga niveauja pedig elég magas; mert maga az élet s a technika fejlődése megkívánja a magas niveaut.

Nem az 1884. évi 46188. sz. F. I. K. M. rendeletben előirt 42 év előtti vizsgaanyagot kell szemelőtt tartani, amelyre a tájékozatlanok hivatkoznak, ez már rég tulhaladott álláspont.

A bizottság mindig hivatásának magaslatán állott s áll s alkalmazkodott s alkalmazkodik az élethez, az időkhöz, melyben él.

Rosszhiszemű feltevés, hogy csak azt kérdezik, ami a régi rendeletben van.

Nem azért vannak a bizottságban cenzorul behívott müegyetemi tanárok, felső épitő ipariskolai tanárok, gyakorló épitészek s müegyetemi képesítéssel is bíró épitőmesterek, hogy azok önmagukat megtagadják s ne haladjanak a korral s maradiak legyenek, amint azt egyesek mesterségesen szeretik feltüntetni.

A bizottság mindig a korral halad s mindig az aktuális szerkezeteket, épitési anyagokat, módokat kérdi; tehát ma hivatása magaslatán áll, halad a korral a maga útján. Sajnos ezt itt minálunk sokan nem akarják észrevenni, de a külföldi tanulmányútakat tevő szakemberek, avagy azokkal külföldön folytatott eszmecseréknél mindig a legnagyobb elismerés hangján nyilatkoznak a mi intézményeinkről s intézkedéseinkről.

A *képesités igazolásához szükséges gyakorlat igazolása* is a legnagyobb lelkiismeretességgel történik. Nem fogadtatik el mindenféle nem épitőmesteri gyakorlat.

Hogy akadtak lelkiismeretlen egyének, akik igazoltak nem teljesített gyakorlatokat az mindenütt előfordulhat, de ma ez már ki van zárva; mert a 27 tagú bizottság, mely a kérvényeket elbírálja s a 7 tagú vizsgabizottság tagjai annyira tájékozottak, különösen a mai épitkezésekről, hogy a gyakorlat valódiságáról meggyőződést szerezhetnek.

A harmadik némileg talán a műszaki szellemi foglalkozáshoz tartozható *működés,* amint már fentebb jeleztetett a *vállalkozói* munkakör.

A vállalkozás nincs semmiféle oklevélhez, mint a szellemi munkakör vagy képesítéshez kötve, mint a műszaki munkák fizikai végrehajtása az ipari képesítéshez.

A vállalkozás a mi törvényeink szerint *csak vállalkozói igazolványhoz van kötve,* melynél csak megfelelő életkort és fedhetlen előéletet kell igazolni s a vállalkozói igazolvány kiadatik.

Ez sem külön törvényben, sem külön rendeletben nincs szabályozva, hanem helytelenül az ipartörvényben s az annak alapján kiadott rendeletekben nyer szabályozást.

onyszeg,
S VA
r, V., AKA
ssal néz-
a meg-
tavaszt, ez.
a saját
n, ame-
is némi-
sanyar-
thonhoz,
r legjob-
fog fel-
alapja.
ndjai ne
i Nagy-
(Vége.)

· · · · 4095.— 4000.— 5500.—
· 75—85000.—
.90—105000.—
65—130000.—
1260.— 1400.—
erenk. 22000.— 1920.— 2150.—
" 1600.— 25000.— 30000.—
1800.— 20.0.—
· · · 20500.—
· · · 26000.— 26400
34500
6000-szeres
apár 4550.— + felár
alapár 4550.—
· · · 4550.— + felár } 10%
felül 4550.— + felár } +
ni adó külön számittatik fel.
lélkül takarékkoronában értendők.
a Bp. Acsmesterek Szövetségének meg-
ár 25-től: Kötőács órabére 6000—6700 K
órabére 3500—4100 K.
enlegi árak: Faragott fa (6 m-ig) 720
m.-ként 30000 K-val drágább. Épitőanyag
(széles) 950 ezer K, Léc, zárléc 750 ezer
ly) 1,200.000 K, (széles) 1,456.000 K.

ezi, vagyis 850.000 lélek, amelyből 500.000-t tétenetünk fel gyári és egyébb produktiv munkát végző énnek. A környéket bevonva ugyanennyit.

A lakásprobléma megoldása a munkásság kezéi van letéve. Nincs az a kicsi, amelyből még megaritható nem volna. Ha egy munkás 9 órai munbéréből bár szükösen is meg bir élni, ugy meg bizonyos időtartam alatt 8 órai munkabéréből is, y nyilvánvaló, hogy a munkásság, ha saját otthona épitésére naponta egy órai munkabérét, avagy egy lamosjegy árát feláldozza a jobb jövője érdekében, y a lakásproblémát már meg is oldotta önmaga ejéből.

Azok a vállalatok, melyek lakásépitésre vállalztak, de vállalt kötelezettségeiknek képtelenek eleet tenni, bocsássanak telket a munkásság rendelkeésére telepes házaik felépitéséhez. Ezt könnyen megehetik, mert a környéken a privát telkek, mint közlapitványi telkek örök bérletre megszerezhetők. Ujpest is igy épült fel.) Vagyis a vállalatoknak tulajonképpen csak a garanciát kell vállalniok és a telek nát rendelkezésre állhat.

Ezekután alakitandó egy oly házépitő szövetkeet, amely az épületek kivitelezését foganatositja.

Feltételezzük, hogy a felállitott 500.000 munkásból (a környékkel kétszerese) férfi és nő egyaránt, Budapest és környéke területén 300.000 egyén kapcsoltatnék be az épitési akcióba és ezek naponta egy órai munka, illetőleg egy villamosjegy ára értékével kapcsoltatnék be, — pénzben kifejezve — 4000 koronával, ugy azt látjuk, hogy az épitési célra a napi bevétel 1200 millió koronát teszen ki, amely összegből 30 darab egyenkint 40 millió koronába kerülő munkásház épülhetne naponta. Ez egy évben 300 munkanap alatt 9000 kisebb ház. Ha a lakásprobléma megoldása 4—5 év előtt a fenti alapon indittatott volna meg, ma már nem volna lakásprobléma, nem lennének ezerszámra hajléktalan családok.

A fentiekben kimutattam, hogy Budapesten a lakásprobléma megoldásához nem 20%-os állami tőke, nem drága külföldi tőke, de a munkásságnak szövetkezetbe tömörülve, önmagáért meghozandó áldozatkészsége szükséges.

Néhány szó a „Kertvárosról".

Schoditsch Lajos felső épitő-ipariskolai igazgatótól.

(Folytatás.)

Ennél is fontos a telek megválasztása, hogy olyan helyen legyen, hogy minden közmü már meg legyen s minden közlekedési eszköz rendelkezésre álljon. Erre igen alkalmas volna esetleg a külső kerepesi utnak az a része, amely Rákosfalvával szemben van a Fehér-uttól kifelé eső részben, ahol 2-3-4 sorban lehetne ilyen soros szövetkezeti társasházakat épiteni 2—3 emelet magassággal, manzardos garszon lakásokkal.

A házak egymástóli távolságának nem kell nagyobbnak lenni, mint az épület főpárkány magassága, tehát 3 emeletet feltételezve szerény emeletmagasságok mellett 12—15 méternek. Ez a terület be lenne gyepesitve, bokrokkal beültetve, parkszerü elrendezéssel s igy egy-egy lakásra aránylag igen kis terület kellene, alig 25—35 négyszögöl, tehát jóval kevesebb, mint a kertváros létesitésénél. Igaz, hogy erre azt mondják, hogy nincs a lakásnak kertje. De nézzük csak mit csinál a tisztviselő a kertjével? Maga reggeltől estig dolgozik. Nemcsak délelőtt a hivatalban, hanem még délután, sőt este is, hogy a mai nehéz viszonyok mellett 20—25% békefizetését némileg pótolni tudja s fenn tudja tartani a családját. A családtagok pedig a háztartás gondjaival vannak elfoglalva. A mai nehéz viszonyok mellett cselédet — háztartási alkalmazottat — nem tud mindenki tartani, akivel a kerti munkát is el lehetne végeztetni s igy a kert rendezetlen marad s az ma az illető tisztviselőre vagy kertváros telek tulajdonosára csak teher lenne. Mert sohasem szabad azt a néhány kiváltságost figyelembe venni, akiknek még van valami vagyonuk s tudnak még áldozni. A soros házakat is ugy kellene tervezni, hogy legfeljebb 3-4-5 ház jöjjön egymással összeépitve s azután egy nagyobb 10-15 méteres közzel jöjjön a másik csoportház melléje, hogy ily módon a homlokzatba is bizonyos változatosság jöjjön létre s amellett a hygenikus követelmények is kielégitést nyerjenek, mert a második sorban, jobban mondva a telep közepébe elhelyezett hasonló csoport ház ép a 10-15 méteres közzel szembe jöjjön, hogy a kilátás az egyes lakásokból barátságosabb legyen a kertre s messzebb perspektivát adjon.

Az egyes soros házakat külön-külön is több lakással kell tervezni, hogy az gazdaságos és olcsó legyen.

Itt is több elrendezés lehetséges. Mindegyiknél a fősulyt az alakra és alaprajzi elrendezésre kell fektetni.

A lépcsőház célszerü elrendezésétől sok függ. A lépcsőházak legcélszerübben ugy használtatnak ki, ha a kétkaru lépcső mindegyik pihenőjéről megközelithetők a lakások. Igaz, hogy ily módon a lakások nincsenek mind egy nivóban, de ez nem baj, mert fele annyi lépcsőterület kell ehhez.

Legideálisabb, ha egy lépcsőről csak két lakás nyilik az uccára. Gazdaságosabb, ha a félpihenőkről egy vagy két lakás nyilik még emeletenkint a kertre. Leggazdaságosabb, ha ugy az uccai, mint az udvari részen 3-3 lakás nyilik minden pihenőről.

Ily elrendezéssel épitett a szekesfőváros már házakat. Ezt kell mintául venni. Ezt kell szövetkezeti alapon megszervezni, mert ennél kell a legkevesebb telek, elég egy lépcsőház és 2—3 emeletes elrendezés mellett a telek az alapok, pince, födélszék, tetőhéjak, lépcső költsége 9—14—15 részre oszlik meg.

Magától értetődik, hogy mindezeken kivül a legmesszebbmenő tervezési, épitési, szerkezeti könnyitéseket mind ki kell használni, hogy az épitkezés minél olcsóbb legyen. E mellett a legmesszebbmenő hatósági és állami erkölcsi, de főleg anyagi támogatásra van szüksége a szövetkezetnek, csak ugy tudja célját elérni s csak akkor, ha az egészet arany paritásra állapitja meg: mert csak akkor dolgozik a legkevesebb kockázattal s az összes számitások is csak akkor fogják a valóságot megközeliteni.

S ha már minden meg van, akkor jön még a legnehezebb része a dolognak, hogy a tisztviselő mikép fog az ilyen szövetkezeti házban financiális kötelezettségeinek eleget tenni? Erre pedig nem lehet más felelet, mint hogy a fizetését, lakbérét szintén aranyparitásban, vagy legalább annak alapján ennek bizonyos nagyobb százalékát kapja, mert csak ily módon tudja idevéve ceruzáját reális számitását megtenni.

Cikkemmel nem célom a kertváros ellen hangulatot kelteni, mert annak ideális voltát a magam részéről a legmelegebben támogatom. De nem a mai és még sok évig tartó szerencsétlen áldatlan viszonyok mellett, hanem csak óvatosságra intem azokat,

XLVIII. ÉVFOLYAM 12—14. SZÁM 1924 MÁJUS 15

ÉPITŐ IPAR ÉPITŐ MŰVÉSZET

A budapesti épitőipari szakmák ipartestü letei, a Hadviselt Mérnökök, Építészek és Műszaki Tisztek Nemzeti Szövetsége, a Magyarországi Építési Anyagkereskedők Szövetsége, Budapesti Ácsmesterek Ipartestülete, az Építőmesteri Képzettség megvizsgálására szervezett bizottság, a Városi Mérnökök Országos Szövetségének hivatalos lapja.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Félévre 40000 K, Ausztria, Németországba félévre 0000 K. Egyéb külföldre félévre 100000 K Egyes szám ára 4000 K. Póstacsekkszám: 49197. Hirdetési dij: milliméterenként 1600 korona.

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FÁBIÁN GÁSPÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., Horthy-Miklós-út 15c V/38 TELEFON: JÓZSEF 132—95.

A lakásinség megoldása

Fedorcsák János épitőmester előadása a mérnök és épitészegylet mű- és középitési szakosztályi ülésén.

Budapesten a lakásprobléma az erőszakos eszközök alkalmazásával megoldatlan marad. Az erőszakos eszközök alkalmazása a közgazdaságra a legnagyobb káros befolyással bir. Pár ezer lakás felépitéseért a gyárvállalatok forgótőkéje nem vonható el a produktiv munkától és ha az államhatalom továbbra is a jelen lakásprobléma megoldási politikáját követi pár ezer lakás felépitése kedvéért, ugy a gyárvállalatok forgótőke nélkül maradnak, aminek folyamánya lesz, hogy a produktiv munka megakad. A bankok általi kényszerépitkezés folytán pedig a kereskedelemtől vonatik el az amugy is szükös tőke.

A kényszerépitkezés intenciója az volt, hogy a gyári vállalatok, bankok stb. alkalmazottaiknak munkáslakásokat épitsenek és mit látunk? azt, hogy a fürdőszobás drága lakásokkal a főbb tisztviselők egy csekély száma jut hajlékhoz, a munkásság pedig lakás nélkül tovább nyomorog.

A 60% épitési kölcsönt az állam inkább a gyári vállalatok és kereskedelem részére forgótőkének bocsássa rendelkezésére, lakásokat pedig épitsen magának a munkásság önmaga.

Budapesten a kislakások száma 85%-ra tehető, ebből következik, hogy a lakosságnak az a 15%-a van most kötelezve az épitkezésre, amelynek vagyonátlagát az államhatalom 15—20% erejéig ugy is már igénybe vette. A társadalom eme kisebb hányada nem kötelezhető a 85% munkásság részére lakások épitésére, mert erre képtelen, bizonyitják ezt a tényt a megakadt gyári vállalatok kényszerépitkezései.

Budapesten és környékén a lakásigénylők száma 50.000-re tehető, ezekből mintegy 22—24.000 azoknak a jegyespároknak a száma, akik hónapról-hónapra halasztják lakáshiány miatt egybekelésük idejét, hogy mit jelent ez a valóság megcsonkitott hazánk népesedésére, az bővebb magyarázatra nem szorul.

Ugyan mibe kerül Budapest és környéke részére ezen feltétlenül szükséges 50.000 lakás felépitése?

Arra való tekintettel, hogy nemcsak a legolcsóbb szoba-konyhás, de néhány százalékban 2—3 szobás lakás felépitése is szükséges, feltételezve és szerényen számitva egy ház felépitését 40 millióra véve, ugy azt találjuk, hogy 2000 milliárdba kerül. Ez a megállapitás azt bizonyitja, hogy az államhatalom ily horribilis összegü épitkezésre képtelen s ebből következik az, hogy csak a magántőke bevonásával oldható meg a lakásprobléma. Még pedig annak a magántőkének a a bevonásával, amely tőkénél a kamatkérdés másodrangu kérdés. Ez a tőke pedig a munkásság napi megtakaritható kis tőkéje.

Budapesten és környékén a lakásprobléma megoldása csak annak a 85% munkásságnak az épitkezésbe való bevonásával oldható meg, akiknek a lakásra valóban szükségük is van. Épitse fel tehát saját hajlékát ez a társadaimi osztály önmaga. Hogyan?

Ha tényként elfogadjuk, hogy Budapesten a kis lakások száma 85%, akkor következik, hogy Budapest egy millió népából 85%-át a munkásosztály

Sátori Mór, Egyesült Gipsz-, Műtrágya- és Vegyészeti Gyárak R.-T.
Központi iroda: Budapest, V. kerület, Wurm-utca 2. szám. :-: Telefon: 181—71 és 181—72

A „Grand Hotel Nimolé”

A nőtlen férfilakosság olcsó és egészséges otthonának szánták az Aréna úti Népszállót

A székesfőváros első népszállója kilencven éve, 1912. február 17-én nyílt meg az Aréna (ma Dózsa György) út 150–152. szám alatt, az akkori gyárnegyed közepén. A megnyitóünnepélyen előkelő közönség vett részt, megjelent Némethy Károly államtitkár, Fülepp Károly főpolgármester, a három alpolgármester: Rózsavölgyi Gyula, Bódy Tivadar és Vaszilievits János, valamint Boda Dezső főkapitány és Ripka Ferenc gázgyári igazgató. Először Wildner Ödön tanácsnok, a szociálpolitikai ügyosztály vezetője emelkedett szólásra, Bárczy István polgármesternek jelentve, hogy a Népszálló elkészült, majd kérte a polgármestert, hogy adja át rendeltetésének az új intézményt.

Wildner tanácsnok szavaira Bárczy István válaszolt, beszédét a megnyitó másnapján tette közzé a Pesti Napló: „Amidőn a főváros első Népszállóját a közhasználat céljaira megnyitom, nem mulaszthatom el, hogy a mai nap jelentőségére röviden rá ne mutassak. Mint a tisztelt közönség előtt ismeretes, a Népszállók intézményével azt az elsőrangú szociális célt kívánjuk szolgálni, hogy a főváros jelenleg még kétségtelenül nagyon szomorú lakásviszonyai közepette a lakászsúfoltság, a lakásdrágaság, szóval a lakásnyomorúság minden erkölcsi és anyagi veszedelmének kitett nőtlen férfilakosságot olcsó, egészséges otthonhoz juttassuk, hogy nemcsak testi, de lelki kulturális szükségletei is fejlesztessenek, kielégíttessenek. (...) Amidőn kívánom, hogy ez a szociális intézmény elérje azt a célt, amelyet tervezésénél és építésénél szem előtt tartottunk, ezennel átadom a közhasználatnak.”

A nevezetes épület egykorú képeslapon

FORRÁS: FSZEK BUDAPEST GYŰJTEMÉNY

A beszéd után az ünneplő közönség megtekintette az új intézmény helyiségeit. A háromemeletes Népszállót legényembereknek építették, csak olyan 14 évesnél idősebb nőtlen férfi kaphatott szállást, akinek éves keresete nem haladta meg a kétezer koronát. Az Aréna úti épület 396 rendes hálófülkéjében és 42 külön hálószobájában egyszerre 438 vendéget tudtak fogadni. Az 1912-es házirend szerint a vendégek – az éjszaka dolgozók kivételével – csak este héttől reggel nyolc óráig használhatták a fülkéket és a hálószobákat, nappal kizárólag a közös helyiségekben tartózkodhattak. A folyosóról nyíló, 2,53 méter hosszú és 1,80 méter széles hálófülkéket végtelen egyszerűség jellemezte, mindegyiket azonos módon rendezték be: drótbetétes szürke vaságy, tengeri fűvel töltött afrique-matrac, lószőrrel tömött fejpárna, gyapjútakaró, ruhafogas, kis tonettszék alul polccal, rajta éjjeli edény. A fülkéknek külön ajtajuk és keskeny nyitható ablakuk volt. A világítást úgy oldották meg, hogy az ajtó fölött dróthálóval pótolták a falat, ezen szűrődött be a folyosó villanylámpájának fénye. Az igényesebb vendégek és az éjjel dolgozók bérelhettek külön hálószobát is. A három emeleten összesen 42 ilyen szobát rendeztek be: kényelmesebb ággyal, saját mosdóval, tükörrel, fogassal, és külön villanyvilágítással. A hálófülkék mellett a folyosószárnyak végén helyezték el a hideg-meleg folyóvizes mosdókat és az illemhelyeket. Tükröt és végtelenített törülközőket szereltek fel a mosdókban. Az összes helyiségben központi gőzfűtés biztosította a meleget.

A hetijegyet váltók kedvezményekben részesültek, hetente egyszer ingyen fürödhettek, és olcsóbban étkezhettek a szálló éttermében.

A Népszállóban olcsón lehetett megszállni. A rendes fülkékért egy éjszakára 60 fillért, a különszobákért 80 fillért kértek. A heti bérlet 3 korona 60 fillérbe került, a szobáké pedig 4 korona 80 fillérbe. A hetijegyet váltók kedvezményekben részesültek, hetente egyszer ingyen fürödhettek, és olcsóbban étkezhettek a szálló éttermében. A munkások közül sokan ezeket a mérsékelt árakat sem tudták megfizetni.

A földszinten az előcsarnoktól balra a ruhatár állt, jobbra a felvételi iroda és a jegypénztár. Az ingyenes ruhatár használata kötelező volt. A szemközti szobában fogadhatták a bentlakók látogatóikat, e szoba szomszédságában működött a trafik, korabeli nevén a dohánytőzsde. Az előcsarnokot és az abból nyíló éttermet Undi S. Mariska népies falfestményei tették barátságosabbá.

Az étteremben lévő kantint a székesfőváros saját kezelésében működtette. Olcsó, ízletes, magyaros jellegű ételeket lehetett itt enni. A kéthetes menüsor naponta változott, háromfogásos ebédért vagy vacsoráért 60 fillért kellett fizetni, a vasárnapi ebédért viszont 80 fillért. A déli órákban a bentlakók mellett mások is étkezhettek. Sört, bort, pálinkát nem árusított a kantin, sőt a házirend értelmében a szállóba is tilos volt szeszes italt behozni.

Az étteremből lehetett megközelíteni a nappali közös helyiségeket, a dohányzó és a nemdohányzó társalgót, az írószobát, az olvasóteremet és a kis könyvtárat. A társalgóban és az olvasóteremben friss napi- és hetilapok várták a hálóvendégeket, a társalgóban sakkozni, dominózni és dámázni is lehetett. Az alagsorban álltak a ruhásszekrények, ide helyezték az öltözőt, valamint a mosdó- és a fürdőhelyiségeket. A bentlakók életét megkönnyítette, hogy a szállónak saját borbélya, szabója, cipésze és orvosa volt, az intézmény mosodája vállalta a lakók ruháinak tisztítását.

A Népszállót Schoditsch Lajos és Eberling Béla tervei szerint építették az angol Rowton-szállók mintájára, az épület a berendezési tárgyakkal együtt összesen 1 099 000 koronába került. A Népszálló némileg enyhítette a budapesti lakásnyomort, de nem karitatív intézmény volt, hanem önfenntartó üzleti vállalkozás, mely eleinte szolid nyereséget is termelt. A pesti humor idővel elnevezte Grand Hotel Nimolé-nak. A nimolé jassznyelven azt jelenti: nincsen dohány, nincsen pénz. Való igaz, a Népszállót a szegény emberek hoteljének tartották, ennek ellenére olcsó, kényelmes és tiszta fekvőhelyet biztosított hálóvendégeinek. Kezdetben a Népszálló lakóinak többsége a szakmunkások közül került ki. Később, az első világháború után laktak itt ügyvédek, orvosok, tisztviselők, tanárok, építészek, mérnökök, detektívek, szobrászok és festőművészek is. Az épület napjainkban a fővárosi hajléktalanok átmeneti szállója.

Török Albert

Reumás katonák, dinamittal

„Hatalmas arányokban fejlődő fővárosunk nagyszabású építkezési terve megvalósítás előtt állott, amikor a világháború rémségei hirtelen ránkzúdultak” – írja a Pesti Hírlap 1918-as naptárában Simonyi Sándor. A merész ívű elképzeléseknek sajnos csak kis része valósulhatott meg, hiszen „a derék tót napszámosok, akik a háború előtt úgyszólván kizárólagos építői voltak Budapestnek, eltűntek a fővárosból. Igaz ugyan, hogy már a háború előtt is sokat elszólított tőlünk az amerikai kivándorlás, de azért még maradtak elegen, akiket csak a háború vihara vitt el közülünk.”

Szerencsére azonban már csaknem elkészült az Igazságügyi Minisztérium új, impozáns, Markó utcai palotája. Nem kell hát többé az igazságügy dolgozóinak a földművelésügy hivatalnokaival közös épületben szorongani. A tágas és díszes hivatali helyiségek, a nagy udvar felől beáradó sok levegő és világosság örömét kissé rontja ugyan, hogy e palotában kap helyet a magyar királyi horvát minisztérium és a választójogi miniszter irodai személyzete is.

1918-ra elkészült a Margit rakparton a magyar királyi legfőbb számvevőszék háromemeletes terméskő palotája. A lelkes beszámoló szerint „a hivatali helyiségek olyan nagyúrian díszesek, mintha mindegyikben államtitkárok dolgoznának. De jól is van, ez illeti meg azokat, akik az ország számadását tartják rendben, és még a miniszterekre is rárecscsenthetnek, ha nincs valami rendben a kréta körül.”

Nevezetes új épület még a piaristák háború alatt készült rendháza: ez „teljesen világias, ízlésesen nyugodt és egyszerű, nem hajszolja a modernséget, sőt a bolthajtásos kapubejárat szinte ódonszerű.”

A Gellért-hegy melegvíz-forrásainak gyógyító hatását már régóta ismerték: a XVIII. századtól sokan messze földről jöttek gyógyulást keresni a forró fürdőben. A Gellért fürdő és szálloda – kezdetben magánvállalkozások által végzett - építkezései lassan haladtak, míg végül a főváros vette át a munkát. Különösen nehéz volt a Gellért tér alatt 14 méter mélységben lévő forrás alagútjának kialakítása. A pokoli hőségben dolgozó munkásoknak a forrást a szivattyúházzal összekötő csatornát dinamittal kellett kirobbantani.

A háború alatt a szükséges robbanó anyag beszerzése nehéz feladat volt. A munkát irányító fővárosi bizottságnak a bécsi közös hadügyminisztériumban azonban nemcsak a dinamithoz, hanem a robbantási munkálatokra kiképzett utászkatonák alkalmazásához is sikerült a legfelső hozzájárulást megszerezni. A minisztérium gyakorlati érzékét dicséri, hogy a nehéz feladatra olyan katonákat vezényelt, akik a harctereken csúzos, reumatikus betegségeket kaptak. A katonák „néhány napi ingyen gyógyfürdő után gyógyulva távoztak, és hálát adtak a dinamitnak, amely a pazar meleg vizet és kénes anyagot kirobbantotta a föld méhéből.”

Laczik Bálint

PALETTA

DÁMÁK ÉS BANYÁK – régi magyar lányok viselt dolgairól címmel a Musica Historica együttes produkciója látható holnap délelőtt 11 órától a Magyar Nemzeti Múzeumban (VIII., Múzeum körút 14–16.). Ugyanitt hétfő este 6 órától Befogad és kitaszít a világ címmel Francois Villon verseiből tart kávéházi estet Mácsai Pál és Huzella Péter.

JIM URQUHART legújabb festményei március 1-jéig a Volvo Galériában (Westend Office Centre, VI., Váci út 1–3/C) tekinthetők meg.

PÜSPÖKY ISTVÁN Monotypiák című tárlata február 26-ig mindennap délután négy és este kilenc óra között látogatható az Örökmozgó Galériában (VI., Erzsébet körút 39.).

A RÁKOSCSABAI Közösségi Házban (XVII., Péceli út 222.) a Csabaiak Csabáról című program keretében Matus Katalin, Fodor Sándor és dr. Dombóvári Antal helytörténész beszélget. A zongoránál: Kurucz Gyula.

A BALTAZÁR SZÍNHÁZ Gondolj rám szívesen című produkciója ma este hét órakor lesz a Ferencvárosi Művelődési Központban (IX., Haller utca 27.).

A ZÁMBÓ KORNÉL festőművész műveiből rendezett kiállítás március 2-ig tekinthető meg a Hotel Heliában (XIII., Kárpát utca 62–64.).

BOLGÁR GYÖRGY újságíró lesz a Hegyvidéki Liberális Klub vendége február 19-én. A XII. kerület, Kiss János altb. u 47. szám alatt rendezett találkozó 18 órakor kezdődik.

JANKOVICS MARCELL kiállítása Filmképek címmel március 10-ig látható a Puskin mozi kávézójában (V., Semmelweis u. 2.) naponta de. 10-től éjfélig.

SZÍNHÁZMŰSOR

Február 16–17., szombat–vasárnap
SZ: Szombat, V: Vasárnap

Bárka Színház: V: A Vészmadár (7). **Bárka Stúdió:** SZ: Hazatérés (7). V: Menjünk világgá (12). **Bárka Kávézó:** V: Menjünk világgá (fél 11). **Budapesti Kamaraszínház a Tivoliban:** SZ: A pókasszony csókja (7). V: Holle anyó (11). Az öreg hölgy látogatása (7). **Budapesti Kamaraszínház Ericsson Stúdió:** SZ: Csábítás művészete (7 – bem. ea.). **Budapesti Kamaraszínház Shure Stúdió:** SZ: Titus Andronicus (fél 8). **Budapest Bábszínház:** SZ: Eszem a gesztenyét (fél 11, 3). Rajkó együttes műsora (8). V: Misi mókus vándorúton (fél 11). Grease (6 – Kertész u. Műv. Iskola ea.). **Budapest Bábszínház Játszó-tér:** V: Akár hiszed, akár nem... (fél 3). **Budapesti Operettszínház:** SZ: A víg özvegy (3, 7). V: A kutya, akit Bozzi úrnak hívtak (3, 7). **Buda Stage:** SZ: Bonbon matiné: Az operaház fantomjai (11 – Hófehérkebérl. 4. ea.). G.Ö.R.CS. 2000 (fél 8). V: Isteni show (fél 8). **Holdvilág Kamaraszínház:** V: Segítség, ember! (11). **Játékszín:** SZ: Édes bosszú (7). V: Szerelem Ő! (7). **Pesti Magyar Színház:** SZ: My Fair Lady (7). V: Téli rege (11, 7 – 11-kor Rajz János-bérl. 2. ea., 7-kor a dec. 16-i jegyek érv.). **József Attila Színház:** SZ: A miniszter félrelép (7). Markos György és Nádas György műsora (22.30). V: Made in Hungária (7). **Karinthy Színház:** SZ: Spanyolul tudni kell

Szabadulás saját abszurdjainktól

Örkénységek a Szabad Ötletek Színházától Csepelen

Örkénységek. Úgy is mondhatnánk, eredetiségek Örkény Istvántól, örkényi világkép a maga öntörvényűségével és Örkény-érvényességével. A gimnazista korú nézősereg megtölti a csepeli Nagy Imre Általános Művelődési Központ színháztermét. Előadók: a Szabad Ötletek Színházának háromtagú, fiatal társulata.

A magánéleti szereplőket az írói képzelet szülötteivel ötvözik FOTÓ: KOVÁTS ZSOLT

Arról, hogy mi a groteszk. Örkényt valóban ezzel az egypercessel érdemes kezdeni: fölállítani a hallgatóságot, lábak terpeszbe, azokon átkukucskálni, és máris felfelé szállingóznak a hópelyhek, a söröskorsóban a hab alul van, mégsem csordul ki, és egy temetési szertartás sem olyan álszenten szívszaggató, mint általában. A fölül lebegő koporsót nagy viháncolás közepette igyekeznek eltalálni a résztvevők, s ha egy göröngy célt téveszt, jön a káröröm egészséges kuncogása.

Aztán itt van a postás figurája. A leveleket szelektálja, némelyiket kézbesíti, a neki nem tetszőket visszatartja. Manipulál. Kevély elégedettséggel tölti el, hogy bár kis körben, de övé a hatalom. A dolog bosszantó, de gondoljuk meg: mások befolyásolásának csiklandozó vágya ott szunnyad valamennyiünkben. Jön az első szerelem, a közös strandolás tervezgetése a kedves, helyes, elfogódott kislánnyal. Az idilli jelenet szemérmetes csókkal zárul egy kockás pléden: a csókból aztán (sikertelen) házasság lesz. Örkény író úr életének fonalára fűződnek fel a figurák, s ez az élethistória a háború előtti íróskodástól a hadifogságon át a hazatérésig, és az itthoni publikációkon át húzódik; benne a provizórikus Kossuth-díjjal, amelyet Örkény elvtárs végül is nem kapott meg, mert időnek előtte kihúzták a listáról. Vajon miért?

Szövögetik az életsorsot a Szabad Ötletek Színházának fiatal művészei, szellemesen ötvözve a magánéleti szereplőket az írói képzelet szülötteivel. Mintha utóbbiak is élő figurák lennének. Az agresszivitását képzeletben túlpörgető villamosutas gondolatkísérleteiben azt boncolgatja, mivel vágna vissza a kalauznőnek, aki őt felszólítaná, hogy lépjen odébb; az elmefuttatás egészen a bolondok házáig fajul, ahol is utasunk nagy fölénnyel gáncsolná el a felé kényszerzubbonnyal közelítő ápolót, az orvosról nem beszélve, akinek módszeresen nyomná ki szemgödreiből a szemeit.

Elmeorvosunk a valóságban is előlép, hozzá vonszolja Tótné a férjét kétségbeesetten, napok óta használhatatlan ez a szegény Tót, az őrnagy miatt teljesen meghibbant, állandóan a földre kucorodik aludni, vagy egérlyukakba néz. Az elmegyógyász sem rest: a rendelői széken meglovacskáztatja Tótot, akinek példáját ő is lelkesen követi. „Hát nem tudta az asszonyság, hogy azért lettem elme-gyógyintézeti professzor, mert magam is dilis vagyok?"

Lehetetlen, abszurd helyzeteket tálal Örkény a kis társulat által, a mindennapi élet apró visszásságait, melyek akár rá is telepedhetnek hétköznapjainkra, ha nem szemléljük őket kicsit távolságtartóan, ironikus fölénnyel. És főként nevetéssel, amely a komikum katarzisa, és legalább egy időre megszabadít saját abszurd cselekedeteink súlyától.

Rados Virág

Csángó fesztivál táncházzal

Dokumentumfotók a közösség mindennapjairól

Csángó népviselettel, zenével, táncokkal ismerkedhetnek meg ma az érdeklődők a Petőfi Csarnokban az idén hatodik alkalommal megrendezendő Csángó fesztiválon. A hajnalig tartó táncházzal záruló rendezvény célja, hogy a hazai közönség is megismerje a moldvai és gyimesi csángó magyarok kultúráját.

A közép- és kora újkori magyar és európai kultúra elemeit máig őrző csángó magyarok olyan színpadi produkciókkal készülnek a fesztiválra, amelyek szokásaikkal, zenéjükkel, népviseletükkel ismertetik meg a vendégeket. Az este hét órakor kezdődő műsor után a hajnalig tartó táncházban a nézők résztvevőkké válnak s a moldvai és gyimesi néptánccsoportok segítségével elleshetik a csángó magyar táncok minden lépését.

A színpadi bemutatók mellett textil- és iparművészek állítják ki alkotásaikat. A dokumentumfotókból készülő kiállítás végigköveti a szinte teljes elszigetelődésben élő magyar közösség sorsának alakulását, bepillantást engedve a csángók mindennapjaiba is. 2001. május 23-án az Európa Tanács parlamenti közgyűlésének állandó bizottsága tudomásul vette, hogy a moldvai csángók „a magyar nyelv egy korai változatát beszélik, ősi hagyományokat őriznek, amelyek különleges értéket jelentek Európa számára". Ennek ellenére a mára mintegy kétszázötvenezer főnyi moldvai csángó magyarságnak csak töredéke, alig hatvanezer ember beszéli a magyar nyelvet, amelyet sem a közigazgatásban, sem az oktatásban, sem az egyházi életben nem gyakorolhatnak.

A korábbi évekhez hasonlóan idén is fellépnek a gyimesi és moldvai csángó magyar együttesek, amelyek Gyimesbükkösről, Hidegségpatakáról, Magyarfaluból, Pusztinából és számos környező településről érkeznek erre az estére. A hazai művészek közül *Berecz András, Fábri Géza, Szabó Dániel* szórakoztatja a vendégeket. A talpalávalót a hazai Dresch Quartett, a Tatros és Zurgó együttes húzza, a tánctanításban pedig az Ordas és a Válaszút néptáncosai segítik a csángókat.

Kanizsai Andrea

Horrorparódia a Merlinben

Izrael közel és távol

A második világháborúban Svájcba menekült, majd Izraelben letelepedett Szilárd Klára majd' fél évszázad után végleg hazatalált. 1990-ben a Vigadó Galériában rendezték meg magyarországi bemutatkozó tárlatát. 1944 óta akkor lépte át először az országhatárt. Sorsdöntő találkozások érlelték meg benne az elhatározást, hogy élete alkonyán visszaköltözzön szülőföldjére. Az itthon töltött évtized jelentős kiállítása a Magyar Zsidó Múzeumban csütörtökön nyílt Izrael közel és távol címmel.

A világ Claire Szilard néven ismerte meg. Így hívták izraeli városában, Jaffában, és az ein-hodi művésztelepen, svájci, valamint párizsi galériákban, ahol mindig rangos esemény volt műveinek seregszemléje. Így szólították a brazil nemzeti televízióban is, amikor 1985-ben Az év festője lett. S ha netán valaki Tóra tartók üvegablakait csodálja befogadó hazájában, Claire Szilard nevét említik. Büszkék rá, hogy nő létére megteremtette a templomi üvegfestést, amely előtte nem volt bevezetett és elfogadott díszítési mód. Tizennégy zsinagóga nagyméretű ablakai, és más üvegdíszei hirdetik művészetét. Ezeket csak az Izraelbe látogatók vehetik szemügyre, ezért a mostani kiállítás legjelentősebb része az ólomkeretes üvegablakok terveinek felsorakoztatása.

A másik újdonság az a sorozat, amely

lárd Klára ecsetjét. Végtelensége, kopárságában is gazdag fa- és sziklaformái szüntelenül izgatták festői fantáziáját. Szürrealista képein másik szeretett városa, Párizs házai jelennek meg a sivatagban. Hol kinőnek a homokbuckákból, hol beléjük süllyednek, esetleg átrepülnek felettük. A „sivatagi varázs" – ahogy ő nevezi – varázslatosan népesíti be vásznait.

Szilárd Klára kiállítása március 14-ig látható a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltárban (VII., Dohány u. 2.)

Bayer Ilona

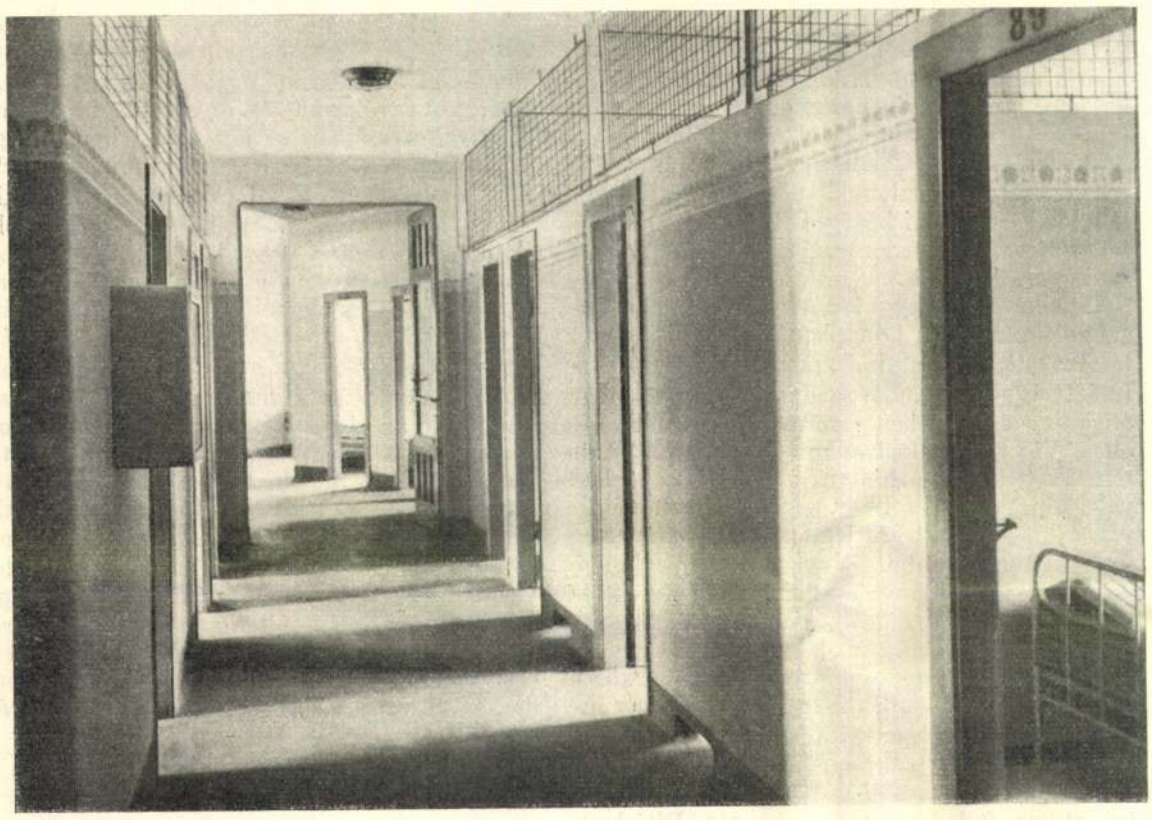

A HÁLÓFÜLKÉK FOLYOSÓJA.

A charlottenburgi például csődöt mondott; Liverpool város is építtetett egyet 320 nő részére, melyben azonban néhány hóval ezelőtt ott tett látogatásom alkalmával csak 260 öreg nőt találtam. Középkorú és fiatal nők nem szivesen nélkülözik azt a férfitársaságot, melyet a magánlakásokban találhatnak. A budapesti népszállót is eredetileg férfiak és nők részére tervezték, de a külföldi rossz tapasztalatok után csak férfiak számára rendezte be a főváros.

A most elkészült és legközelebb megnyitandó budapesti népszálló a főváros VI. kerületében, az Aréna-út 150/52. szám alatt van, a Váczi-út és a Lehel-utcza között. Elhelyezéséből folyik, hogy elsősorban a Váczi-út mentén fekvő gyárvidék munkásságának kiván lakó alkalmasságot nyujtani. Van benne 396 hálófülke és ezenkivül 42 külön hálószoba. A hálófülkék az emeleti folyosókról nyilnak és 2·50 méter hosszúak és 1·80 méter szélesek; az ajtók felett 65 czentiméter magas drótháló pótolja a falat, hogy a folyosóról a villanyfényt beengedje.

Belső berendezése minden hálófülkének a szürkére mázolt vaságy egy kis lecsapható asztalkával, egy szék és egy fogas. A hálófülkék sorait a mosdóhelyiségek zárják be,

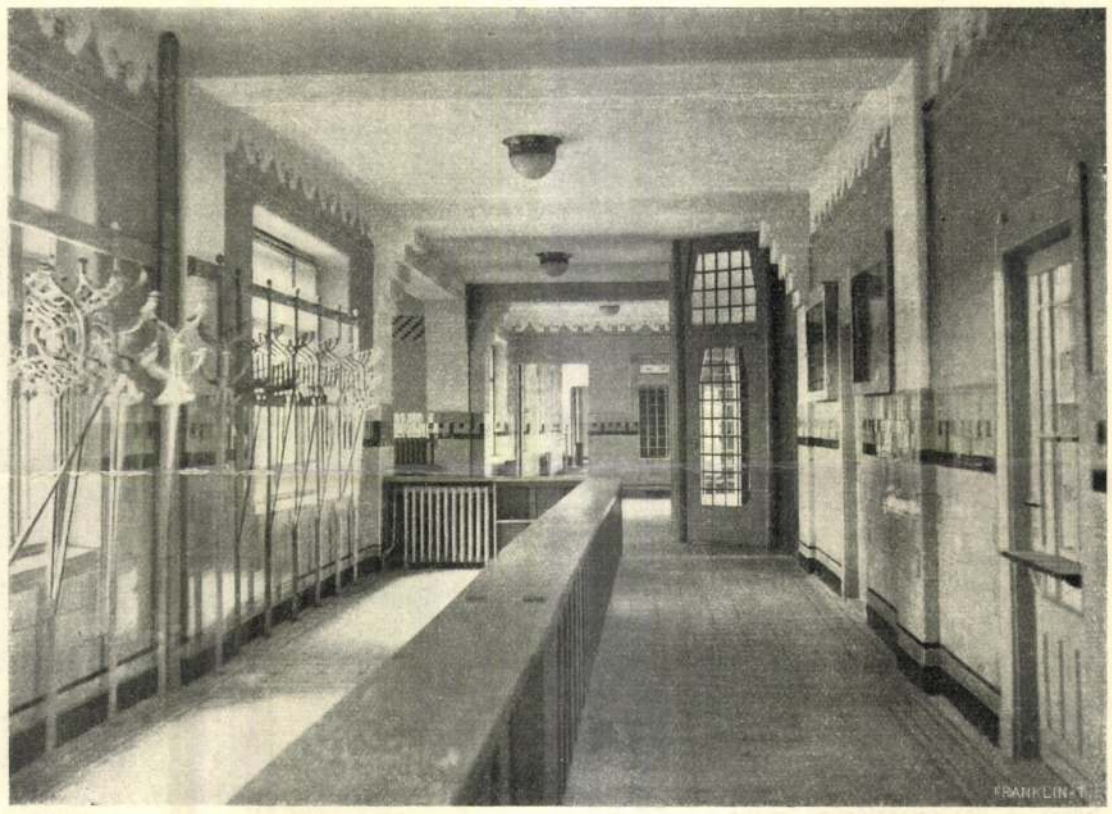

A RUHATÁR.

FELOLVASÓ TEREM.

Jelfy Gyula fölvételei.

A BUDAPESTI NÉPSZÁLLÓ.

melyekben 12 mosdó áll hideg és meleg vízcsappal, törölközővel és szappannal. Ugyancsak a hálófülkék mellett vannak a szolgák őrszobái. A külön szobák a nagyobb igényüek, továbbá az olyan munkások számára valók, a kik éjjel vannak munkában és igy alvásuk ideje nem esik a többiekével össze.

A földszinten van a felvételi iroda a pénztárral, továbbá a ruhatár és a ruha- és czipőtisztitó helyiség, podgyászraktár, a kerékpárraktár és a fehérneműraktár. Ugyanitt van az olvasószoba a könyvtárral, a játékszoba, melyből azonban a kártyajáték száműzve van és a látogatók fogadására szánt szoba. Az ebédlő 36 asztalánál egyszerre 288 egyén étkezhetik. A konyhában egyszerre ezer ember számára lehet ebédet, vagy vacsorát főzni, a levest egy 275 literes kazánban, a főttesztát pedig 100 literesben főzik. Igen csinos az ebédlőben elhelyezett négy ivókút. Két kisebb külön konyha is nyilik az ebédlőből, a melyben a vendégek maguk is elkészithetik ételeiket. A földszint elkülönitett részében van a betegszoba és az orvosi helyiség. A souterrain a fürdőket, mosókonyhákat, szertárakat és gépházakat foglalja magában.

A népszállóban lakást nyerhet minden 14 évnél idősebb férfi, a kinek évi jövedelme a 2000 koronát nem haladja meg, ha befogadása ellen különös ok (betegség, iszákosság, notorius verekedés) nem forog fenn. A hálófülkékben csak esti 7 órától reggeli 8 óráig szabad tartózkodni, a külön hálószobákban délutáni 2 óráig.

A fizetendő díjak a következők: a rendes hálófülkékben egy éjjelre 60 fillér, egy hétre 3·60 korona, a külön hálószobákban egy éjjelre 80 fillér, egy hétre 4·20 korona.

Érdekes kisérlet, hogy a népszálló vendéglőjét a főváros házilag fogja kezelni. A levesből, húsból, főzelékből és tésztából álló ebédet vagy vacsorát 60 fillérért adják, ezenkivül kantinja is van a népszállónak.

A népszállót Schodits Lajos és Eberling Béla müépitészek épitették és a berendezés költségeivel együtt 1.090,000 koronába került.

A mi fővárosunkban kétszeres jelentősége van annak, hogy ez az intézmény megyökeresedjék; Budapest ugyanis az ágyrajárók városa, ebben a tekintetben kivivta a világ nagyvárosai között a szomorú elsőséget. Az ágyrajárók túlnyomó része természetesen legényember lévén, népszállók létesitése az az egyetlen mód, a mely ennek a társadalmi betegségnek az eredményes leküzdésére kinálkozik.

Dr. Sidó Zoltán.

— —

tegyük le a kölcsönös hűségi esküt egymásnak, mert ki tudja, mily nagy szükségünk lesz a hit erejére . . .

— Esküszöm, hogy hű leszek magához, — esküdött a leányka, hirtelen elsápadt arczát az égnek emelve.

— Én is esküszöm, zúgta rá a férfi, fejét alázatosan meghajtva.

Majd titokban, észrevétlenül a leány keze után nyult s rákulcsolta hatalmas ujjait.

— Holtomiglan, — susogta.

— Holtomiglan — holtodiglan, — lehellte a szép leány, királynéja a társaságnak s mialatt keze görcsösen összefonódott a vőlegényéjével, székéből lassan fölemelkedett.

A férfi észrevette, mint vivódik torkát égető könnyeivel, de még nem eresztette egy pillanatra.

— Őszikém, — kérte — ez a mi eljegyzésünk titokban maradjon.

— Titokban marad . . .

A férfi most elereszteté a leány kezét.

— Áldja meg az Isten, — bucsúzott el tőle, — ezentúl kevesebbet fogunk találkozni, mert senkinek sem szabad sejtenie sem, hogy egymáséi vagyunk és mert . . . mert most már dolgoznom kell magáért, törekednem, küzdenem, meg kell kisérlenem a lehetetlent is, hogy elérhessem a lehetőt . . .

Őszike valahogy beosont az öltözőbe, hogy kisirja magát. Zádor Miklós búcsút vett a társaságtól s egyenesen hazament . . .

Ettől kezdve szinte titokzatos életet élt a közkedvelt társaságbeli gavallér. Nagyritkán fordult meg a szalonokban, az utczán is alig lehetett látni, a mi bőséges okot adott mindenféle találgatásra, de az igazi nyomra hónapokig senki sem jött reá . . .

Erzsike vőlegénye kérésére folytatta a farsangolást. Minden hónapban legföljebb kétszer találkozott Miklóssal s annak szuggeráló akaratától úgy össze tudta szedni lelki erejét, hogy érzéseit vele szemben sem árulta el a társaság előtt. Víg volt és kedves mindenkihez. A várás nem esett terhére, hiszen a gondolata szabad volt, képzeletében folyton együtt lehetett a férfival, a kit szeretett. A lemondás és a távolság nemhogy csökkentette volna, de még fokozta, valóságos rajongássá emelte szerelmét, a melyről rajtuk kívül senki sem tudott a világon, még édesanyja sem.

Természetes, hogy annál szabadabban közeledett hozzá Csábrágh Ödön gróf (a társaság inkább Edmund néven szólította), a ki a farsang végefelé érkezett Budapestre s nemhogy ismerős lett volna a viszonyokkal, de úgyszólván karakterisztikus faji jegyeit is lehányta Párisban, Londonban és a kongo-négerek között; négy éve nem volt otthon, most is csak két hétre jött haza. De Őszike úgy lebűvölte hirtelenében, hogy rókavadászatot, kokottot, vizilovat felejtve, esze ágába se jött többé, hogy világgá kóboroljon: elhatározta, hogy örökös fészket rak magának a hazai rögön. Annál sokkal hiúbb volt, mint hogy kételkedhetett volna hódítása sikerében, joggal pedig, mert alapjában kitünő férfi volt, pompás megjelenés, müveltség és lélek dolgában is alig akadt párja a társaságban, de ettől eltekintve, egy királyi vagyon birtokosa volt s mint ilyen, nem ismert sem akadályt, sem lehetetlenséget; nemcsak itthon, de az idegenben is azt tapasztalta, hogy csak akarnia kellett, minden vágya mindig teljesült. Nem is udvarolt Őszikének úgy, mint egy sablonos szerelmes, nem szépelgett neki s nem tetszelgett előtte (e tekintetben hasonlított Zádorhoz), inkább csak enyelgett, mulatott vele, mint valami gyönyörű játékszerrel. A leánykának ilyenformán sejtelme sem lehetett arról, hogy komoly szándékai vannak vele; ezt ő csak akkor tudta meg, midőn édesanyja a boldogságtól pipacsvörösen közölte vele a bevégzett tényt:

— Épen most ment el tőlünk Csábrágh és megkérte a kezedet.

(Folytatása következik.)

A BUDAPESTI NÉPSZÁLLÓ.

Az élet ama sok nyomorusága között, a melyet a lakosságnak a nagyvárosokban való tömörülése okoz, első helyen áll a lakások zsúfoltsága. A mi fővárosunk is szenved e bajban és ezért már a múlt század negyvenes éveiben mozgalom indult meg a megszüntetésére, sajnos teljesen eredménytelenül. A nyolczvanas és kilenczvenes évek fővárosi közgyüléseinek gyakran vissza-visszatérő tárgya volt a zsúfoltság, melynek egészségügyi, erkölcsi és közbiztonsági veszedelmeit sehogy sem csökkentette az ellene hozott sok szabályrendelet. Az élet szemébe nevetett a szabályzatok alkotóinak: a zsúfoltan lakókat lehetetlenség volt rendőri erővel is kilakoltatni, hiszen új lakást nem tudtak nekik nyujtani a hatóságok, az utczára kerülni pedig eltolonczoltatást jelent a hibáján kivül hajléktalanná vált szegény embernek.

Megállapitották azonban, hogy a lakások zsúfoltságát az ágyrajáró legénymunkások okozzák, a kik Budapesten gyakran 12—14-en is beszorulnak egy-egy szobába a már ott lakó család mellé; nem maradt tehát más mód hátra, a baj orvoslására, mint a nőtlen munkások számára való külön, egészséges lakóhelyiségek létesitése. A példa is megvolt már erre

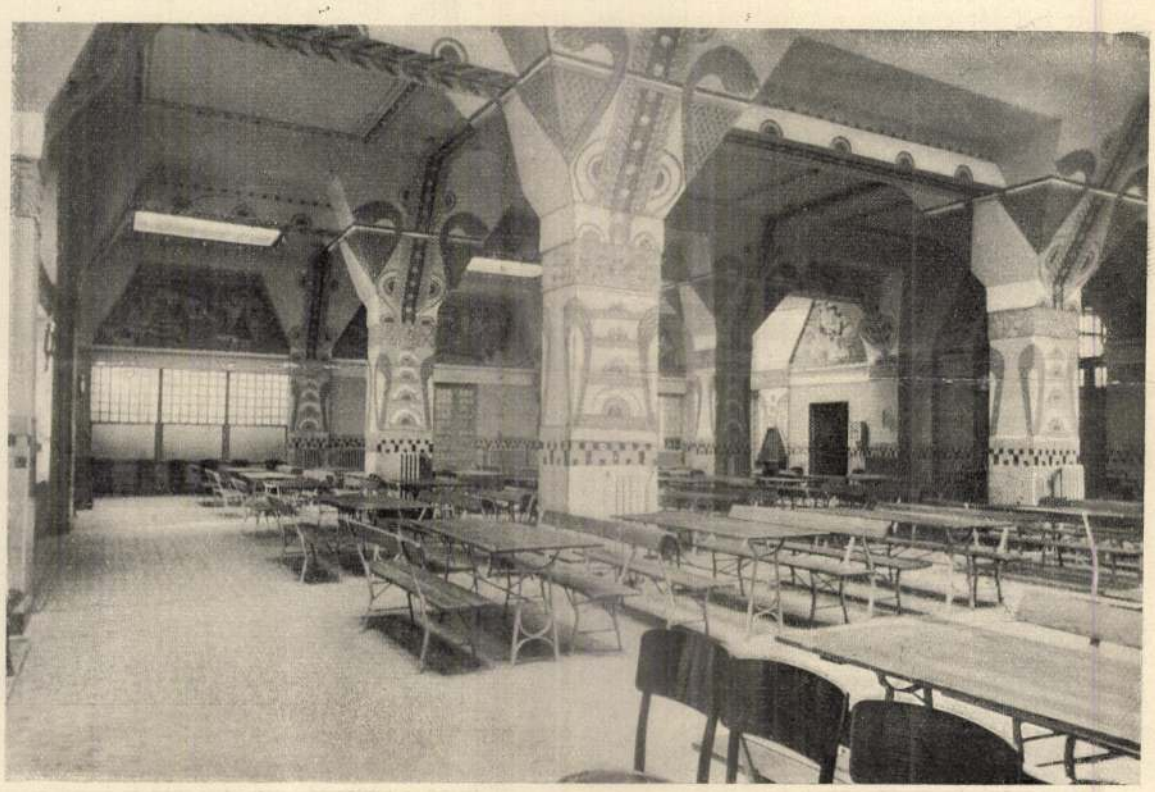

EBÉDLŐ.

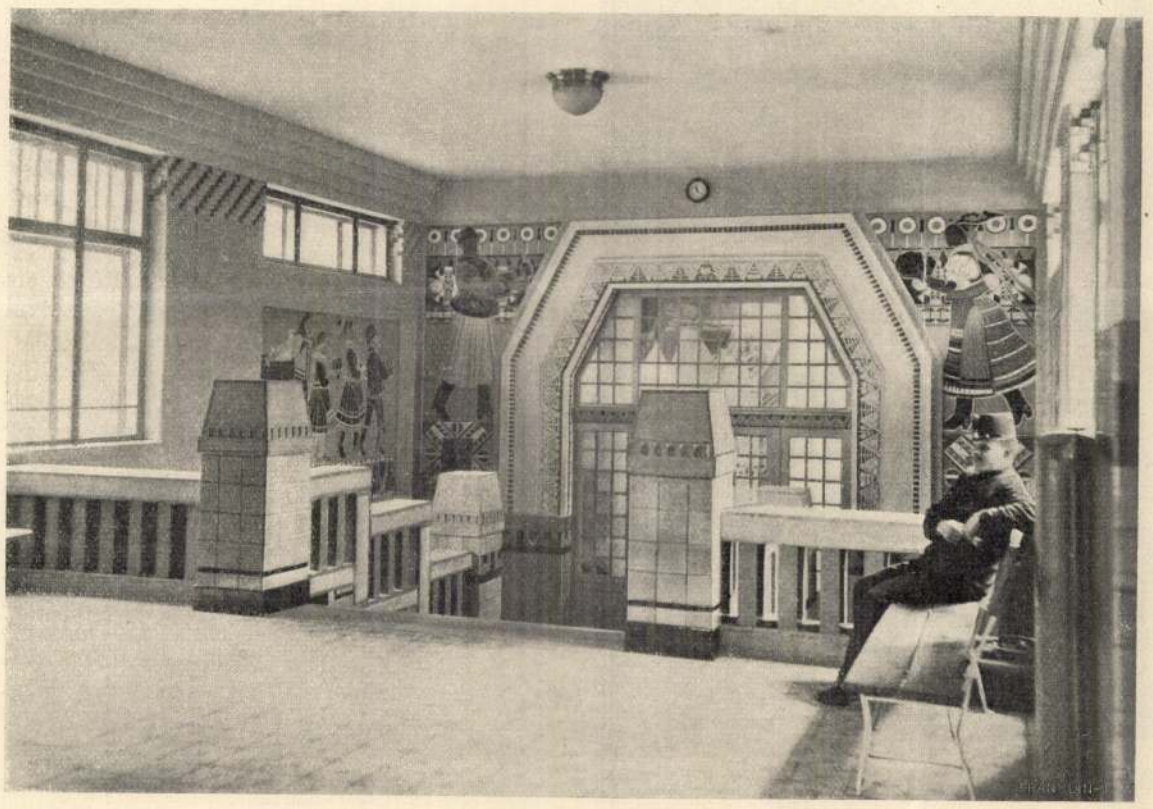

LÉPCSŐHÁZ.

Jelfy Gyula fölvételei.

az angol ú. n. *Rowton-House*-okban, a melyek annyira kitünőeknek bizonyultak, hogy ma már alig van nagyváros, a hol hiányoznának.

Lord *Rowton* tette meg ezzel a tipussal az első kisérletet 1892-ben Londonban megnyitott népszállójával, melyet egy részvénytársaság két évvel később átvett és egy évtized alatt öt újabb népszállóval gyarapitott. Azóta már nemcsak Angliában, hanem minden nagyvárosban megtaláljuk a népszállóknak ezt a tipusát, annyira egyformán, hogy még a ma épülőkben is csak igen lényegtelen változásokat tapasztalhatunk. Bécsben is van már két ilyen intézmény, melyeket ott *Männerheim* név alatt ismernek.

Hogy ezek a népszállók miképpen birkóznak meg azzal a feladattal, hogy a bár zsúfolt lakásokban, de mégis megszokott környezetükben és a főbérlő család körében élő legénymunkásokat a lakásokból kivonják és egy nekik oly idegen lakásmóddal megbarátkoztassák, annak az a föltétele, hogy a népszállókban való lakás bére lehetőleg ne legyen magasabb a környékbeli ágyrajárók részéről fizetni szokott bérnél, a mellett pedig kellő szórakozásról gondoskodjék a bérlők részére és olcsó étkezésre nyujtson alkalmat. Sokkal nehezebb a nők részére való népszállókat meggyökereztetni.

várában 1550-ben mint konvenciós mester szerepel. (OL.)

VARGA János kőműves. Egerben az 1795. évi adóösszeírásban találkozunk nevével.

VARRÓ József csányi kőműves. 1849-ben építi a csányi paplakot → Krupánszky áccsal, → Payer asztalossal és → Gruber lakatossal. (EÁL ÉrsEgyh L plebir.)

VÁS András egri kőműves. Egerben 1845-ben említi első ízben az adóösszeírás. Az istenmezejei templom építésénél 1855-ben, mint egri kőművespallér, → Dudás József egri kőművesmester pallérjaként szerepel. (EÁL ÉrsEgyh L plebir.)

VAS (VASS) András lakatos. Egerben 1827-ben a Külvárosban írják össze. 1834-ben a városi adókönyvek említik.

VASHOFFER András egri kőművessegéd. Egerben dolgozik 1752-ben → Valner József egri kőművesmester legényeként.

VASICZEK Ferenc gyöngyöspatai kőművespallér. Javítja 1850-ben → Teklmann J. áccsal a gyöngyöstarjáni r. k. plébániaházat. (EÁL ÉrsEgyh L plebir.)

VASKOFFER (VASHOFFER) Jakab kőműves. Az egri adóösszeírások már 1753-ban említik és 1761—71 között is szerepel az adókönyvekben.

VASKOVICS Mátyás ács. Az egri városi adókönyvek 1834. évi kötete említi nevét.

VASKOVITS Antal kőműves. Egerben 1834-ben említi az adóösszeírás.

VASS Ferenc kőműves. Az egri városi adókönyv 1845-ben említi nevét.

VASTAG István lakatos. Gyöngyösön az általános iparos összeírás alkalmával 1827-ben veszik számba.

VAZNER Vitus egri kőművessegéd. 1752-ben Keresz-

SCHÓBER Gyula épitész

S.Gy.[SCHÓBER Gyula]: Lakóegyüttes 171 lakással,Pécs, Siklósi Városrész. Épitész: Schóber Gyula. = Magyar Épitőművészet, 83,1992,5. 33. ill.

8)

Bevéte

138·74 sorval Egyes

74 fillérről, mely ös

nyitál, a Mátravereb

hegyeamtári Kölsö

hiány nélkül be

Mátravereb

Schober Kálmán

építőparm.

A Lakás

III. 118. b.

7 m

MDK

Schober Kálmán épitész

A székesfővárosi árubódék tervpályázata. Magyar Épitőművészet 1912. 5-6.sz.

Schober Kálmán

Belső építészeti szak.
Kis aranydíj.

Éimisk 1913-14.

Viselet.

A falu végén balra l
tott kocsis a lovak szerszám

Unga

alól jobbra: No. 6.

Szines kny., mér. a v

Schóber Kálmán

nakoklevél jó eredm.

Éimisk 1912/13

29. l.

én.

Gyarapodás.

L ki égfelé tekint.

teknek feldiszitett sirjánál mondja a balra for-
solt kezekkel, ábrázok Kossuth, L Mögötte
állrojtos zöld kabátban, kék nadrágban,
elvénynyel ~~derekán~~ Dembinszkyt egész pi-
rgeyt, valamint a kiséretöket képező ura-
~~volczan gyalog és~~ tizenöten lóháton ülnek.
válnak ki, a kik fehér-kék, vörös-fehér-
artanak. Kossuth öltözete: kék köpeny prém-
nadrág és sarkantyús topán. Oldalán gör-
os zöld öv szoritja. Fehér tollas kalpag-
vidék várossal. ~~[illegible]~~ Az égbolt ~~[illegible]~~
lő nap sugarai törnek elő. Jelzése alól .

62.5 cm.

. Lukeschitztől (65/97) 100 koronán.
31-én (475/97).
ette az 1898: V. 30-iki 2448 sz. leirat.

9(25)

135

Schober Kálmán

Lakóhartev, repr-

Élmisk 1912/13

T. 4132.

ménen ábrázolt főúr prémkucsmát,
zsinóros nadrágot és rojtos csizmát
elirata

IV.

bey J. Trentsensky in Wien.

22.4 cm.

-93-1236.

Schóber Kálmán

Eritmenjes rajzban.
II. dij.
Értimisk 1909/10.
7 l.

4.	Kautezky L. Dezsőné	napidijas
5.	Nagy Zoltán dr	ÁDOB alkalmazott
6.	Dercsényi Dezső dr.	ÁDOB alkalmazott
7.	Saláth Ferenc	I. oszt. altiszt

Budapest, 1936. december hó 21.-

Schober Kálmán

festő

1908–12

l. Gimisk 1930

88.l.

MDK

Schock Lipót

Alpár Ignác mesteriskolája. Épitő Ipar-Épitő Művészet. 1924. márc. 1.

SCHOCHER, Joseph, nagyváradi építész

J. SCH., Architekt von Grosswardein, 1780-ban Pozsonyba érkezett és a Sonne-fogadóban vállt meg. (1780, 40. szám, 8l)

Preßburger Zeitung
(Gauthan)

SCHOBLOCH Károly márványfaragó

1841-ben a rendház két kapuját faragja
Pápesch Mátyás rajztanár terve alapján

HEGYI Ferenc: Uj adatok a tatai piarista kollégium XVIII. századi történetéhez. = Piaristák Magyarországon 1642-1992. Bp.,1992
1o9-11O.p.

Schobler Erik MDK.

Artner T.: az V.Képzm.Kiáll. SzM. 1955. 58. 1.

M. D. K.

SCHOCKER (Schocher) József festő

1780-ban iratkozik be a bécsi Akademián

1774 Belényes rk. t. főoltár aranyozása

1777 Nagyvárad székesegyház festői munkák

Csíkcsatószeg rk. t. főoltárkép

1779 előtt kijovítja Vogl G. belényesi oltárképét

Garas XVIII. v. 133, 151, 165, 249. l.

A 4192 sz.

15 nap.

KIRÁLYI MAGYAR
EGYETEMI NYOMDA
BUDAPEST
VIII, Múzeum-körút 6. Telefon: *46-1-45.

Schock Lipót
fametrő
1894-96.
l. Éimisk 1930
88. l.

MINISTERSTVO ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
Erkezés
625 1935
1935 nov. 18

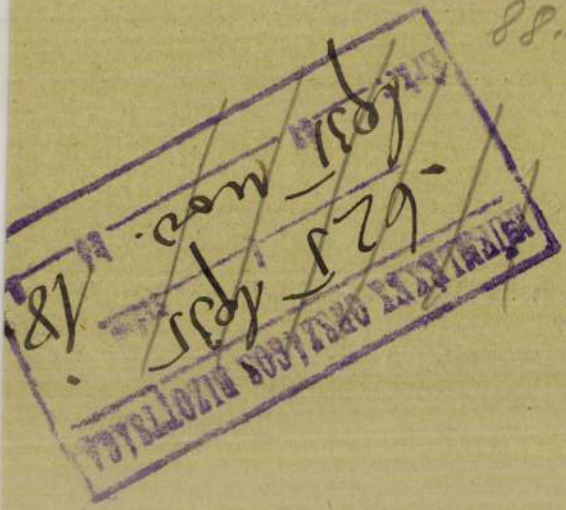

Festészet.

Schodelné, fest. Schivoni.

Pesti Hirlap. 1841. 447-48. l.

MDK

Schoditsch Lajos épitész

a belügyminiszter élt a jogával és az államkincst
részére megvásárolta a pályadijnyertesek után
következö négy legjobb pályaüvet. 1000-1000 koroná

"Vörös kereszt " jeligés pályaüvét.

A Kecskeméten létesitendö elmegyógyintézet.
EP-IP 14.az. 1908 ápr.5. 153.1.

MDK

Schodits Lajos, ép.

kettös körben vörös kereszt jeligés tervét megvették.

A kecskeméti állami elmegyógyintézet tervpályázata.

Váll.Közl. Bp.1908 ápr.1. 9.l.

KDK

Schoditsch és Eberling

Kispesti állami munkásházak. Rajz. Magánt.

Képzőm. Társ. 1909/10. téli kiáll. kat. 55. l.

MDK

Schoditsch Lajos 1894

A József Müegyetemen oklevelet nyert épitészek névjegyzéke 1873-1928-ig. Épitő Ipar - Épitő Müvészet 1931. jun. 1. 89.l.

MDK

Schoditsch Lajos

A kiskunfélegyházi korház biráló-bizottságába kiküldetett rendes tagul.

Cikk: Egyleti közlm.A mü- és középit.szakoszt. müködése 1927-évi okt.1-től nov.7-ig.

A Magy.Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye LXI.k.47-48.sz. 302.o.

Schodits Lajos, építész. M.D.K.

nyerte el az egyesületi kis-pályázat gyanánt rendezett kőbányai evangélikus temp-lomra kiírt pályázatot.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesitője, Bp. 1897. XVI. évf. 158. old.

MDK

Schodits Lajos

A mü- és közép. szakoszt. ... ülésének jegyzőkönyve.
MMÉSKözl. 1929. VI.9. 147 l.

MDK

Schoditsch

Schoidatisch Lajos épitőip,isk. igazg.

Épitőipar Épitőmüvészet, 1925. 49.évf.

MDK

Schoditsch Lajos

építész

Egyleti Közlemények. MMÉEKözl. 1929. IV.14. 103 l.

Schodits Lajos

Nagy Gergely: Kertvárosunk, a Wekerle.
Bp., 1994, Fi Szelényi Ház
19, 20, 23, 30, 32, 34, 35, 38, 56, 57, 63, 75, 77, 120.

- - műemlékek 703, 1701
- - műemlékvédelem 803, 829, 1558
- - polgárházak 1940
- - topográfia 4238
- - várak 2740
- - vendégfogadók 3887
- Arany Sas patika 1106, 1132, 1133, 1397
- Chernel u. 11.: lakóház 1367
- ev. iskola 1363
- ev. kisgimnázium 4326
- ev. templom 2013
- Jurisich tér 1653, 1666
- Kálvária templom 3886
- középkori plábánia 4326
- Lauronger-ház 1398
- magyar parókia (majd katolikus plébánia) 4326
- német plábánia 4326
- német gyülekezet belvárosi imaháza 4326
- Pestis szobor 2014
- Polgári Iskola (Városi Könyvtár) 1156, 1157
- Ráday-féle ház 4326
- Sgraffitos-ház 1398, 4085
- Szent Jakab-templom 2326
- vár 1938, 1935, 1937, 2015, 2740, 2758
- városfalak, védművek 1939, 2012
Kővágóörs
- ev. templom 1248, 1249
- r.k. templom 1462
Kővágószőlős
- római kori villa és mauzóleum 1265, 2162
Kővágótőttős
- r.k. templom 4179
Köveskál
- alsó és felső ref. temető 1861
Kraszna [Crasna]
- ref. templom 3366

SCHODITSCH Lajos ejtőtér

Kassa, felsőbb kereskedelmi iskola, 1907

Szőnyi 1996 116.

Schodulsch Lajos, építész M.D.K.

1000 K-ás második díjat nyert a szombathelyi közkórház tervpályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.

jul. 5. sz. 73. évf. old

MDK

Schodits Lajos építész

Magánép. eng. Épitő Ipar, 1908. márc. 8. 106. l.

Schodits Lajos

MIK

épitész

Az 1911. évi turini nemzetközi ipari és mező-
gazdasági kiállitás
Művészet 1910. 223.o.

pedig óvakodott a mindenható püspök-re[illegible]
művészének kellemetlen perceket okozni.[9] Fazola szinte észrevétlenül lett tagjává egy céhenkívüli művészközösségnek, amelyben a bécsi Gerl és Fellner építészek, Kracker János festőművész, Schnattmann Rupert márványfaragó, a Nagyváradról idehívott természetkutató tudós orvos, Markhót Ferenc és egyebek működtek.

1761 után legfőbb munkaadója már nem a vármegye, hanem a püspökség. Barkóczy a Borsod megyei Harsány nevű püspöki birtokon fölépíti második nyaralóját. 1760. nov. 17-én Fazola Henrik 850 forint összegre szóló szerződést kötött a harsányi kastély vasmunkáira, 1761. ápr. végéig terjedő határidőre : a főépületben 5 egyenes és 5 ovális ablak rézvasalással, 6 ablak ónverettel, 1 kis ovális ablak ónverettel, a kápolnára egy félkörös ablak rézzel, 4 spaletta, 5 ovális és 11 közönséges zsalugáter, 8 duplaajtó és 2 egyszerű ajtó rézzel vasalva, másik 4 duplaajtó vasalása, kályharostélyok rézből, az udvarban 2 nagykapu vasalása, a hátsó cselédségi épületben 9 ablak, 8 ajtó, 4 kályhaajtó vasalása. Az asztalosmunkákat Freidling Ferenc egri asztalosmester végezte el, a vele kötött szerződésből tűnik ki egy-két adat a harsányi kastély belső beosztására nézve : a földszintes épületben volt egy szála, egy kápolna, nappali és hálószoba, garde-

SCHODITSCH LAJOS

TKM 481 16.0.

Bp. XI. ker.

MDK

Schoditsch és Eberling

Kispesti állami munkásházak, rajz

Műcsarnok 1909/10. téli kiáll. kat. 55.l.

MDK

Schoditsch Lajos

Az alábbi pályázaton looo koronás II. dijat nyert

A Szombathelyen emelendő közkorház terveire hirdetett pályázat. Müvészet 1911. 353.l.

M.D.K.

Schodelsch Lajos, épitész

és Eberling Béla tervei szerint Népszálló épül az Aréna - [illegible] Dózsa György-uton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1909. XXX.évf.
nov. 24. sz. 9. old.

M.D.K.

Schoditsch Lajos, építés-tanár

3000 K-ás első díjat nyert a bihar vármegyei közkórház pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1909. XXX.évf.

okt. 27. szl 10. old.

MDK

Schodits Lajos, ép.

425 Szegedi fogadalmi templ. oldalhomlokzata.
Pályaterv. vízf.
426. Plébánia-templom főhomlokzata.
tervezte Sch. "
4q7. Dóm oldalhomlokzata.
Terv. "

Iparm. Társ. egyházi kiáll. 1908. Kat. 85.l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Schoditsch Lajos

írod

Az Est

23. l. 47, 48. l

MDK

Schodits Lajos, ép.

428. Dóm főhomlokzata.
Terv.
429. Szegedi fogad. templ. főhomlokzata.
Pályaterv.
Vizt.
Vizt.

Iparm. Társ. egyházi kiáll. 1908. Kat. 35.1.

11 .....

12 .....

13 .....

☛ *Ezen lap a szavazásnál használható!*

< Schoditsch Lajos >

cikker

<] Az Építőmesteri Képzettség Megvizsgálására Szervezett Bizottság működésének rövid története. 21 – 52. l.

< > Képesítek építőmesterek névjegyzéke – 53 – 89. l.

Megjelent a két cikk:

Budapesti Építőmesterek Ipartestülete.

II. Évkönyv 1928/29.

Bp 1929.

Schoditsch Lajos

Építész

az építőmesteri

vizsgáló bizottság

elnöke az 1920-30-as

években

a felső építőipari-

kola igazgatója

l.

Bud Építőm

II. Erk. 29. l.

Schoditsch Láp

cvgd

Magyar Pályázatok

1906. 3. sz. (A nagyféri Vállyi-család mausoleuma Majtison Szatmár m. ?; képpel és alaprajzzal.)

Fadd h. n. VIII. 182, 183.

< Schoditsch Lajos >

cikke

< > A II. ~~ka~~ lakás-egészségügyi kongresszus Genfben. Vállalkozók Közlönye. 1906. dec. 12. és dec. 19. / dec. 25.

Schoditsch Lajos

+ 1942 (?)

MMÉEKözl

1942.152.l.

Schodits Lajos

Könyvei

1) Épületbefejező munka
2) Lépcsőtszerezet
3) A tetőfedő és épületbádogos

mind a harom megjelent az Iparosok Könyvtárában-Emlitve

Müllepirod

592, 593 l

TESZEV/MC'IE·IAYGAM

Schoditsch Lajos

a kiskunhalasi városi
kórház terve. I. díj.

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET
1927. 5-6 f. 21. l.
(Kiskunhalas.)

VASÁRNAP
22
Kat. Timót
Prot. Menyhért

Holdtölte 1 ó. 47 p.

HÉTFŐ
23
Kat Beniti Fülöp
Prot. Farkas

KEDD
24
Kat. Bertalan aps.
Prot. Bertalan

SZERDA
25

Schodits Sajos

az alábbi pályázatot

megvételre ajánlva

MAGYAR EPITOMUVESZET

1928. 7. sz. II. 1

(A szolnoki közkorház

tervpályázata.)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Schoditz Lajos

Thieme Becker

XXX. 214.l.

(Lyka)

MDK

Schodits Lajos és Eberling Béla
építészek.

Kispesti bérház.
Kispesti rendőrségi épület.
Bpest-lipótvárosi népszálló.

Biermodéptörekv. 536.1. 544.1.

MDK

Schodits Lajos, és Eberling Béla, ép.-k

tervezték a Budapest székesfőváros VII.ker. népszállót.

Kéekkel.

MMÉE Közl. 1914. 1o9-116.l.

MDK

Schodits Lajos és Éberling Béla, ép.-k

tervei szerint készült a bpesti népszálló.

Építő Ipar. 1912. 3.sz. 4.sz. Képekkel. 5.sz.

MDK

Schodits Lajos és Eberling Béla

az eperjesi kórház tervpályázatán az 1000 koronás első fijat - Sch.l. és E.b. nyerték.

Kitüntetések.- Müvészet. 1909- 398.l.

.

M.D.K.

Schoditsch Lajos, építész-tanár

elvégezte a nagyváradi
új megyei kórház terveinek
módosítását s ezek sze-
rint az új kórház 2.335.000
K-ba fog kerülni

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI. évf.

szept. 21. sz. 9. old.

Schodits ch Lajos

aláirása is szerepe
annak a fényképnek a hátlapján, mely W. Gropius budapesti látogatása alkalmából, 1934.febr.5-én készült.

Bodri Ferenc: Grppius pesti fényképe. - Magyar Építőmivészet, 1970.1.sz. 54. l.

Schmidtsek Lajos, epitész M.D.K.

900 K-ás harmadik díjat nyert a debreceni ref. egyházkörtéf bérlás-pályázatain.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.

febr. 15. sz. 12. old.

M.D.K.

Schoditsch Lajos, építész

és Eberling Béla
közös terve 300 K-ás har-
madik díjat nyert a kispes-
ti munkás lakótelepen épi-
tendő egyes házakra kört
pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1908. XXIX. évf.

nov. 4. sz. 14 old.

Schodelser Lajos, építész M.D.K.

terve 1000 K-ás megvételben részesült a kecskeméti állami elmegyógyintézet pályázatán.

Válalkozók Lapja, Bp. 1908. XXIX. évf.

ápr. 1. sz. 13 old.

Schorditsch Lajos, M.D.K.

cjsitész-tanár

készítette a tud. egyet. 1. a.
szülészeti és nőgyógyászati kórház
izoláló-pavillonját a Mária-ut-
cai klinika telhén.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1907. XXVIII. évf.

máj. 15. sz. 8. old.

MDK

Schoditsch Lajos épitész

Mücsarnok 1904/5. téli kiáll. kat. 61.l.

M.D.K.

Schodilsch Lajos, bpesti építész

nyert megbízást a kis-
pest-szentlőrinci ág. ev.
egyházkörségtől egy új temp-
lom terveinek és költség-
vetésének elkészítésére.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1906. XXVII. évf.
jun. 6. sz. 7. old.

Schoditsch Lajos MDK

A kultuszminiszterium pályaterve, vizf.

Műcsarnok 1905/6. téli kiáll.

Schoditsch Lajos MDK

Szegedi fogadalmi templom pályaterve, rajz I-II.

Műcsarnok 1904-5. téli kiáll.

MDK

Schodits Lajos, épitész-tanár

a biharmegyei-közkórház terveit készitette melyeket a kórház választmánya elfogadhatóknak talált. A munkák megkezdését 1913 tavaszra tervezték.

Ipar

Épitészet és Müvészet. 1912. 12 sz. 17 oldal.

Schodits Lajos, okl.épitész

tanár, a felső.épitőipariskola igazgatója.

1872.Bp.szül. Köz.isk.a belvárosi reáliskolában, müegyetemi tanulm ánait a József -müegyetemen végezte. 1804-ben nyert oklevelet. Mint IV.éves hallg. a Hauszmann Alajos-féle pályázaton egy erdészlak tervével dicseretet, s a gyöngyösi polg.leányisk.pályázatán I.dijat nyert. Többféle hiv.állása volt.

aRát Str. 941.1.

MDK

Schodits̈ch Lajos, ép.tanár.

1924. f.hó/?/ 8.án ünnepelték előléptetését az V. rangosztályba. A m.kir.felső ép.ipariskola igazgatója. áll.

S.M.I.

Az épitőiparoktatás kitüntetettjei.
Ép.Ip. 1924. 12-14.sz. 39.l.

MDK

Schodits Lajos, okl.épitész
tanár, a felső.épitőipariskola igazgatója.

Állásai mellett mint gyakorló tervező-épitész is müködött. Számás tervpályázaton első és második dijat nyert. Több mint 25 bárházat, villát, kastélyt,szállodát, számos hadi- és siremléket,- mauzoleumot tervezett és épitett. A II.oszt.hadiérem tulajdonosa. Stb.

Rát Str. 941.1.

М. Б. Т.

M.D.K.

Schodilser Lajos

építész, tanár

második díjat nyert
a brassói ipari szakis-
kolára kiírt tervpályázaton

Vállalkozók Lapja, Bp. 1907. XXVIII. évf.
aug. 14. sz. 13 old.

MDK

Scholits Lajos, okl.ép.mérnök

a felsö épitöipariskola ny. igazgatója, föv.biz.tag
69 évre korában meghalt.

Halálozás.
Pesti Hirlap1841.nov.9. vas. 8.l.

MDK

Schodits Lajos, felsö ép.isk.igazg.

Leirja az épitöiparoktatás történetét.

Fontos lépés volt 1883-84-ik évben életbeléptetett "Épitöipari téli tanfolyam" megszervezése.
1898 szept.-ben mint uj iskola megnyilt: m.kir.á. állami felsö épitöiparisk ola.
Az intézet gyakorlatibb irányba való terelése az 1907/8.tanévben,h. 7 hónapi gyakorlat helyett 14 hónapos elögyak.-t ir elö.

Schodits Lajos: Az épitöiparoktatás története.
ÉpIp-ÉpMü. 1926. jan.1-25. 10.l.

MDK

Schedits Lajos, ép.

tervezte a nögyógyászti iscláló pavillont.
Kép a 187.oldalon.
Alaprajzok. 190.l. Metszete a 191.oldalon

A bp.-i egyet.I.sz. szülészeti és nögyógyászati
kórodájának iscláló pavillonja.
Épitö Ipar. 191c.máj.l. 18.sz. 189,-191.l.

MDK

Schedits Lajos, müép.

482. A kultuszminiszterium pályaterve. Vizf.

Képzőm. Társ. 1905/6 téli kiáll. Kat. 51.l.

M.D.K.

Schreiber Lajos, építész-tanár

második díjat nyert az 1911. évi turini nemzetközi ipari és mezőgazdasági kiállítás két magyar pavillonjának pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI. évf.

ápr. 13. sz. 13. old.

M.D.K.

Schoditsch Lajos, építesz. tanár

terveri a vesprémi iparostanonciskolát.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI. évf.

jan. 26 sz. 11. old.

Schodits Lajos 86 épiten
(in: Déry Attila; Budapest eklektikus épületszobrászata
/Művészettörténet-Műemlékvédelem I. /OMF kiad. Bp. 1991./

MDK

Schoditsch Lajos

Fábián G.dr.: Magyarország iparoktatásának történet az utolsó száz évben. Épitő Ipar - Épitő Müvészet. 1932. dec. 1. 23-24.sz. 90.l.

M.D.K.

Schodulsch Lajos, épitész-tanár

Éberling Bélával közös tervre 1000 K-ás első dijat nyert az eperjesi megyei kórház pályázatain.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1909. XXX.évf.

jun. 16. sz, 13. old.

+ jun. 23. " 14. "

MDK

Schodits Lajos, ép.
Budapest.

Főhomlokzat. Illusztr. Jelige: Magyaros.
Földszinti alaprajz. " 28.1.

Szatmári faipari szakiskola.
Magyar Épitőművészet. 1907. 11.sz.

MDK

Schoditsch Lajos, épitész

a magyar épitészeket közelről érdeklő vaskos,pompás füzet jelent meg Felső épitőipariskola csodálatos agilitásu igazgatójától,S.L.-tól.

Felső épitőiparisko lánk.
ÉP IP. 1926. ápr.1. 59.1.

MDK

Schodits Lajos, épitész

A brassói áll. faipari szakiskola tervpályázatán II.dijat nyert.
Jelige: Vasbeton. Alaprajzok az7-8.l. Illusztr.

Az iskola főhomlokzatának képe a 6-ik oldalon.

agy.Épitőművészet. 1908. 3.sz.

MDK

Schodits Lajos, épitész
Budapest.

II.dijat nyert pálytervével.Jelige: Négyzet.
Főhomlokzat. Illusztr. 24.l.
Homlokzatrészlet. " 25.l.
Földszinti alaprajz. " 26.l.

A turini kiállitás magyar pavillonjának tervpáylázata.
agyar Épitőmüvészet. 191o. 6.sz.

MDK

Schodits Lajos, ép.

Jelige: Magyaros. Főhomlokzat, alaprajzok. Illusztr.

A szatmári faipari szakiskola pályatervei.
Magyar Épitőművészet. 1907. 11.sz. 28.l.

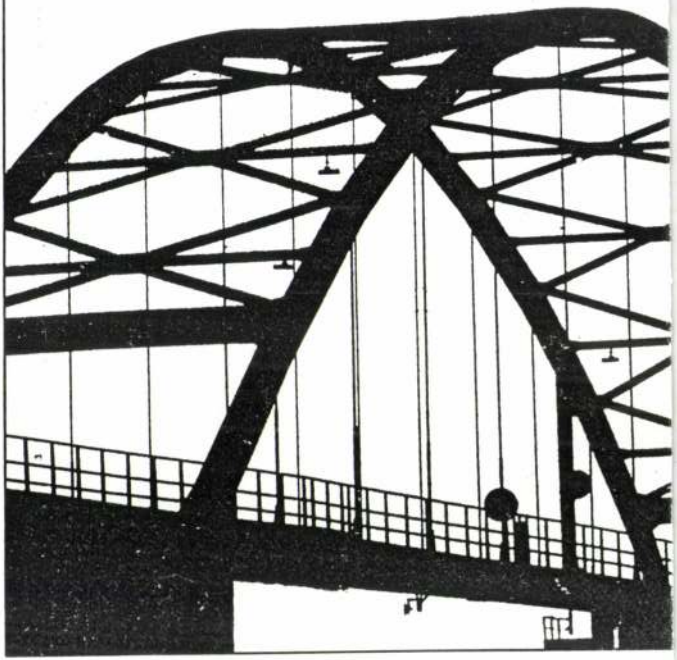

SCHODITS Lajos építész

NAGY Gergely: A Wekerle-telep rekonstrukciója. = Magyar Építőművészet, LXXXI.5.sz.1990 36-37.p.

~~Jött~~ Tartozik

1932. hó	nap	
szept.	18.	Konszignáció szerint
		Limito 2 P. 2 hóra v. 2%. sk.
		Feltételek:
		3% bizományi díj
		1% jótállási díj
		költség megtérítése
		Szállítási költség
szept.	30.	Nyereség

Schodisch Károly
könyvkseged
feltőőri születésű, 1858-
tól tanonc Lagler Fe-
rencz soprom mesternél
1862-ben felszabadul.

Véghsoprkönyvk
23 i. l.

Ment

à Összeg

P fill. P fill

SCHODITSCH Lajos épitész (Pest,1872.V.19. - Bp.,1941.XI.8.)

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 **174.p. és ill.**

EBET

LITÁSA

-ig

Schnorr L.

Laid

Lay Bpestiparmu Oriák

69. l.

lenne, kikre, mégha fájdalommal s nosztalgiával is gondol az ember, úgy kell tekinteni, mint az amerikai magyarokra..." (Bíró József: i. m. 170–171.)

Mindazonáltal, hacsak címszavakban is, egy boldogabb korszak eljövetelében bízva, néhány, az utóbbi évtizedekben megfogalmazódott részletkutatási témát is megemlítenék, mint például:

– a honfoglalás kori erdélyi településformák és a gyepűvédelem emlékeinek a művészeti vonatkozásai; – a Szatmár megyei Ákos román kori téglatemploma; – a középkori (feltehetően csíksomlyói központú) csíki kőfaragóműhely és szobrásziskola működése; – a székelyföldi falusi templomok falfestményeinek ikonográfiai és stíluskritikai elemzése; – a 17. századi Mária-oszlopok és búcsús kőkeretek elterjedésének liturgiai és művészettörténeti háttere; – a reneszánsz kastély-, várkastély- és kisnemesi kúriaépítészet stíluskörei; – a Fejedelemség kori címeres levelek, s a korszak laikus-naiv művészete; – az erdélyi magyar parasztbarokk; – Szamosújvár, a késő reneszánsz–barokk örményváros; – a művészeti oktatás előfutárai: a 19. sz.-i és 20. század eleji magániskolák; – Merész Gyula kolozsvári falfestő munkássága; – a székely festőiskola a 20. században; – az utolsó száz év erdélyi naiv és népi mestereinek a művészete; – a gyergyószárhegyi alkotótábor, képtár és szoborkert és az alkotótábor-mozgalom története az elmúlt fél évszázadban (a Kalot-mozgalommal kezdődően).

A majdani romániai magyar nyelvű főiskolai oktatás helyreállításában, bármikor is következzenek be az első lépések, a művészettörténeti oktatás bevezetése és a művészettörténész-képzés létfontosságú, alapvető feladatot jelent. Az egyetemes magyar kultúra viszonylatában is pótolhatatlan értékeket képviselő erdélyi művészettörténeti emlékek, főleg a világi jellegű műemlékek jelentős csoportja utolsó óráikat élik.

SCHODITS Lajos építén

Weberle-telep

Pavilon 9 (1994) 49, 51
52. p. ll

bomlása az acetongyártás
midl

jén László: Az épitési
956, Müszaki K.

r inneren Verwaltung Gross-
Reimer

Solidarität, Tribüne Verl.

n die Baustoffkunde. Wien, 1950,

SCHODITS Lajos építész

Erdei 1991 52.p
66,

ÉNYEK

zad közepéről. A XVI. századi törvénytartalmú
ontjából a részletesen most először ismertetésre

a említést, noha kéziratunkat sohasem látták.
Nádasdy-, Istvánffy- Széchenyi- és az ún.
nkája;[3] fia pedi; két kézirat: Batthyány József
b,[5] valamint Murr egyik műve[6] révén szerzett
eh joggal feltételezte, hogy ezt a Gregorianczi
a régi Bibliotheca Ebneriana-ban a „codices
amelyben kódexünk — ugyan teljesnek nem
ra vonatkozóan — a fent említett kéziratokban
e utalást sem adhatott. Mindössze sajnálkozott
: az a Gregorianczi-kézirat, amelynek számos

ngaricarum minores. I. Budae 1798. XXV

másolata van. Feltételezte, hogy
lehetne értékelni.[9] Amikor 1924-b
Országos Széchényi Könyvtárnak
Gyula megbízást kapott az ado
munkában röviden megemlékezi
Episcopo Zagrabiensi et Jaurien
mellett az is kiderült, hogy kódex
Apponyi Antal birtokába — még
hőgyészi kastélyában volt[12] —,
Kézirattárába.[13] Bartoniek Emma
említést tett e kódexről, amelyet F
leírást nem adott. Gregorianczi P
dezignált kalocsai érsek, a Qua
érdekelte, és így kódexünk azo
történetírói működésével.[16] Sajno
nem sikerült információt szerezn
módunkban állt anyagát tanulmá
arra, hogy a film alapján meg ne

Kéziratunk címmel feltehetően
papírkódex. Egykorú, kézzel arar
bőrkötése szúrágástól erősen rongá
is észrevehető.[20] Kézzel írott és
számozás az első két lapot számo
versét, a Gregorianczi címerleírás
számozván,[21] az „Origo gentis
számozást, és ez utóbbi megy végi

[9] Kovachich J. N.: [illegible]

SCHODITSCH Lajos építén

Nepnálló (Eberling Béláival)

Moravánuk 1988 192, 197. p. ezdl

Schoditsch Lajos

laid

Revai XXI. 741. l.

Schoditsch Lajos

Schoditsch Lajos okl. építész, ny. felső ép. ip. isk. ig., szőv. törvhat. bizottsági tag, XIV. Mexikói-út 50. 499-931

Bptávb 1940 szept.

Szeged.

Ezen Tanuló-Bizonyitvány
Szeged városának fő terét szem
A fasort és a tér többi részét
Jelzése alól középütt: Szegede
könyv- és kőnyomdájából.

Kny., mér. a vk. 10.1:

Szn.
426

Schodits Lajos

l.

Szefelslex. 363. l.
364. l.

Elektr. arch.
m. o. 1010. l.

Schoditsch Lajos

cród
2.

Magyar Pályázatok

1906. 10. sz (A
szegedi fogadalmi
templom pályater-
vei, műszaki rajzok-
kal.)

díjat nem
nyert

~~Back Bernát, Kegavári~~

~~VI. 178.~~

Schoditsch Lajos

Épitő Ipar

1913. 531 — 534. l.

(A pécsi m. kir. állami bábaképző, képekkel és tervrajzokkal,

Terverte fenti.

RTOLANO (ferrarai festő, 1488—1525 körül)
Madonna Jézussal, Keresztelő Szent Jánoskával, Szent Jeromossal és Szent Ferenccel
ászon, olaj, 83×61 cm.
Bertinelli-gyűjteményből.
Maszlaghy II., 89. szám. (Gaudenzio Ferrari.) — Gerevich PA, 233. l. (Ortolano.) — Berti Toesca 959. l. (Cavazzolo.)

ALMA, GIOVANE (velencei festő, 1544—1628)
Háromkirályok imádása
ászon, olaj, 200×263 cm.
ecsben restaurálták.
Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 847. l. — Maszlaghy II., 502. szám. (Veronese.) — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20. 3. lap. — Lepold—Homor 97 l. — Gerevich PA, 238—239. l. (ifj. Palma.) — Décsei: Könyvismertetés. MM, V., 1929., 173. l. — Lepold—Lippay 55. l.

Schoditsch Lajos

A pécsi bábaképrő intézet, szerzte fenti

Épitő Ipar, 1913.
519. l. — 521. l.
Képekkel és alap-rajzokkal.

Schoditsch Lajós

58: Schóditsch Lajos, épitésztanar . Orlay-útcza.

Bpújép

V.

ARANY-, EZŰST- ÉS ÉKSZER-TÁRGYAK

< Schoditsch Lajos >

< > Néhány szó a kórházépítés költségeinek kisebbítéséről.
Különlenyomat Az Építő Ipar és Építő Művészet 1915. 8–10. számából.
Budapest, 1915.

fea.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Schodits Lajos

a Kecskeméti állami elmegyógyintézet terv-pályázatán pályatérnét megvették -

Magyar Építőművészet

1908. 4. sz. 28. l.

Hideg Lorenc
Botanik

Schoditsch Lajos

A nombachely-megyei
Kórház tervpályázatán
I. díjat nyert

Magyar Építőművészet

1913. 4. füzet. 32. l.

Schodits Lajos

A turini kiállítás
magyar pavillonja
nak tervpályázatán
II. díj.

Magyar Építőművészet

1910. 5. sz. 32. l.

BUDAPEST
VILMOS CSÁSZÁR ÚT
32.
ÉS KERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST
Be 02

Schodits Lajos

a brassói ipari
szakiskola levelezőjén

II. díj.

Magyar Építőművészet

1907. 9. sz. 23. l.

Kerekegyháza

Schoditsch Lajos és

Eberling Béla

A Budapest vé-
kesfőváros VI. kerü-
leti népszálló
MMÉE Közl.
1914. 109–116. l.
képekkel.

Jentsch Ferverték –

K.

Signor Segretario,
Permetta di
esprimerle gli ossequi
più sentiti della

Schodisch Károly

Könyvkötőlegény

1862

Sopron

l.

Vasi Szemle

1936. 231. l.

1. - 30. 11.

Paris
Didier et Cie
1865

~~Éberling és Schoditsch~~

Schoditsch Lajos

írod

Magyar Építőművészet

1910. 10. n. 4. l.

(A főváros földszintes kislakásai.)

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET

SZERKESZTI

FÜHRER MIKLÓS

○ ○ ○

MEGJELENIK MINDEN HÓBAN

1909 VII-IK ÉVFOLYAM

M.D.K.

Schoditsch Lajos, építés

tervei szerint 4 pavil-
lonból álló városi kórház
épül Eperjesen 800.000 K.
építési költséggel.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1914. XXXV. évf.

jul. 22. sz. 17 old.

M.D.K.

Schoditsch Lajos, épitész

készítette a nagyváradi közkórház pavillonrendszerü terveit.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1914. XXXV. évf.
febr. 25. sz. 12. old.

MDK

Schoditsch Lajos

a kiskunhalasi kórházépület tervpályázatán I. dijat nyert

Épitő Ipar - Épitő Müvészet 1927. máj. 15. 77.l.

M.D.K.

Schodits Lajos, (bpesti) építész

nyerte el a kőbányai (ev. ref. templomra érkezett tervek közül a Magy. Mérn. és Ep. egyleti erüst érmet és 100 frt. bisitelet díjat.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1897. XVIII. évf.

jul. 21. sz. 4. old.

MDK

Schodits Lajos, épitész-tanár.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX Fráter Barnabás alispán XXX Biharvármegye kórházépitö bizottságát hivta össze, közgyülésrem, melyen Sch.L. ép.-tanár fog beszámolni a kórház terveiröl.

Rövid épitési hirek.- XXXX Épitészet és Ipa rmüvészet. 1912. 11. sz. 11.olda.

MDK

Schodits Lajos és Eberling Béla, müépitészek

épitetteék a bp.-i Népszállót.
Épület és berendezés összesen 1,890,ooo koronába került. Képekkel.

Dr.Sidó Zoltán: A budapesti Népszálló.
Vasárnapi Ujs. 1912 2.sz. 59.évf. Bp. jan.14.21-24.l.

MDK

Schoditsch és Eberling

Nyaraló a Lipótmezőn, rajz

Képzőm. Társ. 1912/13. téli kiáll. kat. 82.l.

M.D.K.

Schoditser Lajos, építés

első díjat nyert a kiskunhalasi városi kórház terepályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1927. XLVIII. évf.

máj. 25. sz. 11 old.

MDK

Schodits Lajos ép.

II. dij

A turini kiáll. magyar pavillonjának tervpályázata
... Magyar Épitőművészet 1910. 5. sz. 32 l.

Művészi díj: Faipari szakiskola tero-
pályázata
Brassó
Schodits Lajos

Művészet VII. évf. 1908. 64. l.

~~Eberling Béla~~

mincs Schodits Sajós

cid

2

az alábbi telep
háztipusainak
terop. III-dij.

Az Ujság
1908. nov. 22.
(A kispesti munkás
telep.)

1903. 59

tóber 20-án. Vollendamban 1906
november 5-én.

balra haladó asszony élénkíti
pást visz, a melynek fényét a meg-
tője fehér, nagykendője fekete,
ll a balról lévők egy- és kéteme-
ól láthatók pedig földszintesek. Ez
és köztük jobbról lépcső vezet
lzése alól jobbra. Fritz Thaulow.

02: X. 28-án 6000 Mán (767-902).

3-án (447-903).

1903: X. 10-én a 19488 szvsz. leirat

(Schoditsch Lajos)

cikke

( ) Az építőmesteri képzettség megvizsgálására szervezett bizottság működésének rövid. története.
Budapesti Építőmesterek Ipartestülete. II. Évkönyv.
Bp. 1929.

Fenti a bizottság elnöke volt.

~~Éberling Béla és~~

Schoditsch Lajos

Ced

1/ terve, vezet épült a
Lipesti Népszálló.

Épitő Ipar. 1912. 3. 7.

4. 7. képekkel

5. 7.

Schoditsch Lajos
építész.

Szül. Budapest 1872.
Oklevelet nyert 1894.

Műegyetem 18.1.

Hadjárat.

E lapon fölül Die Bestü
Spinnerrin am Kreiz den 28 Octo
Linie am 26t October 1848 in Wi
der Favoriten Linie und der Bra
Erstürmung des Neien Grundes vo
October szemlélhető. Felirata:

Scenen in Wien am 2

alól balra: Lith.H. Gerhart neu

Kny., mér. a vk. 2

Schoditsch Lajos

Arad

Magyar Építőművészet

1910. 12. 4. 7 9 l

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

lélyezem:

.....

k vagy helyettesének
aláírása.

a. — Endrényi Imre, Szeged.

Schoditsch Lajos

ip. Budapest

wód.

Magyar Építőművészet

1910. 6 z. 24–26 l.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláirása.

yezem:

gy helyettesének
ása.

Endrényi Imre, Szeged.

Schoditsch Lajos

építész

Arad

Magyar Építőművészet

1909. 2 sz. 28 l.

.....nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

lyezem:

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Schoditsch Lajos

Środ

M. Pásarátok

1904/5. 10 n. 27 l

..... *műhely.*

yfőnökség!

v..... hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

.....számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Schoditsch Lajos

építész Budapest.

Magyar Építőművészet

1907. 11. szám.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 .... é

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Schoditz Lajos

építész

iroda

Magyar Pályázatok

1905 6. 8 sz. 16–17

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedél

.....

a műhelyfőnök va
aláír

8. sorsz. Műhelyi minta.

Schoditsch Lajos

építész

Lvod

Magyar Építőművészet

1908. 3. sz.

magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ...

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191...

.....

tanu.

.....

tanu.

Schöditsch Lajos

gyeten

Szod

(—)

A budapesti m-
kir. Andonáy egye-
tem II. k. szám sebe
szeti Klinikája
M. Mérnök és Épitz
Egyet Közlöje, XXXVI.
1902. 110. l.

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

.....azaz: ..... Korona ..... f-rő

összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190.... évi .....

Schodits Lajos építén

Tér és Forma, 1929.

II. évf. 175.–185. l. Komor János:
a Maglódi-úti szeretetotthon pályaterve,

Schoditsch Lajos
épitesz

Eberlingg Béla-
val. együtt

Kabdebó Bp

4. l. 27. l. 28. l.
29. l. – 31. l. 34. l.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
350 1933
1933 nyerst 20/1

A m. kir. vallás- és közokt

ügyszám alatt a keb. számv.

deletének másolata:

Költségvetési év: 1933/34.

gatása" cim. Műemlékek Ors

bélyegilleték: nincs.

A Műeml

tárának katalogizálási mun

fényképmappák, stb. költség

számu rendeletemnek a Steph

lamint a Hollenczer László

kivül helyezem, a Bienensto

gé 50 fillérből, pedig 190

Schodits Lajos, épitész

Művészet, II., 1903. 357.

Művészeti irodalom.

Schodits Lajos, épitész

Müvészet, II., 1903.206.

Kitüntetések.

Schoditsch Lajos

Lod

Magyar Tájszótár

1903. 47. 19-20

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Schoditsch Lajos

építész.

1906. Budapest. VIII. Gönczi-út 38.

_____ *műhely.*

yfőnökség!

év _____ hó____n történő kifize-

_____ indokából személyesen meg nem

_____ számu _____

ztam.

_ évi _____ hó _____

_____

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Schodits Lajos és

~~[illegible]~~

Csod

=

45. l.

Épitő Ipar 1910. 35. l.

(A Kispesti munkáslaká-
sok, nepekkel)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök

a

8. sorsz. Műhelyi minta

~~[illegible]~~ Schoditsch

epitesch

vol

Magyar Épitőművészet

1910. 10 7. 4 l.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

~~[illegible]~~ Schoditsch

ep

wod

Magyar Épitőművészet

1909. 11. 27. 13–15 l

16. l.

Schoditsch Lajos

Erod

E Eijel

Nagytekintetü

Müemlékek Ors

Tisztelettel beje

26.-án bejelentett és 1933. év

vüli ideiglenes házadómentessé

munkálatok befejezést nyertek.

A bejelentett

eltérőleg, a munkálatok végöss

munkálatok folyamán több előre

kivül ezen összegben a tervez

Schoditsch Lajos

epitenek Lajos

Kabelabo Bp.

4. l. 28–31. l.

34. l.

MDK

Schoditsch Sajos építész

Felsőépítőipariskolai tanár. Ö és Eberling Béla okl. építész tervezték az Aréna út és Angyalföldi út sarkán épült VI. kerületi népszálló kiviteli terveit és berendezését.

Dr. Ferenczi Imre: A székesfővárosi VI. kerületi népszálló.

Városi Szemle, Bp. 1911. IV. évf. [redacted]

912. l

MDK

Schodits Lajos építész

(A népszálló részletes leírása mellett (904–912 l.) lapok közé illesztett táblákon 1 fényképfelvétel az egész épületről, 8 az épület belsejének különböző részleteiről, azon kívül az épület hosszmetszete, keresztmetszete, az alagsor, a földszint és az emeletek alaprajza repr.)

Dr Ferenczi Imre: A székesfővárosi VI. kerületi népszálló.

Városi Szemle, Bp. 1911. IV. évf. 898–915. l.

MDK

Schodits Lajos

épitész

Magánépitési eng. Bpesten. Vállalkozók Közl. 1908. márc. 4. 5. l.

MDK

Schodits László, építész

a választmány tagja lett.

A végrehajtó bizottság tisztikarának kialakitása. 1929 ápr. 22.-én.

Nemzetközi építész kongresszus Budapesten. MMÉE Közlön, Bp. 1929 máj.26. 135, 136. l.

M.D.K.

Schodits Lajos, építész

mint az Építőipari Felsőiskola igazgatója, az 1930-as, bpesti XII. Nemzetközi Építénkongresszuson tagja a magyar vezetőri bizottságnak.

12

XII. Congrès International des Architectes Budapest 1930. Compte-rendu. Bp.1931. 12.old.

Schodits Lajos, épitész M.D.K.

Felső Épitőipari Iskolai tanár

irodájával együtt résztvett a Végrehajtóbizottság munkájában

XII. Congrès International des Architectes Budapest 1930. Compte-rendu. Bp.1931. 18.old

Kassa II. 152,

Schodits Lajos

építész.

U. 1850.

l. Ev.

Középkori
Malduri templom (fadomborművei

IX. 62.

Stallumai IX-62

Schoditsch Lajos

Műasarnok építész Bpest

1902. tav. kiáll. 384

1904–5. téli kiáll. 494, 495, 498, 499

1905–6. téli kiáll. 482

~~Arch. Ét.~~ IV. ~~[illegible]~~ 1–3, 15, 17, 26, 38,

68–72, 79, 82–86, 132, 176,

Schoditsch Lajos

Mucsarnok

1909–10. téli kiáll. 514

1910–11. téli kiáll. 488

1911–12. jub. kiáll. 713

1912–13. téli kiáll. 681

Schodits L.

1913–14. téli kiáll. 655

KÉT APOSTOL.
Német munka, XV. század.
Trébelt ezüst, 12×14 cm.

MELLKERESZT,
háromkarélyos szárvégekkel. Hátlapján öt tokban piros alapon ovális hegyikristályok.
Német munka, XV. század.
Aranyozott bronz, mag. 12 cm.
Radisics: A Simor-Múzeum. Művészi Ipar, II., 1887., 222. l. — Egyházműv. kiáll., 1930., 362. szám.

KERESZTECSKE,
német munka, XV. század.
Bronz, mag. 3·8 cm.

OLAJTARTÓ-EDÉNY,
toronyalakú, halpikkelyes dísszel.
Német munka, XV. század.
Réz, mag. 12 cm.
Schnütgen: Matériaux pour servir à l'histoire des vases aux saintes huiles. Revue de l'Art Chrétien, II., 1884., 458—459. l. (Képe 456. l. után.) — Keresztény Múzeum Esztergomban. Egyházművészeti Lap, V., 1884., 363. l.

APOSTOL,
félalak körmeneti keresztről.
Német munka, XV. század.
Aranyozott réz, mag. 0·4 cm.

Schoditsch Lajos

mimépítész

terverte a kőbányai ref-
templomot neogót stil-
ben. Elkészült 1905-ban

Dausz Gyula: Kőbá-
nya multja és jelene.
Bp. 1913. 154. l. 155. l
képpel
156. l.

leges elhelyezését sürgőssé tette. Gerevich T
igazgatója, az illetékes tényezők megbízásál
át Nagyváradon az Ipolyi-gyüjteményt az
szállíttatta el Budapestre, s onnan, a vörös
az, mint a Keresztény Múzeum tulajdona
nek azonban egyideig itt sem volt nyugta, a
kormány a párizsi Jóvátételi Bizottságnál pa
Négy évig húzódott a per, míg végre a Jó
esztergomi Keresztény Múzeumnak az Ipol
az első per, melyet Magyarország a békesz
tására felállított Jóvátételi Bizottságnál me
trianoni Magyarország egy békeszerződési
Ipolyi szellemének ereje vitt véghez. Ma s
zaklatott ügyének elintézése azért váratott
nehezebb korszakában sikert hozzon nem
ügyének általában, s borús egünkre ráfes

Úgy Simor, mint Ipolyi gyüjtemény
csésen egészítik ki egymást, annyival inkál
ketten elsősorban hazai és olasz képekre he
nek eredménye, hogy az esztergomi Kere
ma páratlanul állanak az országban.

Schoditsch Sajós

mnépítész

l.

Erődi-Bodnár

195. l

M.D.K.

Schodilsch Lajos, bpesti építész

tervei szerint kibővítik és átalakítják Szatmár vármegye Nagy-Károlyban lévő székházát.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXV. évf.

ápr. 6. sz. 5 old.

Schoditsch

M.kri.államrendőrségi épitkezések a kispesti Wekerle telepen, rajz

Miesarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Schoditsch MDK

Székesfővárosi munkáslakóház X.ker.százados utca
rajz

Mücsarnok 1910/11. téli kiállitás

MDK

Schodits Lajos épitész

A susáki m.kir. erdőhivatal tervpályázatán a második dijat nyerte.

Magyar Épitőművészet, 1910. 10.sz. 28.lap

Schodilsch Lajos. épitész M.D.K.

Első dijat, nyert a tatori evang. gimnáziumnak tervpályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.
ápr. 29. sz. 4. old.

MDK

Schoditsch Lajos

Szegedi fogadalmi templom pályaterve, építészeti rajz. /Oldalhomlokzat/.

Szegedi fogadalmi templom pályaterve, építészeti rajz. /Hosszmetszet-alaprajzokkal/.

Műcsarnok 1904/5 téli kiáll.

MDK

Schoditsch Lajos

Szegedi fogadalmi templom pályaterve, építészeti rajz. /Hátsó homlokzat/.

Szegedi fogadalmi templom pályaterve, építészeti rajz. /Főhomlokzat/.

Mücsarnok 1904/5 téli kiáll.

MDK

Schoditsch

Schoditsch és Eberling izléssel, eredetiséggel megoldott sarokháza példát mutat arra, miként legcélszerűbb a tárlatra szánt műveket kidolgozni; nemcsak perspectiva ugyanis, hanem az összes alaprajzok is mellékelve vannak.

Dór.: Épitészet a téli tárlaton.

Épitő Ipar - Épitő Művészet, 1914.Jan.11. 13-14.lap.

MDK

Schodits Lajos, építész
Budapest.

II. díj. A Műhely főhomlokzata. Kép 6.l.

Az iskola főhomlokzata. Kép. 6.l.

elige: Vasbeton.

A brassói állami faipari szakiskola tervpályázata
Tervpályázatok. Szerkesztők: Fejér L. és Ritter Ig
1908. VI.évf. 3.sz. márc.

MDK

269933. Scholits Lajos,építész
Péterffy Lajos /VII..Csömöri-u. 38.

a Kisfaludy-utca 6862 hrsz.a. bétemeletes ház építésére kapott engedélyt.

Magánépitési engedélyek Budapesten.
Vállalkozók Közlönye. 1906. dec.12. 6.l.

MDK

Schodits Lajos, ép.

a brassói állami ipari szakiskola tervpályázatán odaítéltek a második díjat.

Kitüntetések.
Művészet. 1907. 268.1.

Schoditsch Lajos, építész, tanár M.D.K.

terverte Eberling Bélával
körösen a Budapest szfőv. VI. kerü-
leti népszállóját.

A Magyar Mérnök- és Építésze-Egylet Közlönye, Bp.
1914. 48. hőf. 109-116. old. 9 ábrával

MDK

Schodits Lajos, epitesz

A szatmári faipari szakiskola pályatervei.

Jelige: Magyaros.

Képek: Föhomlokzat. Alaprajzok.

Magyar Epitömüvészet. 1907. 11.sz. 28.l.

MDK

Schodits Lajos

Az 1927-évi Czigler-érem birálóbizottság rendes tagja.

Egyleti közlemények.

A Magyar Mérnök- és Épitész-egylet Közlönye
LXI.k. 47-48.sz. 302.o.

SCHODITSCH ÉS EBERLING

Nyaraló a Lipótmezőn. Rajz.

KMT 1912/13. téli kiáll.ka t. 82.oldal

S choditsch Lajos épitész. MDK.

A kispesti munkáslakóház-telep tervpályázatán.

Az épitendő munkáslakóház terveire a III. 3oo koronás dijat nyerte.

Művészet, 19o8. 419. és 42o. l.

SCHODITSCH LAJOS

ÉPITÉSZ.

JELEN VOLT WALTER GROPIUS ELŐADÁSÁN A MAGYAR MÉRNÖK ÉS ÉPITÉSZ EGYLET BUDAPESTI SZÉKHÁZÁBAN, 1934. FEBR. 5-ÉN.

BODRI FERENC: GROPIUS PESTI FÉNYKÉPE.

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET, 1970/1. 54. LAP.

Schoditsch Lajos

Nagy Virgil, Kammer József és Sebestyén Artur művészek, templomtervezeteket készitettek a Művészház kiállitására. "Biblikus képek" cimmel Tövis a Müvészet c. rovatban elismeréssel méltatja a müveket, melyek kellemes változatosságot visznek a tárlaton bemutatott alkotások közé.
A beszámoló figyelmezteti az egyházat a templomtervek megvételére, melynek elmulasztása nem a müvész, hanem az egyház kárát jelentené.
A HÉT, Bp. 1910. márc. 20.
XXI. évf. 12. 189. lap.

Schoditsch Lajos müépitész

A Felső Épitő Ipariskola, az Iparmüvészeti Iskola saját épületében, a Müegyetem és a Képzőmüvészeti Főiskola a Nemzeti Szalonban rendezett kiállitást. Mindhárom tárlatot Mátrai Vilmos ismerteti:
A Felső Épitő Ipariskola tanári kara: Suján Pál festőnüvész, kiváló rajzpedagógus rendezte a Felső Épitő Iskola kiállitását.

Schoditsch Lajos müépitész, Foerk Ernő a Parlament épitésének egyik vezetője, most a szegedi Bazilikát épiti,
Harmath Ödön szobrásztanár vezeti és látja el az iskolát müvészi gipszmodellekkel.
A három tárlatról szóló kritikában szereplő teljes müvésznévsort lásd: Márton Ferenc nevénél. Élet, Bp. 1923. juli. 1. XIV.évf. 13. sz. 309. lap.

Schodits Lajos

és Eberling Béla a bp-i kispesti Wekerle telepen építkezett; alkotásaik: a Dózsa György úti volt Népszálló épülete.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

421

Schoditsch Lajos műépitész. Épitészeti terv-
pályázaton II. dijat nyert.
MDK.

Magyar Iparművészet 1907. 264. l.

Gerle János:Elszámolás a századforduló épületeiről
Budapest 1981/11 17-21.o.

MDK.

Schoditsch Lajos müépitész. Épitészeti terv-
pályázaton II. dijat nyert.

Magyar Iparmüvészet 19o7. 264. l.

Schodits Lajos és Eberling Béla

tervezte a Bp. XIII. Dózsa Gy. út 150. sz.

sz. egyházi Népszálló épületét -1911-ben.

Gerle János: Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

Schoditsch Lajos

Terveste a Bp. XI. Orlay u. 9. 7.

Lakóhásat

Gerle János: Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

MDK.

Schoditsch Lajos

A kultuszminisztérium uj palotájának terve.

Müvészet 1906. 71. l.

Schoditsch Lajos és Eberling Béla

terveste a Bp. II. Tárogató u. 77. sz. villát 1912-ben (itt lakott sokáig Rátkay Márton és Fekete István)

Gerle János: Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

Schoditsch

MDK

Kétemeletes lakóház a kispesti Wekerle telepen, rajz

Műcsarnok 1913-14 téli kiállitás

MDK

Schoditsch Lajos,

a MMEE mű- és középít. szaroszta-
bjának elnöke (Grand Prix meg-
valósítása ügyében részt ven).

Ép. Ip. – Ép. Művészet: Építőművészek a kultusz-
miniszternél. – 1927 II. 15 – 28. l.

Schoditsch Lajos

épitész

lásd oker

Lex Magy Társ

495. b.l.

Schoditz Lajos

arch. repr.

Lex Magy Tars

66. tábl.

Bessenyey, Kazincz
korábban elélt magyar szell
tést ért meg. A művészet mé
XVIII. században, mint az iro
lyi udvar, az egyház és a f
szet mecénásai lenni.

Schoditsch Lajos

épitész

Élet. arch.

Váljubal

232 — 235. l.

Schodits Lajos épitész-tanár

Épületterve az állami iparoktatási intézetek tanárainak kiáll.-án.

M.934.VI.3.

Schodits Sajos

és Eberling Béla tervezték a kp-i Dó-
zsa György úti volt Népszálló étkezőjét.
1911. 47 m. reprodukció.

Mezényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967. Budapest, 1970.

431

Schoditsch Lajos épitész

Épitő Ipar, 1909. jul. 11. 254 l.

oda vidi
ei visszahoz
4-4 h.

SCHODITSCH *Lajos*, építész, * Budapest 1872 máj. 19. Itt tanult, 1898 óta felső építőiparis kolai tanár, 1919 óta u. o. igazgató. S. tervezte a pécsi bábaképző épületét, a bpesti Mária-uteai szülészeti klinika izoláló pavillonját, a kőbányai ref. templomot, a bpesti Népszállót (Eberling Bélával közösen), a nagyváradi szombathelyi és eperjesi kórházat, a miskolci fémipari szakiskola épületét, több szatmármegyei kastélyt stb.

Lo-G II. 425 l

Schoditsch Lajos épitész Bp.

MDK

a szolnoki 560 ágyas közkórház terve, megvéve

Épitő Ipar - Épitő Müv. 1928. aug. 1. 119 l.

Bajót (Komárom)

Péliföldszentkereszti Kálvári
Sz. Mária és János ev. mozgal

(Gellye Kince: Péliföldszentkeresz

MDK

Schodits Lajos épitész

A mü- és középitési szakoszt. ülése...
Epitő Ipar, 19o9.nov.21. 47.sz. 438 l.

MDK

Schodits Lajos

építész
xxxxxxx, az iskola v. növ.

Iskolatörténeti kiáll. 1954. jun. 15. l.
Eötvös József gimn. 100 éves fennállása

Schoditsch Lajos

Wod

Építő Ipar 1907. 328

l. (A nagykárolyi megyeház átalakítása és kibővítése, kepekkel)

Jenti tervei szerint

Eckstein

_____ *műhely.*

főnökség!

_____ hó ____ n történő kifize-

_____ indokából személyesen meg nem

_____ számu _____

m.

vi _____ hó _____

_____

sajátkezű aláirás és munkásszám.

Schoditsch Lajos

ind

Magyar Tálgáratok

1903. 5 sz. (A budapesti ág. evang. egyházkörség temploma és gymnasium épülete)

I Dij

..... *mühely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Schoditsch Lajos

---

vrod

Magyar Epitőművészet

1909. 12 sz. (A bihar-
varmegyei kórház tervpáló-
zata)

I. Díj.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Schoditsch Lajos

cród

Építőipar 1910. 189. l.

(A budapesti egyetem I. sz. szülészeti és nőgyógyászati kórodájának isoláló pavillonja, képekkel)

Jenti kerve szerint épült.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztar

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Schodits Lajos és [illegible]

vrád

Dr. Sidó Zoltán. A budapesti népszálló. Vas. Ujs. 1912. 23. l.

fentiek épi zettek

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... év

.....

tanu.

.....

tanu.

Schodits Lajós

1903-ban a Lipesti fasori és gimnazium luteránus templom (tervpályázatán I-dij. A kivitellel azonban nem ő bizatott meg.

Győry Aranka dr.: Evangelikus templomművész et Budapesten, Bpest, 1935. 52. l.

gyelmező,Pest 1837-43./ , s csak el
vétve közöltek külön beillesztett l
pokon,inkább csak szakrajzokat,mérő
terveket ábrázoló,vagy reprodukciós
litográfiákat,mint pl.az Atheneum /
De vannak évkönyvek és folyóiratok,
pl.a Hebe /Bécs,1822-26./,vagy a Ra
latok,amelyek felváltva metszeteket
litográfiákat mellékelnek majdnem m
egyik számukhoz.A 30-as évektől kez
ve jelennek meg egyes folyóiratok,c
nem kivétel nélkül litografált mell
letekkel,mint pl.a pozsonyi Fillért
amely első ezen a téren /1834-37./,
majd a Charivari /Pest,1848./,amely
Szerelmey Miklós karikaturáit közli
még nem szöveg közt,hanem külön lap
ra nyomtatva,bár e külön lapokon má

Schodítsch Lajos

Szeverte a kőbányai
ref. templomot
(gótikus és román ke-
veréki) és paplakot.
Épült 1898 — 1900.

Pruzsinszky Pál: A bu-
dapesti Kálvin-téri
templom. Bpest, 1921.
61 és 62. l.

KOMÉDIÁK

A MAGYAR TÁRSADALOM REGÉNYE. IRTA SZEMERE GYÖRGY.

Bélteky grófnénak nem volt leánya, ő tovább hirdette a Romhányi Erzsike tökéletességét, de a lányos dámák, a kik szerintük több joggal aspirálhattak a legdrágább magyar majoreskóra, egyálltó helyükben leszállították a szép Őszike ázsióját. Hogy nem is olyan szép, mint eszes. Eszesnek is kedves inkább, de a kedvessége is csak olyan polgári báj, nincs benne semmi eredetiség. Azonfelül meg még *koldus* is, mindössze négyezer korona gombostűpénzt igérnek vele, ennyivel pedig az alsószoknyáját sem tűzheti fel rendesen.

Bizony bemártogatták az irigy öreg dámák Őszikét, szinte fülehallatára buzgó s láthatólag szerelmes udvarlójának, de ez a kicsiség csöppet sem ártott meg neki. Csak Romhányi mamácskát fújta fel s az apácskának okozott fej- és májdaganatokat. Ám ez is csak addig tartott, valameddig a fiatal hőn áhított hitbizományos úr meg nem kérte tőlük leányuk kezét.

Szegény kis Őszikét meg sem kérdezték, mit szól a szerencséhez, megkötötték fölötte a vásárt a drága emberrel a tudtán kívül, minden habozás nélkül.

Pedig úgy állott a dolog: Őszike még a farsang elején eligérkezett egy úrnak, a ki se nem volt szép, se nem volt gazdag, csak férfi volt: komoly, széles látkörű, meleg és közvetlen, modorában s beszédjében hihetetlenül előkelő. Szemre s társadalmi állására nézve nyomába se léphetett Csábrágh grófnak, de ott, a hol a népek valamikor királyt szoktak volt választani, az urnából győztesen biztosan az ő neve került volna ki, ha Csábrághgal együtt jelölik is. Őszikének találkozásuk első pillanatában megtetszett. Úgy váltak el egymástól az első bál után, mint a jó testvérek, a kik nem tudnak ellenni egymás bizalma és szeretete nélkül. Egy ideig szinte naponta találkoztak egymással, a nélkül, hogy összebeszéltek volna. Egy társaságba jártak, nem a véletlen hozta őket össze, hanem a klikkszervezet, a melynek Bélteky grófné volt a mozgatója. Ő szortirozta s gyűjtötte össze fényes szalonjában az előkelő úri társadalomnak krémjét (az ő szavaival szólván) a *fehér elemet*. A kinek nem volt rendben a családfája, a kinek csak egy makulányi gyanus folt volt a jellemén, vagy a kinek kifogásolható volt a modora, akár a műveltsége is, annak ugyan nem nyilt meg a Bélteky-ház ajtaja, lett légyen oly hatalmas, mint egy szultán, s gazdag, mint Gould maga. A faji kiválóság jegyében tömörült össze a Béltekyklikk, nem volt az sem ultramontán, se aulikus, izig-vérig magyar volt, kissé konzervativ, nem kevésbbé gőgös, de föltétlen, korrekt és előkelő.

Az Őszike titkos vőlegénye, Zádor Miklós ősi származása (a hét vezér egyikének volt az utódja,) s kiváltságos műveltsége jogán foglalt benne helyet. S pozicióját a klikkben talán senki sem állotta meg oly fényesen, mint ő. Súlya volt az egyéniségének, szava tekintélyt parancsolt, mert, bár nem volt szófukar, száján soha egy felesleges megjegyzés nem jött ki, kitünően fegyelmezett elméje, egyensúlyozott lelke volt, mint a kiváltságosoknak. Rangja nem volt, de el tudta ismertetni a klikkel, hogy származásra nézve ő benne a legelőkelőbb. Külseje nem volt épen előnyös, de volt az arczában valami antik keménység, mintha márványba lettek volna vésve egyenként szabályos, de összevéve díszharmonikus vonásai.

Zádor Miklós épen harmincz éves múlt, midőn Őszikével először találkozott. Odáig nem igen érdekelte a nő. Volt egypár kalandja (egy idegen fejedelmi herczegnővel együtt emlegették a nevét), de szive érintetlen maradt. A kis Romhányi grófkisasszony volt az első szerelme, tiz szót nem váltott vele s már tisztában volt magával, hogy szereti. Ám az ő fegyelmezett szivének megnyilatkozása egész másforma volt, mint a többi hétköznapi emberé. Nem mondott a leánykának hizelgő szavakat, nem honorálta édeskés vigyorgással annak kedvességeit; józángosan közvetlen s klasszikusan egyszerű udvarlási modora azt a benyomást keltette a szemlélőben: különbnek tartja a leánykát a többinél, aeszthetikai érzéseket vált ki lelkéből a szépsége s tiszteletet a szüziessége, méltónak tartja őt arra, hogy ő, a nagyeszű, kivételes férfi, foglalkozzék vele, egyéb semmi.

S csodálatos, Őszike is ebben a hitben élt s ebből a hitből nőtt nagygyá s kelt szárnyra a szerelme. Hizelgett neki a kiváló férfi lereszkedése s őszinte, szinte testvéries egyszerűsége. Úgy tetszett neki, hogy Zádor Miklós mindent elmond neki, a mi csak a szivén fekszik, büszke volt a bizalomra s a férfivel szemben hasonló bizalomra érezte magát kötelezve. Úgyszólván megszokta, hogy ő is közölje vele minden gondolatát, legapróbb intimitásait sem hallgatta el előtte, beszélt vele a romhányi házi szokásokról, Margitkáról, István bácsiról, sőt Pikiről is. S a férfi érdekkel, látható gyönyörűséggel hallgatta az eléje táruló szűz élet fehér apróka éleményeit, öröme telt a leányka csicsergésében, szeme pillantásában, kisujja mozdulatában is, a mi végtelen hálára kötelezte a leányt. Ez a hála már igen közel volt a szerelemhez, a szeretetnek mindenesetre egyik alkatrésze volt.

Passziv, de bensőséges modorával háromnégy találkozás után elérte a férfi, a mit a többiek gyakran évekig tartó heves ostromok, eszeveszett erőlködések s udvarlási trükkök árán sem tudnak megközelíteni, ha egy érintetlen, büszke kis szív bevételéről van szó.

Mindössze negyedszer találkozott Miklós Romhányi Erzsébettel, midőn egy önfeledt pillanatában (talán az első ily pillanat volt életében) megkérte a kezét.

A Bélteky grófné szalonjában történt. Egyedül ültek egy sarokban. Hatalmas pálma borult föléjük. A zsúrozók theát szürcsöltek s sandvichet ettek.

Őszike hátaslovát dicsérte Miklósnak, a Pálmát:

— Tudja, olyan tüzes az, hogy Sándort, a lovászt kivéve, senkit sem tűr meg a hátán rajtam kívül... De engemet szeret. Én megbabonáztam, azaz — s elnevette magát, — jól tartottam czukorral és sóskenyérrel. Tudja, hogy a lovak még a czukornái is jobban szeretik a sós kenyeret?

Tudta azt Zádor Miklós, de azért nem felelt a kérdésre. Végkép belefelejtkezett a szép leány ives szájacskája szemléletebe, majd a szemébe nézett, miglen kiolvasta belőle, a mit már eddig is sejtett, de biztosan még nem tudott. Az Őszike szemefényessége s arczának a férfiszemtől felfakadó biborszine eleget beszéltek neki. Zádor Miklós arra válaszolt.

— Nekem az az érzésem. — mondta, — hogy mi ketten együvé tartozunk.

Őszikének meglepetésében, boldog zavarában lecsuklott a feje. Őszike nem válaszolt, meg se moczczant, mintegy lebűvölten nézett maga elé, csak a keze reszketett kissé. Attól tartott, hogy most mindjárt olyasvalami fog rajta bekövetkezni, a mitől vagy el fog alélni, vagy szerencsétlenné lesz egész életére. Oly illetetlen volt a lelke, félt a ráhajnalodó szerelem sugaraitól, féltette tőle belső világa eszményiségét, szűz teste hamvasságát, gondolatai tisztaságát. S mégis vágyott a szent tűz után, megfürdött volna a lángfürdőben martirként, mint egy autodafé. Az öntudatra ébredő szerelem lázálmába szinte beleveszett az itélőképessége: nagyon is váratlanul jött rá a nagy csuda, a mi egy pillanat alatt asszonyrózsává fejleszti a zárt leánybimbót, a mi képzetté érleli a soha nem jelentkezett sejtelmeket is...

A férfi úgy olvasott lelkéből, mint egy nyitott könyvből. Azzal is tisztában volt, mint állíthatja helyre a mimóza-lélek megbillent egyensúlyát. Még tágabbra nyitotta a leányka meggazdagodott érzésvilágának a kapuját, magával ragadta őt a magasságokba, a hol nincs többé szédülés.

— Őszike, én szeretem magát...

A leánykának egy könnycsepp szivárgott a pillájára.

— Őszike ne féljen a dicsőséges nagy természettől, a mely magát az én páromul jelölte ki... Kövesse a szive szavát. Mit mond a szive?

— Oh...

— Hát majd megmondom én maga helyett. A szive azt mondja, hogy nézzen a szemembe s tegye kezembe kezét. Kitaláltam?

A leány mély lélekzetet vett, a gyönyörűség terhe, mely szivére nehezedett, szárnyra kerekedett.

— Igen, — mondta határozottan, de még igen halkan. Fejmozdulata azonban, a melylyel a férfi felé fordult, már bátor volt és elfogulatlan. Csak a kezével nem tudta, mit csináljon. Úgy érezte, teljesítenie kell a férfi kérését, de hogy tegye kezét az övébe, mikor annyian voltak a szalonban. Szűzies zavara teljesen elmúlt, hajlandó lett volna már egyébre, többre is, bármit megtett volna a férfi *parancsára*, ha egyedül vannak... Így csak mosolygott, bocsánatot kért fényes szemével s fejecskéjét többször meghajtotta: igen, igen.

A szerelmes férfi közelebb húzta székét az övéhez, hogy meg ne hallják a szavát:

— Őszikém, érzi, hogy a páromnak született?

A leányka feléje hajolt.

— Érzem, oh igen.

— S akar-e a feleségem lenni?

— Csak a magáé, másé sohasem.

A párbeszéd megakadt egy pillanatra, a leány keble csendesen hullámzott, a férfié a levegővel küzködött. A természet elintézte volt fajfentartó munkáját, összekapcsolta a két egymásnak teremtett lény szivét, következett az élet szava: a mámor után a kötelesség, a megfontolás árnyai. A leány nem érzett immár semmi felelősséget, az ő szeméről nem oszlott el a rózsaszin köd; a férfinak ellenben attól viharzott a keble: felelőssége tudatában le kellett szállania a felhőkből a földre. Nagyon komolylyá lett egyszerre.

— Erzsike, — kezdte inkább az udvariasság, mint a szerelem hangján, — köszönöm, hogy boldoggá tett.

A leány nem állotta meg, hogy szavába ne vágjon.

— Oh, én is köszönöm, nagyon.

— Ám, — folytatta a férfi, — tudja-e, hogy én szegény vagyok?

— Én is az vagyok, — mondta Őszike szinte büszkén. Ragyogott a szeme, hogy a gazdagság nem emel válaszfalat közéje s a szeretett férfi közé.

— Az szerencse, — jegyezte meg Zádor Miklós, — a baj abban rejlik, hogy várnunk kell egymásra, míg annyi jövedelemre nem teszek szert, a mennyiből gond nélkül megélhetünk.

— Oh, nekem nem kell sok.

— Nekem semmi. De ha mi szegények vagyunk is, az élet követelő. És én azt nem akarom, hogy kifogjon rajtunk, hogy hozzánk férjen apró piszkosságaival. A szegénység rút dolog, a mi esetünkben legalább az, és én széppé akarom tenni a maga életét, szebbé, mint valaha volt, tartalmasabbá, fenségesebbé, mint a milyennek a közönséges halandók elképzelik... Erzsike, — végezte szavait a férfi, — vár-e reám, míg kiküzdöm a jövőnket?

A leányka láthatólag meg volt riadva; a vallásos könyvekből nem úgy tanulta ő a szegénység erkölcstanát, mint a milyennek az ő eljegyzett párja föltüntette. De azért engedelmesen meghajtotta fejét.

— Úgy lesz, a hogy maga akarja, én várok bármeddig is.

Megkönnyebbítő sohaj tört ki a férfi örvényes kebléből.

— Köszönöm, — mondta meleg, mély hangon, — s bízni fogok magában örökké, de azért — tette hozzá áhítatosan, — arra kérem,

2. SZ. 1912. (59. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, JANUÁR 14.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utcza 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Egyes szám ára 40 fillér.

Előfizetési feltételek: Egészévre 20 korona. Félévre 10 korona. Negyedévre 5 korona.

A »*Világkrónika*«-val negyedévenként 1 koronával több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS NÉPSZÁLLÓJA. — Erdélyi fényképe.

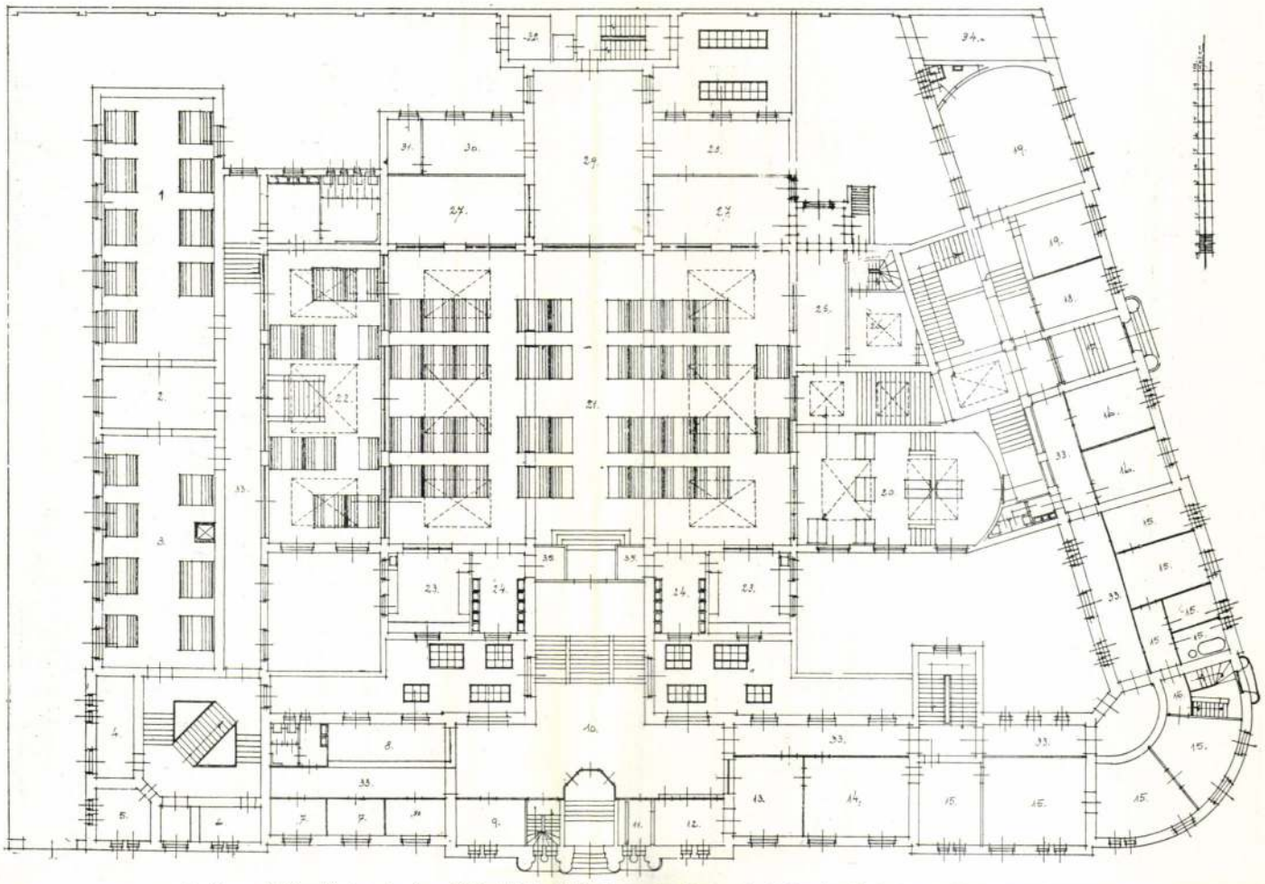

4. ábra. Székesfővárosi népszálló. Földszinti alaprajz. Tervezte Schoditsch Lajos és Eberling Béla.

a Rowton-társaságnak ma már tizenkét millió koronából álló alaptőkéje van.

Eddig a társaság Londonban 6 nagy szállót épített több mint 5168 hálófülkével. Hasonló rendszerben a londoni megyetanács is épített már szállókat.

A nagyszabású eszme kivitelénél mindenütt sok nehézséggel kellett megküzdeni. De végre megvalósult s azóta ez az intézmény olyan közkedveltségnek örvend, hogy ismételve építenek a szükségletnek megfelelően egyegy ilyen népszállót, de nemcsak Nagy-Britanniában, hanem most már minden kultur országban. Olaszországban többek között Milánóban építettek egyet Alberghi popolári néven, Berlinben Ledigenheim, Bécsben Männerheim és Ledigenheim, Párisban Hotel populaire pour hommes célibataires elnevezés alatt. Ez utóbbit csak a tavaly nyitották meg általános csodálkozásukra azoknak, akik azt hihették, hogy Franciaország, mint Nagy-Britanniához legközelebb eső kultur állam, már régóta meghonosította ezt az intézményt.

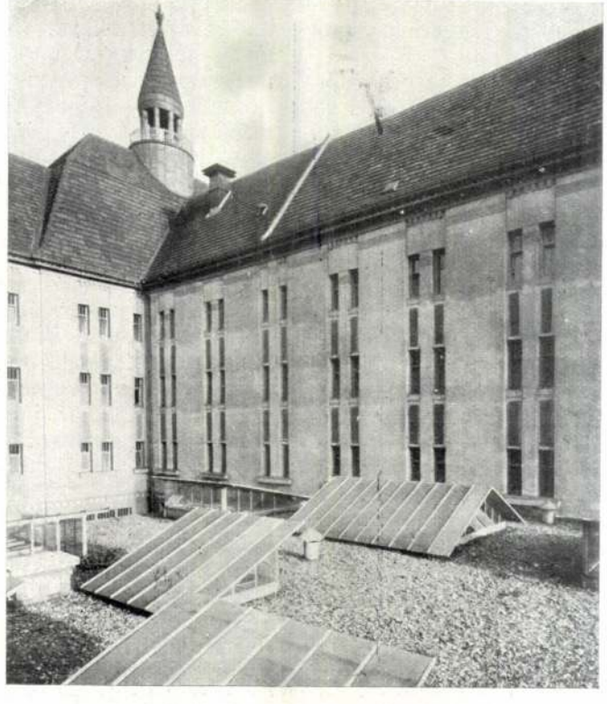

5. ábra. Székesfővárosi népszálló. Udvarrészlet.

Bécsben 1905-ben nyilt meg az első népszálló 544 fülkével (XX. ker., Meldemannstrasse 27.) s csak három év mulva, 1908 májusában telt meg egészen. Miután az első megtelt, egy másik kerületben (XVII., Wurlitzergasse 89.) a második 890 hálóvendég számára berendezett szállót építettek, melyet az 1910. évi nemzetközi lakásügyi kongresszus alkalmával nyitottak meg. Ez rövid nehány hónap alatt szintén teljesen megtelt.

Az első elvi lépést az ágyrajárás reformja érdekében a székesfőváros a VI. kerületben létesített népszállóval tette meg. Az építményt 1912. február hó 17.-én adták át a használatnak s néhány hét alatt meg is telt.

A I. népszálló Rowton lord Angliában létesített népszállójának mintájára készült, — a mi viszo-

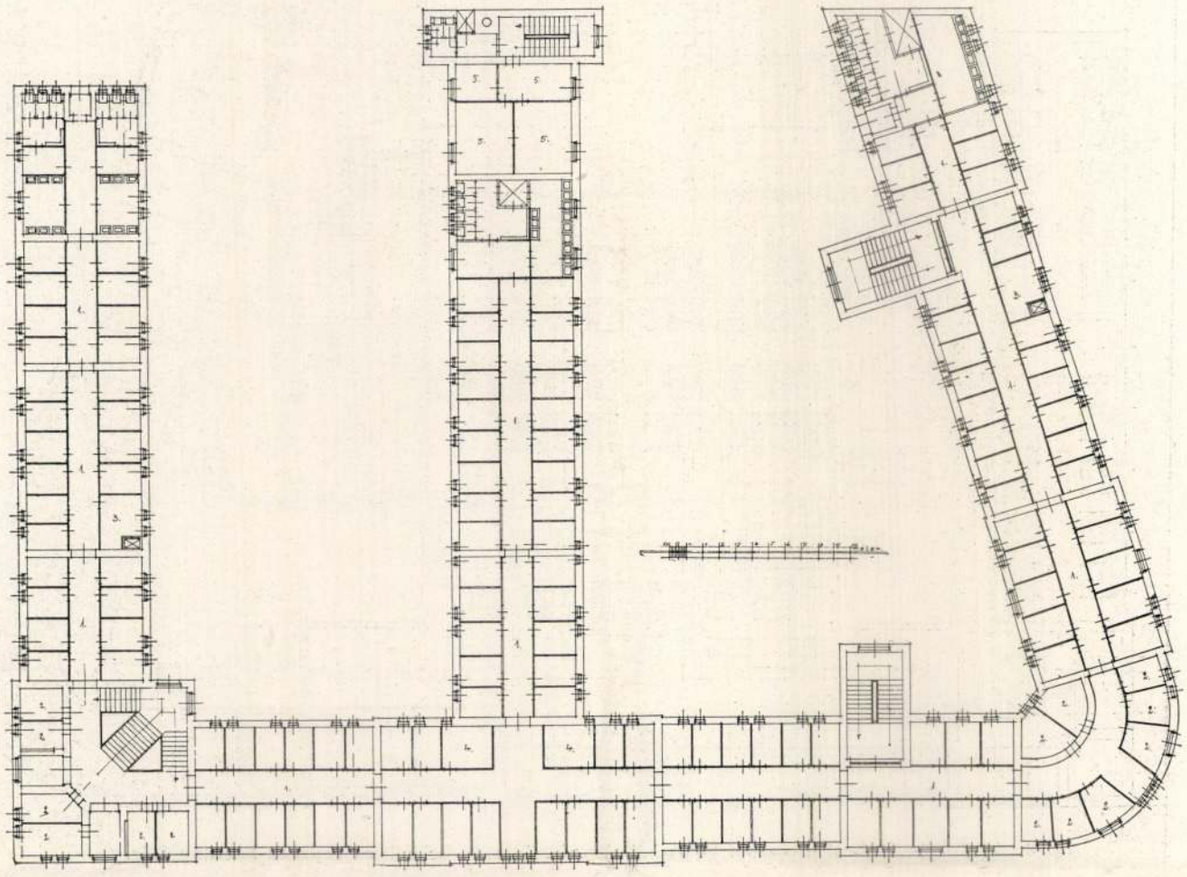

3. ábra. Székesfővárosi népszálló. Emeleti alaprajz. Tervezte Schoditsch Lajos és Eberling Béla.

félnapig az egyik, félnapig a másik, aszerint, amint éjjeli, vagy nappali munkások.

Elképzelhető az a nyugalom, amelyet a szegény nőtlen munkás, vagy munkásnő ilyan helyen élvez s elképzelhetjük, hogy milyen az a levegő, ahol 6—8—10, sőt 20 ember alszik egy egy-, vagy legfeljebb két kisablakos szobában, melynek levegője a legegészségtelenebb.

Ehhez az egészségügyi szempontból nagyon is kifogásolható állapothoz járul az az erkölcstelenség, mely az egy szobában összezsúfolt idősebb férfiak, legényemberek, asszonyok és leányok közt előfordulhat, megmételyezve a velük lakó serdülő gyermekeket is.

Az ágyrajárás elleni harcot eredményesen főleg két eszközzel vívhatjuk meg:

1. modern, olcsó lakásokat kell teremteni a családos munkásoknak, hogy ne kelljen ágybérlőket tartaniok és

2. a túlzsúfolt lakásokból kiemelendő ágybérlőknek, lehetőleg a régi árak mellett, megfelelő szálló-alkalmatosságokról kell gondoskodni.

Csak ha az efajta szállók kellő számban szaporodnak, gondolhatunk az ágyrajárás kellő megszüntetésére.

Dr. Bárczy István polgármester nagy lakáspolitikai programjában kezdettől fogva ezt a kettős célt tűzte ki. Olcsóbb lakások építésével azt tervezte, hogy a bérlőknek éppen az olcsóbb lakásbérek alapján megtiltja az albérlők, az ú. n. ágyrajárók tartását; elégséges számú modern népszálló létesítésével pedig a szálló-alkalmatosságok számát növeli.

Más országokban, így Nagy-Britanniában, ahol az anyagi jólét forrásai és alapjai egészen mások, ezeket a kérdéseket már évtizedekkel ezelőtt nagyrészt megoldották nagy áldozatkészséggel és bőkezűséggel.

Az angolok sem találták a munkások, illetőleg a szegényebb néposztályok lakásügyi kérdésénél végleges megoldásnak az éjjeli menhelyek és hasonló intézmények létesítését, más jobb intézményekkel igyekeztek áthidalni azt az óriási ellentétet, mely szegény és gazdag között fennáll.

Sőt nemcsak erre terjed ki a figyelmük, hanem a munkásosztályok között fennálló osztálykülönbségekre is. Napszámosokat állandó rendes keresettel bíró iparosokkal egy fedél alá nem terelhetjük. Sok, igen sok szó hangzott el, míg végre a kérdés a vajudás stádiumából a megvalósulásához jutott. Lord Rowton volt az, aki adományával a megoldásnak alapját vetette meg. Ez az angol főúr a londoni East Endben tanulmányozta a közönséges éjjeli szállókat, a piszkos és zsúfolt közös hálótermeket és a sötét és egészségtelen földalatti közös konyhákat. A szomorú látvány arra az elhatározásra bírta, hogy a nőtlen munkások részére a szállóknak tökéletesebb típusát teremti meg. Harry B. Maesures építésszel és néhány munkásbaráttal együtt sikerült is egy-két kísérlet után ezt az új népszálló-rendszert létrehozni, mely ott nemcsak jótékonysági intézmény, hanem üzleti vállalat is, mely a befektetett tőkét csak 4%-kal kamatoztatja. A 4%-on felüli összeget tőkésítik. Ennek

15*

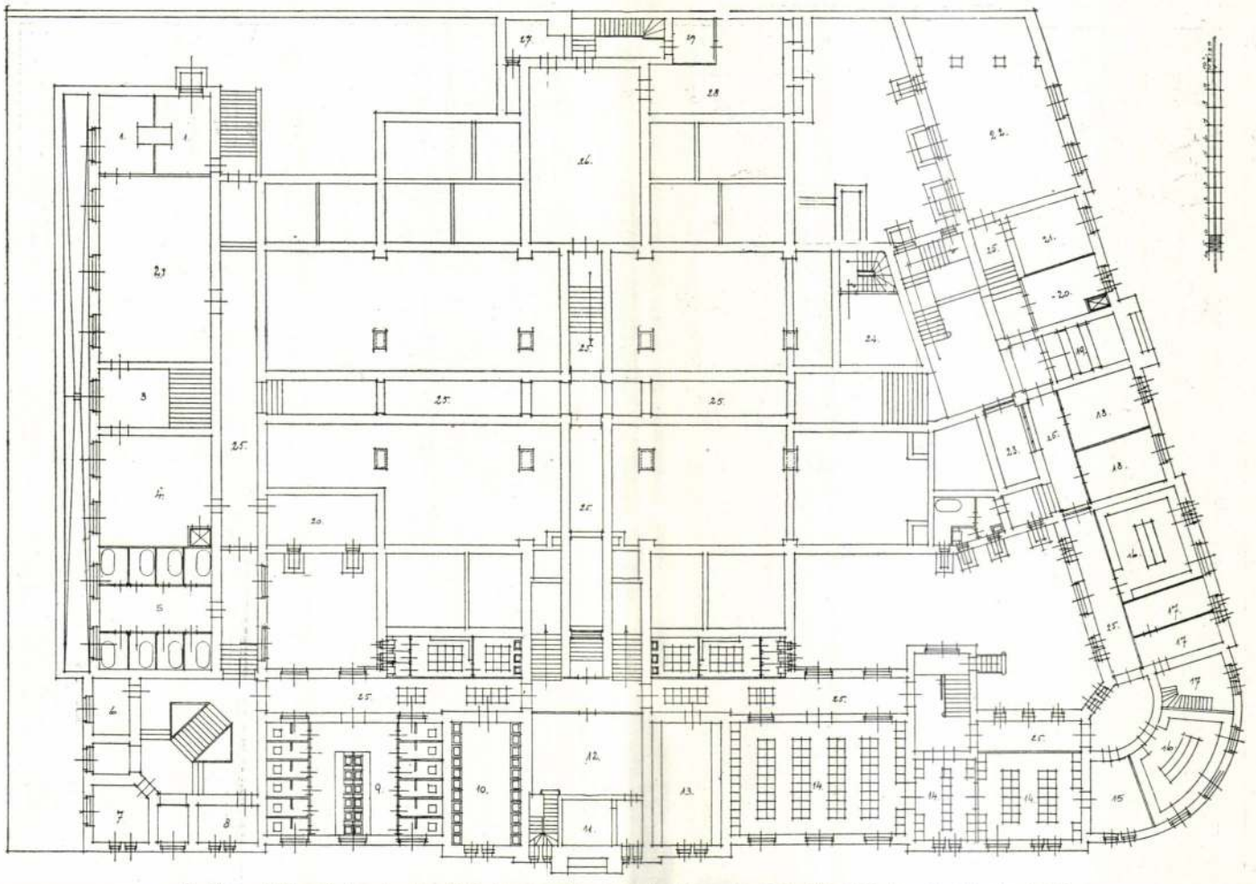

6. ábra. Székesfővárosi népszálló. Souterrain-alaprajz. Tervezte Schoditsch Lajos és Eberling Béla.

nyainknak figyelembevételével. Ezeknek a berendezéseknek az az alapeszméje, hogy a lakóknak háló-alkalmatosságot nyujtanak éjjelre, de az összes többi szükségletekről közös helyiségekben gondoskodnak. Ezáltal építésük és berendezésük jóval olcsóbb, a kezelés pedig gazdaságosabb, továbbá a közös használatra napközben szolgáló helyiségekben a táplálkozásról, testápolásról, a szellemi szórakozásról és a társas érintkezésről teljes mértékben gondoskodhatnak.

Az északamerikai Egyesült-Államokban, sőt Nagy-Britanniában is ezek a közös helyiségek aránylag kisebbek, mint a budapesti népszállóban.

A Rowton-rendszer legnagyobb előnye azonban az, hogy a lakók csak annyi lakásbért tartoznak az éppen felsoroltakat nyujtó szállásért fizetni, mint a régi egészségtelen albérleti szállásért. Ezeknek az alapelveknek szemmeltartásával építette a székesfőváros az első magyar *népszálló*-ját Budapest VI. kerületében, az Aréna-út és Angyalföldi-út sarkán, a váciúti és környékbeli hatalmas gyártelepek közelében, teljesen rendezett, egészséges vidéken.

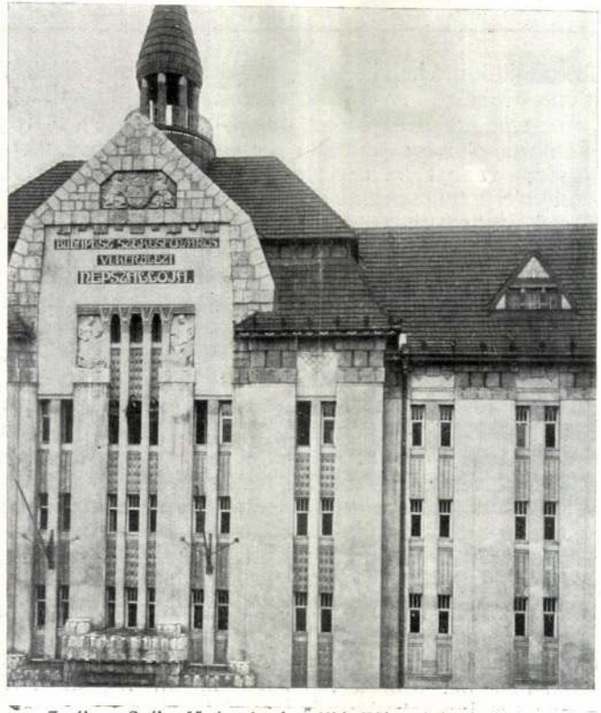

7. ábra. Székesfővárosi népszálló. Főhomlokzat részlete

II. Az első magyar népszálló leírása.

Az épület utcai hossza az Aréna-úton 74·40 *m*, az Argyalföldi-utcában pedig 53·86 *m*. Az épület összesen 1027·44 négszögölnyi, azaz 3098·78 m^2-nyi telken épült; az alagsoron 1993·15 m^2-t, a földszinten 2668·55 m^2-t, a három emeleten 1643·61 m^2-t, összesen tehát 9592·53 m^2-t építettek be; a földszinten fenmaradó 430·23 m^2-nyi terület négy udvara oszlik, ezek között maga a gazdasági udvar 162·37 m^2-t foglal el. Az épület férője a pincepadlózattól a főpárkány magasságáig 40.133·08 m^3. Egy köbméter beépítése körülbelül 24·00 K-ba került.

Amint már említettük, az épület a Rowton lordról elnevezett angol és kontinentális népszállók mintájára és tapasztalatainak értékesí-

8. ábra. Székesfővárosi népszálló. Ebédlőterem. Tervezte Schoditsch Lajos és Eberling Béla.

tésével készült ugyan, de a szálló építői több, a helyi viszonyoktól megkívánt módosítást vittek keresztül az eredeti mintaképen. Míg az angol Rowton-szállókban az összes fülkék részére szolgáló mosdó- és klozethelyiségek a négyötemeletes épületeknél is az alagsoron vannak, itt ezeket a helyiségeket emeletenként osztottuk el és teljesen elkülönített, közvetetlenül megvilágított és szellőztethető helyiségekben helyeztük el. Az angol és kontinentális népszállóknál a nappali közös termek (ebédlő-, dohányzó-, író-, társalgó- stb. szoba) viszonylag kicsinyek. A székesfőváros első népszállójában e helyiségek alapterülete és magassága körülbelül 30%-kal nagyobb. Ezeknek a helyiségeknek bő méretezése következtében a fülkék számát toldaléképítkezéssel esetleg megszaporíthatjuk.

A rendes hálófülkéken kívül (396) bevált példák nyomán gondoskodás történt külön hálószobákról (42) is olyan egyének részére, akik fokozottabb igényeik kielégítése fejében többet hajlandók fizetni, mint az ágyrajárók. Rendes hálófülkék ára 60 fillér egy éjjelre.

A főbejárón és a szétágazó szélfogón át a mintegy 131·00 m^2 területű előcsarnokba jutunk. Az előcsarnoktól balra találjuk a ruhatárt (32·00 m^2). Az előcsarnokból jobbra-balra széles folyosó vezet a három lépcsőházhoz. Az előcsarnokból nyílnak a főbb hivatalos helyiségek, amelyekbe a vendégek nem léphetnek be. Jobbra van a 23·00 m^2 terjedelmű jegykiadó, melynek ablakrekeszeinél a vendégeket felveszik és a felekkel való érintkezést általában lebonyolítják. A jegykiadóból a villamos áram kezelését központosító kapcsolószobába (4·50 m^2) jutunk, azután egy 34·00 m^2 terjedelmű tanácskozó és irodahelyiség következik, városi telefonállomással. A gondnok irodája és lakása e helyiségekkel közvetetlen kapcsolatban van. A hivatalos helyiségeken túl a folyosóról 2 ügyelői szoba nyílik, egyenként 2—2 ember részére. A főbejárótól balra, a ruhatárral szemben értekezőszoba áll olyan látogatók rendelkezésére, akiknek a benlakókkal bizalmas közölni valójuk van. E szoba mellett van a dohánytőzsde, amelyben a vendégek egyes-más gyakran keresett szükségleti cikkeket is vásárolhatnak.

Az előcsarnokból háromkarú lépcső középső karja a nagy étterembe visz, amelyből a többi nappali közös helyiségek nyílnak. Az ebédlő hatalmas, oszlopsoroktól három hajóra osztott, 300—360 egyén részére berendezett terem, amelynek területe 420 m^2 s magassága 6·10 m. Az éttermet és az előcsarnokot Undi S. Mariska festőművésznő falfestményei díszítik, amelyek világos színeikkel, népies tárgyaikkal növelik e helyiségek barátságos jellegét.

Az étteremhez 75·00 m^2 alapterületű, 6·10 m magas konyha és az utóbbi mellékhelyiségei csatlakoznak. A vendéglőt a népszállóban lakók használatára rendezték ugyan be, de terjedelme a mellékhelyiségekkel együtt akkora, hogy déli étkezésre 12—2 óra között idegenek is használhatják.

A cikk vége Hevesliuam Imre
kéziratában –

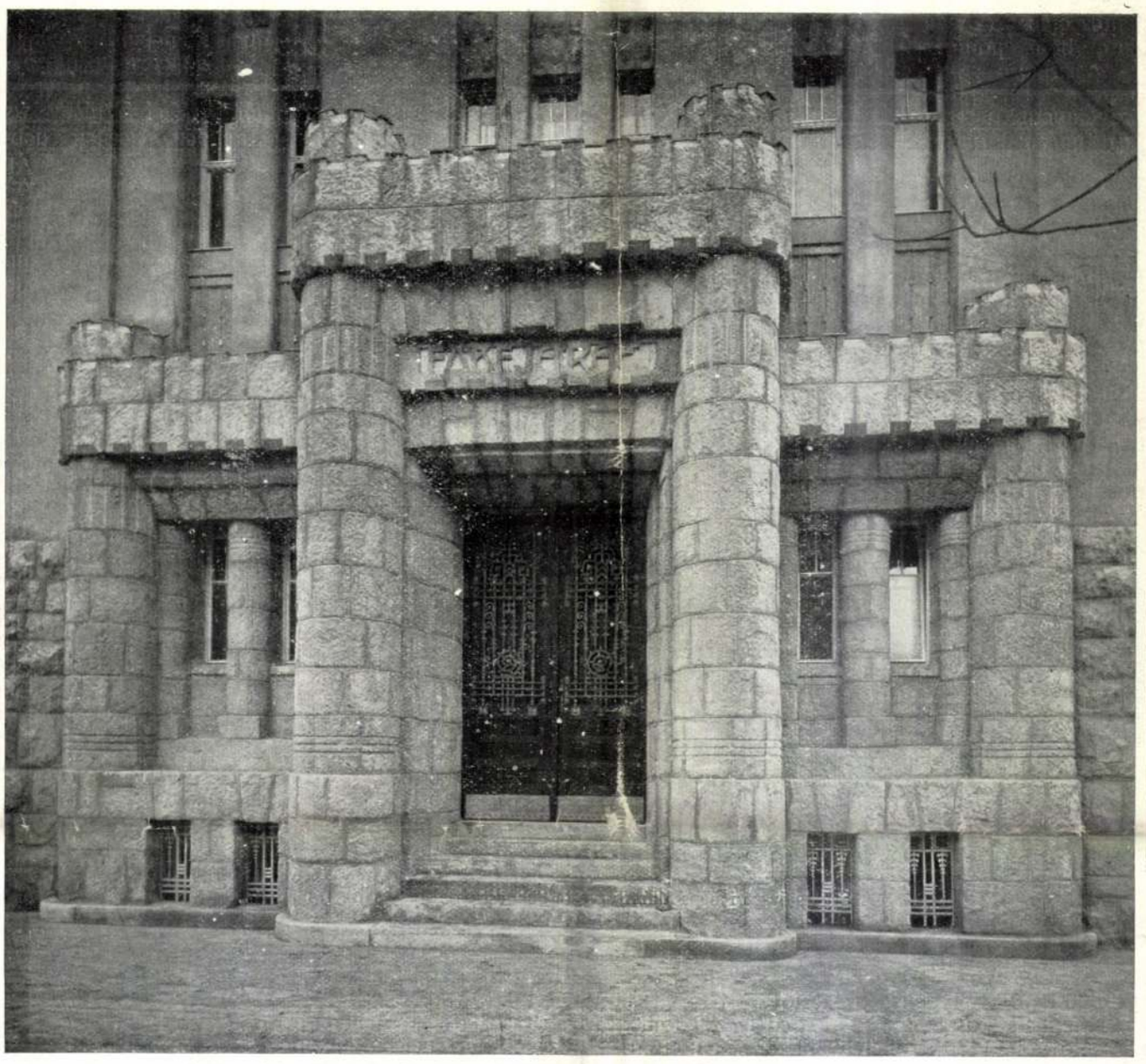

1. ábra. Székesfővárosi népszálló. Főbejáró. Tervezte Schoditsch Lajos és Eberling Béla.

A Budapest székesfővárosi VI. kerületi népszálló.

Tervezők: Schoditsch Lajos és Eberling Béla.

Egynéhány év előtt a munkásság lakásviszonya a legmostohább volt, ennek enyhítésére külföldön, különösen Amerikában és Angliában építették az első modern népszállókat. A külföldi eredmények tanulmányozásával, azoknak javításával és módosításával épült fel a Budapest VI. kerületi népszálló, mely az első országunkban, de berendezés szempontjából az összes népszállók között a legmodernebb.

I A népszállók célja.

Budapest fejlődése az utolsó két évtizedben hihetetlenül nagy arányokat öltött ugyan, de a munkáslakások és kislakások létesítése dolgában mindezideig vajmi keveset tehetett. Az anyagi erők hiánya, illetőleg azok előteremtése volt a nehézség, ami az esetleg felmerült, vagy szükségesnek mutatkozott tervek megvalósulásának útját állotta. Az élet sok nyomorúsága között a nagyvárosokban s így Budapesten is első helyen áll a lakások zsúfoltsága. Ebben a bajban szenved a mi fővárosunk is s már a mult század közepén tervezgették annak megszüntetését, de sajnos, teljesen eredménytelenül. A mult század 80-as és 90-es éveiben a törvényhatóság számtalan szabályrendeletet hozott erkölcsi, egészségügyi és közbiztossági tekintetben, de mindhiába. A gyáripar fejlődése, egyre hatalmasabb üzemeknek keletkezése fővárosunkba is az egyedülálló férfi- és női munkások tízezreit tömörítette. Manapság kevés azoknak a nőtlen és hajadon munkásoknak a száma, akik a nagy gyári központokban családjuk körében, vagy rokonaiknál élnek, legnagyobb részük idegen családoknál, vagy tömeges szállókban kénytelen éjjeli nyugvóhelyet keresni, ahol hatan, tizen, sőt húszan is laknak egy-egy szobában a már itt lakó családon kívül.

A budapesti tömeges éjjeli szállók mennyiségileg és minőségileg egyaránt elégtelenek a munkások meg-

2. ábra. Székesfővárosi népszálló. Tervezte Schoditsch Lajos és Eberling Béla.

felelő elszállásolására. Szinte hihetetlennek hangzik az, hogy 1906-ban, amelyben a székesfővárosban 110.000 albérlőt számláltak össze, csak 27 engedélyezett tömeges éjjeli szálló volt, 1239 férőhelylyel. Ez a néhány tömegszálló nagyrészt régi omladozó házakban és piszkos pincékben volt. Az egészség, tisztaság, sőt néha a személyi biztosság szempontjából is erős kifogás alá eső tömeges szállóhelyeken egy-egy éjjelre 10—40 fillért is elkértek a háló vendégtől, akinek ágyát gyakran csak földre szórt rongyok alkották.

Tisztességes, állandó keresetű szakmunkás rendszerint csak nagy szükségből keresi fel ezeket, az alkalmi munkásoktól és proletáriátus nép legalsóbb elemeitől használt szállókat. Még inkább kerüli természetesen a Hajléktalanok Menhelye Egyesületének négy menhelyét. Ilyen viszonyok között a nőtlen és hajadon munkások túlnyomó zöme csak albérletben lakhatik. A statisztikai hivatalnak 1911. évi novemberben kiadott jelentése szerint, az 1910 évi népszámláláskor 125.000 albérlő lakott Budapesten. A lakásbérlőknek közel egyharmada tartott albérlőket.

Egy-egy külön szoba kibérlésére a mai nagy drágaság idején még a jól fizetett munkás sem gondolhat. A legszerényebb udvari hónapos szobáért is legalább 30—40 K bért fizetnek. A legtöbb nőtlen és hajadon munkás tehát csak ágyat bérel a kvártélyos család szobájában, vagy konyhájában.

A lakásbérlőknek tarthatatlan helyzetét az utolsó évtizedben igen kihasználták a háztulajdonosok és a főbérlők. Az uzsorás fő ház- és lakásbérlők áthárítják a magas házbért a lakókra és az ágyrajárókra s rajtuk szépen keresnek is. Némileg rendes, tiszta, egészséges ágyat ma Budapesten heti 4 koronán alul nem kaphatni. A budapesti lakók igen drágán laknak, de olyan drágán, mint az albérlő, illetőleg ágyrajáró — nem lakik senki.

A munkások a külváros elhanyagoltabb, sőt élénkebb utcáiban a telkek mélyében deszkából, vályogból, régi házakból kikerült ócska, szennyes, fertőzött anyagból épített igénytelen piszkos, poros viskókban s igen sok helyütt istállóban, fészerekben laknak drága pénzért.

A hatóság a maga részéről megteszi a magáét, hogy időszakonként vizsgálatokat, razziákat tart, de sajnos, nincs olyan nagy személyzete s hivatala, hogy ezt gyakran megtegye, egy esztendőben alig egyszer-kétszer nézhet kissé körül. A lelketlen tulajdonosok kihasználva ezt a körülményt, szegény munkás emberek egészségén, bőrén szereznek maguknak jólétet.

Ilyen, mondhatjuk piszkos, egészségtelen helyeken él a mi munkásnépünk. Ha családos, akkor, mint már fentebb jeleztük, a baj még nagyobb, mert a családos ember nem tarthatja el családját, kénytelen a már úgy is zsúfolt lakásban még egy-két ágyat albérletbe adni, hogy nagyszámú gyermekkel megáldott családját fentarthassa. Igaz, hogy nem sokat kap, 3—4 koronát hetenként egy-egy ágyért, melyet azután legjobb esetben egy, de gyakran két egyén együtt használ, sőt néha

2. SZ. 1912. (59. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, JANUÁR 14.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-uteza 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-uteza 4.

Egyes szám ára 40 fillér.

Előfizetési feltételek: Egészévre ... 20 korona. Félévre ... 10 korona. Negyedévre ... 5 korona.

A «*Világkrónikával*»-val negyedévenként 1 koronával több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS NÉPSZÁLLÓJA. — Erdélyi fényképe.

KOMÉDIÁK

A MAGYAR TÁRSADALOM RE[illegible]ÉNYE. IRTA SZEMERE GYÖRGY.

Bélteky grófnénak nem volt leánya, ő tovább hirdette a Romhányi Erzsike tökéletességét, de a lányos dámák, a kik szerintük több joggal aspirálhattak a legdrágább magyar majoreskóra, egyálltó helyükben leszállították a szép Őszike ázsióját. Hogy nem is olyan szép, mint eszes. Eszesnek is kedves inkább, de a kedvessége is csak olyan polgári báj, nincs benne semmi eredetiség. Azonfelül meg még *koldus* is, mindössze négyezer korona gombostűpénzt igérnek vele, ennyivel pedig az alsószoknyáját sem tűzheti fel rendesen.

Bizony bemártogatták az irigy öreg dámák Őszikét, szinte fülehallatára buzgó s láthatólag szerelmes udvarlójának, de ez a kicsiség csöppet sem ártott meg neki. Csak Romhányi mamácskát fújta fel s az apácskának okozott fejés májdaganatokat. Ám ez is csak addig tartott, valameddig a fiatal hőn áhított hitbizományos úr meg nem kérte tőlük leányuk kezét.

Szegény kis Őszikét meg sem kérdezték, mit szól a szerencséhez, megkötötték fölötte a vásárt a drága emberrel a tudtán kívül, minden habozás nélkül.

Pedig úgy állott a dolog: Őszike még a farsang elején eligérkezett egy úrnak, a ki se nem volt szép, se nem volt gazdag, csak férfi volt: komoly, széles látkörű, meleg és közvetlen, modorában s beszédjében hihetetlenül előkelő. Szemre s társadalmi állására nézve nyomába se léphetett Csábrágh grófnak, de ott, a hol a népek valamikor királyt szoktak volt választani, az urnából győztesen biztosan az ő neve került volna ki, ha Csábrághgal együtt jelölik is. Őszikének találkozásuk első pillanatában megtetszett. Úgy váltak el egymástól az első bál után, mint a jó testvérek, a kik nem tudnak ellenni egymás bizalma és szeretete nélkül. Egy ideig szinte naponta találkoztak egymással, a nélkül, hogy összebeszéltek volna. Egy társaságba jártak, nem a véletlen hozta őket össze, hanem a klikkszervezet, a melynek Bélteky grófné volt a mozgatója. Ő szortirozta s gyűjtötte össze fényes szalonjában az előkelő úri társadalomnak krémjét (az ő szavaival szólván) a *fehér elemet*. A kinek nem volt rendben a családfája, a kinek csak egy makulányi gyanus folt volt a jellemén, vagy a kinek kifogásolható volt a modora, akár a műveltsége is, annak ugyan nem nyilt meg a Bélteky-ház ajtaja, lett légyen oly hatalmas, mint egy szultán, s gazdag, mint Gould maga. A faji kiválóság jegyében tömörült össze a Béltekyklikk, nem volt az sem ultramontán, se aulikus, izig-vérig magyar volt, kissé konzervativ, nem kevésbbé gőgös, de föltétlen, korrekt és előkelő.

Az Őszike titkos vőlegénye, Zádor Miklós ősi származása (a hét vezér egyikének volt az utódja,) s kiváltságos műveltsége jogán foglalt benne helyet. S poziczióját a klikkben talán senki sem állotta meg oly fényesen, mint ő. Súlya volt az egyéniségének, szava tekintélyt parancsolt, mert, bár nem volt szófukar, száján soha egy felesleges megjegyzés nem jött ki, kitünően fegyelmezett elméje, egyensúlyozott lelke volt, mint a kiváltságosoknak. Rangja nem volt, de el tudta ismertetni a klikkel, hogy származásra nézve ő benne a legelőkelőbb. Külseje nem volt épen előnyös, de volt az arczában valami antik keménység, mintha márványba lettek volna vésve egyenként szabályos, de összevéve díszharmonikus vonásai.

Zádor Miklós épen harmincz éves múlt, midőn Őszikével először találkozott. Odáig nem igen érdekelte a nő. Volt egypár kalandja (egy idegen fejedelmi herczegnővel együtt emlegették a nevét), de szive érintetlen maradt. A kis Romhányi grófkisasszony volt az első szerelme, tiz szót nem váltott vele s már tisztában volt magával, hogy szereti. Ám az ő fegyelmezett szivének megnyilatkozása egész másforma volt, mint a többi hétköznapi emberé. Nem mondott a leánykának hizelgő szavakat, nem honorálta édeskés vigyorgással annak kedvességeit; józángosan közvetle[illegible]san egyszerű udvarlási modora [illegible]t keltette a szemlélőben: kül[illegible]ált ki lelkéből a nél, aeszth[illegible]ssége, méltónak szépsége [illegible]veszű, kivételes tartja őt [illegible]mmi. férfi, fog[illegible] a hitben élt

S csoc[illegible]; kelt szárnyra s ebből [illegible] a szerelme. Hizelge[illegible]ivaló férfi leereszkedése s őszin[illegible] testvéries egyszerűsége. Úgy tetszett [illegible]gy Zádor Miklós mindent elmond neki, a mi csak a szivén fekszik, büszke volt a bizalomra s a férfivel szemben hasonló bizalomra érezte magát kötelezve. Úgyszólván megszokta, hogy ő is közölje vele minden gondolatát, legapróbb intimitásait sem hallgatta el előtte, beszélt vele a romhányi házi szokásokról, Margitkáról, István bácsiról, sőt Pikiről is. S a férfi érdekkel, látható gyönyörűséggel hallgatta az eléje táruló szűz élet fehér apróka éleményeit, öröme telt a leányka csicsergésében, szeme pillantásában, kisújja mozdulatában is, a mi végtelen hálára kötelezte a leányt. Ez a hála már igen közel volt a szerelemhez, a szeretetnek mindenesetre egyik alkatrésze volt.

Passziv, de bensőséges modorával háromnégy találkozás után elérte a férfi, a mit a többiek gyakran évekig tartó heves ostromok, eszeveszett erőlködések s udvarlási trükkök árán sem tudnak megközelíteni, ha egy érintetlen, büszke kis sziv bevételéről van szó.

Mindössze negyedszer találkozott Miklós Romhányi Erzsébettel, midőn egy önfeledt pillanatában (talán az első ily pillanat volt életében) megkérte a kezét.

A Bélteky grófné szalonjában történt. Egyedül ültek egy sarokban. Hatalmas pálma borult föléjük. A zsúrozók theát szürcsöltek s sandvichet ettek.

Őszike hátaslovát dicsérte Miklósnak, a Pálmát:

— Tudja, olyan tüzes az, hogy Sándort, a lovászt kivéve, senkit sem tűr meg a hátán rajtam kívül... De engemet szeret. Én megbabonáztam, azaz — s elnevette magát, — jól tartottam czukorral és sóskenyérrel. Tudja, hogy a lovak még a czukornái is jobban szeretik a sós kenyeret?

Tudta azt Zádor Miklós, de azért nem felelt a kérdésre. Végkép belefelejtkezett a szép leány ives szájacskája szemléletebe, majd a szemébe nézett, miglen kiolvasta belőle, a mit már eddig is sejtett, de biztosan még nem tudott. Az Őszike szemefényessége s arczának a férfiszemtől felfakadó biborszine eleget beszéltek neki. Zádor Miklós arra válaszolt.

— Nekem az az érzésem, — mondta, — hogy mi ketten együvé tartozunk.

Őszikének meglepetésében, boldog zavarában lecsuklott a feje. Őszike nem válaszolt, meg se moczczant, mintegy lebűvölten nézett maga elé, csak a keze reszketett kissé. Attól tartott, hogy most minden olyasvalami fog rajta bekövetkezni, a mitől vagy el fog alélni, vagy szerencsétlenné lesz egész életére. Oly illetetlen volt a lelke, félt a ráhajnalodó szerelem sugaraitól, féltette tőle belső világa eszményiségét, szűz teste hamvasságát, gondolatai tisztaságát. S mégis vágyott a szent tűz után, megfürdött volna a lángfürdőben martirként, mint egy autodafé. Az öntudatra ébredő szerelem lázálmába szinte beleveszett az itélőképessége: nagyon is váratlanul jött rá a nagy csuda, a mi egy pillanat alatt asszonyrózsává fejleszti a zárt leánybimbót, a mi képzetté érleli a soha nem jelentkezett sejtelmeket is...

A férfi úgy olvasott lelkéből, mint egy nyitott könyvből. Azzal is tisztában volt, mint állithatja helyre a mimóza-lélek megbillent egyensúlyát. Még tágabbra nyitotta a leányka meggazdagodott érzésvilágának a kapuját, magával ragadta őt a magasságokba, a hol nincs többé szédülés.

— Őszike, én szeretem magát...

A leánykának egy könnycsepp szivárgott a pillájára.

— Őszike ne féljen a dicsőséges nagy természettől, a mely magát az én páromul jelölte ki... Kövesse a szive szavát. Mit mond a szive?

— Oh...

— Hát majd megmondom én maga helyett. A szive azt mondja, hogy nézzen a szemembe s tegye kezembe kezét. Kitaláltam?

A leány mély lélekzetet vett, a gyönyörűség terhe, mely szivére nehezedett, szárnyra kerekedett.

— Igen, — mondta határozottan, de még igen halkan. Fejmozdulata azonban, a melylyel a férfi felé fordult, már bátor volt és elfogulatlan. Csak a kezével nem tudta, mit csináljon. Úgy érezte, teljesítenie kell a férfi kérését, de hogy tegye kezét az övébe, mikor annyian voltak a szalonban. Szűzies zavara teljesen elmúlt, hajlandó lett volna már egyébre, többre is, bármit megtett volna a férfi *parancsára*, ha egyedül vannak... Így csak mosolygott, bocsánatot kért fényes szemével s fejecskéjét többször meghajtotta: igen, igen.

A szerelmes férfi közelebb húzta széket az övéhez, hogy meg ne hallják a szavát:

— Őszikém, érzi, hogy a páromnak született?

A leányka feléje hajolt.

— Érzem, oh igen.

— S akar-e a feleségem lenni?

— Csak a magáé, másé sohasem.

A párbeszéd megakadt egy pillanatra, a leány keble csendesen hullámzott, a férfié a levegővel küzködött. A természet elintézte volt fajfentartó munkáját, összekapcsolta a két egymásnak teremtett lény szivét, következett az élet szava: a mámor után a kötelesség, a megfontolás árnyai. A leány nem érzett immár semmi felelősséget, az ő szeméről nem oszlott el a rózsaszin köd; a férfinak ellenben attól viharzott a keble: felelőssége tudatában le kellett szállania a felhőkből a földre. Nagyon komolylyá lett egyszerre.

— Erzsike, — kezdte inkább az udvariasság, mint a szerelem hangján, — köszönöm, hogy boldoggá tett.

A leány nem állotta meg, hogy szavába ne vágjon.

— Oh, én is köszönöm, nagyon.

— Ám, — folytatta a férfi, — tudja-e, hogy én szegény vagyok?

— Én is az vagyok, — mondta Őszike szinte büszkén. Ragyogott a szeme, hogy a gazdagság nem emel válaszfalat közéje s a szeretett férfi közé.

— Az szerencse, — jegyezte meg Zádor Miklós, — a baj abban rejlik, hogy várnunk kell egymásra, míg annyi jövedelemre nem teszek szert, a mennyiből gond nélkül megélhetünk.

— Oh, nekem nem kell sok.

— Nekem semmi. De ha mi szegények vagyunk is, az élet követelő. És én azt nem akarom, hogy kifogjon rajtunk, hogy hozzánk férjen apró piszkosságaival. A szegénység rút dolog, a mi esetünkben legalább az, és én széppé akarom tenni a maga életét, szebbé, mint valaha volt, tartalmasabbá, fenségesebbé, mint a milyennek a közönséges halandók elképzelik... Erzsike, — végezte szavait a férfi, — vár-e reám, míg kiküzdöm a jövőnket?

A leányka láthatólag meg volt riadva; a vallásos könyvekből nem úgy tanulta ő a szegénység erkölcstanát, mint a milyennek az ő eljegyzett párja föltüntette. De azért engedelmesen meghajtotta fejét.

— Úgy lesz, a hogy maga akarja, én várok bármeddig is.

Megkönnyebbítő sohaj tört ki a férfi örvényes kebléből.

— Köszönöm, — mondta meleg, mély hangon, — s bízni fogok magában örökké, de azért — tette hozzá áhítatosan, — arra kérem,

tegyük le a kölcsönös hűségi esküt egymásnak, mert ki tudja, mily nagy szükségünk lesz a hit erejére . . .

— Esküszöm, hogy hű leszek magához, — esküdött a leányka, hirtelen elsápadt arczát az égnek emelve.

— Én is esküszöm, zúgta rá a férfi, fejét alázatosan meghajtva.

Majd titokban, észrevétlenül a leány keze után nyult s rákulcsolta hatalmas ujjait.

— Holtomiglan, — susogta.

— Holtomiglan — holtodiglan, — lehellte a szép leány, királynéja a társaságnak s mialatt keze görcsösen összefonódott a vőlegényéjével, székéből lassan fölemelkedett.

A férfi észrevette, mint vivódik torkát égető könnyeivel, de még nem eresztette egy pillanatra.

— Őszikém, — kérte — ez a mi eljegyzésünk titokban maradjon.

— Titokban marad . . .

A férfi most elereszteté a leány kezét.

— Áldja meg az Isten, — bucsúzott el tőle, — ezentúl kevesebbet fogunk találkozni, mert senkinek sem szabad sejtenie sem, hogy egymáséi vagyunk és mert . . . mert most már dolgoznom kell magáért, törekednem, küzdenem, meg kell kisérlenem a lehetetlent is, hogy elérhessem a lehetőt . . .

Őszike valahogy beosont az öltözőbe, hogy kisirja magát. Zádor Miklós búcsút vett a társaságtól s egyenesen hazament . . .

Ettől kezdve szinte titokzatos életet élt a közkedvelt társaságbeli gavallér. Nagyritkán fordult meg a szalonokban, az utczán is alig lehetett látni, a mi bőséges okot adott mindenféle találgatásra, de az igazi nyomra hónapokig senki sem jött reá . . .

Erzsike vőlegénye kérésére folytatta a farsangolást. Minden hónapban legföljebb kétszer találkozott Miklóssal s annak szuggeráló akaratától úgy össze tudta szedni lelki erejét, hogy érzéseit vele szemben sem árulta el a társaság előtt. Víg volt és kedves mindenkihez. A várás nem esett terhére, hiszen a gondolata szabad volt, képzeletében folyton együtt lehetett a férfival, a kit szeretett. A lemondás és a távolság nemhogy csökkentette volna, de még fokozta, valóságos rajongássá emelte szerelmét, a melyről rajtuk kívül senki sem tudott a világon, még édesanyja sem.

Természetes, hogy annál szabadabban közeledett hozzá Csábrágh Ödön gróf (a társaság inkább Edmund néven szólította), a ki a farsang végefelé érkezett Budapestre s nemhogy ismerős lett volna a viszonyokkal, de úgyszólván karakterisztikus faji jegyeit is lehányta Párisban, Londonban és a kongo-négerek között; négy éve nem volt otthon, most is csak két hétre jött haza. De Őszike úgy lebűvölte hirtelenében, hogy rókavadászatot, kokottot, vizilovat felejtve, esze ágába se jött többé, hogy világgá kóboroljon: elhatározta, hogy örökös fészket rak magának a hazai rögön. Annál sokkal hiúbb volt, mint hogy kételkedhetett volna hódítása sikerében, joggal pedig, mert alapjában kitünő férfi volt, pompás megjelenés, müveltség és lélek dolgában is alig akadt párja a társaságban, de ettől eltekintve, egy királyi vagyon birtokosa volt s mint ilyen, nem ismert sem akadályt, sem lehetetlenséget; nemcsak itthon, de az idegenben is azt tapasztalta, hogy csak akarnia kellett, minden vágya mindig teljesült. Nem is udvarolt Őszikének úgy, mint egy sablonos szerelmes, nem szépelgett neki s nem tetszelgett előtte (e tekintetben hasonlított Zádorhoz), inkább csak enyelgett, mulatott vele, mint valami gyönyörü játékszerrel. A leánykának ilyenformán sejtelme sem lehetett arról, hogy komoly szándékai vannak vele; ezt ő csak akkor tudta meg, midőn édesanyja a boldogságtól pipacsvörösen közölte vele a bevégzett tényt:

— Épen most ment el tőlünk Csábrágh és megkérte a kezedet.

(Folytatása következik.)

A BUDAPESTI NÉPSZÁLLÓ.

Az élet ama sok nyomorusága között, a melyet a lakosságnak a nagyvárosokban való tömörülése okoz, első helyen áll a lakások zsúfoltsága. A mi fővárosunk is szenved e bajban és ezért már a múlt század negyvenes éveiben mozgalom indult meg a megszüntetésére, sajnos teljesen eredménytelenül. A nyolczvanas és kilenczvenes évek fővárosi közgyüléseinek gyakran vissza-visszatérő tárgya volt a zsúfoltság, melynek egészségügyi, erkölcsi és közbiztonsági veszedelmeit sehogy sem csökkentette az ellene hozott sok szabályrendelet. Az élet szemébe nevetett a szabályzatok alkotóinak: a zsúfoltan lakókat lehetetlenség volt rendőri erővel is kilakoltatni, hiszen új lakást nem tudtak nekik nyujtani a hatóságok, az utczára kerülni pedig eltolonczoltatást jelent a hibáján kivül hajléktalanná vált szegény embernek.

Megállapitották azonban, hogy a lakások zsúfoltságát az ágyrajáró legénymunkások okozzák, a kik Budapesten gyakran 12—14-en is beszorulnak egy-egy szobába a már ott lakó család mellé; nem maradt tehát más mód hátra, a baj orvoslására, mint a nőtlen munkások számára való külön, egészséges lakóhelyiségek létesitése. A példa is megvolt már erre

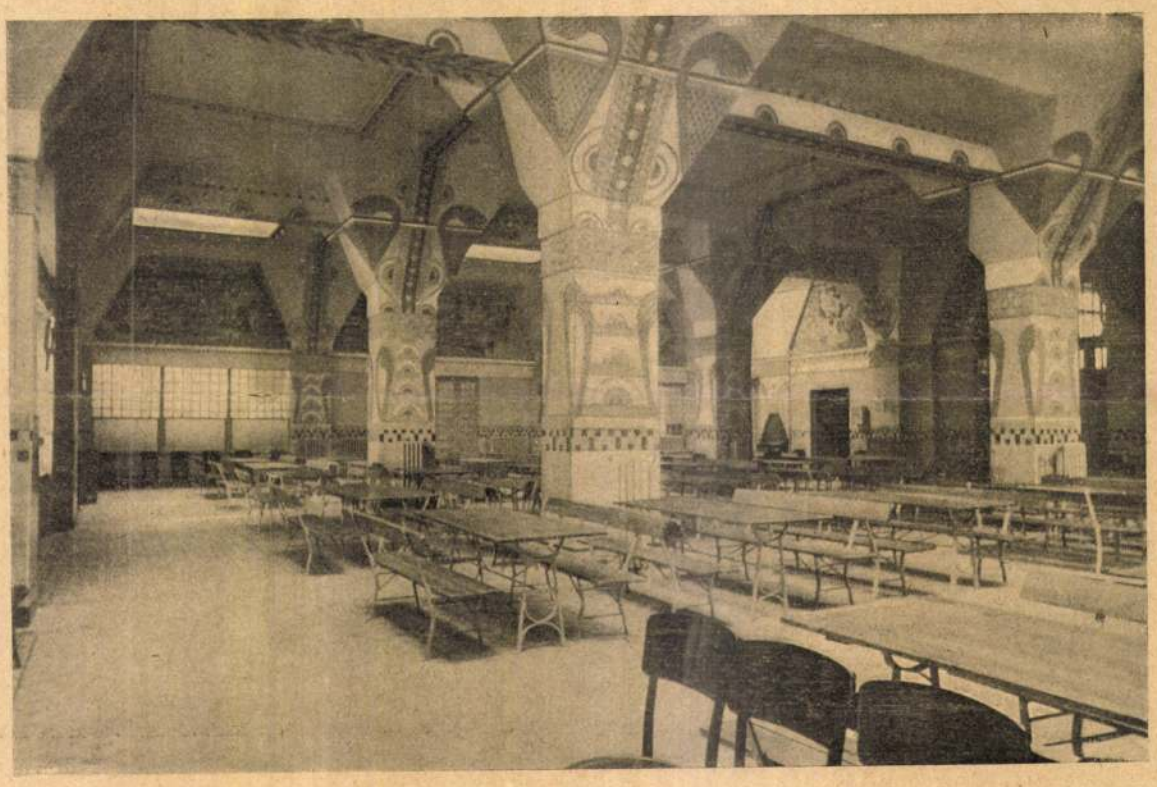

EBÉDLŐ.

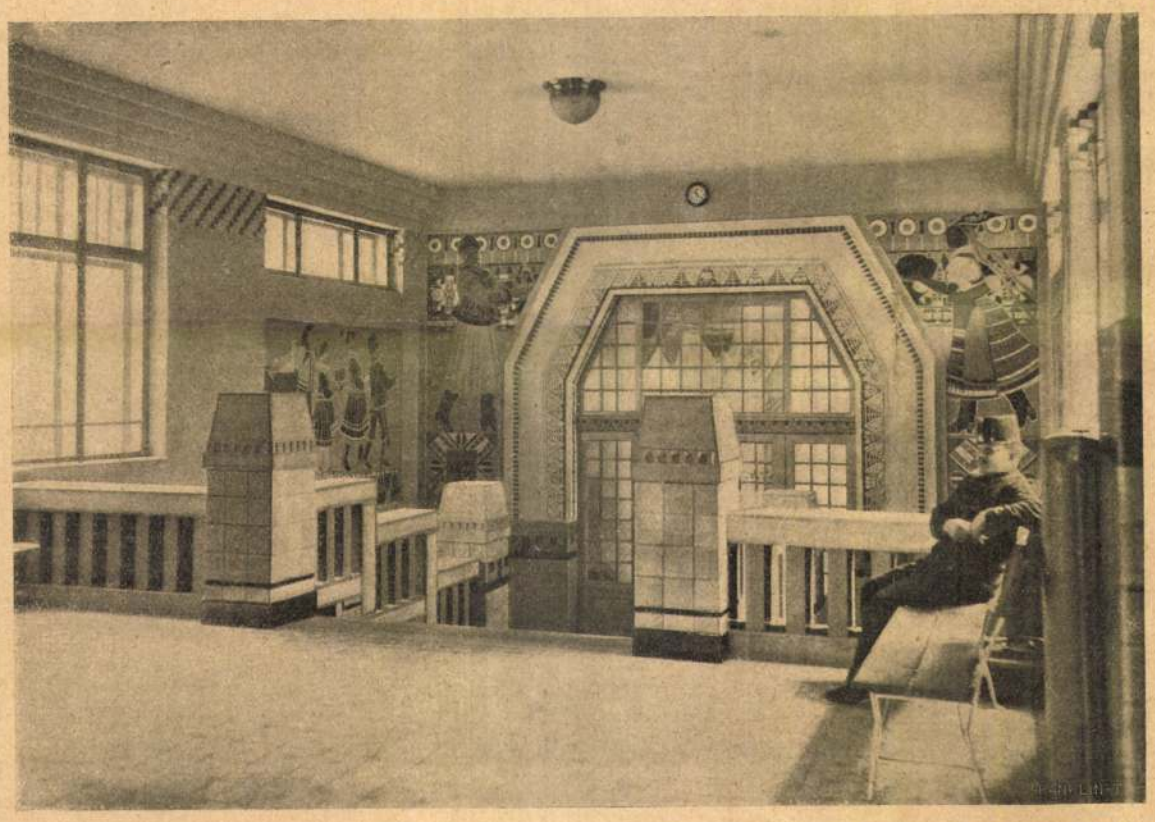

LÉPCSŐHÁZ.

Jelfy Gyula felvételei.

az angol ú. n. *Rowton-House*-okban, a melyek annyira kitünőeknek bizonyultak, hogy ma már alig van nagyváros, a hol hiányoznának.

Lord *Rowton* tette meg ezzel a tipussal az első kisérletet 1892-ben Londonban megnyitott népszállójával, melyet egy részvénytársaság két évvel később átvett és egy évtized alatt öt újabb népszállóval gyarapitott. Azóta már nemcsak Angliában, hanem minden nagyvárosban megtaláljuk a népszállóknak ezt a tipusát, annyira egyformán, hogy még a ma épülőkben is csak igen lényegtelen változásokat tapasztalhatunk. Bécsben is van már két ilyen intézmény, melyeket ott *Männerheim* név alatt ismernek.

Hogy ezek a népszállók miképpen birkóznak meg azzal a feladattal, hogy a bár zsúfolt lakásokban, de mégis megszokott környezetükben és a főbérlő család körében élő legénymunkásokat a lakásokból kivonják és egy nekik oly idegen lakásmóddal megbarátkoztassák, annak az a föltétele, hogy a népszállókban való lakás bére lehetőleg ne legyen magasabb a környékbeli ágyrajárók részéről fizetni szokott bérnél, a mellett pedig kellő szórakozásról gondoskodjék a bérlők részére és olcsó étkezésre nyujtson alkalmat. Sokkal nehezebb a nők részére való népszállókat meggyökereztetni.

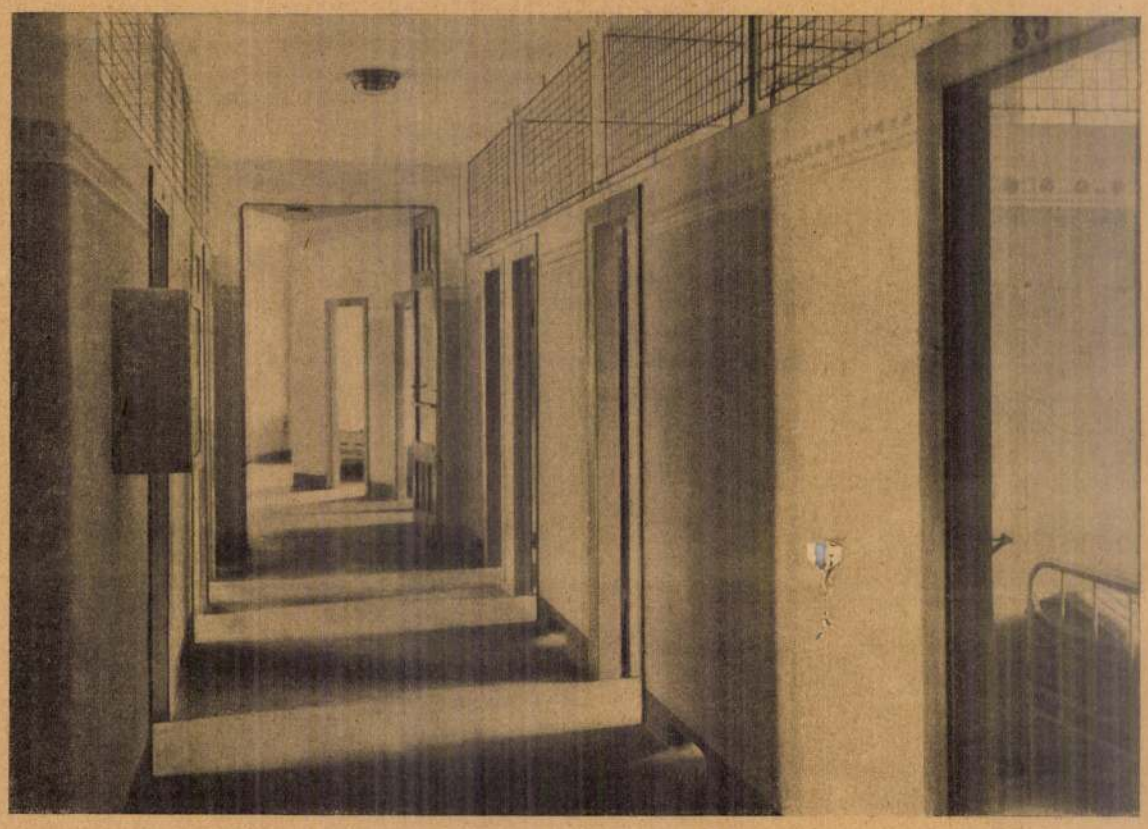

A HÁLÓFÜLKÉK FOLYOSÓJA.

A charlottenburgi például csődöt mondott; Liverpool város is építtetett egyet 320 nő részére, melyben azonban néhány hóval ezelőtt ott tett látogatásom alkalmával csak 260 öreg nőt találtam. Középkorú és fiatal nők nem szivesen nélkülözik azt a férfitársaságot, melyet a magánlakásokban találhatnak. A budapesti népszállót is eredetileg férfiak és nők részére tervezték, de a külföldi rossz tapasztalatok után csak férfiak számára rendezte be a főváros.

A most elkészült és legközelebb megnyitandó budapesti népszálló a főváros VI. kerületében, az Aréna-út 150/52. szám alatt van, a Váczi-út és a Lehel-utcza között. Elhelyezéséből folyik, hogy elsősorban a Váczi-út mentén fekvő gyárvidék munkásságának kiván lakó alkalmasságot nyujtani. Van benne 396 hálófülke és ezenkivül 42 külön hálószoba. A hálófülkék az emeleti folyosókról nyilnak és 2·50 méter hosszúak és 1·80 méter szélesek; az ajtók felett 65 czentiméter magas drótháló pótolja a falat, hogy a folyosóról a villanyfényt beengedje.

Belső berendezése minden hálófülkének a szürkére mázolt vaságy egy kis lecsapható asztalkával, egy szék és egy fogas. A hálófülkék sorait a mosdóhelyiségek zárják be, melyekben 12 mosdó áll hideg és meleg vízcsappal, törölközővel és szappannal. Ugyancsak a hálófülkék mellett vannak a szolgák őrszobái. A külön szobák a nagyobb igényűek, továbbá az olyan munkások számára valók, a kik éjjel vannak munkában és így alvásuk ideje nem esik a többiekével össze.

A földszinten van a felvételi iroda a pénztárral, továbbá a ruhatár és a ruha- és czipőtisztító helyiség, podgyászraktár, a kerékpárraktár és a fehérneműraktár. Ugyanitt van az olvasószoba a könyvtárral, a játékszoba, melyből azonban a kártyajáték száműzve van és a látogatók fogadására szánt szoba. Az ebédlő 36 asztalánál egyszerre 288 egyén étkezhetik. A konyhában egyszerre ezer ember számára lehet ebédet, vagy vacsorát főzni, a levest egy 275 literes kazánban, a főtésztát pedig 100 literesben főzik. Igen csinos az ebédlőben elhelyezett négy ivókút. Két kisebb külön konyha is nyílik az ebédlőből, a melyben a vendégek maguk is elkészithetik ételeiket. A földszint elkülönített részében van a betegszoba és az orvosi helyiség. A souterrain a fürdőket, mosókonyhákat, szertárakat és gépházakat foglalja magában.

A népszállóban lakást nyerhet minden 14 évnél idősebb férfi, a kinek évi jövedelme a 2000 koronát nem haladja meg, ha befogadása ellen különös ok (betegség, iszákosság, notorius verekedés) nem forog fenn. A hálófülkékben csak esti 7 órától reggeli 8 óráig szabad tartózkodni, a külön hálószobákban délutáni 2 óráig.

A RUHATÁR.

A fizetendő díjak a következők: a rendes hálófülkékben egy éjjelre 60 fillér, egy hétre 3·60 korona, a külön hálószobákban egy éjjelre 80 fillér, egy hétre 4·20 korona.

Érdekes kisérlet, hogy a népszálló vendéglőjét a főváros házilag fogja kezelni. A levesből, húsból, főzelékből és tésztából álló ebédet vagy vacsorát 60 fillérért adják, ezenkivül kantinja is van a népszállónak.

A népszállót Schodits Lajos és Eberling Béla müépitészek épitették és a berendezés költségeivel együtt 1.090,000 koronába került.

A mi fővárosunkban kétszeres jelentősége van annak, hogy ez az intézmény meggyökeresedjék; Budapest ugyanis az ágyrajárók városa, ebben a tekintetben kivívta a világ nagyvárosai között a szomorú elsőséget. Az ágyrajárók túlnyomó része természetesen legényember lévén, népszállók létesitése az az egyetlen mód, a mely ennek a társadalmi betegségnek az eredményes leküzdésére kinálkozik.

Dr. Sidó Zoltán.

FELOLVASÓ TEREM. *Jelfy Gyula fölvételei.*

A BUDAPESTI NÉPSZÁLLÓ.

Schoditsch Lajos és

Eberling Béla

KITÜNTETÉSEK. Az eperjesi kórház tervpályázatán az 1000 K első díjat Schoditsch Lajos és Eberling Béla, a 600 K második díjat Fleischl Róbert kapta.

Művészet 1909 - 398. l.

mérséd.

11634.

a.

T. Lipótnak az ország primása
édlete mellett a koronát teszi fejé-
lenodiumokat tartó főurak s a tem-
hivottak láthatók. Felirata a kép

naj: Leopold II. zum Könige von Hun-
g

öschenkohl in Wien.

éretei a vkeretnek 32·8 : 32·2 cm.

66.

5-915

- 5.

Ka 323.-

1912.

KORÁNYI ÉS FRÖHLICH, REDŐNYGYÁR
Különlegességei: Acélredőny, faredőny, vászonredőny, napellenző, ablakszellőztető. M. kir. szab. „Hungária" ajtócsukó, színházi vasfüggönyök! Ujdonságok kertisátor, szab. ollós szerkezetű kávéházi ponyva és szabadon álló napellenző szerkezetekben.
BUDAPEST, VIII. ker., Kisfaludy-utca 5/M. sz.
Sürgönycim: Redőnyösök Budapest. :: Telefon 23—76.
172.

tér és alkalom kinálkozott, hogy a törvény vitás kérdéseiben döntsenek. Tulajdonképen csak most érkezett el az ideje annak, hogy a törvény alapján kifejlődött joggyakorlat alapos összeállitása közreadható legyen, amint hogy eddig tulajdonkép a közönségnek nem állott rendelkezésére olyan kézikönyv, amely a munkásbiztositási jog egész területén felmerülő vitás kérdéseket behatóan megvilágitaná. Már pedig kétségtelen, hogy éppen az 1907: XIX. t.-cz. az, amelynél a gyakorlati életnek és a törvénymagyarázatnak a legtöbb feladatot éppen az okozott, hogy a törvény fogyatkozásait, amennyiben csak lehet pótolják. 1907 óta nagy számban hozattak elvi határozatok, úgy a választott bíróságok részéről, mint a rendes bíróságok által, amelyek a törvény intézkedéseit mintegy kiegészitik. Fenti czimen dr. Lévai Tibortól megjelent munka felöleli az összes fontos jogeseteket és munkásbiztositási törvényen kivül tartalmazza a választott bíróságok eljárási szabályait az összes fontos rendeletekkel, veszélyességi táblázattal és az állami munkásbiztositó hivatal rendeleteivel.

A határozatok tárgyuk szerint csoportositva vannak és azok előtt a törvény fontosabb intézkedéseihez rövid megvilágitó magyarázatokat irt a szerző. A munkát egy tárgymutató fejezi be, mely a könyv gyakorlati használhatóságát nagyban biztositja.

A munka Ráth Mór kiadásában Budapesten jelent meg és ára 6 korona.

ROVID ÉPITÉSI HIREK.

— A Polgári-kör Sümegen kávéházzal és étteremmel kapcsolatos szálló létesitését vette tervbe. — A Biharmegyei kaszinó arra kérte Nagyvárad városát, hogy épitsen részére uj székházat. A tanács legközelebb fog foglalkozni az ügygyel.

— Biharvármegye kórházépitő bizottságát e hónap elején tartandó közgyülésre hivta össze Frater Barnabás alispán. Ezen az ülésen fog a kórházi terveiről beszámolni Schoditsch Lajos épitésztanár. A tervek jóváhagyása után megkezdik a kórházépitkezést.

— A belényesi kulturház céljaira az állam 24.800 K segélyt szavazott meg. Az épitési kölcsönt Biharmegye gyámpénztára fogja folyósitani.

Kiadás:

Közlöny átalány	150·—	K
Háztartási költségek	133·22	„
Irodai költségek	107·68	„
Könyvtárszámla	20·—	„
Személyzeti illetmények	300·—	„
Visszatérülő kiadások (O. M. E.)	51·75	„
Pénztárkészlet április 30-án mint egyenleg	204·40	„
Összesen	967·05	K
Postatakarék útján folyt be.	84·—	K

4) Főjegyző helyett Schäffer jegyző bemutatja özv. Hochmann Józsefné levelét, amelyben az Egyesület részéről a férje elhunyta alkalmából tolmácsolt részvétet megköszöni. Tudomásul szolgál.

Bromberger J.
könyomdai müintézete
Budapest, VII. kerület, Wesselényi-utca 66. sz.
◇ Müszaki tervek, térképek és egyéb rajzok másolása, sokszorositása egy és több szinben. Tervek kisebbitése és nagyobbitása, fotolitó. :: Aluminium másolatok. Autográfia. Tervek cachirozása és formatizálása. ◇
TELEFON 58—50.
169.

Tüchler Ármin Beton-, csatornaépitési és burkoló-vállalkozó
Budapest, VII., István-út 63. szám. ◆ Telefon 1-41.

Grünwald és Várhelyi festő, mázoló és aranyozó Budapest, Mária-utca 19. szám. Telefon 131-37.
109.

5) Létai Sándor, Makai Elemér és Braun János az egyesületből való kilépésüket jelenti be. A választmány elhatározza, hogy Létai Sándort az Egyesületben való megmaradásra kéri fél, Makai Elemér és Braun János kilépését tudomásul veszi.

6) Az Orsz. Műszaki Egyesülettel közös ügyek intézésére alakult Szövetségtanács tagjaiul a választmány Porgesz József és Wannenmacher Fábián alelnököket, Stauber József főtitkárt, Gyulai Bernát főpénztárost és Balog Ferencz gazdát küldi ki.

7) Az egyesület rendes tagjaiul felvétettek: Fercej János, Francsik János, Haber József, Hoffer Gyula, Kőszegfalvi Tangl Adolf, Kubik Ede, Létai Lajos, Loffay Lajos, Lumnitzer Károly,

BIEHN JÁNOS
RABITZ- ÉS VASBETON-MUNKÁK.
—o—
GIPSZLEMEZEK VÁLASZFALAKHOZ.
IX., Dandár-u. 9.
TELEFONSZ. 58-48.
133.

— A Székesfehérvárott létesitendő Lujza-szanatorium épitési munkáival a Fröschl Ferencz és János céget bizták meg 102.182 K vállalati összegért; a vizvezeték, csatornázás és központi fütés munkáit Neumann Lajos budapesti cég nyerte el 27,853.25 K árban.

— Temesvár város közgyülése Worlitzky József temesvári vállalkozót bizta meg az idén felépitendő 44 munkásház munkáival 124.933.80 K összegben.

— A debreceni ipartestület megsürgette az uj közvágóhid felépitését. — A város — a ref. egyházközség kérelmére — a Téglaskertben emeletes iskolát fog épittetni. A Debrecen város által létesitendő egy és két szobás munkásházak terveit Pavlovics Károly müépitész már elkészitette 1,350.000 K összköltségvetési alapon. Az ügyet a mérnöki hivatal elé utalták.

— Az Országos Birói és ügyészi Egyesület által Debrecenben 250 000 K költségen létesitendő internátus céljaira a város a telket már kijelölte. A debreceni kerületi munkásbiztositó pénztár most keres telket felépitendő székházához.

— Szeged város a létesitendő vásárcsarnok terveire legközelebb kiirja a versenyt. Az előiratok elkészitésével most foglalkozik a mérnöki hivatal. Az ügyet még a legközelebbi közgyülés elé akarják vinni. Reméljük azonban, hogy az a csufság, amelyet Szegeden a vásárcsarnok tervezése körül egy tiszteletreméltó magyar mérnökön elkövettek, visszafelé fog elsülni.

— A Hungária Textilgyár Rt. aradi cég most ujabb terület átengedését kérte Arad városától azzal, hogy a munkásházak felépitését attól teszi függővé, hogy a város rendes utat készittet a telephez. Arad város még az idén utcarendezési munkába fog, amire 382.000 K van előirányozva. Az Aradon létesitendő munkásházak ügyében az ottani Kereskedelmi és Iparkamara kezdeményezése folytán — az összes érdekeltek bevonásával — értekezletet tartottak, amelynek anyagát a kamara feldolgozni és a város rendelkezésére bocsátani fogja.

— A Temesvárott létesitendő Hunyadi-, Püspök- és Királyhidak munkáira a következők adtak be ajánlatokat: Lenarduzzi János Budapest (2 hidra), Fóris Vilmos Budapest, Szarvas Sándor

A jelenkor legjobb kályhája! Verseny nélkül!

„Perpetuum“
egyetlen barnaszénnel fütlietö
folytonégö kályha.
Legtakarékosabb fütés!
Teljesen szagtalan!
Evente csak egyszer kell be füteni!
HIRSCH ÉS FRANK
Budapest-Salgótarjáni gépe gyár és vasöntö részv.-társ.
Budapest, VI., Aréna-út 128.
140

Nagyot-hallók!
Az amerikai villamos
zseb-Aurophone
a legtökéletesebb hallókészülék. Leirás dijtalan. Aurophone vezérképviselősége Budapest, V. kerület. Váczi-út 6. szám. Értekezhetni 12—2, 6—8 óráig.
Telefon 170-52
71

KORÁNYI ÉS FRÖHLICH, REDŐNYGYÁR
Különlegességei: Acélredőny, faredőny, vászonredőny, napellenző, ablakszellőztető. M. kir. szab. „Hungária" ajtócsukó, színházi vasfüggönyök! Ujdonságok kertisátor, szab. ollós szerkezetű kávéházi ponyva és szabadon álló napellenző szerkezetekben.
BUDAPEST, VIII. ker., Kisfaludy-utca 5/M. sz.
172.
Sürgönycím: Redőnyösök Budapest. :: Telefon 23—76.

A Pozsonyban létesitendő 20 milliós Máv. központi pályaudvar ügyében értekezletet tartottak e napokban a város vezető emberei *Horváth Károly* ministeri tanácsos közbejöttével. A város hajlandó a szükséges területet részben csere utján, részben pedig kedvezményes árán átengednr. Ezen az értekezleten mutatta be a polgármester a létesitendő egyetem alternativ terveit is. amelyet *Korb Flóris* budapesti müépitész készitett.

A máramarosszigeti kulturpalota 303.600 koronára előirányzott mnnkáit már a tavaszon megkezdik.

A Nagyváradon létesitendő fogház céljaira a közgyülés 3335 négyszögöl területneknek ölenként 2 K-val való átengedését szavazta meg a minapi közgyülés.

Emeletes vasbetonépületet épittetett *Hutflesz Kázmér* debreczeni lakos *Balogh Kálmán* budapesti mérnök által. A *Debreczeni Nagy Ujság* most arról ad hirt, hogy az épületen feltünő deffektusok mutatkoztak.

A szegedi vásárcsarnok terveire beérkezett pályaművek felülbirálási ügye szépen megrekedt, mivel a *Mérnök- és Épitészegylet* — mert pályázat feltételelt negligálta a város — nem küldött jury-tagot. Most a pályázók közül többen azt követelik, hogy döntsennk a Mérnökegylet kiküldötte nélkül és *Balassa Ármin dr.* szegedi ügyvéd utján ujsághirdetményben hivták fel a pályázaton résztvevőket közös eljárás céljából.

A kissebesi gránitkőbánya r.-t.-ot pénzbirsággal sujtották Székesfehérvárott épitési mulasztások miatt.

A szatmári uj közkórház vázlatterveit *Vida Arthur* bpesti müépitész már elkészitette a legközelebb beterjeszti a város tanácsához.

Az Ujvidéken tervbe vett uj Dunahid épitését a tavaszszal akarják megkezdeni. A kiirás tehát a tél folyamán meg fog történni.

Worbesz Ferencz
épületüvegezési
:: vállalata ::
Budapest,
IX., Ferenc-tér 4.
Telefon József 6-84.
Alapittatott: 1849.

GERGELY SÁNDOR
egyesületi tag
Architektura és Interieur fényképész
BUDAPEST,
II., Zsigmond-utca 14.
Egyesületünk tagjait 20% árkedvezményben részesiti.

BIHARI ISTVÁN Cserépkályha raktáros. Vállalkozik mirden ezen szakmába vágó munkálatok kivitelére szolid árak mellett, **Budapest, VII., Kazinczi-u. 11.** Telefon 111-09. Költségvetés díjtalan. 164

189 **PÁSZTOR FERENC lakatosmester** Budapest, VII. Zugló-utca 5. Telefon 74-58.

Budapesti Vas- és Fémipari Termelő Szövetkezet
Budapest, VII., Gizella-ut 53-55. szám. Tel. 87-77.
Elvállal mindennemü rajz szerinti modern épület- és műlakatos munkákat. 207

Épitő-szerszám, faárú és műszaki cikkek nagykereskedése **Spitz Gyula** 29. BUDAPEST, VI. KER., ARADI-UTCA 17. TELEFON-SZÁM: 143—20.

HAAS FÜLÖP és FIAI
gyárosok, m. kir. udv. szállítók.
Főüzlet: BUDAPEST, V., GIZELLA-TÉR 1. SZ.
Fióküzlet: BUDAPEST, IV., Kossuth Lajos-u. 20
Gyár: SOPRON.

Bútorszövetek: szalon-, ebédlő- és hálószobák részére a legújabb stil szerint. Ágy-, asztal-, flanel-, kocsi- és utazótakarók, függönyök és portierek minden minőség ben és árban. Futószőnyegek dús választékban. Nagy választék keleti szőnyegekben. Telefon 37-98, 9-18

Különlegesség: Soproni csomózott szőnyegek. Elsőrendű magyar gyártmány.

deti a következő pályázatot az itt felsorolt feltételek mellett: Tervezendő egy polgári esketőszoba és a hozzávaló várószoba berendezése. A szobák, az ajtók, ablakok nagyságát és arányait a tervező a társulattól díjmentesen kapható méretezett alaprajzok és

Wielwerth Mátyás
épületbádogos- és szerelő
BUDAPEST, II., Oszlop-u. 2. 219

Bresztyenszky Tivadar
szobafestő és mázoló 221
BUDAPEST, II., Tégla-utca 18. sz.

A Szombathelyen létesitendő megyei közkórház ügyében a kórházépitő bizottság — Szombathelyről vett értesülés szerint — arra a méltányos álláspontra fog helyezkedni, hogy a II. dijnyertes pályamű szerzőjét *Schodits Lajos* épitész-tanárt hivja fel általános tetszést aratott terveinek a költségvetés összegéhez mért átdolgozására. Ezt annál inkább megteheti, mivel a belügyminister teljesen szabad kezet engedett a vármegyének ugy a kórházkivitel, mint a megbizandó épitőművész személyének megválasztása ügyében. Annak idején *Jendrassik Alfréd* ministeri osztálytanácsos felé fordult az épitő-bizottság bizalma,akik azonban — mint jelentettük — inkompatiailitás alapján visszalépett. Majd *Wälder Gyula* épitészt hivták fel terveinek átdolgozására, ami azonban nem sikerült a bizottság várakozásának megfelelőleg. Igaz ugyan, hogy *Wälder* terveinek ismételt átdolgozása iránt tett ujabban előterjesztést, de — mint a „Vasvármegye" irja — *Schodits* tanárnak — *a későbbi kibővitésre is előrelátó* — pályaterve olyan osztalan tetszést, hogy a kórházépitő bizottság ezen terv átdolgozásából véli az igazi, a kivitelre alkalmas terveket elérni. A bizottság ily irányban való elhatározását a szakkörök elismerése is kisérné és ez valóban méltó is volna Vasvármegyéhez.

Makó város közvágóhidja terveinek elkészitésével *Reich Edét*, Hódmezővásárhely főmérnökét akarja megbizni, aki a munkáért 1500 korona tisztelet dijat kér.

Maros-Tordamegye uj székházának épitési ügyét a télre halasztotta, amikor egyik közgyülés elé terjesztik a most a belügyministeriumban levő tervezetet.

Nagy 4 emeletes bankpalota létesitését határozta el a *Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank R.-T. Dvorák Ede* budapesti műépitész tervei alapján.

Eszéken uj honvédkaszárnya létesitése ügyében folytattak e napokban tárgyalásokat a város vezetősége és a honvédelemügyi minister kiküldetésében *Tamássy* tábornok.

Zsibón Szamos-hid létesitése iránt indult meg a mozgalom.

STEINER GUSZTÁV
TELEFON 126--57.
MÁZOLÓ, BUDAPEST, V., NAGYKORONA-UTCA 21.

BRAUN MIKLÓS
épület- és műlakatos
BUDAPEST, VII., HARSFA-UTCA 9.
TELEFON 62-30.

Schweiger Zsigmond
Csáky-u. 23. Telefon 178-59.
Villamos házberendezések. 21

KÖRTING B. ÉS E.
BUDAPEST, VIII., KISFALUDY-UTCA 11. SZÁM.
Központi fütés, szellőzés, vizvezeték, csatornázás, szárítókamra, furó stb. egészségügyi berendezések. — Telefon 15-02. 32

62

762. Spanyol festő.

A XVII. századból.

Jézus bemutattatik a templomban. (Luk. 2. r. 21.)

Mária térden áll, kissé jobbra fordult és a negyvenedik nap eltelte után bemutatja a karjain fekvő gyermek Jézust az Urnak. Dicsfénytől körülvett fejéről fátyol omlik vállaira, magas ruhája és palástja kék. A göndörhajú gyermek szőke, bal kezét mellén nyugtatja és jobbját összeszorítja. Alája fehér gyolcs van terítve. Másolat P. Veronesenek Velenczében, a S. Salvator templomban levő, képe után.

I
359

Vászon, méretei 82 : 58 cm. — Mündler: XIV. 41.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1835: VIII. 12. *L. Vargas:* Maria mit dem Jesukinde. — 1844: VIII. 21. *L. Vargas:* Maria mit dem Jesukinde. — 1865, 1866, 1867, 1869:

Schoditsch Lajos

---

serverte a Kö-
banyai ref.
templomot
1897 ben

Farpestiref

---

333. l.

Schodits Lajos

l.

A Pesti Napló

1936. 11. 2. 8. l.

AZ ÖSSZES VILLAMOS SZERELÉSI
ANYAGOKAT SZÁLLÍTOM!

KNUTH K

MÉRNÖK ÉS GYÁROS

központi fütési, vízvezetéki és egészségügyi berendezések

BUDAPEST, VII., GARAY-U. 10.

SZÉNSAVÉRTÉKESÍTŐ KFT.

mint a Budapesti Szénsavgyár Részvénytársaság, Egyesült Gép- és Fémárugyárak R. T., Favorit Szénsavgyár Részvénytársaság, Hydroxigén gázelválasztó oxigén, nitrogén, hidrogén és egyéb gázokat gyártó r. t., Szénsavipar r. t., Unió szénsav-, szikvízgyár és sómalom ársulat, Zwack J. és Társai és Dr. Wagner Jenő és Emil Szénsa és Oxigéngyár R. T.

KÖZPONTI SZÉNSAVELADÁSI ÉS SZÁLLÍTÁSI IRODÁJA

BUDAPEST, IX., DRÉGELY-U. 19.

Sürgönycím: **Értéksav Budapest.** T.: **1-340-06** és **1-361-25**

hogy a munkaadók komoly összetartásán mulik, hogy a munkások követeléseit kellő határok közé szorítsák; s mert a munkaadókban önbizalmat keltett, őket szervezkedésük erélyes kiépítésére serkentette, melylyel a várható újabb támadások gyorsabb és erélyesebb visszaverése remélhető.

A kőmívessegédek sztrájkja április 19-én ért véget, az ácsok a sztrájk megszüntetését sohasem mondották ki, de az lassankint magában omlott össze. Mindkét szakmabéli segédek a munkaadók feltételeit fogadták el.

Igy az 1907. évi építkezések, habár nem egészen zavartalanul, de négy év óta először, nagyobb munkásmozgalmak nélkül folytak le.

Az épikezés mindazonáltal nagyobb lendületet nem vett. Az építtetőket visszariasztotta az 1906—07. évi építkezéseknek a sztrájk és kizárás által történt hosszú fennakadása, melynek ismétlődésétől féltek s az összes építőmunkák rohamos drágulása. Az építőiparosok viszont nagyobb építkezésekbe szintén nem mertek bocsátkozni. Nem mertek bizni abban, hogy az építkezésre igénybe vett összes szakmákban állandó nyugalom lesz s hogy ily módon a vállalt kötelezettségeknek eleget fognak tehetni. Másodszor visszatartotta őket is az építő anyagoknak és munkáknak folytonos drágulása.

Ehhez járult a pénzpiac válsága, mely a bizalmat megrenditette és mlnden pénzügyi míveletet lehetetlenné tett. Igy a magyar jelzálog-kötvények elhelyezése a külföldön lehetetlenné válván, a nagyobb magán építkezések nélkülözhetetlen segédforrása s ezzel a magán építkezés is elapadt. Ugyancsak ennek hatása alatt az állam sem tudta az évek óta szünetelt s a törvényhozás által engedélyezett beruházási építkezéseket végrehajtani, Budapest székesfőváros törvényhatósága pedig az elhatározott építkezések végrehajtásához nem foghatott.

Válságos jelleget öltöttek Budapesten a lakásviszonyok. A lakások száma a lakosság befogadására nem elégséges. A lakásbérek folytonosan emelkednek; de a nagy szükséglet dacára az építkezés a normális mértéket sem tudja elérni.

A munkások által 5 év óta folyton szított sztrájkok és bojkottok az építő anyagok és építő munkák árait oly magasra emelték, hogy az építés megszünt megfelelő hasznot hajtó befektetés lenni. Ezen fonák helyzet orvoslására a hatóságok tanácskozásokat indítottak. Ezekben az építő iparosság észrevételeit és kívánságait kifejteni el nem mulasztandjuk. Ezek: 1. A városszabályozó tervnek oly módosítása, mely a még be nem épített részeken kisebb háztelkek alakítását mozdítja elő, mi által a házépítés kizárólagoságát a spekuláció kezéből kiveszi, s a középosztálynak is lehetővé teszi.

2. Az építésnek olcsóbbá tétele. Az építő szabályaink által támasztott túlzott követelések a műszaki tudomány mai állása mellett meghaladott álláspont, mely fölösleges módon drágítja az építkezést.

Megbocsáthatatlan pazarlás ez, mely csak arra jó, hogy az építkezés ellenőrzésére hivatott közegek a felügyeletet könnyen kezelhessék.

Súlyosbitja ezt a hátrányt az a körülmény, hogy az ily módon haszontalanul beépített összegekért a külföldnek leszünk adósai és kamatfizetői. Ezen a bajon az építő szabályzatnak munkába vett módosításakor az épületek szerkezeteinek egyszerűsítésével kell segíteni. A Fővárosi Közmunkák Tanácsa által az építő szabályzat módosítása iránt megindított tárgyalásokban elnökünk és ipartestületünknek meghívott tagjai az építésnek lehető könnyítése érdekében közreműködnek.

Nagy hátránya az építkezés fejlődésének a házbérjövedelem túlságos adóztatása.

További hátránya az építési vállalkozásnak az építő anyagoknak és munkáknak az építő munkások szakszervezetí kartelljei és az építő anyagnak kartellek által aránytalanul felcsigázott áraiban és a vállalati kockázatnak ezen áremelések által okozott kiszámíthatatlanságában rejlik.

De ez utóbbi bajnak orvoslása idegen tényezők közreműködésétől nem függ. Ez tisztán tagjaink belátásán s elhatározásán mulik.

Amint sikerült tagjainknak a munkások jogtalan követeléseit és támadásait szövetkezéssel visszaverni s kellő korlátok közé szoritani és ezzel a munkát ismét számításba vehető tényezővé tenni: épp úgy módjukban áll tagjainknak szövetkezés által az anyag-beszerzést is rendelkezésük alá hajtani, amint azt a külföldi építő iparosok nagysikerü példái igazolják.

Tudtunkkal ez irányban tárgyalások indíttattak. Kivánatos volna azonban, hogy tagjaink a kor intő szavát e téren is minél előbb megszívlelnék és nyers anyagbeszerző szövetkezetek alapításával az építkezések irányítására maguknak döntő befolyást biztosítani el nem mulasztanák.

A kedvezőtlen építési és hitelviszonyoknak következése, hogy házunknak tervezett kiépítését elhalasztottuk. Azonban a mutatkozó helyszűkén úgy segítettünk, hogy a szolga lakását az emeleten három ablakos tanácskozó teremmé alakítottuk át és rendeztük be. Ezen célra számos lelkes tag 2950 korona önkéntes adományt bocsátott az elnökség rendelkezésére, s az átalakítás ezen költségből fedeztetett.

Az 1906—907-ik évi kőmíves- és ács- sztrájk következtében elkésett építkezések vakolási és használhatósági engedélyeinek kiadása ügyében a Fővárosi Közmunkák Tanácsához, úgyszintén a Székes Fővárosi Tanácshoz fölterjesztést intéztünk, melynek kedvező eredménye lett. Az engedélyek kiadásakor a nagy közönség érdekeinek szemmel tartásával a Fővárosi Közmunkák Tanácsának utasitására minden egyes esetben a szabályzat szigorának mellőzésével, teljes méltányosság gyakoroltatott.

A magas kormányhoz és a főváros tanácsához föliratokat intéztünk, melyben a magánépítkezés terén fenyegető pangás ellensulyozására az elhatározott középítkezések siettetését kérelmeztük.

A kereskedelmi miniszteriumhoz föliratot intéztünk az önálló vámterület és az önálló nemzeti bank ügyében.

Föliratot intéztünk az építész cim használatának szabaddá tétele ellen.

A kerekedelmi miniszterium a mérnök és az építész cimről s a mérnöki és építészi gyakorlatról törvény-tervezetet bocsátott ki, melynek határozmányai közt sérelmesek voltak azon tagjaink jogai ellen, kik nem birnak műegyetemi oklevéllel.

Ezen sérelmek orvoslásának tárgyalására augusztus 25-ére az építőiparosok országos gyűlését hivtuk egybe, melynek határozatából fölterjesztést intéztünk a kereskedelmi miniszteriumhoz.

Az ácsipar hanyatlásáról emlékiratot intéztünk a budapesti kereskedelmi- és iparkamarához.

A pestvárosi ácsipartársulat alapítványából Hamacsek Rezső ácssegéd 24 korona jutalmat nyert.

Még 1906. évben elhatároztuk, hogy az építő anyagok árát és a munkabéreket, az ezen célra kiküldött bizottság által megállapíttatjuk és időről-időre a „Közleményekben“ közzé teszszük.

Ezen intézkedésünk gyakorlati értéke napról-napra jobban érvényesül. Ismételve abba a helyzetbe jöttünk, hogy tagjainknak részint peres, részint peren kívüli ügyeikben bizonylatokat adtunk a bizonyos időben fennállott anyagárakról és munkabérekről.

Ebből folyólag törzskönyvnek berendezését és rendes vezetését határoztuk el az építő anyagok árainak és a munkabéreknek folytonos nyilvántartására.

Ezzel nemcsak tagjainknak leszünk képesek felmerülő ügyeikben szolgálatot tenni, de kulturtörténeti adatokat örökítünk meg.

A kőművesmunkáknak a Magyar Építőmesterek Egyesülete által kidolgozott elszámoló szabályzatát most tárgyaljuk.

A kőfaragó szakosztály a kőfaragó munkarendet átdolgozta és ahhoz hozzájárultunk.

Működésünk jelentékeny részét lekötötte a munkavezetők tanfolyama és munkavezetők könyvtárának kiadása.

A tanfolyam 1907. évi november 11-én kezdődött és f. évi februárius 14-én nyilvános vizsgálattal végződött; az ipartestületünk által ezen célra fönntartott háromablakos földszinti teremben tartatott.

Ezen tanfolyam jelentősége általános elismerésre talál. A jelentkezők száma 19-ről 34-re emelkedett, a vizsgázóké 17-ről 27-re.

A tanfolyam előadásait többször meglátogatták *Vig* Albert, kir. tanácsos, iparoktatási főigazgató és *Kolbenheyer* Gyula, kir. tanácsos, a budapesti állami felső építőipariskola igazgatója, mint a kereskedelmi miniszterium kiküldötte s a nyilvános vizsgálaton ezeken kívül több budapesti és vidéki építőmester megjelent, hogy a gyakorlati alapon rendezett tanfolyam eredményéről meggyőződést szerezzenek.

A munkavezetők könyvtára a lefolyt évben hét önálló művel szaporodott, melyek a könyvtár VI—XII. köteteit képezik; az 1908. évben eddig szintén kettővel szaporodott a könyvtár, a XIII. és XIV. kötettel. Ezek: VI. Rögtöni segély baleseteknél, írta dr. Aczél Károly; VII—VIII. Építészet Története, Ó-kor; IX—X. Építészet Története, Közép-kor; XI—XII. Építészet Története, Uj-kor, írta Kabdebó Gyula; az 1908. évben megjelent XIII. kötet: A Klasszikus és Renaissanc Építészet Formái, írta Magyar Ungár Vilmos; a XIV. Hordképességi Számítások, írta Bloch Leo.

Mind a munkavezetők tanfolyamának rendezése, mind a könyvtár kiadása a kereskedelmi miniszterium részéről is méltánylásra és elismerésre talált, amennyiben mindegyiknek támogatásul évi 1000—1000 koronát 3 évre, összesen tehát 6000 korona segélyt engedélyezett.

Hogy a könyvtárban megjelent műveket nagyobb mértékben terjeszszük, fölhívást intéztünk a tagokhoz, hogy a könyvszelvényeket könyvekre váltsák be, 20% árengedményt biztosítván nekik a beváltás esetére.

Meg kell itt említenünk, hogy *Bloch* Leo építőmester tagtársunk 400 koronából alapítványt tett *Jakabffy*-Ferenc-könyvalapítvány címén a Munkavezetők Könyvtárának a munkavezetők, segédek és tanoncok közt leendő terjesztése céljára.

A munkavezetők tovább képzésének előmozdításán kívül a tanoncok előmenetelét is szivünkön hordjuk.

Az állami felső építőipariskolának s a székesfővárosi iparrajziskolának mint az előzőkben, a lefolyt 1907-iki évben is 100—100 koronát bocsátottunk rendelkezésre 3—3 szorgalmas tanuló jutalmazására. Ezen összegből az állami felső építőipariskolán Lovas Sándor kőművestanonc 50 koronát, Udvardy Géza kőművessegéd 30 koronát, Kovács Rezső kőművessegéd 20 korona jutalmat nyert.

Ezenkívül a tanonciskolát látogató tanoncok közül azoknak, kik általános jeles vagy jó osztályzatot nyertek, szabadításuk alkalmával egy-egy ezüst Szent-László-érmet adtunk jutalmul.

A szocialista szakszervezet fölhasználva azt, hogy a tanoncok tapasztalatlan elméje a szép hangzású jelszavakkal legkönnyebben megnyerhető, teljes erejével a tanoncok, „az ifjúmunkások“ szervezésére vetette magát.

Dacára annak, hogy a tanoncok állandó szerződési viszonyban állnak a munkaadóval s mint önrendelkezési joggal nem bírók, egyesületnek tagjai sem lehetnek, a kormány ezen ifjúmunkások szervezését tudva, mégis tűri. Ezért a tanoncszerződésekbe fölvettük, hogy „a tanonc munkaadójának engedelme nélkül semmiféle egyesületnek, szervezetnek tagja nem lehet, ilyenek gyűlésein részt nem vehet: s ha e tilalom ellen vét, jogosítva van a munkaadó a tanonc szerződését fölbontani“. Ezen intézkedés a béke megszilárdítására lévén hivatva, fölkérjük a tagokat, hogy tanoncaik részéről ezen föltétel szigorú megtartására ügyelni el ne mulasszák.

A múlt év július 1-jével életbe lépett munkásbiztosító törvény mikénti kezelésére és végrehajtására nézve addig, míg a biztosító pénztár megfelelő utasításokat adott ki, tagjainknak utasítással szolgáltunk. A budapesti kerületi munkásbiztosító pénztár utasításait folyton változtatja s a munkaadóknak a törvényes kötelezettségek teljesítését nehezíti. A folyó évi februárius 1-jével életbe léptetett új biztosítási osztályozás, mint olyan ellen, mely a munkaadókat a törvényben foglaltakon fölül terheli, fölszólaltunk.

A pénzügyminiszter új adótörvényjavaslataival a kereskedelem és ipar ellen tervezett terhelés ellen az Országos Iparegyesület által indított mozgalomhoz csatlakozunk, s az építőiparokat a tervezetben külön érdeklő sérelmeket kitüntettük.

Évközben a tagtársak közül öten hunytak el.

Tagjaink száma 1907. év végével: építőmester 192, kömívesmester 93, kőfaragómester 18, ácsmester 52, építési vállalkozó 1, kisebb kőmíves iparra jogosult 145, kisebb kőfaragómunkára jogosult 20, kisebb ácsmunkára jogosult 28, cément- és bétoniparos 18, összesen 567.

Évközben új tagul belépett: 17 építőmester, 15 kőművesmester, 6 ácsmester, 30 kisebb kőműves, 1 kisebb kőfaragó, 6 kisebb ács, 2 cément- és bétonépítő iparos, összesen 77.

Iparával felhagyott 13 építőmester, 6 kőmívesm., 1 kőfaragómester, 2 ácsmester, 2 bétonos, 17 kisebb kőműves iparos és 2 kisebb ácsiparos. Összesen: 43.

Érkezett 2076 ügydarab, amely mind elintéztetett; 11 elüljárósági ülésben 218 ügydarab intéztetett el.

Tanoncot segődtettünk 790-et, szabadítottunk 237-et, 163 tanoncnak szerződése lejárta előtt felbontatott. Tanoncaink száma az év végével 1312 volt.

Kiállítottunk 687 darab eredeti és 252 darab másodlati, összesen 939 munkakönyvet, 99 elveszett munkakönyvet köröztettünk. Munkaváltozás előfordult 20,064, be- és kijelentések száma 38,875, új törzslapot 3411-et állítottunk ki.

December 31-én alkalmazásban állott: 1. az építő- és kőmíves szakmában: 118 rajzoló, 236 munkavezető, 798 segéd; 2. a kőfaragó szakmában: 25 munkavezető, 237 segéd; 3. az ács szakmában: 10 rajzoló, 54 munkavezető és 218 segéd.

A békéltető bizottságnak beadatott 236 panasz, megszünt tárgyalás nélkül 37 ügy, egyesség köttetett 9, határozat hozatott 190 ügyben, a törvény rendes útjára tereltetett 117 ügy és végrehajtás kéretett 13 ügyben.

Számadásainkat a számvizsgálók tüzetesen átvizsgálták s rendben találták.

Tisztelettel kérjük tehát, miszerint jelentésünket jóváhagyni s tudomásul venni, a pénzkezelés és számadások felett úgy a pénzkezelőknek, valamint a számvizsgálóknak a fölmentvényt megadni méltóztassék.

Budapest, 1908. februárius hó 12-én.

Gunszt József ipartestületi főjegyző. — *Jakabffy Ferenc* ipartestületi elnök.

FŐVÁROSI ÜGYEK.

A fővárosi középítési bizottmány

febr. 28-iki ülésén elfogadta a Mikó-utca rendezése, a Hold-utca burkolása és a Ménesi-út csatornázása tervét; a körvasúton a Rákosszentmihály mellett tervezett kitérő állomást csak úgy javasolta, ha az a Fogarasi-utat el nem zárja, tehát ennek vonalában aluljáróra van szükség. A Gizella-tér szabályozása dolgában készített terveket a középítési albizottságnak adta ki, ha a mérnöki hivatal az előmunkálatokat végrehajtotta.

A magánépítési bizottságnak febr. 2-án tartott ülésén *új építkezésre nyert engedélyt:*

37704. Hubert József, Budafoki út 21. hrsz. négyemeletes ház; terv. Hubert József.

46288. Grünfeld Jakab, Baross-u. 6631. hrsz. háromemeletes ház; terv. Paulheim István és Stahulják István.

270327. Mezey Bertalan Orlay-u. 3½ hrsz. kétemeletes nyaraló; Schodits Lajos.

VÁLLALKOZÓK KÖZLÖNYE

ÉS

MAGYAR ÉPITŐK LAPJA

Tizenegyedik évfolyam. 51. szám. Budapest, 1905. december 20-án

Az épitőipari szakoktatás reformjához.

A mérnök-egyletben tárgyalás alatt levő kérdés megvilágitásához az uj ipartörvényekkel és képesitésekkel kapcsolatos reformtervezetet közlünk alább Schoditsch Lajos áll. felső épitőipariskolai tanár tollából. A dolgozat egyrészt megismertet a fennálló viszonyokkal, másrészt a tanügyi eredményeket közelről tanulmányozó egyének véleménye nyilatkozik meg benne s ezért — bár nem egy részletével ellenkezik nézetünk — az ügy érdekében valónak itéljük közlését. Vannak benne igen helyes javaslatok, mint a minő pl. a szakoktatás reformjának keresztülvitelével az épitőipari qualificatiok egyidejü rendezése, a müködési kör megvédése, illetőleg a müködési kör áthágásának szigoru büntetése. E nélkül tényleg rendet e téren nem teremthetünk. Azonban az épitőmesteri képesités igazolásának lehetősége erősen megszoritandó volna, s kérdéses, nem-e a leghelyesebb annak megszerzését a legmagasabb qualificatiohoz (műegyetem) kötni.

A budapesti állami felső épitőipariskola rendes tanfolyamán a tanulmányi időnek oly beosztása, hogy a tanulók már tanulmányaik ideje alatt lehető nagy épitőipari gyakorlatot szerezzenek, már regibb keletü terve az intézet tanári karának. Hosszas megfigyelések, a tanulók gyakorlati működésének egyénenként való elbirálása arra az eredményre vezettek. hogy módot kell keresni arra nézve, miszerint a tanulók abban az időben, mikor az ipari munka iránt még fogékonyak, tanulják és szeressék meg választott ipari foglalkozásukat, másrészt biztositani kell annak a lehetőségét, hogy a tanulók oly időszakban lépjenek ki az intézetből, a mikor legkönnyebben juthatnak munkához.

A kereskedelemügyi minister egy ezt célzó rendeletével az épitőipari szakoktatás egy nagy lépéssel haladt előre; ez azonban magában még nem biztositja semmikép sem a képzett egyének gyakorlati működését, ha a működési kör nincs szabályozva; mert a jelenlegi törvény a képesitett épitő iparosnak nem nyujtván kellő védelmet, nem alkalmas sem az épitőipar korszerü fejlesztésére, sem a szakképzettség szinvonalának, sem értékének emelésére.

Ezért az uj ipartörvény épitőipari részének megállapitásánál a kvalifikáció és a működési munkakör pontosan volna megállapitandó, nehogy oly visszás állapotok jöjjenek létre, mint ma vannak, hogy t. i. épitőmester, illetve elterjedtebb kifejezést használva, épitő vállalkozó lehet mindenki, cipész, szabó, fa- és szénkereskedő stb., csak legyen, akit maga helyett felelősséggel oda állithasson. Megállapitható és nyomról-nyomra kimutatható, hogy mily hátrányos ez a helyzet ezen iparág kifejlődésére és nem is ritka azon eset, hogy mig, aki szakmáját érti, költséges és fáradságos tanulmányokat végzett nem tud munkához jutni, addig a törvény hézagos rendelkezései folytán, a hiányos készültségü vagy egyáltalában nem is képesitett vállalkozók bőviben vannak a munkának. Az intézeti tanulók működési statisztikájából látható, hogy egy részük külföldön, a nyugoton keres boldogulást és ott nemcsak megállják helyüket, de mindenütt megbecsülik munkaképességüket; használható munkaerők, ami bizonyára annak a jele, hogy az intézet helyes irányban működik. És bár a külföldön is tiszteletet és tekintélyt szerez a magyar intézménynek, mégsem volna szabad közgazdasági okokból jó elemeket kibocsátani, ha könnyü módon lehet boldogulásukat itthon biztositani.

A jelenlegi, de különösen az eredeti, mint volt középipartanoda szervezeti szabályzata szerint az intézet kimondott célja: kőmüves-, kőfaragó- vagy ácsmesterek képzése, de amellett még kimondott célja: előkészités az épitőmesteri vizsgára is, mely vizsgát az állami felső épitő-ipariskolát végzett tanulók egy kinevezett 21 tagu, u. n. épitőmesteri képesitő bizottság előtt tehetik le. Ezen bizottságban az intézet tanári kara ez idő szerint két taggal van képviselve.

Az éveken át összegyüjtött adatokból és megfigyelések nyomán megállapitható, hogy a bizottság előtt ugy a rendes, mint a téli tanfolyamot végzett növendékek mind nagyobb arányban és nagyobb sikerrel vizsgáznak, hogy igy a képesitést megkapják.

Az intézet rendes tanfolyamát a tanulók tehát részben azért végzik, hogy az épitőmesteri vizsgálatra előkészüljenek. A kérdés teljes megvilágitására ki kellvén terjeszkedni az ellenvetésekre, valamint az előfordulható kedvezőtlen jelenségekre is, fel kell tenni, hogy lehetnek, sőt vannak is tanulók, kik nem azért járnak és vizsgáznak, hogy jó iparos, kőmüves-, kőfaragó- vagy ácsmesterek legyenek, hanem egyrészt, hogy az elkésettek még az önkéntesi jogot idejekorán megszerezzék s azután más pályára mehessenek, másrészt azért, mert a kőmüves-, kőfaragó- vagy ácsmesteri jogokhoz sokkal könnyebben juthatnak, nem kell három, illetve ujabb intézkedés szerint $3^1/_2$ évi tanulás és azután 3 évi gyakorlat, hanem elég csak 3 évi inaskodás és egy kis magánszorgalom, hogy a kőmüves-, kőfaragó- vagy ácsmesteri vizsgát letegye valamely mesterképesitő bizottságnál. Ha ezt letette s meg van a kőmüvesmesteri képesitése, jelentkezik épitőmesteri vizsgára, ahol, miután már kőmüvesmesteri kepesitése van, az elővizsga alól, mely hivatva volna az illető jelentkező általános müveltségéről tanubizonyságot tenni, sok esetben felmentést is nyer.

Az elővizsgálat alól való felmentés kérdése ma nagy figyelmet érdemel, ha figyelembe vesszük, hogy a müszaki tudományok rohamos fejlődése megkivánja, hogy az épitőmester, akire az épittető, különösen nagyobb épitkezéseknél egész vagyonát, mint az orvosra életét bizza, intelligens, müvelt s elméletileg is képzett legyen, hogy lelkiismerettel fel tudja fogni, micsoda vagyoni és erkölcsi károk jöhetnek létre hanyag, lelkiismeretlen munka, esetleges müszaki ismeretek hiánya folytán.

Hogy az állami felső épitő ipariskola megállja helyét, a külföld is igazolja, de igazolják hazánk épitészeti irodái is, hol a legelőkelőbbekben is tulnyomó részt ezen intézetet végzett tanulókat alkalmaznak, de sajnos, ezáltal a gyakorlati pályától elvonatnak s nem lesznek azzá, amivé tulajdonképen lenniök kellene. Az irodában való alkalmaztatásuk egyik oka még, hogy olcsóbb munkaerő, mint a diplomás épitész s a gyakorlati oktatás fejlettsége miatt, mely a többi iparágaktól természetszerüleg lényegesen eltér, mert itt fizikai munkával kapcsolatos mühely munka nem lehet, csak rajzgyakorlat — igen használható munkaerőket adnak.

Ezt elismerte a belügyminister is az 1903. jul. 22-én kelt 40102. sz. rendelettel midőn a rendes tanfolyamot végzett tanulók végbizonyitványát a középiskolai érettségi bizonyitványnyal egy rangba helyezi s a rendes tanfolyamot végzett tanulók mindazon állásokra ki is nevezhetők, melyekre az érettségi vizsgálat letétele képesit.

Ezzel kétségkivül igazolódott az is, hogyha a tanulók nem a gyakorlati pályán akarnak működni, a közszolgálat igen sok ágában is nyilik számukra müködési tér, ahol igen jól fognak beválni különösen az egyszerübb müszaki munkáknál, melylyel most igen sok tehetséges, képzett, magasabb feladatok megoldására hivatott okl. épitész vagy mérnök kénytelen foglalkozni, pl. utépitkezéseknél, hossz- és keresztszelvények felvétele, felrakása, föld felásások, leásások stb. felmérése, elszámolások stb. ehez hasonló magasan képzett technikusra, mondjuk, lélekölő munka végzésére.

Az épitőipari szakoktatás egész rendjének szervezése megkivánja, hogy a felső épitőipariskola rendes tanfolyamát végző tanulók részére képzettségüknek és tanulmányaiknak megfelelő munkakör biztositassék.

Azok az ellenvetések, melyek a végzett tanulókkal szemben felmerülnek — indokoltan-e vagy indokolatlanul, ezúttal nem vitatjuk — azon az alapon, hogy az ipari gyakorlat helyett szivesen keresik fel az irodát és végeznek olyan tervezési munkákat, melyek az iskola rendeltetésétől különböznek, kevésbbé nyernek tápot, ha a hatáskörök a képzettség és képesités mérve szerint különittetnek el.

El kell ismerni, hogy ideális helyzet az ha az ifjuság praktikus előnyökre való kilátás reménye nélkül, csupán nagyobb képzettség megszerezhetése céljából végez valamely iskolát; hogy azonban ebből a gyakorlati életre haszon háramoljék, ehhez mulhatatlanul szükséges, hogy hasonló viszonyok más foglalkozási ágakban is meglegyenek; mert mindaddig, mig az iskola elvégzése és bizonyos képzettség megszerzése a keresőképesség biztositásával van kapcsolatban, az egyenlő elbirálás elvével össze nem egyeztethető, hogy más-más helyzetben más mértéket alkalmazzunk.

Ma ugyanis a dolog ugy áll, hogy az elemi népiskolai előtanulmánynyal az épitőipari téli tanfolyamot végző tanuló számára az iparűzés szempontjából a boldogulás ugyanazon módjai biztositvák, mint négy középiskolai osztályi előtanulmánynyal és a felső épitőipariskola rendes tanfolyamán három teljes évet végzett tanulónak; viszont a ma gyakorlatban levő épitőmesteri vizsgálatnál a szakszerüen előképzett felső épitőipariskolát végzett tanuló ép oly élbirálás alá esik, mint a szakszerü iskolázáson át nem ment, csupán elméleti előtanulmányokat felmutató jelölt. A mérték tehát, melylyel mérünk, mindkét esetben az iskola rovására különböző. Tovább füzve az elmélkedést, felállithatjuk azt a tételt, hogy ha egy szakma szinvonalának emelésére iskolát kellett ala-

MÁRKUS ÉS FEHÉR

VIZVEZETÉK-, LÉGSZESZ- ÉS FÜTÉSBERENDEZÉSI VÁLLALAT

BUDAPEST,

VIII. KER., FUTÓ-UTCA 4.

TELEFON 58-81. TELEFON 58-81.

Schustler József

okl. mérnök, betonépitő vállalkozó.

Specialista vasbetonszerkezetek

tervezésében és épitésében

Budapest,

VII., Damjanich-utca 39.

Telefon: 44—08.

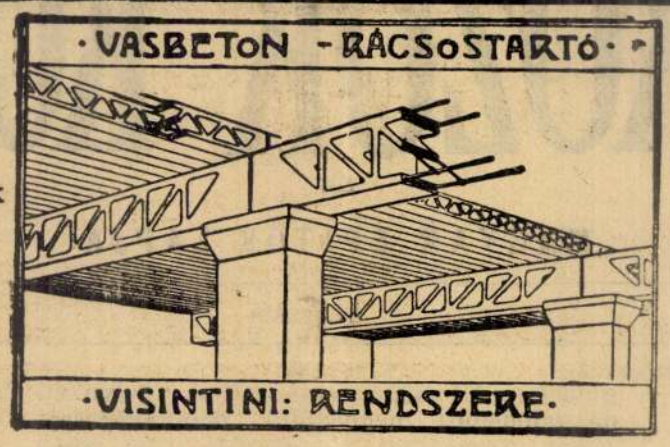

Visintini szabadalm. vasbeton építőrendszerének magyarországi kizárólagos képviselője.

Engedményes

Goldstein Fülöp — Temesvár.

Elvállalja: mindennemü beton- és vasbeton-épitkezesek, födemek, hidak, valamint városi csatornázások tervezését és épitését.

Telefon: 44—08.

pitani, ugy a szakma szinvonalának védelmét át kell vinni az iskola és az ifjuság érdekeinek megóvására is. Enélkül az eredmények bizonytalanok, az iskola és élet között pedig áthidalhatatlan ür támad, melyben az ifjuságnak a tudás értéke, az igazság és méltányosság felől a hite inog meg.

Ebben a helyzetben hol keressük a helyes mértéket? A jelenlegi gyakorlat mellett az épitőiparokban a legmagasabb az épitőmesteri képesités, melyet a szakkörök méltán emelni törekednek; hiszen igy kell lenni, ha a legmagasabb műszaki tudományos képesités, épitészi oklevél vizsga nélkül képesit az épitőmesterségre. A szinvonal emelése nemcsak a vizsgálat szigoritását, de a vizsgálatra való bocsájtás megszoritását is megkivánja; az itt számbajövő érdekek is a szakma szinvonala védelmét jelentenék, ha az épitőmesteri vizsgálatra való bocsájtás feltétele, kivételes esetek teljes mellőzésével, a rendszeres felső ipariskolai tudás igazolásához köttetnék.

Annál is inkább, mert láttuk, hogy az állami felső épitőipariskola rendes tanfolyamának célja az épitőmester vizsgára előkészitése; a kitüzött tananyaga sokkal bővebb, mint ezt az épitőmesteri bizottság megkivánja, — ugy jogos azon óhajtás, hogy az épitőmesteri képesitő vizsgálat is azon intézet szervezetéhez köttessék, legalább azon tanulók részére, akik a rendes tanfolyamot végezték, ahol a szakképzettséget nyerték, mert különben teljesen indokolatlan, hogy a kormány nagy anyagi áldozatokal egy ily magasabb fokú előkészitő tanintézetet tartson fenn, mely végeredményében nem képesit többre, mint az országban levő kőmüves-, kőfaragó-, ácsmester képesitő bizottságok, s melyek csak képesitést adnak egy vizsgára, vagy amint bármely magántanintézet avagy egyén, ki nagyobbára ebből él s a vizsgára készülőket kizsarolja, mint azt a mai állapotok fényesen igazolják.

Az épitőmesteri képesitésnek az állami felső ipariskolához való kapcsolatának keresztülvitele ez intézet rendes tanfolyamát végzett tanulókra nézve minden nagyobb nehézség nélkül volna eszközölhető, ugyanis az uj eltolt szemeszteres tanfolyamot végzett tanuló a 3 évi gyakorlati működés után visszatérne az intézetbe és ott tenné le a gyakorlati képesitő vizsgát, mint akár a pedagógusok stb., egy bizottság előtt, mint most, melybe ministeri biztos és kinevezett kültagok, esetleg a mostaniak is lehetnének, de többségben az intézeti tanárok, kik behatóbban ismerik az illetőket, miután 6 féléven át volt dolguk velük, kik ilyen módon sokkal alaposabban is vizsgázhatják meg őket, mint azon bizottsági tagok, kik csakis a vizsga folyama alatt ismerkednek meg velök. A mai eljárás mellett már a rajzbeli feladatokat, miután a bizottságnak erre alkalmas helye nincs, az állami felső épitőipariskolában készitik el s igy formailag már ide is van kötve.

Ily feltételek mellett, hogy az épitőmesteri képesitő szakvizsga az intézetet végzett tanulók által csak az állami felső épitőipariskolában tehető le; az intézet rendeltetése jogos, fennállása indokolt. Azon egyének, akik akár empirikus uton készülnek, akár pedig elővizsgálat alapján akarják a képesitést megszerezni, azok a vizsgát a jelenleg szervezett épitőmesteri képesitő bizottságnál tennék le. Ily feltételek mellett a képesités mértéke is egyöntetübb lenne.

Másik szempont, mely itt figyelembe jön, hogy az állami szakiskolák szoros kapcsolatba volnának hozandók az állami felső épitőipariskolával, illetve az itt és ott felállitandó különböző palléri és mesteri tanfolyamokkal, melyek a mai u. n. téli tanfolyamoknak szakszerinti szétválasztásával a mellékelt főbb vonásokban jelzett tananyagbeosztás szerint volnának szervezendők, mely tananyag még azután részletesebben volna tagolandó.

A rendes tanfolyam tananyaga változatlan maradna, miután az a mai viszonyok mellett teljesen jól bevált.

A kőmüves-, kőfaragó- és ácspalléri tanfolyam három téli félévből (novembertől márciusig) állana. Aki ezen három téli félévet sikerrel elvégezte, s közben vagy előtte a kőmüves-, kőfaragó- vagy ács inasi időt kitöltötte s legalább 3 évig mint segéd működött tényleges gyakorlatban, az palléri bizonyitványt, illetve képesitést nyerne s az alább felsorolt működési körrel és az ezzel járó felelősséggel ruháztatnek fel.

Aki tovább akarja magát képezni és kőmüves-, kőfaragó- vagy ácsmester akar lenni, az márciustól, mikor kikerül a tanfolyamról, a következő év novemberéig, vagyis legalább $1\frac{1}{2}$ évig a gyakorlatban mint tényleges pallér működjék a szakmájában s akkor a kőmüves-pallér még két téli félévet tölt iskolában, mert ennek a másik két szakipart is kell teljesen ismernie. A kőfaragó és az ács pedig, minthogy ennek munkaköre nem oly tag, csak egy félévet (novembertől márciusig, hogy ne veszitsen a munkaidőből).

Ezen tanfolyamok sikeres elvégzése után adatnék ki a bizonyitvány még egy évi gyakorlat mulva az iparhatósággal egyetemben.

Ezen qualifikatió azután biztositja az illetőnek a kőmüves-, illetve kőfaragó- vagy ácsmesteri cimet, valamint a működési munkakört.

A cimek jogtalan használata, a működési munkakör áthágása szigoruan volna büntetendő.

Ezen tanfolyamok szervezendők volnának az ország különféle szaktanintézetein és pedig a kőmüves-palléri mindenütt ott, ahol a helyi viszonyok ezt megkivánnák; mert ezen iparágnak speciális volta mellett műhelygyakorlatot kifejteni nem lehet. A kűfaragó- és ácsipar olyan, hogy ott már műhelygyakorlatot lehet végeztetni a rendes 7 hónapos gyakorlat mellett. Azért kőfaragó-palléri tanfolyamok az állami felső épitőipariskolán kivül ott volnának szervezendők, hol jelenleg is már kőipari szakiskolák vannak; mert a kőfaragó gyakorlati műhelyek itt már be is vannak rendezve.

Az ácspalléri tanfolyamok hasonló okokból faipari szakiskolákon volnának szervezendők.

A helyi érdekek megkivánnák, hogy ezen tanfolyamok minél több helyen szerveztessenek, ez azonban igen nagy áldozatokat igényelne a kormány részéről, azért a tanfolyamok működésében egyelőre, mig a tanulók száma nem nagy, a váltakozó évfolyamrendszer volna felállitandó és pedig 3—3 egymáshoz közelebb fekvő szakiskoláknál; az egyiken az I. évfolyam, a másikon a II-ik évfolyam, a harmadikon a III-ik évfolyam lenne; ezáltal azoknak, kik nem végezhetik egymásutáni esztendőkben az évfolyamokat, nem kell várniok 4 évig, mig tanulmányaikat folytathatják, hanem bármikor a legközelebbi tanintézetbe mehetnek, s mégsem kell aránylag messzire menni.

A tanfolyamok elvégzésével a szaktanintézetek értesitőe adnának, a palléri, valamint a mesteri tanfolyam befejezése után pedig képesitő bizonyitványokat.

Majdnem minden esztendőben előfordul, hogy a jelenleg fennálló téli tanfolyam I. évfolyamát elvégezni nem tudó tanuló egy fél vagy legkésőbb egy év mulva megkapja a kőmüvesmesteri képesitést, holott volt szor-

Első és egyetlen gyár Ausztriában és Magyarországon.

VÉD· JEGY. JONES LINOLEUM TRIESZT

Legjobb minőség

TRIESZTI

LINOLEUM

LINKRUSTA

Nélkülözhetetlen lakásokban, irodákban, boltbelyiségekben, szállodákban, fürdőkben, kórházakban, iskolákban, natermekben, színházakban, kaszárnyákban, templomokban, wagonokban, hajókban stb., legtisztább és egészségügyi szempontból legalkalmasabb és legolcsóbb padlóburkolat, por- és hézagmentes, **Egyszinü barna, oliv- és teracottában.** Azonkivül „**Granit**“ (keresztül mintázott). **Továbbá a legkülönfélébb és legelegánsabb mintákban nyomatott áru. Előtétek, szőnyegek,** stb.

Magyarországi telep: **BIRÓ HENRIK V., Vécsey-utca 4. sz. Telefon 12—32.**

Herceg Esterházy agyagárugyára Csáván

szállitja a legmodernebb kiállitású és legjobb minőségü **cserépkályhákat, kandallókat, asztaltűzhelyeket,**

kerti diszedényeket, diszitési tárgyakat, továbbá kőagyag csatorna-, kémény- és szellőztető csöveket.

Árjegyzék és költségvetésekkel díjmentesen szolgál a vezérképviselőség és főraktár:

KOVÁCS és SZALAI BUDAPEST, VII., Rózsa-utca 45. sz. (saját ház.) TELEFON 337.

galmas osztálytársa csak a mai 4 félév elvégzése utan eltöltött 3 évi gyakorlati működés után kapja a kőműves-mesteri jogot, tehát sokkal később, dacára annak képzettsége több mint bizonyos, hogy nagyobb.

A fenti indokokból kifolyolag ajánlatos volna a küszöbön levő ipartörvény reviziója s a szakoktatás reformjának keresztülvitele alkalmával az építőipari qualifikatiókat is rendezni s azt a helyes szakoktatással kapcsolatba hozni. A kiadott qualiffkatiót és működési kört megvédeni; mert mindaddig rend az építőipari gyakorlati pályán nem lesz.

Schoditsch dolgozata azonban némileg egyoldalu, mert a legfontosabb kérdés az, mi módon lehet a legnagyobb qualifikatióval rendelkezők (okl. építészek) munkakörét biztositani, s azok számára helyes képzettségü segéderőket nevelni, nem pedig hasonló jogokkal biró versenytársakat. Az ipari szakoktatás reformjának kérdése szorosan összefügg a qualifikationális törvény keresztülvitelével s igy ezt kell sürgetni s ezzel kapcsolatos ipartörvény és iparoktatási reform szükségét kell az illetékes helyen hangoztatni.

Magánépitési engedélyek Budapesten.

A fővárosi magánépitési albizottság 1905. december hó 18-án Kun Gyula tanácsnok elnöklete mellett a következők részére hozta javaslatba az építési engedély kiadását: a) **nagyobb és kisebb épitkezésekre**: 210206. Budapest székesfőváros közönsége az I. ker. Farkasréti temetőben hullaház — 233833. Schlesinger Alajos (V., Váci-ut 30.) a VIII., Baross-tér 7280. hrsz. a. iroda és raktár. — 231225. Feil Raymond (X., Gyömrői-ut 7937 | a hrsz. a. toldalék, ép. Fazekas István — 229013. Pajor Rezső dr. nevében Kemény Simon épitész (VII., Miksa-utca 8.) a VII., Hajtsár-ut 1973 | 1. hrsz. a. földszintes ház. — 229216. Kaszner Márton (VI., Szent László-utca 47.) ugyanott keritésfal, ép. Freesz József — 230168. Dr. Wágner Géza (V., Akadémia-utca 6.) a IX., Kinizsi-utca 9261. hrsz. a. kocsiszin, ép. Peck Sámuel — 232778. Fuhrmann Benő (VII., Népszinház-utca 59.) a X., Józsefvárosi teherpályaudvaron szerszámkamra, ép. Katona Mihály — 229653. Valnicsek Béla (VIII. Erdélyi-utca 4.) a IV., Deák Ferenc-utca 532. hrsz. a. boltkapuzat épitésére vonatkozó építési tervei jóváhagyattak; b) **nagyobb és kisebb átalakitásokra**: 232939. Uránia szinház igazgatósága (VIII., Kerepesi-ut 21.) ugyanott — 230767. Meitin Lázár nev. Kovács Frigyes (V., Sas-utca 15.) a VI. ker., Szegedi-utca 1669. hrsz. a. — 233434. Fleischl Sándor (VI., Teréz körut 40—42.) az I., Városmajor-utca 1510. hrsz. a. — 233433. Chorin Ferenc dr. nev. Fleischl Róbert műépitész (VI., Teréz-körut 40—42.) az V., Sas-utca 14. sz. a. 233848. Szamek Sándor (VIII., Huuyadi-utca 13.) a VI., Király-utca 36 sz. a. — 233853. Dollinger Lajos (VII., Rottenbiller-utca 11.) ugyanott — 230179. Lindenbaum Mór és társai (V., Báthory-utca 3.) az V., Balaton-utca 1126. hrsz a. 230776. Szalai és Deutsch cég (VI., Andrássy-ut 7.) a VII., Rózsa-utca 12. sz. a. 232776. Bobula János (V., Lipót-körut 10.) a VII., Kerepesi-ut 34. sz. a. házra vonatkozó módositott tervei jóváhagyattak; c) **jóváhagyásra ajánltattak**: 227200. Révai Oszkár a II., Retek-utca 29. sz. a. — 233867 Kőbányai polgári serfőzde r.-t. a X., Maglódi-ut 8373. hrsz. a. — 230762. Dobos György a VII., Miskolci-utca 1876. hrsz. a. — 233473. Kis J. Jenő a III., Zsigmond-utca 70. sz. a. 227169. Baros Gábor az I. Városmajor-utca 1529. hrsz. a. — 232926. Barantali Aba Lehel a II. Niedermayer-utca 6154/2 hrsz. a. — 231250. Weinberger Antal az I. Csermely-ut 8370 hrsz. a. — 234510. Schmahl Henrik a IX. Boráros-tér 9432—b hrsz. a. — 217513. Mandello Hugóne a IX. Üllői-ut 9003 hrsz. a. házra vonatkozó tervek; d) **gépekre** és **felvonókra**: 230786. Gerbeaud Emil a IV. Duna-utca 121 hrsz. a. — 231237. Egyetemi gazdasági hivatal (VIII. Üllői-ut 26.) — 232766. Klein és fia cég (VII. Dob-utca 13.) — 232768. Rigler József Ede r. t. (VI. Rózsa-utca 55.) — e) **elutasittattak**: Fischer Béla a VII. István-ut 4347 | 2 hrsz. a. — 232744. özv. Lotter Ágostonné az I. Virányos dülő 8462 hrsz. a. — 234539. Meister Samu a VII. Dongó-utca 3 sz. a. 216982. Keszler Antal az V. Ügynök-utca 1281 | 2. hrsz. a. házra vonatkozó tervek.

—

A legközelebbi rendes ülés 1906. évi január hó 8-án lesz megtartva.

Kinevezések.

A kereskedemügyi m. kir. minister az államépitészeti hivatalok személyzeti létszámába Hám Ignác kir. főmérnököt és Kovács Gábor műszaki tanácsosi cimmel felruházott kir. főmérnökök kir. műszaki tanácsosokká, Osztián Viktor, Harmat Adolf, Goszleth Lajos, Fuchs István. és Lárenc Béla kir. mérnököket kir. főmérnökökké, Balgha Kálmán, Sorg Fülöp, Csallner Károly, Gnädig Béla, Vasváry Géza, és Neugeboren Henrik kir. segédmérnököket kir. mérnökökké, végül Elek Emil, Nesner Aladár, okleveles mérnököket, Komjáth Sándor, okleveles épitészt és Kieser Károly okleveles mérnököt ideiglenes minőségü kir. segédmérnökökké nevezte ki

Áthelyezések.

A kereskedelemügyi m. kir. minister Markó Gusztáv kir. főmérnököt Kassáról az esztergomi, Hám Ignác kir. müszaki tanácsost Nagyszőllősről a kassai, Hönsch Dezső kir. müszaki tanácsost Sátoraljaujhelyről a nagyszőllősi és Perszina Alfréd kir. főmérnököt Esztergomból a sátoraljaujhelyi m. kir. államépitészeti hivatalhoz főnöki minőségben áthelyezte.

Pályázatok tervkészitésre.

A rimaszombati három rózsa vendéglő tervpályázatán beérkezett 5 terv közül kivitelre egyet sem fogadtak el. Az előirányzott költséget csak a „Rózsa" jeligéjü terv nem lépte át, melynek szerzője Himmler Miksa budapesti épitész a 400 koronás II. dijat kapta. A többi pályamü szerzője tervét a polgármesteri hivataltól visszaszerezheti.

Pályázatok állásokra.

Mérnöki állás. Érsekujvár r.-t. város képviselőtestülete elhatározta egy városi mérnöki állás szervezését s ezen állásnak betöltését. Felhivatnak mindazon okleveles mérnökök, akik ezen évi 1600 kor. fizetés, 320 kor. lakbér és 100 kor. ötödéves korpótlék élvezetével egybekötött, egyelőre ideiglenes minőségü városi mérnöki állásra pályázni óhajtanak, hogy kellően és eddigi müködésüket is igazoló okmányokkal felszerelt kérvenyüket f. é. december 27-ig Érsekujvár r. t. város polgármesterénél adják be.

Mérnöki munkálatok.

Utcák és telkek szabályozása. Tiszakálmánfalva község előljárósága az utcák és beltelkek szabályozására vonatkozó mérnöki munkálatra pályázatot hirdet. Felhivatnak vállalkozni óhajtó mérnökök, hogy ajánlataikat f. é. december 31-ig nevezett község előljáróságánál nyujtsák be. A pályázat feltételei a következők: 1. A község ujonnan való felvételénél egy 1·40 öl méretü szabályozási térkép készitendő, a melyben az összes megállapitandó szabályozási vonalak kitüntetendők. 2. A szabályozás által történendő minden változás telkenként illetve ház helyenként pontosan kiszámitva egy törzskönyvbe vezetendő. 3. A megállapitott szabályzási vonalak a természetben is kőkaróval kitüntetendők, ugy hogy az esetleges épitkezésnél az uj szabályozási vonal, azonnal a természetben is megállapitható legyen. Megjegyeztetik, hogy az összes ujonnan felveendő beltelkek, illetve házhelyek száma 440. 4. A szabályzási térkép fehér rajzpapiroson tussal készitendő, mig a szabályozási vonalak vörös tintával lesznek berajzolandók.

Utcák és terek szabályozása. Bajsa község utcáinak és tereinek szabályozásánál előforduló mérnöki munkára a f. é. november 30-ára hirdetett pályázaton a következő mérnökök tettek ajánlatot: Melkins István 4 kor. egységárral, Imreh Miklós 500 koronával. Vadász Pál és tsa 680 koronával, Popovics Döme 1000 koronával, Prokecz Elek 700 koronával, Szűcs Ervin Ede 500 koronával, Horváth Andor 440 koronával, az anyaggal együtt, Jeney Mihály 500 koronával. Pölcz A. Ferenc 800 koronával, Czirjéh Ferenc és Pap György 50 koronával, hectóméterenként.

Czirjéh Ferencz és Pap György bácsfeketehegyi mérnökök ajánlatát fogadták el.

Épitési vonalak megállapitása. Keszthely nagyközség előljárósága a község általános csatornahálózat tervezete, trigonometriai és lejtmérezési felvétele, a nagyközség belterületének a jelenlegi állapot szerinti térképfelvétele és az ujonnan készitett térképe Zalavármegye épitési szabályrendeletében foglaltak figyelembe vételével az épitési vonalak megállapitása és berajzolásával járó mérnöki munkálatok elkészitésére pályázatot hirdet. A tervezett munkálatok készitésére vonatkozó ajánlatok, melyekben a fent előrosorolt munkálatok elkészitési ára részletesen feltüntetendő, 1906. január 15-ig nyujthatók be Keszthely község előljáróságához.

Tagositások.

Gyákos. A gyákosi részleges határtagositási ügyben az előmunkálatok megkezdése, u. m. képviselet rendezése, mérnök választása, költségelőirányzat elkészitése, a régi felvételi munkálatoknak alapul leendő megállapodás végett határidőül 1906. január 26. napjá-

SZOBRÁSZ
VÖGERL ALAJOS BUDAPESTEN
VIII. KER. TAVASZMEZŐ UTCZA 22/a.
saját házában.
MŰKÖHOMLOKZATOK KÉSZITÉSE
SAJÁT LEGJOBBAN BEVÁLT MÓDSZEREM SZERINT, A VALÓDI KŐTŐL MEG NEM KÜLÖNBÖZTETHETŐ.
Mütermemben külső és belső diszitési munkák
GIPSZBŐL, KÖBÖL, MŰ-KÖBÖL
ÉS TERRACOTTÁBÓL
minden
stylnemben kifogástalanul előállittatnak.
LEGMESSZEBBMENŐ JÓTÁLLÁS
TELEFON 50-21

nak d. e. 8 órája tüzetik ki Gyákos községébe a község házához. Felhivatnak a birtokrendezési mérnökök, hogy azok, a kik ez ügyben a müködő mérnöki teendőket elvállalni szándékoznak, a szerződési pontozatok előterjesztése mellett ajánlataikat az erzsébetvárosi törvényszékhez vagy az érdekelt felekhez küldjék be.

Vasutepitészet.

Előmunkálati engedélyek. A kereskedelemügyi m. kir. minister Milkó Vilmos és fiai cégnek és Lőwinger Dezső épitési vállalkozó szegedi lakosoknak a m. kir. államvasutak Galánta állomásától Taksony, Felsőszeli, Alsószeli, Pered, Zsigárd, Farkasd, Negyed, Szimő, Kamoca, Guta és Keszegfalva községek határain át a pozsony-komáromi helyi érdekű vasut Uj-Komárom állomásáig vezetendő 0.70 méteres keskeny, esetleg szabványos nyomtávú gőzüzemű helyi érdekű vasutvonalra kiadott előmunkálati engedély érvényét további egy év tartamára meghosszabbitotta; Blaskovich Elemér és Hajós Menyhért földbirtokosok részére az általuk tervezett ujpest-gödöllő-váci helyi érdekű villamos vasut Palota-Ujpest állomásától kiágazólag Rákospalota község elkerülésével a Szt.-Mihály pusztán keresztül a körvasutig, illetve Budapest székesfőváros határáig, a budapesti villamos városi vasut által a köztemetői vonalából való elágazással Rákosfalváig tervezett villamos szárnyvonalhoz Rákosfalvánál való csatlakozással tervezett helyi érdekű villamos vasutvonalra az előmunkálati engedélyt egy évre megadta; a Debrecen-derecske-nagylétai h. é. vasut részvénytársaságnak a tulajdonában levő helyi erdekű vasut Nagyléta-Vértes állomásától a bihari helyi érdekű vasut Székelyhid állomásáig vezetendő szabványos nyomtávú gőzmozdonyú helyi érdekű vasutvonlra; Barta Jenő mérnök kisvárdai lakosnak a m. kir. államvasutak Kisvárda állomásától Kécske és Kanyár községek határain át Dombrádig vezetendő 0·70 méteres keskeny nyomtávú helyi érdekű vasutvonalra az előmunkálati engedély érvényét további egy év tartamára meghosszabbitotta; Miller Albert budapesti lakosnak a budapesti Ferenc József-hid budai hidfője közelében lévő valamely alkalmas ponttól a Szent Gellért hegyre vezetendő gőz-, esetleg villamos üzemű siklóra az előmunkálati engedélyt egy évre megadta; Koenigsberger Lajos és Spitzer Andor magánhivatalnok budapesti lakosoknak a cs. kir. szab. kassa-oderbergi vasut Kraszno állomásából kiágazólag Kormanci, Zboro, Klubina és Obeszterce községek határain át Ujbeszterceig vezetendő szabványos nyomtávu gőzmozdonyu helyi érdekü vasutvonalra az előmunkálati engedélyt egy évre megadta. a Magyar északnyugati helyiérdekü vasut részvénytársaságnak a m. kir. államvasutak Nyitra állomásától Nagyemőke és Szapárgyarmat községek határain át a zsitvavölgyi helyi érdekü vasut Verebély állomásáig, esetleg innét Csiffár, Alsógyőröd és Ujbars községek határain át a m. kir. államvasutak Léva állomásáig vezetendő szabványos nyomtávu gőzmozdonyu helyi érdekü vasutvonalra; Dely Imre tiszaberki földbirtokos, pusztaperesi lakosnak a magyar kir. államvasutak Nagykároly állomásától kiindulólag Nagykároly r. tan. város, továbbá Gems, Szentmiklós, Ergirolt, Ermindszent, Erszentkirály, Krasznacégény, Királydaróc, Gyöngy, Géres, Krasznabéltek, Szakasz és Sándorfalu községek határain át Nagyszokond községig vezetendő 0·70 méteres nyomtávu helyi érdekü vasutvonalra az előmunnkálati engedélyt egy évre megadta.

A körmend—németujvári vasut igazgatósága vasuti vonalát Németujvárról kiindulva kiépitteti. A vasut vonal Szenteleket a németujvári vonallal össze fogja kötni normális vágányszélességgel. A vasut hossza 16—18 kilométerre van tervezve és vagy Tobaj, Németcsencs, Pusztaszentmihály és Rábort községek érintésével megy Szentelekre vagy pedig Békafalva, Sóskut, Németszentgrót, Ozgödör, Vaskut, Zsernovica, Kukmér és Baksafalva községeken fog átvonulni.

A budapest-gödöllői vasut kiépitése a jövő évben megvalósul. A vonal a közuti vaspálya vágányaiból a Népszinháztól kezdődőleg fog kiindulni és Rákosfalva, Főth, Mogyoród, Veresegyháza, Örökhegy állomások érintésével Gödöllőig halad, honnan Veresegyháza felé való elágazassal Vácig fog vezetni. Az üzem motoros lesz.

Iparvasut Máramarosmegyében. A Magyar kereskedelmi r.-t. a máramarosi sóvasut vonalából kiágazólag a m. kir. államvasutak máramarossziget—nagybocskói vonalának keresztezésevel Szigetkamara állomás melletti sótelepére keskenynyomtávu iparvasutat létesit. Ez iparvasut közigazgatási bejárását a napokban tartották meg.

A nyiregyháza—dombrádi vasut épitési munkálatai befejezést nyervén, a műtanrendőri bejárás e hó 20-án ejtetik meg.

Az orosháza—szentes—csongrádi vasut orosháza—szentesi vonalrészén az épitési munkák annyira előrehaladtak, hogy ez a vonalszakasz már e hó folyamán átadható lesz a forgalomnak. A magasépitményeket, őrházakat és felvételi épületeket a napokban vizsgálták meg és ez alkalommal ezeket az épületeket rendben levőknek, lakhatóknak találták. Most a homokolási és kavicsolási munka folyik úgy, hogy ezt a vonalrészt még a folyó évben át fogják adni a forgalomnak. A csongrád—szentesi forgalom is megindul a tavaszszal.

Vizépitészet és szabályozás

A fajszi Dunaszakasz rendezése céljából az 1906. évben teljesitendő és 1677.50 m³ földmunkát, 73966·50 m³ kotrási munkát 23474·53 m³ első osztályu és 32760·56 m³ másod osztályu kőanyaggal készitendő kőhányást igénylő szabályozási munkálatoknak biztositására a m. kir. földmivelésügyi ministeriumban f. é. december 14-én árlejtést tartottak. Ajánlatot tettek: Freund H. és fiai 437022 kor. 61 fillérrel, Tolnai Imre 403.288 kor. 10 fillérrel, Hofbauer és Lehner 377.831 kor. 31 fillérrel, Schaár Ede 440.081 kor. 69 fillérrel, Magyar épitő r. t. 383.850 kor. 40 fillérrel, Roheim Károly és fiai 394.322 kor. 32 fillérrel. Az ajánlatok döntés alatt állanak.

Dunaszabályozás. A Tiszatorok és Zimony közötti Dunaszakasz szurduki részén végrehajtandó és 21435 m³ földmunkából, 33169 m³ rostált kőtörmelék hányásból, 37977 m³ II. oszt. és 61003 m³ I. oszt. kőhányásból álló szabályozási munkálatokra a m. kir. földmivelésügyi ministeriumban f. é. december 15-én árlejtést tartottak. Ajánlatot tettek: Tolnai Imre földmunkára 30 fillérrel, kőtörmelék hányásra 5 koronával, I. oszt. kőhányásra 7 koronával, II. oszt. kőhányásra 6 koronával köbméterenként, Hofbauer és Lehner az előbbi sorrendben 30 fillérrel, 5 kor. 30 fillérrel, 6 kor. 20 fillérrel, 5 kor. 50 fillérrel, Guttmann és Frank (Ujvidék) fenti sorredben 32 fill, 4 kor. 76 fill, 5 kor. 75 fill. 5 kor. 75 fillérrel, alternativ 32 fill. 4 kor. 71 fill. 5 kor. 70 fill. 5 kor. 70 fill. Magyar épitő r.t. előbbi sorrendben 30 fill. 5 kor. 85. fill. 7 kor. 35 fill. 6 kor. 35. fillérrel, Roheim Károly és fiai fenti sorrendben 40 fill. 5 kor. 60 fill. 6 kor. 90 fill. 5 kor. 70 fillérrel köbméterenként.

Az ajánlatok döntés alatt állanak.

A körös-tisza-marosi ármentesitő és belvizle vezető társulatnál Hódmezővásárhelyen mult héten tartatott meg az árlejtés a ludvári vonalrészen végrehajtandó 100.000 köbméter földfeltöltési munkálatra, a melyre a következő ajánlatok érkeztek: Fried és Benedek (Budapest) köbméterenkint 1·52, Hofbauer és Lehner (Budapest) kbm. 1·24, Horvát Mór (Budapest) kbm. 1·29, Rosenfeld Izidor (Szeged) kbm. 1·35, Roheim és Tauszig (Budapest) kbm. 1·50, Klein Ádolf (Szeged) kbm. 1·34, Farkas József (Fiume) kbm. 1·20 koronával. A vállalat Farkas József fiumei vállalkozónak itéltetett oda.

Az ármentesitő társulatok köréből. A Rudolfsgnadi ármentesitő és belvizlecsapoló társulat véleményező bizottsági ülést tartott, a melyen a jövő évi költségelőirányzat elfogadtatván, a holdankénti kivetés az 1906. évre a mult évi 9·80 korona helyett 9·60 koronában állapittatott meg. Az ártéri járulékok beszedése körül buzgalmat kifejtett községi közegek megjutalmaztattak. Az Alsószabolcsi tiszai ármentesitő-társulat október 7-én választmányi és közgyülést tartott Debrecenben Dessewffy Aurél gróf elnöklete alatt. Tudomásul vette a Tisza-szakaszon előálló partomlások megszüntetésére 10.000 koronát engedélyező földmivelésügyi ministeri rendeletet. Az 1906. évi költségelőirányzatot 375.473·57 kor. szükséglettel s 380.912·24 kor. fedezettel elfogadták. A kubikgödröknek egymással s a Tiszával való összeköttetését célzó müszaki tervezet jóváhagyatván, a körtöltési vonalon való kiegészités elrendeltetett. A Gerje Perje Vizszabályozó Társulat ülésén a tudomásul vett elnöki jelentésből kiemeljük a következőket: az osztályozás az egész Gerje ártérre jogérvényessé vált; a Gerje területén végzendő csatornaásási munkálatok legnagyobb részben befejeztettek és a mellékcsatornák készen vannak. Az elnöki jelentés után az 1906. évi költségirányzatot tárgyalta a bizottság és azt elfogadta, egyuttal egyhangulag elhatározta, hogy a ministeri biztosi intézmény fentartását kivánja. A Vág-

Schoditsch Lajos

IV.

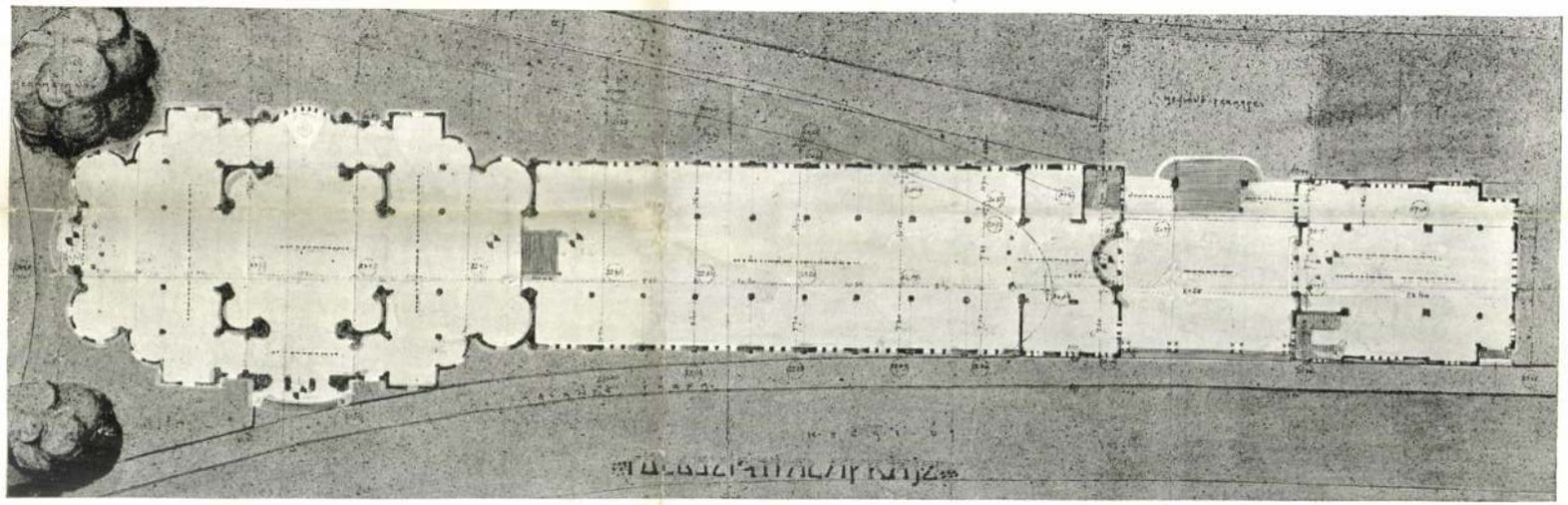

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ.

II. DÍJ. — JELIGE: NÉGYZET.

SCHODITSCH LAJOS, BUDAPEST.

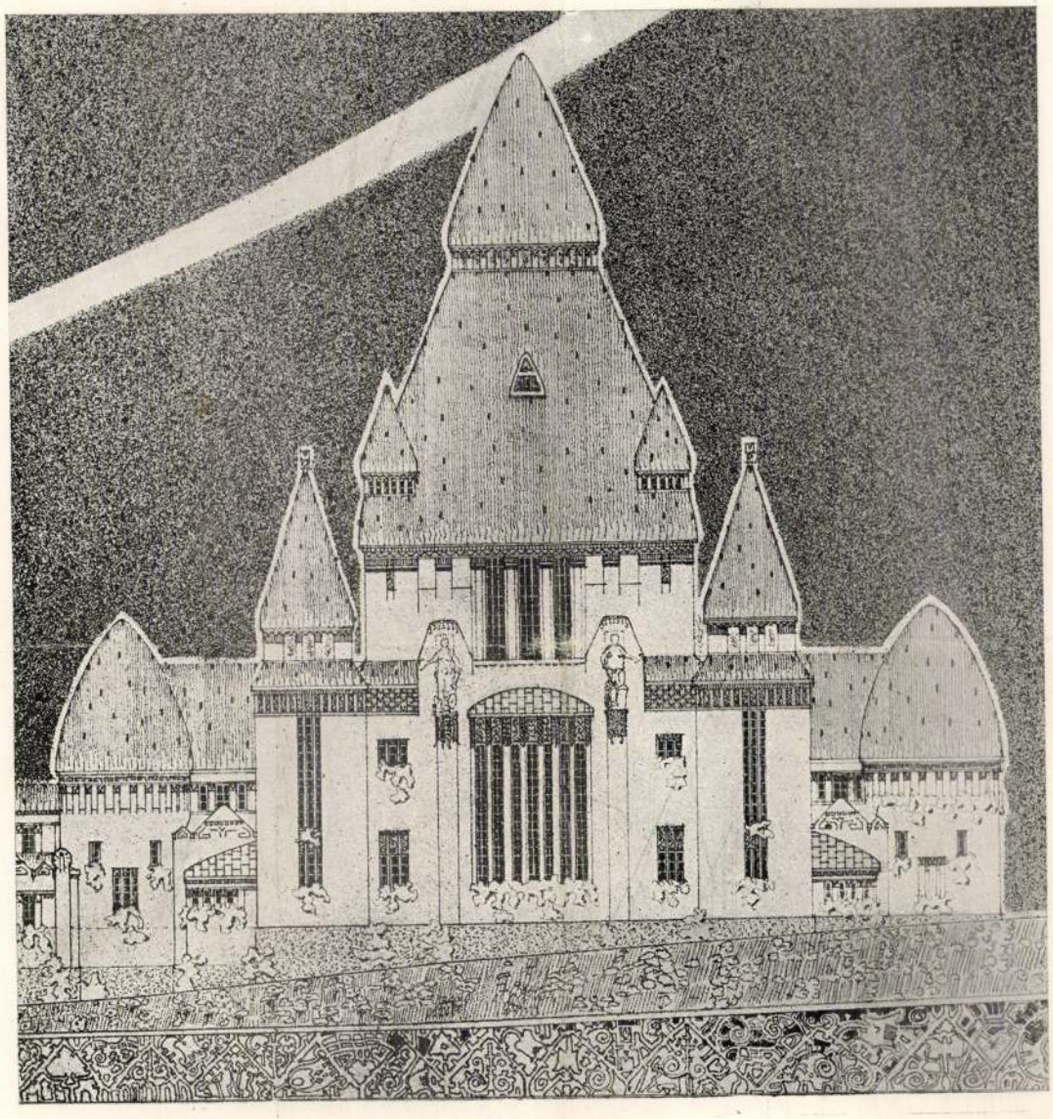

HOMLOKZATRÉSZLET.

II. DÍJ. — JELIGE: NÉGYZET.

SCHODITSCH LAJOS, BUDAPEST.

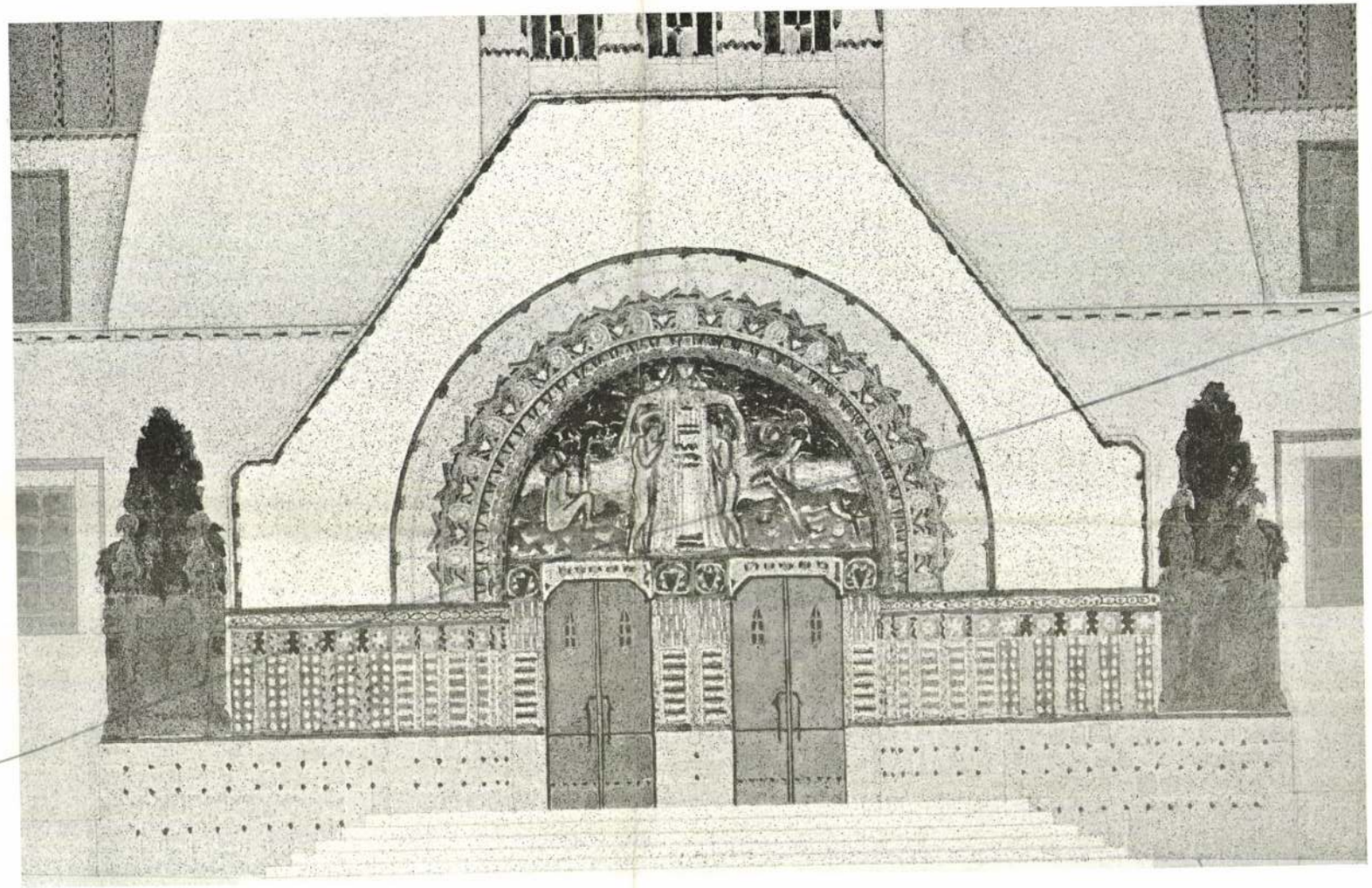

KAPUZAT.

I. DÍJ. — JELIGE: REÁLIS.

TŐRY EMIL, POGÁNY MÓRIC ÉS GYÖRGYI DÉNES, BUDAPEST.

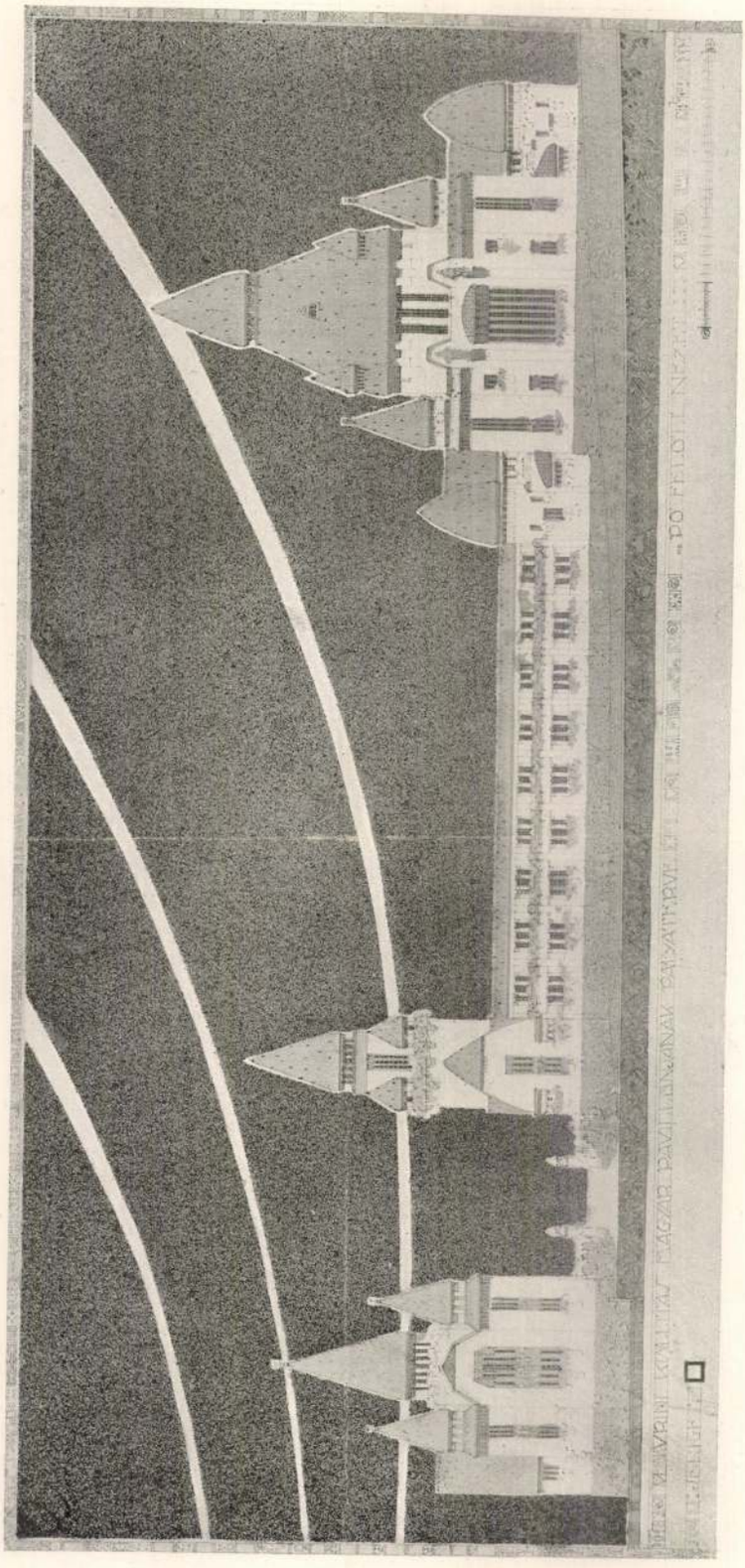

II. DÍJ. — JELIGE: NÉGYZET.

FŐHOMLOKZAT.

SCHODITSCH LAJOS, BUDAPEST.

A turini kiállitás magyar pavillonjának tervpályázata.
Magyar Épitőművészet
1910. 6. szám.

Schodel Rozália:

Derékon alól, kissé jobbra vissza nézve. Középütt elválasztott haja fürtözött s nyakéke gyöngyfűzér. Ruhájának kivágott dereka gyöngygyel van diszitve s brocheáról hosszú gyöngyszem lóg le. Ingvállának bő uja ékköves tűvel van feltűzve s derekát kendő szorítja. Felirata a kép alatt aláirásának másaképp:

„Schodel Rosalia"

alól balra: „Kiss B. 1838"
s jobbra: „Kohlmann K. metsz."

Acélmetszet, az alak nagysága 11.3 s az acéllap méretei 19.8: 12.5 cm.

Metszette: Kohlmann K.

Ltfra 2436

112/93 № 260.

Schock Lipót

épitesz

1907 I. Attila körút

2.

					Összesen	
	K	f	K	f	K	f

Patrona Hungariae und den Heiligen Johannes Nepomuk dar.

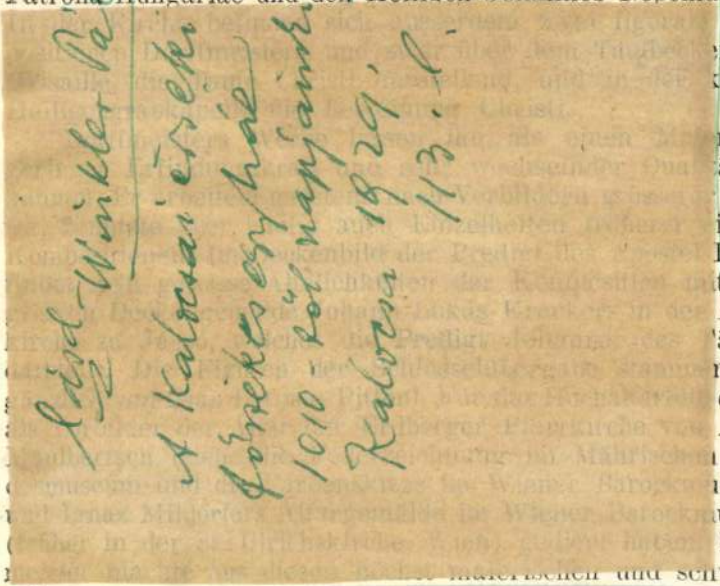

Kom-
n eine
kleinen
r von
ät er-
Meis-
igener
Paulus
t dem
Abtei-
läufers
n fast
dürfen
Anton
Lan-
useum)
useum
Dorff-
malerischen und schwung-

DIE PFARRKIRCHE VON CSÁSZÁR

— Auszug. —

Die heutige, den Aposteln Petrus und Paulus geweihte Pfarrkirche von Császár ist zwischen 1772—1803 entstanden. Die Bauführung wurde noch zu Lebzeiten des Pfarrers Stephan Zibák († 1773) beendet, die Ausstattung der Kirche fällt aber schon in die Zeit des Pfarrers Emmerich Gergeli. Obwohl Stephan Dorffmeister (siehe Anmerkung 30) das Kircheninnere nach einheitlichem Plane schon in den Jahren 1775—76 ausgemalt und die Altäre mit Bildern geschmückt hatte, nahm doch die Beschaffung der inneren Ausstattung längere Zeit in Anspruch, sodass man mit der Einweihung bis 1803 warten musste.

Die schriftlichen Quellen erwähnen den Namen des Architekten leider nicht. Die stilkritischen Untersuchungen bieten aber reichliche Anhaltspunkte dafür, dass man als Schöpfer

Schobel Mihály

ötvös Nagyszeben

Könnagyötvj.

264. l.

1478

Nr. 1276

MS Michaël Schobel, M 1787, e. —1807. (B: V—VI?)

Késbak. — *Messerbank.* — Ca 1790.

Székely Nemzeti Múzeum — *Sekler Nat. Museum,* Sepsiszentgyörgy.

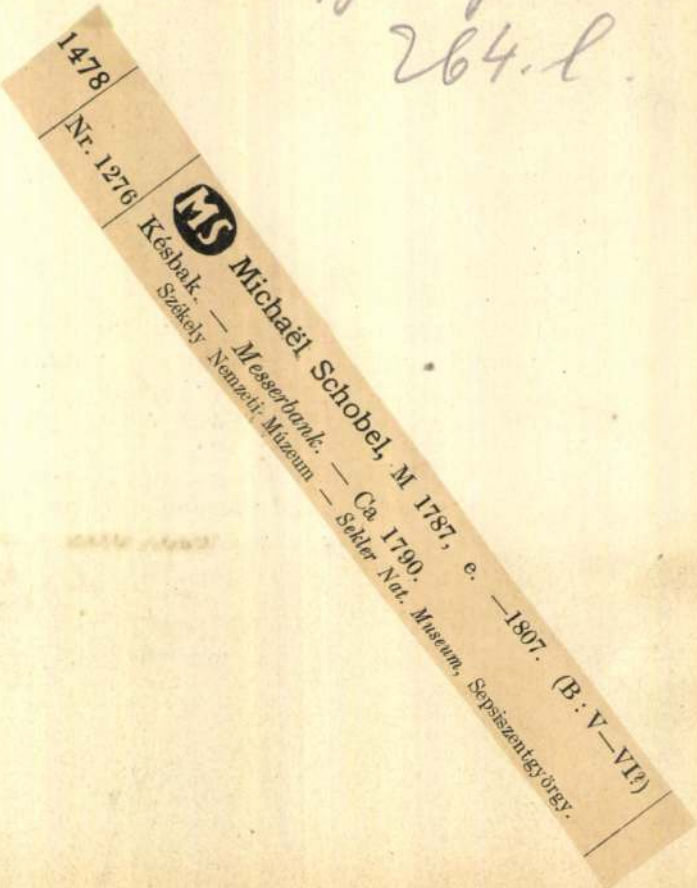

31

án. 1481 előtt.

rdul Kezeiben tart.
~~ez és a [illegible]~~ hárfa ~~húrjait~~
laggal kötött meg és szemöldö-
ét kék ruhája magas és ujai szükek.
ászon, méretei 105: 39 cm.
n. 4000 lirán. (1794 frt.) A. Glisentitől.
17-én. (279/94.)
a 12620/95. és a 22919/95 min. számot.
Schickedanz A., Lotz K. és Zala

3588

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191... é

tesénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191...

.....

tanu.

.....

tanu.

Schoditsch Lajos

ép.

cód

Épitő Spor. (1903. ~~[illegible]~~ 20.) (sz.)

(A nagykéve Vállyi család mauzoleuma.

Majtison (Szatmár m.)

Kapokkal

Jenti terve.

Eybl Franz: Saját arcképe

147 (6ii), 2130 (288).

Schodits Lajos

Művészet 1903. 206, 285, 357
- 1905. 142
- 1904. 61
- 1906. 71.
- 1907. 71, 268
- 1908. 64, 420

Schoditsch Lajos

- 1909. 398
- 1910. 85, 223, 430
- 1911. 353

Hg. Batthyányi József (1727. já

Mellig, szem köit. Haja o
bajusza leberetvált. A vállára
szt István rendet, melynek csill
aranyláncon az ékkövés kereszte
terendája fekete s palástja pir
ható: „Anno 1749. zu Halle

Olajfestés, vászonra, me

M. Kept. 78

A képcsarnok egyleti aj. 18
1896. III. 3-án az erve
honnan 1896. XII. 28-29.

Schoditsch Lajós

Mincsarnok

1908. egyházmin. Kiáll.

84, 85 l.

Eletrapia

Revai Lex. 16 k.

655 l.

Filmhírek

Három bírálat három bemutatóról

A szűz és a gödölye
(Forum)

Irodalmi film — ez lehetne, két szóban, ismertetése az új Zilahy-produkciónak. Már most kérdés, hogy az irodalmi film lehet-e annyi embernek szívügye, mint a kipusztíthatatlan, jó öreg giccs-film, olvadó szerelemmel, gengszter és sheriff romantikával (ne túlozzunk: ez nem is kérdés!), de viszont a jobb ízlésű ember, aki százszor inkább Zilahyt választja a giccs helyett, szintén valami olyat érez, hogy ez a műfaji átköltés vagy prózaibb átköltöztetés roppant nehéz dolog. Egészen nem is sikerülhet...

Megérne talán egy kis elmetornát annak felderítése és magyarázata, hogy miért lehet sokkal inkább epikus, azaz regénytémát filmre vinni, mint drámát vagy színdarabot. Persze vannak kivételek, például a Bors István, ami szinte jobb film volt, mint színdarab, de éppen most, hogy írója regényformában adja közre ezt a történetet, láthatjuk, hogy ez a téma legjobban ehhez a formához talál. „A szűz és a gödölye" esete más. Ez eredendően színdarab. Még hozzá igényes és kényes fajta. Szimbolikus színmű. Amit pedig jelképesen meg akar értetni, az eszmei, sőt filozofikus tartalma. Persze van a filmnek is szimbolikus ereje és közlési módja — lásd Chaplin, Walt Disney és az igazán nagyok —, sőt meg mernénk kockáztatni, hogy a film annyiban és ott éri el a tiszta művészetet, ahol már nemcsak kép, hanem jelkép is, dehát az adott esetben — egy filozofikus színmű esetében — az átköltés majdnem reménytelen.

„A szűz és a gödölye" nem volt Zilahy Lajosnak sem legsikeresebb, sem legegyenletesebb alkotása, mi azonban legmélyebb és érdemes dolgok kifejezésével legbecsületesebben viaskodó írói munkájának tartottuk. Annyi tisztelet a témából készült filmnek is kijár, hogy komolyabb hangon foglalkozzunk vele, mint filmbírálatoknál szokás.

Mert tévedés ne essék: az új Zilahy-filmet még így is, amikor a téma eredendő ballasztja lehúzza a siker színes léggömbjét, igen, még így is sokkal érdemesebb megnézni, mint húsz magyar film közül tizenkilencet. Már csak azért is, mert ennél a filmnél sohasem kell boszszankodnunk vagy izlésünkben sértve sziszegnünk, míg viszont, tegyük kezünket a szívünkre: a másik tizenkilencnél?...

Néhány 10—20 méter film mindig akad, amit boldogan nélkülöznénk. Vagy több is.

A Zilahy-produkciókkal ilyen bajok nincsenek.

Azonkívül itt van a tüneményes szereposztás! Először Bajor. Vagy először Csortos? Nehéz döntenünk. Bajort végre hibátlanul fotografálják. Hogy milyen nagy művész, az ilyenkor derül ki igazán. A kép a legapróbb gesztusokat adja vissza, a nüanszoknak azt a finom és tudatos játékát, aminek Bajor Gizi mestere. Csortos, az öreg patricius Huben szerepében remekelt. Gutaütéses haláljelenete döbbenetesen jó. Páger elragadó festőművésze szállítja a humort. Bár minden szállítás oly simán menne, mint ez! A Bajor—Csortos—Páger-trió már egymagában elég indok ahhoz, hogy a filmet megnézzük. Itt van még Karády. Szép. Mert dukál, egy sanzont is énekel. De veszedelmes, hogy egy olyan filmben lépett fel, amelynek központi témája egy kép eredetisége, minden dolgok eredetisége és a másolat körül forog. Az eredeti színésznő Bajor. Karády ebben a közelségben nem is lehet más, mint az olajnyomat, a sikerült „vamp" klisé. Lehotay, Kovács Károly és Major Tamás, a színvonalas „Nemzeti" együttes. Igen jó a fiatal műtörténész, Puskás Tibor. A fényképezés a témához illően szolid, polgári munka.

Vámos Magda

GRO a modern világ kozmetikaszere

Félvér
(Décsi)

Különös érdekességű, újszerű svéd filmcsemege... Legnagyobb varázsa talán az az utánozhatatlan közvetlenség, mellyel az állatvilágot bevonja érdeklődési körébe. Állatfilmjeink többnyire csak betanított, verejtékes dresszúrával rászoktatott, állatkerti vadak revüjéből állottak, ez az új film megtanít az állatok életére, az ember és állat viszonyának egészséges átértékelésére. Megmagyarázhatatlan tökéletességűek a film technikai újdonságai: közvetlen közelből látjuk, mint tépik szét a sasok a farkasokat, egy Rin-Tin-Tin értelmességű farkaskutya „cselekedeteit", szinte emberi nyelven beszélő állatok életét.

De téved, aki ezek után azt hiszi, hogy állatfilmről van szó. A *Félvér* egyúttal egy távoleső nép, a lappok és szomszédaik életét öleli fel annyi naturális hűséggel és plasztikus ábrázolókészséggel, amennyi valóban páratlan egy ilyen meglehetősen valóságfeletti filmben. Legalább is a *mi* valóságunk feletti a film, mely minden mondanivalójában más vonalon mozog, mint a középeurópai színjátszás. A művészi munka itt-ott kiütköző naivsága nemcsak nem von le a film művészetéből, de még közelebbről megmutatja a nézőnek az állatvilág és a primitivebb népek egymásrautaltságát. Problémáiban és művészi tálalásában egyedülállóan friss alkotás.

Papp Antal

HÖLGYEIM! HATÁROZOTT FELLÉPÉSI BIZTOS SIKER! TABU! TABU! TABU!

A láthatatlan asszony
(City, Omnia)

Jaj Istenem, de mulatságos!

Pokoli ötlet megcsinálni *Wells Láthatatlna ember*-ének a karrikatúráját. Az, ami ott rettenetes tragédia és misztikum volt, itt csupa realitás és mulatság.

A láthatatlan nő ki is lehetne más, mint egy próbakisasszony, aki boszszút akar állni a főnökén — hiú, kegyetlen, zsarnok szabón — és vállalkozik a kísérletre, láthatatlanná tételi magát, csak azért, hogy a rettegett zsarnokot egyszer hátulról — amint a film mondja — *„háton billentse"*. És ez a nemes bosszú meg is történik. Csakhogy a kislány, közben jól felönt a garatra, mert fázik ruhátlanul — a láthatatlanító gép csak a szerves anyagokat, az élő testet tünteti el, így tehát neki a nemes cél érdekében pucéran kell sétálgatni —, az alkohol pedig kedvezőtlen hatással van a láthatatlanító büvös kotyvalékra. A kisasszony huszonnégy óráig láthatatlan marad.

Ennek a kalandos huszonnégy órának a története a film.

Kitünő: amikor a láthatatlan leányzó és a milliomos fiú összeakadnak, azt mondja, hogy nem is lehet rendes nő az ilyen, biztosan trampli, vastag a bokája, elhízott, csúnya, azért láthatatlanította magát; *a hölgy erre felhúzza láthatatlan végtagjaira a harisnyáját.* A kép: *Hosszú selyemharisnyába burkolt női lábszár magassarkú cipőben billen a szobába, a hölgyet jelzi még egy pár fekete keszty*ű *és egy csáléra állított, lámpaernyőből rögtönzött kalap.*

A gengszter-motivum is tündéri. I. Számú Közellenség, aki Mexikóban üdül, mert a rendőrség les rá, állandó sírógörcsökben fetreng a honvágytól és ellopatja a gépet. De az injekciót elfelejtik hozzá elvinni. Anélkül pedig a gép nem láthatatlanít, ellenben a bandita magas kappanhangon beszélve jön ki a gépből...

John *Barrymore* játssza a tudóst, aki lyukat beszél a banditák hasába. Virginia *Bruce* az ádáz mannöken. Oscar *Homolka* a sírógörcsös bandita és kedvencünk a nagyorrú komika, aki az Oz-ban a boszorkányt játszotta, a fedhetetlen jellemű házvezetőnő.

Már régen nevettem ennyit

Izsáky Marcit

Filmútmutató

A *Scala* mutatta be a *„La Conga"* című remek amerikai táncos, zenés filmet, amelynek főszerepeit Mickey Rooney és Judy Garland játsszák. *Feltétlenül megnézendő.*

Őszintén ajánljuk a *Décsiben* a *„Félvér"* című zseniális svéd film megtekintését...

Cary Grant, Jean Arthur és Richard Barthelmess *„Csak angyaloknak van szárnyuk"* című amerikai repülőfilmjét a *Corso* vetíti. *Megnézendő.*

Zilahy Lajos szindarabjának filmváltozatát, *„A szűz és a gödölye"*-t a Forum mutatta be. Az érdekes film főszerepeit *Bajor* Gizi, *Csortos* Gyula és *Karády* Katalin játsszák. *Érdekes!*

A *Rádius* változatlan sikerrel vetíti az *„Enyhítő körülmény"* című francia filmbohózatot. *Nem csodáljuk!*

Charles Boyer és Hedy Lamarr *„Algir"* című filmjét a *Royal Apollo* és a *Casino* vetítik. *Ajánljuk.*

A harmadik hétre is prolongálja a *Corvin* Willy *Forst „Operett"* című kitünő zenés filmjét. *Aki szereti a jó muzsikát és a régi operetteket, ne mulassza el ezt a filmet!*

Az *Omnia* és a *City* mutatta be a *„Láthatatlan asszony"* című amerikai filmvígjátékot. Jó szórakozás.

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a *„Kék hold völgyé"*-t a Broadwayban, a *„Közbelép a feleségem"*-et az Elitben, a Savoyban és a Hollywoodban, az *„Intermezzo"*-t a Kamarában és a Lloydban, a *„Nagy riport"*-ot az Olympiában, a *„Végre"* című Daróczy-filmet pedig a Palaceban vetítik.

Mozik műsora

(Sz. = szombat, v. = vasárnap, ü = ünnep)

Ebben a rovatban megjelenő hirdetések közlési díja havonként:

BEMUTATÓ FILMSZINHÁZAK	48.— P
UTANJÁTSZÓ „	30.— P
TOVABBJÁTSZÓ „	20.— P

ADMIRÁL. Havasi napsütés. (11, ½2, ¼4, ½6, ⅛8, ½10.)
Hétfőtől: Havasi napsütés.
ALKOTÁS. András. (¼4, ⅛6, ⅛8, ¼10, v. és ü.: ¼2-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: András
Hétfőtől: Édes ellenfél.
ANDRÁSSY. Sárga rózsa. (¾4, ⅝6, ¾8, ¾10, v. és ü.: 2, 4, 6, 8, 10.) Vas. d. e. 11-kor: Vörös orchideák.
Hétfőtől: Érett lányok.
ATRIUM. Csoda a hálókocsiban. (⅛6 ⅛8, ½10, sz., v.: ¼4-kor is.)
BELVÁROSI. Ámok. (4, 6, 8, 10, v. és ü.: jobb t.: 2, 4, 6, 8, 10, bal t.: ¾3, ¾5, ¾7, ¾9.)
BODOGRÁF. Ellenségek. (¼4, ⅛6, ⅛8, ½10, v. és ü.: 11, ½2, ½5, ½7, ½9 is.)
Hétfőtől: Fekete venusz.
BROADWAY. A kék hold völgye. (¼4, ⅛6, ⅛8, ½10, sz. v és ü.: ½2-kor is.)
BUDAI APOLLO. Havasi napsütés (½5, ¾7, 9, v és ü.: ½2, ¼4, ⅛6, ⅛8, ½10.) Vas. d. e. 11-kor: Damaszkusz nincs többé.
Hétfőtől: Nászút hármasban.
CAPITOL. 3. hétre prol.: Ne kérdezd ki voltam. (¼4, ⅛6, ⅛8, ½10, v. és ü.: ½2-kor is.)
CASINÓ. 2. hétre prol.: Algir. (1⅛6, ¾8, ¾10, sz., v. és ü.: ¼4-kor is.)
CITY. A láthatatlan asszony. (¾6, ⅝8, ¾10, sz., v és ü.: ¾4-kor is.)
CORSO. Csak angyaloknak van szárnyuk. (⅛6, ⅛8, ¾10, sz., v., ü.: 3, ⅛6, ⅛8, ¾10.)
CORVIN. 3. hétre prol.: Operett. (5, ⅛8, ½10, sz., v. és ü.: ¾3-kor is.)
DAMJANICH. Ellenségek. (¼4, ⅛6, ⅛8, ½10, v. és ü.: ½2-kor is.)
DÉCSI. Félvér. (⅛6, ⅛8, ½10, sz., v. és ü.: ¼4-kor is.)
ELDORADÓ. Elnémult harangok (4, 6, 8, 10, v. és ü.: 2-kor is.)
ELIT. Közbelép a feleségem. (4, 6, 8, 10, v. és ü.: 2-kor is.)
FORUM. A szűz és a gödölye. (⅛6, ⅛8, ¾10, sz., v. és ü.: 3-kor is.)
GLORIA. Havasi napsütés. (½5, ¾7, 9, sz.: ¼4, ⅛6, ⅛8, ¼10, v. és ü.: ½2-kor is.)
Hétfőtől: Brigitta férjet fog.
HOMEROS. A holnap hajósa. (½5, ¾7, 9, sz.: ¼4-től, v és ü.: ½2-től folyt.)
IPOLY. Havasi napsütés. (¼4, ⅛6, ⅛8, ½10, v. és ü.: ½2-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: Bécsi történetek.
Hétfőtől: Ellenségek.
JÓZSEFVÁROSI. Éjszaka kezdődött. (¼4, ⅛6, ⅛8, ½10, v. és ü.: ½2-kor is.)
Hétfőtől: Cisco, a száguldó lovas.
KAMARA. Intermezzo. (11, 2, 4, 6, 8, 10.)
LLOYD. Intermezzo. (¼4, ⅛6, ⅛8, ½10, v. és ü.: ½2-kor is.)
NÉPSZÍNHÁZ MOZGÓ. Dankó Pista. (¼4, ⅛6, ⅛8, ½10, sz., v. és ü.: ½2-kor is.)
Hétfőtől: Frankenstein fia.
NYUGAT. Havasi napsütés. (¼4, ⅛6, ⅛8, ½10 v. és ü.: ½2 kor is.)
ODEON. Havasi napsütés. (¼4 ⅛6, ⅛8, ½10, v. és ü.: ½2-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: Jöjjön elsején
OLYMPIA. A nagy riport. (11, 2, 4, 6, 8, 10.)
OMNIA. A láthatatlan asszony. (5, ⅛8, ½10, sz. v. és ü.: 3-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: Alipang.
OTTHON. Havasi napsütés. (¼4, ⅛6, ⅛8, ½10, v. és ü.: ½2-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: Öt óra negyven.
PALACE. 4. hétre prol.: Végre. (11, 2, 4, 6, 8, 10.)
PÁTRIA. Éjjeli menedékhely (4, 6, 8, 10, v. és ü.: 2-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: Texas I.: A száguldó lovas.
RÁDIUS. 2. hétre prol.: Enyhítő körülmény. (⅛6, ⅛8, ¾10, sz., v. és ü.: ¼4-kor is.)
REX. Havasi napsütés. (½5, ¾7, 9, sz.: ¼4, ⅛6, ⅛8, ¼10, v és ü.: ½2-kor is.)
Hétfőtől: Nagy riport.
RIALTÓ. Ámok. (11, 1 3, ⅛6 ⅛8, ½10.)
SAVOY. Közbelép a feleségem. (¼4, ⅛6, ⅛8 ½10, v és ü.: ½2 kor is.) Vas. d. e. 11-kor: Öt óra negyven.
SCALA. La Conga. (5, ⅛8, ½10, sz., v és ü.: ¾3-kor is.)
SIMPLON. Robinson. (¼4, ⅛6, ⅛8, ½10, v. és ü.: ½2-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: D. Hf. 88.
STUDIÓ. Megérlés. (11, ½2, ¼4, ⅛6, ⅛8 ½10.)
TIVOLI. Havasi napsütés (11, ¾2, ¾4, ¾6 ¾8, ¾10.)
TURÁN. A nagy riport. (11, ½2, 4, 6, 8, 10, v. és ü.: 11, ½2, 4, 6, 8, 10.)

162. szám. Keresztrejtvény

Cs. Bogáls József (31), Debrecen.

Rovatvezető: SALAMON JÓZSEF

VIZSZINTES SOROK:

1. Idézet Reviczky Gyula Trisztia című verséből. 11. Lear — kiejtve. 12. Katonai alakulat idegen szóval. 13. Vissza: Dániel becézve. 14. A világ első emberi királya. 16. Ókori nép. 18. Angol számnév. 19. Elhalogat. 21. Finom szivarka. 24. Egyiptomi napisten. 25. Svéd vidék a Nelter-tótól északra. 26. Szégyenít. 27. Rózsa Sándor. 29. Tip — ikerszótársa. 30. Füres francia úszó. 32. „Rügy" eleje és vége. 33. Bányavárosunk. 35. Ékezettel, vizen úszik. 36 Vissza: a munka kezdete. 38. Zene. 41. Mitológiai istennő. 43. Másol. 44. Kutyák. 46. 1049 Rómában. 47. Jam. 48. Buenos... 50. Kutyája. 52. Tiltó szó. 53. „Vége" más nyelven. 54. Országutak mentén látható. 56. Görög betű. 58. Madzagolva. 60. Férfinév. 62. Megálljunk csak! 64. Helyhatározó szó. 66. Egzótikus vírág. 67. Ékezettel, dal. 69. Csalfa. 71. Férfinév.

FÜGGŐLEGES SOROK:

1. Francia női név. 2. Kezdődés. 3. Latin kötőszó. 4. „Drap" mássalhangzói. 5. Francia író — keresztneve kezdőbetűjével. 6. Menynyei birodalom. 7. Erősszekötő. 8. A „zivatar" kezdete. 9. Jelez. 10. Német számnév. 11. Talál. 14. Az 1. vizszintes folytatása. 15. Gólkirály. 17 Nem fér több bele. 20. Modern erszényzár. 22. Tisza mellékvize. 23. Veszedelmes egyiptomi szőcske. 28. Csatorna. 31. Fejrész. 32. Gyakorlat más szóval. 34. Dunavári Zoltán Imre. 35. ... megyek a csárdába bort inni. 37. „Norma" mássalhangzói. 39. ... Béla, a Meggylelke gyárosa. 40. Ráma. 42. ... Rasa. 45. A pap szokott... 49. Koros. 50. Mennye. 51. Meglehetős sokan. 55. Ritka férfinév. 57. Hajló üveg — Jókai találmánya. 59. „Nép" németül. 61. Esztendeje. 63. „Motor" közepe. 65. Fordítva támasztók. 68. Vissza: Kicsinyítő képző. 69. Hamis. 70. Kicsinyítő képző.

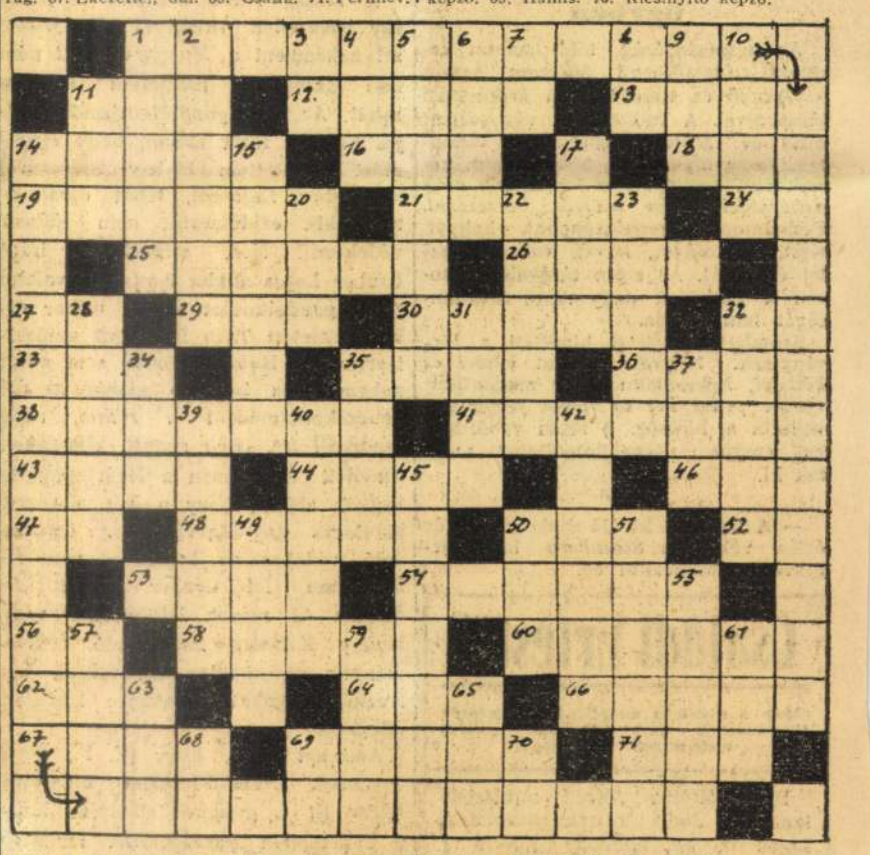

A 161. SZ. KERESZTREJTVÉNY MEGFEJTÉSE: Vizszintes sorok: 1. Borban az igazság. 29. Csobánc. 57. Kalitka. 75. Egylaki növények. Függőleges sorok: 1. Bolond szerencse. 12. Gendolattöredék. 29. Csetlik. 30. Corvina.

Jó gyerekek rejtvényei

Névjegyrejtvény

Beküldte: Egető László (2), Budapest.

VALB MAGDA

Cseréljétek fel az összes betűket és ha helyesen helyezitek egymás mellé, megtudjátok mi a kedvenc állata a névjegy tulajdonosának.

Képrejtvény

Beküldte: Bock Kamilla (66), Budapest.

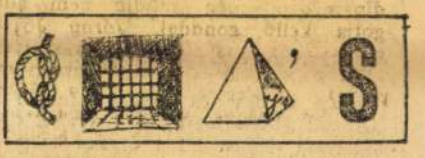

A 161. sz. rejtvények megfejtése: 1. Pálló Imre. 2. Parsifal.

A községi jegyzők országos közgyűlése a Vigadóban

Szombaton délelőtt országos gyülést tartott a jegyzői kar a pesti Vigadóban. A belügyminisztert dr. *Sótányi* Gábor, a földmüvelésügyi minisztert dr. *Fabinyi* Tibor, a pénzügyminisztert dr. *Károlyi* Ferenc, a TESZ-t és a HANSZ-t pedig dr. *Javorniczky* Jenő miniszteri tanácsosok képviselték. Megjelent a közgyülésen *Törs* Tibor, a képviselőház alelnöke is.

Dr. *Koncz* János elnök a megnyitás előtt üdvözölte a felvidéki, kárpátaljai, keletmagyarországi és erdélyi felszabadult részek jegyzőit. Megnyitójában a kormányzó bölcs államvezetését méltatta. Dr. Sótányi Gábor a belügyminiszter nevében bejelentette, hogy 1941 január 1-étől *az anyakönyvi kivonatok díjainak 50 százalékát a jegyzői gyermekek nevelésére fordítják.*

Koncz János elmondotta elnöki beszámolóját. Jelentette, hogy a multévi közgyülés határozatait végrehajtották. Kérték a kormányzót *a jegyzői kar anyagi helyzetének javítását és a túlterhelés megszüntetését.* Elismeréssel szólt a különböző jegyzőegyesületek működéséről.

Vámos Ferenc főjegyző a jegyzői pálya elnéptelenedését tette szóvá, amelynek okát anyagiakra vezette vissza. Vitéz *Endre* László alispán felszólalásában hangoztatta, hogy a háborús viszonyok között *nagy szerep harul a jegyzői karra.* A jegyzőnek erélyel és szeretettel kell helytállnia, hogy *megmeneküljünk a legrosszabbtól, ami 1918-ban köszöntött ránk.* Végül köszönetet mondott Pest vármegye jegyzői karának.

Az elnöki jelentéshez többen szóltak hozzá, sokan kifogásolták *a községi jegyzők államosítására vonatkozó tervet.* A közgyülés elhatározta, hogy a mai időkben nem veszi tárgyalás alá ezt az előterjesztést. Végül a közgyülés a tárgysorozatot apróbb módosításokkal elfogadta.

Tömeges eljárás a lakásuzsorások ellen

Néhány nappal ezelőtt nagy feltünést keltett az a rendőrbirói itélet, amelyet a VI. kerületi rendőrkapitányságon hoztak *Bandler* Vilmos festékkereskedő és *Magyar* József ügynök ügyében. Bandler a Vasvári Pál-utcai üzlethelyiségét 2500 pengő lelépés ellenében volt csak hajlandó kiadni, amiért a rendőri büntetőbíró háromhavi elzárásra és negyven napra átváltoztatható 4000 pengő pénzbüntetésre, Magyar Józsefet pedig, aki az üzletet közvetítette, háromhavi elzárásra itélte.

Tekintettel arra, hogy a lakbéruzsora a fővárosban nem elszigetelt jelenség, a főkapitány a közelmultban utasította a rendőrkapitányságokat, hogy *a lakbérrendelet kijátszói ellen a legszigorúbb vizsgálatot és eljárást indítsák meg.* Az egyes kerületi kapitányságok az utasítás értelmében el is jártak, úgyhogy a rendőri büntetőbírók napok óta tárgyalják a visszaélések tömegét.

KORSZERŰ FŐZŐTANFOLYAMOK BUDÁN. A nyolcadik évfolyamában levő budai gázfőzőtanfolyamokon november havában a következő hathetes főzőtanfolyamok nyilnak meg: **Kezdők tanfolyama:** A) csoport november 14-től szerdán és pénteken délután 5—8-ig. B) csoport november 15-től hétfőn és szombaton délelőtt 10—1-ig. — **Haladók tanfolyama** november 13-tól hétfőn és csütörtökön délután 5—8-ig. Tandíj 30 P. — **Időszerű ebtalálatok** november 14-től pénteken délelőtt 10—1-ig. Tandíj 14 P. — **Háztartási alkalmazottak tanfolyama** november 15-től szombat délután 5—8-ig. Tandíj 12 P. A tanfolyamokon résztvevők gyakorlatilag sajátítják el a főzést, az előadók a mai gazdasági és takarékossági viszonyokhoz alkalmazkodnak. Beiratkozás minden délelőtt 9—12-ig és délután 5—7 óra között a Volt Iskolatársnők Szövetsége irodahelyiségében (II., Batthyány-utca 8. Telefon: 151-860). Beiratkozáskor a résztvevők 1.— P beiratási díjat és a tandíjat fizetik be. Más fizetnivaló (anyagmegtérítés, stb.) nincsen.

tangó harmonika Sternberg Világmárkák legjobb választéka — újak és használtak. Ár jegyzék ingyen hangszergyár Rákóczi-út 60

Egyévi börtönre és 80.000 pengő pénzbüntetésre ítélték az EMKE-kávéház volt ügyvezetőjét

Szombaton vonta felelősségre a bíróság *Szegő* Andrást, az *EMKE-kávéház k/t.* volt ügyvezető igazgatóját, aki ellen árdrágitás címén indult eljárás, mert a házkutatás során *lakásán 920 kg zöld kávét találtak.* Szegő azzal védekezett, hogy *nem árdrágitási célokra* tartalékolta a kávét. A törvényszék a bizonyító eljárás lefolytatása után *egyévi börtönre és 20.000 pengő pénzbüntetésre ítélte a vádlottat,* akit egyben kötelezett *60.000 pengő vagyoni elégtétel* megfizetésére.

Ítélet a tizenhat vádlottas élelmiszerdrágítási ügyben

Az uzsorabíróság több napon keresztül foglalkozott *Milgram* Ármin kereskedő és tizenöt társa árdrágítási bűnperével. A vádlottak a vád szerint mult év szeptemberében arra társultak, hogy olyan cikkekkel fognak kereskedni, *amelyeket a fogyasztók csak nehézségek árán tudnak beszerezni.* Felhalmoztak mosószappant, kakaót, rizst, csokoládét, kávét, cukrot, lisztet és darát. Az előző tárgyalások során a vádlottak nagy része ártatlanságát hangoztatta.

Szombaton ítéletet hirdetett a törvényszék. Milgram Ármint *kétévi és kéthavi,* Ackermann Ernő magántisztviselőt pedig *két és félévi fegyházzal* sujtotta a bíróság. A többi vádlottakkal szemben pénzbüntetéseket szabtak ki.

— **A zongora** kiváló szakemberei és óriási választék *Sternberg* hangszergyárban, Rákóczi-út 60.

Családi Értesítő

Ebben a rovatban megjelenő közlemények díjszabása 3 sorig 7.20 pengő, minden további sor 2.40 pengő.

Dr. *Szöllőssy* Alfréd miniszteri tanácsos *Judit* leányát *Bácsfalusi* Lajos m. kir. hadnagy november 11-én délután fél 7 órakor vezeti oltárhoz a Szent Imre herceg-úti róm. kat. plébánia-templomban. Az esketést dr. *Brisits* Frigyes tanügyi főtanácsos, ciszterciitarendi főgimnáziumi igazgató végzi.

Bakos Mátyás, *Bakos* József és *Galyas* Anna fia vasárnap, november 9-én délután 5 órakor tartja esküvőjét *Tolnay* Katalinnal a budafoki róm. kat. plébániatemplomban.

Bary István és *Miklós* Ica, a Nemzeti Hitelintézet Rt. tisztviselői vasárnap délben fél 1 órakor tartják esküvőjüket a belvárosi plébániatemplomban.

Dr. *Varsányi Szakách* Ernő és neje, Rassói *Rassovszky* Stefánia leányát, *Margitot,* eljegyezte özv. Benedekfalvi *Detrich* Gyuláné szül. Benedekfalvi *Detrich* Mária fia, *István.* (Minden külön értesítés helyett.)

Csillag Kató és dr. *Rácz* György Ottó a mai napon házasságot kötnek. (Minden külön értesítés helyett.)

Szabó Verát (Budapest) eljegyezte *Faragó* István (Kispest). (Minden külön értesítés helyett.)

Rácz Anna és dr. *Bäder* Andor szülész-nőorvos a mai napon házasságot kötnek.

Salamon Brúnó ny. szfőv. tanár és neje leánya, *Adrienne* és *Steiner* István a mai napon házasságot kötnek.

Frisch Böske és dr. *Wirtmann* Imre a mai napon házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Singer Lizikét (Gyömőréről) eljegyezte *Singer* Ottó (Keszthely). (Minden külön értesítés helyett.)

Friedmann Ella és dr. *Néval* László jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Lampl Hédi és *Diamant* Húgó a mai napon fél 2 órakor a dohány-utcai templomban házasságot kötnek.

Székelyhidasi *Sebestyén* Ágnes és *Sebestyén* András jegyesek.

Vértes Jenő és *R. Sugár* Terus házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Elfer Klári és *Földes* Tibor jegyesek.

Kapos Márta és *Elfer* Zoltán jegyesek.

Feigenbaum Lilly (Abaújszántó) és *Földes* József (Budapest) a mai napon házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Mestitz Lajos és *T. Borza* Iréa házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Kohn Ida (Hernádnémeti) és *Feuerstein* József (Boldogkőváralja) jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Több mint 50 éve
ÜVEG, PORCELLÁN és háztartási cikkek
HANDELSMANN. Rottenbiller-utca 35.

Nomád válasza

A Hűség Háza délutáni lapjában egy ismeretlen valaki *(F. F.)* jelzéssel nekemront a *Magyar Nemzet* pénteki számában megjelent levelem miatt. Az *„úri gondolkozásmód"* teljes hiányát látja abban, hogy egyetmást szóvátettem Hubay Kálmánról és Gruber Lajosról, tehát olyanokról, akik ezidőszerint nem tudnak védekezni. Nos, személyem iránt Gruber Lajos aligha tanusított valami *főúri* gondolkozást akkor, mikor orvul leüttetett Tóth Pál nevű nemzettestvérével. Hubay Kálmán sem adott nekem soha irányító példát az úri gondolkozásmódról *a rólam, vagy lapomról írt, vagy íratott cikkekkel.* Amellett én igazán a legártatlanabb vagyok abban, hogy a két nevezett zöldinges nagyság jelenleg írásban való védekezésre képtelen: nem én bujtottam fel Gruber Lajost önmagam és mások leüttetésére vagy Hubay Kálmánt büntetendő cselekmények elkövetésére. Ők maguk helyezték magukat védelemre képtelen állapotba.

Ami azt illeti, hogy (F. F.) nevű egyénnek Nomád-levelem olvastára felfordult a gyomra: elhiszem, hogy a kellemetlen igazságoknak megrázó hatásuk lehet némely idegrendszerekre és még olyan gyomrokra is, amelyek sok mindent lenyelnek, csak az igazságot nem bírják. Minden részvétem mellett is kijelentem: inkább forduljon fel egy félórácskára kisebb-nagyobb effeffek gyomra, *mintsem hogy az ország forduljon fel ismét évtizedekre* az effeffek jóvoltából. Állítólagos gyávaságom tekintetében pedig éppen elég önigazolásom az, hogy (F. F.) forradalmiságának kétrendbeli előképével 1918-ban és 1919-ben éppúgy szembe mertem állni, mint ahogy ma az övénél is szembeállok *minden eszmevédelmi terror dacára.* Nem énrám vet árnyékot az, ha az eszmevédelmi orvtámadók nemzettestvére *az orvul leütötteket nevezi gyáváknak és az orvtámadókat tiszteli mozgalmi hőseinek.*

Budá, 1941 november 8.

Nomád

Dr. KUNSCH, a tátraszéplaki
Dr. Guhr Szanatórium
igazgató-főorvosa személyesen ad felvilágosítást a TÁTRA IRODÁBAN (V., Dorottya-utca 7.)

— **Horthy István tart ünnepi beszédet a szolnoki Széchenyi-ünnepen.** Szolnok városa november 23-án ünnepséggel hódol gróf *Széchenyi* István emlékének. Az ünnepi beszédet vitéz *Horthy* István államtitkár, a MÁV elnöke mondja. Dr. *Szabó* Ferenc szolnoki polgármester irányításával már befejezték az előkészületeket, összeállították az ünnepség végleges programját.

— **Orvosi rendelő áthelyezés.** Dr. *Hauber* László sebészfőorvos rendelőjét IV., Veres Pálné-utca 10. szám alá helyezte át. Rendelő telefon új száma 384-372.

Dr. *Laczkó* László bőrgyógyász, az Újságírók Szanatórium Egyesületének szakorvosa, rendelőjét Nagymező-utca 19., II. emelet 5. szám alá helyezte át. Telefon: 125-550.

Csillárt vegyen béreljen cseréljen **VOGEL** csillárüzem üzleteiben IV., Károly-körút 28 (Városháza), VIII., Mária Terézia-tér 1

— **Lipótvárosi Társaskör a Magyar Vöröskeresztért.** A Lipótvárosi Társaskör a Magyar Vörös Kereszt Egylet javára december 13-án, szombat este 9 órai kezdettel, vitéz *Simon* Elemér titkos tanácsos, felsőházi tag, a Magyar Vörös Kereszt Egylet elnökének fővédnöksége mellett díszhangversenyt rendez.

Napirend

1941 NOVEMBER 9, VASÁRNAP

Róm. kat.: Tivadar vt. — Protestáns: Tivadar.

A nap kel 7 óra 40 perckor, nyugszik 17 óra 17 perckor, a hold kel 21 óra 32 perckor, nyugszik 11 óra 55 perckor.

1941 NOVEMBER 10, HÉTFŐ

Róm. kat.: Avell. András. — Protestáns: Luther.

A nap kel 7 óra 41 perckor, nyugszik 17 óra 15 perckor, a hold kel 22 óra 19 perckor, nyugszik 12 óra 37 perckor.

Rövid esti ruhák Ferda Manyinál

Vízállás

A *Duna* Pozsony és Dunaremete között apad, máshol árad, Pozsonyig alacsony, lejjebb közepes vízállású. *A szombati dunai vízállások:* Schärding 312, Passau 536, Aschach 270, Struden 434, Stein 370, Bécs 340, Pozsony 206, Komárom 361, Budapest 339, ma 343, Paks 226, Baja 340, Mohács 370, Bezdán 412, Palánka 378, Gombos 414, Újvidék 446. — A *Dráva* Barcsnál 132, Drávaszabolcsnál 205 — A *Tisza* Visk—Tokaj között és Szegednél árad, máshol apad, Tokajig közepes, lejjebb magas vízállású. *A szombati tiszai vízállások:* Máramarossziget 135, Visk 90, Tekeháza 196, Tiszaújlak 112, Vásárosnamény 324, Záhony 206, Tokaj 443, ma 495, Tiszafüred 540, Szolnok 660, Csongrád 642, Szeged 653, ma 660, Zenta 645, Titel 538. — A *Szamos* Désnél 168, Szatmárnémetinél 174. — A *Bodrog* Bodrogszerdahelynél 545. — A *Sajó* Bánrévénél 102. — A *Hernád* Hidasnémetinél 51. — A *Berettyó* Margittánál 134. — A *Körösök* Csucsánál 50, Nagyváradnál mínusz 44, Békésnél 438, Gyománál 514. — A *Maros* Marosvásárhelynél 51, Makónál 246. — A *Balaton* Siófoknál 60. — A *Velencei-tó* Agárdnál 104.

FERENC JÓZSEF KESERŰVIZ

— **Meszlényi esztergomi segédpüspök javadalmas lekéri apát lett.** A bíboros hercegprímás a barsmegyei lekéri apátságot az esztergomi segédpüspöki álláshoz csatolta és dr. *Meszlényi* Zoltán Lajos segédpüspöknek adományozta. Az utolsó javadalmas lekéri apát *Lányi* József tinnini felszentelt püspök volt.

— **Az Elöljáróságok Tájékoztatója.** A *Kerületi Elöljáróságok Tájékoztató Kézikönyve* című könyvet egyes ügynökök, mint a főváros hivatalos kiadványát árusítják. A polgármester közli, hogy ez a munka *nem a főváros hivatalos kiadványa.*

— **Hasznos, értékes tanácsot** kaphat lakása világításának megjavítására az Elektromos Művek újonnan rendszeresített világítási előadásain. Ezen a héten az előadások az Eskü-út 5. szám alatti körzeti iroda előadótermében kedden, a Baross-tér 2. szám alatti előadóteremben pedig csütörtökön déli 12 órakor kezdődnek. Belépődíj nincs, ruhatár díjtalan.

Főzési gondját
MEGOSZTJUK, a gáz takarékos használatának ismertetésén kívül időszerű ételek készítését is bemutatják a GÁZMŰVEK VI., Vilmos császár-út 3 szám alatti bemutatótermében minden kedden és pénteken délután 3 órakor Belépődíj nincs

— **A közszolgálati alkalmazottak arcképes igazolványainak kiállítása.** Január 1-ével kicserélik a közalkalmazottak arcképes igazolványait és az újakat január 31-én állítják ki. Az 1941-es arcképes igazolványok január 31-ig felhasználhatók. A térítési összeg az igazolványok után változatlanul 24 aranypengő s a kiállítási díj 2.50 aranypengő. A január 31-én túl beérkező igazolványok után ezeken az illetékeken felül még 3 aranypengő pótilletéket kell megfizetni.

Benősülhet
elsőrendű szállítóvállalkozó fiatal, csinos leányához, lehetőleg a szakmából való, agilis, 40-en aluli fiatalember, vidéki városba. Levelek „Nem árja" jeligére Tenzer hirdetőjébe, IV., Szervita-tér 8.

Vajna Ede meghalt

Vajna Ede nyugalmazott fővárosi tanácsnok meghalt. Vajna Ede 1874-ben született Budapesten és 1895-ben lépett a főváros szolgálatába. A törvényhatóság 1920-ban választotta meg tanácsnokká. Egyike volt a legkiválóbb vezető főtisztviselőknek és igen sok maradandó értékű alkotás örökíti meg nevét. Ő létesítette az Élelmiszer-nagyvásártelepet, megépíttette az óbudai, a vérmezői, a Garai-téri és több más vásárcsarnokot, rendeztette a Haller-, a Bosnyák-, a Ferdinánd- és a szénatéri piacokat is, a vágóhidakat korszerűsítette és kibővítette. Nagy része volt a Községi Kenyérgyár alapításában és a világháború alatt Budapest háborús közélelmezését Vajna Ede szervezte meg. Nagy előrelátással tovább fejlesztette a Községi Élelmiszerüzemet és szociális megértését bizonyította, hogy az összes közélelmezési üzemekben gondoskodott a munkások jólétéről. Munkásságának elismeréseképpen kormányfőtanácsosi címmel tüntették ki. Még a háború idején megkapta a II. osztályú polgári hadiérdemkeresztet. Halála nagy részvétet keltett a fővárosban. Temetése kedden délután fél 4 órakor lesz a kerepesiúti temető halottasházából.

ÚJRENDSZERŰ, OLCSÓ
bridge-tanfolyamok
az ORSZÁGOS MAGYAR BRIDGE CLUBBAN, négyes és nyolcas csoportokban. Új kurzusok kezdők és haladók számára. Előadó **Ladányi Lóránt.** Felvilágosítás és jelentkezés telefonon: 110-762, vagy délutánonként 5—½9 óráig a klubban (Erzsébet-tér, Kioszk-épület. Telefon 188-299.)

Ballonkabát • Brück Bálvány-u. 2 Rigler mellett

Életbelépett a jobbrahajtás

Vasárnap hajnali három órakor a fővárosban és környékén életbelépett az új közlekedési rend, vasárnap reggel óta *az egész országban a jobbrahajtás van érvényben.* A vasárnap azonban csupán főpróbája lesz a jobbrahajtásnak. A jobbrahajtás premierje *tulajdonképpen hétfőn lesz,* amikor a pesti utcán rendes, hétköznapi forgalom bonyolódik le. Az illetékesek is gondoltak erre és éppen ezért tették a jobbrahajtás első napját vasárnapra.

Szombaton este tizenegy órakor leálltak az összes villamosok. Éjfél-újban, amikor az utolsó villamosok is a kocsiszínbe tértek, lázas munka kezdődött a főváros utcáin. A BSZKRT többszáz munkása és mérnöke vett részt ezekben a munkálatokban, amelyeknek során a jobbrahajtás előestéjén az utolsó simításokat végezték. Járdaszigeteket helyeztek át, vágányokat kötöttek össze, a régi megállóhelyek még helyén lévő tábláit szerelték át, az új megállóhelyeken lévő táblákról pedig levették a borítópapírt.

A főkapitányság is minden előkészületet megtett az egész fővárost érintő közlekedési főpróbára. A hajnali forgalom megindulásakor a rendőrőrszemek valósággal megszállták a főváros utcáit. Teljes létszámmal szolgálatba léptek a kerékpáros és a motorkerékpáros rendőrök is, akik az egész nap folyamán egyik helyről a másikra száguldanak és ellenőrzik a forgalmat. Hogy hogyan zajlik majd le a jobbrahajtás első napja, arról valamilyen képet legfeljebb vasárnap este lehet majd alkotni, remélhető azonban, hogy a járművek vezetői és a közönség kellő elővigyázatossággal ügyelnek majd a közlekedési rendre és hamarosan megszokják ezt az új állapotot.

Vasárnap már nem járnak az autobuszok

A jobboldali közlekedéssel kapcsolatban a főváros közlekedési ügyosztálya rádión a következő üzenetet küldi Budapest közönségének: „Vasárnap reggel Budapesten és környékén is megváltozott a hajtás iránya. Mától kezdve a járművek — tehát a villamosok és az autobuszok is — az úttestnek a menetirány szerinti *jobboldalán közlekednek,* ezért *a fel- és leszállás a kocsik jobboldalán történik.* Addig, amíg a forgalom új rendjéhez teljesen hozzá nem idegződünk, igen óvatosan közlekedjünk és nézzünk körül, mielőtt a járdáról az úttestre lépünk! Tehát jól jegyezzük meg, mától kezdve: *jobbrahajtás!* Óvatosan járjunk az utcán! Az óvatosság megvéd a balesetektől!"

Vasárnap a jobboldali közlekedésre való áttéréssel együtt az *autobuszforgalmat is korlátozza a BSZKRT.* Vasárnaponként autobuszközlekedés nem lesz, kivéve a *22-es és a „T" vonalakat, valamint az éjszakai járatokat.* Tehát *már most, 9-én, vasárnap, nem járnak az autobuszok.* November 10-étől, hétfőtől kezdve az autobuszok üzemkezdettől, tehát reggel *7 órától délelőtt 9 óráig és délután fél 2-től este fél 8 óráig közlekednek majd.* A BSZKRT az üzemszünet alatt igyekszik *a villamoskocsik számának szaporításával a forgalmat zavartalanul lebonyolítani.*

Zsarolás kísérlete miatt nyolchavi börtönre ítéltek egy hites könyvszakértőt

Dr. *Perci* Imre vegyészmérnök, hites könyvszakértő ellen *zsarolás kísérlete* miatt eljárás indult. A vádirat szerint dr. Perci 1938 októberében jelentkezett az *Astoria-szálloda Rt.*-nál és felajánlotta szolgálatait a vállalat ellen megindult és súlyos természetű adóügy elintézésére. A tárgyalások során Perci *25.000 pengő tiszteletdíjat* kért a részvénytársaságtól azzal, hogy abból csupán 3000 pengő lesz az övé, *a többit a referens jutalmazására kell fordítani.* A szálloda igazgatói a tárgyalásokról jelentést tettek az illetékes pénzügyi hatóságoknak, mire a könyvszakértő ellen eljárás indult.

A törvényszék zsarolás kísérletének bűntette miatt *nyolchavi börtönnel* sujtotta dr. Perci Imrét. Felebbezés folytán szombaton a Tábla foglalkozott az üggyel. A védő azzal érvelt, hogy Perci nem fenyegetődzött és így cselekménye nem zsarolás. A Tábla nem tette magáévá a védő érvelését és a törvényszék által kiszabott büntetést *helybenhagyta.* Az ítélet *nem* jogerős.

HALÁLOZÁS

Dr. *Schleiminger* László aranydiplomás orvos, kormányfőtanácsos, tb. tisztifőorvos 79 éves korában, Tiszafüreden meghalt. November 9-én délután 3 órakor temetik a tiszafüredi katolikus templomból.

Özv. *Braun* Adolfné 81 éves korában november 8-án Ráckevén elhúnyt. Temetése hétfőn délután fél 4 órakor lesz Ráckevén.

Schoditsch Lajos okl. építészmérnök, a felsőépítőipariskola ny. igazgatója, székesfőv. törvényhatósági biz. tag szombaton este rövid szenvedés után, 69 éves korában elhúnyt. Temetése iránt még nem történt intézkedés.

Névváltoztatás

A hivatalos lap közli, hogy a belügyminiszter *Sasvári* József bátaszéki lakos családi nevét saját kérelmére régi nevére *Scharer*-re változtatta vissza.

— **Háromévi fegyházra ítélték a sashalmi feleséggyilkost.** Szombaton vonta felelősségre a törvényszék *Katona* Béla sashalmi szabót, aki néhány hónappal ezelőtt megfojtotta 24 éves feleségét. A vádlott azzal védekezett, hogy nagyon szerette az asszonyt, aki azonban megcsalta őt, majd később elhagyta. Egy beszélgetésük alkalmával a féltékenység elvette az eszét, *baltával fejbesujtotta feleségét, majd a függöny zsinórjával megfojtotta.* Több tanut hallgattak ki, akik azt vallották, hogy *a vádlott dolgos, szorgalmas ember volt,* de a felesége állandóan udvaroltatott magának és fiatalemberekkel járt szórakozni. A vádbeszéd után dr. *Havas* Károly mondotta el védőbeszédét, amelyben kiemelte, hogy *Katona Béla felesége iránt érzett nagy szerelmének áldozata.* A törvényszék szándékos emberölés bűntettéért *háromévi fegyházra* ítélte a vádlottat.

— **Olasz kultúrtanfolyam.** A budapesti olasz kultúrintézet a már folyamatban lévő olasz nyelvtanfolyamok mellett olasznyelvű tudományos előadássorozat keretében *felső kultúrtanfolyamot* rendez. A tanfolyamra beiratkozhat minden keresztény magyar állampolgár, akinek legalább érettségi bizonyítványa van. Beiratkozás naponta délután 5—7 óra között az intézet igazgatóságánál: IV., Eskü-út 5. A tanfolyam ugyanott november 11-én délután 6 órakor kezdődik.

A mi szűcsünk a váciutcai Palugyai.

Csillárok Mária Terézia kristályüvegből, hollandi kov. vasból minden stílben elsőrangú kivitelben
BÁN ALADÁR, IV., PILVAXKÖZ

— A felszabadulás évfordulója a Felvidéken. Komárom visszatérésének harmadik évfordulóján a város lobogódiszbe öltözött, a templomokban istentisztelet volt. A város törvényhatósági bizottsága diszközgyülés keretében emlékezett meg az örömteljes felszabadulásról. A diszközgyülés hódoló táviratot küldött a Kormányzó Urnak, a kormányt pedig üdvözlő táviratban biztositotta ragaszkodásáról. Este a Kulturpalota nagytermében a Jókai Egyesület rendezett felszabadulási emlékünnepélyt. Az ünnepi beszédet vitéz *Jaross Andor* országgyülési képviselő mondotta. A közönség hosszan, melegen ünnepelte a Kormányzó Urat és a magyar honvédséget. *Rozsnyó* városa szombaton zászlódiszt öltött. A város képviselőtestületének diszközgyülésén leleplezték a Kormányzó arcképét. *Vizváry László* mondott ünnepi beszédet. *Mihajlovics Árpád* polgármester inditványára hódoló táviratban üdvözölték a Kormányzót.

— Az esztergomi segédpüspök — javadalmas lekéri apát. A biboros-hercegprimás a lekéri apátságot, az esztergomi segédpüspök állásához kapcsolva, dr. *Meszlényi Zoltán Lajos* segédpüspöknek adományozta. — Az Üdvözitőről cimzett lekéri apátság Bars vármegyében van és egyike ama kevés apátságoknak, amelyek javadalmaikat, birtokaikat, vagy legalább azok tekintélyes részét napjainkig megtartották. Alapitását homály födi.

— Miért volt drága a virág? Legutóbb, a halottak ünnepe alkalmából sok panasz hangzott el a közönség köréből a virágok drágasága miatt. Az Országos Magyar Kertészeti Egyesület most közleményt juttatott el szerkesztőségünkhöz és magyarázatát adja a magas virágáraknak: „Tény — mondja a közlemény —, hogy ebben az évben a mindszenti virágárak valamivel magasabbak voltak, mint az elmult években. Ennek az volt az oka, hogy igen sok Krizantém megfagyott, nagyon sok pedig a rendellenes nyár következtében nem nyilott ki. A sok szegény kertésznek téli kenyerét jelenti a Mindszentek és amit virággal ezen az egy-két napon nem tudnak eladni, azt később már semmi áron sem értékesithetik. Ebben az évben drágán eladott kevés virágért távolról sem kaptak annyit, mint kaphattak volna, ha kedvező időjárásban, minden erre a napra szánt virágjuk kinyilt volna. Más években előfordult, hogy minden kertben, minden virág nyilott Mindszentek ünnepére és akkor a kertészek tényleg 30—40 fillérért adták azt a cserép Krizantémot, amelynek fölnevelése 1.20—1.50 pengőbe került. De el kellett adni, különben kidobhatták volna."

— Az Emericana protektori értekezlete. Az Emericana szombaton tartotta protektori értekezletét a Szent Gellért-szállóban. Az értekezleten vitéz dr. *József Ferenc* kir. herceg, főprotektor elnökölt. A királyi herceg megnyitójában elsősorban a tekintélytiszteletről mondott rövid bevezetőt. Dr. *Schwartz Elemér* egyetemi ny. r. tanár az emericanás helyzetképről tartott beszámolót.

— Porcellán, üveg, háztartási cikket Handelsmanntól, Rottenbiller-u. 35.

— Házasság. *Bary István* és *Miklós Ica*, a Nemzeti Hitelintézet rt. tisztviselői vasárnap délben félegy órakor tartják esküvőjüket a belvárosi plébániatemplomban.

Zách Ferenc tartalékos hadnagy és *Takáts Vilma* folyó hó 8-án tartották esküvőjüket Alsónémediben. (Minden külön értesités helyett.)

Miakits Hildegard, özv. *Miakits Józsefné* leánya és *Czigány László*, *Weckinger Józsefné* fia november hó 9-én, vasárnap este fél 6 órakor tartják esküvőjüket a piaristák kápolnájában (IV., Piarista-utca 1.)

Nemes *Magasházy Éva Mária* és dr. *Halassy-Rektorisz Tibor*, a bácsalmási járás főszolgabirája f. évi október hó 25-én Baracskán házasságot kötöttek. Tanuk voltak: *Szluha Aladár* földbirtokos és dr. *Halassy Tibor* főszolgabiró.

Régheni dr. *Kiss László*, a Magyar Nemzeti Bank érsekujvári fiókjának főnökhelyettese és dr. *Petri Lászlóné Horváth Mici* (Klotildliget) október 26-án házasságot kötöttek.

Meszter Edith és dr. *Kvassay-Sajó Miklós* 8-án Örszentmiklóson tartották esküvőjüket. (Minden külön értesités helyett.)

Varsányi dr. *Szakách Ernő* és neje, rassói *Rassovszky Stefánia* leányát, *Margitot* eljegyezte özv. benedekfalvi *Detrich Gyuláné* szül. benedekfalvi *Detrich Mária* fia, *István*.

Hoffmann Gizella Máriát (Dunaharaszti) eljegyezte *Weyermann János* okl. gyógyszerész, vegyész, a baseli C. Boehringer & Cie. A. G. budapesti igazgatója.

Friedmann Ella és dr. *Névai László* jegyesek. (Minden külön értesités helyett.)

Dr. *Vetzák Sándor* ügyvéd és neje, *Jenei Evelin* leányát, *Évát*, Nagykárolyban eljegyezte dr. *Láng Aladár* orvos. (Minden külön értesités helyett.)

Bakos Mátyás, Bakos József és Galyas Anna fia, vasárnap, november 9-én, délután 5 órakor tartja esküvőjét *Tolnay Katalinnal*, a budafoki róm. kat. plébániatemplomban.

Aranylakodalom. Schlager Antal és neje, sz. *Hegedüs Róza* f. hó 8-án ünnepelték házasságuk 50-ik évfordulóját. Egyházi áldás délután fél 5 órakor a Krisztinavárosi plébániatemplomban (Krisztina-tér.)

— Brilliáns, ékszerbeváltás Varjas, Károly-körut 22. udvarban. 189-236.

— „Brunóval beszélek." Páratlanul érdekes és nagyszabásu élményben volt részük azoknak a meghivottaknak, akik pénteken este Milánóban Mussolini uj könyvének részleteit hallhatták. Mint ismeretes, a Duce „Brunóval beszélek" cimmel könyvet irt hősi halált halt fiáról. E könyvből olvasott fel részleteket az Istituto di Cultura Fascista meghivott hallgatósága előtt Ravasio, a Duce egyik bizalmasa. A Duce uj könyve hat fejezetből áll. Az első fejezet Brunó gyermekkorával foglalkozik, a második azt a tételt igazolja, hogy a Mussolini által hangoztatott „Élj veszélyesen" elvnek saját fia volt a példája. A harmadik fejezet cime „Repülni" és elmondja, hogyan kezdett Brunó a repüléssel foglalkozni. A negyedik fejezet az óceánrepülés történetét beszéli el, az ötödik pedig a római és rio de janeiroi repülőtársaságról szól, mig az utolsó fejezet a bucsu. Az egész könyv, mint Mussolini mondja, nem akar dicséret lenni, hanem egyszerü elbeszélése a tényeknek. Az egész könyv nagyszabásu emberi megnyilatkozás, valóban jelentős gyöngyszeme az irodalomnak. A könyvben Mussolini nemcsak a saját fiával kapcsolatos eseményekről ir, hanem valósággal szabad folyást enged érzelmeinek.

—Fegyházra ítéltek két élelmiszerüzért. A büntetőtörvényszék *Máthé-tanácsa* szombaton hirdette ki ítéletét *Milgram Ármin* kereskedő és 15 társának árdrágitási bünperében. A törvényszék *Milgram Ármin kereskedőt két évi és két hónapi fegyházra, 200 pengő vagyoni elégtételre, iparigazolványának elvesztésére, Ackerman Ernő magántisztviselőt pedig két és fél évi fegyházra és 600 pengő vagyoni elégtételre itélte. Berliner Márk* alkalmi ügynök és *Borhegyi András* cukrász *200, illetve 500 pengő pénzbüntetést kapott.* A többi vádlottat felmentették. Csupán Borhegyi itélete jogerős.

— A budapesti Német Tudományos Intézet debreceni szervezetének megnyitása alkalmából a debreceni Tisza István Tudományegyetem szombaton ünnepséget tartott. Erre az alkalomra Debrecenbe érkezett a budapesti német követség képviseletében dr. *Karl Hans Frahne* követségi tanácsos és dr. *Hans Freyer*, a Német Tudományos Intézet igazgatója. Dr. Frahne megnyitó beszédében örömét fejezte ki, hogy a magyar-német barátság mind a harcmezőn, mind pedig kulturális téren egyre mélyebb lesz. Dr. *Milleker Rezső* bölcsészkari dékán hangoztatta, hogy a magyar-német szellemi élet szerves kapcsolata mind a két népnek érdeke. Dr. Hans Freyer a két nép szellemi érintkezéséről beszélt.

— Vaddisznó-konda tévedt egy községbe. Tápiósáp községbe tizenegy vaddisznóból álló konda téved. A lakosság a kondát ki akarta zavarni, közben a disznók Uzsaki Pálnét életveszélyesen megharapták, három embert pedig könnyebben megsebesitettek. Három süldőt vasvillával szurtak agyon, két disznót pedig agyonlőttek.

— Betörők jártak a Tiszti Kaszinóban. A péntekre virradó éjszakán betörők jártak a Váci-utca 38. sz. házban lévő Váci-utcai sörözőben. A betörők feljutottak az első emeletre, behatoltak az Országos Tiszti Kaszinó irodájába és ott egy kézikasszából 2500 P készpénzt vittek el. Elvittek ezenkivül 1500 P értékü V. S. monogramu ábroszt, szalvétát és ezüst evőeszközt. A nyomravezető 500 P jutalmat kap.

— Hogyan főzhet olcsón — jól? Ez minden háziasszonyt érdekel. Kevés tojással, kevés cukorral, kevés vajjal, kevés zsirral, kevés liszttel is készithetünk izletes tortát, süteményeket és egyéb ételféléket. Ennek jegyében folynak a bemutató főzőelőadások az Elektromos Művek, Eskü-ut 5. sz. alatti villamos konyhájában. Előadások hétfőn, csütörtökön és pénteken d. e. 10 órakor, szerdán pedig d. u. 5 órakor kezdődnek. Belépés, ruhatár dijtalan.

— **Haszos, értékes tanácsot** kaphat lakása világitásának megjavitására az Elektromos Művek ujonnan rendszeresitett világitási előadásain. Ezen a héten az előadások az Eskü-ut 5. sz. alatti körzeti iroda előadótermében *kedden*, a Baross-tér 2. sz. alatti előadóteremben pedig *csütörtökön* déli 12 órakor kezdődnek. Belépődij nincs, ruhatár dijtalan.

— Üreg katonák napja az Országzászlónál. Vasárnap a budapesti és környéki hadastyán aggharcos egyesületek egyesitett szakasza teljesit őrszolgálatot az Ereklyés Országzászlónál. Délben a székesfővárosi tüzoltóság zenekara kiséri a csapatot őrségváltásra és adja a szabadságtéri térzenét.

— Minden szemüvegért irásos jótállás. Refractio, Ferenciek-tere 1.

Vizállás

Duna: Pozsony és 324, Záhony 206, To-Dunaremete között kaj. 443, holnap 495, apad, máshol árad; Tiszafüred 540, Szol-Pozsonyig alacsony, nok 660, Csongrád lejjebb közepes viz- 642, Szeged 653, hol-állásu. Schárding nap 660, Zenta 645, 312, Passau 536, Titel 536. — Szamos: Aschach 270, Stru- Dés 168, Szatmárnéden 434, Stein 370, meti 174. — Bodrog: Bécs 340, Pozsony Bodrogszerdahely 206, Komárom 361, 454. — Sajó: Bánré-Budapest 339, hol- ve 102. — Hernád: nap 343, Paks 426, Hidasnémeti 51. — Baja 340, Mohács Berettyó: Margitta 270, Bezdán 412, Pa- 134. — Körösök: lánka 378, Gombos Csucsa 50, Nagyvá-444, Ujvidék 446. — rad —44. Békés 488, Dráva: Barcs 132, Gyoma 514. — Ma-Drávaszabolcs 205. — ros: Marosvásárhely Tisza: Visk—Tokaj 51, Makó 246. — Baközött és Szegednél laton: Siófok 60. — árad, máshol apad; Velencei-tó: Agárd Tokajig közepes, lej- 104. jebb magas vizállá- su. Maramarossziget A nap kel 7.40-kor, 135, Visk 90, Teke- nyugszik 17.17-kor, a háza 196, Tiszaujlak hold kel 21.32-kor, 112, Vásárosnamény nyugszik 11.55-kor.

— Két erőszakoskodó fiatalember és egy detektivfelügyelő a biróság előtt. Néhány nappal ezelőtt egy villamosmegállónál két fiatalember, *Horváth György* és *Szabó Gyula* rátámadt egy idősebb urra. *Komlóssy Gyula* államrendőrségi detektivfelügyelő előbb csendre intette a fiatalembereket, majd amikor a szép szó hiábavaló volt, rendőri segitséggel tette őket ártalmatlanná. A két fiatalember ellen hatósági közeg elleni erőszak vétsége miatt indult eljárás, de eljárás indult Komlóssy Gyula ellen is, mert a fiatalemberek azt állitották, hogy a detektivfelügyelő bántalmazta őket. *Dr. Halász Miklós* ügyvéd a detektivfelügyelő védelmében rámutatott arra, hogy a detektivfelügyelő testi épsége kockáztatásával védte meg az idős embert és fékezte meg a két erőszakoskodó fiatalembert. A törvényszék a hatósági közeg elleni erőszak vétségét ugyan nem látta megállapithatónak, mert a detektivfelügyelő nem hivatalos minőségben járt el, de a terhükön mutatkozó bűncselekményért mégis *két-két heti fogházra itélte őket, Komlóssy Gyulát azonban bűncselekmény hiányában felmentette.*

— Az első pillanat. Hogyan is mondja a régi dal? „Meglátni őt és megszeretni, pillanat műve volt!" Erre a pillanatra irányitotta a figyelmet egy ötletes francia ujság. Az ugynevezett „Első pillanatra". Kiválasztottak egy csinos ifju nőt és egy jómegjelenésü fiatal urat és bemutatták őket száz embernek, azzal a fölszólitással, nyilatkozzanak: mit néztek meg, jobban mondva: mit láttak meg először rajtuk? Föltették a kérdést és érdeklődéssel várták a válaszokat arra, hogy az első pillanat szimbolikus magnézium föllobbanása hogyan, miképpen vetődött a szép hölgyre, a csinos fiatal urra? Nos, ez az első benyomás, — amint a száz vallomásból kitünt — igen különböző volt. A hölgyek közül a legtöbb a szemet és a száját pillantotta meg először, azután a gallér és a nyakkendő következett, többen a ruhát, meg a cipőt látták, voltak olyanok is, akik a kabát szabását és gondos vasalását figyelték meg. A férfiak is a szép, csillogó női szemet látták meg az első pillanatban, a hajra, nyakra, a kezekre is esett több pillantás és jelentékeny volt azoknak a száma, akik a formás cipőbe bujtatott lábacskára lettek figyelmesek. Száz közül kettő a kézitáskára volt kiváncsi. Csak egyetlen egy akadt, aki kutatva nézett a szép szemekbe, de nem elégedett meg a csillogásukkal, hanem a szép hölgy szivét kereste benne. A hiradás hallgat arról, hogy meg is találta-e és hogy megismétlődött-e ebben az esetben az előbb idézett régi dal, az, hogy: „Meglátni őt és megszeretni, pillanat műve volt!"

— A tantuszrejtegetéssel, illetve üzérkedéssel gyanusitott Prohászka Károly papirnagykereskedő ügyében, amelyről augusztus 31-én megjelent számunkban adtunk hirt, az ügyészség a nyomozást bűncselekmény hiányában jogerősen megszüntette.

A mi szücsünk a váciutcai Palugyai.

— Orvosi hir. Dr. *Laczkó László* bőrgyógyász, az Ujságirók Szanatóriuma Egyesületének szakorvosa, rendelőjét Nagymező-utca 19., II. emelet 5. szám alá helyezte át. Telefon 125—550.

— Megnyilt a kolozsvári olasz kulturintézet. Kolozsvárról jelentik: Pénteken este a Mátyás király diákház dísztermében megnyilt az Olasz kulturintézet Szentpétery Zsigmond egyetemi rektor elnöklésével. Az ünnepélyes megnyitáson dr. Aldo Bizzarri, a Magyarországi Olasz Kulturintézetek főigazgatója is megjelent.

— A tüdőbaj és gyógyitása. Irta **dr. Vig Sándor.** Ára P 1.20.

— Megfojtotta feleségét: háromévi fegyház. A pestvidéki törvényszék vitéz Somody-tanácsa vonta felelősségre Katona Béla sashalmi szabót, aki baltával fejbesujtotta, majd a függöny zsinórjával megfojtotta feleségét, Lipták Terézt. Katona Béla azzal védekezett, hogy felesége közelebbi ismeretséget tartott fenn Paulányi József sashalmi villanyszerelőmesterrel, aki miatt el is költözött otthonából. Az asszonynak megbocsátott és visszahivta, ő azonban kijelentette, hogy inkább Paulányi szeretője lesz, mint az ő felesége. Tettét emiatt felindulásában követte el. A törvényszék Katona Bélát nem jogerősen háromévi fegyházra itélte.

— Halálozás. *Rába Imre László* m. kir. t. repülőhadnagy f. hó 5-én 35 éves korában repülő hősi halált halt.

Dr. *Schleiminger László* aranydiplomás orvos, m. kir. kormányfőtanácsos 79 éves korában Tiszafüreden meghalt. Temetése 9-én d. u. 3 órakor lesz az ottani rk. templomból.

Székelyi Nyiry Bertalanné sz. *Buday Irén* Budapesten elhunyt. Temetése nov. 11-én délután 3 órakor lesz a Kerepesi uti temető halottasházából.

Schoditsch Lajos okl. épitészmérnök, a felső épitőipariskola ny. igazgatója, fővárosi bizottsági tag 69 éves korában meghalt.

Techet Zeno okl. vegyészmérnök 25 éves korában meghalt. Nagy részvét mellett temették el szombaton.

Dr. *Csatkai Sándor* ügyvéd f. hó 5-én Budapesten elhunyt.

Özv. *Fekete Sándorné* szül. *Kerschitz Irma Mária* f. hó 8-án 73 éves korában meghalt. Temetése 11-én d. u. 4 órakor lesz a Kerepesi-temető halottasházából.

SZINHÁZ-ZENE

Mukányi

A Nemzeti Szinház felujitása

Csiky Gergely, a sok sikert látott szinpadi iró, aki a magyar társadalmi szinművet megteremtette, félszázad óta halott. A Nemzeti Szinházban most felujitott szindarabja azonban — irodalomtörténeti emlék. Az iró vigjátéknak szánta, de korának igényesebb kritikája is csak bohózatnak fogadta el. Méltán, mert cselekményét nem a vigjáték lélektani eszközeivel, hanem szinpadismerete ügyességével szőtte önkényesen. A helyzetkomikum finomabb elemei helyett a karikatura vaskosan torzitó vonalaival és tulzóan rikitó szinfoltjaival dolgozott. Nyilván a darabot három felvonásra izléssel átdolgozó *Galamb Sándor* is bohózatnak fogta fel a „Mukányit", legalább is a rendezése ezt bizonyitja. A bohózat stilizált műfaj és stilizált alakban került felujitásra ugyanis Csiky Gergely szinjátéka is. Nemcsak külsőségekben, mint a jelmezek, diszletek, hanem a játék ütemének, hangulatának és biedermeier-keretbe helyezésének tekintetében is. Muzsikáló óra menüettet járó bohókás alakjai mozogtak a szinpadon, zenekiséret nélkül — de mulattatóan, mosolyogtató bájjal és naiv mókázással.

Ne keressünk társadalmi ferdeségeket kipelengérező, fonákságokat ostorozó szatirát benne. Nem is Mukányi a főszereplő, akit a szerző, bár leleplezi önzését, cimkórságát, végül mégis megjutalmaz az áhitott rang reményével. Hanem Kozák Manó a főszereplő, a cinikus és haszonhajhászó pesti hirlapiró, aki egyébként semmivel sem hitványabb, mint vetélytársa, a miniszteri titkár. Az iró korának modorában szólva, „tollhegyre tüzte" Kozákot —, mintha az egész darabot köréje épitgette volna — és igy önkéntelenül több gonddal rajzolva, belé adott legtöbb életet. *Apáthy Imre* testesitette az ötletesen kaján, arcátlanul tolakodó, álfölénytől duzzadó firkászt, diszkréten, szellemesen és derüs jellemzéssel. Mukányit a kiváló Shakespeare-szinész, *Abonyi Géza* alakitotta, ha megjelenésében nem is találóan, de játékában több volt a humor és az emberi vonás, kellő helyen a lendület és a mérséklet, mint magában a szerepben. *Pethes Sándor* régi fametszetből megelevenült keszeg, szóalakok bogarászásába száradt öreg nyelvésze és *Matány Antal* önhitt, elbizott, eredeti dr. Karója, szingazdag rajzu élő alakok. Feltünt *Ungvári László* maszkban, beszédben, tagjátékban finoman élezett, romlottságában is ellenállhatatlan gavallérja, mint valami tüneményes Jókai-regényalak. Szórakoztató *Iványi Irén* jóizü nagynénije, továbbá Lukács Margit, *Kürthy György*, *Mészáros Ági* és *Major Tamás* szereplése.

Tamás Ernő.

* **Operaház.** Harras Rudolf szerepe a „Tell Vilmos"-ban a klasszikus hőstenor-szerepek közül való. Nagy feladat, de hálás is. A hang természetes szépsége és ereje éppugy érvényre juthat benne, mint a csiszolt énektudás. *Laczó István* müvészi fejlődésének azon a fokán van most, hogy ép a legjobbkor jutott ehhez a feladathoz. A szombati Tell-előadás meleg sikerében igen jelentékeny része volt. Hibátlan zeneiséggel, tisztán, fölszabadultan énekelt, nagyerejü, szép csengésü, férfias tenorja hatásosan mintázta meg az áriákat és diadalmaskodott az együttesekben. Uj Matildot is hallottunk: a tehetséges, rokonszenves *Warga Livia* szárnyaló, sugárzó szopránja tündökölt a nemes vonalu drámai koloraturákban. Izléses játéka, a stilus keretei közt maradva, kifejező volt. A két uj főszereplőt, a cimszerepben kiváló *Palló Imrével* együtt, melegen ünnepelte a közönség. A halászlegény dalában *Járay Sándor* sokat igérő tenorja szólalt meg. *lv.*

* **„A milliomos" — ötvenedszer.** Vonzóerejének teljességében érkezett el szombaton a második jubileum határkövéhez *Bónyi Adorján* tartalmas és szórakoztató vigjátéka, „A milliomos". Ötvenedszer telt meg élvező, kacagó és tapsoló közönséggel az Uj Magyar Szinház nézőtere. A siker hangulata parázslott a kitünő együttes játékában is. A szereplők élén *Csortos Gyula* őshumorból fakadó sok kedves szinészi ötlettel füszerezte pompás alakitását. A második felvonás után vele, *Turay Idával*, *Biticsyvel*, *Perényivel*, *Halassy Mariskával* együtt a jubiláris előadáson jelenlevő szerzőt is sokszor kitapsolta a függönyök elé a hálás közönség.

* **Katona József a rádióban.** A „Bánk bán" szerzője születésének százötvenedik évfordulója alkalmából a rádió megemlékezik *Katona Józsefről*, a magyar drámairás halhatatlanjáról. Kedden este nyolc órakor mutatja be a rádió *Csanády György „Katona József"* cimü hangjátékát. *Katona Józsefet Timár József*, a többi főszerepet *Molnár Aranka*, *Eszenyi Olga*, *Baló Elemér*, *Ujlaky László*, *Harsányi Rezső* és *Koltay Gyula* alakitja.

Korszerü főzőtanfolyamok Budán

A nyolcadik évfolyamában levő budai gázfőzőtanfolyamokon november havában a következő hathetes főzőtanfolyamok nyilnak meg: **Kezdők tanfolyama:** A) csoport november 14-től szerdán és pénteken délután 5—8-ig, B) csoport november 15-től hétfőn és szombaton délelőtt 10—1-ig. **Haladók tanfolyama** november 13-tól hétfőn és csütörtökön délután 5—8-ig. Tandij 30 P. **Időszerü egytálételek** november 14-től pénteken délelőtt 10—1-ig. Tandij 14 P. **Háztartási alkalmazottak tanfolyama** november 15-től szombat délután 5—8-ig. Tandij 12 P. A tanfolyamokon résztvevők gyakorlatilag sajátitják el a főzést, az előadók a mai gazdasági és takarékossági viszonyokhoz alkalmazkodnak. Beiratkozás minden délelőtt 9—12-ig és délután 5—7 óra között a Volt Iskolatársnők Szövetsége irodahelyiségében (II., Batthyány-u. 8. Telefon: 15—18—00). Beiratkozáskor a résztvevők 1 P beiratási dijat és a tandijat fizetik be. Más fizetnivaló (anyagmegtérités stb.) nincsen. 6995

Likőrgyár, pálinkafőzde keres iparigazolványos, bevezetett **ELADÓKAT** Pest, Pestkörnyék, Erdély, Délvidékre. Ajánlatokat „Abszolut versenyképes 6958" jeligére főkiadóba.

GRO — a modern világ kozmetikaszere.

1927. év. Vas gépkiállitáson aranyéremmel, 1930 ia. miniszteri elismerő oklevéllel kitüntetett, államilag segélyezett szerszámlakatos kisiparos

stancni-munkát vállal

saját terv. és rajz után is. Örömvölgy-utca 24., Klinghammer János. 7033

Oskeresztény állami nyugdijas tisztviselő minden inform. kibir, 41 éves, 8 közp. isk. végz., irodai és elektromos (táviró) szakképzettség, könyvelési, étkezdevezetői, házkezelői, bevásárlói ismeretekkel elhelyezkedne. „Félnapos elfoglaltság 6965" jeligére Vilmos császár-uti főkiadóba.

Opel-Blitz

teherautót veszek készpénzért! Ajánlatok „Bármilyen állapotban 7067" főkiadóba.

Ismertnevü sajtó- és propaganda-referens

kereskedelmi multtal, kiépitett összeköttetésekkel, elhelyezkedne. „Bizalmas 7032" jeligére a főkiadóba.

Orvosok figyelmébe! Teljesen uj orvosi rendelő-berendezés, műszerek, kombinált uriszobaberendezés készpénz ellenében eladatnak. — Érdeklődés Nagyváradon, Szanizló-utca 20. 7943

Mindenféle **faanyagot, rönkfát** bányafát, oszlopot állandóan vásárolok. Roboz Ödön, Visegrádi-utca 4. 7041

Külföldön magas állást betöltött, tanusitványos, 47 éves, okl. **VEGYÉSZMÉRNÖK** sokoldalu üzemi és laboratóriumi gyakorlattal, gyári vagy tudományos **MUNKAKÖRT KERES.** Megkereséseket „Organizátor 7015" jeligével a főkiadóba

Orakönyvelést, mérlegkészitést, restaurácia-feldolgozást, könyvelés-oktatást mérsékelten vállalok. „Mérlegképes főkönyvelő" Blocknerhez, Városház-utca 10. sz.

Nagy iparvállalat eladási osztálya keres kereskedelmi érzékkel rendelkező, agilis öskeresztény

tisztviselőt

Műszakilag képzettek előnyben. Ajánlatokat részletes életleirással „Komoly jövő" jelige alatt Rudolf Mosse r. t. hirdetővállalat, Erzsébet-körut 23. továbbit. 7048

Elektrotechnikai gyárvállalat keres öskeresztény

anyagbeszerző asszisztenst és műszaki tisztviselőket.

Gyakorlattal rendelkezők részletes ajánlatukat küldjék „Németül tudók előnyben" jelige alatt Rudolf Mosse r. t. hirdetővállalathoz, Erzsébet-körut 23. sz.

Druopsgyártó berendezés

napi 20 métermázsa termelési lehetőséggel, egy tételben **eladó.** Megkeresés „Modern gépek 7061" j. főkiadóba

KÖNYVTÁRAT, Révai lexikont veszek. Levélhivásra felkeresem. Keleti könyvüzlet, Vilmos császár-ut 27. 7037

Jéggyár

75 métermázsa napi teljesitménnyel, fagázmotorral eladó. Teljesen felszerelt állapotban, esetleg üzemben is megtekinthető. „Szakember 7042" jelig. főkiad.

VIZFÜTÉSES HENGERT ÉS MELANGEURT keresek megvételre. Ajánlatot „Csokoládé 7062" jeligén főkiadóba.

Öskeresztény

tőkéstársat

keres elsőrendü **közszükségleti cikkek gyártásával** foglalkozó, az országban jól bevezetett és kitünően prosperáló **iparvállalat.** Közvetlen érdeklődők leveleit „Üzembővités 200.000—7057" jeligén a főkiadó továbbitja.

2—3 éves gyökérzetü prima

szőlőoltványok

kaphatók, kitartó vadalanyokon. Kérjen árjegyzéket.

Gyorgyevics Mihály

szőlőoltvány-telepe

UJVIDÉK, Alkotmány-utca 31.

Gyógynövény,

levél, gyöker, csipkemag, tápszer, pótanyag „Érdekel B—7059" főkiadóba.

Az aranytornyu város

— A Pesti Hirlap kiküldött tudósitójától —

Kijev, 1941 november. Kijevben a város ostroma alatt a nép ajkán egy legenda kelt szárnyra. A legenda szerint Hitler egy századokkal ezelőtt élt ukrán herceg leszármazottja és ezért nem löveti a gyönyörü várost. A német kancellár ezenkivül nagy épitész is, tehát kiméli az olyan történelmi és műemlékekkel rendelkező városokat, mint amilyen Kijev, az ukrán főváros. Ez a legenda azon alapult, hogy a német csapatok, noha hosszu heteken át közvetlenül a város előtt állottak és a város birtokáért elkeseredett harcokat folytattak, a város lövetésétől mégis tartózkodtak.

Az ukrán főváros, „az orosz városok anyja", ennek ellenére sem kerülhette el szomoru sorsát. Amidőn a német csapatok a Dnyeszter északi és déli részén átkeltek és a Kijevet védő szovjet csapatokat a bekerités veszélye fenyegette, Budennij tábornok kivonult a városból. De kivonulása előtt az aknák ezreit rejtette el a város különböző épületeiben. A német megszállás negyedik napján akna robbant a nyolcszáz éves ortodox székesegyház, a „Lavra" harangtornyában. Egy nappal később a Lavra könyvtárépületét és a mellette épült kis kápolnát röpitette a levegőbe egy felrobbanó akna.

Tizezer akna pusztitása Kijevben

Ez lehetett a jel a város többi részében elhelyezett aknák felbrobbantására. Szeptember 24-e Kijev történetének gyásznapja lett. Az éjszakai órákban egymásután robbantak a bombák a belváros több épületének pincéjében. Óriási tűz keletkezett, amely gyorsan átterjedt a környező házakra és utcákra. Az oltási munkálatok nagy nehézségekbe ütköztek, mert a visszavonulók magukkal vitték a kijevi tűzoltóságot teljes felszerelésével együtt. De hiányzott az oltáshoz szükséges viz is, mert a német városparancsnokság nem állitotta munkába az elektromos müveket, attól tartva, hogy a villamosáram megindulása ujabb aknák robbanását idézi elő. A tűz rohamos terjedését elősegitette még az is, hogy a környező házak teteje gyujtóanyaggal volt telerakva és erős gyujtóanyagot tartalmazó, ugynevezett „Molotov-coctail"-lel volt leöntve.

A tűz elleni gyilkos küzdelem három napig tartott. Leégett Kijev több főutcája és egész belvárosa. A katasztrófa, amelynek során 50 ezernél több ember vált hajléktalanná, több kárt tett az ukrán főváros épületeiben, mint a város heteken keresztül folytatott ostroma.

Amikor a szovjet haderő által elhurcolt kijevi tűzoltóság utközben megtudta, hogy városa ég, visszafordult, hogy segitsen az oltás munkájában. A Dnyeper folyón azonban, megfelelő hid hiányában, nem tudott átkelni és tehetetlenül kellett végignéznie, hogy a város a tűzvész martalékává válik. A tűzoltók csak a tűzvész utolsó napján, este érkeztek meg Kijevbe. Ekkor a tűz továbbterjedését a németek már megakadályozták.

A kijevi városparancsnokság véleménye szerint a visszavonuló szovjet hadsereg legalább 10 ezer aknát rejtett el a legnagyobb agyafurtsággal a város különböző épületeiben. Minden visszavonuló hadsereg szokott elrejtett aknákat hátrahagyni, de ilyen mennyiségre még soha sem volt példa. Nemcsak azokban az épületekben rejtettek el aknákat, amelyek alkalmasak voltak a megszálló hadsereg elhelyezésére, hanem a templomokban, a Lenin-muzeumban, a kommunista párt helyiségeiben, a könyvtárakban és a parkokban is.

Az elrejtett aknákat a legkülönbözőbb módon lehetett felrobbantani. Aránylag kevés volt közöttük az egészen egyszerü, érintésre robbantható akna. Tulnyomó többségben időzitett, vagy még inkább *rádióaknákat* hagyott hátra a szovjet hadsereg. A rádióakna egészen sajátos találmány, a robbantást elektromos hullám hajtja végre, amelyet rádión keresztül irányitanak.

Nyugat felől, a kitünő lemberg—kijevi betonuton vonul be autósorunk az ukrán fővárosba. Ezen a részen voltak a leghevesebbek a Kijevért folytatott harcok. Minél **közelebb érünk a városhoz, az ostromnak mind kevesebb nyomát látjuk.** A várost nyugatról védő domboknak ugyszólván minden négyzetméterét bombák, gránátok és aknák turták fel, a környező erdők egyes részeit ugy kiirtották a harcok, hogy üres tarlóhoz hasonlitanak. A város belső részében azonban kevés kárt okozott az ostrom. Itt az elrejtett aknák végezték el a maguk dolgát ...

Kijev csodái: a három székesegyház, Erzsébet cárnő palotája

Csaknem teljesen nyomtalanul suhant el az elmult huszonkét év és a jelenlegi harcok viharа Kijev legbüszkébb épitészeti csodája, a három ortodox székesegyház fölött. Ezek közül csak a nyolcszáz éves bizánci stilusban épült *Lavra* szenvedett károkat az aknarobbanások során. A bolsevisták nem engedélyezték az istentiszteleteket és a székesegyházat egyháztörténeti muzeumnak rendezték be. Sértetlen maradt a kijevi „Akropolison" fekvő hires Szófia-templom is, amelynek alapköveit ezer évvel ezelőtt fektették le. A szovjet uralom a templomot épitészeti muzeummá alakitotta át. A templom különböző időben épült részein a muzeum vezetősége a falakba és a boltivekbe mély réseket vágatott, hogy ezzel is szemléltesse a látogatók előtt a különböző idők épitészeti módját. A Szófia-templom közvetlen közelében áll a kijevi metropolita palotája. A szovjet uralom háromméteres keritést vont a palota és a székesegyház közé, hogy a templomot és a főpapot elválassza egymástól. Kijev harmadik büszkesége, a Dnyeper déli partján épült hatalmas András-templom, szintén teljesen sértetlenül került ki a körülötte lezajlott viharokból.

Az ukrán főváros három ortodox székesegyházának tornyát aranyozott fémanyag vonta be, amelynek fénye különösen napsütésben messze tájakra ragyogott. Ezért nevezte az ukrán fővárost Ukrajna népe aranytornyu városnak. De az aranyos tornyok már régen a mult emlékei közé tartoznak. Messzefénylő csillogásukat ugyanis a szovjet uralom légvédelmi szempontból veszélyesnek találta, a fémanyagot levétette és a tornyokat vörösen fénylő bádoggal vonatta be.

Az ortodox székesegyházakhoz hasonlóan teljesen épen maradt Erzsébet cárnőnek a Dnyeper partján emelkedő hegyre épitett csodálatosan szép reneszánsz palotája. Ez volt a cárok egyik legkedveltebb nyári tartózkodási helye. Ez a palota fontos események szintere volt a vörös forradalom kitörésekor. Itt tartották titkos összejöveteleiket az ukrajnai vörös munkásság bizalmi emberei és innen szervezték és irányitották a bolsevista felkelést. Hónapokon keresztül dolgozhattak a palotában, amelynek személyzete velük egyetértett. Semmiféle hatóság nem merte feltételezni, hogy a bolsevista szervezkedés központja éppen a cári palotában van. A szovjet uralom ukrán irodalmi muzeummá és kulturházzá alakitotta át a palotát. Egykori táncterme előadóterem lett, amelyet csokoládébarna iróasztalokkal és székekkel töltöttek meg. A palota lépcsőházában, ahol egykor a cárok szobrai és arcképei állottak, most az ukrán irodalom nagyjainak fehér gipszszobrai sorakoznak. A szobor-csoport középpontjában Sefcsenkónak, az ukrán nép legnagyobb költőjének gipszből készült mellszobra áll.

A kivonuló szovjet hadsereg megsemmisitette az ukrán főváros gyár- és ipartelepeinek tulnyomó részét. Ahol nem robbantották fel a gyárat, legalább a gépek legfontosabb alkatrészeit szerelték le és vitték el, ugyhogy a gyárak munkája nagyrészt megbénult. A városban maradt, vagy oda visszatérő munkások több helyen már clárulták a gépalkatrészek rejtekhelyét, ugyhogy már néhány ipartelepet sikerült munkába helyezni. Remény van arra, hogy a közeljövőben néhány kevésbé megrongált gyártelepen is megindulhat a munka.

Amerikai vasutassztrájk készül

Chicago, nov. 8 (Reuter.) Whitney, a vasutas alkalmazottak szervezetének elnöke bejelentette, hogy december 5-én az egész országban abbanhagyják a munkát a szervezetbe tömörült alkalmazottak. E munkások létszáma mintegy 350.000.

NAPI HIREK

Bucsu a balrahajtástól

Vasárnap virradóra éjjel elköltöztél az árnyékvilágunkból, bucsuzunk tőled: *balrahajtás*. Évtizedeken át jó voltál nekünk, hozzádszoktunk, hozzátartoztál életünkhöz. Soha nem volt veled különösebb baj, hiven szolgáltál, megtetted a kötelességedet. Igazán megérdemelsz néhány bucsuszót.

Halottakról vagy jót, vagy semmit — szokták mondani. Te nem szorulsz rá a halottakat megillető kiméletre. Hibáid nem voltak, hacsak az nem, hogy nem tudtál alkalmazkodni. Más voltál, mint a többi, környező országokbéli közlekedési rend. Ezért is kellett eltünnöd és átadnod helyedet az uj rendnek.

De voltak előnyeid, érdemeid szép számmal, amelyeket most, hogy eltünsz életünkből, méltatva emlegethetünk. Ilyen volt például az, hogy kényelmes fel- és leszállást biztositottál a villamoson utazóknak. Amig a te rendszered szerint balra hajtottak a villamosok, a felszállásnál jobblábbal kellett felléptni és a felés a leszállásnál egyformán jobbkézzel kellett kapaszkodni, ami mindenesetre kézügybe eső, természetes mozdulat volt.

A gyalogjárók szempontjából is előnyös voltál. Az ember, ha felriad, vagy gondolataiból hirtelen magához tér, önkéntelenül jobbra pillant, mert a nemesebbik oldalát fenyegető veszély után kutat. A szórakozott járókelő, akit a járdáról való lelépésekor hirtelen dudaszó téritett magához — jóljárt, ha jobbfelé pillantott. Balrahajtás mellett ebből az irányból fenyegette a közvetlen veszély.

Meg lehettek veled elégedve a gépkocsivezetők is. Ha baloldali volt gépkocsijuk szerkezete, legalább jobbkezük ügyébe esett a sebességváltó szerkezet és a kézifék. Ha joboldali volt a kormányszerkezet, kitünően és kényelmesen tudtak előzni, mert semmi sem zavarta kilátásukat. Mindkét fajta gépkocsi vezetője megtalálta tehát a számitását.

Most mindezek az előnyök eltünnek közlekedési életünkből. De talán kapunk helyettük más előnyöket. Nem akarjuk emléked megbántani, de nem fogjuk szidni utódodat csak azért, mert évtizedeken át ugy volt jó, ahogy te akartad. Nem fogunk gáncsoskodni valami ellen, amit voltaképpen még nem is ismerünk kellően. Nem tartunk azokkal, akik azt mondják, hogy az uj rendszer nem vezet semmi jóra. Igenis jóra vezet, vagy ha ugy tetszik — jobbra . . .

(mja)

— **Marosvásárhelyen megörökitik a kormányzói pár látogatását.** Bordy András festőművész a marosvásárhelyi városháza dísztermében a kormányzói pár látogatásáról freskót készit. A nagyarányu művészi munka most kezdődött meg.

— **A hercegprimás Budapesten.** *Serédi Jusztinián* biboros hercegprimás szombaton délután Budapestre érkezett, hogy résztvegyen az Emericana diszülésén és vasárnap délelőtti nagykáptalanján. A biboros főpásztor vasárnap délután utazik vissza székhelyére, ahol a jövő hét keddjén kezdődik meg az esztergomi főegyházmegye kétnapos zsinata.

— **A miniszterelnök bolgár kitüntetése.** A Kormányzó Ur megengedte, hogy *Bárdossy László* m. kir. titkos tanácsos, miniszterelnök a bolgár Szent Sándor-rend nagykeresztjét elfogadja és viselje.

— **Horthy István a szolnoki Széchenyi-ünnepség szónoka.** Szolnok városa november 23-án ünnepséggel hódol *Széchenyi István* emlékének. Az ünnepi beszédet vitéz *Horthy István* államtitkár, a MÁV elnöke mondja.

— **Középen lyukasztott huszfilléresek.** A pénzügyminiszter elrendelte, hogy 20 filléres acélérmékből 90 millió darabot 18,000.000 pengő névértékben, 10 filléres acélérmékből 30 millió darabot 3.000.000 pengő névértékben verjenek. Az acél 20 filléres érme középen lyukasztva van.

— **A törvényhozói összeférhetetlenség** szabályozásának előkészitésére kiküldött elsőházi bizottság *Balogh Jenő* elnökletével ülést tartott. A bizottság megállapitotta a kiküldött szövegező albizottság számára irányadó elveket.

— **Dr. Szolnok Jenő** kuriai tanácselnök a Magyar Jogász Egyletben előadást tartott „A nemzeti gondolat a büntetőbiráskodásban" cimmel. Rámutatott arra, hogy az izgató, nyugtalanitó jelenségeknek a közélettől távoltartásában jelentékeny szerep hárul a bíróságokra. Ha tehát munkájukat sikerrel végzik, hatékonyan szolgálják a nemzet érdekét, a nemzeti gondolatot. A szigoru büntetésekkel a társadalmi bajokat teljesen kiirtani ugyan nem lehet, de az ilyen büntetéseknek nagy a visszatartó ereje.

— **A közszolgálati alkalmazottak arcképes igazolványa.** A közszolgálati alkalmazottak arcképes igazolványait 1942 január 1-ével kicserélik. Az uj arcképes igazolványokat az illetékes MÁV üzletvezetőségek november 15-től 1942 január 31-ig állitják ki. Az 1941 évre kiállitott, illetve érvényesitett arcképes igazolványok 1942 jan. 31-ig akadálytalanul felhasználhatók.

Árrögzités követi a munkások béremelését

Az iparügyi miniszter legutóbbi beszédében kijelentette, hogy hamarosan emelik *a munkásság bérét*, ennél a béremelésnél azonban lényegesen fontosabbak *azok az intézkedések, amelyek a pénz vásárlóerejének növelésére irányulnak.*

Amint értesülünk, rövidesen kormányrendelet jelenik meg, amely december elsejétől kezdve *tizenöt százalékkal emeli a munkásság bérét.* Az emelés a köz- és magántisztviselőkre *nem terjed ki*, ellenben a *munkások béremelésével egyidejüen hosszu időre érvényes, szigoru árrögzitést léptet életbe a kormány.*

— **Földbirtokpolitikai kirendeltséget állitottak fel a Délvidéken.** Báró Bánffy Dániel földmivelésügyi miniszter a visszacsatolt Délvidéken Ujvidék székhellyel földbirtokpolitikai kirendeltséget állitott fel, hogy a földbirtokpolitikai kérdéseket minél eredményesebben és gyorsabban intézzék el. Az ugynevezett jugoszláv földreform revizióján felül a kirendeltség ügykörébe utalta a miniszter a zsidóbirtokok átengedésre kötelezését, a házhelyszerzések és családi otthonok létesitésének előmozditását, a felajánlott ingatlanok szabad kézből vásárlását, telepesközségek, telepek létesitését stb. A kirendeltség nov. 10-én kezdi meg működését. A kirendeltség vezetője dr. Hajdu István min. osztálytanácsos, helyettese Köllő Zoltán gazdasági felügyelő.

— **Meghalt Vajna Ede ny. fővárosi tanácsnok.** Hosszabb betegeskedés után pénteken este az Uj Szent János-kórházban meghalt *Vajna Ede* m. kir. kormányfőtanácsos, nyugalmazott székesfővárosi tanácsnok, a II. oszt. polgári hadi érdemkereszt tulajdonosa. Vajna Ede 1874-ben született a budai Ujlakon és 1895-ben lépett a főváros szolgálatába. A törvényhatóság 1920-ban választotta meg tanácsnokká. Egyike volt a legkiválóbb vezető főtisztviselőknek és igen sok maradandó értékü alkotás örökiti meg nevét. Ő létesitette az Élelmiszer-nagyvásártelepet, megépitette az óbudai, a vérmezői, a Garai-téri és több más vásárcsarnokot, rendeztette a Haller-téri, a Bosnyák-, a Ferdinánd- és szénatéri piacokat, a vágóhidakat korszerüsitette és kibővittette. Nagy része volt a Községi Kenyérgyár megalapitásában és a világháboru alatt, ő szervezte meg Budapest háborus közélelmezését. Halála mély részvétet keltett a fővárosban. Vajna Edét november 11-én, kedden délután fél 4 órakor temetik a Kerepesi-uti temetőben a főváros által adományozott diszsirhelyre.

— **Bánáti búcsu.** A Bánáti Daloskör szombaton este tartotta meg hagyományos, immár XX. bánáti búcsuját a budai Vigadó termében, amely ez alkalommal is zsufolásig megtelt közönséggel. Megjelent az ünnepségen a Bánáti Búcsu fővédnöke, *Herczeg Ferenc* is. *Kleitsch Imre* királyi főügyész, elnök, ünnepi beszéde után a daloskör bánáti dalokat adott elő, majd a solymári rezesbanda foglalta el az emelvényt és megkezdődött a bánáti népszokások bemutatása. Előbb érdekes táncok, leánysorsolások, kedves apró jelenetek szórakoztatták a közönséget, majd kevéssel éjfél előtt pedig megkezdődött az általános tánc.

— **Kiosztották a főváros ösztöndijait.** Szendy Károly polgármester az egyetemi és müegyetemi hallgatók, illetve a felsőipariskolai és a felső épitőipariskolai tanulók számára létesitett ösztöndijakat a következő pályázók részére adományozta:

Orvosi ösztöndijat kaptak: ifj. Asztalos Gyula, Ott Marcel, Vékony Kálmán, Édes Endre, vitéz Kabay Zoltán, Magyari-Kossa Béla, Resch Iván, Balogh Oszkár, Devecseri Benő, Domány Zoltán, Halász Sándor és Töttössy Béla orvostanhallgatók; a különböző mérnöki és egyéb műszaki ösztöndijakat a következők kapták: Kegyes Ferenc, Korencsy László, Kovács Zoltán, Varga Gergely, Varga Lajos, András Sándor, Istvánfy Gyula, Pálvölgyi Gyula, Erdélyi András, Kovács Gábor, Lugosi József, Mede Zoltán, Razgha Zoltán, Steyer Ferenc, ifj. Varga Horváth József müegy. hallgatók, Lindner Károly, Szelecsényi János, vitéz Herédi László, Bodor Elemér, Mihalik Béla, Szebeny Antal, Uskert Andor müegyetemi vegyészmérnökhallgatók, Formágyi Győző, Bácsváry Róbert, Popovics Sándor, Bánk Béla, Dobó István, Gyenes Gyula, Hanusz András és Móricz Ferenc müegyetemi hallgatók, Martosy Zoltán, Tarjányi Endre, Balogh Péter Tibor, Glasz Gábor, Halasi Béla, Molnár Rudolf, Pauer József, Rajki István, Szabó Péter, ifj. Tavaszy József müegyetemi hallgatók. Állatorvosi ösztöndijat kaptak: Banos György, Agócs József, Artin György, Papp László, Toponári Ferenc és Pázmány József hallgatók.

Tisztelt Szerkesztő Ur!

Távol áll tőlünk, hogy a Beszkárt intézkedései miatt zugolódjunk. Biztos, hogy kénytelen a korlátozásokat végrehajtani, különben nem tenné. De azért bizonyos tekinteteket még sem szabadna az igazgatóságnak figyelmen kivül hagynia. Ha a körülmények azt parancsolják, hogy az autobuszok járatait korlátozzák, esetleg megszüntessék, ez érthető; de kérjük: ne szüntessenek meg olyan járatot, amely egy egész környéknek egyetlen közlekedési eszköze. A Hegyvidék azért épült ki, mert megvolt a 19-es autobusz. Ezt a vidéket jobbára tisztviselők, reggel munkahelyükre sietö emberek lakják és igen sok gyerek indul innen az iskolába. Mit csináljanak ezek, ha semmiféle közlekedési eszközük nincs. Esőben, hóban, sárban kell megtenniök a hosszu utat. Kérjük az illetékeseket, győződjenek meg panaszunk valóságáról és sürgősen intézkedjenek. — *Az orbánhegyi lakók.*

Kezdő német-magyar
gyors-és gépirónőt
továbbá **átirókönyvelőnőt**
keres vezérképviselet
Őskeresztények ajánlatát „November" jeligére a Központi Hirdető Irodába, IV., Váci-u. 1—3. (bejárat: Türr István-utca 8.) kérünk.

Cőzkemencét
három sütőtereset vennék. „Mielőbb" jeligére Patak hirdetőirodába, Vilmos császár-ut 29.

Galvanizálási bérmunkát vállal
Galvanotechnika, Szabolcs-utca 22
Telefon: 28-38-70.

Tiszta selyem harisnya, hálóing, kombiné
SCHLEIFER, Vilmos császár-ut 10

Dr. KUNSCH, a tátraszéplaki
Dr. GUHR-SZANATORIUM
igazgató-főorvosa személyesen ad felvilágositást a Tátra-irodában (Dorottya-u. 7.).

Keresek azonnali vételre
600—800 □-öl telepre alkalmas
telket
Budapesten. Ajánlatokat „Komoly 22" jeligére **Leopold Cornél hirdetőirodába,** Teréz-körut 3. kérek. 7056

Sürgősen vennék
butorokat, szőnyeget és egyéb berendezési tárgyat. Fülöp Géza, Táltos-u. 14., I. 6. Telefon 135—669. 7052

Nagyobb raktárhelyiséget keresünk
lehetőleg Budapest északi részén (legmegfelelőbb a XIII. kerületben), Ujpesten vagy Rákospalotán. — Ajánlatok „Azonnalra" jeligére **Haasenstein és Vogler r. t.** hirdetőirodába, V., Dorottya-utca 8. küldendők.

2 db komplett ammóniákos
KOMPRESSOR
olcsón eladó. Megkeresést „Műszaki" jeligére Patak hirdetőirodába, Vilmos császár-ut 29.

Elektromos szakmabeli
tömegcikkeket gyártó nagy
iparvállalat
azonnali belépésre
keres keresztény mérnököket
és felsőipariskolát végzett
műszaki tisztviselőket
Ajánlatokat az eddigi működés és szakképzettség részletes ismertetésével, valamint a fizetési igény feltüntetésével „Stabil 7053" jeligére főkiadóba.

Villám
töltőtoll minőségi áru! 7069

Keresztény konfekciós cég kész nőiruhaüzlethez 50.000 pengővel KERESZTÉNY PÉNZES TÁRSAT KERES. „Biztos üzlet 6956" jeligére főkiadóba.

70 m² 3 nyilásos üzlethelyiséggel
az Opera mellett és
tőkével társulnék
Irásbeli ajánlatot „Megbizható, rentábilis" jeligére **Blockner J.** hirdetőirodájába, Városház-utca 10. 7031

KERESZTÉNY KERESKEDELMI ÜGYNÖKSÉG képviseletet, valamint bizományi lerakatot vállal Győr és vidékére vegyipari, konzerv-, italáru- és papirszakmából. Megkereséseket „Tőkével rendelkező 6886" főkiadóhivatalba.

Schober István

otvos

1915–1917

l.

Ermisk. 1930

88. l.

639 1937

1937. nov. 19.

BUDAPEST, 1935. november 28.
IV. Kossuth Lajos-utca 18

Bizottsága

ik, hogy a

n der Deutschen Kunstdenkmäler Österreich
geb. cimü munka megjelent, ára 15.-- P.

zásukat, hogy a munkát megküldhetjük-e

Kiváló tisztelettel:

Királyi Magyar Egyetemi Nyomda
Könyvesboltja
Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 18.
Telefon: Aut. 895-40.

SCHOBER, Joseph, pozsonyi üvegcsiszoló

J. SCH., bürgerl. Glasermeister, 59 éves feleségével meghalt 1832-ben. (1833, 41.)

—

U. az, 5 hónapos fia meghalt (1836, 480.)

—

Herr J. Schreiber, Glaserer, † 78 éves korában, Pozsony, 1845 április 7. (1845, 367.)

—

Preßburger Zeitung
(Gentner)

Schober József

Ungeom

1771 és
1775

l.

Ságüngesipar

208. l.

Porcsika R.
JUCZ
JUCZ
R. 3300
R. 1100
R. 1100
R. 1100

SCHOBER JÓZSEF, asztalosmester

Pesti asztalos kontár volt 1828-ban.- Terézvárosi lakos.- Helyrajzi szám: 1006.- Összeirási szám: 2822.- 48.old.

BATÁRI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban 39.old.

Az Iparműv.Múz.Hopp Ferenc Múz.Évkönyve. XIII. 1970. Bp. 1971.

Schöber Ferenc

ösatok készitö

mütt nagy erem

l

Közlezrkiáll

1429. l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Patria" r.-t. Budapest — 435418

Schober Ferenc

öratok kissitő

l. Bp

Ezredéves kiáll

XVI. cs. 18. l.

BUDAPEST
1934 JUN 20 19
sa 62 sa

Schober Ferenc

óratok készítő

l.

Közlegyháll

199. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t., Budapest — 435418

SCHOBER, Friedrich XIX. sd MDK.
palotakapitány

Ybl Ervin: A budai várpalota helyreállítása a XIX. sd. derekán. Tanulmányok Bp. múltjából. 1956, XI. köt.
~~312~~, 321,
317,

Schober Flórián

a Lalai uradalom
pallérja Fellner Ja-
kab mellett.

lárd

Dor Fellner

16, 17. l.

18. l 21. l.

SCHOBER Henrik kastélyfelügyelő, XIX. szd. MDK.

Ybl Ervin: A budai vízpalota helyreállítása a XIX. szd. derekán
Tanulmányok Bp. multjából, 1956, XI. köt. 318,

SCHÓBER GYULA

PKÉ 1980 – 1998 90.

KÉTLAKÁSOS LAKÓÉPÜLET

1994

Vajda: *Flora Photographica Carpato-Pannonica*, 1984; Lugosi-Temesváry: *Kardok*, 1988; Száraz-Szabóky: *A Budai Vár*, 1990; *Springer Hungarica Herba-tár sorozat*, MKM különdíja, 1991; Nemeskürti: *Magyarország Sevillában* könyvborító (MKM különdíja), 1992; Ernyey: *Made in Hungary*, 1993; *Hungary - Essential Facts, Figures and Pictures* (Magyar Köztársaság miniszterelnökének különdíja), 1994; *A másik Budapest - képeskönyv az elő/d/városokról* (Magyar Köztársaság miniszterelnökének különdíja), 1997, *Helikon Kiadó világkönyvtár sorozat* borítója (KMK különdíja). *(B. K.)*

FARAGÓ Miklós festő, grafikus
(Mátészalka, 1947. márc. 17.)
1968-71: Varsói Képzőművészeti Akad. 1970: Norvég Királyi Külügymin. Művészeti Ösztöndíj; 1971: Accademia Santa Nicola, Róma; 1998: BNV Porcelán Nagydíj.
Ek: 1968-99: Európa; USA; Kanada; Japán.
Mk: Művészetek M., Oslo; New Brunswick M., Kanada; Liberace M., Las Vegas.
Km: Képzőművészeti Akad., Varsó; Chiesa Madre Katedrális, Augusta (OL); Püspöki Palota Fogadóterme, Siracusa; Brofman Gyűjt., Montreal; Magyar Állami Operaház-Nemzeti Balett. *(T. A.)*

FARAGÓ Pál festő

Kisplasztikai B. III. díja, Pécs; Fa és környezete kiállítás I. díja, Cegléd; 1983: Munkácsy-díj; VIII. Orsz. Kisplasztika B. I. díja, Pécs; 1984: Szobrászat szabad térben kiállítás II. díja, Salgótarján; 1987: VI. Orsz. Éremművészeti B. II. díja, Sopron; 1989: érdemes művész; XI. Orsz. Éremművészeti Kisplasztikai B. I. díja, Pécs; 1993: XIII. Orsz. Kisplasztikai B., Pécs, a MKISZ díja. 1990 óta az MKF tanára, 1992-től a szobrász-tanszék vezetője, egyetemi docens. A szentendrei Grafikai Műhely alapító tagja és első elnöke, a szentendrei →*Art'éria G.* alapító tagja. A Szimpozionok és Alkotótelepek Társaságának egyik vezetője, az AIAP (UNESCO) magyar nemzeti bizottságának vezetője. 1985-90 között országgyűlési pótképviselő volt. 1948 óta Szentendrén él. Szobrászatának anyaga a kő, a bronz és a fa. Az első, 1968-as bemutatkozó kiállításának műegyüttesében még tradicionális portrék és stilizált figuraidézetek is szerepeltek, de már pályája e korai szakaszában a nonfiguratív térplasztikák, domborművek és érmek komponálása felé fordult. A Brâncuşi és Hans Arp művészetével párhuzamba állítható, a kortárs magyar szobrászatban társtalan törekvésének központi problematikája az elvont plasztikus formák, testek térbe helyezése. Az 1975 és 1980 között készült nagyméretű domborművei a hullámvonalra, illetve a hullámvonalak plasztikai-optikai hatására épültek. A 80-as évek kezdetétől a

Schober Alajos

lásd

2

Prútér Imre

A kalocsai főszékes-
egyház. Bp. 1942

55. l.

nomoru falfelülettel történik. Ezen falfelületekbe illesztették a félkör záródású két fülkét, Sz. István és Sz. László carrarai márvány szobrával.

A belső díszes benyomását emeli a boltozatok és boltívek gazdag stuccódíszítése. Ilyen gazdag és finom stuccómunka ritka a hazai barok templomokban. Hozzá hasonló a temesvári piarista templomban volt, de 1912-ben lebontották.[86]

A világítást kiválóan oldották meg. A mellékkápolnák ablakain áttörő fény a főhajóba való kapcsolódást emeli ki, míg a főhajó ablakain beszüremlő fény, a templomtetőről visszaverődő zöldes világításával a mennyezet stuccóit élénkíti.

A szentélyt két egyeneszáródású ablak világítja meg, melyekbe a körkápolnák fedélszéke sajnálatosan belemetsz, mégis elsőrendű világítással emeli ki a pompás fehér carrarai márvány tabernaculumot.

A szentély csillárait szerencsésen helyezték el kétoldalt a kanonoki stallumok fölé úgy, hogy sem a főoltárra, sem a mennyezeti stuccókra való rálátást nem zavarják. A hajó további esti világítását a kápolnák bejáratánál felfüggesztett csillárok szolgáltatják.

A templom oszloprendjei neokorintusiak. Félpillérként simulnak a falhoz, az orgonakarzat alatt hármas íves osztást látunk, közü-

Schöber Anna

l. Budapesterajsk.

1934–35. 19. l.

43. zroba.

20

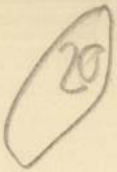

Devai Schober Béla

Bardi plakát,
repr.

Éimisk 1912/13.

D. nél nincs
indikálva.

Viselet.

Hajdú.

A hegyes vidék előte
puska, kezeiben pedig bárd a

Ein

legalól jobbra: 63.

Rm., mér. a rl. 26.8:

Schober Béla

l. Ipam. 25 k. 42

1912-13. 27. l.

448. HEVERŐ. Halványkék és aranymintás brokáttal kárpitozva . . . . . 60.—
449. FALITÜKÖR. Diófa keretben. Barokk stílus . 20.—
450. SZOBORÁLLVÁNY. Tölgyfa . . . . . 5.—
451. KAROSSZÉK. Faragott és aranyozott fa, gobelin kárpitozással. Louis, XVI. stílus . . . . 30.—
452. KAROSSZÉK. Faragott és aranyozott fa, halványzöld bársonybrokáttal kárpitozva. Külön ülőpárnával. Barokk stílus . . . . . 90.—
453. NAGY KAROSSZÉK ÉS HÁROM KISEBB KAROSSZÉK. Selyemdamaszttal kárpitozva. (Kissé hibás.) . . . . . 120.—
454. KAROSSZÉK. Diófa, faragott és részben aranyozott díszítéssel, zöld selyemdamaszttal kárpitozva. Barokk stílus . . . . . 70.—
455. ÜLŐBUTORKÉSZLET. Diófa, faragott díszítéssel, zöld selyemdamaszttal kárpitozva. Barokk stílus. (Pamlag és 4 karosszék.) . . . . . 350.—
456. KAROSSZÉK. Tölgyfa, faragott díszítéssel, rózsaszínű csíkos damaszttal kárpitozva. Barokk stílus. 2 darab . . . . . 40.—
457. FALITÜKÖR. Fekete fakeretben, gazdagon faragott és aranyozott díszítéssel. Magyar, XVIII. század . . . . . 80.—

Devai Schober Béla

Lásd

Schober Béla

alatt is

LÉGRÁDY TESTVÉREK R. T.
NYOMDAI MŰINTÉZETE
V., VILMOS CSÁSZÁR-UT 78.

Schóber Béla

MDK

végbizonyitványt kapott.

Zimisk 1914-15. 84 l.

Schober Béla

(Devai Schober Béla)

l

Ipovm. isk. cit

1912-13. 18 tábla.

ILLUSZTRÁCIÓK

Schober B

Budapesti tájképes levelezőlap

Wiener litogr.

Éimisk 1913/14

Schöber Béla

grafikus 1910–14.

Érmisk 1930

88-l-

Alapitva 1577 *Gegründet 1577*

KIR. MAGY. EGYETEMI NYOMDA KÖNYVESBOLTJA
BUCHHANDLUNG DER KÖNIGL. UNG. UNIVERSITÄTSDRUCKEREI
LIBRAIRIE DE LA PRESSE DE L'UNIVERSITÉ ROYALE HONGROISE
BOOK-SHOP OF THE ROYAL HUNGARIAN UNIVERSITY PRESS

Telefon — Fernspr.: 89-5-40. Bank: Magy. Ált. Hitelbank (Ung. Allg. Creditbank) Budapest
Postacsekkszámla — Postscheckkonto: Budapest 37.473, 57.124. Leipzig 28.165. Paris 160.010

Ge/E

Müemlékek Országos
Budapest IX.
Rákos-utca 12.

Tisztelettel közölj

Dehio: Handbuc
Bd.II.

Kérjük szives megbí
nb. címükre.

Schobel Mihály, ötvösmüvész. Nagyszeben.

XVIII. száz.

Magy. Hirmondó. Bécs. 1796. III. 25. 428. l.

Böhm Pal festő

1839 - 1905.

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
12 - 27.
"Lázá B.: B.Eötvös J...."

Schöbeln Frigyes

nyomdász

l.

Kertész nyomtatott

266. l.

Schobel Mihály

ötvös és rézmetsző

1797. Czimvignett ily cimű értekezés hez. Methodus inveniendi sinus arcuum m-plicium stb. Edita a Joanne Binder. ... Cibinii 1797. Aláírás Gestochen von M. Schobel, Silberarbeiter zu Hermanstadt

Szilágyi Iszván. Adalék a magyarországi képző-művészek névsorához. Történelmi Tár. 1880. évf. 166. l.

Schobel Mihály

Ötv.

Kőmagyötvy 1778. r.

Schobel Jeremiás

ötvös

1664. mesterré lett.
1668 meghalt.

BRASSO
RE.
22.l

Schobel Jeremias

ötvös

belép. 1664. maj. 9

irod + 1668. okt. 13.

Gy. Brassó Erd. Muz.

384

..... *műhely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....szamu .....

n.

vi ..... hó.....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Schobel Jeremias

ötvös 1654

Lakó

Nyárfás Brassó 116

MDK

Schobel Ignác babarci ácsm.

1800. felszabadult Pécsett

Cserkuti A: Pécsi ácsok céhe. Pécsi Napló. 1913. nov. 30. 3 - 4 l.

Schmer József rajztanár

Szerepel a Salacsai Nagy Lajos Fárási tönystásban rendezett kiállításon

N.N.: Nemes szándékuk támogatást érdemel

Petőfi Népe 1968 XII. 6

Schmut József (Kalocsa)
tanár, festő

A Bács-Kiskun megyei amatőr
képzőművészek közé tartozik.

Pap Gábor: Kincsek és mükincsek a Barbariumból.
Művészet, 1975. junius - 7. oldal

Schnur József „Testő"

Z.: Somogyi József

—: Hír

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. szept. 23.

Schnur József.

A Katona István Társaság két művésztanár tagja – Kováts László – Kalocsán mutatta be az utóbbi két évben készült alkotásait. Változatos technikával készíti munkáit: pasztell, akvarell, filctoll, nyomda- és műanyagfestékkel. „Téli táj" – „Duna-partja" – „Csendélet"-ek. (említve).

dr. M. Kiss Pál: Kováts László és Schnur József.

Petőfi Népe, 1972. máj. 14.

Schnur József festő

Kalocsán, a Petőfi műv. Központban rendezték meg kiállítását, Kováts László festővel közösen.

Kiállítási kalendárium.

Szocialista Művészetért, 1942. jún. 5.

Schmidt József
festő

17 Marosparti fürfákat ábrá-
zolja képein.

Tóth Ferenc: Marosmenti müvésztelep Makón.
Müvészet, 1971. december 14. oldal.

Schnur József, pedagógus képzőművész,

Megnyílt a Bács-Kiskunban élő és dolgozó rajztanárok, pedagógus képzőművészek IX. megyei kiállítása, melyen a művész munkái szerepelnek.

Sümegi György: Pedagógus képzőművészek.
Petőfi Népe, 1974. ápr. 10.

Schmur József

„Szürke táj" (tus)

(repr.)

Petőfi Népe, 1942. febr. 27.

Schmer József
Grafikus

„Fűzfák" (repro)

Tóth Ferenc: Marosmenti müvészteleé Makón.
Müvészet, 1971.december 14.oldal

Schnur József

Petőfi Művelődési Központ I István uti kiállitótermében szerepelt, alkotásait expresszív kifejezési mód jellemzi, Kiemelkedik DON Quijote, Madárijesztő, Csómakos c. alkotásai.

M Kiss P.L: Rajztanárok kiáll. Kalocsán

Rajztanitás 1976/1/32

Schnur József rajztanár

Kiss Ernő bajosi rajztanár kamarakiállítását értékelte.

Borsó Ferenc: Kiss Ernő kamarakiállítása.

Petőfi Népe, 1942. nov. 19.

Schnur József

Dunapart

Rajztanitáa 1976/1/32

Schnur József, Jestő

L.: Lesenyei M.

5.

–: A képző művészeti . . . . . –

Népszava, Bp. 1975 szept. 23.

Schnur József

Kalocsán mutatta be festményeit az ősz folyamán

Forrás 1975/12/94

Schnur Lajos

Münchner. 1904. 346

Keményffi Tenő: Kilátás a parlament felé 88 (978), 160 (840)

Schnur Lajos, festő

Művészet, III., 1904. 345-346.

Adatok művészetünk történetéhez

Schnur Mária MDK

Szent Cecilia, olf.

Mücsarnok 1897. tavaszi nemzetk. kiáll.

Schnur Michael

Liegnitz

1555 – 1556

l.

Hoffmann Posen

50-l.

Hoffmann Südost

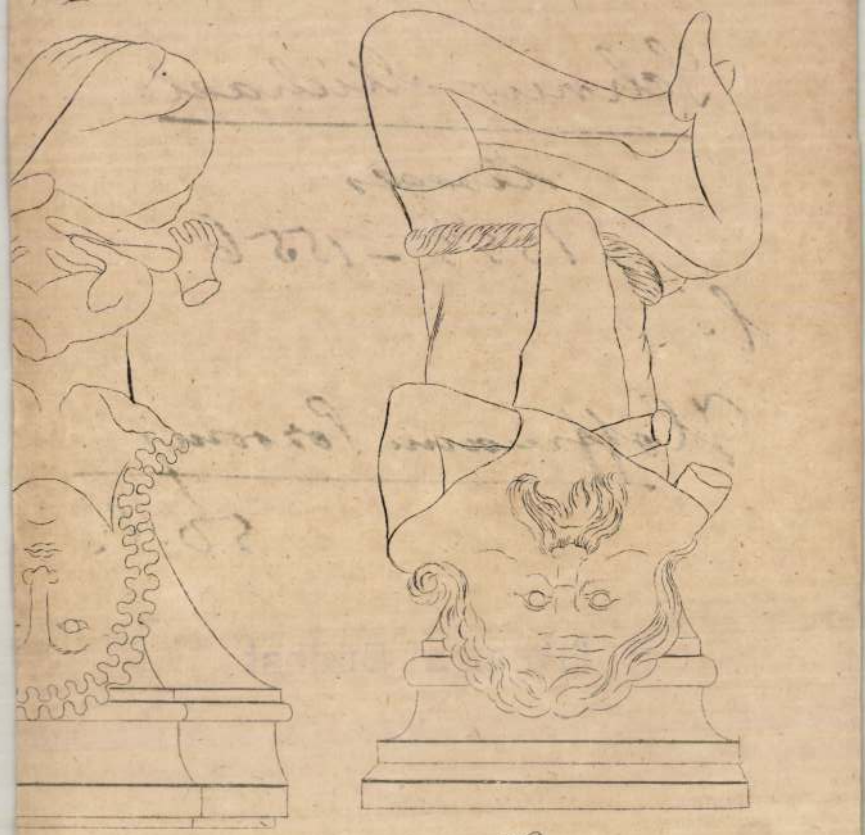

8

9

M.D.K.

Schnur Michael, üveges

1555-1556-ban Pozsonyban polgárjogi illetéket fizet.

Hoffmann Edit: Pozsony a középkorban, elfelejtett művészek, elpusztult emlékek. Bp. é.n. 50. old.

Schnür Pál

festő

1917-19

b

Límisk 1930

88. l.

KIR. MAGY. EGYETEMI NYOMDA

23.089

Szállítottunk Mü

a mai napon:

5000 pld Kart

Budapest, 1935. nov.

Schnurer Mathias

9301. 1735. Okt. 18. Mathias Schnurer, Bildhauer, des Adam Schnurer, Maurermeisters zu Burkenforstein in Ungarn, und Catharinae Sohn, Maria Elisabeth Stannkin, eines Barbiers Tochter.

Mösule fent erben Beesben.

Starzer A. Quellen zur Geschichte der Stadt Wien. Wien 1908. VI. B. 9301. 7.

1739 jan. 28. meghalt Beesbe
1/2 eves gyemeke
u. o. No 13575.

Kállai András V. 11.

Schnurer Vid

aus

Sopron

1635 máj. 21.

polgáreskü

Házi.

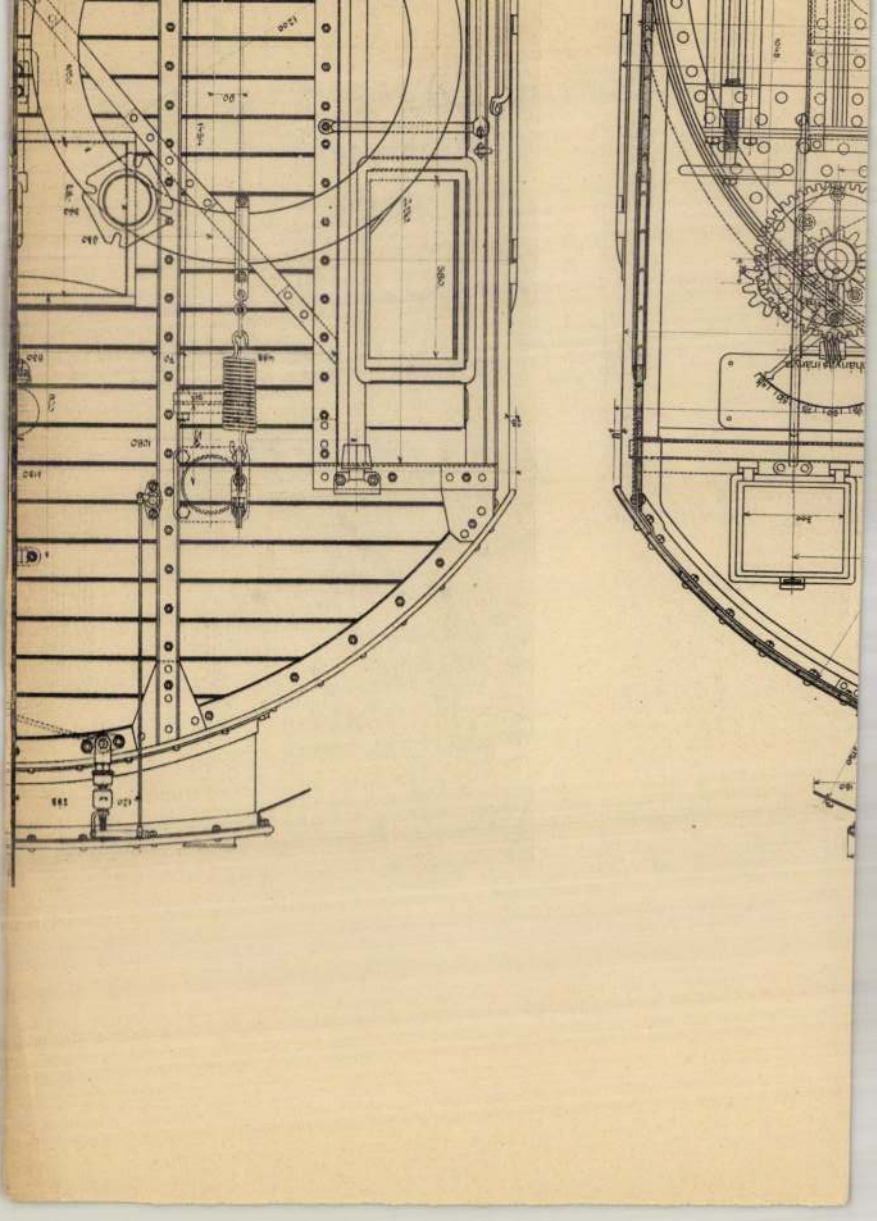

Alexander Schnütgen, kölni mügyüjtő

Az esztergomi Keresztény Múzeum több mint százéves múltra tekint vissza. Első ízben 1875-ben nyitotta meg kapuit a nagykizönség előtt a Főszékesegyházi Könyvtár épületében. Mai helyére 1882-ben került, az érseki palotába. – Simor érsek magánképtárának magra képezi a kollekció nagyrészét. A főrap szenvedélyes műbarát volt, a későbbiekben vásárlásokkal gyarapította az anyagot. Így került birtokába – többek között – a korai olasz táblaképekkel gazdag Bertinelli-gyűjtemény, valamint Alexander Schnütgen kölni mügyüjtő középkori szabor-kollekciója a nyolcvanas években.

Tasnádi Attila: A régi magyar műrészet kincseshárza.

Népszava, 1984. márc. 28. 9-old.

SCHNÜTZER, Anton, pozsonyi kőművesegéd

A. SCH., Maurergesell, 5 éves fia meghalt (1789, 459 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

S c h n y c z e r Hannes/Weisz
János mester/ képfaragó
- 1521 -

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
360-361.
"Weisz János képfarago"

SCHOBAL, Wenzel, pozsonyi asztalosmester

W. Schobald, Tischlermeister, 1 éves lánya meghalt (1781, 84. vzám, 7 l)

—

W. Schobald, bürgerl. Tischlermeister, 9 hónapos fia meghalt. (1796, 219 l)

—

Wenzelaus Schobal, bürgerl. Tischlermeister, 11 éves fia meghalt. (1800, 227 l)

—

Preuburger Zeitung

(Genthon)

Schobb joannes ausztriai szárm. 1801. polgárjogot kapott Pester ötvös mester

Budapest régiségei , a tört. muzeum évkönyve XVII. 1956. évf 294 l

Schobel Daniel

Brassai ötvös

1745 ben szabadul

fel. Legifjabb

Hanni Sebestyénnel

tanult

irod

Gyér 233.l

..... *mühely.*

...yfőnökség!

...v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

...am.

...évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

Schobel Georg
ötvös
1721 i mesterré lett
1763 meghalt.

BRASSO 22 l
RE.

Schobel György

ötvös

irod belép 1721

† 1763. jan. 11.

Gy. Brassó Erd. Muz.

382.

_____ *műhely.*

főnökség!

_____hó____n történő kifize-

_____ indokából személyesen meg nem

_____szamu _____

n.

vi _____ hó_____

_____

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Schobel Georg

ötvös 1721

laid

Gyárfai Brassó 130

SCHÓBER Gyula épitész

S.Gy. [SCHÓBER Gyula]: Lakóegyüttes 171 lakással, Pécs, Siklósi Városrész. Épitész: Schóber Gyula. = Magyar Épitőmüvészet, 83,1992,5. 33. ill.

berentei lelkészlak tervét (EÁL ÉrsGazd L t 210.) és feltehetően ugyanő renoválja 1935-ben egri cisztercita templomot. (Eger újság 1936. a 25. sz.)

VAIDMAN Ferenc asztalos fráter. Az egri minó ták leltárkönyve szerint 1781-ben tesz náluk ö fogadalmat. Az 1780. évi bejegyzés szerint a n kolci származású Vaidman már a rendházban n ködik. (EÁL ÉrsEgyh L egri minoriták leltárkv

VAISZ (VEISZ) Ferenc kőműves. Egerben 1785– között működik a városi adóösszeírás szerint, még az 1800. évi adókönyv is említi.

VAISZ (VEISZ) Mátyás egri lakatos. Egerben 18 ben szerepel a városházi leányiskola átépítésé (EÁL Eger v. ir. 1807. é. 1284. sz.) az adókönyv 1800—1824 között említik.

VAISZENTETH (VEISZENPECK) Fülöp és Mih egri kőművesek. 1771—81 között működnek a vár adóösszeírás szerint.

VAISZENTETH József kőműves. Az egri városi ad összeírás az 1800. évben említi nevét.

VAJNER (VAINER) János ácsmester. A baracai (harangláb „abrisszát" 1820 körül készíti el. (E ÉrsGazd L tvj. 80.)

VAJNERT György lakatos. 1827-ben Egerben a B városban írják össze, ahol három segéddel dolgoz

VAJNPERG György lakatos. Az egri városi adókö vek 1800—1824 között írják össze.

VAJSZ Ignác I. egri kőműves. 1768-ban az egri p pöki rezidencia építésénél a lépcsőházhoz kapcsok az állásokhoz rúdvasakat igényel → Kurzendor pallérral együtt. (EÁL ÉrsGazd L szdm. test. a scrib.) 1759-ben Vajsz pallér 40 000 téglát v át. (Uo.) 1769-ben vaskapcsokat kap a vaka

Schmur József

Szerepel Kecskeméten az alábbi tárlatan

Helta Nándor: Nagyi téli tárlat 1970

Petőfi Népe 1971 I. 1 5 old.

Schmidt József festő

Kalocsán él

A Dunaversei művelődési otthonban

Kiáhítása nyílik

N.N: Kiáhítások

Petőfi Népe 1971 III. 3

Schmidt József

Szerepelt a kalocsai tárlaton
(1968 nov.)

Dr. Kanyó Jánosné: Gondolatok
a kezőművészeti tárlatról

Petőfi népe 1969 I. 10

Schmidt József

Szerepel a kalocsai TIT értelmiségi Klubjának kéj. műv. kiállításán

N.N.: Kiállítások Kalocsán

Petőfi Népe 1968 XI. 10

Schnur József

Kalocsán a müvelődés házban 3 pedagógus-müvész közös kiállitását rendezték meg: Schnur József, Kanczler István, Kovács László

Kovács László: Képzőmüvészeti kiállitás Kalocsán
Rajztanitás 1966. IV. 26.1.

Schnurr József kalocsai MDK
résztvett a Thorma János Muzeumban 1963 ápr. 4-én nyilt kiállitáson.

—b:Rajzpedagogusok kiállitása Kiskunhalason.

Petőfi Népe. 1963. ápr. 6.

Schnöller L.

rajzoló

egyes illusztrációk

Györffy István dr

magyar nejú hiní-

zések. I. il cifra-

stúr. Bp. 1930.

4. l.

támaszkodó ellenvetéseket, az ő állitá
bálkozunk a tényekre és a stilus utmut

Mindenek előtt megpróbáljuk id
keket. Legelső helyre az esztergomi ol
nem tudunk arról az épitményről, melyb
a szent István protomartir és a szent
halála előtt elkészült. Sajnos csak fe
Az emlék stilusa ezt a feltevést alátá
tehetjük 1038 előttre. Hasonlóan biz
következő veszprémi köveknél. Legkorá
kövek stilusát sem lehet az első bazi
hozni. Az a körülmény, hogy a veszprém
arról rendelkezik, hogy a szent Mihály
egyházi épületeit /35/ xxx xxxx lehet

Schnöller Lajos

Festő

1906 – 8.

1909 – 11.

l.

Eimisk 1930

88. l.

SOCIÉTÉ ANONYME AU
155, Rue St-Honoré - Place

DOIT COMMISSION DES
BU

Expédié par : POSTAL sur ord

Compte Chèques Postaux : PARIS 293.60

	I	ARCHITECTU remise IO Port Posta Dans l'at DUPLICA

R. C. Seine 161.484

Schnöller Lajos

Ujlak, of.

M.Szal. összi tárl. 1920. szept. 25.1.

MDK

Schmupfkegel Gyula, nyd. igazgatóvés
festömüvész

Az Operaház zenészdohányzójának falán ö is tovább festi a müvészek portréit, ahogyan a sorozatot Rippl Rónai Sándor, R R József festümüvész elkzdte. A megbarmult képeket is restaurálta.

MDK

Schnörch Ilona sokszorosító

mesterré avatták, bizonyítványt kapott.

Budiparrajziak. 1932-33. 93 l.

Schnur Aladár

építész

cród

Építő Ipar 1913. 147. l.

(Az uj Nemzeti Szinház bíráló bizottságának bírálati jegyzőkönyve.)

közelében kelet-nyugati irányú
ispöki palota alá.
felelő pillérsornak nyomát sem
a kereste. Sajnos, legutóbb már
eg, melyek Henszlmann szerint
Egyedül a feltételezett 5. pillér
ti irányú falvonulat. Ezt is meg-
ól, nagyon valószínű, hogy az
lt töredéke, melyet Henszlmann
ás ideje nem terjed ki. A fal-
zódó négyszögalakú fal északi

egtöbbje bolygatott volt. Az elő-
ita meghaladná e könyv célját
bek fogják közzétenni. Néhány

Ludwig Sch

két raj:
Faludy Kara
evfolyamában
mér" c. nove

Vayerné, Zibolen Ágnes: Kisfalud
képszerkesztője

Művészettörténeti Értesitő, Bp.1967.

Schnur József

Gyűjteményes kiállítása nyílik
a TIT Kolozsvár. éstelmiségi
klubjában

N.N.: Két kiállítás

Petőfi Népe 1968 XI.9

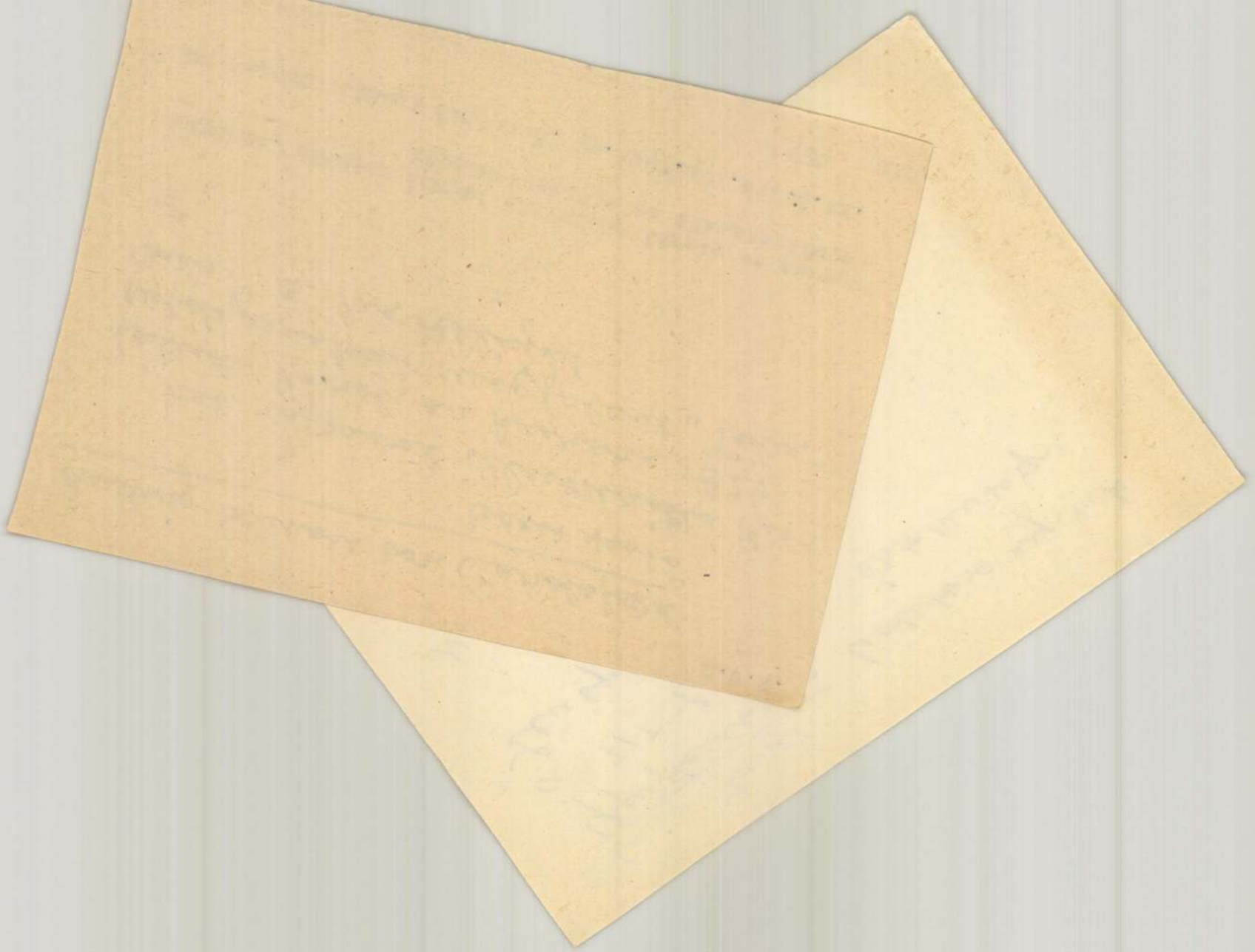

M.D.K.

Ludwig Schnorr von Carolsfeld

bécsi festő

két rajzával illusztrálta Kisfaludy Károly az Aurora 1829. évfolyamában megjelent „Tilalmas" c. novelláját.

Vayerné, Zibolen Ágnes: Kisfaludy Károly az Aurora képszerkesztője és illusztrátora

Művészettörténeti Értesitő, Bp. 1967. XVI. évf. 3. sz.

159. old

Schnur József

Gyűjteményes kiállítása nyílik a TIT kalocsai értelmiségi klubjában

N. N.: Két kiállítás

Petőfi Népe 1968 XI. 9

MDK

Schnorr Lajos

Klára Visegrádon /rézm. Blaschke János 1823/

Nagy Iván: Magyarországi képzőművészek.
Századok 1874. 26-44 l.

Schnoster,? Nicolaus,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosleg-
nyek jegyzéke:"Schnoster,? Nicolaus,Grosmeyda,1697.
VIII.25.". 119.old. 13.jegyz

Határi Ferenc: Asztalosleg[illegible]k Győrött a XVII.szá-
zadban - Adatok Győr város asztalosművességének
történetéhez 93.old

Arrabona,9. - Antus János Múz.Győr,1967.
A Győri Múz.Évkönyve

Schnoster N./Nicolauss/,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke származási hely szerint:"Grossmeyda: Schnoster N." 122.old

Batári Ferno: Asztaloslegények Győrött A XVII. században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 95.old

Arrabona,9.- Xantus János Múz.Győr,1967.- A Győri Múz. Evkönyve

Niclau3 schnoster,asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből,1697:"den 25 August i3t frömb gese3en Niclau3 schnoster Von gro3meyda /!/". 112.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosmüességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Kantus János Múz.Győr,1967.-A Győri Múz.Évkönyve

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Schnöler József

(?) farekas 1870 (?)

lásd

Soproni szemle

1941. 231. l.

Schnöller Lajos

1920. szept.

kiöll. Nemzeti szalonban

Ujlak (Aranyhegy) olajf.

2500.—

Zsidók V. 96.

Schnor v. Karolsfel,
Veit Hans

1764–1841.
festö Leipzig.

l.

Bielz Portrait

434. n.

~~Vasékszerek, kelta~~ VI. 127

Schnorr

festő

ifj.gróf Pálffy Lipót: Magyar emlékek külföldön.II. Fővárosi Lapok. 1867.nov.27.

Schnorr J.

rajzoló

lása

Kremszeplét

177. l.

Vésö köböl VI. 156.

Schnorr Gyula grafikusművész

"Niebelung ének" rajzairól

Fővárosi tapok 1868. XII. 4. 1117.

Hír a Ráth Mór albumról

Schnorr Lajos

Blaschke János rézmetszete:
Klára Visegrádon /Schnorr Lajos után/
1823

Századok 1874, 26-44 o.

Nagy Iván: Magyarországi képzőművésze

SCHNITZLER János

Iszonyat II., 194o, linoleum metszet, 18,7x22,3 - 91.6.
22

Új Művészet

csoport feloszlása után a Seemann kávéházban találkoztak hónapokig: Sugár, Hevő, Lossonczy, Szántó Piroska, Schnitzler, Fehér, Kassitzky, Nolipa, Pelbár

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. 90.l.

Schnitzler János, grafikusművész (1908–1944).

Fenyő A. Endre a Képzőművészeti Főiskola elvégzése után fiatalon bekapcsolódott a mozgalmi munkába. Előbb az Ún. Montázs-csoportban dolgozott, majd a Szocialista Képzőművészek csoportjának munkájában vett részt, amely az új, realista művészetért küzdött. Bán Béla, Sugár Andor, B. Juhász Pál, Kondor György, Hay Károly László, Schnitzler János, Berda Ernő tartoztak a csoport festői köze.

Brestyánszky Ilona: Nyolcvan éve született Fenyő A. Endre. Csongrád Megyei Hírlap, 1984. febr. 25. 7. old.

Schnitzler János, festőművész (1908–1944).

Fenyő A. Endre festőművész a Szocialista Képzőművészek csoportjának munkájában vett részt, amely az új, realista művészetért küzdött. – Bán B., Sugár A., D. Juhász P., Kondor Gy., Hajy K. L., Schnitzler J., Berda E., tartoztak a csoport tagjai közé.

B. J.: Nyolcvan éve született Fenyő A. Endre.
Vas Népe, 1984. febr. 25.

Schmitzker János

Iszonyat, 1938

linoleummetszet 15,5x24 cm

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974 264.o

Schnitzler János

A csoport alapítói, meditői, első aktusainak (1933-1938) tagjai közé sorolható a művész.

Major Máté: A "Forráskiadvány a szocialista....
Művészet, 1973.szeptember - 10.oldal

Schnitzler János

Szőllősi Endre portrét készített a művészről.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom – Bp. 1974. 359 p.

Schnitzler János

A spanyol polgárháború idején feltűnik művészetében az állatmotívum hatása.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom - Bp. 1974. 203 p.

Schnitzler János

Neve az állatszimbolika megfogalmazójaként említve.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom – Bp., 1974. 360 l.

Schnitzler János

Lásd: 1.-es cédulán az előzményt.
Festők és grafikusok: Kádár Béla, Kazár László, Kmetty János, Kondor György, Molnár Piroska, Nolipa István Pál, Perlrott Csaba Vilmos, Redner Renée, Reichentál Ferenc, Román György, Schnitzler János, Sikuta Gusztáv, Sugár Andor, Szántó Piroska, Szin György, Tauber Blanka, Weisz György.
Szobrászok: Beck András, Bokros Birman Dezső, Farkas Aladár, Gádor István, Goldmann György, Kania István, László János, Révész Endre, Szabó Iván.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. márc. 13. XX. évf. 11. sz. 6-7. lap.

/1/

Schnitzler János

Pintér István kandidátus: "Szabadság és nép" címmel, "Egy 1942-es freskópályázat" alcímmel idézi a Szociáldemokrata Párt "Szabadság és nép" c. freskópályázati felhívását a Népszava 1942. febr. 1.-i számából. A pályázaton résztvevő festők és grafikusok: Ámos Imre, Bálint Endre, Bán Béla, G. Beck Judit, Buti István, Sé Dési Huber István, Diener Dénes Rezső, Faddi Fürstner Dénes, Gedő Ilka, Gráber Margit, Háy Károly László, Jándi Dávid.
A nevek folytatása a 2.-es cédulán következik.
Fenti cimű, Pintér István-cikket lásd: Ámos Imre nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. márc. 13. XX. évf. 11. sz. 6-7. lap.

Schnitzler János

a Szocialista Képzőművészek Csoportja 1942-es adatai szerint, a művészfa Csoport tagja volt.

-nánay-: Tárlat a munkásotthonban. Csepel, 1946. jan. 30.

Schnitzler János

Képei szerepelnek az Ujrealisták kiállitásán a Tamás galériában (1936)

- Kubikosai emlitve -

Bálint György :A toronyőr visszapillant
Bp.Magvető 1976

I. 654.old

MDK

Schnitzler János

Hatmlinometszet

MNG. Magyar forradalmi müvészet. Mücs. 1957.

Schnitzler János M.D.K.

Művei a kiállitáson
Lino-sorozat: Háboru

Perneczky Géza: A magyar képzőművészek a fasizmus ellen / kiállitás a Nemzeti Galériában
Magyar Nemzet 1965. dec. 12. 9.1.

Schnitzler János

„Isszonyat" c. lineómetszet sorozata

szerepel a Szocialista Képzőmüvészek Csoportja munkásságát bemutató kiállitáson a Ganz-Mávag Golgota utcai kulturotthonában

Magyar Nemzet 1975 január 5 1o.old.

Schnitzler János

Robbanó feszültséggel telített, fojtott erő látható a művein szereplő kiáltó lófejek.

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet története, Budapest, 1970.

1661

Schnitzler K. János
festő

MDK.

Az 1938-ban rendezett Finnországi kiállításon részt vett

Vértes György: A magyar képzőművészeti népfront . . .
Művészet, 1962. február — 118.

Schnitzler János grafikus

a Nemzeti Galéria, a Szocialista Képzőművészek Csoportja bajdani műhelyéből válogatva rendezett tárlatot a Pesterzsébeti Múzeumban, melyen szerepelnek drámai hangvételű linómetszetei.

Lasonci Miklós: Kiállítótermekben.
Pestmegyei Hírlap, 1975. okt. 7.

OMIKEX
MDK

Schnitzler János festő

OMIKE Mártir müv. emlékkiáll. Régi Mücs.
1946. jun.

MDK

Schnitzler János László

Öregek, olaj

XII. Tavaszi Szal. N. Szal. 1977. máj. 13 i.

Schnitzler Jábos

Három metszet, linóleum
Szobarészlet, tusr.

KUT kiáll. N. Szal. 1941. nov.

Schnitzler János
Anyóka, olaj
Ülő nő, "
Tájkép, "

KUT kiáll. N.Szal. 1942. nov.

Schnitzler János
festő

M.D.K.

Németh Lajos: A szocialista képzőművészek exportjának története.

M.M.M. Évkönyve 1952, 92 l.

Schintzler János
festő

M.D.K.

Németh Lajos: A szocialista képzőművészek csoportjának története

M.M.M. Évkönyve 1952, 87 l.

Schnitzler János
festő

M.D.K

Németh Lajos: A szocialista képzőművészek csoportjainak története.

M.M.M. Évkönyve 1952, 81 l.

MDK

Schnitzler János, festő.

Késő őszi táj. of.

Nemz. Szal. Műv. É. - Szinyei Társ. X. tárl. kiáll. -
1935 V. 8-19. Kat.

MOK

Schnitzler János, festő

35. Könyöklő asszony. rajz
36. Hegyi sétány. "
38. Könyöklő asszony. "

Onnke - III - Képzőmüv. kiáll. - 1942 jan. - Tárgym.

Schnitlzer János László MDK

Zagyvamenti táj, tempera

Mücsarnok 1938 Szent István kiállitás

Schnitzler János

M.D.K.

1941-ben részt vett a szocialista művészek kiállításán a Vasas Székházában.

Borsos Bierbauer. Bp. é. u. 15.

Schuitzer Jenő
grafikus

Lovak" 1938.
" (rézm.)

Aradi Nóra: Jel- és jelentésváltozás a.....
Művészet, 1971. június - 14.lap

Schnitzler János

grafikus

1938-ban készült „Turak" unió grafikája a hajszolt-ságot, a fenyegetést fejezi ki.

Aradi Nóra: Jel- és jelentésváltozás a.....

Művészet, 1971. junius - 14.lap

MDK

Schnitzler János László, festö

Külvárosi részlet. Tusrajz.

Parasztasszony. Krétarajz.

OMKT.-műcsarnok. IV.Nemzeti Képzőmüv. Kiáll. BP.1937. ápr.29.-jun.20. Kat. 12.,13.1.

M.D.K.

SCHNITZLER János

1933-1937 között a Szocialista Képzőművészek Csoportja-hoz tartozott

Major Ildikó: Megjegyzések a Szocialista Képzőművészek Csoportja magyar Építőművészet 1985.3/4. sz. 133-134. l.

Schnitzler János

M.D.K.

Méltatás.

Major Máté: Bácsi Berda Ernőtől.
Művését, 1961. március. — 43 l.

Schnitzler János MDK

Hat linometszete 194o.

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi Müvészet

Schnitzler János László MDK

Külvárosi részlet, tusrajz

Műcsarnok 1937 IV. Nemzeti Képzőm. Kiáll.

Schnitzler János László MDK

Parasztasszony, krétarajz

Mücsarnok 1937 IV. Tavaszi Képzőm. Kiáll.

Schmitlzer János László MDK

Zagyvamenti táj. tempera

Micsarnok 1938. Szent István kiáll.

Schnitzler János M.D.K.

Műve a bolognai kiállitáson

Oelmacher Anna: Derkovits, Pór Bertalan, Ámos Imre képei a bolognai " ellenállási" kiállitáson

Magyar Nemzet 1965. márc. 14.

MDK

Schnitzler János, festö

Három metszet. Linoleum.
Szobarészlet. Tusrajz.

Nemz. Szalon. Kut. 1941 nov.-dec. Kat.

MDK

Schnitzler János

Mihályfi E.:
A Szocialista Képzőművészek Csoportjának emlékkiáll.
a N. Galériában. Népszabadság 1964. ápr. 19.

Schmitzler

Szerepel a „Magyar képzőművészek a fasizmus ellen" c. tárlaton a Nemzeti Galériában

Forrás: 1966 II. n. 153old.

Schnitzler János

szerepel a kor. Kép mű.
Csoportja emlékkiállításána
Nemzeti Galériában

Magyar Ifjúság 1964 IV. 30

Schnitzler János

Lovak /repr./

Gond

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. Képjegyzék.

Schnitzler János

Szöllősi Endre elkészitette szoborportréját

/repr/

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. Képjegyzék.

Schnitzler

Ukrajnába hurcolták.

Erdős László: Valami készül 1964. Bp. 107.l.

M.D.K.

Schnitzler János, festő

mint az „Ujrealista csoport" tagja kiállítok a Tamás-Galériában. Kállai Ernő szerint az ujrealisták „az ünnepélyes ragyogás" lirája helyett ... az örömtelen tömpaság lirájába mártják a valóságot."

Uj valóságlátás a képzőművészetben

Idézve: Gondolat, 1936. okt.-nov. II. évf. 8. sz. 472-477. old.-ról.
Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos,
Bev. és összeáll. Perneczky Géza,
Bp. 1967. Corvina, 249. old.

M.D.K.

Schnitzler Janos

Gráfikus

Az 1942-ben a Szocialista Képzőművészek Albumának egyik rendvevője

Galambos Ferenc: Roxy

Művészet, 1968. julius - 14 lap

MDK

Schnitzler János

Gond, monotyp.

Tiszai táj, o.

Esős utca, o.

Szocialista képzőm.csop.kiáll. 1934-44.

N.Gal. 1964.

MDK

Schnitzler János

Koldus, paszt.

Varrónő, tus

Beszélgetők, monot.

Szocialista képzőm.csop.kiáll. 1934-44.

N.Gal. 1964.

MDK

Schnitzler János

Laboránsnő, tus

Munkapadnál, monot.

Olvasó lány, "

Szocialista képzőm.csop.kiáll. 1934-44.

N.Gal. 1964.

MDK

Schnitzler János

Női fej, monot

Beszélgetők II, monot

Csendélet hagymával, monot.

Ülő nő, "

Szocialista képzőm.csop.kiáll. 1934-44.

N.Gal. 1964.

MDK

Schnitzler János

Háboru, 1 no

M. képzőművészek a fasizmus ellen.

N.Gal. 1965.

MDK

Schnitzler János

Szocialista képzőm.csop.kiáll.1934-44. N.Gal.
1964.

MDK

Schnitzler János

Ülő leány,

reprodukció

Szocialista képzőm. csop. kiáll. 1934.44.

N.Gal. 1964.

Schnitzler

Szerepel az alábbi tárlaton

Oehnacher Anna: Forradalmi mův. kiáll. az Iparművészeti Főiskolán

Magyar Nemzet 1968 XI. 30. 4 old.

Schnitzler János, Jestő

MDK

Gond c. komozíciója:

Repr.

Erdős László: Valami
készül c. könyvéből.

— : (— szöveg — reprodukciók —) 372. l.

A KÖNYV, Bp. 1964. november

IV/11.

Schnitzler János

Irányat c. mestrete (szerző), szerepel a „Derkovits és a szoc. művészet" c. kiállításon Székesfehérvárott

Mihályfi Ernő: A művészet fegyvezei

Tükör 1968 XI. 5

Tisit Mürészek Kiahiŝaxim 1946

Schnitzler János festő

Szóvegy emlisi sérvétetét a Má

1966 fel. 27 Magyar Nemzet

MDK

Schnitzler János graf.

e.a: Szoc. müvészek kiáll. Ujság, 1941. okt.1.

M.D.K.

Schnitzler János
festő

A Szabadság és Vép kiállításon
részt vett

Oelmacher Anna: Szabadság és Vép kiállítás
Művészet, 1962. április — 37 l.

Schnitzler János
grafikus

MDK.

A Socialista Képzőművészek
"Csoportjának" alapító tagja
volt.

Vértes György: Művészek a szabadságért
Élet és Irodalom, 1962. március 17 — 3 l.

Schmitzler János

Szerepel a Szocialista Képzőművének Csoportja a Kiállításán

Ormág Világ 1964 18 sz. 190

M. D. K

SCHNITZLER János

Bünteltő századba kulcsik

Oelmacher Anna: Ma husz éve tiltották be a " Szabadság és a nép" kiállitást

Magar Nemzet 1962. április 1. 7.1.

Schnitzler János MDK

festő

Tamás Galéria 1936.okt. Uj realista csoport kiál

Schnitzler János, [ ] TDK

Részt vett a Kiállításon.

(1942. III. 29. Vasas Székház.)

Mihályfi Ernő: Emlékezés egy 20 év előtti Képzőművészeti Kiállításra 8.

NÉPSZABADSÁG 1962. jún. 1.

Schnitzler János MDK

Tagja volt a Szocialista Képzőművészek Csoportjának.

Vértes Gy. Harc a szocialista realizmusért.
Kortárs. 1961. 12. sz. dec. 919. l.

Schnitzler János NDK

Szabadság és nép-kiáll. Csók-gal. 1962. V.

MDK

Schnitzler János

Anyóka, olajf. Mgt.
Ülő nő, " "
Tájkép, " "

Nemzeti Szalon. Aut. 1942.nov.

Schmitzler János

a Szocialista Képzőművészek
Csoportjával tapasztalatcserére.

Magyar Nemzet
1969 márc. 15

Schnitzler János M.D.A.

Müvei a kiállitáson

Uelmacher Anna: Derkovits, Pór Bertalan, Ámos Imre képei a bolognai "ellenállási" kiállitáson

Magyar Nemzet 1965. március 14 ó 9. l.

Schmitzler János M.D.K.

Művei a „kiállításon

Dutka Mária: Találkozás a szocialista képzőművészek Csepertjára

Kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1964. április 15. 4.l.

Schnitzler János M.D.K.

Művei a kiállitáson

Kristóf Attila: Bucsu a kiállitástól

A Szocialista Képzőművészek Csoportja tagjainak találkozója a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1964. junius 16. 4.1.

Schnitzler János.

A Tamás Galéria kiállitásain szereplő müvész.

Bende J:
A képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

M.D.K.

Schmitzer János
grafikus

Grafikái a legjobbak közé sorolhatók.

Oelmacher Anna: A szocialista képzőművészek csoportjáról

Művészet, 1964. május - 23 lap

Schnitzler [illegible]
grafikus

M.D.K

Olvasó leány (repro)

A borító háttapján
Művészet, 1964. május.

Schnitzler János

festő

M.D.K.

Művei a Szocialista Képzőművészek

tárlatain szerepel.

M. Heil Olga: Szocialista Képzőművészek Csoportja

Művészet, 1964. április - 29 lap.

Schnitzler János MDK

Tamás Galéria 1936. okt.

Schnitzler János [ ] MDK

A csoport tagja volt.

Michályfi Ernő: A Szocialista Képzőművészek Csoportjának emlékkiállítása a Nemzeti Galériában 9.(

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. aug. 19.

Schnitzler János

Mártírhalál halt.
Szerzel a kocialista kézzőművének
csoportjának emlékkiállítosán

Havas Lujza: A kocialista kéz
csoportjának emlékkiállító
Nézsnava 1964 ápr. 12, 7 ol

Schnitzler János

B. Juhász Pállal együtt említve, mint akik sokra lettek urlna képesek. Sch. J. fél tucat dinamikus linómet-szetével tette le a garast. /Talán csak Majornak vannak már belőlük./ A munkaszáradok poklában veszett el.

Major Máté: Az épitészet uj világa, Magvető, 1969, 442.

Schmitzler János

1933–1937 között a Szoc. Képzőművészek Csoportjának tagja.

Major Máté: Az építészet uj világa, Magvető, 1969, 438. l.

Schnitzler János

A csoportban igen jó festőnek tartottak a művészt

Horváth Béla: Beszélgetés Fehete Nagy Bélával
Művészet, 1980. március – 10. lap.

Schnitzler János

Schnitzler János (1908–1944): grafikus. Tagja volt a Szocialista Képzőművészek Csoportjának, főleg illusztrátorként tevékenykedett.

Mihályfi Ernő:Művészek,barátaim Bp.1977.Corvina

Schnitzler János, grafikusművész (1908–1944).

Fenyő A. Endre 80 éve született, 1904. febr. 24.-én. A Szocialista Képzőművészek Csoportjának munkájában vett részt, amely az új realista művészetért küzdött. – Bán Béla, Sugár Andor, B. Juhász Pál, Kondor György, Háy Károly László, Schnitzler János, Berda Ernő tartoztak a csoport festői közé.

Brestyánszky Ilona: Fenyő A. Endre.
Népújság (Tolna), 1984. febr. 25.

Schnitzler

neve említése, szerepelt az

ma 30 éve megnyílt „Szabadság és

Nép" c. kiállításon

Magyar Nemzet 1972 március 29

4. oldal

Schnit

Schnitzler János festő, gr.

Lovak (tozongat) c. rajz

→ Pór Bertalan festő
Művészet 1985/4/40.

Schnizer, Gregorius
lőcsei fafaragó
neve említve

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp.1975.

407.old

Schnorr v. Carolsfeld MDK

(1789-1853)

Sch

oxtrák festő

három művéztestvér közül a legtünesebb

Füger tanítványa

Belvedere-ben vannak romantikus Faust-

képei.

Később gőtészt illusztrált

Bermann, Moritz. Österreich. Ungarn im

neunzehnten Jahrhundert, Wien 1884. 604

M.D.K.

Sarnobl Longinus, Lőcséről való asztalos frater

1750-ben az egri minorita rendházban működött.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 397 old.

SCHNOBL Longinus Lőcséről való asztalos fráter.
Az egri minoriták leltárkönyve szerint 1750-
ben az akkori minorita rendházban működött.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Schnodl Egyed

Könnüvesm.

1774-ben hártulaj-
donos Aradon.

Lakatos Arad

II. k. 230. l.

S c h n o r r G y u l a
rajzoló

Fővárosi Lapok.1868.dec.4. /Fővárosi hirek./

Schmidtler László festő"

Szabad Művészet, 1948

II. évf. 5. sz. 196.o. – Kiállítási Naptár.

SCHOBAL, Wenzel, pozsonyi asztalosmester

W.SCHobald, Tischlermeister,
1 éves lánya megh. [1781,84.sz.,7 l.

W.SCHoball,bürg.Tischlermeister,
9 hónapos fia megh. 1796, 219 l.

Wenzeslaus Schobal, bürg.Tischéermeister
11 éves fia megh. 1800, 227 l.]

Pr.Z.

SCHNITZLER János

Filodendron, 1941, papir, ceruza, 32x20,5 - 91.lo. 51

Jobbját üvegen nyugtató nő, 194o-es évek, papir, ceruza, 25,5x17 - 91.lo. 51

Iszonyat, 1940 k., linoleummetszet, 17xlo,5 - 91.lo. 52

Új Művészet

Egy expresszionista grafikus a harmincas évekből

SCHNITZLER JÁNOS

(1908-1944)

emlékezete

Az Első Magyar **LÁTVÁNYTÁR** Alapítvány
tisztelettel meghívja az
Óbudai Társaskörben rendezendő kiállításra
Budapest, III. Kiskorona (volt Magyar Lajos) u. 7.

Megnyitja 1991. június 25-én 18 órakor
Kovács Albert

Megtekinthető 1991. szeptember 8-ig
naponta 14-18; szombat-vasárnap 10-18 óra között.
Hétfőn zárva.

SCHNITZLER János grafikus

Schnitzler János
festő

Iszonyat – a I – II. – III. lino
sorozata szerepel a tárlatos

...ria: Magyar gráfikai kiállítás ...
...eszet, 1970. junius – 35 lap

SCHNITZLER János

91 6. 23

10 51-53

Új Művészet

10 MAY 1952

M.D.K.

Schnitzler János

Szobotka Tibor: "Munkában megőszült ur" c. novelláját illusztrálta.

Színházi Élet. Bp. 1938. okt. 15. XXVIII. évf. 43. sz. 69-71. lap

M.D.K.

Schnitzler János

Mark Hellinger: "Jótékonyság" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1937. okt. 24-3o. XXVII. évf. 44. sz. 67-69. lap

M.D.K.

Schnitzler János

O.D. Clive: "Aranykalitka" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1938. nov. 5. XXVIII.évf. 46. sz. 61-63. lp.

M.D.K.

Schnitzler János

Donald Crabbe:"A toledói táncos" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1938. nov. 12. XXVIII. évf. 47. sz. 7o-72. lap

Schnitzler Janos

1482.

l.

Kogumagtarkep

13. l.

1904. VII. 14.

Pécs.

Gróf Zichy Jenő harmadik ázsiai utazása.

(550/1904.)

Schmitzler Imre László

festő

Műcs. Kiáll., 1937-től
Pipics 119. l.

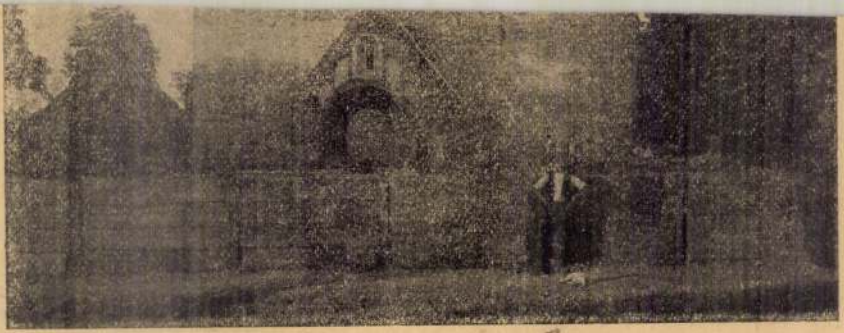

AZ ÁKOSI (SZILÁGY M.) ÉS A LÉBÉNYI (

Schnitzer Mór

mit. Bpesten 1857 apr 1.

1884/85 I. vendeglat

Hekler Antal dr. IV. 155.

Schmitzer Lukas

rézm.

Zrínyi-Ujvár és a
Zrínyiek. Fenti rézm.
1663. Illustr. röplap.

Hubay 1948

630.7.

sügyi miniszterium.

Szigoruan bizalmas !

Előadó-Előadónak !

Nemtényleges állományba való helyezés polgári foglalkozás ellátása érdekében meghagyási eljárás esetén kivül

2

ozás ellátása érdekében meghagyási
eges állományba helyezésre vonat-
zter Ur által 50/Cm.biz.18/b.1941.
abályok másolatát Cimnek megküldöm.
agyfontosságu érdekeire való tekin-
özérdekü esetekben /l./ és 6./be-
yleges állományba való helyezési
endelem,hogy az eziránvu a m.kir.
yási bizottságához cimzett előter-

Schnitzer Lukas

vézm.

Pozsony látképe az erődítményekkel és a várral. Fenti vézm. 1663. Melléklet.

Hubay 1948

678. r.

Schnitzer Lucas,rézmetsző,1633-1671

"FVNFKIRCHEN",Rézmetszete.Az égő várost ábrázolja a benyomuló császari csapatokkal.14.3+19.4 cm.Szignatúra: SL.fecit.MTKcs.2955.T.;APP.H.2653. 21.Katalógus.231o.

Gennerné Wilhelmb Gizella: Zrinyi Miklós,a költő hadjáratainak grafikus ábrázolásai. 225.o.

Folia Archaeologica.XIII.1961.Bpest.Képzőmüv.Alap Kiadóváll.Bp.

Schnitzler Erika, [építész?] MDK

A III. díjas terv egyik készítője.
(A Népligget rendezése s' építészeti megoldása.)

(–ts): Milyen lesz a Népliget 3

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. ápr. 16.

Schnitzler György [ ] MTI

Jelentős kiállítás.

D. Fehér Zsuzsa: Magyar képzőművészek a fasizmus ellen 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1965. dec. 19.

~~Művészek, XX. n. 2. f.~~

Schnitzler György festő

Miroir, 1948. Automne, No. 4.

54-61 l.

Pogány Ö. Gábor: A mai festőnemzedék.

M.D.K.

Schnitzler

Sértő Kálmán: "Vendégem volt" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1937. dec.26.-1938.jan.1. XXVIII. évf. 1. sz. 62-64. lap

M.D.K.

Schnitzler

Donald Crabbe: "Különös kaland" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1938. aug. 13. XXVIII.évf. 34. sz. 65-67. lap

M.D.Y.

Schnitzler
grafikus

Méltatas.

D. Fehér Ísursa: Soha többé fascinust!
Művészet, 1966. április - 7 kap

MDK

Schnitzler György

Uj magy.képzőm. Föv.Képt. vábdorkiáll.1948.jun.
PÜG. bevez.tanulm. 14 l.

Schnitzler György

Szerepelt a Magyar Képzőművészek a fasizmus ellen c. kiállításon.

(Képszabadság 1965. dec. 19.
Magyar Képzőművészek a fasizmus ellen. D. Fehér Zsuzsa

Schnitzler Jakob

fordits

Herzog

Wittenberg, 1659.

Schnitzler x) Jacobus. Dissertatio Politico-Mathematica ex Architectura Militari seu fortificatione de praemunitionibus fortalitium

Cibinicensis Transilvanus

Regi M. Könyvt. III. 2096 szám

és ex Architectura civili (?)

U. ott. 2132 sz.

M.D.K.

Schnitzler József

A szentgotthárdi temetőkápolna oltára, 1765, repr.

Műemlékvédelem 1967/2. 70. l.

Schnitzler József professzor

Három magyar művész emlékkiállítása

Szabad Nép 1948 máj. 22. - 4. -

Grafika Schnitzler József:
Szenvedők. (vízfestmény)

Három márkus minvény emlékkiállítása.

Szabad Nép 1948 máj. 22.-40..

Szafika Schnitzler József (vizepasszony)

Három mártír művész emlékbiállítása.

Szabad Nép 1948 máj 22.-40.-

Grafika Schnitzler József: (szoba-
részlet)

Három mártír művész emlékkiállítása

Szabad Nép 1948 máj. 22.-40.-

Grafika Schnitzler József: (Lucca-
képek)

Három mártír művész emlékkiállítása

Szabad Nép 1948 máj. 22.-46.-

Grafika Schnitzler József. (gártelep)

Három mártír művész emlékkiállítása.

Szabad Nép 1948 máj. 22.-4o.-

SCHNITZER LUCAS, grafikus

Katalógus V. Lovaskép, balfelé ágaskodó paripán baljában pajz , jobbjával feje mögül karddal lesujtani készül. A háttérben Csáktornya és Uj-Zrinyivár látképe csatajelenettel Schnitzer Lucas hasonló tárgyú röplap illusztrációja nyomán. 166-. Rézmetszet, 33.7+27,3 cm. Szignatúra: Johann Hoffmann/in Nürnberg Exc. MTKcs. 9425. 189. old

CENNERNÉ WILHELMB GIZELLA: Zrinyi Péter arcképei 177. old

FOLIA ARCHAEOLOGICA. A Magy. Nemz. Múz. Évkönyve. XXI. 1970. Bpest

MDK

Schnitzler grafikus

b: Festők, szobrászok. Esti Kurir, 194[illegible].
okt. 22. 7 l.

Schneider Erasmus

1531. Hobrecht

IROD.

W/254.

Schnitzler Erika

az alábbi tervpályázaton III. díjjal jutalmazott terv egyik szerzője.

dr. Reischl Antal: A budapesti Népliget rendezésének tervpályázata, 1970.
Magyar Ép.műv. 1971.4.sz.2-4.l.

Schnitzler Erika, [építész?]

A Park egyik tervezője.

↓

Rózsa Gyula: Népligeti műkritika 1/6.

Népszabadság, Bp. 1973. nov. 7.

50.

SCHNITZER LUCAS, grafikus

Katalógus I/1. Mellkép ovális, babérkoszorús keretben, Widemann után, fordított állásban. Rézmetszet. 19.1+11 cm. Szignatura: Lucas schnitz: sc.: "Türkische und Ungarische Chronica..."/Nürnberg, 166?/. c. mü 286-87. közötti illusztrációja. MTKcs. 4709. 188. old

CENNERNÉ WILHELMB GIZELLA: Zrinyi Péter arcképei 177. old

FOLIA ARCHAEOLOGICA, XXI. A Magy. Nemz. Múz. Évkönyve. 1970. Bpest

Schnitzer Lucas

MDK

rézmetszete:

"Novigrad in Ungarn"

Nográd látképe /Magy Tört. Képcsarnok/

306.o.

Genthon:Nógrád. 1954.

SCHNITZER LUCAS, grafikus

Katalógus I/1a. A KatalógusI/1.-nek ,ugyanannak a ducnak lapszámjelzéssel ellátott,új levonata. "Ortelius Redivivus et Continuatus..."/Nürnberg 1665/.c.mü 286-287.közötti illusztrációja.MTKos.x 4710. 188.old

CENNERNÉ WILHELMB GIZELLA: Zrinyi Péter arcképei 177.old

FOLIA ARCHAEOLOGICA,XXI.A Magy.Nemz.Múz.Évkönyve. 1970. Bpest

SCHNITZER LUCAS, rézmetsző

Johann Hoffmann nürnbergi kiadó 1663-ban és 1664-ben is megjelenteti Zrinyi Péter lovasképét. Az 1663-as portré /Katalógus V./ hátterét Schnitzer Lucas Nürnbergben megjelent, Csáktornyát és Uj-Zrinyivárat abrázoló röplapjáról vette. A leegyszerüsitett arctipust Johann Philipp Thelott Augsburgban és Frankfurtban dolgozó metsző félalakos képmásáról vette./Katalógus IV./. 181. old

CENNERNÉ WILHELB GIZELLA: Zrinyi Péter arcképei
177. old

FOLIA ARCHAEOLOGICA, XXI. A Magy. Nemz. Múz. Évkönyve
1970. Bpest

Schnitzer Lukas, rézmetsző

Kanizsa ostroma. Siebmacher után a táborrészek elszórtabb, summázottabb jelzésével. Szignatúra: Összefonódó SL fecit. 1665. MTKcs. 2924. Ta; App. H. 2653. 45. Katalógus. 235. o.

Gennerné Wilhelmb Gizella: Zrínyi Miklós a költő hadjáratainak grafikus ábrázolásai. 225. o.

Folia Archaeologica. XIII. 1961. Bpest. Képzőmüv. Alap Kiadóváll. Bp.

Schnitzer Lukas

De Souches táborok
Léva mellett ütközete a törökkel. Fenti
rézm. 1664. Illustr.
röplap.

Hlubay 1948

636.4

Bu

Nagyságos

Dutka Mári

S e i

/IV.Kecskeméti u.8/ tisztelettel m

K L I

festőművésznő aquarell kiállitásána

d.e. 10 - 2 között.

Szives lát

Lucas Schnitzer grafikus.

~~[illegible]~~ Nürnbergi ~~[illegible]~~ metszetet
vésztett Zrinyi Miklósról

Cennerné Wilhelmb Gizella: Zrinyi Miklós, a költő arcképeinek ikonográfiája. 187.o.

Folia Archaeologica. XVI.1964. Képzőművészeti Alap Kiadóváll. Bpest

SCNITZLER LUCAS
rézmetsző a XVII. sz közekéről

Veszprém város képe a XVII. század közepe tájáról
/képpel/

Korompay György: Veszprém, Bpest, 1956.
Müszaki kiadó. 40. 1

SCHNITZER ,Lukas,rézmetsző M.D.K.

/ 1633-1671/

Csáktornya és Uj-Zrinyivár látképe. 1663. repr.

Cennerné Wilhelmb Gizella: Magyarország történetének képeskönyve 896-1849. Bp. 1962. 154.l.

melk

Schnitzer Lukács

metszete után: Kassa Város Látképe
Délnyugat felől. 17. sz.

Mihalik József: A Kassai Szent-Erzsébet templolie
1912.

12. l

MDK

Schnitzer, Lucas, festö
XVII.ösz.

Gamesi Forgách Ádám ardképe. Rézmetszet.

Almásy-Teleki XI.1943. Kat. 30.1.

MDK

Schnitzer Lucas

Kis-Kálló látképe a XVII.századból. Egykorú rézmetszet.Metszette Schnitzer Lucas.

Tört.Képcs.graf.kiall.1907. 41.l.

Snitzer Lukács

Gróf Forgách Ádám
érsekújvári kapitány
és Érsekújvár vára
Fenti rezin. XVII. n

Bares 728. n

Budapest
1906

Schnitzer Lucas

rezin

Forgács Ádam mell-
kepe oval keresben,
aldtta Érsekujvár tér-
rajza. Rézm. Jelz.
Lucas Schnitzer sculp.

Majláth tört. kiáll

183-l-

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M. K

190 8 évi 18985 számv. sz.

III. c. ügyosztály.

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

Méltóságos

báró Forster

a müemlékek orsz

Folyó évi augus

SCHNELLER István építész

Városméretű váltás az értékvédelemben

Budapest karakterét is meg kell óvni

Schneller István főpolgármester-helyettes asztalán, szobája falán, polcain tervek, térképek sokasága sorakozik. Szokása szerint – meg sem várva az újságíró gondosan, előre összeírt kérdéseit – a dolgok közepébe vág. Látnivaló, hogy a legjobban most a majdani expo területén és környékén bekövetkező változások izgatják, és a tervek lapjait forgatva a különböző színekkel, jelekkel ábrázolt övezetekről, funkciókról, a megépülő létesítményekről beszél.

– Voltaképpen ezzel is kezdhetjük – mondom –, hiszen én a települési értékvédelem szerencsére lassan mégiscsak előtérbe kerülő kérdéseiről szerettem volna önnel szót váltani. Márpedig az expo és a vele összefüggő részletes rendezési tervek ilyen szempontból is meghatározó jelentőségűek. Mi a véleménye e tekintetben az eddigi tervekről?

– Végeredményben sikeres elképzelések születtek – mondja kis töprengés után. – Bevallom, én nagyon tartottam attól, hogy az a fura kényszerhelyzet, aminek folytán a világkiállítás ennyire a *városon belülre került*, túl sok feszültséget gerjeszt. Most úgy érzem, ez az elrendezés megfelel céljának, és olyan *emblematikus jelleget* is kölcsönöz az egésznek, ami attraktívvá és áttekinthetővé teszi. Akárhonnan nézi az ember – még ha mondjuk légi felvételt készít is róla valaki reklám céljára –, *karakteres, szimbolikus képet kaphat* róla. Jó, hogy *a Dunára fordul*, hogy *megfelelő kapcsolata van a pesti oldallal*, és magában hordja annak a lehetőségét, hogy a kiállítás lezajlása után az egyetem kampuszává alakuljon át.

Aggódás az egyetemvárosért

– Mindazonáltal maradtak bennem aggályok, éspedig azzal kapcsolatban, hogy az egész területet nyilvánvalóan nemcsak az egyetemváros vagy az azt kiegészítő létesítmények uralják, hanem szigetszerűen megjelennek rajta vállalkozási területek is. Az pedig szerintem elég kiszámíthatatlan, hogy ezek milyen mértékben kerülnek *ideiglenes* vagy *végleges* használatba.

– Miért, különösen az utóhasznosítás tekintetében ez nem legnagyobb részt önökön, a fővárosi, illetve a kerületi önkormányzatokon múlik?

– A terület egy része állami kezelésben van, hiszen az egyetem számára tartották fenn, egyes részeit viszont lehet, hogy időközben már eladták. Igaz, a világkiállítási törvény hatálya alá esik, ami viszont azt mondja: *végső esetben megvonható a kezelési jog*. Arra nézve nem látok elég biztosítékot, hogy ha valahol kiépül az infrastruktúra, létrejönnek bizonyos fogadószintek, utána visszakapja az egyetem. Azt is megmondom, melyik részt látom ilyen szempontból veszélyeztetettnek: a vasúti töltés, a lágymányosi híd, az egyetemi sportterület által határolt háromszög egyfajta „zárványként" jelenik meg. Ezért áll fenn a veszély, hogy a későbbiekben „felfalja" az egyetem sport-, illetve tartalékterületeit. *Kulcskérdés lehet a finanszírozás, hogy ez a rész lehetőleg olyan kézben maradjon, ami az eredeti elképzeléseket szolgálja.*

– A települési értékek védelmében az is elengedhetetlen, hogy az egyetemi sportterület és a Kopaszigát zöldfelületei, vízparti területei között *szerves „zöldfolyosós" kapcsolat jöjjön létre*. Tehát a vasúti töltés, a Nádor-kerti aluljáró és a kifogásolt Budafoki út irányú szerkezeti tengely közötti terület *végleges*, vállalkozási célú hasznosításával nem értünk egyet.

– Az egyeztetések során sok szó esett a beépítések mikéntjéről is. Úgy tapasztalom, hogy ön nemcsak az expóhoz csatlakozó területeken, hanem az egész Budapesten a hagyományos városkép olyan irányú megőrzésére törekszik, ami nem szab gátat – adott és megfelelő helyen – az új, a főváros jellegzetes arculatát nem romboló, korszerű épületek megjelenésének sem. Ezzel együtt a főváros – hatáskörök híján – hogyan tud gátat vetni a más szempontoknak alárendelt, sokszor anyagilag is csábító, de a környezetet, az ízlést, netán a főváros távolabbi érdekeit is sértő építkezéseknek?

– Teljesen jogos és vészesen időszerű ez a kérdés. Az általános rendezési tervvel kapcsolatosan is még sok lényegbe vágó vita áll előttünk. Amit viszont magával egyetértve már most sürgetőnek ítélek, az a projektek előkészítése. Ott vagyunk a legnagyobb bajban, hogy igazából nincs egy olyan „étlapunk", amelyet akár kül-, akár belföldi vállalkozók, beruházók elé tehetnénk. Meg kell tudnunk mondani, hogy a város itt meg itt ezt vagy azt szeretné, és az adott helyet *milyen jellegű* fejlesztésre, hasznosításra szánja.

Vörösmarty tér, Árpád híd

– Egyre jobban erősödik bennem a meggyőződés, hogy egy új *„tervműfajt"* kellene meghonosítani, olyat, amely az általános és a részletes rendezési terv között helyezkedne el. Olyat, amely tartalmazná az adott területre szóló fővárosi-kerületi elképzeléseket és egyfajta, mondhatni kötelezően betartandó *keretet ad*. Így lehetne azután tendereztetni. Ez mindenképpen egy bizonyos konkrét kínálatot jelentene, amelyet a vállalkozó saját ötleteivel is szinkronba tudna hozni. Enélkül *indokolatlanul elhúzódnak*, nemegyszer füstbe mennek nagyon is épkézláb, értékes fejlesztések.

– Másutt viszont gátlástalanul ledózerolnak várostörténeti értékű együtteseket. Olyanokat, amelyek Budapest egyes részeinek sajátos, egyedülálló bájt kölcsönöztek, és nemcsak nekünk, hanem Európa nosztalgiára éhes utazóinak is ma már kevés helyen föllelhető értékeket kínáltak.

– Az ilyen jelenségekhez a hatásköri rendezetlenségek is hozzájárulnak. A részletes rendezési terv a *kerületek*, az általános rendezési terv viszont a *főváros* kompetenciájába tartozik. Igen ám, de vannak olyan területek, egyes rendkívül exponált helyek is, amelyek *több kerületet* vagy akár *az egész fővárost* közvetlenül érintik. Példa rá a Moszkva tér évtizedek óta húzódó rendezése vagy a Vörösmarty téri vita, amely a Vigadó mögötti, úgynevezett ORI-épület kapcsán alakult ki. Eladják, lebontsák, átalakítsák-e, hiszen sokféle követelménynek valóban nem felel meg.

– Többször tárgyaltunk róla a művelődési tárcával, hiszen olyan tér alkotóeleme, amelyből nemcsak építészeti értékeit tekintve van kevés Budapesten, hanem amelyet a Belváros lakói magukénak éreznek, bensőséges vigalmak, rendezvények színhelye, a városrész „lüktető szíve". Most arra adtunk megbízást, hogy olyan „előprojektet" dolgozzanak ki, amely pontosan körülírja, milyen követelményeknek kell megfelelnie nemcsak az adott épületnek, de a körülötte levő tömb netán megújuló, átalakuló arculatának is. Mindenképpen azt szeretnénk elérni, hogy csak olyan ingatlanok kerüljenek tendereztetésre, amelyekre nézve a városnak megvan a maga elképzelése elvi építési engedély, részletes rendezési terv szintjén. Ellenkező esetben, ha a tulajdonos már birtokon belül van, nemigen lehet bármibe is beleszólásunk.

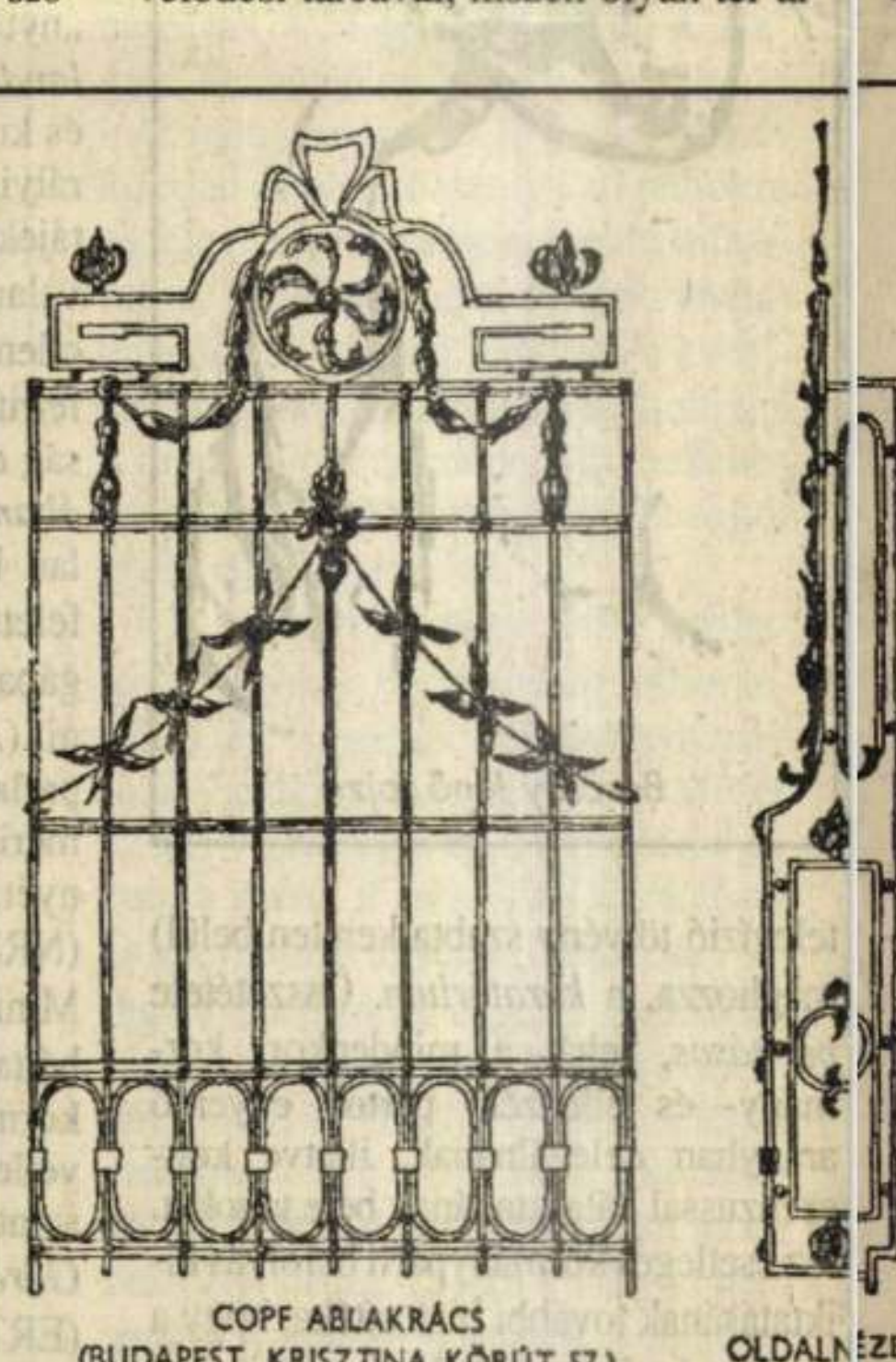

COPF ABLAKRÁCS (BUDAPEST, KRISZTINA KÖRÚT 57.) OLDALNÉZET

– Nemrégiben a fővárosi önkormányzat tervtanácsa ülésén Eltér István elnökletével az Árpád híd pesti oldalára tervezett szálloda szerepelt a napirenden. Ön is szakított időt a vitán való aktív részvételre. Elmondaná, miért találta ezt fontosnak, és kiegészítené ottani végkövetkeztetéseit?

– Ráhibázott, mert ennek a tervnek nagy szerepe van az értékek megőrzésében. A pesti Duna-partnak ez a Margitszigettel szemben lévő sávja olyannyira kiemelt, hangsúlyos helyet foglal el, hogy *mindenképpen belvárosi színvonalra kell emelkednie, vagy legalábbis meg kell közelítenie azt.* Az épület tervével kapcsolatban az egyik fő problémát abban látom, hogy mintegy „elszigetelten" jelenik meg. A tenderkiírás természetéből következőleg a csapat, amely elnyerte a megbízatást, igyekezett az adott feladatot a lehető legjobban megoldani, de *nem tértek, nem is térhettek ki az Árpád hídfő északi kiképzésére és a projekttől délre eső, az Elektromos Sporttelepnél épülő másik szálloda kérdésére.*

– További gondom a következő: szerintem egy ilyen centrális jellegű épületnek atmoszférateremtő erejűnek kell lennie. Az első vázlatok alapján ítélve a tervezők ezzel némileg adósok maradtak, de hát az építészeti módosításokra még bőven van lehetőség. *Maga az elrendezés jó, a Dunával való kapcsolatot is kitűnően oldották meg.* Az egyeztetéseknek azonban tovább kell folyniuk – az egész parttal és az Elmű-szállodával kapcsolatban is –, és mint hallhatta, az egészet még egyszer visszahozzák a tervtanács elé.

Ékszerdoboz az Astoria sarkán

– Ennek a testületnek szerintem egyre nagyobb súlyt kellene kapnia, és állásfoglalásainak egyfajta zsinórmértékül kellene szolgálniuk a közeljövőben egyre nagyobb számban épülő szállodák, irodaházak esetében. Hallottam, hogy ön igazán bokros teendői közepette sem lett hűtlen elméleti munkásságához. A Pro Architektúra Díj odaítélése kapcsán értékelést készített a *Kelet–Nyugat Kereskedelmi Központ épületéről a Múzeum körút és a Rákóczi út sarkán. Összegezné röviden a véleményét, mert – ha jól ítélem meg – ott új értékkel gyarapodott a főváros.*

– Nagyon sok erénye van a *Zalavári* Lajos tervezte épületnek. Csak néhányat említve: igen jól „reagálja le" az Astoria-sarkot. A függőleges tagoltság különösen jól érvényesül este, amikor a vertikális elemeket megvilágító fénynyalábok és üvegfelületek ünnepélyessé, szinte *ékszerdobozzá* teszik az egészet.

– Lényegbevágó kifogásom tulajdonképpen csak kettő van: az egyik, hogy az átriumos belső udvar – az eredeti tervezői szándék szerint is – sokkal elevenebb életet élhetne. A másik, esztétikai, mondhatnám filozófiai jellegű tévedés *a liftek kívülre, ráadásul sarokra helyezése*. Ilyetén kialakításuk a reklám hivalkodásával hat. Kívülről láttatja az elegáns urakat és hölgyeket; túlzottan a figyelem középpontjába helyezi az épületben folyó tevékenységet. A sarok ugyanis az épület egyik legértékesebb része, tárgyaló, fogadóterem és még sok más reprezentatív funkció lett volna itt elhelyezhető, nem beszélve a földszintről, ahol *az említett átriumos udvarral izgalmas kapcsolatot lehetett volna teremteni.*

– Az épület másik érdekessége, hogy – megfogalmazásom szerint – tulajdonképpen egy *„fekvő felhőkarcoló"*. Persze, azért nem az. Különböző, jó értelemben vett trükkökkel, a kissé klasszikus kiképzéssel *sikerült a szomszédos egyetemi tömbre is reagálnia és az eklektikus Budapest magassági viszonyaihoz is alkalmazkodnia*. Ez a feszültségteremtő megoldás az épület legnagyobb trouvaille-a és egyben kihívása is. A régi és az új összehangolására olyan továbbgondolkodtató megoldást nyújtott, ami – más variációkban – valószínűleg követendő, nagyon szép példa lehet.

– Főpolgármester-helyettes úr ezzel a sajnos még ma is eléggé hiányzó építészeti kritikát is némileg pótolta. Befejezésül még csak egy kérdést: a fővárosi önkormányzat létrehozta a települési értékvédelmi ügyosztályt. Milyen célok megvalósításában vár tőlük érdemi cselekvést, milyen feladatokat tűztek eléjük? Nem utolsósorban annak érdekében, hogy a fővárosnak ne kelljen ölbe tett kézzel tűrnie, amikor „belerondítanak" a hegyvidékbe vagy egy-egy patinás környezetbe.

– Azt akarjuk elérni, hogy az általános rendezési terv ne csak általános szabályozásból, övezeti előírásokból álljon, hanem a kulcsfontosságú helyeken „mélyebb" szabályozást írhassunk elő. Különösen a *világörökség* területén, amelynek őrzését a főváros feladatává tették, és ehhez *vissza kellene kapnunk a műemléki szakhatósági jogkört.*

Új metodika és szabályzat

– A települési értékvédelmi ügyosztály tevékenységi körére nézve azt kezdeményeztem, hogy az *egyedi* létesítmények megóvásáról térjenek át a városkontextust érintő, a város-, illetve városrészvédelmi feladatok megoldására. Ennek elősegítésére készül Budapest *építészeti karaktervizsgálata*, amelynek első eredményeit már egy nagyon értékes, szép kötetben meg is jelentethettük. Ez egy olyan karaktervizsgálati metodikát tartalmaz, amelynek alapján – végcélként – *egy új budapesti városépítési szabályzatot szeretnénk kidolgozni.*

– Az új szabályzatnak bizonyos értelemben el kell szakadnia a csak funkcionális övezeti kategóriáktól. Ehelyett kimondhatnánk, hogy vannak olyan városrészeink, ahol a BVSZ csak olyat írhat elő, ami az adott hely karakterével egyezik. Voltaképpen – leegyszerűsítve – környezeti paraméterekkel próbáljuk „megfogni" mindazt, hogy mi valósulhat meg itt vagy ott. Ám nemcsak a környezeti jelleg, az illeszkedés lehetőségeit szeretnénk körülhatárolni, hanem a funkcionális összetételt is meghatározzuk. Adott területre, mondjuk a Vízivárosra egy olyan, nem utolsósorban védelmi jellegű eligazítást is adnánk, hogy mi az, ami ott – megőrizve és továbbfejlesztve – a közelebbi és távolabbi jövőben megvalósulhat. S ennek betartását a legkövetkezetesebben meg kell és meg is fogjuk követelni.

Komor Vilma

VÁROSHÁZA

DEMSZKY GÁBOR főpolgármester dr. Balogh Márton, XXI. kerületi képviselő kezdeményezésére megtekintette a csepeli úszólápot. A helyszíni szemlére Szigetcsép térségében került sor. A lápképződmények kialakulása évezredekre tehető. A néhol nyolcvan centiméter vastagságot is elérő növényekből, illetve azok elhalt részeiből álló úszó szigetek szinte minden szennyeződést, egészségre és életre veszélyes elemet képesek felvenni, ezek egy részét lebontani, így víztisztító hatásuknál fogva környezetvédelmi szempontból rendkívüli jelentőségűek. A cél egy tájvédelmi körzet kialakítása lenne, amelyre a KTM hivatott. A felterjesztésre a fővárosi képviselő Demszky Gábort kérte fel.

MARSCHALL MIKLÓS főpolgármester-helyettes és Kristóf László, a főváros világkiállítási biztosa megbeszélést folytatott a kulturális ügyosztály munkatársaival. A megbeszélés annak az 1,44 milliárd forintnak a felhasználásáról folyt, amelyet az expo 17 milliárdos támogatásából kulturális befektetésekre lehet fordítani. Hasonló tárgyalásokra került sor az egészségügyi és sportbizottság elnökével, valamint az érintett ügyosztállyal. Ilyen irányú fejlesztésekre egymilliárd forint jut.

KEMÉNY ISTVÁN, a főpolgármester tanácsadója felkérésére az ügyosztály megkezdte a Főpolgármesteri Hivatal és a Világbank – a fővárosi rehabilitációval kapcsolatos – tárgyalásait előkészítő anyag összegyűjtését az érintett kerületi önkormányzatoktól.

KÖRNYÉKTANULMÁNY – agglomerációs vizsgálat – készült a főváros általános rendezési tervének előkészítésére a Városépítési Tudományos és Tervező Intézetben.

HÚSZ FIATAL állami gondozott kap nagykorúvá válása kapcsán fejenként 130 ezer forintos életkezdési támogatást a fővárosi önkormányzat gyermek- és ifjúságvédelmi ügyosztálya és az illetékes bizottság döntése alapján.

A VÁROSFEJLESZTÉSI ÜGYOSZTÁLY képviselője a Moszkva tér rendezési tervéről tárgyalt dr. Nagy Bélával (Műhely Kft.). Ugyancsak tárgyalt az ügyosztály a XX. kerület fejlesztési koncepciójának általános rendezési tervéről a Buváti képviselőjével.

A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI ÉRTÉKVÉDELEM nyilvántartását és dokumentálását tanulmányozta A. Czétényi Piroska dr. az ICOMOS szervezésében Párizsban.

BŐVÍTIK A SZENNYVÍZÁTEMELŐT a Zsigmond téren. A gazdasági és költségvetési bizottság az első ütem megvalósítását a II. és a III. kerületi önkormányzat beruházásaként támogatja. Javasolta azonban a főváros közgyűlésének, hogy a bővítés további ütemeit, illetve teljes befejezését 1994-től kezdve saját tervei között, kiemelt feladatként tartsa számon.

Újrainduló lakásprogram

Csak a kicsi kell, meg a luxus

Hiába, már csak ilyen az ember. A rosszat sokkal könnyebben elhiszi, mint a jót. Mi tagadás, magam is beleestem ebbe a csapdába: egyetlen mentségem, álmomban nem gondoltam volna, hogy a mostani cudar időkben, amikor sokaknak az úgynevezett napi betevőre is alig futja, *Budapesten újraindul a lakásépítési program.*

Pedig amit eddig csak rebesgetni hallottam, kiderült, hogy igaz.

Értesülésemet az egyik illetékes, *Illés Istvánné*, a Városháza lakásügyi osztályának helyettes vezetője is megerősítette:

– Reméljük, még ebben az évben elhárulnak az akadályok, és *hozzákezdhetünk a félbeszakadt beruházási programok folytatásához*, illetve újabb tervcsomagok megalapozásához. Minden azon múlik, hogy sikerül-e megállapodnunk a helyi önkormányzatokkal.

– Már elnézést, de ezt nem egészen értem. A kerületek nem akarják, hogy folytatódjon a lakásépítés?

– Akarni akarják, de természetesen érvényesíteni szeretnék az érdekeiket. Csak akkor vállalják az együttműködő partner szerepét, ha eredményre vezetnek a tulajdoni tárgyalások. Sajnos, még mindig elég sok a nyitott kérdés, annak ellenére, hogy a törvény úgy szól, *a főváros és az önkormányzatok egyezzenek meg a tulajdoni ügyekben. Mi meg is tettük a szükséges lépéseket, de nem mondhatnám, hogy aláírásra készek lennének a dokumentumok.*

– Most kié a beépíthető terület?

– A fővárosé: ő örökölte meg a jogot mint volt kezelő. Egyedül azonban képtelenek vagyunk előteremteni a szükséges pénzt, nem beszélve arról, hogy távol áll tőlünk a szándék, hogy kihagyjuk az önkormányzatokat. Pontosan emiatt készítettünk el nemrégiben egy megállapodástervezetet, amelyben azt indítványozzuk, *fele-fele arányban osszuk meg a tulajdonjogot és a lakásokat közösen hasznosítsuk.*

– Hogyan fogadták elképzelésüket a kerületek?

– Alapvetően kedvezően, mivel egyedül ők sem boldogulhatnak. És meg kell jegyeznem, ha nincs egyezség, a törvény értelmében minket illetne a tulajdonjog.

– Szóval ez egy afféle magyaros alkupozíció? Ha hajlok az egyezségre az erősebbel, akkor minden rendben, ha ellentmondok, akkor meg csak magam a vethetek, hogy elúsztak a lehetőségeim. A nelyek voltaképp önállóan nem is léteztek, sak az erősebb függőségében...

– Most az egyez edés politikai taglalásával nem foglalkozn k. Már csak azért sem, mert én beruházó va yok, és – hogy őszinte legyek – szeretnék is megmaradni a szakmai vonatkozásoknál. A l nyeg az, sem a főváros, sem a 22 önkormány at nincs abban a helyzetben, hogy *ne ragalja meg az alkalmat és ne követne el minden hogy újra lakások kerülhessenek tető alá.*

– Hányan várnal lakásra ma Budapesten?

– Még léteznek a évjegyzékek, bár kerülete válogatja, hogy nelyik mennyire vezeti naprakészen. Legut lsó adataink szerint hetvenezren vannak, maradtak a listákon. Persze nem mindeg ikük elsőotthon-várományos, zömmel mi őségi cserére adták be annak idején az igény ésüket.

– Azt mondta, vo taképp minden a kerületekkel való megállapodáson múlik. Ebből az következik, hogy van pénzük?

– Hát nem sok, nagyjából hétszáz*millió forintra* számíthatunk. Feltéve, hogy a fővárosnak sikerül hozzájutnia a tervezett bevételeihez.

– És ha nem, amire – maradjunk ennyiben – megvan az esély?

– Annyi pénzünk akkor is lesz, hogy az előkészített területeken újra felvegyük a munkát.

– Merre vannak ezek a területek?

– A II., III., IV., XIV., XX. kerületben.

– Ezek, gyaníthatóan, kis területek, beékelődve a nagytelepek közé?

– Nem, ezek nagyobb, egybefüggő és – ami még fontosabb – minden szempontból előkészített építési területek, jóváhagyott beruházási programmal.

– Hány lakás fér el rajtuk?

– Nem mondanék számot, de ha azt vesszük alapul, hogy egy lakás csaknem hárommillió forintba kerül, és nekünk a kezdéshez hétszázmilliónk van, könnyű visszaosztani.

– Hol lesz az első lakásátadás?

– Nagy valószínűséggel a Szentlőrinci úton vagy Káposztásmegyeren.

– Szabad-e folytatni a káposztásmegyeri beruházást, hiszen az ottani helyzet már most is katasztrofális?!

– A beruházók kicsit mindig más szemmel nézik az igényeket, mint a lakosság. Sok tekintetben igazuk van, elég nagyok az elmaradások. Ám ezeket bepótolni csak akkor lehet, ha folytatódik a beruházás. Óvodára, iskolára, közértre külön nem kapunk pénzt. Csak lakással együtt.

– Van-e fizetőképes kereslet?

– A garzonra és a luxusra igen. Az átlagos nagyságúval és kivitelezésűvel adódhatnak értékesítési nehézségek.

– Épülnek-e úgynevezett szociális bérlakások?

– Nem. A lakás nem tudja, hogy ő szociális-e vagy nem. A leendő tulajdonost kell támogatni, olyan helyzetbe hozni, hogy meg tudja fizetni a piaci értéket.

– Mikorra várható döntés a tulajdonjogról?

– Tudomásom szerint a főpolgármester úr a június 25-i közgyűlésen beterjeszti megállapodási javaslatunkat.

(seregi)

Magyar Nemzet
„...a dolgot őt magát nézzük..."

Peres koncepciók

A koholt vádak, a jogtipró elítélések egyidősek a történelemmel. A mindenkori hatalom számtalanszor engedett a csábításnak, hogy ellenfeleivel a törvényesség látszatát keltve számoljon le. Különösen olyan történelmi helyzetekben folyamodott a hatalom ehhez az eszközhöz, amikor kizárólagosságra tört, vagy megszerzett egyeduralmát kívánta megvédeni. Miután országunk történelme nem szűkölködött efféle szituációkban, és újra és újra feltámadt a korlátlan hatalom megszerzésének vágya, nem csoda, hogy Magyarország történelme szépszámú példával szolgál efféle eljárásokra. Közülük mutattak be néhányat annak a tudományos ülésnek az előadói, amelyet *Koncepciós perek a magyar történelemben* címmel a múlt héten rendezett az ELTE történelmi segédtudományok tanszéke és az Országos Nemzeti Kaszinó.

A hatalomnak kívánatos, jogsértő ítéletek közül hallhattunk *Hunyadi* László kivégzéséről, *Wesselényi* Miklós perbe fogásáról, az erdélyi boszorkányperekről vagy éppen *Báthory* Erzsébet bebörtönzéséről, akit a legújabb adatok szerint minden alap nélkül tartott fogva *Thurzó* nádor, hogy megfossza birtokaitól, és gyengítse a Báthoryak hitelét. Aligha kell csodálkoznunk azonban azon, hogy még egy tudományos tanácskozás közönsége is inkább azokat az előadásokat várta és hallgatta nagyobb érdeklődéssel, amelyek a II. világháború utáni Magyarország koncepciós pereiről szóltak, a Magyar Közösség peréről, a Mindszenty-per másodrendű vádlottjáról vagy az Erdélyben „leleplezett" Pókok-összeesküvésről. S nem utolsósorban e tárgyban utolsó előadást, *Kahler* Frigyes igazságügy-minisztériumi főosztályvezető összefoglaló értékelését a koncepciós perek sajátosságairól.

A törvénytelen perek vaskos iratanyagának ismeretében Kahler a következőképpen osztályozta a koncepciós ügyeket. *Konstruált* pereknek nevezte azokat, amelyeket valótlan tényállásokra vagy hamis bizonyítékokra alapoztak, illeve amelyek valós tények eltorzítására épültek. *Tendenciózus* pereknek minősítette azokat, amelyekben az anyagi jogszabályokat sértették meg. Megemlítette a főosztályvezető, hogy nemegyszer alacsonyabb szintű jogszabályok nyilvánítottak valamit bűncselekménnyé vagy hogy egyszerűen a politikának megfelelő értelmet tulajdonítottak valamely törvényi tényállásnak. De folytak perek olyan amorális rendelkezések alapján, amelyek például lehetővé tették, hogy többévi börtönnel büntessék annak a kiskatonának a hozzátartozóit, aki megpróbált átszökni a határon. Hosszan sorolta az előadó az eljárásjogi garanciák megsértésének eseteit, azt, miként érvényesült az ártatlanság vélelme helyett *a bűnösség vélelme*, miként lett semmivé a törvény előtti egyenlőség elve, hiszen másként minősült ugyanaz a cselekmény, ha mondjuk egy kulák „követte el". A bizonyítékok szabad mérlegelése helyett a bizonyítékok vádcentrikus válogatása folyt, s a bírósági ítéleteket az ÁVH ellenőrző részlege nézte át és vizsgálta felül. Ennek az osztálybíráskodásnak a csődje Kahler szerint 1955-re a hatalom birtokosai számára is világossá vált. 1956 után a tömeges halálos ítéletek és bebörtönzések kora következett. Az előadó szerint 1962 után is sok „osztályelem" maradt az új büntető törvénykönyvben, a hetvenes években viszont – bár voltak rá kísérletek, például a téeszelnökperekben –, a politikai akarat legfeljebb a vádirat megfogalmazásáig volt érvényesíthető, a törvénysértő bírói ítéletek száma alaposan lecsökkent.

Csak a hatalmi ágak megosztása, a működő demokrácia nyújt igazi garanciát arra, hogy ne lehessen konstruált perek sorozatával félelemben tartani egy egész országot, fogalmazta meg az előadó, hozzátéve, hogy az elmúlt negyven esztendő azt igazolja: hiába rögzítik törvényben az alapelveket, a monolit, ellenőrizetlen hatalom minden törvényt átlép.

A történelmet a maga teljességében megismerni kívánóknak nemcsak maga a téma érdekes, amelyről egyre több publikáció jelenik meg, hanem az is, mennyire vagyunk és leszünk képesek a maga árnyaltságában, összetettségében, vagyis valóságában feltárni és elfogadni közelmúltunkat. Az igaztalanul meghurcolt, tönkretett életű százezrektől kevésbé várható, hogy higgadtan, józanul, elsősorban a tényeket mérlegelve mondjanak ítéletet a korszakról. A kutatónak azonban a tényeket kell minél elfogulatlanabbul feltárnia és értékelnie. Kérdés, tehet-e például különbséget koncepciós per és koncepciós per között, szentelhet-e kisebb figyelmet egy ügynek azon az alapon, hogy abban a hatalmon belül levőkkel számoltak le pártbeli riválisaik, s az áldozat ugyancsak vétkes volt más ártatlanok szenvedéséért. *Akik a történelmet nem ismerik, arra ítéltetnek, hogy újra átéljék azt*, idézte a mondást az egyik előadó. Igaz ez abban az értelemben is, hogy a nem alaposan, nem hitelesen megismert és megismertetett történelem sem óvja meg az újabb nemzedékeket a korábbi hibák megismétlésétől. A már megismert és a még feltáratlan sérelmek és szenvedések önmagukban is elég rémisztőek és elgondolkoztatóak, hatásvadász kitételekkel elért hangulatkeltésre, mai politikai célok alátámasztására fölösleges felhasználni őket. A magyar történelem koncepciós pereinek ugyanis valóban az a legfontosabb tanulságuk, amit bevezetőjében az igazságügy-miniszter is kiemelt: intézményes biztosítékok kellenek, hogy ezek a törvénysértések ne ismétlődhessenek meg, hogy csak ellenőrzött hatalom működhessen ebben a hazában, amely a törvényeket saját magára is kötelezőnek ismeri el.

Javorniczky István

Magyar Nemzet

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

Elnöke: **PETHŐ TIBOR**
Tagjai: **BÁCSKAI TAMÁS, FÖLDES PÉTER, JUHÁSZ GYULA, RUFFY PÉTER**

Főszerkesztő: **KRASZNAI ZOLTÁN**
Főszerkesztő-helyettesek: **SZÉNYI GÁBOR, TÓBIÁS ÁRON**
Publicisztikai szerkesztő: **TÓTH GÁBOR**

Vezető publicisták: **KRISTÓF ATTILA, MARTIN JÓZSEF**
Vezető szerkesztő: **BOGNÁR NÁNDOR**

Kiadja a Magyar Nemzet Kiadó Részvénytársaság
Felelős kiadó: **SEBESTYÉN TAMÁS** elnök-igazgató

Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1092 Budapest, Kinizsi u. 30–36.
Telefon és fax: 266-4252,266-4253, 266-4255, 266-4256, 266-4257, 266-4141.
Postacímünk: 1392 Pf. 276.

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a posta hírlapüzleteiben és a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál (Helir) 1900 Budapest XIII., Lehel u. 10/A, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a Postabank Rt. 219–98636, 021–02799 pénzforgalmi jelzőszámra.

Külföldön terjeszti a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat
H–1389 Budapest, postafiók 149.
Szedés: Magyar Nemzet Kiadó Rt.
Nyomás: Athenaeum Nyomda, Budapest
Felelős vezető: **Losonczy György** vezérigazgató
HU ISSN 0133–185X HU ISSN 0237–3793

A liberalizmus „világrekordja" lenne...

Csendesedhet-e a médiaháború?

Lesz-e rádió- és televíziótörvény? Létrejön-e a konszenzus? Meglesz-e az elfogadásához szükséges kétharmados többség a szavazásnál? Befejeződik vagy legalább csendesedik-e végre a médiaháború? Hetek, hónapok óta ismélődő kérdések, amelyeket izgatottan latolgat a szakmai közvélemény, s amelyeket lassan már mindenki ismer, azok is, akiket amúgy egyáltalán nem érdekel a dolog.

Akik a késlekedést róják föl a parlamentnek vagy a kormánynak, azok bizonyára nem tudják, hogy egy hasonló törvény előkészítése és meghozatala Nyugaton 8-10 évet vesz igénybe. A most készülő szabályozás nemcsak a Magyar Rádió és a Magyar Televízió működését, jogállását, intézményrendszerét fogja át, hanem kiterjed a helyi közszolgálati rádiókra és televíziókra, a kereskedelmi műsorokra, a műsorszórási és frekvenciaengedélyek kiadási rendjére, a kábelrendszerekre, a műholdas adásokra, s a tulajdonjogi és monopóliumellenes szabályozás révén még az írott sajtót érinti egyebek mellett.

A tervezet két nagy részre osztható: az egyik a *közszolgálati* műsorkészítés és -sugárzás szabályrendszerét (ezen belül is mindenekelőtt az MR és az MTV szabályozását) foglalja magában; a másik a *kereskedelmi* rádiózás és televíziózás ügyeivel (különösen pedig a műsorszórási engedélyek kiadási rendjével) foglalkozik. Ami az elsőt illeti, minden ellenkező híreszteléssel szemben le kell szögeznem: a közszolgálati (nemzeti) médiumok nem lehetnek *függetlenek*. (Sehol a világon nem azok!) Amint az elnevezés is mutatja: feladatuk a *köz szolgálata*. Működésük során mindenekelőtt meg kell felelniük azoknak a *normáknak*, amelyeket mindenütt részletes törvényi előírások rögzítenek. Miként a kereskedelmi rádióknak és televízióknak, a nemzeti médiumoknak is van tulajdonosuk: a *nemzet*. Kérdés persze, hogy ki vagy kik képviselhetik ezt a tulajdonost? Úgy gondolom, hogy ezen a téren a legfőbb közhatalmi intézmény, a népszuverenitást a szabad választások révén mindenekfölött kifejező *Országgyűlés* szerepét nem lehet megkérdőjelezni. A végrehajtó hatalom gyakorlásával megbízott, neki felelős *kormánynak* is szükségképpen el kell látnia bizonyos feladatokat, például a szóban forgó intézmények működőképességének biztosítása terén. *Ez a szerep természetesen soha, semmilyen körülmények között nem jelenthet lehetőséget a műsorkészítésbe, illetve -sugárzásba való tartalmi beleszólásra; soha semmilyen körülmények között nem lehet cenzúrajogosítvány!* Működnie kell viszont valamilyen (nem Országgyűlés vagy a kormány által gyakorolt) *utólagos kontrollnak*, amely azt hivatott figyelemmel kísérni, hogy a *műsorfolyam egésze* megfelel-e az objektivitás, a pártatlanság, a *közszolgálatiság* törvényben rögzített normáinak. A Magyar Rádió és Televízió esetében sem lehet tehát a szó abszolút értelmében vett függetlenségről beszélni. Lehet és kell viszont *autonómiáról*.

Hogyan kíván eleget tenni a törvényjavaslat a fenti követelményeknek? *Kulin* Ferenc gondolata nyomán egy analógiával igyekszem bemutatni a szabályozás logikáját és szerkezeti rendjét. Miként a közhatalmi szférában, itt is el lehet különíteni egymástól a *törvényhozás, a végrehajtás és az igazságszolgáltatás* feladatait és intézményeit.

A nemzeti médiumok „törvényhozó" testülete, amely a működés legfontosabb szabályait és döntéseit (a rádió-

Barcsay Jenő rajza

televízió törvény szabta kereten belül) meghozza, a *kuratórium*. Összetétele *paritásos*, tehát a mindenkori kormány- és ellenzéki pártok egyenlő arányban delegálnának, illetve konszenzussal választanának bele tagokat. Az esetleges kormánypárti befolyás kiiktatásának további biztosítéka, hogy a testület legfontosabb határozatait kétharmados többséggel hozná.

A „végrehajtó hatalom", a napi működés irányítása az *elnök* (és részben az alelnökök) kezében lenne. Az 1990-ben 98 százalékkal elfogadott törvény (több alkotmánybírósági állásfoglalás után immár egyérelműen) a *kormánynak* biztosít meghatározó szerepet az elnök kinevezésében. Az ellenzék által követelt kétharmados, parlament általi megválasztás gyakorlatilag vétójogot jelentene, s a rádió és a televízió működésképtelenségét okozhatná. Nyugati példák tömege igazolja, hogy az e téren a működőképesség szavatolása érdekében fenntartott kormánykompetencia egymagában semmiképpen sem fenyegeti az autonómiát és a sajtószabadságot.

Az „igazságszolgáltatás", az utólagos ellenőrzés szerepkörét a *felügyelő bizottság* látná el. Ez fele részben a különböző társadalmi csoportok delegáltjaiból, fele részben a parlamenti pártok által választott tagokból állna. Az utóbbi rész szintén *paritásos* (tehát nem a parlamenti arányoknak megfelelő, hanem egyenlő arányú) volna, s fontos döntések itt is kétharmadosak lennének.

A törvény második része a *kereskedelmi* engedélyek kiadását szabályozná. Itt is érvényesülne a montesquieu-i elv. A „törvényhozás" szférájában világos, *hatpárti konszenzussal* elfogadott szabályok rögzítik az engedélyezés előírásait és szempontjait, maga a folyamat pedig a teljes *nyilvánosság* előtt, *pályázati rendszer* keretében zajlana... A „végrehajtó" szerv az engedélykiadó hivatal (Rádió és Televízió Hivatal) elnökét lényegében a *miniszterelnök* nevezné ki, a működőképesség és a szakmaiság követelményeinek érvényesülése érdekében (ahogyan az a világon mindenütt történik). Az utólagos „igazságszolgáltatásról" – amennyiben az RTH az engedélyek kiadása során megsértené az előírásokat – a hivatal *Társadalmi Tanácsa* gondoskodna (ugyancsak *paritással* és *kétharmaddal*). Az engedélyezési eljárás ráadásul a *független bíróság* előtt is megtámadható lenne!

Érdemes ezek után néhány pillantást vetni a környező és a távolabbi, a „nyugati" országok gyakorlatára. *Hollandiában* a népjóléti, egészségügyi és kulturális miniszter javaslatára (királyi rendelettel) nevezik ki a Tömegtájékoztatási Tanács elnökét és tagjait, valamint a széles körű engedélyező, ellenőrzési, felügyeleti hatáskörrel felruházott Tömegtájékoztatási Hatóság elnökét és tagjait. *Nagy-Britanniában* a kormány jogilag szinte korlátlan hatalommal rendelkezik a BBC felett, mivel a belügyminiszternek jogában áll a rádiós licencet visszavonni. (Amint az köztudomású, az angol parlamentarizmus egyáltalán nem ismeri a kétharmados többség intézményét.) A *norvég* rádió szervezet (NRK) a Kulturális és Tudományos Minisztérium felügyelete alatt áll. A héttagú elnökségből (Styret) ötöt a kormány (a király) nevez ki. A közvetlenül a Styret alatt álló intendánst szintén a kormány (a király) nevezi ki. *Görögországban* a rádió és televízió (ERT) vezetőjét ugyancsak a kormány nevezi ki, amelynek többségi befolyása van az elnökség, valamint a felügyeletet ellátó közgyűlés összetételében. *Ausztriában* az ORF legfőbb szervét alkotó 30 tagú kuratórium tagjai közül négyet a szövetségi kormány delegál, hatot pedig a pártok ajánlására a párterőviszonyok alapján nevez ki. *Svédországban* a kormány nevezi ki a felügyeletet ellátó Műsorszóró Bizottság (Broadcasting Comission) teljes egészét: elnökét és további hat tagját. A műsorszolgálati engedélyek kiadása és a frekvenciák elosztása a világon mindenütt a kormány illetékessége. Jellemző, hogy még a legliberálisabbnak számató *Amerikai Egyesült Államokban* is az elnök nevezi ki az FCC Hivatal mind az öt tagját, amelyből háromnak (köztük a hivatal elnökének) pártállása megegyezik a kinevező elnök pártállásával.

A felsorolt példák és a magyar törvénytervezet összevetése után nem csodálkozhatunk azon, hogy még az ellenzéki Fidesz vezető médiapolitikusa, *Molnár* Péter is ekképpen fogalmaz igen tisztreletre méltó korrektséggel és őszinteséggel: „A javaslat saját ismereteink és több külföldi szakértő szerint is messze kiemelkedik... a környező országok megoldásai vagy megoldási javaslatai közül. Sokkal kisebb teret enged az egyoldalú kormánypárti befolyásnak, a »közintézmények« működésében, és a frekvenciák odaítélésében is... Biztosítani akarja a sokszínűséget,az információáramlás szabadságát, a különböző nézetek megjelenési lehetőségét és az adások tartalmában a pártoktól való formai függetlenséget... Tény, hogy szövegében »liberálisabb« a nyugat-európai megoldásoknál..." (Magyar Narancs 1992. V. 27.)

Úgy tűnik hát, hogy a „pártállami", a „korlátlan hatalomra törő", a „rádiót és a tévét gátlástalanul elfoglalni igyekvő" MDF és annak a kulturális bizottságában fészkelő „álliberálisai", a „hatalomban pöffeszkedő" Kulin Ferenccel az élen meglehetősen messzire mentek az engedmények terén! Hajlandók elfogadni egy olyan törvénytervezetet, amelyik a *liberalizmus „világrekordját" jelentené*. Mindezt itt, Közép-Kelet-Európában! Ez sem volna elég az ellenzék egy részének? *Haraszti Miklósék* további engedményeket követelnek. Az alkotmánybírósági határozat valami teljesen képtelen értelmezésével egészen új alapokon kívánnak tárgyalni!

A *konszenzus* 90-95 százalékban készen áll. A *kompromisszumok* ideje következett el, amikor a felek már nem próbálkoznak egymás meggyőzésével, hanem kölcsönös engedményeket tesznek. Ezek az engedmények azonban soha nem 50-50 százalékban tétetnek meg a politikában: az engedékenység mértékét mindig a tárgyaló felek *pozíciója* határozza meg. Kinek milyen *haszna* származna a megegyezésből, illetve milyen *kára* lenne annak elmaradása esetén?

Az *ellenzék* kényszerhelyzetben van. Ha nem lesz törvény, marad a régi, pártállami szabályozás, ami kormányfelügyeletet biztosít a rádió és tévé felett, továbbá az illetékes miniszter, ha úgy akarja, a zsebéből osztogathatja a frekvenciákat. Az alkotmánybírósági határozatot ne értse félre senki: amíg nincs új törvény, érvényben marad a régi szabályozás. A jogállamiság alapelve a *jogfolytonosság*; exlex állapotot, jogi senkiföldjét nem teremthet és nem is teremt az Alkotmánybíróság. A *kormánypártok* látszólag nyeregben vannak. Ha nincs törvény, maradnak, illetve megteremthetők a döntő kormányzati befolyás feltételei. Mi azonban nem akarunk kormánytévét és kormányrádiót, csupán objektív és pártatlan médiumokat. Akarjuk ezt a törvényt, és meg fogjuk szavazni. Elfogadjuk a lehetséges legliberálisabb megoldást, de *további engedményeket már nem tudunk tenni*. Hiszen – amint a nemzetközi összehasonlítások mutatják – *elmentünk a legvégső határig, sőt azon túlra is*. Ha az ellenzéknek, illetve egy gyanakvó, bizalmatlan, doktriner és maximalista médiapolitikának (-politikusnak) ez nem elég, ha még többet akar, ha a lehetetlent akarja, ha a kétharmadot *vétójognak* tekinti, s a realitásokat figyelmen kívül hagyva *leszavazza* a törvénytervezetet, akkor nyugodtan kiállhatunk azzal a világ elé: mi akartuk, elfogadtuk volna, nem rajtunk múlott; jöjjön, aminek jönnie kell ...

De bízunk a józanság felülkerekedésében!

Debreczeni József
országgyűlési képviselő
MDF

Én nem tudom...

(Csíkos-e a fürdőnadrágom?)

Én nem tudom van-e egyen[s összefüg]gés a társadalmak ereje, m[nősége és a] bennük felhalmozott anyag [javak bősé]ge között.

Az utóbbi tíz-egynéhány eszte[dő története] azt látszik bizonyítani, hogy ez [az összefüg]gés létezik, érvényre jutását csak [deiglenesen] gátolhatja bármi ködösítés, tiltás [lefojtás; *a gyöngeségre*, amely az általános] teljesítőképességre hat és visszahat, végül *fé[ty derül*.

Nyugat-Európa csillogó kirak[atait hosszú] ideig lehetett talmi csillogásnak n[evezni, s azt] hinni, hogy ehhez a csillogáshoz [nem tartozik] *„kiművelt emberfők sokasága"*; a [nyilvánvaló] gazdagság és jómód láttán lehetett [azt mondani,] hogy azért *„ott sincs kolbászból a [kerítés"*, ám] végül minden normálisan gondolk[odó lénynek] be kellett ismernie: az, ami ott létre[jött az elmúlt] negyvenvalahány évben, minden [szempontból] *jobban sikerült, mint az, amit mi [kényszernek,] megtévesztésnek és érzékcsalódás[nak engedve] itt létrehoztunk*.

Az MSZMP lapjában, a Szab[adságban ol]vastam (Agymosás címmel), hog[y a mostani] kormánynak „feltett szándéka a s[ocialista fo]galmak s tartalmuk kimosása az e[mber tudatá]ból. Azoknak az embereknek a tudatából, akik romjaiból felépítették az országot..."

Ezek ellen a gondolatok ellen nekem természetesen *nincs kifogásom*, talán csak annyit jegyeznék meg, hogy a romokból való felépítés *nem sikerült egészen*, s az újjáépítéssel nem ért véget *„a szocialista fogalmak s tartalmuk"* kikezdhetetlen uralma.

Mindazonáltal hadd mondjak el egy példázatot, amely a Példaképről, a Szovjetunióról szól, arról a birodalomról, amely a szocializmus útján tudvalevőleg mindig előttünk járt, s kis híján belelépett a kommunizmusba. Nos, a Nagy Föld – ezt a Szabadságnak is érzékelnie kell, ha nem álomvilágban él – romokban hever, testi és lelki értelemben egyaránt beteg.

A példázatot egy szovjet detektívregényből vettem, amely közvetlenül *a kommunizmusba való átlépés küszöbén jelent meg*.

Az író – a legcsekélyebb szatirizáló szándék nélkül – elbeszéli: a gyilkos után nyomozó (szovjet) mesterdetektív azon a szálon indul el, *hogy a gyanúsított a leningrádi strandon csíkos fürdőnadrágot viselt*. Ez az egyetlen nyom, s azért reménykeltő, mert nem lehetetlen megállapítani, hogy hol árultak a Szovjetunió területén (az elmúlt negyven-egynéhány évben?) csíkos fürdőgatyát. A szakértők ki is derítik, hogy a habarovszki Rakéta Áruház férfi osztályán (a hetvenes évek végén) egyszer kapható volt *csíkos finn import* nasztró (kb. negyven darab), s ezután már rutin kérdésévé vált a (nyilvántartott?) vevők közül kiválasztani a gyilkost.

Az író mindebben nem talált semmi furcsát, mint ahogy az ötös-hatos társbérletekben sem. Ennek ellenére nyomozói kommunista hittel és magasrendű erkölcsiséggel nyomoztak, nemcsak bűnjelként, hanem *hippiszerelékként is gyűlölve s azonosítva a csíkos fürdőgatyát*.

A közbiztonság szilárdságához ezek után nem is fért kétség.

Azt hiszem, erre nem kell több szót vesztegetnem.

Hogy az olvasót e régi történet felemlegetésével meggyőztem-e erről vagy arról, azt nem tudom.

Kristóf Attila

Schneller István cikken

Kiből lesza maszek?

Az értelmiség zárja sorait

Tízesztendőnként méri fel a Központi Statisztikai Hivatal a társadalmi tagozódást és a rétegváltást. Az 1992-ben gyűjtött és 1993-ban feldolgozott adatok kiváltképp izgalmasak, sok elkövetkező szociológiai és történelmi tanulmány forrásának ígérkeznek. „Leképezik” a rendszerváltást, mármint azt, ami belőle végbement. Bemutatják a régi és az új struktúra kényszerű együttélését, minthogy társadalmi folyamatoknak hosszú a haldoklásuk és a vajúdásuk is. A felmérés Harcsa István irányításával folyt. A változás szükségességét a 80-as években a társadalom mozgásainak lelassulása, szerkezetének megmerevedése is jelezte, bár erre nem szoktak hivatkozni a politikusok. A felmérés idején azonban már jellegzetes változások, átrendezések voltak észlelhetők, illetőleg jelezhetők. Az összehasonlíthatóság kedvéért a társadalom tagozódását ugyanabban a csoportosításban mutatták be, mint eddig – 73-ban és 83-ban –, csak kiegészítették új témákkal, megnézve, hogy a vagyoni helyzetnek és a felekezeti viszonyoknak mi a szerepük a rétegképzésben.

Az 1983-as rétegeződési vizsgálathoz viszonyítva a legfigyelemreméltóbb változás az *önálló iparos, kereskedő és szolgáltató, általában a vállalkozói réteg növekedése és terjeszkedése városon és falun.* A különböző társadalmi csoportokon belül is differenciálódás ment végbe. Mind a szakmát, mind az életkort nézve. A privatizáció következtében a magánszektorban egyre több alkalmazott dolgozik, merőben új körülmények között, amelyekben a piac szelektál.

Lecsúszás és kitörés

Adódott a feladat: *összehasonlítani a két szektor demográfiai és társadalmi összetételét.* Úgy tetszik, vállalkozói körökben a fiatal férfiaknak nagyobb az esélyük, kivált, ha iskolázottak. Nem elsősorban mint cégalapítóknak, hanem mint alkalmazottaknak. A magánvállalkozásokban dolgozók közül többen szereztek szakmunkás-, illetőleg érettségi bizonyítványt, mind ezen a szférán kívül. A diplomásokat tekintve nincs előnyben a magánszektor, ám ha az állami szektorból kivonják a közszolgálatot – ahol tudvalevőleg sok a főiskolát és egyetemet végzett alkalmazott –, akkor a vállalkozások vezetnének a diplomások foglalkoztatásában is. Ez jelzi, hogy *a két szektor kiválasztási mechanizmusa és ágazati szerkezete is eltér.* Ily módon nem minden vonatkozásban összehasonlítható.

A *magánszektor a versenyképes ágazatokban nyomul előre*, míg a leszakadók állami kezelésben vannak. A magánszektor pionírjai azért képzettebbek, mert inkább a tanultak ismerték fel a fejlődés új tendenciáit, a boldogulás lehetőségeit, illetőleg másutt nem kínáltak nekik munkát, kenyeret. A magánszektor nagyobb igényességére vall, hogy kevesebb betanított és segédmunkást alkalmaz, mint ez a magyar gazdaságban szokásos volt.

Miben különbözik a magánszféra keresőinek szülői háttere a többiekétől? Mely társadalmi rétegekből merít a magánszektor? – tették fel a kérdést a vizsgálatot végzők. A válasz: a magánszektor alkalmazottai körében többen vannak, akiknek az apjuk szellemi foglalkozású és szakmunkás, mint azon kívül. Ez vonatkozik az egyes divatos szakmákban dolgozó segédmunkásokra is. Az agrárszármazásúaknak kisebb az esélyük arra, hogy a magánszektorban helyezkedjenek el. A felmérést végzők megállapították: *a magánszektorba azok léphettek be leginkább, akik legalább két nemzedék óta a középrétegekhez tartoztak. Következtetésképp: a középrétegeket nem csak a lecsúszás, hanem a kitörés is jellemzi.* Némi anyagi és kulturális javakra szert téve nekik volt befektetnivalójuk. Minthogy a mai vállalkozások nagy része a második gazdaságból nőtt ki, ebből is következik a városi középrétegek kitüntető érdeklődése a magánszektor iránt.

A vagyon, mint rétegképző, kilépett az illegalitásból. A statisztikusok vizsgálták a szülők és nagyszülők tulajdonát is. Jobbára azokat az ingatlanokat vették számba, amelyek termelési, üzleti célból felhasználhatók. A válaszok „pontatlansága” folytán a népesség nem egész negyedéről állapítható meg, hogy valamelyes vagyona van, de annak is jelentős része földtulajdon. Letagadás ide-oda, leszámítva a nagy- és középvállalkozók néhány ezres csoportját és a szürke zónában pénzét forgató ismeretleneket, kijelenthető, hogy a tulajdonosok többsége nem mondható vagyonosnak. *A magyar vállalkozók nagy része jóformán a semmiből, önkizsákmányolással teremti meg működési feltételeit.* A tulajdon nem összpontosul egyetlen társadalmi csoportban. Elaprózódik, szétterül. *A tőkekoncentráció még ezután következik.* A tulajdonosi szemlélet öröklődése sem igen motiválja a vállalkozási kedvet. A nem magánszektorban dolgozók körében nagyobb a tulajdonos szülők aránya, mint a vállalkozók között. Úgy tetszik, a vagyonnál jobban hasznosítható örökség a szülők társadalmi pozíciója, tanultsága, kultúrája, nem különben összeköttetései. Ez akár átmentésnek is minősíthető (Más kérdés, hogy elítélhető-e?)

Artner Margit rajza

A hívők nem fogyatkoztak

Miként a vagyon, akként *a vallás – mint kulturális tényező – rétegképző szerepével is számoltak.* A katolikusok, a reformátusok és az evangélikusok megoszlása a harmincas évek óta alig változott. Csupán a felekezeteken kívüliek aránya nőtt: 1992-ben a vizsgált népesség öt százalékát adta. 1880-ra visszamenőleg az ország minden településén a népesség többsége katolikus volt. A városokban számarányuknál nagyobb mértékben voltak jelen a protestánsok és izraeliták, ami a magyar polgárosodás jellegzetességeiben is megmutatkozott.

A felekezetek szerinti megoszlásban térségi különbségek is vannak. Egy-egy térség előnyeit, illetőleg hátrányait a kulturális tényezők, így az adott felekezet is bizonyos mértékig meghatározza.

A korosztályokat nézve általában egyenletes a három nagy felekezet közötti megoszlás, de a felekezeten kívüliek legnagyobb arányban a harmincévesnél fiatalabbak körében vannak. Inkább a városokban, mint a falvakban. Iskolázottabbak is az átlagosnál.

A társadalmi csoportok felekezeti összetételét tekintve *a vezetők között a legtöbb a katolikus.* A betanított és segédmunkások, valamint a mezőgazdasági fizikai dolgozók körében pedig a református vallás a legelterjedtebb. Felekezeten kívüliek leginkább a szellemi foglalkozásúak között találhatók. Az utóbbiak városlakók és szülői hátterüket tekintve az átlagosnál nagyobb arányban származnak szellemi foglalkozású és szakmunkás családokból.

A vallásos népesség egyharmada templomba jár, ezen belül 13 százalék él rendszeresen hitéletet, 10 százaléka a maga módján vallásos, 29 százaléka „csak” hívőnek mondja magát és 24 százalékos a nem hívők és tudatos ateisták együttes aránya. A nők inkább az egyház keretében gyakorolják vallásukat, mint a férfiak, az öregek inkább, mint a fiatalok. A fővárosban a legkisebb, a községekben a legnagyobb az egyház szerepe a népesség hitéletében. A vezetők jóval ritkábban járnak templomba, mint a mezőgazdaság fizikai dolgozói. A valláshoz a legkevésbé a társadalmi hierarchia tetején lévők kötődnek, míg a szellemi értékeket őrző alkotó – de nem vezető értelmiség – közel áll a falusi fizikaiakhoz az egyház keretén belüli vallásgyakorlásban. Buzgóbbak azok, akik gyermekkorukban hittanra jártak. De sokan, ha nem részesültek is vallásos nevelésben, azóta megtértek. Számos az egyházi házasságkötés és keresztelő. A felméréskor megkérdezett házasok 60 százaléka templomban esküdött, és 83 százaléka kereszteltette meg a gyermekét. Az nem kimutatható, hogy mennyiben játszott ebben szerepet a hit és mennyiben a szertartások esztétikuma, ünnepélyes külsőségei, hangulata.

A felmérés idején a vezetők jelentős része – jobbára az alsó szinteken – munkásszármazású volt. De a felső és középső szinteken már érezhető, hogy szívesebben látják a saját köreikből érkezőket. Ezeken a szinteken kétszer annyian származnak értelmiségiek és diplomás vezetők családjából, mint lejjebb. Ez a szakértelem megbecsüléséből, valamint a nagyobb merítési lehetőségből eredeztethető. Utánpótlásként még számításba jöhetnek a szakmunkás apák gyerekei, de a mezőgazdasági fizikai családból származók esélyei igencsak rosszak.

Ifjú vállalkozók – ifjú munkanélküliek

Mennél fiatalabb egy vezető, annál valószínűbb, hogy szellemi foglalkozású apától származik. A negyven éven aluli felső szintű menedzserek csaknem egynegyedének értelmiségi az apja. A szakmunkás apák gyerekeinek az alsó vezetési szinteken van inkább esélyük. *Az értelmiség egyre inkább bezárul, saját soraiból termeli újra magát.* És más rétegekből főleg azokat a jól képzett fiatalokat fogadja be, akiknek az apjuk főiskolát járt vagy legalább érettségizett.

Az értelmiség társadalmi csoportjából kilépnek is. Jobbára azok, akiknek az apját annak idején kiemelték, vagy elsőgenerációs értelmiségi volt, és kispresztízsű diplomára tett szert. Hova mennek a kilépők? 1983-ban még a legfiatalabbak közül számosan a fizikai munkát választották, de ezt ma – bármily furcsa – leginkább a középkorúak teszik. Lehet, hogy kényszerű körülmények folytán térnek vissza kiindulási helyükre?

Ha a szakmunkás származásúak értelmiségivé válása megnehezült, akkor hová „költöznek”, ha feljebb akarnak kerülni? Önállósítják magukat. Szakmai tőkéjüket vállalkozásba fektetik, vagy alkalmazottként dolgoznak a magánszektor piacképes ágazataiban. Oda tartanak a szellemi foglalkozású apák gyerekei, sőt a vezetők és értelmiségiek utódai is. A mai szakmunkás elit divatos szakmában dolgozik, fiatal és jó családból származik. 1992 végén 70 százalékuk édesapja szellemi foglalkozású vagy szakmunkás volt.

A fiatalok körében két szélsőséges tendencia érvényesül. Egyrészt ők a feltörők, a piacgazdaságot vállalók, másrészt a munkanélküliek tetemes részét adják. S mert sokan a magánszektor felé tartanak, abból következik, hogy míg korábban jobbára az apáról fiúra szállt a műhely és a bolt, manapság a kisvállalkozók jelentős része más társadalmi rétegből érkezik. Ez a fővárosban a maszekok kétharmadára, a vidéki városokban egyharmadára vonatkozik. A műhely, az ipar öröklése leginkább a falun folyik, csakúgy a földé is, bár az önálló gazdák csoportja más társadalmi csoportokból és városi dolgozókból is rekrutálódik.

Hosszú évekig a mezőgazdasági munkások soraiból volt a legtöbb kilépő. Lásd: urbanizáció. Ez a folyamat lelassult, amit bizonyít, hogy egyre kevésbé fogadják be a földmunkásokat a többi társadalmi csoportok, illetőleg a mezőgazdasági fizikaiak ráeszméltek arra, hogy akkor érdemes elvándorolni, ha szakmát szerezve feljebb lehet jutni.

A nemzedéken belüli mobilitás, az életpálya folyamán való átlépés egy más társadalmi csoportba a rendszerváltozások jellemző mozgása. De az egyes társadalmi csoportok bezáródása azt is jelenti, hogy aki értelmiségként kezdte a pályáját, az megmarad ebben a rétegben, legfeljebb vezető lesz. Aki szakmunkásként lépett ki az életbe, az igen gyakran e minőségben megy nyugdíjba. Valaha ez nem így volt. A szakmunkások idősebb nemzedéke pályakezdéskor még más társadalmi rétegbe tartozott. A nemzedéken belüli mobilitás persze nemcsak karriert jelent. Aki szakmunkásként kezd, az lejjebb is kerülhet, például betanított és segédmunkás lehet a magánszektorban egy divatos szakmában. Aki viszont segédmunkásként kezdte, és ráadásul kevés osztályt járt, annak csekély a lehetősége, hogy a társadalmi ranglétrán feljebb kerüljön. Mint említettük, azelőtt, aki mezőgazdasági fizikaiként indult, az akár segéd-, akár betanított, akár szakmunkásként fejezhette be a munkásságát. Ma azonban már kimutatható, hogy nemcsak az öregek maradnak meg falun. A fiatalok is. Részint kényszerűségből, részint, mert kitörési esélyüket is odahaza látják. Önálló gazda lehet belőlük. A közép- és kisvállalkozók közül voltak a legtöbben, akik pályájukat maszekként kezdték. Ha sikerül, így is végzik. Legfeljebb nagyobb vállalat és tőke birtokában.

Kovács Judit

„Elrendelt és végrehajtott bontásól még senki nem hallott Pesten”

Főépítész hatalom nélkül?

Gyakorta olvasható hír, hogy valamely kerületi önkormányzat nyilvánosságra bocsátja nagyobb építkezésének terveit, így kérve ki a lakosság véleményét a nagyobb beruházásokról. Még az sem ritka – gondoljunk csak a Vérmező alá tervezett parkoló és a fölé kigondolt épület esetére –, hogy a kerület lakóinak ellenkezése miatt eláll terveinek végrehajtásától. Az érvek-ellenérvek csatájáról olvasva azonban egy vélemény mindig hiányzik a tudósításokból: Budapest főépítészének állásfoglalása. Az ok egyszerű, *a fővárosnak pillanatnyilag nincsen kizárólag főépítészi teendőkkel megbízott tisztségviselője.*

– Igen, azt gondolom, így pontos a meghatározás – kezdi beszélgetésünket *Schneller* István, Budapest főpolgármester-helyettese – jelenleg én látom el a főépítészi feladatokat a városépítészetet irányító ügyosztályvezetőimmel együtt. De mint főpolgármester-helyettesnek, sok egyéb más tennivalóm is van, például a város üzemeltetésének gondja is rám tartozik, s bizony igencsak be kell osztani az időmet, hogy mindenre jusson belőle.

Hiányoznak a feltételek

– Mielőtt kifejtené e felduzzasztott munkakör városépítészettel kapcsolatos problémáit, tisztázzuk tehát: Budapestnek volt kinevezett főépítésze, de két évvel ezelőtt lemondott, s ön úgy ítélte meg, hogy szükségtelen e posztot újra betölteni. Bizonyos hatásköröket magához rendelt, a főváros városépítészeti feladatait ellátó korábbi főosztályt pedig háromfelé osztotta, s így lett városrendezési, települési értékvédelmi és városfejlesztési osztálya a fővárosi önkormányzatnak.

– De ezt nem azért tettem, mert azt hiszem, hogy nincsen szükség főépítészre, hanem azért, mert az a meggyőződésem, hogy *ebben az önkormányzati struktúrában* hiányoznak a főépítészi munkakör tényleges betöltéséhez a feltételek. Ebben az új rendszerben a döntés a bizottságok kezében van, ahol önkormányzati képviselők gyakorolják a hatalmat, és mellettük a főépítész csupán városházi tisztviselő. Vitáikból, párharcaikból többnyire nem a tényleges hatáskör nélküli hivatalnok került ki győztesen. Ezért döntöttem úgy, hogy a megüresedett posztot nem töltetem be új személlyel.

– A hatalmat, a hatáskört említette. Önnek, a város főpolgármester-helyettesének mint főépítésznek mi a feladata és hozzá milyen jogosítványai vannak ?

– A főépítészi munka gyakorlatilag az általános rendezési terv és a kiemelkedő, városképet alakító épületek feletti őrködés. Ez az „őrködés” különféle törvényekbe és rendeletekbe épített véleményezési kötelezettségünket jelenti. Például az általános rendezési terv építési övezetekre osztja a várost, amelyeken belül pontos kritériumai vannak a tervezett épületek jellegének, a párkánymagasságnak, a beépíthetőség mértékének és így tovább. Ha az építtető övezetmódosítást kér, hogy eltérhessen az előírásoktól, például irodaházat húzhasson fel lakóépület helyett, a fővároshoz kell fordulnia engedélyért. A világörökség részét képező épületek vagy épületegyüttesek és a helyi városkép védelmére alkottuk meg a helyi értékvédelmi rendeletet. Felelősei véleményének kikérése nélkül a helyi épített környezetet meghatározó körben nem lehet építkezni. Létezik egy úgynevezett Fővárosi Tervtanács, amelynek *Eltér* István építészmérnökkel, képviselővel együtt én vagyok a társelnöke, és amely szintén véleményezi a nagyobb beruházásokat.

– E vélemények kötelező érvényűek?

– Nem, s ez újabb okot adott arra, hogy munkatársaimmal együtt én lássam el a főépítészi feladatokat isiszen így a vitás kérdésekben nemcsak a ;pítész, de egyben a főpolgármester-helye; is érvel. Valójában ha átgondolja, nagyonssz helyzetben van a főváros. Az első fokúítési hatóság a kerület, a helyi önkormárat adja ki az építési engedélyeket. A másq fok pedig a köztársasági megbízott. A f(ros meg a kettő közt a levegőben. Visszate halmozott feladataimra, azért a helyzeem kilátástalan. Mivel minden kerületbenn vezető építész, így valójában a fővárosnauszonkét főépítésze van, és én igyekszem egyfajta főépítészi kollégiumot összetart. A kerületek önállóan döntenek építkeeik felől, jogköröm nincsen, csak szakmvéleményemmel tudom befolyásolni döreiket. Mindezek ellenére vannak olyan dmények, amelyeknek örülök. Ilyen péld a készülő lágymányosi híd átterveztetésaz eredeti, nagyon is lecsupaszított, műtárgelleg „budapesti vonásokkal” való kiegésse.

Felese a főpolgárnster lenne

– Milyen változtatkat javasolna az új városházai struktúrárha a jövőben megkérdeznék erről?

– A főpolgármestellé legalább öt vagy hat helyettest állíttatnél ezek egyike lenne a főépítész. Olyan építnek kellene lennie, akinek *szakmai tekine van, ugyanakkor pozíciójához valóságoskört is kapna, felettese kizárólag a főpolgnester lenne.* Akkor vezetésével kialakulha egy olyan osztály, amely nem csupán a különböző építkezések kimeneteléért lenne felelős, hanem egész Budapest arculatáért, a városrészek hangulatáért, s lennének kezében eszközök is az egész város és nem csak egy részének érdekében hozott döntések betartatásához.

– Lenne ehhez megfelelő személy?

– Főépítészt, akit a szakma is elfogad és a vezetéshez is ért, bizonyára találnánk. Nagyobb problémát okozna beosztottjainak kiválasztása. Az egyetemeken leginkább egyedi épületeket tervező építészeket, néhol csupa építőművészt képeznek, *urbanista* alig akad ebben az országban. Olyan emberek okos sokasága, akik városképekben, egymással harmonizáló városrészekben tudnak gondolkodni, s rendelkeznek egy sokarcú, mégis egységes nagyváros szakmai vezetéséhez szükséges képességekkel, azt kell mondjam, nem tolong a városháza előtt. A *városi mérnök* fogalma mintha kiveszett volna. Pedig ha komolyan vennénk e feladatokat, nem kevés urbanistára lenne szükség. Amszterdamban hatszázezer ember él, főépítészének vezetése alatt háromszáz ember dolgozik. Mi, mindent összevetve, körülbelül hatvanan vagyunk, s nemegyszer még ezt is sokallják.

– Mi a Magyar Építészek Kamarájának, mint legfőbb szakmai szervezetnek a véleménye arról a helyzetről, hogy Budapestnek nincsen főépítésze, és a főváros szinte semmi beleszólással sem bír a fővárosi építkezésekbe?

– Ha egyszavas véleményemet kérdi – kezdi beszélgetésünket *Müller* Ferenc elnök –, *tarthatatlan.* De a budapesti főépítész hiánya és a kerületi önkormányzatok, valamint a főváros közötti ellenérdekűség esztelen törvénybe ágyazása csak hab a tortán. Gondoljon arra, hogy nincsen építésügyi minisztérium, az építésüggyel kapcsolatos kormányzati funkciókat ma négy minisztériumban végzik, a területfejlesztési főosztály például a Belügyminisztériumban (!) van, és magát az építésügyet legmagasabb kormányzati szinten egy helyettes államtitkár felügyeli. A valamikori tanácsi építési és műszaki osztályokat – amelyek vezetőinek hivatali elöljárója a miniszter volt – szétverték, és most *kétezer-négyszáz jegyző ad ki építési engedélyt országszerte.*

Vasöntöde a Margitszigeten

– Hogyan jelentkezik ez a kerületeknél?

– Úgy, hogy a kerületi főépítész beosztott hivatalnoka az önkormányzatnak, egzisztenciája, fizetése a polgármestertől, a jegyzőtől függ. Akkor, amikor az önkormányzat gazdasági kényszerhelyzetében – és ezt komolyan kell venni, hiszen a tanárok fizetését, a nyugdíjasok támogatását is ki kell gazdálkodni – úgy dönt, hogy a tervezett háromemeletes lakóház helyett négyemeletes irodaház építését támogatja, ezzel szemben ugyan milyen esztétikai, szakmai, térrendezési érve áll meg a beosztott építésznek? Egy önkormányzat ma – legalábbis az építésügyi hatóságoktól – azt épít Budapesten, amit akar.

– De hát véleményezésre be kell küldenie a tervet a fővároshoz, és például az építési övezetmódosításhoz nem biztos, hogy engedélyt kapnak.

– És hallott már elrendelt és végrehajtott bontásról az utóbbi években szabálytalan építkezés miatt Budapesten? Mert én még nem. Még ha egy-egy magánszemélyt meg is szorongatnak néha, *közpénzeket is emésztő építkezésből származó ház nem bontatik.* Higgye el, csak idő, kitartás és kis rámenősség kérdése, és ad absurdum akár vasöntödét is építhet a margitszigeti sportuszoda mellé.

Hajdú Éva

Európában elérhető

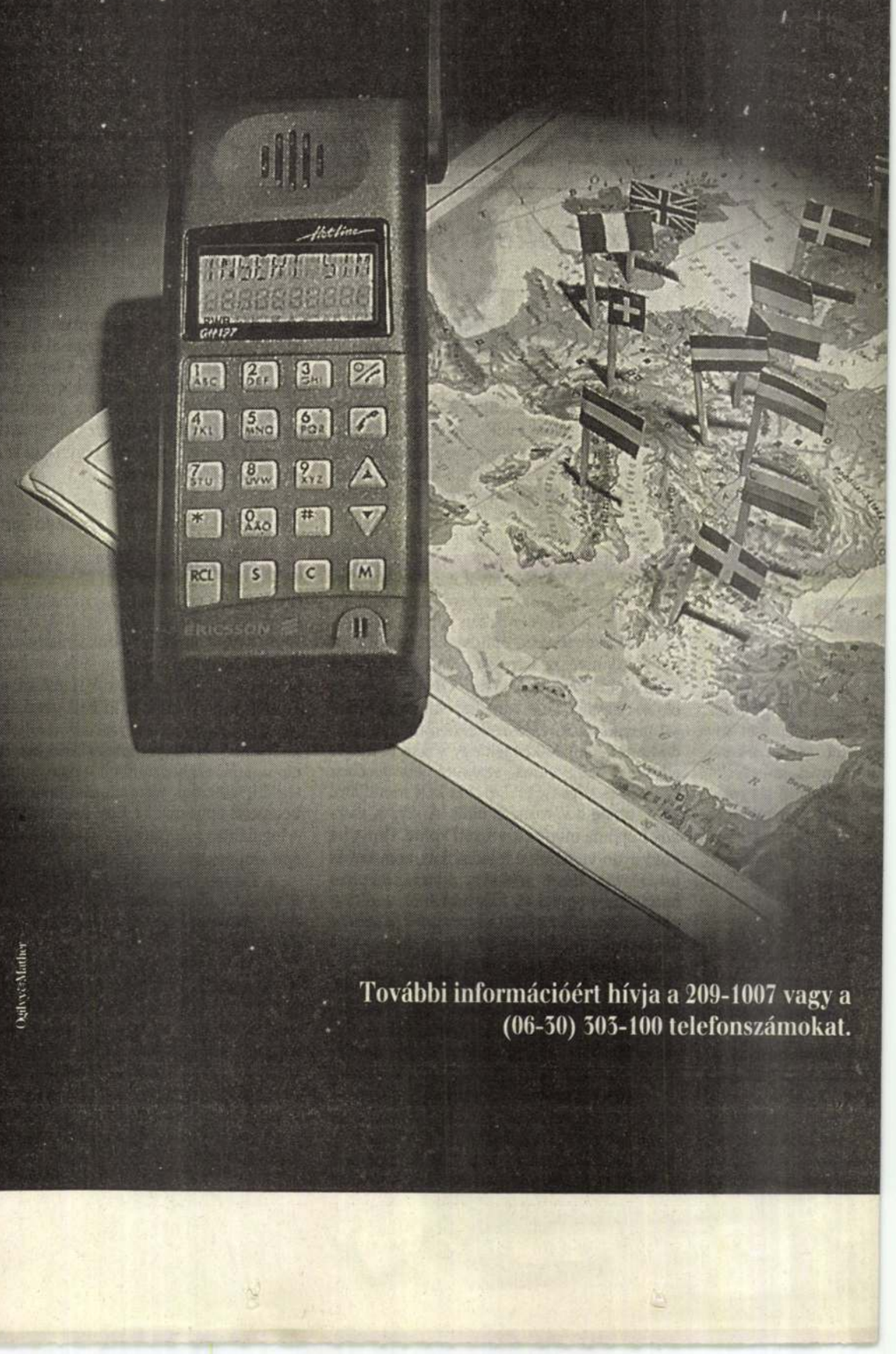

Ogilvy & Mather

További információért hívja a 209-1007 vagy a (06-30) 303-100 telefonszámokat.

MINDEN

Bármerre jár Ön Európában, a **Westel 900 Rt. Eurofonjával** mindig kapcsolatban maradhat Magyarországgal és kapcsolatot teremthet minden európai országgal. Mindehhez csak egy **Eurofon** kártyára van szüksége, hiszen így bármelyik GSM telefonkészüléket használhatja. A kapcsolat gyors, jó minőségű és biztonságos. Magyarországon a **Westel 900 Rt. Eurofon** hálózata először Budapesten épül ki, majd a Balaton, utána a főútvonalak – először az M1 – mentén. Ezt követik a megyeszékhelyek. A budapesti üzembehelyezést követő egy év múlva a szolgáltatást az ország lakosságának 80%-a veheti igénybe.

Westel 900 GSM • Mobil Távközlési Rt.

ARANYFOKOZATÚ TÁMOGATÓ

az EUROFON

Schodits Lajos.
iparmüvész.

Müvészet.1907.268.l.